

**РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ “СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ”
ВО СКОПЈЕ**

Б И Л Т Е Н

**НА
УНИВЕРЗИТЕТОТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ”
ВО СКОПЈЕ**

**Билтен број 1018
Скопје, 1 ноември 2011 година**

**Издание на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во
Скопје**

ПРВИОТ БРОЈ НА БИЛТЕНОТ Е ОБЈАВЕН ВО МАЈ 1957 ГОДИНА

**Главен и одговорен уредник: м-р Илија ПИПЕРКОСКИ,
генерален секретар**

Уредник: Томислав БАШЕВСКИ

Лектор: Весна Илиевска-Цветановска

**Умножено на Универзитетот во Скопје
Тираж: 70 примероци**

Содржина на Билтен број 1018 од 1 ноември 2011 година

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на докторската дисертација **Теоријата за делиберативната демократија: интегрирање на социологијата на политиката и политикологијата во современата социјална наука**, од м-р Александар Јовановски, пријавена на Филозофскиот факултет во Скопје.....1-8
2. Реферат за избор на асистент за научните области (дисциплини): психологија на труд, психологија на образование и воспитување и статистика на Филозофскиот факултет во Скопје (м-р **Билјана Блажевска-Стоилковска**).....9-15
3. Реферат за реизбор на асистент за научните области: педагогија, дидактика и методика на Институтот за педагогија при Филозофскиот факултет во Скопје (м-р **Алма Тасевска**).....16-20
4. Реферат за избор на асистент за научните области: полемологија, дефендологија и интегрална безбедност (национална безбедност, основи на разузнавање, разузнавање и национална безбедност и невоени аспекти на безбедноста) на Филозофскиот факултет во Скопје (м-р **Тања Милошевска**).....21-25
5. Реферат за избор на асистент за научните области: глобализација на мирот, стратегија на национална безбедност и одбрана, систем на национална одбрана, управување и командување, алтернативна одбрана и дефендологија на Филозофскиот факултет во Скопје (м-р **Горан Зенделовски**).....26-28
6. Рецензија на докторската дисертација **Влијанието на Европската унија врз почитувањето и остварувањето на правото на здравје во Република Македонија како фундаментален дел од човековите права**, изработена од м-р **Македонка Радуловиќ**, пријавена на Филозофскиот факултет во Скопје.....29-36
7. Рецензија на ракописот **Контрола на безбедносниот сектор**, од проф. д-р **Оливер Бакрески**, пријавена на Филозофскиот факултет во Скопје.....37-41

ШУМАРСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор во соработничко звање-помлад асистент по предметите: геодезија со техничко цртање, основи на конзервација на водата и почвата, уредување порои, хидромелиорации, заштита на земјиштето од ерозија, современи геоматски техники во шумарството, рекултивација на јаловишта и депонии на Шумарскиот факултет во Скопје (м-р **Иван Минчев**).....42-44

ФАКУЛТЕТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ

1. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје (**Љубица Јурукоска, Снежана Тенева, Дарко Јовановски, Васе Тушевски, Елена Митреска, Милица Мариќ, Александра Вирановска, Ана Шоповска, Добрица Митевска, Трајче Тренкоски, Наташа Монева, Сања Стојанова, Јован Карамачоски, Иван Тошиќ, Марина Тодоровска, Илија Лазов, Сања Божиќ, Сања Симонова, Никола Николов, Дејан Крстевски, Софија Милева, Игор Димитриевски, Кристијан Јанков, Александар Гашоски, Маја Шахпаска, Никола Петковски, Ристо Златков, Мирослав Лабудовиќ, Тања Иваловска, Јана Карчевска, Ивана Гаврилоска, Игор Црвенов, Соња Петровска, Миле Балаловски, Димитар Цветковски, Сашко Карадаков, Марио Миловановиќ, Стефан Столевски, Марјанчо Чанговски, Александар Поповски, Марија Матоска**).....45-48
2. Преглед на одобрени теми за изработка на докторска дисертација на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје (м-р **Расим Салкоски**).....49

МАШИНСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на еден соработник-помлад асистент во научната област што ја покрива Институтот за термичко инженерство на Машинскиот факултет во Скопје (м-р **Игор Шешо, м-р Драган Битраковски**).....50-58

ИНСТИТУТ ЗА СОЦИОЛОШКИ И ПОЛИТИЧКО-ПРАВНИ ИСТРАЖУВАЊА

1. Преглед на прифатени теми за изработка на докторска дисертација на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје (м-р Кате Трајкова, м-р Нелко Нелковски).....59
2. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје (Даниела Линкипоска, Горазд Смилевски, Мимоза Андреска, Драган Костовски).....60

ЕКОНОМСКИ ИНСТИТУТ

1. Преглед на одобрени теми за изработка на магистерски труд на Економскиот институт во Скопје (Катерина Георгиевска, Петар Чучурски, Драган Хаџи-Христовски, Биљана Трајковска, Гордана Несторовска, Драган Граорковски, Катерина Штерјовска, Павел Павловски, Тони Матлиоски).....61
2. Преглед на одобрени теми за изработка на докторска дисертација на Економскиот институт во Скопје (м-р Гоце Марковски, м-р Мирјана Трајановска, м-р Даниела Спасиќ-Томовска, м-р Драган Коцески, м-р Фанка Ристеска).....62

ГРАДЕЖЕН ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на наставник од областа на металните конструкции на Градежниот факултет во Скопје (д-р Петар Цветановски).....63-71
2. Реферат за избор на наставник од областа на геотехниката на Градежниот факултет во Скопје (д-р Милорад Јовановски).....72-87

ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на докторската дисертација Испитување на протеински биомаркери во биолошки флуиди со имунохемиски и масени спектрометриски методи, од м-р Олгина Трпчевска, пријавена на Природно-математичкиот факултет во Скопје.....88-92

ФАКУЛТЕТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ

1. Рецензија на докторската дисертација Нови методи за распределба на загубите во дистрибутивните мрежи со дисперзирано производство на електрична енергија, од м-р Методија Атанасовски, пријавена на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје.....93-97

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ "ЈУСТИНИЈАН ПРВИ"

1. Рецензија на докторската дисертација Реформата на јавната администрација во Република Македонија и европскиот административен простор, од м-р Рамије Абдурахими-Цара, пријавена на Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје.....98-107
2. Рецензија на докторската дисертација Учество на воен персонал од Македонија во меѓународни мировни мисии, изработена од м-р Сашо Додевски, пријавена на Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје.....108-116

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на докторската дисертација Самосвладувања во основното училиште, изработена од м-р Марија Ристевска, пријавена на Филозофскиот факултет во Скопје.....117-125

ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ

1. Преглед на одобрени теми за изработка на докторска дисертација на Природно-математичкиот факултет во Скопје (м-р Рената Кунтеревска, м-р Мартин Шоптрајанов, м-р Зоран Мисајлески).....126
2. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Природно-математичкиот факултет во Скопје (Ивана Милева, Предраг Новески, Сефер Бирхан, Буран Скендер).....127

ИНСТИТУТ ЗА МАКЕДОНСКА ЛИТЕРАТУРА

1. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Институтот за македонска литература во Скопје (Љубе Цветановски, Катерина Сотирова, Марјан Костовски).....128

ФАКУЛТЕТ ЗА ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА

1. Реферат за избор на еден асистент во научната област заразни болести на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје (м-р Кирил Крстевски).....129-133

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на докторската дисертација Влијанието на лидерството врз развојниот процес на тимот и неговите членови за ефективен менаџмент на организацијата, изработена од м-р Лазар Гуров, пријавена на Економскиот факултет во Скопје.....134-143

ИНСТИТУТ ЗА СТОЧАРСТВО

1. Реферат за избор на асистент-истражувач Институтот за сточарство во Скопје (м-р Весна Левков).....144-147

ФАКУЛТЕТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ

1. Рецензија на докторската дисертација Алгоритми за податочно рударење на просторно-временски сензорски еко-податоци, изработена од м-р Сања Велева, пријавена на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје.....148-157

ИНСТИТУТ ЗА ФОЛКЛОР "МАРКО ЦЕПЕНКОВ"

1. Реферат за подобност на темата за докторска дисертација Фолклорот и неговата уметничка транспозиција во дел од симфониското творештво кај македонските композитори, и способноста на кандидатот м-р Гоце Гавриловски, за научна работа, пријавена на Институтот за фолклор "Марко Цепенков" во Скопје.....158-162

ФАКУЛТЕТ ЗА ФИЗИЧКА КУЛТУРА

1. Реферат за избор на наставник во звањето вонреден професор по предметот социологија на физичкото образование и спорт на Факултетот за физичка култура во Скопје (д-р Иван Анастасовски).....163-174

ГРАДЕЖЕН ФАКУЛТЕТ

1. Преглед на одобрени теми за изработка на докторска дисертација на Градежниот факултет во Скопје (м-р Шинаси Зејнели).....175

ФАКУЛТЕТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ

1. Реферат за избор на наставник во наставно-научната област електрични мерења и материјали на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје (д-р Марија Чундсва-Блајср).....176-187

ИНСТИТУТ ЗА СОЦИОЛОШКИ И ПОЛИТИЧКО-ПРАВНИ ИСТРАЖУВАЊА

1. Исправка на Прегледот на прифатени теми за изработка на докторска дисертација на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје (м-р Нелко Нелковски).....189

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на докторската дисертација Мобинг-распространетост и последици, од м-р Фросина Денкова, пријавена на Филозофскиот факултет во Скопје.....190-195

ФАКУЛТЕТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ

1. Реферат за избор на помлад асистент по предметите од наставно-научната област електромагнетика при Институтот за електроника на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје (м-р Андријана Кухар).....196-198

ФАКУЛТЕТ ЗА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ

1. Реферат за избор на наставник во сите звања по наставните предмети сонологија со мултимедија, естетика на музиката и социологија на музиката на Факултетот за музичка уметност во Скопје (д-р Трена Јорданоска).....199-214

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ "ЈУСТИНИЈАН ПРВИ"

1. Рецензија на докторската дисертација **Правата и положбата на припадниците на националните малцинства во Република Македонија, Република Албанија и Република Косово**, изработена од м-р Гиктеп Хазири, пријавена на Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје.....215-219

ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на редовен професор за група предмети од наставно-научната област програмско инженерство на Природно-математичкиот факултет во Скопје (д-р Ванчо Чабукоски).....220-233

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на соработник-асистент по предметот основи на економијата на Економскиот факултет во Скопје (м-р Биљана Ташевска).....234-238

ГРАДЕЖЕН ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на наставник од областа водоснабдување, канализација и хидротехнички мелiorации, на Градежниот факултет во Скопје (д-р Катерина Донеvsка).....239-250

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на докторската дисертација **Инвестициите и локалниот економски развој во Тетовскиот регион**, изработена од м-р Јетон Мазлами, пријавена на Економскиот факултет во Скопје.....251-254

ФАКУЛТЕТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ

1. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје (Петар Крстевски, Емилија Попоска, Славчо Ставрев, Љубинка Илиоска, Круме Крстески, Златко Кувенциски, Катерина Пачкова, Анета Георгиевска Ибрахим).....255-256
2. Преглед на одобрени теми за изработка на докторска дисертација на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје (м-р Елена Стефановска, м-р Маре Србиновска, м-р Живко Коколански, м-р Благој Арапиноски).....257

ФАКУЛТЕТ ЗА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ

1. Рецензија на ракописот **Историја на балетот** од доц. д-р Снежана Филиповска пријавен на Факултетот за музичка уметност во Скопје.....258-266
2. Реферат за избор на наставник во сите звања по предметите: контрабас, камерна музика за гудачки инструменти и оркестарски делници за контрабас на Факултетот за музичка уметност во Скопје (м-р Петруш Петрушевски).....267-274

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Преглед на одобрени теми за изработка на докторска дисертација на Филозофскиот факултет во Скопје (м-р Сашо Митевски, м-р Ѓорѓи Алчевски, м-р Јасмина Наумоска, м-р Башким Башкими, м-р Марија Тодоровска, м-р Митко Јованов, м-р Хава Реџеџи).....275

ШУМАРСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на учебникот **Мелиорација на деградирани шуми и шикари** од авторите проф. д-р Сесула Мирчевски, проф. д-р Коле Василевски и доц. д-р Николчо Велковски, пријавен на Шумарскиот факултет во Скопје.....276-284

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ “БЛАЖЕ КОНЕСКИ”

1. Рецензија на докторската дисертација **Местото на Миодрог Друговац во современата македонска критика**, од м-р Ивица Максимовски, пријавена на Филолошкиот факултет “Блаже Конески” во Скопје.....285-288
2. Рецензија на докторската дисертација **Албанските говори од струшкиот регион (во балкански контекст)**, од м-р Ајтеп Камили, пријавена на Филолошкиот факултет “Блаже Конески” во Скопје.....289-295

ФАКУЛТЕТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ

1. Реферат за избор на помлад асистент по предметите од наставно-научната област телекомуникации на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје (м-р Славче Пејоски).....296-301

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ “БЛАЖЕ КОНЕСКИ”

1. Рецензија на ракописот **Јазикот, стилските, поимите и мотивите во турската диванска книжевност**, од д-р Фадиљ Хоџа, пријавен на Филолошкиот факултет “Блаже Конески” во Скопје.....302-303

МАШИНСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања во научната област термотехника и термоенергетика на Машинскиот факултет во Скопје (д-р Филип Мојсовски).....304-313

ФАКУЛТЕТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ И ХРАНА

1. Рецензија на докторската дисертација **Поврзаност на генетската дистанца со хетерозисот за принос на семе кај маслодајната репка (*Brassica napus* L.)**, изработена од м-р Мирјана Јанкуловска, пријавена на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје.....314-319
2. Рецензија на докторската дисертација **Проучување на *Botrytis cinerea* Pers. - причинител на сивото гниење на доматиот во заштитени простори и мерки за негово сузбивање**, изработена од м-р Билјана Кузмановска, пријавена на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје.....320-327
3. Рецензија на докторската дисертација **Влијание на антропогениот фактор врз микробиолошкото и хемиското загадување на речните води во регионот на општина Куманово**, изработена од м-р Ментор Зекири, пријавена на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје.....328-334

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на докторската дисертација **Портфолио менаџментот кај институционалните инвеститори во Република Македонија како предуслов за пивно успешно функционирање**, изработена од м-р Гордан Јанкуловски, пријавена на Економскиот факултет во Скопје.....335-340

ФАКУЛТЕТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ И ХРАНА

1. Реферат за избор на соработник во звањето асистент во научната област хемија на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје (м-р **Мирјана Јанкуловска**).....341-346
2. Реферат за избор во звањето асистент во научната област ентомологија пријавена на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје (м-р **Константин Русевски**).....347-349
3. Реферат за избор во звањето асистент на група предмети во научната област економика на земјоделството и развој, на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје (м-р **Марина Нацка**, м-р **Емел Туна**, **Даниела Ристевска**, с-ци, м-р **Самоил Малчески**).....350-358

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ "ЈУСТИНИЈАН ПРВИ"

1. Рецензија на докторската дисертација **Имплементираните овластувања на Европската унија во процесот на склучување на меѓународни договори**, од м-р **Елена Темелковска-Апевска**, пријавена на Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје.....359-365
2. Рецензија на докторската дисертација **Усвојување на законодавството на Европската унија од областа на младите и спортот во правото на Република Македонија**, од м-р **Розета Видоевска**, пријавена на Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје.....366-375

ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на докторската дисертација **Можности за развој на агротуризмот во Република Македонија со посебен осврт на винскиот туризам**, изработена од м-р **Милена Талеска**, пријавена на Природно-математичкиот факултет во Скопје...376-379

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ "ЈУСТИНИЈАН ПРВИ"

1. Реферат за избор на наставник на научната област граѓанско процесно право на Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје (д-р **Татјана Зороска-Камиловска**).....380-399

СТОМАТОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на редовен професор по предметот **максиллофацијална хирургија** на **Стоматолошкиот факултет** во Скопје (д-р **Александар Грчев**).....400-408
1. Реферат за избор на редовен професор од областа на **максиллофацијалната хирургија** на **Стоматолошкиот факултет** во Скопје (д-р **Алберто Бенедети**).....409-418

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ТЕОРИЈАТА ЗА ДЕЛИБЕРАТИВНАТА ДЕМОКРАТИЈА: ИНТЕГРИРАЊЕ НА СОЦИОЛОГИЈАТА НА ПОЛИТИКАТА И ПОЛИТИКОЛОГИЈАТА ВО СОВРЕМЕНАТА СОЦИЈАЛНА НАУКА“ ОД М-Р АЛЕКСАНДАР ЈОВАНОВСКИ, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет, на својата редовна седница од 14.9.2011 година, нè избра за членови на Комисија за оцена на докторската дисертација *Теоријата за делиберативната демократија: интегрирање на социологијата на политиката и политикологијата во современата социјална наука*, поднесена од кандидатот м-р Александар Јовановски. По прегледот на доставениот труд, Комисијата во состав: проф. д-р Ило Трајковски, проф. д-р Ѓорѓе Младеновски, проф. д-р Љубомир Данаилов Фрчковски, проф. д-р Бранислав Саркањац и вонр. проф. д-р Константин Миноски, има чест на Наставно-научниот совет да му го поднесе следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација *Теоријата за делиберативната демократија: интегрирање на социологијата на политиката и политикологијата во современата социјална наука*, поднесена од кандидатот м-р Александар Јовановски, е напишана на 305 страници, со двоен проред, со ариал 12 со кирилична подршка. Текстот е структуриран во предговор, вовед, пет глави, заклучни согледувања и библиографија и е опремен со апстракт на македонски и англиски јазик, со четири графикони и 157 информациски и содржински многу богати фусноти. Библиографијата опфаќа над двесте главно странски единици и неколку интернет-извори. Деловите се меѓусебно поврзани и секој од нив функционира како дел од една целина која е изградена околу централната теза на дисертацијата: дека *социологијата на политиката и политикологијата наука содржат комплементарни ракурси во однос на теоријата за делиберативната демократија и дека тие се најбавно интегрирани во рамките на социјалната наука*.

Тезата околу чие елаборирање е структуриран приказот на стекнатите сознанија е повеќеслојна. На нејзиното прво ниво се појавуваат поимите делиберативна демократија и теорија за делиберативната демократија. На второто ниво поимите социологијата на политиката и политикологијата; и на третото ниво, поимот социјална наука или социјална теорија, кој м-р Јовановски го користи како рамка од која и во која тој ги интегрира (исчитува, детектира, толкува, објаснува и прикажува) посебностите на, но и општостите помеѓу,

социолошкиот и политиколошкиот пристап кон делиберативната демократија. Кандидатот многу успешно и оригинално се справува со бројните концептуални прашања на секое од трите нивоа.

Во предговорот (5-12 стр) кандидатот, на анимирачки начин (со користење на мисловен експеримент), ефективно го најавува централниот поим на дисертацијата – поимот делиберативна демократија. М-р Јовановски посочува дека, во споредба со класичните форми на демократијата, а особено во споредба со непосредниот модел, делиберативната демократија овозможува посодветно вреднување на поединечната политичка акција на секој учесник во одлучувањето и подигањето на одговорноставрз основа на свесноста за сопственото место во општеството и за личниот интерес при политичкото одлучување.

Во Воведот (13-68), м-р Јовановски ги елаборира појдовните сознанија за научната и општествената релевантност на темата. Притоа, имајќи ја предвид дискрепанцата меѓу почетното ниво на развој на демократијата во Македонија и високото ниво на развој на демократијата во земјите во кои се јавува идејата за делиберативната демократија, кандидатот тргнува од една индивидуално сознајна позиција според која за темата не треба да се бараат општествени мотиви. За разлика од тоа, на прашањето за научната релевантност на темата, авторот наведува, како што вели самиот „најмалку десетина причини“ за истражување на правците на развој на теоријата за делиберативна демократија како дел од современите теории за демократија.

Овие дилеми во врска со општествената оправданост на темата и експлицитно искажаната воздржаност во однос на нив, на авторот му служат, на една страна, како брана од евентуалното аматерско воодушевување и залетување, а на друга страна, како анкери на една сериозна, продлабочена и рефлексивна анализа. Во рамките на вака поставените амбиции, авторот за главна научна цел на своето истражување го поставил „апсолвирањето и приказот на основните поими... и внатрешните разлики“ меѓу најзначајните претставници на теоријата за делиберативна демократија во социологијата и политикологијата. За остварување на оваа цел, м-р Јовановски си поставил соодветни и остварливи задачи: прво, компаративното изложување на теориските ресурси на социологијата и политикологијата, доизградба на теоријата за делиберативна демократија (конкретно ресурсите на теоријата за разумниот избор во политикологијата и критичката теорија во социологијата) во еден интегративен пристап на социјалната наука; второ, детално претставување на теоретските стојалишта на претставниците: на Џон Ролс (со неговата теорија за општествена праведност односно теоријата за разумниот избор) и Јирген Хабермас (со неговата теорија за комуникативно дејствување) кои се земени како најзначајни струи за делиберативна демократија. Овие две теории кандидатот ги зема како иницијални теориски рамки од кои подоцна се развива дискурсот за делиберативна демократија.

Вака поставените цели и задачи м-р Јовановски ги остварува постапно во последователните пет глави. Пред тоа, во воведот расчистува бројни термиолошки прашања во врска со македонското преземање на повеќе странски термини (deliberabundus, deliberamentum, deliberation, deliberativus,

deliberator, deliberatus, libero, deliberative democracy, deliberate, deliberately, deliberation, deliberate, deliberately) со кои зборуваат зафатените теоретичари. За таа цел авторот направил детална анализа на постоејните македонско јазички ресурси.

Како дел од овие подготвителни работи за поставување на тлото на анализата, во воведот кандидатот ги анализира позначајните општествено-историски моменти кои влијаеле врз појавата и развојот на теоријата за демократијата – воопшто и теоријата за делиберативна демократија. Како такви се посочуваат, почетокот на учеството на широките маси во процесите на политичкото одлучување, проширувањето на правото на глас, индустриската и политичката револуција, омасовување на движењата за правата на човекот и пошироко развојот на партиципативната политичка култура. Пројавувањата на овие историски процеси авторот ги проследува и географски, движејќи се од стара Грција, преку нововековна Англија и континентална Европа (Франција и Германија) до современото на САД кои се препознати како лулка на делиберативната демократија.

Во првата глава (стр. 69-84), за да ја открие специфичноста на делиберативната демократија, м-р Јовановски најпрво ги анализира основните елементи на современите теории за демократијата со цел да постави соодветна задина. За таа цел користи неколку познати систематизации на теориите за демократијата (на Карлос Сантијаго Нино, Давид Хелд и други). Кандидатот го истакнува убедувањето на заговорниците на делиберативната демократија дека класичните модели на демократија се застарени и дека треба да бидат заменети со нови. Новото во делиберативната демократија е што во жијзата на интересот ја става „содржината на демократскиот процес, или, .. формите преку кои најголемиот можен број на граѓани ќе учествуваат во креирањето на политичкиот консензус и одлучувањето“. Со ова делиберативната демократија се определува како блиска со консоцијалната демократија, но не како идентична со неа. Нејзината специфичност се лоцира во настојувањето за надминување на „јазот ... - помеѓу либерализмот и демократијата“ кој како проблем го елаборира Шантал Муф, а кандидатот коректно се потпира на неа.

Новината која ја донесува делиберативната демократија се лоцира во нејзиното настојување за враќање на идеалот на одамна напуштената форма на непосредно претставување. Но, по оваа силна точка на согласност помеѓу застапниците на делиберативната демократија тие во своите понатамошни елборации, како што покажува м-р Јовановски, се разидуваат главно по истите линии по кои се разидуваа двајцата зачетници на теоријата за делиберативната демократија: Џон Ролс како зачетник на политиколошката и Јирген Хабермас на социолошката теорија. И токму заради тоа е сосема издржано тоа што кандидатот главното внимание го посветува токму на овие две величини на теоријата на делиберативната демократија.

Во втората глава (стр. 85-114) м-р Јовановски го анализира местото на теоријата за делиберативната демократија во современите политиколошки и социолошки теории за политиката. Покажувајќи солидна информираност за

основите и последиците од ривалитетот меѓу социологијата на политиката и политикологијата, м-р Јовановски прави оригинален обид да ги пронајде и објасни заедничките точки меѓу овие два пристапа кои го прават можен говорот за делиберативната демократија во секоја од нив поединечно. Таква основа тој наоѓа во социјалната наука, односно социјалната теорија. Тоа е начинот на кој кандидатот го поставува решението за централниот истражувачки проблем на неговото докторско истражување: проблемот на интегрирањето на социологијата на политиката и на политикологијата во современата *социјална наука*. При тоа, како што е експлицитно формулиран во самиот наслов на докторската дисертација овој актуелен и крупен истражувачки проблем, кандидатот, во согласност со своите интереси и афинитети, методолошки издржано и елаборирано го отвора и го решава со едно конкретно истражувачко прашање; прашањето за заснованоста на социолошката и политиколошката теорија за делиберативната демократија врз онтолошките и епистемолошките премиси на социјалната наука.

Врз таа основа кандидатот покажува дека поимот делиберативна демократија е заснован на претпоставката дека одредени политички појави стануваат толку комплексни и толку контроверзни за истражување, што определувањето на нивната природа како исклучиво филозофски, исклучиво социолошки, исклучиво политиколошки или друг научнодисциплинарен предмет на истражување, би значело нивно осиромашување. Според него, многу појави и движења во современиот глобализиран свет (меѓу нив и развојот на демократијата и демократските процеси) изискуваат мултидисциплинарен пристап и употреба на методите на различни научни дисциплини. Затоа и пристапот кој тука се користи при истражувањето на појавата на теоријата за делиберативна демократија ѝ припаѓа на т.н социјална наука или социјална теорија. При тоа, Јовановски овој поим го презема главно од страна на Ентони Гиденс, Џонатан Танер, Имануел Волерстеин, Клод Лефорт и други.

Со цел да ја аргументира заснованоста на својата теза, формулирана уште во идејната скица, кандидатот како најиздашни извори на социолошката, односно на политиколошка елаборација на делиберативната демократија ги прикажува критичката теорија во социологијата и теоријата на разумниот избор во политикологијата. Во однос на нив, кандидатот аналитички издвојува повеќе елементи кои оперираат на исто епистемолошко ниво (она на социјалната наука) правејќи го можен поимот делиберативна демократија во двете варијанти. Кандидатот покажува како критичката теорија, односно теоријата на разумниот избор придонесуваат за обликувањето на теоријата за делиберативна демократија. При тоа, своите истражувачки сонди ги поставува и длабоко и далеку, зафаќајќи ги не само најдиректните поимно-теориски влијанија (теоријата за преговарањето, теоријата на социјалната размена, теоријата за социјалните движења), туку и воспоставувајќи врски со многу далечни теориски конструкти (на пример, одредени елаборации на Макс Вебер, Талкот Парсонс и други).

Ова зборува за една исклучително сложена елаборација поддржана со изобилство аргументи, за кои, м-р Јовановски, многу успешно, ги впрегнува, наместо него да зборуваат други, веќе докажани, автори како на пример, Теодор Адорно, Макс Хоркхајмер, Хана Аренд, Херберт Маркузе, Мансур Олсон, Вилијам

Ние скамен. Во тие рамки кандидатот го назначува Јирген Хабермас како најзначен афирматор на социолошката, а Џон Ролс како афирматор на политиколошката теорија за делиберативната демократија, а нивните конкретни видувања се претставени во наредната глава.

Третата глава (114-209) е носечки и најобемен дел на дисертацијата. Во првите две поглавја минуциозно се претставени теориите за делиберативната демократија на Јирген Хабермас и на Џон Ролс, а во следните две поглавја се зафатени позначајните дострели на овие теории во наредниот период и нивното соочување со понови елаборации на истата тема во постмодерната социјална мисла.

Кандидатот аргументирано го сместува Хабермасовото сфаќање во рамките определени со неговата *теорија за комуникативното дејствување, на една страна, и неговите* видувања политичкиот идентитет на Европа, на друга страна. Јовановски во повеќедеценискиот творечки, обемен и многустран опус на Хабермас наоѓа една константна и консеквентна позиција. Таа се лоцира во неговото инсистирање на моралната димензија во политичкото дејствување и во трансформацијата на индивидуалното политичко дејствување во колективно дејствување за што е неопходен дијалог. Таа константа, пак, е многу важна за елаборацијата на поимот делиберативна демократија.

За да ја провери својата претпоставка во однос на Хабермасовото сфаќање, м-р Јовановски ги анализира неговите најзначајни дела на оваа тема. Заради тоа успеал да ги дофати и осознае сите позначајни елементи на неговата теорија: прекилот со Веберовите стојалишта за моќта и прифаќање на идејата на Хана Арент за комуникативната димензија на моќта, давањето на простор на *спрашешкото* дејствување во доменот на политичкото, оправданоста на комуникативниот начин на разумно дејствување, уважувањето на разликите помеѓу фактите и нормите, сфаќањето на принципот на универзалноста како непристрасност, разграничување на преговарањето од учеството во делиберација, дискурзивната теоријата на демократскиот процес, разграничувањето меѓу т.н. *тврди* и *меки* средини во јавноста и трите нормативни аспекти на неформалната јавна сфера. Сите овие бројни елементи се обработени детално и се претставени систематично со нивно меѓусебно поврзување.

На сличен начин, но позбиено е анализирана и прикажана теоријата на Џон Ролс. Според м-р Јовановски, тој својот поим за делиберативната демократија го развива во рамките на неговите теории за јавниот разум и за праведноста. Принципите на праведноста почиваат на претпоставката за идеална позиција на јавна расправа помеѓу граѓаните, кои во потрага по остварување на заедничкиот интерес учествуваат во делиберација која има за цел „да достигне одредена концепција, која е во согласност со нивните убедувања за она што (треба да) ја сочинува суштината на праведноста“. Како најзначајни елементи на Ролсовата теорија за делиберативната демократија се прикажани: идејата за преклопувачкиот консензус, делиберацијата како вклучувачки процес во кој јавниот разум се раѓа како рефлексивен еквилибриум, апликативноста на делиберативната демократија во плурални и поделени општества, *должноста*

пристојноста, политичкиот легитимитет заснова на критериумот на реципроцитетот и други.

По деталното и толковно претставување на овие две стожерни фигури и два најголеми опуса на теоријата за делиберативната демократија, м-р Јовановски во продолжение ги претставува своите сознанија од анализата на нивното место во подоцнежните расправи. Во таа ревија на автори дефилираат Филип Пети, Роберт Гудин, Ејми Гатман, Денис Томсон, Џошуа Коен, Сејла Банабиб, Џон Драјзек, Брус Акерман, Џејмс Фишкин, Карлос Нино, Џејмс Боман, Ненси Фрејзер, Ајрис Мерион Јанг, Шантал Муф и Ен Филипс и други. Тие припаѓаат на различни дисциплини, а некои и ги надминуваат дисциплинарните граници. При тоа, не останувајќи на ниво на приказ воопштува дека кај најголем дел од овие автори, размислувањата за „промислената“ демократија се на чисто нормативно рамниште.

Четвртата глава (209-258) претставува оригинален обид на авторот претходно претставените автори и елементи на теоријата на делиберативната демократија да се стават во конкретни современи институционални рамки. За таа цел, како клучни аргументи за испитување на делотворноста на делиберативната демократија ги избрал јавното добро, човековите права, консociјативизмот, граѓанското содружништво и либералниот конституционализам. Секоја од нив е обработена со искористување на прилозите на аналитичари од различни дисциплини со што уште еднаш се потврдува оправданоста на актуализацијата на поимот социјална теорија.

Во однос на прашањето за јавното добро, кандидатот основано поаѓа од премисата дека тоа е централно за делиберативната демократија. При тоа, како социолог согледува дека зборувајќи за јавното добро, ние зборуваме за претстава за јавното добро, односно дека тоа не постои надвор од претставите за него, а тие секогаш се партикуларни. Внатре во рамките на дискурсот за делиберативната демократија авторот разграничува две најопшти претстави за јавното добро: консензуалистичката и плуралистичката и двете ги претставува преку нивните застапници и главни аргументи.

Во односот делиберативна демократија и човекови права, м-р Јовановски открива латентна противречност. Тоа е противречноста меѓу, на една страна, приоритетот на делиберацијата за постигање на највисок можен степен на согласност (консензус) и, на друга страна, човековото право и слобода на мислата и убедувањето. Во обидот да ја избегнат оваа стапица на тиранијата на мнозинствата, застапниците на делиберативната демократија отфрлаат секаков обид запоставување ригидна процедура и правила за креирање на политики бидејќи тие најчесто привилегираат одредена група граѓани и наместо тоа прибегнуваат кон културатанаделиберацијаво која потполно се ефектуира предусловот за рамноправна почит на достоинството на секое човечко битие.

Нормативноста на оваа позиција, м-р Јовановски ја препознава и во односот на застапниците на делиберативната демократија кон прашањата за консociјативизмот. Потпирајќи се на констатациите на Јан О`Флин кандидатот констатира дека делиберативистите ги запоставиле овие прашања поради убедувањето дека делиберативната демократија е возможна само во општества

кои не се „длабоко“ етнички поделени. За расчистување на овие дилеми м-р Јовановски оправдано скршнува во насока на актуализирање на основните елементи на консоцијалната демократија така како што е таа елаборирана од страна на Аренд Лијпхарт. Со цел да ја испита совпадливоста на делиберативниот демократски инжениринг и малцинските барања, кандидатот анализира и други прилози како, на пример, на Стивен Вајтли.

Односот меѓу делиберативната демократија и граѓанското содружништво е анализиран преку прашањето за новите општествени движења. Главниот проблем кој Јовановски го лоцира во овој однос е титулирањето на личноста како носечки ентитет на општественото дејствување во рамките на делиберацијата со што од самиот почеток се исклучуваат колективните чинители, односно групите или движењата. Другиот проблем е потенцијалната насилност на движењата и радикалниот граѓански ангажман. За решение на овие проблеми м-р Јовановски, афирмирајќи ја уште еднаш потребата од интердисциплинарност во промислувањето на делиберативната демократија, ги актуализира сфаќањата на Хабермас и Ролс, но и рамковната анализа на Ервин Гофман и нејзините артикулации од страна на други социолози.

Во однос на проблемот со либералниот конституционализам како петта современа институционална арена на делиберацијата, м-р Јовановски истакнува дека делиберативната демократија подразбира уставно загарантирана рамноправност. Во тие рамки станува можно делиберацијата да ги оправдува либералните праваи обратно, либералниот конституционализам да промовира делиберација. Претпоставка на тоа е процесот на создавање на уставот самиот по себе да е делиберативен.

Во петтата глава (259-266), м-р Јовановски ги прикажува сознанијата за слабостите на моделот на делиберативната демократија, така како што тие се согледани и изложени од страна на поистакнатите критичари на истиот. Тој констатира дека тие критики најчесто доаѓаат од застапниците на класичните елитистички и агрегативистички модели. Како најважни ги издвојува: критиките во врска со пошироката *применливост на делиберацијата* на национално и меѓународно, а не само на локално ниво; *можноста за рационално дејствување во политиката*; проблематичноста на идејата за *јавно добро* и јавно резонирање; проблемите на делиберацијата со популизмот и легитимирањето на постоечките односи на моќ; со *рационалноста* и *попрошено време за делиберација*; проблемот со *совпадливоста* на делиберативната политика со човековиите *права, конституционализмот* и слично.

Последен дел од дисертацијата на м-р Александар Јовановски се заклучните согледувања. Тука кандидатот главно ги сумира своите согледувања изнесени во претходните глави. Главниот општ заклучок е дека зафаќањето со истражување на теоријата за делиберативна демократија од перспективата на социјалната теорија се покажало како издржан и плоден академски потфат. Таквиот пристап кон новиот модел на демократска практика ја потенцирал особеноста на сегашниот општествен миг во развојот на човековата цивилизација. Пред се, тоа се однесува на повисокиот степен на образование и особено на достапноста до критичните информации неопходни за директно политичко учество. Средствата за јавно

информирање, масовните медиуми денес како никогаш досега во човечката историја нудат брзи и релативно прецизни информации за политичките случувања, кои му овозможуваат на граѓанинот да формира само сопствено гледиште за проблематиката и да испорача сопствен интерес во јавноста.

М-р Јовановски изготвувајќи го овој свој академски труд на академската јавност во светот, а не само во Македонија и го испорачува својот интерес да се занимава со феноменологијата и проблематиката на делиберативната демократија, со која се занимаваат и неговите постари и помлади колеги од демократски понапреднатите земји. Тоа тој го прави на високо ниво на познавање на материјата и со оригинален пристап. Во тоа не му попречило тоа што тој својот научен труд за делиберативната демократија го прави со анализа на американски или други западни, а не на македонски искуства, примери и теории за делиберативната демократија. Кандидатот аналитички согледува дека надвор од академските средини на земјите со подолга демократска традиција, безмалку и да не постои автор кој пишува или истражува за делиберативната демократија. Но, овој негов труд покажува дека идејата и проблематиката на делиберативната демократија се достапни за сите мислечки луѓе.

М-р Александар Јовановски поставил истражувачки проблем кој е научно и општествено релевантен не само за локалната туку за глобалната академска заедница. При неговата обработка покажува одлично познавање на постојната литература и развива сопствени оригинални видувања. Основната теза на трудот е теориски заснована и елаборирана систематски, со соодветна научна апаратура. Обемот на користената литература е импозантен, а нејзиното користење и наведување е направено доследно на усвоените методолошки правила.

Врз основа на сето ова, заблагодарувајќи се за довербата, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет, на кандидатот м-р Александар Јовановски да му допушти јавна одбрана на неговата докторска дисертација со наслов *Теоријата за делиберативната демократија: интeрирање на социологијата на политика и политикологијата во современата социјална наука.*

Скопје,
30.X 2011

ЧЛЕНОВИ НА КОМИСИЈАТА

Проф. д-р Ило Трајковски, с.р.
Проф. д-р Ѓорѓе Младеновски, с.р.
Проф. д-р Љубомир Данаилов Фрчковски, с.р.
Проф. д-р Бранислав Саркањац, с.р.
Вонр. проф. д-р Константин Миноски, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА АСИСТЕНТ ЗА НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ (ДИСЦИПЛИНИ): ПСИХОЛОГИЈА НА ТРУД, ПСИХОЛОГИЈА НА ОБРАЗОВАНИЕ И ВОСПИТУВАЊЕ И СТАТИСТИКА НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ

Со одлука бр.04-1085/II на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет, на својата редовна седница одржана на 14.IX 2011 година, назначени сме за Рецензентска комисија за изготвување на реферат за избор на асистент за научните области (дисциплини): психологија на труд, психологија на образование и воспитување и статистика на Филозофскиот факултет во Скопје.

На конкурсот објавен во весникот „Дневник“, на 13.5.2011 година се пријавил еден кандидат, и тоа м-р Билјана Блажевска - Стоилковска.

По разгледувањето на доставената документација, Рецензентската комисија во состав: проф. д-р Томе Николоски, проф. д-р Виолета Арнаудова и доц. д-р Николина Кениг до Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Кратки биографски податоци:

1.1. Образование и кариера

Билјана Блажевска - Стоилковска е родена на 23.7.1978 година во Скопје. Основно и средно образование (Медицински училиштен центар „д-р Панче Караџов“ - отсек за медицински техничари) завршила во Скопје. Со високо образование се стекнала на Филозофскиот факултет при Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“, Институт за психологија, каде што и дипломирала во 2002 година.

Магистрирала во 2008 година на Филозофскиот факултет, Институт за психологија, на тема *Улогата на работните вредности и кариерната насоченост во формирањето на психолошките договор за работа.*

Има пријавено докторска дисертација на тема: **Донесување одлука за избор на занимањето при премин од средно кон високо образование: неодлучност при изборот и фази во одлучувањето.** Работата врз дисертацијата е во завршна фаза.

Во 2000 година била асистент на проект за психо-социјална поддршка на лица зафатени од војна, организиран од страна на Американскиот центар за Бегалци;

Во 2001 година била асистент во рамки на проект за психо-социјална поддршка на деца - жртви на војна, организиран од страна на Чезви - хуманитарна организација во рамките на Европската унија.

Во периодот 2002-2003 година работела во приватната болница за кардиохирургија „Филип Втори“.

Во 2003 година е примена за помлад асистент на Институтот за психологија при Филозофскиот факултет.

Во 2008 година е избрана за асистент на Институтот за психологија при Филозофскиот факултет во Скопје, на кое работно место се наоѓа и сега.

2. Наставна дејност

- **Во периодот од 2003 до 2006** година изведувала вежби по предметот психологија на трудот.

Почнувајќи од учебната 2007/2008 година, изведувала вежби по предметите психологија трудот I и психологија трудот II.

Во учебната 2003/2004 година изведувала вежби по предметот статистика во психологијата.

Од 2004 заклучно со **2010** изведувала вежби по предметите дескриптивна статистика и инференцијална статистика.

Во учебната 2010/2011 изведува вежби по предметот основи на статистиката.

М-р Билјана Блажевска - Стоилковска имала и други ангажмани во рамките на Институтот и тоа како што следува:

- **во учебната 2003/2004 и 2004/2005** изведувала вежби по предметот психологија на образование и воспитување на Институтот за социологија;

- **од учебната 2005/2006** година па наваму, изведува вежби по предметот психологија на Институтот за социологија;

- **почнувајќи од учебната 2006/2007** година изведува вежби по предметот психологија на Институтот за одбранбени и мировни студии;

- **од 2006/2007 година** изведува предавања по предметот психологија на образование и воспитување на Филолошкиот факултет.

3. Други активности

М-р Билјана Блажевска - Стоилковска била координатор за ЕКТС во периодот од 15.1.2008 до 15.9.2010 година.

Почнувајќи од 2010 година, таа е секретар на постдипломските студии по менаџмент на човечките ресурси во општествените дејности.

4. Професионални интереси

М-р Билјана Блажевска - Стоилковска има истражувачки интереси во неколку области од психологијата на трудот, и тоа: избор и развој на кариерата, раководење со човекови ресурси и организациско однесување - со посебен акцент на психолошкиот договор за работа како негов мошне важен детерминант, како и примена на напредни статистички методи во истражувањето на спомнатите области.

5. Научноистражувачка работа

5.1. Учество во проекти

Кандидатката учествувала во следниот научноистражувачки проект:
Психолошка компаративна студија за задоволството од работата и анализа на работата во македонски и бугарски работни организации (2005 - 2006).

5.2. Учество на семинари:

- *Работа со вулнерабилни групи деца како предизвик: Извор на задоволство и стрес* (Скопје, 25-26.5.2001);
- *Прејознавање и справување со физички и сексуални злоупотреби на предучилишни деца* (Охрид, 3-5.12.2001);
- *Примена на современи методи и техники во високо образование* (Скопје, 8-11.11.2006);
- *Креативна настава и учење* (Скопје, 7-9.2.2007);
- *Креативна настава и учење* (Охрид, 3-5.6.2007).

6. Научна дејност

6.1 Објавени трудови

(2004). Себепочитувањето и мотивот за постигнување. (Зборник „30 години Институт за психологија“, 137-152 (коавтор);

(2006). Улогата на селф-менаџментот на кариерата во новите услови на пазарот на трудот. *Годишен зборник на Филозофски факултет*, 59, 185-196;

(2007). Готфредсоновата теорија на ограничување, компромис и себекреирање: приближување на психолошкиот и социолошкиот приод во изборот и развојот на кариерата. *Социолошка ревија* 1/2, 65-74;

(2007). Социјално - психолошките аспекти на условите за работа во организациите. *Социолошка ревија*, 1/2, 75-82. (коавтор);

(2007). Кариерни ориентации: Корисен конструкт во усогласувањето на преференциите за работа и можностите за вработување. *Годишен зборник на Филозофски факултет*, 60, 215-226;

(2009). Задоволство од работата и извори на работно задоволство. *Годишен зборник на Филозофски факултет* 62, 143-153 (коавтор);

(2010). Work strain and wellbeing among service employees. In *Proceedings of the Scientific Conference with international participants "Psychology - Traditions and Perspectives"*, University "Neofit Rilski", Blagoevgrad, Bulgaria, 29-31 October, 2010 (in press) (коавтор);

(2010). Психолошки договор: содржина, формирање и импликации. *Годишен зборник на Филозофски факултет*, 63, 225-238.

(2011). Attractiveness of Leg Length: Report from 27 Nations. *Journal of Cross Cultural Psychology*, 42 (1), 131-130) (коавтор).

6.2 Трудови презентирани на научни собири

- *Radno zadovoljstvo i izvori radnog opterećenja*. Труд презентиран на XV Naučni skup empirijska istraživanja u psihologiji, Filozofski fakultet, Beograd, Srbija, 6-7 februar. (2009) (коавтор).

- Radno opreteeenje, fizičko zdravlje i životno zadovoljstvo prosvetnih i zdravstvenih radnika. Труд презентиран на XVI Naučni skup Empirijska istraživanja u psihologiji, Filozofski fakultet, Beograd, Srbija, 5-6 februar, 2010. (коавтор).

- Kako studenti završne godine studija percipiraju uzajamne odnose sa budućim poslodavcem: ispitivanje inicijalne forme psihološkog ugovora. Труд презентиран на Medjunarodni znanstveno-stručni skup XVII Dani psihologije u Zadru, Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, 27-29 maj, 2010.

- Learning strategies, motivation and academic achievement of psychology students. Труд презентиран на Scientific Psychology Conference 20th Ramiro and Zoran Bujas' Days, Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, April, 7-9, 2011 (коавтор).

7. Познавање на странски јазици

Кандидатката одлично се служи со англискиот јазик.

8. Компјутерски вештини

Кандидатката поседува вештини за работа со компјутер. Мошне солидно владее со Word, Power Point, Internet, а го познава и Excel, како и статистичките пакети IBM SPSS и Lisrel.

9. Приказ и оцена на позначајните трудови

Во трудот *Себепочитувањето и мотивот за постигнување* е испитувана поврзаноста помеѓу себе-почитувањето како став на себевреднување и мотивот за постигнување како релативно стабилна персонална диспозиција. Најнапред се изложени различни дефиниции за испитуваните варијабли и сфаќања за нивната важност, а потоа се дадени и нивните развојни карактеристики, како и можностите за нивно мерење. Во понатамошниот текст се изнесени разликите помеѓу високото и ниското себе-почитување и се опишани лицата со висок и низок мотив за постигнување. Следниот дел се однесува на методот на истражувањето. На крајот се дискутирани добиените наоди кои зборуваат за постоење на поврзаност помеѓу испитуваните варијабли.

Трудот *Улогата на селф-менаџментот на кариерата во новиите услови на пазарот на трудот* го разработува конструктот селф-менаџмент како логична консеквенца на промените на пазарот на трудот и како основа на новиот модел на кариера. Најнапред се дадени описи на традиционалниот и на новиот модел на

кариера, кој, пак, јасно упатува на преминот од линеарна кон повеќедимензионална кариерна патека како современа актуелност. Потоа се презентирани неколку модели на селф-менаџмент на кариерата. Посебен акцент е ставен на неговата важност за работниците, како и на предусловите кои се неопходни за тој процес да биде ефикасен. Во завршниот дел се дадени можни начини на водење на личната кариера, но истакната е и организациската одговорност во тој процес.

Во трудот *Готфредсоновата теорија на ограничување, компромис и себе-креирање: приближување на психолошкиот и социолошкиот приод во изборот и развојот на кариерата* е претставена теоријата на Линда Готфредсон и тоа како обид за приближување на психолошкиот и социолошкиот приод во изборот и развојот на кариерата. Прво се изнесени потребите за приближување на психолошкиот и на социолошкиот приод. Потоа се дадени нивните карактеристики како и основните постулати на теоријата. Во завршниот дел е дискутирана улогата која според Готфредсон ја имаат психолошките и социолошките фактори во изборот на занимањето.

Во трудот *Социјално-психолошки аспекти на условите за работа во организациите* се наведени трите групи фактори - психолошки, социолошки и физичко-ергономски - кои влијаат врз квалитетот на работниот живот во организациите. За поблиско објаснување на важната улога која ја имаат во одредувањето на условите за работа и начинот на нивното дејствување се презентирани најнови емпириски сознанија. Во завршниот дел е изнесена препорака за искористување на таквите сознанија при што се посочени различните инстанци кои би требало да се вклучат во тој процес, а крајната цел би била зголемување на ефикасноста и на вработените и на организациите.

Трудот *Кариерни ориентации: корисен конструкт во усогласување на преференциите за работа со можности за вработување* ја посочува потребата за надополнување на активностите од економска и социјална природа кои се преземаат (или се препорачува да се преземат) во насока на зголемување на можностите за вработување и со такви од психолошка природа (советување и поддршка од страна на вокациски психолози). Истовремено, претставени се кариерните ориентации како конструкт кој би можел да биде корисна алатка токму во реализација на спомнатите активности. Во продолжение се изнесени резултати од кусо експлоративно истражување за нивната застапеност кај студентската популација кај нас. Наодите се дискутирани и дадени се препораки за понатамошни истражувања на ова поле.

Во трудот *Задоволство од работата и извори на работната оптовареност* се расправа за поврзаноста на задоволството од работата со низа индикатори на работната оптовареност. Истражувањето е спроведено на мостра од 65 испитаници вработени во прехранбената индустрија. Презентираните наоди

од применетата корелационо-регресивна анализа упатуваат на значајна меѓусебна интеракција на работното задоволство и работната оптовареност. Трудот ја истакнува потребата од понатамошни истражувања на релациите на конкретните варијабли во насока на подобрување на продуктивноста на вработените, нивната благосостојба и квалитетот на работниот живот.

Во трудот *Психолошки договор: содржина, формирање и импликации* изложен е конструктот психолошки договор. Имено, во воведниот дел е направена компарација помеѓу психолошкиот договор и формалните договори за работа. Во продолжение, акцентот е ставен на неговата содржина, односно на основните елементи од коишто е изграден и на нивната природа (релациски наспроти трансакциски). Даден е детален преглед на овие два типа елементи, а следствено на тоа, опишани се и двата типа психолошки договор – релациски и трансакциски. Понатамошниот текст претставува објаснување на процесот на формирање на конструктот, каде што како клучни појави се посочуваат барањето и осмислувањето на информациите поврзани со работните обврски. Најпосле, дискутирани се неговата важност и практичните импликации.

Трудот *Attractiveness of Leg Length* претставува истражување на ЛБР како морфолошки индекс или показател на физичката привлечност. Спроведено е во 27 земји на примерок од 3103 субјекти. Врз основа на резултатите од применетата МАНОВА, констатирано е дека ЛБР индексот има значајно влијание врз перцепцијата на физичката привлечност во различните култури. Наодите се дискутирани, а нагласени се и нивните ограничувања. **Трудот е објавен во списание со меѓународен уредувачки одбор, со Impact Factor 1.857, што е реферирано во Индексот на цитати на Томсон Ројтер.**

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на приложената документација, како и врз основа на анализата на објавените трудови од м-р Билјана Блажевска - Стоилковска, може да се констатира дека кандидатката успешно изведувала вежби по повеќе предмети од областа на психологијата, одржувала предавања по предметот психологија на образование и воспитување за студентите на Филолошкиот факултет, учествувала во проекти и семинари, презентирала трудови на научни собири, учествувала и вршела и други задолженија битни за животот на Институтот за психологија и има објавено забележителни научни трудови. Сето тоа зборува дека Билјана Блажевска - Стоилковска се оформува во солиден наставник и се афирмира како солиден истражувач во областа на психологијата. Со тоа се остварени законските услови за преизбор во звањето асистент.

Предлог:

Предлагаме, Наставно-научниот совет на Филозофски факултет да ја **преизбере м-р Билјана Блажевска -Стоилковска** во звањето **асистент** по предметите: психологија на труд, психологија на образование и воспитување и статистика на Филозофскиот факултет во Скопје.

Рецензентска комисија

Проф. д-р Томе Николоски, с.р.
Проф. д-р Виолета Арнаудова, с.р.
Доц. д-р Николина Кениг, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА РЕИЗБОР НА АСИСТЕНТ ЗА НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ: ПЕДАГОГИЈА, ДИДАКТИКА И МЕТОДИКА НА ИНСТИТУТОТ ЗА ПЕДАГОГИЈА ПРИ ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

На редовната XX седница на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје од 14.9.2011 година, избрани сме за членови на Рецензентската комисија за изготвување реферат за реизбор на соработник во звањето асистент за научните области: **педагогија, дидактика и методика**, на Институтот за педагогија, Филозофски факултет-Скопје.

На распишаниот конкурс од страна на Филозофскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, објавен во дневниот весник „Дневник“ од 13 мај 2011 година, се пријави кандидатката м-р Алма Тасевска.

Врз основа на Законот за високото образование на РМ, а во согласност со актите на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Статутот и Правилникот за единствените критериуми за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања, по увидот во целокупната приложена документација и познавањето на академскиот раст на кандидатите, Рецензентската комисија во состав:

1. проф. д-р Лена Дамовска - претседател
2. проф. д-р Снежана Адамческа - член и
3. проф. д-р Вера Стојановска - член.

има чест на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет да му го поднесе следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Основни биографски податоци

Кандидатката м-р Алма Тасевска е родена на 27.1.1982 година, во Скопје. Дипломирала на Филозофскиот факултет во Скопје во 2004 година, со среден успех 9,67 и се стекнала со стручен назив - дипломиран педагог.

Постдипломски магистерски студии запишала во 2005 година на Институтот за педагогија при Филозофскиот факултет во Скопје, на насоката: предучилишна педагогија. Постдипломските испити ги завршила со просек 10,00.

Магистрирала на 26.6.2008 година, со што се стекнала со академски степен - магистер на педагошки науки.

Во академските 2004/2005 и 2005/2006 година била ангажирана како демонстратор на Институтот за педагогија, по предметот методика на предучилишното воспитание, односно предучилишна дидактика, под менторство на проф. д-р Лена Дамовска.

Во 2006 година била избрана за помлад асистент во научните области: педагогија, методика и дидактика на Филозофскиот факултет во Скопје, Институт за педагогија, а во март 2009 е избрана за асистент во истите области.

Алма Тасевака одлично владее со компјутерските вештини и зборува два странски јазика: англиски и германски.

2. Наставно-образовна дејност

Во текот на својот професионален ангажман како асистент на Филозофскиот факултет во Скопје, м-р Алма Тасевска со исклучителен труд и перманентно следење на современите трендови во педагогијата успешно ги реализира вежбите со студентите од Институтот за педагогија на Филозофскиот факултет во Скопје.

Кандидатката има воспоставено квалитетна комуникација со студентите и колегите на Факултетот.

М-р Алма Тасевска располага со професионален потенцијал кој континуирано го применува во секојдневниот работен ангажман.

Нејзиниот магистерскиот труд на тема **Валдорфска педагошка концепција-теоретски основи и дидактичко-методска организација** претставува оригинален и квалитетен научен труд втемелен врз релевантни теоретски основи и оригинални емпириски согледувања. Во моментот, м-р Алма Тасевска работи на својата докторска дисертација под наслов: „Игровната активност како методски концепт во првиот образовен циклус“, пријавена на Институтот за педагогија при Филозофскиот факултет во Скопје.

3. Научноистражувачка и стручно апликативна дејност

М-р Алма Тасевска активно учествува во проекти, семинари, обуки, работилници и конференции во земјава и во странство:

Проектни активности:

- Ран детски развој, 2008-2011, УНИЦЕФ, Скопје, Македонија;
- Училиште по мерка на детето, јуниор експерт, 2007-2008, УНИЦЕФ, Скопје, Македонија

Семинари и работилници:

- 31 август-2 септември 2011 г., учество во обука за изготвување на национална програма за професионален развој за ран детски развој, УНИЦЕФ ;

- Стандарди во акција, 1-3. 10.2010, УНИЦЕФ, Дојран, Р. Македонија;
- Имплементација на стандардите за рано учење и развој, 3-5. 11. 2009, УНИЦЕФ, Скопје, Македонија;
- Имплементација на стандардите за ран детски развој за децата од 0 до 6 години, 15-17.4.2009, УНИЦЕФ, Охрид, Македонија;
- Имплементација и ИКТ во наставата, 14-20.1.2008, СОРОС и Филозофскиот факултет во Скопје, Скопје, Македонија;
- Стандарди за оценување на студентите и подготовка на наставниот кадар, 13-15. 12. 2007, УСАИД-СОРОС, Скопје, Македонија
- Образование базирано на животни вештини, 15-17.9.2007, УНИЦЕФ, Скопје, Македонија;
- Образование за социјална правда, 28.1.-1.2.2007, УСАИД-СОРОС, Скопје, Македонија;
- Дидактичка и методичка организација на високото школство, 10-11. 11. 2006, Филозофскиот факултет во Скопје, Скопје, Македонија;
- Со читање и пишување до критичко мислење, 27-31.8.2006, УСАИД-СОРОС, Охрид, Македонија;
- Монтесори семинар, 2005-2007, Montessori-Landesverband Bayern e.V.-Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit-GTZ GmbH Скопје, Македонија;
- Арт терапија, 3-4.11.2007, ДААД-Филозофски факултет - Скопје, Скопје, Македонија

Научноистражувачки и студијски пресидиум:

- Wardorfski dječji, vrtić, Osnovna Waldorfska škola, 8-21.10.2007, Rijeka, Hrvatska;
- Развој на квалитетот и образовните стандарди во Европа-концепти и методи, (Qualitätsentwicklung und Bildungsstandards in Europa Pedagoški fakultet Zagreb, Zagreb, Hrvatska.

4. Објавени научни и стручни трудови и учество на научни конференции

Од изборот во звањето асистент на Филозофскиот факултет во Скопје, Алма Тасевска објавила повеќе трудови во кои се третираат проблем од различни области на педагошката теорија и практика.

Трудовите во кои се јавува како автор и коавтор се објавени во зборници и списанија во Р. Македонија и во странство.

Исто така, кандидатката учествувала на конференции од меѓународен карактер.

Публикации:

- The Pedagogical Concept of Maria Montessori – Meaning and Experiences in R. Macedonia, (во печат) U: Zbornik radova Pedagogije Marije Montessori – poticaj za razvoj pedagoškog pluralizma;

- Демократизација на образованието во Р. Македонија, Годишен зборник на Филозофскиот факултет во Скопје, бр. 63 за 2010;

- Contemporary didactic-methodic strategies in the early education, 3-th International conference: Curriculums othe early and so pulsory education. Faculty of Philosphy-Skopje-Institute of Pedagogy, 2009;

- Антропозофијата како образовна филозофија, Годишен зборник на Филозофскиот факултет во Скопје, бр. 62 за 2009;

- The curriculum and the inclusive education, 12-th international conference: Inclusive education in the balkan countries, Policy and Practice-Balkan Society for Pedagogy and Education, Ss. Cyril and Methodius University-Skopje, Faculty of Philosophy, Institute of Pedagogy, 2009;

- The curriculum and the inclusive education, 12-th international conference: Inclusive education in the balkan countries, Policy and Practice-Balkan Society for Pedagogy and Education, Ss. Cyril and Mathodius University-Skopje, Faculty of Philosophy, Institute of Pedagogy, Book of abstracts, 2009;

- Авангардните погледи на Елен Кеј за воспитување на детето, Годишен зборник на Филозофскиот факултет во Скопје, бр. 61 за 2008.

Книџи:

- Дамовска,Л.Тасевска,А. (2010), Алтернативни пристапи во педагогијата, Скопје.

Рецензии:

- Пецева,В.Велева,С.(2010), Сликозборница, Скопје: Просветно дело, прирачник за работа со деца од предучилишна возраст.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на увидот во наставно-научната ангажираност, објавените научно-стручни трудови, како и анализата на нејзината вкупна наставна, научно-стручна и општествена дејност во текот на последниот изборен период, може да се заклучи дека м-р Алма Тасевска располага со професионален потенцијал кој континуирано го применува во секојдневниот работен ангажман.

Дејноста на кандидатката м-р Алма Тасевска е ориентирана кон проучување на суштински и актуелни прашања од областа на педагошките науки.

Кандидатката ги исполнува сите законски критериуми за реизбор во академското звање асистент, во согласност со Законот за високо образование на РМ и со Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Со оглед на прикажаните резултати од научната и стручната активност, Рецензентската комисија во именуваниот состав со особено задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, **м-р Алма Тасевска** да биде реизбрана во звањето асистент за научните области: **педагогија, дидактика и методика.**

ЧЛЕНОВИ НА КОМИСИЈАТА

Проф. д-р Лена Дамовска – претседател, с.р.
 Проф. д-р Снежана Адамческа – член, с.р.
 Проф. д-р Вера Стојановска – член, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА АСИСТЕНТ ЗА НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ: ПОЛЕМОЛОГИЈА, ДЕФЕНДОЛОГИЈА И ИНТЕГРАЛНА БЕЗБЕДНОСТ (НАЦИОНАЛНА БЕЗБЕДНОСТ, ОСНОВИ НА РАЗУЗНАВАЊЕ, РАЗУЗНАВАЊЕ И НАЦИОНАЛНА БЕЗБЕДНОСТ И НЕВОЕНИ АСПЕКТИ НА БЕЗБЕДНОСТА) НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на својата XX редовна седница одржана на 14.IX 2011 година, донесе одлука за формирање на Рецензентска комисија во состав: проф. д-р Митко Котовчевски, проф. д-р Билјана Ванковска, проф. д-р Оливер Бакрески, за избор на асистент во сите звања за научните области: полемологија, дефендологија и интегрална безбедност (национална безбедност, основи на разузнавање, разузнавање и национална безбедност и невоени аспекти на безбедноста).

На конкурсот објавен во весникот „Дневник“ на 13.5.2011 се јави кандидатката Тања Милошевска.

Рецензентската комисија, по деталното разгледување на приложениот материјал и научните трудови, со посебна чест на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Тања Милошевска е родена на 2.10.1976 година во Скопје, каде што го завршила основно и средното образование. Дипломирала на Филозофскиот факултет во Скопје во 2001 година на Институтот за одбрана и се стекнала со звањето дипломиран професор по одбрана.

Во академските 1996/2000 година била стипендист на Министерството за образование.

Во 9.7.2003 година се запишала на постдипломските студии по одбрана на Институтот за одбранбени и мировни студии кои успешно ги завршила во 2007 година со просечна оцена 9,7.

Од јуни 2003 година работи како асистент на Институтот за безбедност, одбрана и мир при Филозофскиот факултет во Скопје. Ангажирана е во реализирање на вежбите по предметите: полемологија, национална

безбедност, глобални безбедносни закани, основи на разузнавање, невоени аспекти на безбедноста и дефендологија.

Од 2004 до 2009 година ја извршува функцијата секретар на постдипломските студии по мир и развој на Институтот за безбедност, одбрана и мир.

Во 2008 година го одбрани магистерскиот труд на тема „Безбедносните импликации на организираниот криминал врз националната безбедност на Република Македонија“ и се здоби со научен степен - магистер по одбрана.

Од ноември 2008 година е докторанд на Институтот за безбедност, одбрана и мир на Филозофскиот факултет во Скопје.

Во периодот на студирањето и за време на постдипломските студии, учесник е на бројни конференции и научни семинари во земјава и во странство. Има добиено бројни сертификати за учество во летни школи, конференции и учество со презентација на труд на конференции во:

- Хрватска - RACVIAC/Regional Arms Control Verification and Implementation Assistance Centre; (Presentation-"The necessity, challenges, advantages of establishment a regional approach among universities in the field on contribution to national/regional stability and security");

- Дубровник, Inter University Centre of postgraduate studies, "Regional security and cooperation in the Southeastern Europe", (Presentation-"Security sector reform and regional cooperation as precondition for faster NATO and EU membership-the case of Macedonia");

- учество во работилница (Workshop: Macedonia: Security Sector Reform; Between Post-Conflict Peace Building and EU Integration, Academic Network South Eastern Europe, University of Hamburg,);

- Романија, учество во летна школа "Young Europeans for Security", International Youths Program, Bucharest, Romania.

- Србија (учество со труд на Криминалистичко-полициска академија);

- Германија, учество во Academic Network Southeast Europe Strategy workshop on further development of the network Institute for Peace Research and Security Policy at the University of Hamburg, Germany;

- USA - учество со презентација на труд на конференција - Florida International University, 17 Th International Conference, Miami, Florida, USA;

- Словенија, учество со презентација на труд на конференција, Faculty of Criminal Justice and Security, University of Maribor.

Учесник е на научните семинари:

- Deterring “Rogue States” Do the Old Rules Apply?, Institute for Global and International Studies and Security Policy Studies Program, Washington;
- “Is Democracy in Peril? A Global and Regional Assessment”, The Elliot School of International Affairs, The George Washington University;
- “Female Jihadis: Why Muslim Women Choose Violent Jihad”, The George Washington University;
- “Guerrilla Warfare and the Use of Terror Vietnam’s Lessons for Iraq”, Sigur Center for Asian Studies, Washington;
- “Genocide in Darfur: What International Action and When?”, The Elliot School of International Affairs, GWU;
- “A Dialogue on the Future of Democracy”, The Future of Democracy Initiative, Washington, D.C;
- “Creative learning”, USAID, Foundation-Open Society Institute Macedonia.
- “Higher Education Support for Social Sciences”, Struga, Macedonia.
- “Curriculum Methods”, Civic Education Project, Ohrid, Macedonia.
- “European Human Rights”, Center for Refugees and Forced Migration Studies, Skopje, Macedonia.

Од јануари до јуни 2007 година била стипендист на Американскиот совет за меѓународно образование - Програма на Бирото за образование и културни работи на Стрејт департментот на САД. Студискиот престој го реализира на Универзитетот Џорџ Вашингтон (The George Washington University). Ги посетува и постдипломските студии - Elliot School of International Affairs. На споменатиот Факултет во март и април 2007 година има одржано неколку предавања.

Добитник е на дипломата за успешно завршување на Junior Faculty Development Program-Peace and Conflict Resolution Studies на Универзитетот Џорџ Вашингтон. Се стекнува и со дипломата за Research Program in Social and Organizational Learning.

Објавени трудови:

1. „Нееднаквоста во ерата на глобализацијата“, Глобализацијата, мирот и безбедноста, Филозофски факултет, Скопје, 2008;
2. „Терористи-самоубијци“, Годишен зборник, Филозофски факултет, книга 61, Скопје, 2008;
3. „Дијаспората и тероризмот“, Современа македонска одбрана, бр.17, 2008;
4. „Актуелни и потенцијални транснационални безбедносни закани и предизвици“, („Actual and potential transnational security threats and challenges“), (коавтор), Криминалистичко-полициска академија“, Белград, 2008;
5. „Врските помеѓу приватните и јавните сектори во Република Македонија“, („Links between Private and Public Sectors in the Republic of Macedonia“), (коавтор), Varstvoslovje, let./year 11, št./no. 2, Faculty of Criminal Justice and Security, Универзитет во Марибор, Словенија, 2009;
6. „Трендови на незаконска трговија со деца, бебиња и човечки органи-нов предизвик на системот за национална безбедност“, (коавтор), Современа македонска одбрана, бр.18, 2009;
7. „Незаконската трговија со оружје и муниција како потенцијален безбедносен проблем“, Годишен зборник, Филозофски факултет, книга 62, Скопје, 2009;
8. „The organized crime as a contemporary non-traditional security threat and challenge for the Western Balkans“, Analytical Journal, Vol.2, No. 2, December 2009;
9. „Перење пари-опасен предизвик за националната безбедност на Република Македонија“, Годишен зборник, Филозофски факултет, книга 63, Скопје, 2010;
10. „Улогата на регионалната соработка во превенција на организираниот криминал во Република Македонија“, Безбедносни дијалози, број 1, Филозофски факултет-Скопје, Институт за безбедност, одбрана и мир, 2010.

Заклучок

Во врска со пријавата на кандидатката м-р Тања Милошевска, асистент на Институтот за безбедност, одбрана и мир, Комисијата со задоволство констатираше дека во изминатиот тригодишен период од првиот избор во звањето асистент, кандидатката постигна одлични резултати во сите сфери на своето работење со студентите, како и во своето континуирано и успешно изградување како педагог и перспективен стручњак во областа на националната безбедност, полемологијата и разузнавањето.

Во изминатиот период кандидатката ја одбрани магистерската теза, се промовираше како солиден познавач на својата научна област преку објавените забележителни стручни и научни трудови, со несебичното залагање, коректниот и одговорен однос и комуникација со студентите, како и со мошне кооперативниот однос спрема сите вработени на Филозофскиот факултет во Скопје.

Врз основа на претходните констатации, Комисијата има особена чест и задоволство на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје да му предложи да изврши реизбор на м-р Тања Милошевска во звањето асистент за научните области: полемологија, дефендологија и интегрална безбедност (национална безбедност, основи на разузнавање, разузнавање и национална безбедност и невоени аспекти на безбедноста).

Рецензентска комисија

Проф. д-р Митко Котовчевски, с.р.
 Проф. д-р Билјана Ванковска, с.р.
 Проф. д-р Оливер Бакрески, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА АСИСТЕНТ ЗА НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ:
ГЛОБАЛИЗАЦИЈА И МИРОТ, СТРАТЕГИЈА НА НАЦИОНАЛНА
БЕЗБЕДНОСТ И ОДБРАНА, СИСТЕМ НА НАЦИОНАЛНА ОДБРАНА,
УПРАВУВАЊЕ И КОМАНДУВАЊЕ, АЛТЕРНАТИВНА ОДБРАНА И
ДЕФЕНДОЛОГИЈА НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на својата XX редовна седница одржана на 14.IX 2011 година, донесе одлука за формирање на Рецензентска комисија во состав: проф. д-р Зоран Нацев, проф. д-р Трајан Гоцевски и проф. д-р Тони Милески, за избор на асистент во сите звања за научните области: глобализација и мирот, стратегија на национална безбедност и одбрана, систем на национална одбрана, управување и командување, алтернативна одбрана и дефендологија. На конкурсот објавен во весникот „Дневник“ на 13.5.2011 се јави кандидатот Горан Зенделовски.

Рецензентската комисија, по деталното разгледување на приложениот материјал и научните трудови, со посебна чест на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Горан Зенделовски е роден во Штип, каде што го завршил основното образование, додека средното образование го завршил во Скопје. Дипломирал на Институтот за одбранбени и мировни студии при Филозофскиот факултет во Скопје во 2002 година.

Од јуни 2003 година работи како помлад асистент на Институтот за одбранбени и мировни студии при Филозофскиот факултет во Скопје. Ангажиран е во реализирање на вежбите по предметите: стратегија на национална одбрана, систем на национална одбрана, управување и раководење и дефендологија.

Од февруари 2005 година е избран за секретар на постдипломските - магистерски студии по одбрана при Институтот за одбранбени и мировни студии.

Во мај 2008 година го одбрани магистерскиот труд под наслов: *Сопративниот концепт на глобализацијата и безбедносните импликации* и се здоби со научен степен - магистер по одбрана.

Од октомври 2009 година е избран за секретар на постдипломските - магистерски студии од областа на безбедноста.

Од април 2009 година усвоена е темата за изработка на докторска дисертација под наслов *Глобализациски процеси, мирот и безбедноста*.

Во периодот на студирањето и за време на постдипломските студии учесник е на бројни конференции и научни семинари во земјава и во странство на кои има добиено меѓународни сертификати. Меѓу нив се: „Безбедност во Југоисточна Европа“, Неум, Босна и Херцеговина, 2003; учесник е во летната школа „Регионалната безбедност во Југоисточна Европа“, Универзитетски центар, Дубровник, Хрватска, 2004; учесник на семинарот: „Поддршка на високото образование на општествените науки“, Струга, Р. Македонија, 2004; учесник на Летната школа за кризен менаџмент“, Шипањ, Р. Хрватска, 2006; учесник на семинарот “Friendship Meeting-International Study of Political Science Students”, Загреб, Р.Хрватска, 2006; „Глобализацијата, мирот и безбедноста“, меѓународна научна конференција, Скопје, Р. Македонија, 2007; “European Security and Defense Policy”, Тирана, Р. Албанија, 2008.

Фокусот на неговите научни истражувања е насочен кон основните национални и наднационални решенија и аспекти на стратегијата, структурата на одбранбено-заштитниот систем на Р.Македонија, одбранбените системи на соседните држави и земјите членки на НАТО, теоретските основи на лидерство, менаџмент, раководење и управување, процесите на глобализацијата и безбедносните импликации од неа и други слични области.

Објавени трудови:

- 1. УЛОГАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО ГЛОБАЛНАТА БЕЗБЕДНОСТ И ОДБРАНА, Зборник на трудови, Меѓународна научна конференција „Балканот - безбедносен предизвик за Европа и меѓународната заедница“, 2010.**
- 2. НЕКСУСОТ ГЛОБАЛИЗАЦИЈА - ДЕМОКРАТИЈА НИЗ ПРИЗМА НА (НЕО)ЛИБЕРАЛНИТЕ ОБЕЛЕЖЈА- Годишен зборник на Филозофскиот факултет во Скопје, 2010.**
- 3. ДИЈАПАЗОНОТ НА ВОЕНАТА МОЌ ВО УСЛОВИ НА СОВРЕМЕНАТА ГЛОБАЛИЗАЦИЈА – Годишен зборник на Филозофскиот факултет во Скопје, 2009.**
- 4. ПРЕСТРУКТУРИРАЊЕ НА СВЕТСКИОТ ПОРЕДОК ВО НОВАТА КОНСТЕЛАЦИЈА НА МЕЃУНАРОДНИ ОДНОСИ - Безбедносни дијалози, бр.1 , Скопје, 2010.**

Заклучок

Во врска со пријавата на кандидатот Горан Зенделовски, асистент на Институтот за безбедност, одбрана и мир, Комисијата со задоволство констатираше дека во изминатиот период кандидатот постигна одлични резултати во сите сфери на своето работење со студентите, како и во своето континуирано и успешно изградување како педагог и перспективен стручњак во областа на стратегијата, системот на национална одбрана и управување и командување.

Се промовираше како солиден познавач на својата научна област преку објавените забележителни стручни и научни трудови, со несебичното залагање, коректниот и одговорен однос и комуникација со студентите, како и со мошне кооперативниот однос спрема сите вработени на Филозофскиот факултет во Скопје.

Врз основа на претходните констатации, Комисијата има особена чест и задоволство на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје да му предложи да изврши реизбор на Горан Зенделовски во звањето асистент за научните области: глобализација и мирот, стратегија на национална одбрана, систем на национална одбрана, управување и командување, алтернативна одбрана и дефендологија.

Рецензентска комисија

Проф. д-р Зоран Нацев, с.р.
 Проф. д-р Трајан Гоцевски, с.р.
 Проф. д-р Тони Милески, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ВЛИЈАНИЕТО НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА ВРЗ ПОЧИТУВАЊЕТО И ОСТВАРУВАЊЕТО НА ПРАВОТО НА ЗДРАВЈЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА КАКО ФУНДАМЕНТАЛЕН ДЕЛ ОД ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА“, ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р МАКЕДОНКА РАДУЛОВИЌ, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, на својата XIV редовна седница од 11.2.2011, донесе одлука за формирање на Комисија за оцена на докторскиот труд поднесен од кандидатката Македонка Радуловиќ со наслов: *Влијанието на Европската унија врз почитувањето и остварувањето на правото на здравје во Република Македонија како фундаментален дел од човековите права*. Комисијата е во состав: проф. д-р Милева Ѓуровска, проф. д-р Бранислав Саркањац, проф. д-р Ило Трајковски, проф. д-р Нелко Стојаноски и проф. д-р Моме Спасовски. Во однос на изработениот докторски труд, Комисијата го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Тематата за која кандидатката покажува посебен интерес е доменот на човековите права со посебен осврт на правото на здравје.

Докторскиот труд со наслов *Влијанието на Европската унија врз почитувањето и остварувањето на правото на здравје во Република Македонија како фундаментален дел од човековите права* претставува студија која од една страна го разгледува правото на здравје доведувајќи го во врска со основните права и слободи на граѓаните, а од друга страна се анализираат актуелните проблеми и дилеми поврзани со реализацијата на ова право. Иако насловот наведува дека човековите права и правото на здравје ќе бидат во фокусот на анализата, во суштина овој докторски труд претставува една поширока анализа за пристапот на современите општества кон здравјето. Специфичноста на социолошкиот пристап кој е применет во трудот се огледа во тенденцијата да се расветлат повеќе аспекти поврзани со здравјето, односно: правниот аспект кој се огледа во анализата на основните човекови права и слободи при што се претставени релевантните документи кои ја покриваат оваа област (конвенции, препораки, договори, закони); културолошкиот аспект со обидот да се укаже на влијанието на културата врз самиот процес на почитување на правата и слободите на граѓаните и здравствената супкултура (културата на пациентите, културата на медицинскиот персонал, етничката припадност); политичкиот аспект кој се огледа во интервенцијата на државата во здравствената легислатива, во крирањето на здравствените политики и стратегии; социоекономскиот аспект кој се огледа во поврзаноста на здравјето со приходите, припадноста кон социјалниот статус, квалитетот на живеење.

Во првите поглавја од првиот дел се настојува на општ начин да се расветли природата на правото на здравје и неговата поврзаност со основните човекови права и слободи. Во тој контекст се ситуирани најзначајните документи (декларации, конвенции и закони) кои имплицитно или експлицитно се однесуваат на правото на здравје. Кандидатката ја нагласува

сложеноста при определбата на правото на здравје и, според неа, ова право најчесто се идентификува со правото на здравствена заштита, правото на животен стандард кој обезбедува здравје и сл. Исто така, ја истакнува тешкотијата во воспоставувањето на граница меѓу овие категории и категориите кои ги опфаќа здравјето како поим. Така, правото на здравје е човеково право кое произлегува, односно се изведува од многу други права на човекот.

Едно од поглавјата во првиот дел на докторската дисертација ги обработува различните пристапи кон правото на здравје како човеково право. При елборацијата на пристапите се поаѓа од медицинскиот пристап во кој правото на здравје е претставено како обврска на владите и на здравствените институции да обезбедат услови за реализацијата на ова право. Меѓутоа, ваквиот пристап остава простор за дилеми. Меѓу суштинските дилеми кои кандидатката ги истакнува се: доколку правото на здравје претставува обврска, тогаш чија е таа обврска; дали правото на здравје е поврзано единствено со здравствените институции. На сличен начин со истакнувањето на предностите и недостатоците на гледиштата, елабориран е либералниот пристап каде што се прави стриктна разлика меѓу граѓанските и политичките права и социоекономските права, како и разликата меѓу позитивните и негативните права. Денес доминантната либерална тенденција ги промовира негативните права (правата и слободите кои значат воздржување од правење на дејствија со кои се нарушува интегритетот на поединците) и позитивните права (социоекономските права со кои се врши редистрибуција на остварените добра. Особено е значајно истакнувањето на значењето на неолиберализмот, како и неговото поврзување со правото на здравје бидејќи денес таа е доминантна доктрина која ги осмислува општествените процеси. Во истото поглавје е разработено влијанието на глобализацијата врз здравјето, односно нејзиние негативни ефекти (климатските промени, загадувањето на почвите, експанзијата на генетичкото земјоделство) и борбата на човештвото против старите болести кои со глобализацијата се распространуваат брзо (колелата, туберкулазата), како и новите болести, како што е тоа примерот со сидата, но и позитивните аспекти (подигање на здравствената култура на популацијата и пристап до нови знаења и медицински искуства).

Во петтото, поглавје од првиот дел се разгледуваат различните пристапи кон правото на здравје во контекстот на човековите права. Анализата продолжува со истакнување на разликата меѓу медицината (која се фокусира на здравјето на индивидуата) и здравството кое се фокусира на здравјето на целокупната популација. Тука повторно е потенцирана констатацијата дека современите дебати за здравјето и за здравството ретко кога ги вклучуваат човековите права. Иако не многу експлицитно, кандидатката дава објаснување за добивката на здравството доколку се почитуваат човековите права, односно правото на здравје.

Вториот дел од трудот се однесува на социјалните аспекти на правото на здравје, односно на значењето на општествените фактори (вработувањето, социјалната сигурност, образованието, приходите, квалитет на живеење) врз здравјето. Истакнато е дека постојат значителни разлики во поглед на здравјето кај различни општествени групации. Имено, сиромаштијата ги погодува поосетливите групи (жените, децата, старите лица), здравјето на

лицата со повисоки приходи е подобро од здравјето на лицата со пониски приходи. Припадниците на повисоките класи имаат подобро здравје од припадниците на подолните класи.

Во овој дел се претставени основните здравствени индикатори со кои се споредуваат состојбите меѓу земјите во светот. Како позначајни се истакнати: смртноста на доенчињата со фокус на Р. Македонија и очекуваниот животен век (life expectancy) со оглед на очекуваното траење на животот во добро здравје и просечното траење на животот. Во истото поглавје даден е преглед на заболувањата, односно болестите кои се најраспространети меѓу светската популација, но и во Р. Македонија каде што е претставен податокот дека македонската популација најмногу страда од кардиоваскуларните болести (57% од смртните случаи) и невропсихијатарските болести.

Меѓу општествените фактори кои влијаат врз здравјето е социоекономскиот статус кој е измерен преку приходите, образованието, работниот статус и занимањето. Во овој контекст е констатирано дека сиромаштијата е главниот загрозувач на здравјето на луѓето.

Како фактор на кој му се дава особено значење во трудот, а кој е тесно поврзан со правото на здравје, е дискриминацијата. Иако во современите општества преку нормативниот систем (уставите, законите, конвенциите) се гарантираат правата на луѓето, сепак остварувањето на човековите права наидува на ограничувања. Дискриминацијата според половата припадност влијае врз маргинализацијата на жените, а со тоа го загрозува и правото на здравје. Од друга страна, статистиката покажува дека жените денес се изложени на различни видови на насилство (семејно, насилство преку сексуалниот чин, мобинг) со што значително се доведува во опасност нивното здравје. Кандидатката посебно го елаборира фактот според кој жените се во поголема мера изложени на ризикот од заболувања поради нивната прокреативна улога. Се истакнува дека чинот на раѓањето не е само биолошки факт, туку и општествен факт кој се поврзува со развојот на нацијата и иднината на општеството. Затоа е од особено значење грижата на државата во овој домен, како и големото разбирање за посебните женски права. Исто така, меѓу факторите кои според кандидатката особено влијаат на правото на здравје е културата која преку системот на вредности кои во неа се развиваат може да го загрозува здравјето, или да оди во прилог на одржување на добро здравје. Без подетално определување на самата култура и без да се операционализира таа, кандидатката дава кус осврт на културата на јавното здравје истакнувајќи дека во Р. Македонија сè уште е големо влијанието на вредностите кон јавното здравје наследени од минатиот систем. Културата на јавно здравје денес е во формирање, процес кој паралелно се одвива со многубројните реформи кои се реализираат во јавното здравство. Посебен интерес во овој дел предизвикува анализата на културната димензија на односот лекар-пациент каде што се претставени различни модели на односи, како и влијанието на културата на здравствените работници врз здравјето на пациентите. Кусиот осврт врз ситуацијата во Р. Македонија само ја наметнува констатацијата за несоодветниот однос на здравствените работници во јавното здравство кон пациентите, и спротивно, за коректниот однос во приватното здравство.

Третиот дел од докторската дисертација е посветен на општествениот контекст во кој се штити правото на здравје во Европската унија и во Р. Македонија. Анализата започнува со истакнување на изворот врз кои се

темелат основните човекови права во ЕУ, а тоа е Повелбата за фундаменталните права на ЕУ. Во истиот контекст се претставени и институциите надлежни за заштита на човековите права во ЕУ. Во ова поглавје е разработена здравствената политика на ЕУ и основните принципи врз кои се гради оваа политика чија цел е заштитата на здравјето на граѓаните (здравје за сите, намалување на одредени болести, намалување на смртноста на доенчињата и на мајките, намалување на морталитетот кај повозрасните лица и други). Правото на здравје претставува еден од виталните сегменти на дејствување на политиките на ЕУ кој се преточува во стратегии и конкретни акции (Европа во борба против сидата, Европа во борба против канцерот и сл.).

Во третото главје кандидатката го анализира општествениот контекст во Р. Македонија кој значително влијае врз остварувањето на правото на здравје. Транзицијата и актуелната светска криза не претставуваат поволен амбиент за остварувањето на правото на здравје, се истакнува во трудот. Во натамошната анализа се дава осврт на основните документи преку кои во Р. Македонија се гарантира правото на здравје како фундаментален дел од човековите права. Станува збор за конклузии извлечени од Уставот на Р. Македонија, Законот за здравствена заштита, Законот за здравствено осигурување, Закон за заштита на правата на пациентите, Законот за лекови, Законот за ментално здравје, Законот за заштита на здравјето при работа. За овие анализи на трудот може да се каже дека се суштински и дека одат во прилог на аргументацијата за развиеноста на легислативата што претставува значаен чекор кон почитувањето и остварувањето на правото на здравје.

Во третиот дел, едно од поглавјата е посветено на механизмите преку кои се остваруваат здравствените права во ЕУ и во Р. Македонија. Според кандидатката, ЕУ покажува голема иницијативност и вложува големи напори за усвојување и имплементирање на конвенциите за човековите права на Советот на Европа и на другите меѓународни институции.

Исто така, истакнато е дека почитувањето на човековите права и владеењето на правото претставуваат основните столбови врз кои се заснова ЕУ. Се очекува од земјите-кандидати да ги вградат овие принципи во нивните легислативи. Всушност, почитувањето на човековите права претставува еден од основните услови кои државите-аспирантки или кандидатки треба да ги исполнат за влез во Унијата. Се очекува дека правото на здравје ќе се почитува онолку колку што ќе се почитуваат и другите права и слободи на граѓаните, иако станува збор за право кое е многу поспецифично и директно е поврзано со биолошкиот интегритет на поединците.

Во третиот дел кандидатката се осврнува на здравствената политика на ЕУ. Иако секоја држава-членка на ЕУ има свои посебни специфичности кои се во согласност со традициите, во ЕУ во последните две декади се забележуваат посериозни напори за конституирање на една заедничка здравствена политика. Покрај здравствените цели и здравствената стратегија, ЕУ промовира заеднички пристап кон здравјето со напори за остварување на заедничко здравствено осигурување во државите-членки. Во овој дел од трудот е анализиран пристапот на ЕУ кон здравјето кој се огледа во постојаното следење на состојбите со болестите и нивната поврзаност со определени општествени фактори. За да го заштити здравјето на граѓаните, ЕУ дејствува со правни

(забрани за алкохол, забрана за пушење во јавни простории) и економски мерки (зголемени такси за производите кои го загрозуваат здравјето).

Во трудот се дава суштинска анализа на здравствената политика во Р. Македонија. Всушност, оваа анализа дава аргументи за докажување на основната претпоставка од која е појдено во изработката на докторската дисертација, т.е. дека почитувањето на правото на здравје во Р. Македонија како фундаментален дел од човековите права е под влијанијата на Европската унија. Според кандидатката, подготовката за интегрирање нужно го вклучува сегментот на урамнотежување на законодавството на државите-аспиранти со заедничката легислатива на ЕУ. Меѓутоа, хармонизацијата на законодавството, како и создавањето на условите за реализацијата на прокламираните права не се остварува автоматски. Тоа се реформи кои траат долго. Така е во случајот со Р. Македонија каде што почитувањето и остварувањето на правото на здравје, како и другите права и слободи, се во почетната фаза. Со право е изнесена констатацијата за значајната улога на владите во промоцијата на правата и во создавањето на општествени услови за нивно остварување, вклучувајќи го тука и правото на здравје. Во тој контекст е даден преглед на значајните документи (Акциските програми на Министерството за здравство, Здравствениот систем подготвен за членство во Унијата). Како особено значаен документ со кој ќе се дејствува на подобрувањето на состојбите во здравството е наведена Здравствената стратегија на Р. Македонија до 2020 година. Меѓу факторите кои влијаат на неможноста да се оствари правото на здравје, според кандидатката, не се физичките индикатори (болничка инфраструктура и медицински персонал), туку неорганизираноста на здравствените институции, недоволната техничка опременост, како и односот на медицинскиот персонал. Во истото поглавје се наведени основните проблеми со кои се соочува јавното здравство во Р. Македонија (губење на хуманите принципи, непостоење на свест за водење на здравствена политика од страна на општеството, но и од страна на поединците, недефинирано здравствено осигурување, корупција во здравството).

Четвртиот дел од докторската дисертација е посветен на документите со кои се определува, се штити и се унапредува правото на здравје. Овде е претставена една длабинска анализа на основните правни извори на човековите права, односно Универзалната декларација за човековите права, Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи, Европската социјална повелба, Повелбата за фундаменталните права во ЕУ, Конвенцијата за заштита на детските права и други документи. Освен документите кои се однесуваат стриктно за основните права и слободи, во овој дел на трудот се детално разработени конвенциите, повелбите и другите документи поврзани со правото на здравје. Така, детално е претставена Европската повелба за правата на пациентите каде што главниот принцип се огледа во препораките кои им се даваат на владите. Имено, *не зајирајте на нивошо на минималнише стандарди за заштити на здравјешо, туку стремише се кон максимална развиеност без оглед на развиеността на кайациеишише*. Сосем коректно се претставени документите и насоките на дејствување на Светската здравствена асоцијација со познатите декларации од Алм-Ати (Казакстан 1978), Декларацијата од Отава (2000 г.), Амстердамската декларација (1994) и други декларации денесени во оваа организациска рамка.

Во рамките на четвртиот дел од докторската дисертација е анализирана законската регулатива која го регулира доменот на здравјето во Р. Македонија. Поаѓајќи од уставните принципи, преку Законот за здравствена заштита (1991) и анализа на нивоата на здравствена заштита во РМ (примарна, секундарна и терцијарна заштита), Законот за заштита на пациентите (2008), Законот за лекови (1998), Законот за заштита на здравјето при работа (2007),

Последниот дел од трудот е посветен на правото на здравје во Р. Македонија. Овој дел има емпириски карактер, т.е. насочен е кон согледување на општествените практики во поглед на почитувањето и остварувањето на правото на здравје. При тоа се користат секундарни извори, т.е. се интрпретираат и претставуваат резултатите од веќе објавени истражувачки студии. Во овој контекст кандидатката се охрабрува да констатира дека современото македонско општество наидува на проблеми поврзани со остварувањето на правото на здравје на граѓаните од сите општествени слоеви. Имено, поделбата на јавно и приватно здравство посебно ги истакна социјалните разлики, т.е. ја направи јасно воочлива разликата меѓу граѓаните кон подинакво можат да уживаат во услугите на јавното и на приватното здравство (10% од анкетираната популација) и граѓани кои покрај своите социјални проблеми имаат отежнат пристап кон здравствените услуги.

За остварувањето на целите на докторскиот труд, кандидатката реализира едно емпириско истражување кое го оценуваме како мошне скромни придонес кон осознавањето на современата општествена практика од доменот на здравството. Емпириската анализа започнува со претставување на определени демографски и социоекономски карактеристики на популацијата во Р. Македонија, што е сосема коректно со оглед на поставениот проблем.

Емпириското истражување е спроведено со 300 испитаници, анкетирани преку телефон. Оваа бројка не може да ги задоволи критериумите за репрезентативност на примерокот поради што не е можно да се изведат генерализации со проверена научна доследност. Меѓутоа, со оглед на фактот што претставува индивидуален труд каде што условите за доследни емпириски истражувања се ограничени, добиените резултати можат да укажат на определени тенденции во истражуваната област. Структурата на примерокот е рамномерна со оглед на варијаблите: пол, возраст, приходи, етничка припадност и место на живеење. Индикаторите кои кандидатката ги преточила во прашања во анкетниот прашалник (стандардизиран прашалник) се сосема оперативни во поглед на изучуваниот проблем (ставовите на поединците за нивното здравје, ставовите кон здравствениот систем, односот на здравствениот персонал кон пациентите, за информираноста за човековите права и правото на здравје).

Анализирајќи ги податоците од сопственото истражување, кандидатката донесува определени констатации со кои ги прикажува состојбите во здравството во нашата држава. Така, 61% од испитаниците не мислат дека нивното здравје било некогаш загрозоено поради ненавремена и несоодветна медицинска помош (наспроти 37% кои сметале дека нивното здравје било загрозоено). Вкрстувањето со независните варијабли (место на живеење,

образование, етничка припадност, приходи) покажува дека лицата од повисоките социјални нивоа се помалку задоволни од медицинскиот третман, од лицата од подолните нивоа. Добиените податоци кандидатката ги објаснува со фактот дека лицата со повисоко образование и со повисоки примања се поупатени во правото на здравје, а со тоа и нивните очекувања се поголеми. Во поглед на односот на медицинскиот персонал кон пациентите, 40% од испитаниците изјавиле дека биле изложени на понижувачки и непрофесионален однос на медицинскиот персонал. Во поглед на дискриминацијата по етничка основа од страна на медицинскиот персонал, добиен е интересен податок, т.е. дека албанската популација и другите помали етнички групи се значително подискриминирани од македонската популација. Меѓутоа, со оглед на малата застапеност на припадниците на етничките групи во примерокот, заклучоците треба да се прифатат со резерви.

Еден од главните аргументи за расветлување на проблемот со правото на здравје, кандидатката го пронаоѓа во прашањето за информираноста на граѓаните за нивните права, т.е. правото на здравје. Според добиените податоци, 73 од анкираните сметале дека јавноста не е доволно информирана за овие права, а 70 % одговориле дека здравствените работници никогаш не ги информирале за нивните права како пациенти. Преку останатите прашања кандидатката прави обид да продере во факторите кои влијаат на здравјето на граѓаните во Р. Македонија (начинот на исхрана, рекреацијата, лошите работни услови). Сепак, како констатација која треба да се спомене е дека она што најмногу се одразува врз здравјето на граѓаните престапува нискиот животен стандард и социоекономската несигурност што поставува многу дилеми во поглед на здравјето. Голем е процентот на граѓани кои сметаат дека мора да штедат за да можат да користат подобри здравствени услуги (75%).

Заклучок и оцена во однос на докторскиот труд

Внимателно анализирајќи ги содржините во докторскиот труд, Комисијата оцени дека станува збор за труд од област со исклучително општествено значење. Современите развиени општества се демократски општества и нивниот развој значително се темели врз почитувањето на човековите права и слободи. Со оглед на тоа, овој докторски труд станува значаен, не само поради актуелноста на проблематиката и потребата од градење на систематски политики во овој домен, туку поради тоа што станува збор за здравјето како витален сегмент од егзистенцијата на луѓето кој е незначително проучуван од аспектот на општествените науки. Специфичноста на овој труд е во тенденцијата да се разгледаат најзначајните општествени фактори кои се поврзани со здравјето на луѓето во една општествена заедница, односно преку анализата на правото на здравје како фундаментален дел на човековите права се опфаќа целокупниот општествен контекст релевантен за здравјето на луѓето. Во трудот отворено се разгледуваат многу прашања поврзани со функционирањето на здравствените системи кои најдиректно се поврзани со почитувањето и остварувањето на правото на здравје.

Станува збор за исклучително сложена проблематика која поврзува повеќе области (право, политика, култура, образование). Кандидатката покажува оригиналност во идејата за поврзување на правото на здравје со основните права и слободи, иако ова право не припаѓа кон оваа група на права.

Може да се каже дека поимната операционализација е мошне успешна и токму на овој сегмент е посветено повеќе внимание. Кандидатката, исто така, мошне детално ги елаборира политиките и другите мерки кои Европската унија ги презема со цел да ја подобри ефикасноста на здравствените институции, односно на здравствените системи во целина. Но, не помалку значајни се нејзините напори во поврзувањето на европскиот и македонскиот нормативен контекст во поглед на човековите права и правото на здравје. Во трудот е претставена содржинска анализа на европските здравствени политики, како и на вкупноста на мерките кои ЕУ ги презема со цел да се оствари правото на здравје. Компаративната анализа дава можност да се согледа што е направено, и што уште претстои за правење на патот на хармонизација на македонското со европското законодавство, како и на планот на оживотворувањето на повелбите и конвенциите во општествената практика. Што се однесува до подрачјето на систематизација на документите од кои произлегуваат основните човекови права и правото на здравје во тој контекст, може да се констатира дека трудот целосно ја има постигнато оваа цел, т.е. логиката на претставување на документите му дава можност на читателот да ја спозне со леснотија оваа област.

Општиот заклучок во врска со докторската дисертација со наслов *Влијанието на Европската унија врз почитувањето и остварувањето на правото на здравје во Република Македонија како фундаментален дел од човековите права*, изработена од страна на кандидатката Македонка Радуловиќ е оригиналноста на идејата, од една страна, и сосем успешниот обид во поврзувањето на нормативниот сегмент (декларациите, конвенциите, законите) со анализата на состојбите во реалноста. Исто така, содржините на трудот покажуваат дека основните цели на дисертацијата кои ги имплицира самиот наслов се остварени. Имено Р. Македонија како држава-кандидатка за влез во Унијата веќе има имплементирано значителен дел од европската мека регулатива (декларациите и повелбите) и шврда регулатива (законите) во доменот на здравството, кои се сосем коректно посочени во трудот. Особено се интересни дилемите, односно прашањата кои ги рефлектира реалноста и кои стојат на патот во можностите за осварување на повисок степен на правото на здравје како фундаментален дел од човековите права.

Имајќи ги предвид содржините во докторската дисертацијата, Комисијата е на мислење дека овој труд на кандидатката Македонка Радуловиќ ги исполнува сите услови за да се започне со натамошната процедура, односно да предложи негова усна одбрана.

Членови на Комисијата

Проф. д-р Милева Ѓуровска (ментор), с.р.
 Проф. д-р Бранислав Саркањац (член), с.р.
 Проф. д-р Ило Трајковски (член), с.р.
 Проф. д-р Нелко Стојаноски (член), с.р.
 Проф. д-р Моме Спасовски (член), с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА УЧЕБНИКОТ „КОНТРОЛА НА БЕЗБЕДНОСНИОТ СЕКТОР-
ДОПОЛНЕТО И ИЗМЕНЕТО ИЗДАНИЕ“ ОД Д-Р ОЛИВЕР БАКРЕСКИ,
ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Со одлука на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, донесена на седницата одржана на 14.IX 2011 година, избрани сме за рецензенти на учебникот „Контрола на безбедносниот сектор од проф. д-р Оливер Бакрески. Со особена чест кон укажаната доверба, на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје му го доставуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Авторот на учебникот, д-р Оливер Бакрески, вонреден професор на Филозофскиот факултет во Скопје, во неговите досегашни, многу ценети и во научна и во стручна смисла компетентни изданија, докажал дека ги има сите потребни компетенции и квалификации за пишување на учебници во сферата на безбедноста.

Проф. д-р Оливер Бакрески во ова второ изменето и дополнето издание на учебникот „Контрола на безбедносниот сектор“ како и во претходното издание ја опфатил и коректно научно и стручно ја обработил сложената и актуелна проблематика врзана за контролата на безбедносниот сектор. Во таа смисла, учебникот „Контрола на безбедносниот сектор“ претставува извонредно научно дело, и истовремено, едукативен пишан научен труд, приспособен на потребите за образование и едукација во областа на безбедноста и одбраната. Затоа овој учебник сметаме дека е особено значаен, како од теоретски, така и од безбедносно-едукативен и практичен аспект.

Анализа на книгата

Ракописот на трудот „Контрола на безбедносниот сектор“ е подготвен и приспособен, пред сè, за студентите за изучување на потребните тематски целини кои се однесуваат за потребата и значењето на контролата на безбедносниот сектор, за тоа кои субјекти се задолжени да ја остваруваат потребната контрола на безбедносниот сектор, за елементите на контрола, за контролираните субјекти, за можните решенија со кои се подобрува контролата на безбедносниот сектор итн. Најобемен дел од книгата е втората глава која ги содржи главните компоненти на безбедносниот сектор. При тоа се прикажани војската, полицијата и разузнавачките

служби како своевидни институции задолжени да ја осигуруваат безбедноста на државата.

Во Предговорот авторот потенцира дека услов за ефикасна демократска контрола на безбедносниот сектор е постоење на демократски амбиент во државата и институции кои сакаат да бидат контролирани. Потребата од контрола на безбедносниот сектор и нејзината важност го мотивирала авторот проф. д-р Оливер Бакрески да пристапи кон длабинска анализа на институциите одговорни за безбедноста и одбраната на државата.

Во првиот дел од книгата, авторот ги обработува следниве прашања: поим за контрола, елементи на контрола, видови контрола итн. Конкретно, во самата дефинираност на овие основни целини посебно се обработени формалните и неформалните механизми на контрола.

Во вториот дел на книгата насловен како „Главни компоненти на безбедносниот сектор“, обработени се војската, полицијата, разузнавачките служби, приватните воени и безбедносни компании итн. Тоа се институции кои, пред сè, имаат задача да го осигураат мирот и безбедноста во државата, но и институции кои се најповикани да се ангажираат во градењето на мирот и безбедноста на државата. Овие институции во основа треба да бидат и своевиден одговор за справување со можните безбедносни предизвици со кои се соочуваат современите држави.

Во третиот и во четвртиот дел целосно се обработени формалните и неформалните механизми на контрола на безбедносниот сектор. Во овие делови направени се потребните анализи за улогата на парламентот во безбедносниот сектор и начинот на кој се остварува контрола на безбедносниот сектор. Во остварувањето на потребната контрола секако е важна и улогата на останатите институции кои се задолжени за контрола на безбедносниот сектор како владата, судовите, народниот правобранител, цивилното општество, односно медиумите, невладините организации итн.

Во последната глава е направена една компаративна анализа за контрола на безбедносниот сектор на државите од регионот. Посебна вредност на оваа компаративна анализа ѝ дава самиот пристап на авторот, самата методичност, систематичноста, доследноста итн. Така, авторот при анализата на секоја од анализираните земји ги опфаќа најнапред системите за национална безбедност, субјектите кои ја остваруваат безбедноста, начинот на кои тие ја остваруваат безбедноста, соработката и координацијата и прашањето како се остварува демократска контрола на безбедносниот сектор.

На крајот на книгата од посочената литература јасно се гледа дека авторот на учебникот користел доста актуелна и бројна литература. Ова говори дека авторот располага со квалитетни извори на сознанија за сложени безбедносни прашања како што е и прашањето за контрола на безбедносниот сектор, што секако дека на книгата ѝ даваат дополнителен квалитет.

Мислење на рецензентот

Сметам дека ракописот на трудот со наслов „Контрола на безбедносниот сектор - второ дополнето и изменето издание“, од авторот проф. д-р Оливер Бакрески ги исполнува сите неопходни стандарди за изработка на учебници и, што е најважно, ги има сите атрибути кои се врзуваат за висококвалитетен учебник и од содржински и од структурален аспект. Имајќи го предвид сето тоа, со особена чест и задоволство го препорачувам учебникот „Контрола на безбедносниот сектор“ да биде објавен.

Скопје, 4.10.2011 година

Рецензент
Проф. д-р Билјана Ванковска, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА УЧЕБНИКОТ „КОНТРОЛА НА БЕЗБЕДНОСНИОТ СЕКТОР“ ОД АВТОРОТ
ПРОФ. Д-Р ОЛИВЕР БАКРЕСКИ

На XX редовна седница на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје одржана на 14.9.2011 година бевме избрани за рецензенти на учебникот „Контрола на безбедносниот сектор - второ изменето и дополнето издание“ од проф. д-р Оливер Бакрески. Благодарейќи на укажаната доверба, имаме чест да го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Трудот „Контрола на безбедносниот сектор“ од авторот проф. д-р Оливер Бакрески е огледало на повеќегодишната работа на авторот на прашањата врзани со демократската контрола на безбедносниот сектор. Авторот на овој учебник е познат по тоа што тој има направено големи научни истражувања за ова доста сложено и чувствително прашање кое е предизвик не само за демократската јавност во државата, туку и за работата и ефикасното функционирање на самиот безбедносен сектор. Тоа значи дека авторот на учебникот ги има позиционирало современите аспекти на националната безбедност, а во аналитичката рамка современото сфаќање за проширениот концепт за демократска и цивилна контрола на безбедносниот сектор. Тргнувајќи од поставената аналитичка рамка, авторот ги обработува специфичностите на проблемите врзани за контролата на безбедносниот сектор, која е значаен катализатор за ефикасното работење на овој значаен сегмент во државата.

Актуелноста на самата книга е повеќе од очигледна, а тоа говори само по себе затоа што само по три години од првото издавање на оваа книга, таа е исцрпена. Тоа што е одраз и квалитет на ова второ ревидирано издание е тоа што иако според сеопфатноста суштински многу не се разликува од претходното издание, сепак од интервенциите што се направени во самиот учебник се гледа дека оваа книга се разликува од првата книга, но исто така таа се одвојува од сите досега објавени книги од оваа проблематика. Во учебникот целосно доаѓа до израз актуелноста на проблематиката која е предмет на анализа. Авторот на студентите им дава еден учебник кој на систематичен, сеопфатен и доста целосен начин ќе им ги доближи контролата и институциите кои се одговорни да спроведуваат контрола на безбедносниот сектор, како и на демократските стандарди кои се неопходни и треба да се почитуваат за да имаме поголема транспарентност и отчетност во работењето на безбедносните институции.

Значи, самата материја е изложена систематизирано со логичка кохерентност и поврзаност поаѓајќи од општите претпоставки за контролата, завршувајќи со доста суптилните прашања врзани за самата истата. Целиот ракопис на трудот е доста прегледен со насочување на студентите за одредени важни прашања за контролата на безбедносниот сектор сами да донесуваат одредени заклучоци и да градат ставови за одредени прашања.

Оцена и предлог

Учебникот „Контрола на безбедносниот сектор“ е потребен за студентите кои ги изучуваат содржините по предметот демократска контрола на безбедносниот сектор, а може да им послужи и на сите оние што се заинтересирани да ги изучуваат прашањата врзани со контролата на безбедносните институции. Сигурни сме дека овој учебник, заради своите теоретски и практични вредности, ќе го привлече вниманието и на различни категории читатели. Тоа пред сè се однесува за студентите на додипломските и постдипломските студии на Филозофскиот факултет и на други високообразовни установи од областа на безбедноста во Република Македонија и пошироко, на кои овој учебник ќе им послужи како дополнителна литература, но секако и на оние што директно или индиректно се занимаваат со анализа на безбедносните прашања. Оттука, заради изнесените констатации за учебникот „Контрола на безбедносниот сектор“ од проф. д-р Оливер Бакрески, имаме особена чест и задоволство да му предложиме на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, овој учебник, кој е второ дополнето и изменето издание, да го одобри за издавање.

Скопје,
28 септември 2011 година

Рецензент

Проф. д-р Трајан Гоцевски, с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР ВО СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ – ПОМЛАД АСИСТЕНТ ПО
ПРЕДМЕТИТЕ: ГЕОДЕЗИЈА СО ТЕХНИЧКО ЦРТАЊЕ, ОСНОВИ НА
КОНЗЕРВАЦИЈА НА ВОДАТА И ПОЧВАТА, УРЕДУВАЊЕ ПОРОИ,
ХИДРОМЕЛИОРАЦИИ, ЗАШТИТА НА ЗЕМЈИШТЕТО ОД ЕРОЗИЈА,
СОВРЕМЕНИ ГЕОМАТСКИ ТЕХНИКИ ВО ШУМАРСТВОТО,
РЕКУЛТИВАЦИЈА НА ЈАЛОВИШТА И ДЕПОНИИ НА
ШУМАРСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Шумарскиот факултет во Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ (УКИМ) во Скопје, на XI седница одржана на ден 12.9.2011 година, донесе одлука број 0201-21/XI-10-1 со која избра Рецензентска комисија за оцена на пријавениот кандидат за избор во соработничко звање – помлад асистент по предметите: геодезија со техничко цртање, основи на конзервација на водата и почвата, уредување порои, хидромелиорации, заштита на земјиштето од ерозија, современи геоматски техники во шумарството, рекултивација на јаловишта и депонии, во состав: д-р Дана Дина Колевска, редовен професор, д-р Иван Блинков, редовен професор, и д-р Александар Трендафилов, редовен професор, сите од Шумарскиот факултет во Скопје.

Согласно со конкурсот распишан од страна на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје по предлог на Шумарскиот факултет во Скопје, објавен на 25.8.2011 година во дневните весници „Вечер“ и „Лајм“, се пријави само кандидатот м-р Иван Минчев за избор во соработничко звање – помлад асистент на по предметите: геодезија со техничко цртање, основи на конзервација на водата и почвата, уредување порои, хидромелиорации, заштита на земјиштето од ерозија, современи геоматски техники во шумарството, рекултивација на јаловишта и депонии.

По разгледувањето на поднесената пријава и придружните документи, Комисијата го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Кандидатот м-р Иван Минчев е роден на 1.3.1981 година во Скопје, каде што ги завршил основното и средното образование. Во учебната 1999/2000 се запишал на Шумарскиот факултет во Скопје, на насоката шумарство. Во октомври 2004 година дипломирал со среден успех на студии 8,52 и се стекнал со звањето дипломиран шумарски инженер. За време на студиите, и по завршувањето на студиите, повремено волонтира при изведувањето на практичните вежби по предметите „геодезија со техничко цртање“ (2002-2004,

2007) и „современи геоматски техники во шумарството“ (2008-2010). Исто така, во овој период работи на повеќе проекти од научната и стручно апликативната област. Во периодот по дипломирањето 2004/2005, повремено работел и на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, во лабораторијата за ГИС и далечинска детекција (раководител: д-р Ордан Чукалиев) и на Земјоделскиот институт во Скопје на проекти од областа на водата, почвата и животната средина. Во 2005 година запишал постдипломски студии на Медитеранскиот агрономски институт во Ханија, Крит, Грција, каде што во 2006 година завршил специјализација по управување со животната средина, а при крајот од 2008 година ја предал магистерската теза и се здобил со звањето магистер на науки. По завршувањето на магистерските студии работел на повеќе национални и меѓународни проекти од научната и стручно-апликативната област на Шумарскиот факултет во Скопје. Исто така, во овој период учествувал на повеќе меѓународни и домашни научни конференции со свои оригинални трудови, како и во соработка со повеќе научни дејци од областа на истражување. Исто така, одржал повеќе самостојни обуки за разни организации од областа на географско информациските системи.

Кандидатот активно го познава англискиот, впрочем магистерските студии на кандидатот се одвивале на англиски наставен јазик како последица на што има големо познавање на стручната проблематика и терминологија. Исто така, кандидатот поседува и основни познавања на францускиот јазик. Активно се служи со програмските пакети од Microsoft office како и со стручните софтвери за ГИС, далечинска детекција и статистика.

Наставно-образовна дејност

Кандидатот м-р Иван Минчев досега има одржано три самостојни обуки за апликативен ГИС поврзани со повеќе области од животната средина (хидрологија, клима, шумарство со животна средина). Коавтор е на две двојазични брошури од областа на шумарството и управувањето со ризици. Исто така е коавтор на една брошура/скрипта: *Примена на современи геоматски техники за моделирање на ерозијата*. Кандидатот исто така има преведено една книга од англиски јазик од областа на шумарството: *Шумарство засновано на постојана покровност*. Исто така, има посетено повеќе семинари и работилници.

Научноистражувачка дејност

Кандидатот во досегашната работа има доста солидни достигнувања во научноистражувачката дејност. Учесник е на два национални и на два меѓународни научни проекти како помлад истражувач. Понатаму, тој е учесник на еден национален и на четири меѓународни проекти со научна заднина. Коавтор е на еден труд со оригинални научни резултати, објавен во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор и на три труда со

оригинални научни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир.

Стручно-апликативна дејност

Кандидатот е автор/коавтор на седум студии во рамките на меѓународниот проект „РИМАДИМА“. Исто така, кандидатот учествува во изработка на една национална студија. Учесник е на еден главен проект за отпадните води во Скопје. Кандидатот учествува во изработката на Втора национална комуникација за климатски промени: сектор земјоделие, како експерт за моделирање на природни процеси со ГИС.

Во однос на дејноста од поширок интерес, кандидатот има еден студиски престој во Меѓународниот агрономски институт во Ханија, Грција, и е член на повеќе организации од областа на истражување.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ НА КОМИСИЈАТА

Комисијата со внимание ги разгледа пријавата и приложените документи на кандидатот. Врз основа на гореизнесеното, како и врз основа на стручно-научните и педагошки квалитети на кандидатот, Рецензентската комисија констатира дека м-р Иван Минчев ги исполнува сите услови за стекнување соработничко звање – помлад асистент на група наставна програма земјиште и вода.

Согласно со тоа, членовите на Комисијата имаат чест да му предложат на Наставно-научниот совет на Шумарскиот факултет при УКИМ во Скопје на својата наредна седница да го избере во соработничко звање – ПОМЛАД АСИСТЕНТ по предметите: геодезија со техничко цртање, основи на конзервација на водата и почвата, уредување порои, хидромелиорации, заштита на земјиштето од ерозија, современи геоматски техники во шумарството, рекултивација на јаловишта и депонии, кандидатот М-Р ИВАН МИНЧЕВ.

Членови на Комисијата

1. Проф. д-р Дана Дина Колевска, редовен професор на Шумарскиот факултет во Скопје с.р.
2. Проф. д-р Иван Блинков, редовен професор на Шумарскиот факултет во Скопје с.р.
3. Проф. д-р Александар Трендафилов, редовен професор на Шумарскиот факултет во Скопје с.р.

Преглед

на прифатени теми за изработка на магистерски труд
од наставно-научниот совет на седницата одржана на 28.9.2011 година

1. Интелигентни информациона системи

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1	Љубица Јуруковска	Примена на бизнис интелигенцијата во банкарското работење – кредитна класификација	Business intelligence in banking – credit risk classification	доц. д-р Слободан Калајциски
2	Снежана Тенева	Обезбедување на квалитет на искуство кај видео конференциски портали	Providing quality of service at video conferencing portals	вон. проф. д-р Владимир Трајковиќ
3	Дарко Јовановски	AODSS систем за зголемување на ефикасноста и ефективноста на организација	AODSS system for increasing of the efficiency and effectiveness of an organization	доц. д-р Слободан Калајциски
4	Васе Тупевски	Употреба на нискобуџетни дигитални содржини во функција на подобрување на искуството кај студентите	Using low-cost digital content in function of improvement of the students' learning experience	Вон. проф. д-р Владимир Трајковиќ
5	Елена Митреска	Теле -Медицински информациона систем за консултации во радиологијата	Tele-Medical Information System for Consultations in Radiology	Проф. д-р Данчо Давчев

2. Комуникациски и информациски технологии

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1	Милица Мариќ	Постапки за оптимизација при дизајнирање на WDM оптички мрежи	Methods for optimization and design of WDM optical networks	Проф. д-р Борислав Поповски
2	Александра Вирановска	Дизајн и анализа на еластични оптички мрежи	Design and analysis of elastic optical networks	Проф. д-р Борислав Поповски
3	Ана Шоповска	Анализа на безбедноста, достапноста и управувањето со податоци и апликации во Cloud Computing средина	Analysis of security, availability and data management in cloud-computing environment	Проф. д-р Тони Јаневски
4	Добрица Митевска	Анализа на рутирачките протоколи во сцен автономен систем	Performance Analysis of Routing Protocols in Autonomous Systems	Проф. д-р Тони Јаневски
5	Трајче Тренкоски	Методи и критериуми за деловна анализа и предвидување на капацитет на линк	Methods and criteria for business analysis and forecasting of link capacity	Вон. проф. д-р Александар Ристески
6	Наташа Монева	Анализа на AES алгоритам за енкрипција кај	Analysis of AES algorithm for	Вон. проф. д-р Александар

		безжични сензорски мрежи	encryption in wireless sensor networks	Ристески
7	Сања Стојанова	Споредба на различните стратегии за имплементирање и нудење на сервисите од мобилната комерција	Comparison of different strategies for implementation and provisioning of services in mobile commerce	Вон. проф. д-р Александар Ристески

3. Безжични и мобилни комуникации

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1	Јован Карамачоски	Методи за евалуација на слободниот телевизиски опсег и негово реискористување	Methods for evaluation of TV white space and its re-usage	Проф. д-р Лилјана Гавриловска
2	Иван Тошиќ	Порамнување на интерференција во отсуство на идеална информација за каналот	Interference Alignment Without Perfect Channel State Information	Проф. д-р Венцеслав Кафеџиски
3	Марина Тодоровска	Дизајн и имплементација на Web SCADA со мобилен пристап	Design and Implementation of Web SCADA with Mobile Access	Проф. д-р Венцеслав Кафеџиски
4	Илија Лазов	Споредба на методи за downlink пренос кај кооперативни повеќеклеточни МИМО системи	Comparison of Downlink Transmission Methods in Cooperative Multicell MIMO Systems	Проф. д-р Венцеслав Кафеџиски

4. Проектен менаџмент

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1	Сања Божиќ	Анализа и стратегии за мобилно огласување во Република Македонија	Analysis and strategies for mobile advertising in Republic of Macedonia	Проф. д-р Димитар Трајанов
2	Сања Симонова	Стратегии процедури и техники за ефективно менаџирање на виртуелни проектни тимови	Strategies, procedures and techniques for effective management of virtual project teams	Проф. д-р Атанас Илиев
3	Никола Николов	Улога на проект менаџерот при работење со агилните методологии	The role of the Project Manager in Agile Project Management methodologies	Проф. д-р Вангел Фуштиќ
4	Дејан Крстевски	ГИС како информатички менаџмент систем за стандардизиран пристап до просторни информации и услуги	GIS as an Information Management System for standardized access to Geospatial Information and Services	Проф. д-р Данчо Давчев
5	Софија Милева	Методологија за водење проекти при имплементација на алатки за управување на односите со клиентите	Project management methodology for implementation the tools for managing the customer relationship	Проф. д-р Крсте Најденковски
6	Игор Димитриевски	Рехабилитација на индустриски постројки и менаџмент на ризик	Rehabilitation of industrial power plants and risk management	Проф. д-р Вангел Фуштиќ
7	Кристијан Јанков	Мобилен социјален маркетинг-дефинирање и креирање на мобилна мрежа за рекламирање	Mobile Social Marketing – Defining and Creating Mobile Advertising Network	Проф. д-р Димитар Трајанов

		интегрирана со социјалните медиуми и придобивки за корисниците	Integrated with Social Media and Benefits for its Users	
8	Александар Гапоски	Контрола на квалитет во процесот на планирање на проектите	Quality Control in process of project planning	Проф. д-р Атанас Илиев
9	Маја Шахпаска	Глобален тренд на проширвање на подрачјето на делување на ПМО наспроти намалување на ИКТ одделите	Global trend of expanding the operation of the PMO versus reduction of the ICT departments	Проф. д-р Вангел Фуштиќ

5. Обновливи извори на енергија

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1	Никола Петковски	Топлински мотор кој користи обновливи извори на енергија и негова примена	Heat engine utilizing renewable energy sources and application thereof	Проф д-р Верка Георгиева
2	Ристо Златков	Анализа на ветрогенераторски систем со три генератори по 300 kW и аспекти на поврзување кон мрежата на локација с. Извор - Липково	Analysis of Wind power generation system with three generators of 300 kW and aspects of connecting to the network on location in village Izvor- Lipkovo	Проф. д-р Влатко Стоилков
3	Мирослав Лабудовиќ	Компаративна анализа на техно-економските параметри кај фотоволтаична централа при користење избрани технологии за сончеви ќелии	Comparative analysis of techno-economical parameters of a photovoltaic power plant at using three different solar technologies	Проф. д-р Христина Спасевска
4	Тања Ивановска	Оптичка и структурна карактеризација на филмови од титаниум диоксид што се користат за изработка на сензитивни сончеви ќелии	Optical and Structural Characterization of Titanium Dioxide Films Used for Construction of Dye-Sensitized Solar Cells	Проф. д-р Христина Спасевска

6. Софтерско инженерство

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1	Јана Карчевска	Проширување и анализа на Relief алгоритмот за хиерархиска повеќе-значна класификација (HMC-Relief)	Extending and Analyzing the Relief algorithm for Hierarchical Multi-label Classification (HMC-Relief)	Доц. д-р Слободан Калајциски
2	Ивана Гаврилоска	MRT-Relief: адаптација и анализа на алгоритмот Relief за повеќеделна регресија	MRT-Relief: adaptation and analysis of Relief algorithm for multi-label regression	Доц. д-р Слободан Калајциски
3	Игор Црвенев	Интероперабилност и рамка за интероперабилност на е-владини ИТ проекти	Interoperability and interoperability framework in e-government IT systems	Проф. д-р Владимир Трајковиќ
4	Соња Петровска	Методи за тестирање на употребливост на околина за е-учење	Usability testing methods on e-learning environments	Проф. д-р Сузана Лошковска

7. Електросенергетски системи

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1	Миле Балаловски	Анализа на НН дистрибутивни мрежи во поглед на квалитетот на напонот и загубите на моќност во услови на прекини на фазните или неутралниот спроводник	An Analysis of LV Distribution Networks in Terms of Power Quality and Energy Losses in Conditions with Phase/Neutral Conductor Breaks	Доц. д-р Мирко Тодоровски
2	Димитар Цветковски	Проценка на параметрите на доверливост во дистрибутивни системи со големи количини на дисперзирано производство на електрична енергија од обновливи извори	Estimation of the reliability parameters in distribution networks with high amount of dispersed generation of electricity from renewable sources	Доц. д-р Мирко Тодоровски
3	Сашко Карадаков	Дијагностицирање на состојбата на квалитетот на напонот во индустриски дистрибутивни мрежи	An Investigation of Power Quality in Industrial Distribution Networks	Доц. д-р Мирко Тодоровски
4	Марио Миловановиќ	Анализа на напонските прилики во заземјувачки системи на нисконапонски дистрибутивни мрежи во услови со изразена несиметрија или прекини на неутралниот спроводник	An Analysis of Voltage Levels in Grounding Systems of Low Voltage Distribution Networks in Cases with Severe Unbalance or Break Neutral	Доц. д-р Мирко Тодоровски

8. Дигитално процесирање на сигнали

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1.	Стефан Столевски	Евалуација и оптимизација на компримирано земање примероци на слики од магнетна резонанца	Evaluation and Optimization of Compressive Sampling for Magnetic Resonance Imaging	Проф. д-р Венцислав Кафеџиски

9. Електрични машини и автоматизација

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1	Чанговски Марјанчо	Истражување на методите за проценка на животен век и дефинирање на стратегија за превентивно одржување на енергетски трансформатори	Survey methods for loss of life assessment and define a strategy for power transformers preventive maintenance	Вон. проф. д-р Крете Најденкоски
2	Поповски Александар	Анализа на режимите на работа на еднофазен асинхрон мотор со примена на нумерички методи	Performance analysis of single phase induction motor using numerical methods	Вон. проф. д-р Гора Цветковски
3	Матоска Марија	Примена на SCADA системи за управување на електрични машини во ветрогенераторски системи	Use of SCADA systems for controlling of electrical machines in wind generator systems	Вон. проф. д-р Влатко Стоилков

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
 Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје
 Факултет за електротехника и информациски технологии

ПРЕГЛЕД

на теми за изработка на докторска дисертација на
 Факултет за електротехника и информациски технологии во Скопје
 прифатени на седниците на Наставно-научниот совет одржна на **28.9.2011** г.

Ред. бр.	кандидат	тема	ментор
1.	м-р Расим Салкоски	Хеуристички алгоритам за мулти- критериална оптимизација на енер- гетски објекти	доц. д-р Иван Чорбев

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН СОРАБОТНИК- ПОМЛАД АСИСТЕНТ ВО НАУЧНАТА ОБЛАСТ ШТО ЈА ПОКРИВА ИНСТИТУТОТ ЗА ТЕРМИЧКО ИНЖЕНЕРСТВО НА МАШИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Со одлука бр. 02-2416/1 од 22.9.2011 година на Наставно-научниот совет на Машинскиот факултет во Скопје, донесена на седницата одржана на 22.9.2011 година, определена е Рецензентска комисија за избор на еден соработник- помлад асистент во научната област што ја покрива Институтот за термичко инженерство, во состав:

1. проф. д-р Славе Арменски, Машински факултет- Скопје
2. проф. д-р Александар Мојсовски, Машински факултет- Скопје
3. вонр.проф. д-р Доне Ташевски Машински факултет- Скопје.

На распишаниот конкурс од страна на деканот на Машинскиот факултет во Скопје, објавен во дневните весници "Дневник" и "Коха" на 27.8.2011 година, за соработничко звање *помлад асистент* на Институтот за термичко инженерство, се пријавија (по датум на пријавување) следниве кандидати:

1. м-р Игор Шешо, дипл.маш.инж.,
2. м-р Драган Битраковски, дипл.маш.инж.

Врз основа на доставените податоци за кандидатите, нивната досегашна стручно-научна и друга ангажираност, изработените и објавените трудови и друга документација, како и личното познавање и следење на кандидатите за време на студиите до денес, го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

I. ПОДАТОЦИ ЗА КАНДИДАТИТЕ

М-р. ШЕШО ИГОР, дипл.маш.инж.

1. Биографски податоци

Шешо Игор е роден на 18.9.1982 година во Охрид. Средно образование завршил во УСО "Св. Климент Охридски", природно-математичка гимназија во Охрид со одличен успех, каде што бил првенец на генерацијата. На Машинскиот факултет се запишал во 2001 година. За постигнатиот одличен успех во прва и втора година има добиено пофалници од страна на деканот на Факултетот. Дипломирал на Институтот за термотехника и термоенергетика во 2006 година со среден успех 9,56. Со овој просек кандидатот Шешо Игор од страна на деканот на Машинскиот факултет е прогласен како студент со втор најдобар просек во генерацијата. Во текот на студирањето бил корисник на стипендија за талентирани студенти. Дипломската работа "Проект за греење, ладење, вентилација, климатизација и подготовка на санитарна топла вода за хотел во Охрид" ја одбрал во септември 2006 година со оценка 10. Во октомври 2006 година се запишал на постдипломски студии на Институтот за термотехника и термоенергетика, истражувачко подрачје: греење и климатизација. 6 предмети положил со оценка 10 и еден предмет со 9. Магистерската работа, со наслов „Развој на методологија

за определување на енергетски карактеристики на зградите за услови во Р. Македонија” ја одбрал во јули 2009 година, со што се стекнал со VII2 степен на образование, магистер по машински науки - истражувачко подрачје: греење и климатизација.

2. Работно искуство и практична работа

Во периодот по дипломирањето, од мај 2007 до јануари 2008 година работи во “Еско Фонко” како инженер за развој на топлински пумпи. Од јануари 2008 до март 2008 година работел во “Рударски институт”-Скопје, како учесник во изработката на Студијата и проектот за когенеративна гасна централа во делот на техничко проектирање на технолошко машинската документација.

Од март 2009 година е вработен во фирмата “Шешо инженеринг” од Охрид, како проектант на машински инсталации за греење и климатизација. За време на практичната работа во фирмата, учествува во изработка на проекти и изведба на системи за греење, како на фосилни горива, така и на обновливи извори на енергија (сончева и биомаса). Посебно треба да се нагласи неговиот придонес во фирмата во развојот и примената на котлите за согорување на пелети од биомаса, како и сончевите постројки за загревање на вода за санитарни потреби, базени за пливање и централно греење.

3. Компјутерски вештини и познавање на јазици

Кандидатот Игор Шешо владее и во практиката ги користи компјутерските вештини: AutoCAD, Solid Works, Microsoft Office, Internet и др. Одлично го владее англискиот јазик (зборува, чита и пишува, за што има приложено сертификат за положен тест по англиски јазик No. 0291562 од University of Cambridge, Local Examination Syndicate, International Examinations, мај 1998), германскиот јазик (зборува, чита и пишува, за што има приложено документ за посета на курсеви), како и српскиот и бугарскиот јазик.

4. Научни и стручни трудови

1. Seso I.: “Boundary Layer Theory and the Blasius solution”, труд изложен на Летната академија во Петровец, 2004, “Thermal-Fluid Dynamics”. Неговиот труд е оценет за најдобар на Академијата за што има добиено пофалница.
2. Томовски А., Пеев Т., Симонче Р., Митковски Н., Шешо И.: Подобрување на енергетската ефикасност на разводниот систем за пареа во текстилниот комбинат Тетекс – Тетово, јануари 2006.
3. Шешо И.: Основен проект за термотехнички инсталации за х.Гарден – Охрид, септември 2006.
4. Шешо И.: Проект за греење, климатизација и подготовка на СТВ за х.Застава – Охрид, септември 2006.
5. Фирма БАР Е.Ц.Е и GICO, Шешо И.: Главен проект за термотехнички инсталации на граничниот премин Конисполи-Албанија-Грција, јануари 2007.
6. Seso I.: “Energy Efficiency in Ventilation Systems Using Heat Recovery Units”, труд изложен на Euro academy on Ventilation and Indoor Climate, Pamporovo, Bulgaria October 2007, “Industrial Ventilation”.
7. Фирма БАР Е.Ц.Е и GICO, Шешо И.: Preparation of tender documentation, and site supervision for Primary Schools. (Bistrenci Mun. Demir Kapija; Injevo Mun. Radovis; Romanovce Mun. Kumanovo; Sopiste Mun. Sopiste; Studenicane Mun. Studenicane), октомври 2007.
8. Шешо И.: “Согорување на дрвени енергетски сировини-технолошки процеси и опрема”, труд изложен на семинарот “Биомаса-енергетска алтернатива”, во организација на “Cosmo Innovative Center”, Скопје, април 2008 година.

9. Шешо И. (консултант): „Согорување на дрвените енергетски сировини –технолошки процеси и опрема“ конференција БИОМАСА-Енергетска алтернатива, април 2008.
10. Фирма БАР Е.Ц.Е и GICO, Шешо И.: Основни проекти за термотехнички инсталации во погранични станици за фитосанитарна и ветеринарна контрола на локациите: Аеродром Скопје/карго, Табановце, Блаци и Кафасан, мај 2008.
11. Шешо И.:Проект за термотехнички инсталации за реконструкција на објект „Спомен кука Уранија“ – Охрид, август 2008.
12. Шешо И.: “Евопоративно ладење -економски и енергетски ефикасно ладење”, труд изложен на Единаесеттото советување на Друштвото на термичари на Македонија, септември 2008, Битола.
13. Seso I.:Improvement of indoor air quality (IAQ) and energy efficiency in ventilation HRU" at the seminar for young researchers in Pamporovo, R.Bulgaria under patronage of DAAD Technical University Sofia, 2008.
14. Томовски А., Шешо И.: Основен проект за термотехнички инсталации за ЈЗУ Клиничка болница – Тетово, 2008.
15. Фирма БАР Е.Ц.Е Скопје, Шешо И.:Preparation of detailed design and Tender Dossiers according PRAG for the implementation of international assistance to Macedonia schools included: Lesok, Mun. of Tearce; Ozormiste, Mun. of Zelino, Функција: Designer of heating installations In schools, март 2009.
16. Фирма Комуна, Шешо И.: Основен проект за изведба на дистрибутивен гасовод за природен гас за технолошко индустриско развојна зона Тетово, мај 2009.
17. Фирма БАР Е.Ц.Е Скопје, Шешо И.:Основен проект за термотехнички инсталации за проширување на појдовен терминал 1 и 2 на аеродромот „Александар Велики“ –Скопје, мај 2009.
18. Шешо И.:Изведбен проект за термотехнички инсталации за објект (конгресен центар на УГД Штип) на Пчалковица, септември 2009.
19. Шешо И.: Подготовка на извештај за почисто производство за х.„Континентал“-Скопје , функција: Експерт за почисто производство, 2009.
20. Фирма БАР Е.Ц.Е Скопје, Шешо И.:Изработка на главен проект за реконструкција на зградата на УЈП во Штип, ноември 2009.
21. Фирма БАР Е.Ц.Е Скопје, Шешо И.:Preparation of Tender Dossier for refurbishment of Public Revenue Office in Stip, an IPA project aimed to introduce, among others energy conservation measures (IPA 07C12/06/003), февруари 2010.
22. Шешо И.:Проект за термотехнички инсталации за реконструкција на полициска станица во Стење, март 2010.
23. Шешо И.:Основен проект за термотехнички инсталации за објект Виртуелно Македонско село, септември 2010.
24. Фирма БАР Е.Ц.Е Скопје, Шешо И.:Изработка на основен проект: Замена на постојниот систем за климатизација на сервер салата во деловниот објект на „Кјуби“ Скопје, јули 2010.
25. Шешо И.:Основен проект за термотехнички инсталации за објекти: „Афилации на светските универзитети, Компјутерски центар, Богословски факултет“, октомври 2010.
26. Seso I.: Energy Audit Report-kinder garden “Sonce”-Struga, 2010 година.
27. Шешо И.:Проект за термотехнички инсталации за реконструкција на објект „Словенска писменост“ – Охрид, октомври 2011.
28. Шешо И.:Изработка на извештај за енергетска оценка на објект детска градинка „Сонце“-Струга, функција:сертифициран енергетски проценител, 2011.
29. Seso I.:Study on Energy Efficiency Measures in Public Buildings in Kosovo Municipalities Функција: Junior mechanical expert (проект FWC BENEf 2009 – EUROPEAID/127054/C/SER/MULTI,September 2011.

5. Курсеви и семинари

1. Курс за усовршување на германски јазик, Internationales Kulturinstitut, Wien, од 30.7 до 24.8. 2001 година.
2. Курс за усовршување на германски јазик од Deutsch Akademie од Виена од 4.7.2005 до 27.7.2005 година.
3. Летна академија 2004 – Петровец, Црна Гора, курс за модерно инженерство “Thermo-Fluid Dynamics”, од 28.8 до 8.9.2004.
4. Меѓународен курс за млади истражувачи “Indoor Climate and ventilation”, од 05.10.2004 до 10.10.2004 година, Пампорово Бугарија.
5. Меѓународен семинар за нумерички методи “SimLab”, од 5.10 до 8.10.2005 година Битола, Македонија.
6. Меѓународен курс за млади истражувачи Computational Engineering, од 8.10 до 14.10.2005, Копаоник, Србија, проект спонзориран од DAAD.
7. Меѓународен курс за млади истражувачи Euroacademy on Ventilation and Indoor Climate, курс Industrial Ventilation, организиран од Marie Curie Actions of the European Commission, од 18.10 до 25.10.2007, Пампорово, Бугарија.

М-р. БИТРАКОВСКИ ДРАГАН, дипл.маш.инж.

1. Биографски податоци

Кандидатот Битраковски Драган е роден на 3.5 1964 година во Охрид. Основно и средно училиште завршил во Охрид со одличен успех. Во текот на основното и средното образование учествувал на републички натпревари по математика и физика. По завршувањето на средното образование во 1983 година се запишал на Машинскиот факултет во Скопје. Дипломирал на Институтот за термотехника и термоенергетика во 1988 година, со просечен успех 8,29. Постдипломски студии завршил на Машинскиот факултет во Скопје, со одбрана на магистерската работа со наслов „Централизирано снабдување со енергија за ладење кај системите за климатизација во Скопје”.

2. Работно искуство, студиски престои и курсеви

По дипломирањето се вработил во “Езерка” во Охрид, како проектант во секторот за развој. Во април 1990 година е избран за стручен соработник на Машинскиот факултет во Скопје на Институтот за термотехника и термоенергетика. Во 1993 година е избран за помлад асистент, а во 1996 година е реизбран во истото звање. Во 1999 година е избран за асистент во Институтот за термотехника и термоенергетика, а во 2002 и 2005 година е реизбран во истото звање.

Во текот на работата на Машинскиот факултет кандидатот Битраковски Драган бил ангажиран за држење на вежби по предметите: топлински мерења, греење и климатизација, греење, вентилација и климатизација, топлификациони системи, климатизација и вентилација, проект по греење и климатизација, проектирање на системи за греење и вентилација, енергетски ефикасни објекти, регулација на термички системи, ладилна техника, ладилни уреди, техничко цртање, техничко цртање со напргна геометрија, инженерска графика, графичко комуницирање, термодинамика (Земјоделски факултет) и машински елементи со техничко цртање (Технолошко-металуршки факултет).

3. Познавање на јазици

Кандидатот Битраковски Драган има приложено Уверение за познавање на англиски јазик од Центарот за странски јазици “Биг Бен”-Скопје, издадено во 2008 год.

4. Научни и стручни трудови

Од вкупно 113-те научни и стручни трудови на кандидатот Битраковски Драган (на 49 е прв автор, а на 64 е коавтор, од кои 8 се ревизии на основни проекти), 51 се објавени во билтените на Универзитетот “Св. Кирил и Методиј” во Скопје, при неговите избори и реизбори во соработничките звања.

Рефератите под реден број 1 и 2 се објавени во Билтенот бр. 592 од 1993 година, при неговиот избор за помлад асистент на Машинскиот факултет во Скопје. Рефератите под реден број 3 до 10 се објавени во Билтенот бр. 651 од 1995 година, при неговиот повторен избор за помлад асистент на Машинскиот факултет во Скопје. Рефератите под реден број 11 до 18 се објавени во Билтенот бр. 731 од 1999 година, при неговиот избор за асистент на Машинскиот факултет во Скопје. Рефератите под реден број 19 до 30 се објавени во Билтенот бр. 796 од 2002 година, при неговиот реизбор за асистент на Машинскиот факултет во Скопје. Рефератите под реден број 31 до 51 се објавени во Билтенот бр. 868 од 2005 година, при неговиот реизбор за асистент на Машинскиот факултет во Скопје.

Научните и стручните трудови по неговиот последен реизбор во 2005 година за асистент на Машинскиот факултет во Скопје се:

52. Битраковска Л., Битраковски Д., Петровски В., Стојковски Д.: Главен проект за термотехнички инсталации за вентилација со придружни електрични инсталации за Шалтер сала во Основен суд Скопје II-Скопје, Скопје, септември 2005.
53. Арменски С., Ташевски Д., Битраковски Д., Трајков З., Шумански З.: Догревање на простор во есен и пролет преку сончеви колектори и латентен акумулатор на топлина со вода и натриумсулфатна сол (Na_2SO_4), РАЗВОЈНО-ИСТРАЖУВАЧКИ ПРОЕКТ финансиран од Министерството за образование и наука на Р. Македонија, 1.10.2004-31.12.2005.
55. Битраковски Д., Ташевски Д., Димитров О.: Супервештачење на функционирање на системот за природна вентилација во колективен станбен објект на ул. “Јани Лукровски” во Скопје, извештај, Скопје, ноември 2005.
56. Stojkovski V., Kozinakov D., Bitrakovski D.: Laboratory testing of the mechanical and thermal characteristics for a new design of aluminium extruded profile for radiators. Technical report arranged for Intermarket Teovo, November 2005.
57. Битраковска Л., Битраковски Д.: Главен проект за термотехнички инсталации за греење и ладење на доградба на Врховен суд на Р. Македонија, Скопје, ноември 2005.
58. Битраковска Л., Битраковски Д.: Главен проект за греење и вентилација на станбено-деловен објект на ул. “Џон Кенеди” бб. Населба Чаир, Скопје, декември 2005.
59. Битраковска Л., Битраковски Д.: Главен проект за термотехнички инсталации за вентилација и ладење на Судница за кривични предмети во Основен суд Скопје I-Скопје, Скопје април 2006.
60. Битраковски Д.: Складирање енергија за ладење кај системите за далечинско ладење – I дел, списание ЕНЕРГЕТИКА бр.52, мај 2006, Скопје, стр.13-16.
61. Стојковски В., Ташевски Д., Битраковски Д.: Контролни мерења на показните инструменти за притисок и температура од машината за пластификација на Бујото-Скопје, технички извештај, мај 2006.
62. Козинаков Д., Битраковски Д.: Технички извештај со стручно мислење за конзолни настрешници над автомат за ТНГ за Станица за моторни горива Камник 4. Скопје, технички извештај, мај 2006.
63. Козинаков Д., Битраковски Д.: Извештај за извршено дополнително мерење на угиби и вертикалност на столбови на конзолна настрешница над автомат за ТНГ за Станица за моторни горива Камник 4. Скопје, технички извештај, мај 2006.
64. Битраковска Л., Битраковски Д., Петровски В., Стојановски Д.: Термотехнички инсталации за вентилација за придружни електрични инсталации за Шалтер сала во Основен суд Скопје II – Скопје (промена на решение), Скопје, јули 2006.
65. Битраковски Д.: Складирање енергија за ладење кај системите за далечинско ладење – II дел, списание ЕНЕРГЕТИКА бр.53, јули 2006, Скопје, стр.13-15.

66. Ташевски Д., Битраковски Д.: Техничка контрола на мазутна станица во фирмата "Велдер", с. Николиќ, Дорјан, технички извештај, Скопје, јули 2006.
67. Ташевски Д., Битраковски Д.: Примена на тригенеративна постројка со горивна ќелија во згради, Меѓународно советување "ЕНЕРГЕТИКА 2006", Охрид, октомври 2006, стр.93-101.
68. Настевски Ѓ., Битраковски Д.: Хидраулично урамнотежување на двоцевен систем со константен проток, Меѓународно советување "ЕНЕРГЕТИКА 2006", Охрид, октомври 2006, стр.223-235.
69. Битраковски Д.: Еколошки ефекти при примена на системи за далечинско ладење, списание ЕНЕРГЕТИКА бр.54, октомври 2006, Скопје, стр.50-54.
70. Битраковска Л., Битраковски Д.: Главен проект за термотехнички инсталации за вентилација на Судница 2 во Основен суд – Свети Николе, Скопје, ноември 2006.
71. Битраковска Л., Битраковски Д.: Проект за одобрување на локација за складиште на вертикални надземни резервоари за складирање на запаливи течности, Прилеп, декември 2006.
72. Ташевски Д., Битраковски Д.: Технички извештај за извршените мерења на емисија на гасови, имисија на цврсти честички и бучава во Бујото Инженеринг ДОО, с. Орешани, Скопје, технички извештај, Скопје, февруари 2007.
73. Битраковски Д.: Главен проект за греење и вентилација на станбен објект на ул. Варшавска 96 во Скопје, март 2007.
74. Битраковски Д.: Главен проект за греење и вентилација на станбен објект на ул. Кнез Хаџон 9 во Скопје, март 2007.
75. Битраковска Л., Битраковски Д.: Главен проект за греење и вентилација на станбено-деловен објект на ул. "Огњан Прица" 66, Скопје, јуни 2007.
76. Ташевски Д., Битраковски Д.: Техничка документација за изработка на едно-крилна вртлива противпожарна врата МС-1В-90 отпорна на пожар 90 минути, изготвена за потребите на Мак-Строј Битола, Скопје, јуни 2007.
77. Ташевски Д., Битраковски Д.: Главен проект за греење, ладење, вентилација и централна подготовка на санитарна топла вода за Прокредит академија ИЕ, Езеро „Младост“, Велес, Скопје, ноември 2007.
78. Битраковски Д.: Главен проект – термотехнички инсталации за Full rebranding T-Shop – Штип, ул. Ванчо Прке 66, Скопје, март 2008.
79. Битраковски Д.: Главен проект – термотехнички инсталации за Full rebranding T-Shop – Радовиш, ул. "22 Октомври" бр.78, Скопје, март 2008.
80. Битраковски Д.: Главен проект – термотехнички инсталации за реконструкција, адаптација и ентериерно уредување CISCO Tele Presence Room, Скопје, март 2008.
81. Ташевски Д., Битраковски Д.: Анекс кон проект за термотехнички инсталации – поврзување на резервоарот за пропан-бутан до котларницата за Прокредит Академија ИЕ-времено домување регионален тренинг центар Езеро „Младост“, Велес, Скопје, јуни 2008.
82. Tasevski D., Bitrakovski D.: Ekoloske i energetske beneficije binarnog kogenerativnog TEP sa visokotemperaturnom gorivnom celijom (SOFC) na prirodni gas. Konferencija "Odrzljivi razvoj i klimatske promene", Nis, 19 i 20.06.2008.
83. Битраковски Д.: Главен проект за климатизација и вентилација на СП маркет во Охрид, Скопје, јули 2008.
84. Битраковски Д.: Главен проект за греење и вентилација на деловно-станбен објект на ул. "Бел камен" бр. 9, Скопје, септември 2008.
85. Ташевски Д., Битраковски Д.: Анализа на комбинираниите ТЕП за независно производство на енергија. Меѓународно советување "ЕНЕРГЕТИКА 2008", Охрид, октомври 2008, стр.107-116.
86. Битраковски Д.: Основен проект за греење, климатизација, вентилација, централна подготовка на СТВ и развод со пропан-бутан на Нов блок и амфитеатар на Факултетот за медицински науки при Универзитетот "Гоце Делчев", Штип, јуни 2009.
87. Хаџи Андов М., Стамев Д., Битраковски Д., Минчов М.: Проект за модернизација на образованието во РМ-реконструкција на основни училишта во регион 1, март 2010.

88. Герасимовска-Петровска В., Геровска В., Битраковски Д., Минчов М.: Проект за модернизација на образованието во РМ-реконструкција на основни училишта во регион 2, март 2010.
89. Битраковски Д.: Основен проект за вентилација и обесчадување на подземен паркинг за блок БЗ Р.Ц. Аеродром, Скопје, април 2010.
90. Битраковски Д.: Основен проект за греење и вентилација на станбени згради за семејно домување Г.П. 3.2. Р.Ц. Аеродром, Скопје, април 2010.
91. Кик Л., Цаци Илиева Стојанов Љ., Битраковски Д., Минчов М.: Проект за модернизација на образованието во РМ-реконструкција на основни училишта во регион 4, март 2010.
92. Кик Л., Хаџи Илиева Стојанов Љ., Битраковски Д., Минчов М.: Проект за модернизација на образованието во РМ-реконструкција на основни училишта во регион 5, март 2010.
93. Ташевски Д., Битраковски Д.: Анализа на комбинираните ТЕП за независно производство на енергија – I дел. списание “ЕНЕРГЕТИКА” бр.74, 2010, Скопје, стр.30-33.
94. Битраковски Д.: Основен проект за греење и вентилација на станбени згради за семејно домување Г.П. 3.3. Р.Ц. Аеродром, Скопје, мај 2010.
95. Битраковски Д.: Основен проект за греење и вентилација на станбени згради за семејно домување Г.П. 3.5. Р.Ц. Аеродром, Скопје, мај 2010.
96. Битраковски Д.: Основен проект за греење и вентилација на станбени згради за семејно домување Г.П. 3.6. Р.Ц. Аеродром, Скопје, јуни 2010.
97. Дубровска Л., Стамев Д., Битраковски Д., Минчов М.: Проект за модернизација на образованието во Р.М.-реконструкција на основни училишта во регион 3, јуни 2010.
98. Кик Л., Хаџи Илиева Стојанов Љ., Битраковски Д., Минчов М.: Проект за модернизација на образованието во РМ-реконструкција на основни училишта во регион 6, јули 2010.
99. Герасимова-Петровска В., Геровска В., Битраковски Д., Минчов М.: Проект за модернизација на образованието во РМ-реконструкција на основни училишта во регион 7, јули 2010.
100. Битраковски Д.: Стручна анализа на студијата “Приклучок на нерегулиран производител на енергија кон дистрибутивна топлификациска мрежа”, работена на барање и за потребите на АД ЕЛЕМ Подружница Енергетика, Скопје, октомври 2010.
101. Ташевски Д., Битраковски Д.: Анализа на комбинираните ТЕП за независно производство на енергија – II дел. списание “ЕНЕРГЕТИКА” бр.75, 2010, Скопје, стр.30-33.
102. Дубровска Л., Битраковски Д., Минчов М., Чубриновски Д.: Идеен проект-форскици за објект Прифатно-дистрибутивен центар за јаболка во Ресен, КО Козјак, Скопје, февруари 2011.
103. Битраковски Д.: Основен проект за греење и вентилација на станбени згради за семејно домување Г.П. 1.10, Р.Ц. Аеродром, Скопје, март 2011.
104. Хаџи Андов М., Чубриновски Д., Минчов М., Битраковски Д.: Основен проект за геомагнетна опсервација на Р. Македонија, март 2011.
105. Битраковски Д.: Оснивен проект за греење, климатизација, вентилација, централна подготовка на СТВ, централна подготовка и развод на компримиран воздух и развод на пропан-бутан на Административен универзитетски стоматолошки клинички центар при Универзитетот “Гоце Делчев” во Штип, Скопје, јули 2011.

5. Студиски престои, курсеви и семинари

1. Студиски престој на Универзитетот во Калјари, Италија, во рамките на ТЕМПУС-проектот AC-JEP-13571-98 "Introduction of Complex Modeling in Industrial Engineering High Education and Continuous Training of SME Professionals" во периодот од 4.8.2000 до 27.10.2000 година.
2. Меѓународниот курс "First International Course Computational Engineering", во Пампорово, Бугарија, спонзориран од DAAD, од 2.10 до 8.10.2004 година.
3. Меѓународниот курс "First International Course Computational Engineering", во Пампорово, Бугарија, спонзориран од DAAD, од 25.10 до 30.10.2005 година.
4. Меѓународен семинар "Air-conditioning system regulation" во Белград, Р. Србија, во периодот од 7.3 до 11.3.2007 година.

II. АНАЛИЗА НА ПОДАТОЦИТЕ ЗА КАНДИДАТИТЕ

На распишаниот конкурс се пријавија двајца кандидати. Врз основа на изнесените податоци поединечно за двајцата кандидати, ги даваме следниве заклучоци:

Кандидатот Игор Шешо дипломирал на Институтот за термотехника и термоенергетика, според наставната програма од девет семестри. Просечниот успех на додипломските студии му е 9,56 (прогласен е како студент со втор најдобар просек во генерацијата), а на постдипломските студии е 9,86 (6 предмети со 10 и еден предмет со 9). За постигнатиот одличен успех во прва и втора година има добиено пофалници од страна на деканот на Факултетот. Уште во текот на студирањето пројавил зголемен интерес за продлабочување на своите знаења со учество на научни собири и курсеви. Одлично ги владее англискиот и германскиот јазик. Од вкупно 29 научни и стручни трудови, на 18 (62 %) е прв автор, а на 11 коавтор. Има просечно поголем број на научни и стручни трудови по година работен стаж (5,8).

Кандидатот Битраковски Драган дипломирал на Институтот за термотехника и термоенергетика, според наставната програма од девет семестри. Просечниот успех на додипломските студии му е 8,29, а на постдипломските студии: 3 со оценка 10, 4 положил со одлика и 3 положил. Има вкупно повеќе научни и стручни трудови во однос на кандидатот Игор Шешо (113, од кои на 49 (43%) е прв автор, а на 64 е коавтор и 8 се ревизии на основни проекти), заради подолгиот работен стаж (по година работен стаж има просечно 4,9 труда).

Имајќи предвид дека успехот на додипломските и постдипломските студии, како и нивната научна и апликативна дејност, се битни за оцена на кандидатите, кандидатот Игор Шешо е во предност во однос на кандидатот Битраковски Драган.

III. ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на претходната анализа од пријавените двајца кандидати, Комисијата смета дека кандидатот Шешо Игор има предност во однос на кандидатот Битраковски Драган.

Кандидатот Шешо Игор е исклучително надарен и вреден млад истражувач, што се гледа и од високиот постигнат просечен успех за време на додипломските и постдипломските студии. Покрај тоа, за време на додипломските и постдипломските студии, но и потоа учествува на повеќе меѓународни специјализирани курсеви и семинари од областа на термичкото инженерство со свои трудови или како учесник. Одлично ги владее англискиот и германскиот јазик. Од досега постигнатите резултати, може да се верува и очекува дека Шешо Игор има потенцијал да се развие во квалитетен наставно-научен кадар.

Врз основа на сето претходно изнесено, како и од личното познавање на кандидатот, Рецензентската комисија со особено задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Машинскиот факултет во Скопје, да го избере **м-р Шешо Игор**, дипл. маш.инж., за соработник- **помлад асистент** во научната област што ја покрива Институтот за термичко инженерство на Машинскиот факултет во Скопје.

Скопје, 10.10.2011

Рецензентска комисија:

1. Проф. д-р Славе Арменски, с.р.
2. Проф. д-р Александар Мојсовски, с.р.
3. Вонр. проф. д-р Доне Ташевски, с.р.

ПРЕГЛЕД

на одобрени теми за изработка на докторска дисертација на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања - Скопје

Кандидат	Тема	Комисија
м-р Кате Трајкова	Процесот на креирање општествено одговорни политики условен од организациската перформанса и стилот на донесување одлуки на менаџерите во јавниот и приватниот сектор во Република Македонија	Проф.д-р Мирјана Борота Поповска Проф.д-р Јорде Јакимовски Проф.д-р Радмил Поленаковиќ
м-р Нелко Нелковски	Театарски фудбал – компаративен метод за взаемно третирање на катарзичните феномени “театар” и “фудбал”	Вон.проф.д-р Ганка Цветанова Проф.д-р Петар Атанасов, Проф. д-р Аида Ислам

ПРЕГЛЕД

на пријавени и прифатени теми за изработка на магистерски труд на
Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања - Скопје

Кандидат	Тема	Ментор
Даниела Линкиноска	Меѓузависноста на лидерството и организациската култура како детерминанта на организациското однесување	проф. д-р Васил Поповски
Горазд Смилевски	Професионализацијата на менаџментот во малите претпријатијата	проф. д-р Мирјана Борота Поповска
Мимоза Андреска	Проектирање систем на квалитет во градежништвото на Република Македонија од аспект на TQM	проф. д-р Виолета Чецујновска
Драган Костовски	Бариери за вработување на лицата со инвалидитет во работни организации од приватниот сектор	проф. д-р Љубица Чонева

ПРЕГЛЕД
на одобрени докторски дисертации на Економскиот
институт во Скопје

I

Ред. бр.	Име на кандидатот	Наслов на темата	Комисија за подобност
1.	м-р Гоце Марковски	"Кластерите како инструмент за развој на семејните бизниси во Република Македонија"	-д-р Силвана Мојсовска -д-р Дејан Пендев -д-р Марија Ацковска
2.	м-р Мирјана Трајановска	"Современи концепти за мерење на влијанието на банкарските производи и услуги врз профитабилноста во банкарството"	-д-р Климентина Попоска -д-р Биљана Ангелова -д-р Татјана Петковска-Мирчевска
3.	м-р Даниела Спасиќ-Томовска	"Нови трендови на управување со јавниот сектор со осврт на поштенскиот сектор"	-д-р Снежана Костадиновска-Милошеска -д-р Васил Поповски -д-р Томе Неновски
4.	м-р Драган Коцески	"Влијанието на кредитниот ризик врз адекватноста на капиталот кај банките во Република Македонија"	-д-р Биљана Ангелова -д-р Климентина Попоска -д-р Неда Петроска-Ангеловска
5.	м-р Фанка Ристеска	"Развој на пазарот на државни хартии од вредност во Република Македонија и перспективите на општинските обврзници како алтернатива за финансирање во јавниот сектор"	-д-р Биљана Ангелова -д-р Снежана Костадиновска-Милошеска -д-р Диана Бошковска

ПРЕГЛЕД
на прифатени магистерски теми на Економскиот
институт во Скопје
II

Ред. бр.	Име на кандидатот	Наслов на темата	Ментор
1.	Катерина Георгиевска	"Влијание на отворените инвестициски фондови врз понудата на пазарот на капитал-студија на случај"	д-р Климентина Попоска
2.	Петар Чучурски	"Управување со кредитниот ризик при кредитирање на населението"	д-р Климентина Попоска
3.	Драган Хаџи- Христовски	"Готовинските текови и ликвидноста на македонските претпријатија во изострени пазарни услови на стопанисување"	д-р Биљана Ангелова
4.	Биљана Трајковска	"Улогата на малите и средни претпријатија во рамките на Европската Унија"	д-р Снежана Костадиноска- Милошеска
5.	Гордана Несторовска	"Специфичности на маркетингот во невладиниот сектор со осврт на Република Македонија"	д-р Татјана Петковска- Мирчевска
6.	Драган Граорковски	"Предизвици и перспективи на функционирањето на Европската монетарна унија"	д-р Силвана Мојсовска
7.	Катерина Штерјовска	"Онлајн плаќање со платежни картички на примерот на "Авон"	д-р Татјана Петковска- Мирчевска
8.	Павел Павловски	"Насоки за ефикасна онлајн промоциска кампања во Република Македонија"	д-р Татјана Петковска- Мирчевска
9.	Тони Матлиоски	"Монетарната конвергенција на Република Македонија кон Европската монетарна унија"	д-р Снежана Костадиноска- Милошеска

СЕКРЕТАР

Косија Јовчевски

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ОД ОБЛАСТА НА МЕТАЛНИТЕ КОНСТРУКЦИИ НА ГРАДЕЖНИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Градежниот факултет во Скопје, на својата 378. седница одржана на 12. IX 2011 година, нè именува за членови на Рецензентската комисија за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања од областа на металните конструкции, а врз основа на конкурсот објавен во весникот „Дневник“ од 18. VII 2011 година.

По извршениот преглед на приложената документација, констатирано е дека на конкурсот се пријавил д-р Петар Цветановски, дипл.град.инж., вонреден професор на Катедрата за метални конструкции на Градежниот факултет во Скопје.

Врз основа на приложената документација, како и врз основа на личното познавање на кандидатот, Комисијата го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ

Кандидатот д-р Петар Цветановски е роден на 28. VII 1957 год. во Битола. Основното и средното образование (Гимназија „Ј.Б. Тито“) ги завршил во родниот град.

Во учебната 1976/77 год. се запишал на Градежниот факултет во Скопје на студиите од VII степен по градежништво - конструктивна насока. Студиите ги завршил во септември 1980 год., една година пред предвидениот рок за студирање, со дипломска работа **Спрегнат челичен мост, систем континуирана греда на три полиња**. Како најдобро дипломиран студент во генерацијата добил пофалница од ректорот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“. Истата година се запишал на постдипломските студии на Градежниот факултет во Скопје.

По дипломирањето стапил на работа во Фабриката за производство и монтажа на челични конструкции „Металец“ - Прилеп, каде што работел како самостоен проектант и раководител на монтажа. Во јули 1982 година заминал на отслужување на воениот рок.

Во учебната 1983/84 год. бил избран како помлад асистент на Катедрата за челични конструкции на Градежниот факултет во Скопје, а во истото звање бил реизбран во 1987.

Постдипломските студии на Градежниот факултет ги завршил во септември 1991 год. со одбрана на магистерскиот труд **Отпорност на челичните конструкции на пожар и високи температури**. Во 1992 год. бил избран за асистент на Катедрата за челични конструкции, а во 1995 и 1998 година бил реизбран во истото звање.

Во 1996 год., Наставно-научниот совет на Градежниот факултет ја прифатил пријавата на кандидатот за изработка на докторската дисертација под наслов **Модел на гранична состојба - критична температура во анализата на пожарната отпорност на челичните конструкции**, која

кандидатот успешно ја одбранил во 2001 год., со што се стекнал со научниот степен доктор на технички науки од областа на градежништвото.

Во април 2002 год. бил избран за доцент, а во февруари 2007 год. бил избран за вонреден професор на Катедрата за метални конструкции на Градежниот факултет во Скопје.

Во текот на октомври 2006 год., преку програмата CEEPUS, кандидатот бил гостин на Градежниот факултет во Подгорица, каде што одржал предавања на тема „Steel Structures Subjected to Fire - thermal and structural analyzes based on eurocodes”.

Кандидатот, во два последователни мандата од 2002 до 2006 година, бил избран за раководител на Катедрата за метални конструкции, а во јуни 2007 год. бил избран на функцијата декан на Градежниот факултет за мандатниот период 2007/2011 год.

2. НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Од изборот во звањето вонреден професор до сега, на првиот циклус студии на Градежниот факултет, кандидатот ги покрива предавањата на задолжителните предметни програми **челични конструкции, челични конструкции во високоградба, испитување на конструкции**, како и предавањата на изборните предметни програми **висечки конструкции и спрегнати конструкции**.

Кандидатот, во континуитет, бил вклучен и во наставата на вториот циклус студии на Градежниот факултет, на конструктивната насока, со предметните програми **пресметка на челичните конструкции изложени на пожар и специјални метални конструкции**.

Кандидатот има подготвено скрипти и материјали, достапни во електронска форма, за сите предметни програми на кои држи настава. Покрај предавањата, кандидатот има подготвено и соодветни материјали поврзани со реализацијата на вежбите и изработката на програмите.

Вреди да се истакне дека своето богато искуство во стручната дејност, како и современите трендови за пресметка на челичните конструкции, кандидатот, на оптимален начин, ги имплементира во наставните содржини.

Од изборот во звањето вонреден професор до сега, кандидатот бил ментор на 31 дипломска работа и бил член во комисији за одбрана на 26 дипломски работи.

Во Анексот 2, кој е составен дел на овој извештај, детално се наведени активностите на кандидатот во наставно-образовната дејност.

3. НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Особен интерес во научноистражувачката работа кандидатот посветува на однесувањето на челичните конструкции изложени на пожарно дејство. Преку објавените трудови како автор и коавтор, како и преку предавањата на вториот циклус студии (пресметка на челичните конструкции изложени на пожар), кандидатот го одржува континуитетот во потесната област на својата научноистражувачка работа со забележителни резултати.

Кандидатот е ментор на три докторски дисертации и на дест магистерски работи.

Во Анексот 2, кој е составен дел на овој извештај, детално се наведени активностите на кандидатот во научноистражувачката дејност.

4. СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Кандидатот има богато искуство и забележителни резултати во стручната дејност. Во текот на стручниот развој работел практично во сите сфери од областа на челичните конструкции и испитувањето на конструкциите.

Во периодот од изборот за вонреден професор до денес, кандидатот има богат опус во полето на стручно-апликативната дејност, преку изработка на идејни и основни проекти, ревизии на проекти, надзор на градби, експертизи и елаборати од извршени испитувања на конструкции.

Вреди посебно да се истакне ангажманот на кандидатот како консултант при изработката и монтажата на челичната конструкција на Градскиот стадион во Скопје, денес Арена Филип II, како и ангажманот како одговорен надзор на изведбата на градежните работи на жичарницата Средно Водно - Милениумски крст.

Во Анексот 2, кој е составен дел на овој извештај, детално се наведени активностите на кандидатот во стручно-апликативната дејност.

5. ДЕЈНОСТ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Кандидатот во мандатниот период од 1. X 2007 до 14. IX 2011 год. ја вршел функцијата декан на Градежниот факултет. Како член на Ректорската управа активно учествувал во процесот на реформирањето на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ согласно со Законот за високото образование донесен во март 2008 год.

Како декан на Градежниот факултет, кандидатот дал значаен придонес во измените и дополнувањата на студиските програми за првиот циклус на студии, како и во креирањето на новите студиски програми за вториот и третиот циклус студии на Градежниот факултет.

Кандидатот бил уредник на монографијата **60 години Градежен факултет**, издадена по повод одбележувањето на 60 години од основањето на Факултетот. Исто така, кандидатот бил и член на организациони одбори и на уредувачки одбори на научно-стручни собири одржани кај нас и во странство.

Како член на ТК 30/РГ 3 на ИСРМ, кандидатот учествувал во процесот на имплементацијата на европските стандарди за градежни конструкции, еврокодovите, во областа на челичните конструкции, Еврокод 3.

ЗАКЛУЧОК

Од претходно изнесеното може да се заклучи дека кандидатот д-р Петар Цветановски, вонреден професор на Градежниот факултет во Скопје, покажува континуитет и напредок во активностите поврзани со наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност.

Во наставно-образовната дејност кандидатот со успех ја покрива наставата на пет предметни програми од првиот циклус на студии и на две предметни програми од вториот циклус на студии на Градежниот факултет. Бројот на менторства на дипломски и магистерски работи е евидентен доказ за интересот кој студентите го покажуваат за наставните содржини во областа која ја покрива кандидатот.

На полето на научноистражувачката дејност кандидатот продолжува со истражувањата на пожарното однесување на челичните конструкции, активно

ги следи актуелните достигнувања и ги имплементира во наставата на вториот циклус студии.

Активноста и резултатите на кандидатот на полето на стручно-апликативната дејност го вбројуваат во редот на ценетите стручњаци од областа на челичните конструкции кај нас и пошироко.

Врз основа на изнесеното, врз основа на целокупниот ангажман кој ги задоволува критериумите пропишани во Правилникот за избор во наставно-научни звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, како и врз основа на личното познавање на кандидатот, ни претставува чест и задоволство да му предложиме на Наставно-научниот совет на Градежниот факултет кандидатот д-р Петар Цветановски да биде избран во звањето редовен професор од областа на металните конструкции.

Членови на Рецензентската комисија:

1. Проф. д-р Атанас Филиповски	с.р.
2. Проф. д-р Тихомир Николовски	с.р.
3. Проф. м-р Симеон Танев	с.р.
4. Проф. д-р Љупчо Лазаров	с.р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И
НАСТАВНО-СТРУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: **Петар Александар Цветановски**
(име, татково име и презиме)

Институција: **Градежен факултет - Скопје**
(назив на факултетот/институтот)

Научна област: **градежништво, челични конструкции**

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
	Учебна 2006/2007 година	4.80
	Предавања на прв циклус студии	
1	Челични конструкции / 3	1.80
2	Челични конструкции во високоградба / 3	1.80
3	Испитување на конструкции / 2	1.20
	Учебна 2007/2008 година	7.80
	Предавања на прв циклус студии	
4	Челични конструкции / 3 / 10 /	1.80
5	Челични конструкции во високоградба / 3	1.80
6	Испитување на конструкции / 2	1.20
	Предавања на втор циклус студии	
7	Пожарна пресметка на челичните конструкции / 2	1.50
8	Специјални метални конструкции / 2	1.50
	Учебна 2008/2009 година	7.80
	Предавања на прв циклус студии	
9	Челични конструкции / 3	1.80
10	Челични конструкции во високоградба / 3	1.80
11	Испитување на конструкции / 2	1.20
	Предавања на втор циклус студии	
12	Пожарна пресметка на челичните конструкции / 2	1.50
13	Специјални метални конструкции / 2	1.50
	Учебна 2009/2010 година	9.00
	Предавања на прв циклус студии	
14	Челични конструкции / 3	1.80
15	Челични конструкции во високоградба / 3	1.80
16	Испитување на конструкции / 2	1.20
17	Висечки конструкции / 2	1.20
	Предавања на втор циклус студии	
18	Пожарна пресметка на челичните конструкции / 2	1.50
19	Специјални метални конструкции / 2	1.50

	Учебна 2010/2011 година	10.20
	Предавања на прв циклус студии	
20	Челични конструкции / 3	1.80
21	Челични конструкции во високоградба / 3	1.80
22	Испитување на конструкции / 2	1.20
23	Висечки конструкции / 2	1.20
24	Спрегнати конструкции / 2	1.20
	Предавања на втор циклус студии	
25	Пожарна пресметка на челичните конструкции / 2	1.50
26	Специјални метални конструкции / 2	1.50
	Дипломски работи, учество во комисији	9.80
27	Ментор на дипломска работа / 31	6.20
28	Комисија за одбрана на дипломска - член / 26	2.60
29	Комисија за одбрана на магистерска - член / 4	1.20
30	Комисија за одбрана на докторска - член / 2	1.00
	Пакет материјали по предметите	2.00
31	Висечки конструкции	1.00
32	Спрегнати конструкции	1.00
	Вкупно:	52.60

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
	Ментор	19.00
1	Ментор на докторска дисертација / 3	9.00
2	Ментор на магистерска работа / 10	10.00
	Научно-стручни трудови	19.60
1	Mihajlov. V., Harte R., Cvetanovski P., Cvetkovska M., "Model for 3D Analyses of Frame Structures Exposed to Fire", Internacionalni conference: Civil Engineering-Science and Practice, Zabljak, Crna Gora, 2008. <i>научен/стручен собир, меѓ. уред. одбор</i>	1.80
2	Cvetanovski P., "Fire safety of steel structures, advanced methods for design", Contemporary Civil Engineering Practice 2008, Novi Sad, Srbija, 2008. <i>научен/стручен собир, меѓ. уред. одбор</i>	3.00
3	Cvetkovska M., Cvetanovski P., Mihajlov V., "Fire resistance curves for RC columns", Proceedings of International Conference-Applications of Structural Fire Engineering, Prague, 2009. <i>научен/стручен собир, меѓ. уред. одбор</i>	2.40
4	С. Танев, П. Цветановски, Д. Поповски, "Два примера како е извршена рационализација на една индустриска хала и мост", ДГКМ, 12 Симпозиум, Струга, Македонија, 2007, Книга 2, стр.579-585 <i>научен/стручен собир</i>	1.60
5	Цветановски П., "Еврокод 3 - мерки за имплементација во	3.00

	македонската техничка регулатива", XII конгрес на ДГКМ, Струга, 2007. <i>научен/стручен собир учество, усна презентација</i>	
6	Cvetanovski P., "Fire resistance of steel structures - structural and thermal analyses based on Eurocodes", Workshop, IZIS, Skopje, 2007. <i>научен/стручен собир учество, усна презентација</i>	3.00
7	Поповски Д., Цветановски П., "Експериментално определување на коефициентот на триење кај врски со преднапрегнати завртки", XIII симпозиум на ДГКМ, Охрид, 2009. <i>научен/стручен собир</i>	1.80
8	И. Петков, П. Цветановски, Д. Поповски, "Анализа на деформациско напонската состојба од испитувањето на железнички мост", ДГКМ 13-ти Симпозиум, Охрид, Македонија, 2009 год., Книга 2. <i>научен/стручен собир</i>	1.60
9	Цветановски П., "Актуелната состојба и потребите за развој во високото образование на кадри за градежништвото во Р.Македонија", XIII симпозиум на ДГКМ, Охрид, 2009. <i>научен/стручен собир учество, усна презентација</i>	3.00
Вкупно:		39.20

Ментор

Докторски дисертации:

- [1] "Анализа на конструктивни системи за повеќекатни челични згради" - м-р Горан Тодороски, дипл.град.инж.
- [2] "Совладување на водите и водните текови во Република Македонија во воени услови" - м-р Сенто Цветановски, воена академија-инженерија
- [3] "Експериментално и теориско истражување на ефектите од спрегањето на челикот и бетонот кај континуирани носачи од меѓукатни конструкции" - м-р Денис Поповски, дипл.град.инж.

Магистерски работи:

- [1] "Современи методи за конструкција и пресметка на врската челичен столб темел" - Абдула Фетаи, дипл.маш.инж.
- [2] "Анализа на влијанието на дебелината на армирано-бетонската плоча кај спрегнатите плочи" - Денис Поповски, дипл.град.инж.
- [3] "Методи за конструирање и пресметка на јазли кај решеткастите носачи од цевкасти профили" - Миле Партиков, дипл.град.инж.
- [4] "Методи за анализа на челичните греди изложени на пожарно дејство" - Нилолчо Гоцев, дипл.град.инж.
- [5] "Анализа на дејството од ветер кај челичните решеткасти столбови" - климент Танески, дипл.град.инж.
- [6] "Определување на оптимална форма на пресекот и елементите кај решеткастите столбови за антени" - Милош Стокука, дипл.град.инж.
- [7] "Анализа на влијанието од натоварување со снег на глобалната сигурност на челичните покривни конструкции" - Магдалена Корнакова, дипл.град.инж.
- [8] "Избор на пожарна заштита во обликувањето на внатрешниот простор кај челичните конструкции" - Дијана Индовски, дипл.инж.арх.
- [9] "Модел за набљудување на конструкции во реално време" - Игор Петков, дипл.град.инж.

[10] "Методи за анализа на хоризонталната крутост кај челични рамки" - Катерина Иванова, дипл.град.инж.

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1	Идеен проект - статика со сеизмика: "Комплекс на објекти на Пекабеско" - с.Кадино, одговорен проектант.	2.00
2	Идеен проект - статика со сеизмика: "Надградба и реконструкција на управна зграда на Министерство за транспорт и врски", одговорен проектант.	2.00
3	Основен проект - статика со сеизмика: "Производна хала (80+40)x20 со три крана" - СТИЛКОН Куманово, одговорен проектант.	4.00
4	Основен проект - статика со сеизмика: "Надградба и реконструкција на управна зграда на Министерство за транспорт и врски", одговорен проектант.	4.00
5	Основен проект за типски етажни сталажи за ускладиштување на тутун во магацински простор на СОКОМАК - Битола, одговорен проектант.	4.00
6	Основен проект за објект за нова линија на екструдери во Фабрика за кабли Неготино, одговорен проектант.	4.00
7	Основен проект за далекуводен столб тип А120 за 110kV далекувод во Р.Албанија, одговорен проектант.	4.00
8	Основен проект за далекуводен столб тип А150 за 110kV далекувод во Р.Албанија, одговорен проектант.	4.00
9	Основен проект за далекуводен столб тип АД120 за 110kV далекувод во Р.Албанија, одговорен проектант.	4.00
10	Основен проект за далекуводен столб тип АД150 за 110kV далекувод во Р.Албанија, одговорен проектант.	4.00
11	Елаборат од испитувањето на носивоста и стабилноста на железнички мост на км. 570+215 (р.Бошава) на пругата Велес - Гевгелија, одговорен инженер за испитувањето.	2.00
12	Елаборат од испитувањето на носивоста и стабилноста на железнички мост на км. 79+169 (Србиново) на пругата Ѓорче Петров - Кичево, одговорен инженер за испитувањето.	2.00
13	Елаборат со завршен извештај од испитување на далекуводен столб "N3" 400kV (испитна станица на ЕМО-Охрид), одговорен инженер за испитувањето.	2.00
14	Елаборат од испитување на АБ центрифугиран столб тип КЦ590 (според БДС 4350-60) на испитен полигон на ф-ка КАРПОШ - Скопје, одговорен инженер за испитувањето.	2.00
15	Елаборат од испитување на АБ центрифугиран столб тип НЦГ951 (според БДС 4350-60) на испитен полигон на ф-ка КАРПОШ - Скопје, одговорен инженер за испитувањето.	2.00
16	Елаборат од испитување на АБ центрифугиран столб тип НЦ250 (според БДС 4350-60) на испитен полигон на ф-ка КАРПОШ - Скопје, одговорен инженер за испитувањето.	2.00
17	Елаборат од испитување на АБ центрифугиран столб тип АЦ835 (според БДС 4350-60) на испитен полигон на ф-ка КАРПОШ - Скопје, одговорен инженер за испитувањето.	2.00
18	Елаборат за утврдување на состојбата на носивост и функционалност на Јеловски сифон на ХЕЦ Маврово - Гостивар со предлог меки за санација, одговорен проектант.	2.00
19	Test Report: "Pull out test of anchor bolts - Garage Structure" - STRABAG Skopje, одговорен инженер за испитувањето.	2.00

20	Експертиза за утврдување на носивоста на столбовите за јавно осветлување на Град Скопје изложени на дополнителни дејства од урбана опрема, одговорен инженер за испитувањето.	2.00
21	Експертиза за утврдување на причините за состојбата, влијанијата на носивоста и стабилноста на Мелнички мост со заклучок и прогнози за можни последици - дел конструкција на мостот, одговорен проектант.	2.00
22	Ревизија на Основен и Изведбен проект - фаза статика и сеизмика: "Комплекс на објекти на СОКОМАК во с.Драгожани", одговорен ревидент.	1.00
23	Ревизија на Основен и Изведбен проект - фаза статика и сеизмика: "Мост на уметноста на р.Вардар", одговорен ревидент	1.00
24	Ревизија на Основен проект за носечка конструкција на сигнализациона опрема за реконструкција на сообраќајните знаци и ознаки на автопатот од коридор 10 Табановце - Богородица, одговорен ревидент.	1.00
25	Консултант при изработката и монтажата на челичната конструкција на северна трибина на Градски стадион - Скопје	1.00
26	Консултант при реконструкцијата на челичната конструкција на јужна трибина и изработката и монтажата на источна и западна трибина на Градски стадион - Скопје	1.00
27	Надзор - фаза градежништво: "Жичарница Средно Водно - Милениумски крст", одговорен надзорен инженер.	1.00
Вкупно:		64,00
Дејности од поширок интерес		
1	Декан, 2007-2011	6.00
2	Раководител на Катедрата за метални конструкции, 2002-2006	3.00
Вкупно:		9,00
Сé вкупно:		73,00

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ		Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ		52,60
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ		39,20
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ		73,00
Вкупно:		164,80

Членови на Рецензентската комисија:

1. Проф. д-р Атанас Филиповски с.р.
2. Проф. д-р Тихомир Николовски с.р.
3. Проф. м-р Симеон Танев с.р.
4. Проф. д-р Љупчо Лазаров с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ОД ОБЛАСТА НА ГЕОТЕХНИКАТА НА ГРАДЕЖНИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно – научниот совет на Градежниот факултет во Скопје, на својата 378. седница одржана на 12. IX 2011 година, не избра за рецензенти за избор на наставник од областа на геотехниката.

На распишаниот конкурс, објавен во весникот „Дневник“ од 18.VII година, се пријави д-р Милорад Јовановски, дипл.геол.инж., досегашен вонреден професор на Катедрата за геотехника при Градежниот факултет во Скопје. Врз основа на поднесените документи и личното познавање на кандидатот, го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ

Кандидатот д-р Милорад Јовановски е роден на 18.11.1963 год во Битола, каде што го завршил основното и средното образование со одличен успех. Потоа, во текот на 1983 год. бил на отслужување на воениот рок. Во учебната 1983/84 год. ги започнал студиите на Рударско-геолошкиот факултет во Штип, кои ги завршил со среден успех од 9,14.

Дипломирал во 1988 год., со тема од областа на инженерската геологија, со дипломска работа под наслов „Инженерскогеолошки и хидрогеолошки карактеристики на преградното место и акумулацијата за брана Лисиче-Т.Велес“, која ја одбранил со оценка 10.

Во тек на студирањето, покрај предметите од геолошкиот отсек на Факултетот, по сопствено барање положил и дополнителни испити од рударскиот отсек и тоа: математика II, статика, јакост на материјалите, кинематика и динамика и градежништво во рударството.

За покажаниот успех во текот на студирањето, награден е од страна на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, како најдобар студент при Рударско-геолошкиот факултет во Штип, а по повод 40 години од формирањето на Универзитетот.

Од 20.12.1988 год. е вработен на Градежен факултет во Скопје како помлад асистент по предметите инженерска геологија, механика на карпи, а истовремено и по предметот хидрогеологија и инженерска геологија на Рударско-геолошкиот факултет во Штип.

Во почетокот на 1990 год. се запишал на постдипломски студии на Рударско-геолошкиот факултет во Белград, поранешна СР Југославија на геотехничка насока: област механика на карпи и почви. Овие студии ги завршил 1993 год., со одбрана на магистерската теза под наслов „Геотехничке класификације

стенских маса као радне средине”, која ја работел под менторство на проф. д-р Петар Локин. Со тоа се стекнал со титулата магистер на технички науки. За време на постдипломските студии постигнал среден успех од 9,25.

Потоа, во текот на 1994 год. е избран во звањето асистент.

Докторската дисертација под наслов „Прилог кон методологија на истражување на карпестите маси како работна средина” ја одбрал на Градежниот факултет на 24.12.2001 година, со што го стекнал звањето доктор на технички науки.

Во звањето доцент е избран врз основа на објавен Реферат за избор во Билтен број 800 на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје од 18 март 2002 година. Во овој Билтен се прикажани стручните и научните трудови во кои учествувал кандидатот до изборот во звањето доцент. Изборот е извршен со Одлука на Наставно-научниот совет на Градежниот факултет 02. бр 2/15 од 8.4.2002 година.

Во звањето вонреден професор е избран врз основа на објавен Реферат за избор во Билтен број 911 на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје од 15 јануари 2007 година. Во овој Билтен се прикажани стручните и научните трудови во кои кандидатот учествувал до изборот во звањето вонреден професор. Изборот е извршен со Одлука на Наставно-научниот совет на Градежниот факултет од 2007 година.

Со вработувањето на Градежниот факултет во Скопје, до изборот за редовен професор бил активно вклучен во изведување на наставната, научната и апликативната дејност (детали се дадени во Анекс 2 на пријавата за избор).

Во 2011 година кандидатот го положил стручниот испит при Министерството за економија за стекнување на професионално знаење за припрема на документи согласно на Законот за минерални сировини.

2. НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА, НАУЧНА И СТРУЧНА ДЕЈНОСТ

2.1. НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Од изборот во звањето вонреден професор до сега, кандидатот наставната дејност ја остварува преку водење на предавања, вежби, корекции, консултации, семинарски работи, писмени и усни испити на додипломските и постдипломските студии на Градежниот факултет.

Од учебната 2007/08 во рамките на реформираната настава по ЕКТ - системот на првиот циклус студии на Градежниот факултет ги покрива предавањата по предметите: општа геологија, инженерска геологија, применета хидрогеологија, механика на карпи, подобрување на карпи, геотехнички истражувања и други.

На вториот циклус студии ги покрива предавањата по предметите: инженерска механика на карпи, свлечишта и стабилност на косини, проценка на ризици во геотехниката и други предмети.

За потребите на студентите, за предметите чии предавања ги покрива, има подготвено универзитетски учебник „Општа геологија”, а во фаза на рецензирање е и учебникот „Инженерска геологија”. Има подготвено авторизирани скрипти по сите предмети за кои одржува предавања.

Покрај редовните активности во наставата од прв и втор циклус на студии на Градежниот факултет, во предметниот период бил ментор на голем број дипломски работи на студентите од Градежниот факултет во Скопје и интердисциплинарни студии по инженерство на животната средина, исто така во Скопје.

Бил ментор или коментор и на голем број магистерски и докторски трудови при Градежниот факултет во Скопје и Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Учествовал и како коментор за докторска дисертација на кандидатката Celine Cousot, заедно со проф. Eric Fouche од Франција и проф. Kosmas Pavlopoulos од Грција на Универзитетот 12 во Париз – Фракција.

Учествовал во Темпус – проект заедно со тим на Градежниот факултет и Техничкиот факултет од Битола каде што се претставени студиските програми за насоката за геотехника.

Бил дел од тимот за докторските студии кои се организирани во соработка со Рурскиот универзитет од Бохум (DAAD-програма), како ментор на еден од кандидатите.

Учествовал во тимот на Темпус - проектот со Универзитетот од Фиренца-Италија поврзан со организирање на интердисциплинарни студии за заштита на средината. За оваа насока, заедно со проф. д-р Васил Витанов учествува во предавањата по предметот механика на почви.

Има учествувано во одржување на настава при Рударско-геолошкиот факултет во Штип и Воената академија во Скопје.

Сите активности од областа на наставно-образовната дејност на кандидатот за периодот од неговиот избор во звањето вонреден професор до сега се наведени во Анексот 2, кој е составен дел на овој извештај.

2.2. НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Во изминатиот период од изборот во звањето вонреден професор до сега, научноистражувачка дејност на кандидатот се одвива преку учеството во научноистражувачки проекти, изработка и публикување на научни трудови и учество во работата на разни комисии во постапка за пријавување, изработка, оценка или одбрана на магистерски трудови и докторски дисертации.

Кандидатот е учесник во меѓународниот научноистражувачки проект кој се води меѓу Хрватска и Јапонија насловен како “Risk Identification and land-use planning for disaster mitigation of landslides and floods”. Во рамките на овој проект одржал секциско предавање на првата работилница со наслов “Landslides and Rock Fall occurrences and processes in R. Macedonia”, одржана во Дубровник, Р.Хрватска во ноември 2010 год.

Кандидатот одржал и други повикани предавања, а може да се истакне предавањето на работилница во организација на НАТО и Дирекција за заштита и спасување на Република Македонија насловена како “Landsliding Situation Mgmt, Seminar, Atlantic Partnership” одржан во 2009 год. кај нас.

Член е на Организациониот и програмски одбор на меѓународниот научен собир Water Management and Hydraulic Engineering, кој во организација на 5 универзитети од Европа се одржува на секои две години.

Во периодот од изборот во звањето вонреден професор, има учествувано во изработка на 55 научни трудови, а некои од нив се со фактор на влијание.

Кандидатот е еден од првите тројца акредитирани ментори за трет циклус студии на студиската програма при Градежниот факултет.

Во Анексот 2, кој е составен дел на овој извештај, наведени се: листата на трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор, листата на трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир, како и останатите активности на кандидатот од областа на научноистражувачката дејност од изборот во звањето вонреден професор до денес.

2.3. СТРУЧНА ДЕЈНОСТ

Стручната дејност на кандидатот е главно во областа на геотехниката, но како активен учесник и координатор на голем број капитални објекти кај нас каде што доаѓа до израз интердисциплинарноста, учествувал при изработка на голем број проекти од областа на хидротехниката, заштитата на животната средина, сообраќајната инфраструктура, рударството и други научно – практични дисциплини.

Како носител или соработник, учествувал во изработката на голем број идејни решенија, мислења, проектни задачи и ревизии на инвестиционо техничка документација.

Во применувачката дејност, кандидатот соработувал со голем број домашни и странски компании. Од странските компании може да се истакне соработката со компаниите C&M Engineering-Грција, Coyne and Bellier-Франција и PCI-Јапонија.

Ги поседува сите овластувања за проектирање, надзор и ревизија издадени од Комората на овластени архитекти и овластени инженери. Покрај тоа, положил и стручен испит при Министерството за економија, со што се стекнал со лиценца за изработка на документација од областа на минералните сировини.

Во Анексот 2, кој е составен дел на овој извештај, наведени се неговите активности од областа на стручно-апликативната дејност од изборот во звањето вонреден професор до денес.

3. ОПШТЕСТВЕНА АКТИВНОСТ

Во изминатиот период, кандидатот покажал завидни резултати и на полето на општествената активност. По докторирањето, во текот на 2003 година бил избран за раководител на катедрата за геотехника при Градежниот факултет-Скопје во два мандата од по две години.

Од октомври 2007 до септември 2011 бил продекан за финансии при Градежниот факултет во Скопје, додека во моментот ја извршува функцијата декан на Градежниот факултет во Скопје.

Кандидатот е потпретседател на Друштвото за геотехника на Македонија, каде што е активен член од неговото формирање. Потпретседател е и на Македонското геолошко друштво. Членува и во националните здруженија за големи брани и Друштвото за хидрологија.

Од 2008 до денес е претседател е на Одделението за геотехника при Комората на овластени архитекти и овластени инженери и архитекти.

Од 2009 година до денес е претседател на Националното друштво на Македонија како член на IUGG (International Union for Geodesy and Geophysics).

Член е на Меѓународното друштво за механика на почви и геотехничко инженерство - ISSMGE (International Society for Soil Mechanics and Geotechnical Engineering), како и на Меѓународното друштво за механика на карпи – ISRM (International Society for Rock Mechanics).

По изборот во звањето вонреден професор учествувал во подготовката на повеќе национални и стратешки документи и бил член на организациони или програмски одбори на повеќе меѓународни научни/стручни собири.

Учествувал во изработката на Стратегија за користење на минералните сировини во Р.Македонија за периодот од 2008 до 2028 година, заедно со експерти од Рударско-геолошкиот факултет од Штип.

Овој документ е изработен за потреби на Министерство за економија на Република Македонија. За потреби на ова Министерство ги има припремено Упатствата за изработка на Основни инженерскогеолошки и Основни хидрогеолошки карти во Република Македонија, кои се подзаконски акт на Законот за минерални сировини.

Учесник е во изработката на Стратегија за развој на градежништвото во Р.Црна Гора, како проект воден од страна на Градежниот факултет во Скопје.

Листата на активности од поширок интерес е наведена во Анексот 2, кој е составен дел на извештајот.

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на претходно изнесените активности за наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и врз основа на општествената активност на кандидатот може да се заклучи дека д-р Милорад Јовановски, вонреден професор на Градежниот факултет во Скопје, е афирмиран наставно-образовен, научно-стручен работник од областа за која конкурира.

Од изборот за вонреден професор до денес, кандидатот активно учествува во реализацијата на наставата на прв и втор циклус на студии, притоа

воспоставувајќи со студентите близок и професионален однос. Покрај тоа, во изминатиот период кандидатот објавил голем број научни и стручни трудови во домашни и странски списанија, учествувал со свои трудови на домашни и странски семинари, советувања, симпозиуми и конгреси, кои придонесуваат за неговата афирмација како научен и стручен работник во областа на геотехниката.

Врз основа на целокупниот ангажман кој ги задоволува критериумите дадени во Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и од личното познавање на кандидатот, Комисијата со особено задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Градежниот факултет во Скопје, кандидатот д-р Милорад Јовановски, дипл.град.инж., да биде избран во звањето редовен професор во областа на геотехниката.

Рецензентска комисија

1. Проф. д-р Спасен Ѓорѓевски с.р

2. Проф. Наум Гапковски с.р

3. Проф. д-р Васил Витанов с.р

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И
НАСТАВНО-СТРУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: Милорад Томе Јовановски
(име, татково име и презиме)

Институција: Градежен факултет - Скопје
(назив на факултетот/институтот)

Научна област: геотехника
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
	Учебна 2006/2007 година	4,80
	Предавања на прв циклус студии	
1	Инженерска геологија / 3	1,80
2	Основи на инженерска геологија и фундаирање (Воена академија Михалјо Апостолски) / 2	1,20
3	Механика на карпи / 2	1,20
4	Механика на почви и карпи (Рударско-геолошки факултет-Штип / 1	0,6
	Учебна 2007/2008 година	11,10
	Предавања на прв циклус студии	
5	Инженерска геологија / 3	1,80
6	Општа геологија / 2	1,20
7	Механика на карпи / 2	1,20
8	Подобрување на карпи / 3	1,80
9	Геотехнички истражувања / 2	1,20
10	Применета хидрогеологија / 3	1,80
11	Геотехничка пракса / 1	0,6
	Предавања на втор циклус студии	
12	Свлечишта и стабилност на косини / 1	0,75
13	Техничко подобрување на почви и карпи / 1	0,75
	Учебна 2008/2009 година	11,10
	Предавања на прв циклус студии	
14	Инженерска геологија / 3	1,80
15	Општа геологија / 2	1,20
16	Механика на карпи / 2	1,20
17	Подобрување на карпи / 3	1,80
18	Геотехнички истражувања / 2	1,20
19	Применета хидрогеологија / 3	1,80
20	Геотехничка пракса / 1	0,6
	Предавања на втор циклус студии	
21	Свлечишта и стабилност на косини / 1	0,75
22	Техничко подобрување на почви и карпи / 1	0,75

	Учебна 2009/2010 година	14,10
	Предавања на прв циклус студии	
23	Инженерска геологија / 3	1,80
24	Општа геологија / 2	1,20
25	Механика на карпи / 2	1,20
26	Подобрување на карпи / 3	1,80
27	Геотехнички истражувања / 2	1,20
28	Применета хидрогеологија / 3	1,80
29	Геотехничка пракса / 1	0,6
	Предавања на втор циклус студии	
30	Свлучишта и стабилност на косини / 1	0,75
31	Проценка на ризици во геотехника / 2	1,5
32	Геотехника во заштита на животна средина / 1	0,75
33	Инженерска механика на карпи / 2	1,5
	Учебна 2010/2011 година	14,70
	Предавања на прв циклус студии	
34	Инженерска геологија / 3	1,80
35	Општа геологија / 2	1,20
36	Механика на карпи / 2	1,20
37	Подобрување на карпи / 3	1,80
38	Геотехнички истражувања / 2	1,20
39	Применета хидрогеологија / 3	1,80
40	Геотехничка пракса / 1	0,6
41	Soil Mechanics (Механика на почви) при Интердисциплинарни студии за животна средина / 1	0,6
	Предавања на втор циклус студии	
42	Свлучишта и стабилност на косини / 1	0,75
43	Проценка на ризици во геотехника / 2	1,5
44	Геотехника во заштита на животна средина / 1	0,75
45	Инженерска механика на карпи / 2	1,5
	Дипломски работи, учество во комисији	11,20
1	Ментор на дипломска работа / 14	2,80
2	Комисија за одбрана на дипломска - член / 35	3,50
3	Комисија за одбрана на магистерска - член / 8	2,40
4	Комисија за одбрана на докторска - член / 5	2,50
	Позитивно рецензиран универзитетски учебник	
1	Општа геологија, универзитетски учебник, Градежен факултет- Скопје, Универзитет „Св.Кирил и Методиј“, ISBN, 978-9989-2469-7- 5, Скопје, 2007 (еден од двајцата главни автори)	8,00
	Вкупно:	75,00

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЛНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
	Ментор и коментор	17,5
1	Ментор на докторска дисертација / 3	9,00
2	Ментор на магистерска работа / 7	7,00
3	Коментор на докторска дисертација / 1	1,5
	Научни-стручни трудови	108,10
	Објавени во референтни научно-стручни списанија со меѓународен уредувачки одбор (co impact factor)	
1	Celline C., Eric F., Cosmas P. Jovanovski M. , (2007): Early Holocene environment in subsiding Balkanic graben (Skopje): The case of Tumba Madzari (5800-5300 BC), GEODINAMICA ACTA Journal, Volume 20/4, PP 264-274 Published 2007, Lavoisier SAS, DOI: 10.3166/ga.20.267-274, Импакт фактор IF=0.95	4,05
2	Popovska C., Jovanovski M. (2010): Storm Sewer System Analysis in Urban Areas and Flood Risk Assessment SCIENTIFIC JOURNAL on Mathematical Modeling in Civil Engineering, Volume 6-No.4, December 2010, Technical University of Civil Engineering, Импакт фактор IF=0.23	5,625
3	Peshevski I., Jovanovski M. (2011): <i>Interaction Matrix Method in Hydrogeological Analyses at Coal Mines</i> , SCIENTIFIC JOURNAL on Mathematical Modeling in Civil Engineering Volume 7-No.2, June, 2011, Technical University of Civil Engineering, Bucharest, Romania, Импакт фактор IF=0.23	5,625
	Објавени во научно-стручни списанија со меѓународен уредувачки одбор со оригинални научни резултати	
4	JOVANOVSКИ M. , KRVAVAC-SPAGO A., PESHEVSKI I., RANGE OF ENGINEERING-GEOLOGICAL PROPERTIES FOR SOME CARBONATE ROCK COMPLEXES FROM BALKAN PENINSULA, GEOLOGICA MACEDONICA, VOL.24, NO.1, PP.23-30, ISSN 0352-1206, 2010	3,60
5	Јован Бр. Папић, Милорад Јовановски , Васил Витанов, Јосиф Јосифовски, Лабораторијска испитувања и нумеричке анализе за комуналну депонију, часопис „Материјали и изградња“, бр.3 2007	3,60
6	Milevski I., Markoski B., Jovanovski M. , Gorin S., : Landslide risk mapping using Remote Sensing and GIS in Gevgelija-Valandovo Basin, Geologica Balcanica, 39.1-2, Official Journal of the Carpatian – Balkan Geological Association, Bulgarian Academy of Science, 2010, Abstract Volume pp 255, ISSN 0324-0894	2,40
7	Jovanovski M. , (2007). Some data about Rock Mass rating for Rock masses from the Republic of Macedonia, Journal Geologica Macedonica , Vol. 19, pp.63-68, ISSN0352-1206, Stip, R.Macedonia	4,00
8	Zileska-Pancovska V., Jovanovski M. , Cvetkovska M., (2009) Learning from projects: Macedonian experiences with international Civil Engineering projects, An International Journal , Organization, Technology & Management in construction, University of Zagreb, Faculty of Civil Engineering, Croatia	3,2

	Објавени во зборник на трудови од научно-стручен собир со меѓународен уредувачки одбор во странство	
9	Donevska K., Jovanovski M. , Papic J., Site selection criterion for Non Hazardous Regional Landfill in the Polog Region, 10th International Symposium on WATER MANAGEMENT AND HYDRAULIC ENGINEERING, Šibenik, Croatia, September 04 – 09, 2007	2,40
10	Papic J., Jovanovski M. , Josifovski J., The influence of soil content on some engineering properties of solid waste, 11 th International Waste Management and Landfill Symposium, Sardinia 2007	2,40
11	Jovanovski M. , Papic J., DONEVSKA K., Vitanov V., Gjorgevski Sp., Josifovski J., Investigations and design for solid waste landfill in specific environment, 11 th International Waste Management and Landfill Symposium, Sardinia 2007	1,80
12	Žileska Pančovska V., Jovanovski M. , Mitovski S., Dimitrov B., Uticaj geotehnickih faktora na organizaciju i tehnologiju gradjenja brane Sv.petka, Soko Banja, 2007	1,80
13	Popovska C., Ivanoski D., Jovanovski M. , Disturbed River Corridor and Protection mesures, Conference on water Conference on water observation system for decision support, BALWOIS, Ohrid 27-31 May 2008	2,40
14	Moslavac D., Jovanovski M. , Zafirovski Z., „Methodology for enlarging of surge tank at HEC MATKA-1“, International Conference Subotica-Serbia, june 2007.	2,40
15	Zileska – Pančovska V., Jovanovski M. , Cvetkovska M., LEARNING FROM PROJECTS: MACEDONIAN EXPERIENCES WITH INTERNATIONAL CIVIL ENGINEERING PROJECTS, CIB Conference, Dubrovnik, 2009	2,40
16	Jovanovski M. , Popovska C., Donevska K., Peshevski I., Interaction Matrix Method in Hydrogeological Analyses at Coal Mines, 11th International Symposium on WATER MANAGEMENT AND HYDRAULIC ENGINEERING, Ohrid, R.Macedonia, September 04 – 09, 2009	1,80
17	Arangelovski, K., Gramatikov, J., Josifovski and M. Jovanovski , Minimum requirements to test properties of equivalent materials for building large-scale model, Proceedings of the International Conference on Protection of historical buildings, PROHITECH 09, Rome, Italy, 21-24 June 2009	1,80
18	Jovanovski M. , Dambov R., Papic J., Pesevski I., Environmental and stability aspects of excavation in landslide zone for a coal mine Suvodol, R. Macedonia, Varna 2009	1,80
19	Jovanovski M. , Papic J., Dambov R., Pesevski I., Stability aspects of excavation in landslide zone for a coal mine Suvodol, R. Macedonia, 3rd BALKAN MINING CONGRESS, Izmir, Turkey, 2009	1,80
20	Jovanovski M. , Papic J., Zafirovski Z., Peshevski I., Metode za sanaciju cvrstih stenskih masa na pristupnom putu za branu Sveta petka, R.Makedonja, Jedanaeseti nacionalni i petti medjunarodni naucni skup, INDIS pp. 253-259, Novi Sad , 2009	1,80
21	Papic J., Jovanovski M. , Vitanov V, Peshevski I., Analiza anvelope loma kamenog nabachaja za potporno telo nasute brane Rovni, TEIC, NIS, R.SRBILJA, 2010	1,80
22	Jovanovski M. , Donevska K., Peshevski I., Implementation of Interaction Matrix Method in Solid Waste Landfill Engineering, From Sanitary to Sustainable Landfilling, - why, how, and when? 1 st International Conference on Final Sinks, 23 rd – 25 th September 2010, Vienna	2,40

23	Popovska, C., Jovanovski, M. , Ivanoski, D., Peševski, I., (2009). Storm Sewer System Analysis in Urban Areas and Flood Risk Assessment. International Conference BALWOIS 2010 (www.balwois.com)	1,80
24	31.Donevska K., Jovanovski M. , Jovanovski J., 2010, Comparative Analyses of Landfill Leachate Generation, International Conference on Water Observation and Information System for Decision Support BALWOIS, (CD), Ohrid.	2,40
25	Jovanovski M. , Dimitrov B., Experiences, methodology and principles for rock slope stabilisation, case for a road to arch dam "Sveta petka", Savremena Gradjevinrska praksa, Novi Sad, 2010	2,40
26	Zileska - Pancovska V., Jovanovski M. , Petkovski Lj., Experiences from project "Dam St. PETKA", International Scientific Conference, PEOPLE, BUILDINGS AND ENVIRONMENT, 10.-12. November 2010, Krtiny, Czech Republic	1,80
27	Zileska-Pancovska V., Jovanovski M. , Donevska K., Papic J., Održiv razvoj životne sredine uz pomoć projekta za organizaciju i tehnologiju gradjenja objekata, Zbornik radova, Internacionalni naučno-stručni skup, GRADEVINARSTVO - NAUKA I PRAKSA, ŽABLJAK, 15-19. FEBRUARA 2010.	1,80
28	Abolmasov B., Hadži-Niković G., Mihalić S., Jovanovski M. , ANALIZA UTICAJA ZEMLJOTRESA KAO PRIRODNIH ATASTROFA U REGIONU BALKANA,	1,80
29	Jovanovski M. , Landslides and Rock Fall occurrences and processes in R. Macedonia, Croatia-Japan Projecy on Risk Identification and land-use planning for disaster mitigation of landslides and floods in Croatia, 1st Project workshop „INTERNATIONAL EXPERIENCE“, Dubrovnik (Croatia), 22-24 November 2010 (invited lecture)	3,00
30	Josifovski J., Gjorgevski S., Jovanovski M. , Numerical analysis of 20.5m deep excavation with anchored diaphragm wall, Rome, Italia, 2011	1,80
31	J. Br. Papić, M. Jovanovski , I. Peševski, V. Vitanov, Sp. Gjorgjevski, J. Josifovski, ALTERNATIVE FOR LARGE SCALE TESTING OF INTERFACE SHEAR STRENGTH, 4. WORKSHOP NEW TEORETICAL KNOWLEDGE IN GEOTECHNCS - Institute of Theoretical and Applied Mechanics of the Czech Acadešmy of Sciences, 2011	1,00
32	V. Vitanov, J. Br. Papić, M. Jovanovski , I. Peševski, M. Ivanovski, SOME EXPERIENCES FROM MODELLING IN EDUCATIONAL PURPOSES4. WORKSHOP NEW TEORETICAL KNOWLEDGE IN GEOTECHNCS - Institute of Theoretical and Applied Mechanics of the Czech Acadešmy of Sciences, 2011	1,00
33	Зафировски З., Мославац Д., Јовановски М., „Димензионисање финалне бетонске облоге тунела КРАСТА“, ДГКС Симпозиум 2008. Златибор (стр. 529-536)	1,80
	Објавени во зборник на трудови од научно-стручен собир со меѓународен уредувачки одбор одржани кај нас	
34	Мославац Д., Јовановски М. , Зафировски С., Живаљевиќ С., Пристап за анализа и осигување на нестабилен блок кај новите тунели од машинската зграда на браната „МАТКА“, 12. Меѓународен симпозиум на ДГКМ, Струга, септември 2007.	1,20
35	Мославац Д., Јовановски М. , Зафировски С., Митренцев И., „Анализа на напонско-деформационата состојба на хидротехнички тунели под притисок со примена на МКЕ“, 12. Меѓународен симпозиум на ДГКМ, Струга, септември 2007.	1,20

36	Маркоски Б., Јовановски М. , Методологија на компјутерско картографирање на геолошката документација, Зборник на трудови на Прв конгрес на геолозите на Република Македонија, Охрид 2008, стр.243-253	1,80
37	Јовановски М. , Шпаго А., Илијовски З., Пешевски И., Некои зависности за инженерскогеолошките карактеристики на карбонатни карпести маси од Балканскиот Полуостров, Зборник на трудови на Прв конгрес на геолозите на Република Македонија, Охрид 2008, стр.253-263	1,20
38	Илијовски З., Јовановски М. , Пешевски И., Осврт кон методологија на изработка на карти на повредливост на подземни водни ресурси, Зборник на трудови на Прв конгрес на геолозите на Република Македонија, Охрид 2008, стр.399-405	1,20
39	Јовановски М. , Горѓевски С., Папиќ Ј., Јосифовски Ј., Пешевски И., Лабораториски геотехнички испитувања на јакост на смолкнување на нафрлан камен за насипна брана Ровњи, Република Србија, Втор конгрес за големи брани, Струга, 2009	1,20
40	Михајловски С., Димитров Б., Ѓончевски Н., Ангеловски Н., Јовановски М. , Милевски С., Инјекциона завеса на брана Козјак, Втор Конгрес за големи брани, Струга, 2009	1,20
41	Жилеска-Панчовска В., Донева К., Јовановски М. , Подготвителните работи кај големите брани во функција на одржливиот развој на животната средина, Втор Конгрес за големи брани, Струга, 2009.	1,20
42	Атанасовски В., Димитров Б., Јовановски М. , "ДУПЧЕЧКО-МИНЕРСКИ РАБОТИ ВО ИЗГРАДБА НА БРАНАТА "СВЕТА ПЕТКА" ВО ФУНКЦИЈА ОД ГЕОЛОШКИТЕ КАРАКТЕРИСТИКИ, 13 Симпозиум ДГКМ, Охрид, 2009.	1,20
43	Јовановски М., Димитров Б., Жилеска-Панчовска В., И.Пешевски, З.Зафировски, Методологија за дефинирање типови заштита на косини во цврсто врзани карпести маси и цена на изведба, Семинар Принципи и методи на геотехнички истражувања, Струга, јуни, 2010.	1,20
44	Зафировски З., Мославац Д., Кракутовски З., Јовановски М. , МЕТОДОЛОГИЈА ЗА ДИМЕНЗИОНИРАЊЕ НА ГОРНИОТ СТРОЈ КАЈ ЖЕЛЕЗНИЦИТЕ, 13. Симпозиум ДГКМ, Охрид, 2009	1,20
45	Русев И, Димитров Б., Јовановски М. , Брана Цанков камен во склоп на системот Доспат Вча, 13 Симпозиум ДГКМ, Охрид, 2009	1,20
46	Milevski I., Markoski B., Gorin S., Jovanovski M. (2009): Application of remote sensing and GIS in detection of potential landslide areas, Зборник на трудови од меѓународен научен симпозиум "Географијата и одржливиот развој", 22-25.10.2009 г., Охрид.	1,20
47	Јовановски М. , Папиќ Ј., Пешевски И., Методологија за проектирање на геотехнички истражувања и испитувања за објекти во градежништвото, семинар Принципи и методи на геотехнички истражувања, Струга, јуни 2010.	1,60
48	Милевски И., Маркоски Б., Јовановски М. , Свемир Г. (2010): Примена на ГИС и сателитски снимки во одредување на подрачја под ризик од свлечишта, на примерот на Гевгелиско-Валандовската Котлина. Зборник од Третиот симпозиум на ДГМ, Струга, 493-505	1,20

49	Шпаго А., Јовановски М. , Пешевски И. (2010): Физички модели за анализа на карбонатни маси со примена на GSI класификација. Зборник од Третиот симпозиум на Друштвото за геотехника на Македонија, Струга, 351-358.	1,20
50	Капрически П., Јовановски М. , Пешевски И. (2010): Еден пристап за формирање бази на податоци за нестабилности за терени во Р.Макед. Зборник од Третиот симпозиум на Друштвото за геотехника на Македонија, Струга, 481-488.	1,20
51	Пешевски И., Јовановски М. , Гапковски Н. (2010): Проблеми на стабилноста на гипситни маси преку примерот на десната падина на Мелнички мост-Дебарско. Зборник од Третиот симпозиум на Друштвото за геотехника на Македонија, Струга, 395-400.	1,20
Секциско предавање на научен/стручен собир		
52	Јовановски М. , Подготовка на подлогата кај депониите за неопасен отпад, семинар „ПРИНЦИПИ НА ПРОЕКТИРАЊЕ НА ДЕПОНИИ ЗА НЕОПАСЕН ОТПАД“, Градежен факултет, Скопје, 13 ФЕВРУАРИ 2008 ГОДИНА (повикано предавање)	1
53	Jovanovski M. , Cvetkovska M., Bjelica M., Landsliding Situation Mgmt, Seminar, Atlantic Partreship, 09, Skopje, Macedonia.	1
54	Жилеска – Панчовска В., Јовановски М. , Петковски Љ, Митовски С., ПРОБЛЕМИ ПРИ РЕАЛИЗАЦИЈАТА НА ПРОЕКТОТ ЗА БРАНАТА СВ. ПЕТКА, Маколд, 2010.	1
55	Јовановски М. , Миловановиќ С., АКТУЕЛНИ ПРАШАЊА ПОВРЗАНИ СО ГРАДБАТА НА БРАНАТА „СВ.ПЕТКА“, Маколд, 2010.	1
Вкупно		125,60

Менторство:**Магистерски работи:**

- [1] “Веројатносен пристап при анализа на стабилност кај цврсти карпести маси” – Бојан Панчески, дипл.град.инж.
- [2] “Методологија за примена на интеракциони анализи кај анизотропни карпести маси” – Игор Пешевски, дипл.геол.инж.
- [3] “Методологија за формирање бази за податоци за свлечишта и одрони во Р.Македонија” – Павел Капрически, воена академија, инженерија.
- [4] “Постапка за дефинирање бази на податоци за подземните води во Р.Македонија” – Зоран Качески, дипл.град.инж.
- [5] “Постапка за примена на метод на повратна анализа во цврсто врзани карпести маси” – Адо Велевски, дипл.град.инж.
- [6] “Методологија за геотехничко зонирање на теренот како подлога за градба во урбани средини” – Катерина Ангелевска, дипл.град.инж.
- [7] “Пристап за програмирање на истражни работи кај свлечишта” – Сунчица Љубевска, дипл.град.инж.

Докторски дисертации:

- [1] Методологија за подготовка на карти на повредливост на подземните водни ресурси”, м-р Златко Илијоски, дипл.геол.инж.
- [2] “Методологија на геотехничко моделирање кај карбонатни карпести маси” - м-р Азра Крвавац-Шпаго, дипл.град.инж.
- [3] Celine Coussot, Evolution geomorphologique et paleopgraphique du bassin de Skopje, a L'Holocene, Incidences sur les choix d'implatation des villages neolithiques, 28 Novembre, 2007, Universite Parid XII Val de Marne (коментор).
- [4] Пробабилистички пристап за дефинирање на својства на карпести маси при напонско-деформациони анализи кај тунели, м-р Златко Зафировски, дипл.град.инж.

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1	Основен проект за санација на дел од оштетена длабинска и десна бочна инјекциона завеса на браната "ТИКВЕШ", одговорен проектант, фонд на стручна документација на Градежен факултет, Скопје, 2008.	4,00
2	Основен проект за дополнителни инјекциони работи на браната "Козјак" на река Треска, одговорен проектант, фонд на стручна документација на Градежен факултет, Скопје, 2009	4,00
3	Main Desighn for a tunell Quafe-Buall in Albania, Фонд на стручна литература на Градежен факултет, Скопје, 2008, соработник	2,00
4	Desighn Report for remedial measures on the zone of landslide near Kachanik, Institute for testing materials and development of new technologies"SKOPJE" AD-Skopje and Faculty of Civil Engineering, Skopje, 2008.	4,00
5	Дополнителен рударски проект за рудник "Суводол" за период 2007-2012 година (технички проект за одводнување во фазата на експлоатација книга II.5). , одговорен проектант, фонд на стручна документација на Градежен факултет, Скопје, 2008.	4,00
6	Дополнителен рударски проект за рудник "Суводол" за период 2007-2012 година, Стабилност на косините геомеханички елаборат книга II.6., одговорен проектант, фонд на стручна документација на Градежен факултет, Скопје, 2008.	4,00
7	Основен проект за изработка на хидројаловиште број 3 за рудник "Саса" , М. Каменица, одговорен проектант за дел геотехника, фонд на стручна документација на Градежен факултет, Скопје, 2007.	4,00
8	Design project for protection of excavation pit of Residential building in Tirana, Civil Engineering Faculty and EuroConsulting Skopje, December, 2008.	2,00
9	Основен проект за санација на косини на пристапен пат за брана „Св. Петка“ , фаза 1 и фаза 2, одговорен проектант за дел геотехника, фонд на стручна документација на Градежен факултет, Скопје, 2009.	4,00
10	Главен проект за доистражување на јагленовото лежиште: "Мариово", одговорен проектант, фонд на стручна документација на Градежен факултет, Скопје, 2008.	4,00
11	Елаборат за геотехнички работи за проект "Надградба и реконструкција на управна зграда на Министерство за транспорт и врски", одговорен проектант за дел геотехника фонд на стручна документација на Градежен факултет, Скопје, 2010.	2,00
12	Главен проект за доистражување на јагленовото лежиште: "Живојно", одговорен проектант, фонд на стручна документација на Градежен факултет, Скопје, 2010	4,00
13	Идеен проект за инјекциони работи на брана "Речани" на Оризарска Река, одговорен проектант за инјекциони работи, фонд на стручна документација на Градежен факултет, Скопје, 2010	2,00
14	Ревизија на Основен проект за РОЦ - Злетово", одговорен ревидент за дел геотехника	1,00
15	Ревизија на голем број геотехнички Елаборати за изработка на основен и изведбен проект - фаза геотехника за автопат од Демир капија до Смоквица, одговорен ревидент, 2009-2011 (10*1=10)	10,00
16	Проектантски надзор на изведба на истражни работи за јагленово лежиште: "Мариово", одговорен надзорен инженер	1,00

17	Ревизија на голем број геотехнички елаборати за изработка на основен и изведбен проект - фаза геотехника за железничка линија Куманово - Деве Баир, одговорен ревидент, дел геотехника, 2009-2011 (5*1=5)	5,00
18	Надзор на изведба на истражно-експлоатациони бунари во зона на село: "Гавато", фаза 2, одговорен надзорен инженер	1,00
19	Ревизија на геотехнички елаборати за изработка на идеен проект - фаза геотехника за железничка линија Кичево-Граница со Р.Албанија, одговорен ревидент, дел геотехника, 2009-2011 (3*1=3)	3,00
20	Ревизија на Идеен проект и Физибилити студија за гасоводен систем на Република Македонија, одговорен ревидент, 2009-2010	1,00
21	Ревизија на Основен проект за подобрување на хидролошки минимум на река Вардари, одговорен ревидент, 2009-2010	1,00
22	Подготовка на голем број стручни мислења за брана „Св.Петка“, како дел од консултантскиот тим на Градежен факултет за период 2007-2011 (20*1=20)	20,00
23	Подготовка на поголем број стручни мислења за брана Кнежево како дел од консултантски тим за период од 2007-2011 (5*1=5)	5,00
Вкупно:		92,00
Дејности од поширок интерес		
1	Продекан за финансии на Градежен факултет, 2007-2011	4,00
2	Раководител на Катедрата за геотехника, 2002-2006	3,00
3	Потпретседател на Друштвото за геотехника на Македонија, 2010-2011	1,00
4	Потпретседател на Македонското друштво за геологија, 2007-2011	1,00
5	Претседател на Одделение за геотехника при Комората на овластени архитекти и овластени иженери, 2008-2011	1,00
6	Претседател на Националното друштво на Македонија како член на IUGG (International Union for Geodesy and Geography), 2009-2011	4,00
7	Учесник во изработка на Стратегија за користење на минералните сировини во Р.Македонија од 2008 до 2028 година, заедно со Рударско-геолошкиот факултет во Штип, за потребите на Министерството за економија	2,00
8	Подготовка на Упатство за изработка на основни инженерскогеолошки и основни хидрогеолошки карти во Република Македонија за потребите на Министерството за економија како подзаконски акт на Законот за минерални сировини	2,00
9	Учесник во изработка на Стратегија за развој на градежништвото во Р.Црна Гора	2,00
10	Член на Организациониот и програмски одбор на меѓународниот научен собир Water Management and Hydraulic Engineering, Ohrid 2009, во организација на 5 универзитети од Европа	1,00
Вкупно:		21,00
Се вкупно:		113,00

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	75,00
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	125,60
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	113,00
Вкупно:	313,60

Рецензентска комисија

1. Проф. д-р Спасен Ѓорѓевски с.р

2.Проф. Наум Гапковски с.р

3.Проф. д-р Васил Витанов с.р

РЕЦЕНЗИЈА
НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА ПОД НАСЛОВ
„ИСПИТУВАЊЕ НА ПРОТЕИНСКИ БИОМАРКЕРИ ВО
БИОЛОШКИ ФЛУИДИ СО ИМУНОХЕМИСКИ И МАСЕНО
СПЕКТРОМЕТРИСКИ МЕТОДИ”, ИЗРАБОТЕНА ОД
М-Р ОЛГИЦА ТРЕНЧЕВСКА, ПРИЈАВЕНА НА
ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Со одлука на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет, донесена на седницата одржана на 29.9.2011 година, определени сме за рецензенти за оцена на докторската работа под наслов: **ИСПИТУВАЊЕ НА ПРОТЕИНСКИ БИОМАРКЕРИ ВО БИОЛОШКИ ФЛУИДИ СО ИМУНОХЕМИСКИ И МАСЕНО СПЕКТРОМЕТРИСКИ МЕТОДИ.**

По прегледот на докторската дисертација, чест ни е на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Изработената докторска дисертација на кандидатката Олгица Тренчевска содржи вкупно 175 страници текст од А4-формат со стандарден проред (1,5). Во работата се презентирани поголем број на слики и табели. Цитирани се голем број библиографски единици. Содржината на поднесениот труд е поделена на седум глави.

Во првата глава, *ВОВЕД*, се дадени основните поими за предметот на испитување опфатен во докторската дисертација, т.е. протеините како биомаркери. Во оваа глава се опишани структурните карактеристики на протеините, посттранслационите модификации како и улогата и значењето на модифицираните протеини. Во овој дел посебно внимание е обрнато на методите за испитување на протеини, при што се опишани основните методи кои се користени во оваа докторска дисертација, т.е. *имунохемиските методи, масената спектрометрија на протеини и на комбинираниите методи или т.н. спрегнати методи на масена спектрометрија со имуноанализа*. Исто така, во последниот дел од оваа глава се дискутирани различните пристапи кон методите за анализа на протеините. Во овој дел од дисертацијата објаснет *пристапот на дигестирани и недигестирани протеини*, а на крајот од главата се дискутирани основните елементи од популационата протеомика. Во дисертацијата посебно внимание е обрнато на т.н. хумана популациона протеомика, како и на распределбата на протеините низ популацијата.

Во втората глава на оваа работа е опишан развојот на *MSIA-методата за квантитативно определување на b2-микроглобулин и неговите модификации*. Најпрво, во воведниот дел од оваа глава се опишани основните карактеристики на протеинот *b2-микроглобулин (b2m)*, развојот и валидацијата, како и основните карактеристики на *MSIA-методата за определување на овој протеин*. Во посебен дел од оваа глава од дисертацијата е опишан принципот на оваа метода. Потоа, во овој дел од главата е опишана споредбата на новоразвиената метода со *ELISA-методата*. На крајот во овој дел од докторската дисертација, оваа метода е

искористена анализа на пост-транслационите модификации на b2-микроглобулинот.

Третиот дел од докторската дисертација е посветен на развојот на MSIA-методата за квантитативно определување на цистатин С (cys C) и неговите пост-транслациони модификации и мутации. Во оваа глава се опишани основните карактеристики на протеинот цистатин С, развојот и валидацијата, како и основните аналитички карактеристики на MSIA-методата за определување на цистатин С (cys C) и неговите посттранслациони модификации. Во дисертацијата е опишана и споредбата на оваа метода со ELISA-методата. Потоа оваа метода била искористена за анализа на посттранслационите модификации на цистатин С (cys C).

Четвртата глава на оваа докторска дисертација е посветена на развојот на MSIA-методата за квантитативно определување на транстиретин (TTR) и неговите пост-транслациони модификации. Во овој дел се претставени основните особини на протеинот транстиретин, како што неговата структура, наоѓање и улога. Потоа на сличен начин како и за другите протеини, дадени се деталите и сите експериментални карактеристики за развојот и валидацијата на MSIA-методата за определување на овој протеин и неговите посттранслациони модификации. Во посебен дел од овој дел од дисертацијата е опишана споредбата на оваа метода со ELISA-методата. Потоа оваа метода била искористена за анализа на посттранслационите модификации на транстиретин. Во дел од оваа глава се дадени и детали околу идентификација на точкести мутации на транстиретин со дигестија со ензими.

Следната глава од дисертацијата е посветена на развојот на MSIA-методата за квантитативно определување на трансферин (TRFE). Во овој дел се дадени основните карактеристики на овој протеин како што се неговата структура, наоѓање и улога. Како и за другите протеини, во главата се опишани деталите за сите експериментални карактеристики за развојот и валидацијата на MSIA-методата за определување на овој протеин, како и споредбата на оваа метода со ELISA-методата, која е дадена во посебен дел на оваа глава.

Во претпоследната глава од дисертацијата е даден делот што се однесува на популационата протеомика каде што м-р Олгица Тренчевска ги опишува резултатите од анализата на 500 примероци плазма, како и распределбата на различните протеински варијанти на овие протеини во примероци од Тексас и Тенеси од Соединетите Американски Држави.

Во овој значаен дел од дисертацијата, кандидатката ги опишува податоците добиени за распределбата на протеински изоформи или варијанти на испитуваните протеини низ хуманата популација во 500-те примероци. Потоа, со статистички методи е пресметана половата и географската распределба на концентрацијата на овие протеини, нивните изоформи и присутни точкести мутации за b2-микроглобулин, цистатин С, транстиретин и трансферин.

Во сите делови од докторската дисертација се опишани основните карактеристики на MSIA-методата при примената на поодделните протеини, соодветните концентрациони области за анализа, долната граница на детекција како и статистичките карактеристики на овие методи како што е коефициентот на варијација, точноста и прецизноста на методите, како и интрадневната и интердневната прецизност на методите.

Во оваа докторска дисертација се презентирани методи за идентификација на различни варијанти на испитуваните протеини. Така, за да се идентификуваат и потврдат варијантите на транстиретин била извршена дигестија со ензимите трипсин и со ендопроотеиназа Arg-C. Освен тоа, во дисертацијата се презентирани и резултати од дигестијата на протеините под дејство на микробранови. Испитувањата покажале дека под дејството на микробранови се врши значително забрзување на дигестијата на протеините.

Од извонредното богатство на експериментален материјал досега се објавени трудови во реномирани списанија од областа на протеомиката. Треба да се истакне дека дел од резултатите од оваа докторска дисертација се објавени како едно поглавје под наслов *Developing novel methods for protein analysis and their potential implementation in diagnosing neurological diseases*, од книгата *Neurological Disorders, InTech, 2011*.

Понатаму ќе направиме краток преглед од основните заклучоци од објавените трудови кои се дел од заклучоците на докторската дисертација.

Најважен заклучок во дисертацијата е дека се развиени и воведени нови методи за квантитативно определување на протеините и нивните изоформи за b2-микроглобулин, цистатин С, транстиретин и трансферин кои се објавени во следниве трудови:

1. O. Trencheska, E. Kamcheva, and D. Nedelkov, *Mass spectrometric immunoassay for quantitative determination of protein biomarker isoforms*. J Proteome Res. **9**(11): p. 5969-73, 2010.
2. O. Trencheska and D. Nedelkov, *Targeted quantitative mass spectrometric immunoassay for human protein variants*. Proteome Sci. **9**(1): p. 19, 2011.
3. O. Trencheska, E. Kamcheva, and D. Nedelkov, *Mass spectrometric immunoassay for quantitative determination of transthyretin and its variants*. Proteomics. **11**(18): p. 3633-41, 2011.
4. O. Trencheska, V. Aleksovski, D. Nedelkov and K. Stojanoski, *Developing novel methods for protein analysis and their potential implementation in diagnosing neurological diseases*, *Neurological Disorders, InTech, 2011*.

Во трудот под реден број 1 е опишана методата за квантитативно определување на b2-микроглобулин и неговата структурна варијанта ΔK58-b2m. Инаку, овој протеин и неговите варијанти се познати протеински биомаркери за дијагноза на ревматски артритис и заболување на бубрезите. За анализа била користена MSIA-методата која потоа била споредена со ELISA-методата. Како внатрешен стандард при анализата бил користен β-лактоглобулин. При валидацијата на методата било најдено дека станува збор за прецизна и брза метода. Исто така, за проверка на методата била испитувана нејзината линеарност и била користена методата на стандардни адиции за која е добиен висок аналитички принос. Оваа метода била користена за анализа на различни варијанти на овој протеин на поголем број примероци.

Во трудот под реден број 2 е опишана методата за квантитативно определување на цистатин С, кој претставува потенцијален инхибитор на протеиназите и биомаркер за неколку патолошки состојби. Како и за другите протеини кои беа предмет на испитување, и во овој случај била

користена MSIA-методата и бил применуван интерен стандард. Резултатите добиени со оваа метода потоа биле споредувани со ELISA-методата. Методата за анализа на протеинот била валидизирана и биле определени нејзините основни аналитички карактеристики. При валидацијата на методата било најдено дека станува збор за прецизна и брза метода. Исто така, и за оваа метода била испитувана нејзината линеарност и била користена методата на стандардни адиции за која е добиен висок аналитички принос. MSIA-методата била користена за анализа на различни варијанти на цистатин С во поголем број примероци.

Во трудот под реден број 3 е опишана методата за квантитативно определување на транстиретин и неговите варијанти и точкести мутации кои се среќаваат во хуманата плазма. Во овој труд е презентирана и развиена една брза MSIA-метода за определување на TTR и неговите варијанти во човечки серум и плазма. На сличен начин како и за другите протеини, резултатите се споредувани со ELISA-методата. Исто така, за методата биле определени нејзините основни аналитички карактеристики.

Во трудот број 4, кој претставува една глава од книгата *Neurological Disorders, InTech*, 2011, се сумирани резултатите добиени со методата за анализа на протеините со квантитативна масена спектрометрија спрегната со имунохемиска метода, како и останатите методи кои ги користела кандидатката во областа на испитување на невролошките нарушувања со електрофореза, микрочип електрофореза како и други биохемиски методи за испитување на потенцијални протеински биомаркери за овие заболувања.

Во поглавјето ЗАКЛУЧОК накратко се сумирани основните заклучоци кои произлегуваат од испитувањата презентирани во оваа докторска дисертација.

Во делот ЛИТЕРАТУРА се наброени голем број референци. Речиси сите тие се однесуваат на трудови од оригиналната научна литература од областа на протеомиката, геномиката, масената спектрометрија и сл.

Во ПРИЛОГОТ се дадени објавените трудови. Исто така, заради обемот на испитуваниот материјал, Рецензентската комисија на увид ги имаше и големиот број податоци во електронска форма на добиени резултати од хуманата популациона анализа.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на анализата на докторската дисертација под наслов **ИСПИТУВАЊЕ НА ПРОТЕИНСКИ БИОМАРКЕРИ ВО БИОЛОШКИ ФЛУИДИ СО ИМУНОХЕМИСКИ И МАСЕНО СПЕКТРОМЕТРИСКИ МЕТОДИ**, поднесена од кандидатката м-р Олгица Тренчевска, може да се заклучи дека успешно се воведени, разработени и оптимизирани неколку MSIA-методи за анализа на протеините b2-микроглобулин, цистатин С, транстиретин и трансферин и нивните изоформи. Имајќи ги предвид постигнатите резултати, може да се заклучи дека докторската дисертација на кандидатката Олгица Тренчевска е оригинален труд и претставува многу квалитетен придонес кон развојот на квантитативната масена спектрометрија спрегната со имунохемиските методи при анализата на биолошките флуиди. Резулта-

тите покажуваат дека м-р Олгица Тренчевска успешно ги применила основите на научниот метод во оваа област. Дел од резултатите се соопштени на домашни и меѓународни научни манифестации. Исто така, објавени се 4 труда во реномирани меѓународни списанија од областа на протеомиката. Треба да се истакне дека заради актуелноста на методата, дел од резултатите од кандидатката се објавени во една глава од книгата *Neurological Disorders, InTech, 2011*.

Затоа, на членовите на Рецензентската комисија им претставува посебно задоволство да му предложат на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје, да го прифати писмениот извештај за оцената на докторската дисертација под наслов **ИСПИТУВАЊЕ НА ПРОТЕИНСКИ БИОМАРКЕРИ ВО БИОЛОШКИ ФЛУИДИ СО ИМУНОХЕМИСКИ И МАСЕНО СПЕКТРОМЕТРИСКИ МЕТОДИ**, поднесена од кандидатот м-р Олгица Тренчевска, и да и овозможи нејзина јавна одбрана.

Членови на Рецензентската комисија

1. Д-р Богдан Богданов, редовен професор на ПМФ во Скопје, с.р.
2. Д-р Зоран Здравкоски, редовен професор на ПМФ-Скопје
3. Д-р Ангел Митревски, виш научен соработник на Медицинскиот факултет во Скопје, с.р.
4. Насл. Доц. д-р Добрин Неделков, ПМФ - Скопје и Intrinsic Bioprobes Inc. (Thermo Fisher Scientific), Tempe, AZ, USA, с.р.
5. Д-р Киро Стојаноски, редовен професор на ПМФ во Скопје, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „НОВИ МЕТОДИ ЗА РАСПРЕДЕЛБА НА ЗАГУБИТЕ ВО ДИСТРИБУТИВНИ МРЕЖИ СО ДИСПЕРЗИРАНО ПРОИЗВОДСТВО НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА“ ОД М-Р МЕТОДИЈА АТАНАСОВСКИ, ПРИЈАВЕНА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО СКОПЈЕ

Со одлука на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје број 02-2603/7 од 24.8.2011 година, определени сме за членови на Комисијата за одбрана на докторската дисертација „Нови методи за распределба на загубите во дистрибутивни мрежи со дисперзирано производство на електрична енергија“ од кандидатот м-р Методија Атанасовски.

Врз основа на извршениот преглед на докторската дисертација, до Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Општи податоци за докторската дисертација

Докторската дисертација со наслов „Нови методи за распределба на загубите во дистрибутивни мрежи со дисперзирано производство на електрична енергија“ од м-р Методија Атанасовски е со вкупен обем од 96 страници во формат А4. На почетокот е дадена содржината. Следува излагањето поделено на седум поглавја. На крајот се поместени заклучокот, списокот на користената литература и прилогот. Излагањето е илустрирано со 32 слики и 21 табела.

2. Предмет на докторската дисертација

Предмет на истражувањето во оваа докторска дисертација е определување на распределбата на загубите на активна и реактивна електрична моќност и енергија во електроенергетските мрежи со радијална тополошка структура во чии јазли, освен потрошувачите, можат да бидат приклучени и разни видови извори на активна и реактивна моќност.

По правило, дистрибутивните електроенергетски мрежи се со радијална тополошка структура. Кога тие напојуваат само потрошувачи, нивната анализа е значително поедноставна и за таа цел се развиени соодветни методи. Тоа се однесува како на пресметките на напоните во јазлите во нормални погонски состојби така и на пресметките на струите на кусите врски и на определување на големините релевантни за дефинирање на карактеристиките на релејната заштита. Извори на електрична моќност кои се директно приклучени на дистрибутивна електроенергетска мрежа можат да придонесат: а) да не бидат однапред еднозначно определени насоките на пренесување на електричната моќност преку елементите на мрежата (што значи дека е неопходно користење на посложени методи за анализа), б) струите на кусите врски да бидат поголеми (што наметнува користење на поскапа опрема), в) да биде неопходна посложена (и поскапа) релејна заштита, г) квалитетот на електричната енергија што се испорачува на потрошувачите да биде подобрен и д) загубите на електричната моќност и енергија во мрежата да бидат битно различни.

За коректно решавање на разгледуваниот проблем постои несомнен интерес. Заинтересирани се како компаниите кои стопанисуваат со дистрибутивните електроенергетски мрежи, така и инвеститорите на разни видови објекти, вклучително и тие кои произведуваат електрична енергија. Со дерегулација во електроенергетскиот сектор на проблемот на загубите во електроенергетските мрежи му се посветува сè поголемо внимание. Освен тоа, постои глобална тенденција да се градат значајни извори на електричната моќност, кои ќе бидат приклучени на дистрибутивните електроенергетски мрежи, што придонесува решавањето на разгледуваниот проблем да биде значително посложено. А тоа е, несомнено, сериозен предизвик за истражува-

чите во оваа област. Во прилог на наведената констатација сведочат и бројните трудови на оваа тема објавени во последните две децении во најпознатите светски списанија од областа на електроенергетиката.

3. Анализа на докторската дисертација

Во воведот на дисертацијата е направен поширок осврт врз значењето на истражуваниот проблем, неговата актуелност и особеностите.

Во второто поглавје се објаснети значењата на користените поими, модели и методи. Меѓу другото, ова поглавје содржи: а) што се подразбира под дисперзирано производство на електрична енергија и кои се неговите особености, б) како се моделираат извори на електричната моќност приклучени на дистрибутивна електроенергетска мрежа, в) детален опис на методот за пресметка на напони во радијални електроенергетски мрежи – познат под името метод на сумирање на моќности – како и неговата примена при анализа на електроенергетските мрежи со релативно мал број на контури, г) анализа на влијанието на дисперзираното производство врз напонските прилики во дистрибутивната електроенергетска мрежа и д) анализа на влијанието на дисперзираното производство врз струите на кусите врски, врз изборот и работата на заштитните уреди и врз квалитетот на електричната енергија.

Покрај тоа, во второто поглавје е даден осврт врз економските ефекти од дисперзирано производство и е анализирана една реална среднонапонска електроенергетска мрежа со дисперзирано производство во Република Македонија.

Третото поглавје содржи објаснувања во врска со: реструктурирањето и дерегулацијата на електроенергетскиот сектор, структурата на загубите на електричната моќност и енергија во преносни и дистрибутивни електроенергетски мрежи, проблемот на распределба на загубите, условите за идеална распределба и користените пристапи за определување на распределбата на загубите.

Во четвртото поглавје се обработени постојните методи за распределба на загубите на моќност во преносните електроенергетски мрежи, и тоа: 1) метод на коефициенти на прираст на загубите во преносот, 2) пропорционален метод, 3) метод на пропорционално делење (со користење на средни текови на моќност, со користење на бруто-текови на моќност и со користење на нето-текови на моќност), 4) метод во кој се користи матрицата на импеданции и 5) кус метод.

Со користење на секој од наведените пет методи е пресметана распределбата на загубите на електричната моќност во високонапонската мрежа во Република Македонија. Дел од добиените резултати е прикажан табеларно. Забележителните разлики помеѓу резултатите добиени со одделни методи предизвикуваат сомнеж во нивната употребливост и укажува на потребата од исклучителна претпазливост при изборот на методот. Во таа смисла, на крајот од четвртото поглавје се дадени детални коментари и препораки.

Во петтото поглавје, најнапред, се обработени проблемите кои се јавуваат кога методите наменети за пресметка на распределба на загубите во преносните електроенергетски мрежи се применат за пресметка на загубите во дистрибутивните електроенергетски мрежи. Потоа се детално образложени методите наменети за примена во дистрибутивните електроенергетски мрежи, и тоа: 1) класичен метод, 2) метод на маргинални коефициенти на загуби, 3) метод на директни коефициенти на загуби, 4) метод на јазолни фактори и 5) метод на декомпозиција на струите во елементите на мрежата (гранките).

Шестото поглавје е најважниот дел на дисертацијата. Во него се детално образложени два нови метода. Првиот е наречен „метод на сумирање на моќности за распределба на загубите“, а вториот е наречен „метод на сумирање на енергии за распределба на загубите“.

При развивање на првиот метод е претпоставено дека претходно е извршена пресметка на напоните во јазлите од мрежата и дека индексирањето на јазлите и гранките е според познатата процедура наречена „ориентирано подредување“. Во основа на новиот метод е постапката која се користи за пресметка на напоните во радијални мрежи и која е позната под името „метод на сумирање на моќности“. Но треба да се подвлече дека при развивање на новиот метод е користена само основната идеја од споменатиот метод. Притоа се зема дека знакот на моќностите на генераторите е спротивен на знакот на моќностите кај потрошувачите.

Не се воведуваат дополнителни претпоставки. Меѓутоа, се воведува помошна модел-мрежа. Тоа е мрежа со тополошка структура еднаква на разгледуваната мрежа, но нејзините гранки се без загуби на моќност. Во почетокот на постапката инјектираните моќности во јазлите на модел-мрежата се еднакви на соодветните инјектирани моќности во мрежата која се анализира. Но, во текот на постапката инјектираните моќности во јазлите на модел-мрежата се коригираат.

Во постапката се обработува гранка по гранка, и тоа по обратен редослед, т.е. почнувајќи од гранката со најголем индекс и завршувајќи со гранката која има индекс еднаков на единица. Притоа се пресметуваат загубите на моќност во соодветните гранки на анализираната мрежа. Пресметката ги зема предвид, од една страна, познатите напони на јазлите и импеданциите на гранките од анализираната мрежа и, од друга страна, актуелните вредности на инјектираните моќности (активни и реактивни) во јазлите од модел-мрежата. Всушност, се пресметуваат компонентите на загубите на моќност. Кон секоја од гранките се придружува точно определен број на компоненти на загубите. Тој број е еднаков со бројот на јазлите од множеството јазли за кои важи следнава одлика: патот од кој и да е од тие јазли до коренот на мрежата ја содржи набљудуваната гранка. Нека за гранката означена со k множеството на такви јазли го означиме со A_k . При обработка на гранката k , кога се пресметува компонентата на загубите која се однесува на јазолот j од множеството A_k , се земаат предвид инјектираните моќности во сите јазли од модел-мрежата кои припаѓаат на множеството A_k . Потоа, пресметаната компонента на загубите што се однесува на јазолот j се додава кон инјектираната моќност во јазолот j на модел-мрежата. На тој начин, во продолжение на постапката при пресметка на компонентите на загубите во секоја од следните гранки, на пример гранката m , се земаат предвид коригираните вредности на инјектираните моќности во јазлите од множеството A_m , со што се води сметка за сите компоненти на загубите на моќност во сите гранки чии крајни јазли припаѓаат на множеството A_m . Заслужува да се нагласи дека решавањето на проблемот на определување на компонентите на загубите е сложена задача. Треба да се земаат предвид како инјектираните моќности во јазлите на анализираната мрежа така и загубите во нејзините гранки. Меѓутоа, треба да се разграничат и меѓусебните влијанија на одделни инјектирани моќности. Тоа не е едноставно бидејќи во гранката m има онолку компоненти на загубите колку што има јазли во множеството A_m и секоја од тие компоненти е нелинеарна функција од сите инјектирани моќности во јазлите од множеството A_m . Решението е најдено по пат на користење на специјална постапка за пресметка на коефициенти со чија помош се определува меродавно учеството на инјектирани моќности од одделни јазли при определување на компонентите на загубите во гранките.

Откако се обработи и гранката со најмал индекс, определени се сите компоненти на загубите на моќност во гранките. Сума на сите компоненти на загубите кои се однесуваат на еден јазол претставува дел од вкупните загуби во разгледуваната мрежа – кои соодветствуваат на инјектираната моќност во тој јазол. На тој начин е определена распределбата на загубите по јазлите на мрежата. Заслужува да биде нагласено дека сумата на распределените загуби на моќност по јазлите е еднаква на вкупните загуби на моќност во анализираната мрежа.

Вториот метод обработен во рамките на шестото поглавје претставува своевидно проширување на првиот метод и всушност е ефикасна надградба на постојниот метод за пресметка на загубите на енергија во радијални дистрибутивни електроенергетски мрежи во кои не е присутно дисперзирано производство.

Решавањето на проблемот на определување на загубите на енергија во дистрибутивните електроенергетски мрежи во текот на разгледуваниот временски период е особено отежнато бидејќи е нереално да се очекува дека можат да се добијат информации за дневните дијаграми на оптоварување за секој од јазлите и за секој ден од временскиот период. Поради тоа е нужно да се воведат претпоставки со кои ќе се овозможи практично решавање на проблемот, но со прифатлива точност. Во таа смисла е претпоставено дека се располага со податоци за дневните дијаграми на оптоварувањето (со активна и реактивна моќност) на типските потрошувачи чиј број е многу помал од бројот на јазлите во мрежата. Притоа, дневните дијаграми на оптоварувањето на останатите потрошувачи можат да се претстават како линеарни комбинации на дневните дијаграми на типските потрошувачи. Освен тоа, во дисертацијата се ефикасно применети уште две корисни идеи преземени од трудовите на други автори. Првата идеја се состои во користење на вторите статистички моменти на дневните дијаграми на оптоварување како на

типските потрошувачи така и на генераторите. Со втората идеја се предлага потребните вредности на напоните на јазлите да се пресметаат само еднаш, и тоа за условите кога оптоварувањето на секој од јазлите е еднакво на неговото средно оптоварување во разгледуваниот временски период. Со тоа е овозможено проблемот да се решава со податоци кои можат да се обезбедат и пресметковната постапка да биде релативно едноставна и ефикасна, а добиените резултати да бидат со задоволителна точност.

Во седмото поглавје се прикажани резултатите добиени со примена на развиените методи на две тест-мрежи. Првата мрежа има четири јазли и еден генератор, а втората мрежа има 35 јазли и три генератори. Двете мрежи се земени од литературата и во нив се пресметувани загубите и од страна на други автори. За секоја од двете мрежи се наведени резултатите добиени со помош на методите од дисертацијата и со помош на методите од литературата. Резултатите се прикажани табеларно и графички – за секој јазол одделно. За втората мрежа се анализирали повеќе работни режими. Во секој од режимите потрошувачите во секој од јазлите имале различни дневни дијаграми на оптоварувањето.

Од прикажаните резултати може да се констатира дека за решавање на поставените проблеми, методите предложени во дисертацијата имаат предност во однос на постојните. Иако со сите методи се добиени еднакви резултати за вкупните загуби на моќност и енергија, постојат битни разлики во распределбата на тие загуби по јазлите. Во одделни случаи, разликите во распределените загуби се не само во износот туку и во знакот. Меѓутоа, ако во мрежите се исклучат генераторите, во сите случаи, со сите методи се добиваат еднакви резултати. Убедливата предност на методите од дисертацијата се должи и на правилниот третман на дисперзираното производство.

Во заклучокот на дисертацијата е даден детален преглед на најважните одлики на развиените методи и констатациите до кои се дошло врз база на добиените резултати.

4. Публикации произлезени од истражувањата

- [1] Metodija Atanasovski, Vesna Borozan, "Marginal Loss Coefficients and Nodal Factors for Loss Allocation in Distribution Systems with DG", in *Proceedings of XLIII International Scientific Conference on Information, Communication and Energy Systems and Technologies*, pp. 311–314, Niš, Serbia, June 25 – June 27, 2008.
- [2] Методија Атанасовски, Рубин Талески, „Третман на загубите на електрична енергија во услови на дерегулиран електроенергетски сектор“, *VI Советување на MAKO CIGRE*, Охрид, 4–7 октомври 2009.
- [3] Методија Атанасовски, Рубин Талески, „Неколку практични алгоритми за распределба на загубите во ЕЕС и нивна примена врз мрежата на МЕПСО“, *VI Советување на MAKO CIGRE*, Охрид, 4–7 октомври 2009.
- [4] Методија Атанасовски, Рубин Талески, „Истражување на ефикасноста на маргиналните коефициенти на загуби и јазолните фактори за распределба на загубите во дистрибутивни системи со дисперзирано производство“, *VI Советување на MAKO CIGRE*, Охрид, 4–7 октомври 2009.
- [5] Методија Атанасовски, Рубин Талески, „Брз метод за распределба на загубите на електрична енергија во радијални дистрибутивни мрежи со дисперзирано производство“, *VII Советување на MAKO CIGRE*, Охрид, 2–4 октомври 2011.
- [6] Metodija Atanasovski, Rubin Taleski, "Comparative Analysis of Loss Allocation Methods in Distribution Systems With Dispersed Generation", in *Proceedings of VII Conference on Electricity Distribution on Serbia and Montenegro*, Vrnjačka Banja, Serbia 26.09–01.10.2010.
- [7] Metodija Atanasovski, Rubin Taleski, "Power Summation Method for Loss Allocation in Radial Distribution Networks with DG", *IEEE Transactions on Power Systems*, accepted for future publication, Paper no. TPWRS – 00949 – 2010, available at IEEEExplore Digital Library, early access articles, DOI: 10.1109/TPWRS.2011.2153216.
- [8] Metodija Atanasovski, Rubin Taleski, "Power Summation Method for Allocation of Losses in Radial Distribution Networks With Dispersed Generation", in *Proceedings of 2010 Mediterranean Conference on Power Generation Transmission Distribution and Energy Conversion*, Cyprus, 07–10, November 2010 (IET CONFERENCES available at IEEE xplora Digital Library).

- [9] Metodija Atanasovski, Rubin Taleski, "Energy Summation Method for Loss Allocation in Radial Distribution Networks with DG", *IEEE Transactions on Power Systems*, paper no. TPWRS – 00533 – 2011, under review.

5. Главни придонеси на дисертацијата

Несомнен придонес на дисертацијата е воведување на фиктивна модел-мрежа и начинот на кој таа се користи како помошно средство за изведување на пресметковната постапка. Гранките на модел-мрежата се без загуби. На почетокот на постапката инјектираните моќности во нејзините јазли се еднакви на соодветните во анализираната мрежа. Но, во текот на пресметковната постапка се прават корекции на инјектираните моќности во модел-мрежата. Со корекциите се постигнува во постапката да бидат земени предвид и загубите на моќност во гранките на анализираната мрежа. Всушност, по пресметка на компонентите на загубите во гранката k секоја од пресметаните компоненти се додава кон инјектираната моќност во соодветниот јазол од множеството јазли A_k на модел-мрежата. На тој начин, загубите во гранките се распределуваат по јазлите и се земаат предвид во натамошната постапка. Притоа, кога се пресметуваат компонентите на загубите во гранката m од анализираната мрежа се земаат предвид, од една страна, податоците од анализираната мрежа (импеданцијата на гранката m и напонот на јазолот m) и, од друга страна, актуелните вредности на инјектираните моќности во сите јазли од множеството A_m на модел-мрежата.

Заслужува да се нагласи дека при пресметка на компонентите на загубите во гранката m , кои соодветствуваат на одделни јазли од множеството A_m , од особена важност е начинот на кој се определува учество на инјектираните моќности од одделни јазли на множеството A_m .

Кон наведеното треба да се нагласи дека е битен и начинот на кој во постапката се третираат генераторите. Доколку генераторот дава моќност во мрежата, во постапката таа се зема со знак спротивен од знакот придружен кон моќностите на потрошувачите.

Квалитетот на развиениот метод за определување распределба на загубите на моќност по јазлите е демонстриран и со неговата успешна примена при развивање на предложениот рационален метод за пресметка на распределба на загубите на енергија.

6. Заклучок и предлог

Докторската дисертација на м-р Методија Атанасовски содржи забележителни придонеси. Со нивната примена е овозможено за решавање на проблемот на распределба на загубите на моќност и енергија во дистрибутивните електроенергетски мрежи со дисперзирано производство да се развијат квалитетни и ефикасни методи.

Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Факултет за електротехника и информациски технологии во Скопје да го прифати овој извештај и на кандидатот м-р Методија Атанасовски да му одобри јавна одбрана на докторската дисертација „Нови методи за распределба на загубите во дистрибутивни мрежи со дисперзирано производство на електрична енергија“.

КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Ристо Ачковски, претседател, с.р.
2. Проф. д-р Рубин Талески, ментор, с.р.
3. Проф. д-р Весна Борозан, член, с.р.
4. Проф. д-р Драгослав Рајичиќ, член, с.р.
5. Проф. д-р Љупчо Трпезановски, член, с.р.

**РЕЦЕНЗИЈА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
„РЕФОРМАТА НА ЈАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА ВО
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И ЕВРОПСКИОТ
АДМИНИСТРАТИВЕН ПРОСТОР“ ОД М-Р РАМИЈЕ
АБДУРАХИМИ - ЦАРА, ПРИЈАВЕНА НА ПРАВНИОТ
ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ**

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на седницата одржана на 12.09.2011 година, донесе одлука за формирање Комисија за оценка и одбрана на докторската дисертација под наслов „Реформата на јавната администрација во Република Македонија и европскиот административен простор“, од кандидатката м-р Рамије Абдурахими-Цара, во состав: проф. д-р Поликсена Гавроска, проф. д-р Борче Давитковски, проф. д-р Сашо Георгиевски, проф. д-р Татјана Петрушевска и проф. д-р Тони Дескоски. Комисијата во наведениот состав до Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

I

ТЕМА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА

1. Актуелност на проблематиката и научниот придонес на истражувањето

Тргнувајќи од долгорочната стратешка цел на Република Македонија за пристапување кон Европската унија, а имајќи ги предвид и процесите на транзиција низ кои минува Република Македонија во последниве десет години, потребата за реформа во јавната администрација се наметна како неопходна. Република Македонија го започна процесот на реформа на јавната администрација во 1997 година, кога се приклучи кон Програмата ФАРЕ (со поддршката од СИГМА и УСАИД) како паралелна активност со процесот на усогласување со законодавството на ЕУ.

Темата е посебно релевантна во период кога е во тек реформа на јавната администрација во Република Македонија, која се одвива во сообразност со активностите кои ги налага процесот на европската интеграција. Таа се одвива согласно со важечките документи усвоени за оваа реформа. Спогодбата за стабилизација и асоцијација ја определува реформата како една од целите на

спогодбата, а во која е востановена обврската за зајакнување на институциите во сите рамништа. Имплементацијата на ССА наметнува соодветно сообразување на јавната администрација за спроведување на нејзините одредби. Ова значи постепена конвергенција во сите политики на Унијата, што имплицира и соодветно институционално и административно сообразување.

Самиот процес на потготвување на националната администрација наметнува сериозни предизвици и комплексно правни, како и пошироки социо-економски прашања. Користењето на сознанијата и искуствата од поранешните и сегашните држави-кандидатки во практиката и екстензивната странска техничка помош, изградбата на еден аналитички и научно издржан пристап во процесот е евидентна потреба во Република Македонија. Тоа е значајно за текот на преговорите за членство во ЕУ, зашто процесот на преговори всушност значи преземање на обврските на државата од ЕУ во одреден рок.

Актуелноста на темата, односно процесот на реформирање на јавната администрација не завршува со пристапувањето кон ЕУ, таа е континуиран процес кој паралелно се надоградува. Постигнувањето на целите воспоставени со основачките договори на ЕУ претставува исполнување на преземените обврски од страна на државите-членки како и исполнување на одредени услови на државите кои пристапуваат кон Европската унија. Овие обврски и услови се врвен приоритет кои меѓусебно ја поврзуваат Унијата со државите-членки и државите-кандидатки, како и државите меѓусебно, при што, се подразбира, се идентификува функционирањето на националните администрации, кои треба да го понесат целиот товар на наведените обврски.

Темата е значајна во сооднос со процесот на поставената реформа, која паралелно се развива со процесот на преземање на постојното право на Европската унија, и подготвување на РМ за членство. Република Македонија сè уште нема започнато преговори за членство, ниту пак е извршен процесот на скрининг, односно аналитички преглед на усогласеноста на националното законодавство со законодавството на ЕУ, што вообичаено е првата фаза од преговорите за членство во ЕУ. Откако Европскиот совет на Република Македонија и додели статус на земја-кандидатка во 2005 година, истовремено го започна и надгледувањето на обврските кои произлегуваат од тој статус. Ова надгледување што се води од страна на ЕК, содржи анализирање и оценување на преземените обврски на државата-кандидатка, односно нејзината подготовка за членство на ЕУ за секоја година посебно, во кое надгледување националната администрација има посебна улога.

Во извештаите се оценува состојбата во Република Македонија во поглед на политичките критериуми, потоа во поглед на економските критериуми и се разгледува капацитетот на јавната-државната администрација на РМ за преземање на обврските за членство, односно *acquis*.

Поаѓајќи од оценките на извештаите усвоени од страна на ЕК, посебно во последните две каде што се нагласува генералната забелешка за слабиот административен капацитет, се поставува прашањето зошто во Република Македонија и по 10 години од започнувањето на реформата во јавната

администрација, според која се донесени некои клучни закони, сè уште има исти забелешки. При подробна анализа на секоја забелешка од Европската комисија се заклучува дека проблемите повеќето се во имплементацијата на прописите - домен кој го засега токму администрацијата, проблем кој треба да се истражува и да се надмине за да може државата да стане дел од европскиот административен простор.

Поради наведеното може да се заклучи дека реформата на јавната администрација во Република Македонија сè уште треба да се развива и е еден клучен фактор во извршување на обврските на Република Македонија кон членство во ЕУ.

Со усвојувањето на Лисабонскиот договор кој поинаку се нарекува и Договор за функционирање на Европската унија во склоп на постигнувањето на повисок степен на унификација на правната рамка на Унијата и нејзината имплементација како и вградувањето на Повелбата за фундаменталните права во ЕУ, истовремено се протегнува на исто рамниште прашањето за административниот капацитет во административниот простор на ЕУ како услов за нивно реализирање.

2. Предмет, цел и хипотеза на истражувањето

Предмет на истражувањето е проучување на процесот-реформата на јавната администрација во РМ, нејзиниот развој во споредба со поставените предизвици, нивната успешност во однос на внатрешните потреби, а посебно подготвеноста за исполнување на обврските неопходни за започнување на преговорите, односно членување во Европската унија.

Воспоставувањето на демократско општество, владеењето на правото и пазарната економија бараат и соодветна улога на јавната администрација во корелација со политиката, економијата и цивилното општество. Посебно, оваа улога се нагласува при реализација на обврската за примената на *acquis communautaire* во државите-членки, односно усвојување на *acquis*-от во државите-кандидатки. Ова поради тоа што националните администрации се надлежни за да го обезбедат овој процес преку соодветни претходни процеси на примената, односно транспонирањето на правото на ЕУ во домашното законодавство. Членството во ЕУ поставува стандарди за националната администрација и несомнено утврдува санкции доколку тие не се почитуваат, но исто така остава дискреција како овие цели да се исполнат во практиката. Ова е основниот предизвик за јавната администрација во ЕУ, без оглед дали се работи за држава-членка или држава-кандидат. А тоа значи дека од страна на ЕУ не постои определена задолжителна рамка како треба да работи, односно каков модел на национална администрација треба да постои за да се реализираат обврските кон адаптирањето и примената на правото на ЕУ. Отсуството на соодветна – унифицирана и задолжителна легислатива во однос на јавната администрација е разбирлива поради разликите во однос на традициите, правото, стандардите и системите на управување меѓу државите-членки. Овие разлики државите-членки, при реализација на обврските кон Унијата, постепено ги апсорбираат со цел поедноставување на меѓусебната соработка и развојот на заедничкиот пазар при

што ги употребуваат истите принципи на правото на ЕУ. Ваквата соработка значи и консензус за утврдување на принципи на јавната администрација кои им се заеднички на државите-членки на ЕУ, а од друга страна се и принципи кои се дефинирани од Европскиот суд на правдата преку неговата практика.

Со ваквото дејствување, државите во ЕУ на перманентен начин создале заеднички простор за дејствување преку заедничките принципи на јавната администрација и го претставуваат европскиот административен простор (ЕАП), односно стандарди за дејствување во рамките на јавната администрација кои се дефинирани со закон и се применуваат во практиката преку механизмите за контрола и одговорност на секоја држава-членка.

Европскиот административен простор е резултат на потребите за постојан контакт и соработка меѓу националните администрации и институциите на Унијата, а посебно со Европската комисија. Влијанието на работата и надлежноста на Европскиот суд на правдата во националните администрации, како и потребата *acquis communautaire* да се применува подеднакво во целата територија на Унијата со подеднакви стандарди и вредности на националните администрации, доведе до појава на административна правда и заеднички принципи на јавната администрација. Овој процес води кон конвергенција на националните администрации кои се дефинирани под поимот „европски административен простор“, односно редукција на разликите во административните аранжмани. Во државите-членки веќе се поставени стандардите за националните администрации при постапување на примена и извршување на правото на ЕУ, со што постепено европскиот административен простор станал и домашно правило.

А што се однесува до државите кои се на пат кон Унијата иако европскиот административен простор не претставува правило кое ги поврзува државите според некој документ, треба да служи како водич за реформите на националната администрација, затоа што степенот до кој одредена држава-кандидатка ги дели овие принципи на јавната администрација и се придржува кон стандардите на европскиот административен простор дава индикација за капацитетот на нејзината јавна администрација за ефективна примена на *acquis communautaire*, во согласност со критериумите на Европскиот совет во Копенхаген.

Досегашното искуство со транзицискиот процес во земјите од ЦИЕ укажува дека реформата во јавната администрација е меѓу критичните точки кои влијаат врз текот и успехот на државите-апликанти за ЕУ.

Врз основна на предметот на истражувањето се поставени основната цел, како и потцелите:

Основна цел на трудот е утврдување на состојбата со нивото на усогласеност на структурата и функционирањето на јавната администрација во Република Македонија во однос на основните стандарди на ЕУ од оваа област. Ова пред сè е вршено со споредбена анализа со постарите членки на ЕУ, доскорешните како и државите-кандидатки.

Оваа основна цел во себе ги содржи и **потцелите**:

-утврдување на нивото на донесување на потребните закони и подзаконски акти според преземените обврски со ССА и начинот на нивното спроведување;

-утврдување на нивото на оспособување на јавната администрација во Република Македонија за континуиран процес на транспонирање и спроведување на законодавството на ЕУ;

-утврдување на подготвеноста на јавната администрација за креирање и имплементирање на севкупните реформи на економскиот, политичкиот и правниот систем;

-истражување на нивото на институционалниот и ресурсниот капацитет неопходен за обезбедување на интеграциските процеси;

-утврдување на внатрешните проблеми кои ја стагнираат реформата како последица од негативните појави врз администрацијата како политички актуалитети;

-утврдување на неопходноста од извршување на зацртаните цели во реформата на националната администрација како основа на сите други области - приоритети поставени пред членството на ЕУ.

Во истражувањето преку поставената хипотетска рамка се истражува релевантноста на активностите во реформата која тече:

1. Дали Република Македонија со оваа реформа ќе изгради администрација која ќе и овозможи компатибилност со стандардите на ЕУ односно дали ќе ги исполни условите да биде дел од европскиот административен простор, односно:

1.1. подготвена јавна администрација за креирање и имплементација на севкупните реформи на економскиот, политичкиот и правниот систем;

1.2. способна и обучена национална администрација во РМ за континуиран процес на транспонирање и спроведување на правото на ЕУ;

1.3. заштитена администрација при вршење на јавните – доверените овластувања од политичките интереси и нејзина контрола преку транспарентни-независни механизми;

1.4. изградена, граѓански ориентирана јавна администрација со функционирање на основните принципи (владеењето на правото, транспарентност, компетентност, стабилност, одговорност, предвидливост, е-принципи и др.) кои во едно се принципи кои се идентификуваат со европскиот административен простор.

3. Методолошка рамка

Фактот што истражувањата во Европа кои поаѓаат од нормативистичкиот приод сè повеќе од нивото на чисто теоретска расправа преминуваат на полето на емпириски истражувања овозможува истражувањето да се базира на веќе тестирани постапки, кои можат да се приспособат на поставената хипотетичка рамка и расположливите податоци во Република Македонија.

При изработка на трудот се користи комбинација на квантитативни и квалитативни методи. За утврдување на квантитативни индикатори за успешноста

на процесот на реформата на јавната администрација, како основен индикатор во истражувањето, пред сè, се употребуваат оценките на Европската комисија содржани во редовните извештаи за напредокот.

Од квантитативните методи исто така се користени статистички анализи на податоците од надлежните органи на државата кои го водат процесот на реформата на јавната администрација преку кои се преминува на употребата на квалитативни методи како што се аналитичкиот метод, студијата на случај, компаративно-правниот и историско-правниот метод како и интервјуа.

Анализата на содржината се користи во истражувањето на примарната литература, односно документите на ЕУ и на Република Македонија релевантни за реформата на јавната администрација.

Примената на студијата на случај се употребува во споредбеното анализирање на јавната администрација во реформскиот процес покрај одделите области и подрачја на *acquis communautaire*.

Компаративно-правниот метод и историско-правниот метод се применуваат при споредби со процесот на реформата на јавната администрација со државите од последните два брана на проширување, односно проширувањето со групата на држави од централна и источна Европа.

Методот на интервју и прашалникот се употребуваат како метод за прибирање податоци за факторите содржани во хипотезите. Интервјуирани се релевантни чинители во процесот на реформата на јавната администрација со цел изведување на аргументи меѓу практиката и теоријата.

Преку критичка анализа, користејќи ги индуктивниот и дедуктивен метод, истражувањето дава оценка за влијанието на одредените фактори врз процесот на реформата на јавната администрација во Република Македонија и идентификација на основните недостатоци во приодот и методологијата на реформата.

4. Структура на дисертацијата

Докторскиот труд „Реформата на јавната администрација во РМ и европскиот административен простор“ се состои од 01 вовед, пет дела и заклучок.

Во воведниот дел се разработува актуелноста на предметот на истражувањето, доменот во кој докторската дисертација претставува научен придонес и е даден релевантен приод на актуелни придонеси на слични теми на истражување, пред сè во европски рамки.

Во првиот дел насловен како „Теоретска рамка“, прикажан е теоретскиот модел на истражувањето, при што е даден приод на основните теории на европската интерација, релевантни за истражувањето. Дадена е споредбена анализа на теоретските поставки на истражувањето кои се применуваат меѓу институционалната и правната теорија на ЕУ и национално-административниот

пристап кон европеизацијата и почитувањето на правото и политиките на ЕУ. Во овој дел посебно е образложен теоретскиот модел на истражувањето, неговите цели, хипотезите на истражувањето, како и методолошкиот инструментариум. Користејќи ги постојните модели на дифузија и апсорпција на нормите развиени во современите теоретски студии за ЕУ, кандидатката изложува модел за истражување, кој става акцент на влијанието на домашните чинители во процесот на европеизација на домашната административна политика.

Во вториот дел насловен како „Европскиот административен простор“ се анализира поимното значење, појавувањето, како и апсорбирањето, односно прифаќањето на ЕАП како реален концепт во една обединета Европа. Посебен осврт се придава на еволуцијата на процесот кој се појавува постепено и се развива премолчено зависно од потребите како резултат на неопходната соработка на државните администрации во Европската заедница, односно во Европската унија.

Третиот дел насловен како „Движечките сили на обликување на европскиот административен простор“, е посветен на анализата на еден процес кој е во изградба, кој процес го бара своето место во просторот на ЕУ базирајќи се на сите одредби во документите на ЕЗ/ЕУ кои постоеле се до конкретно функционирање според моменталните прописи на ЕУ. Во овој дел, посебна анализа им се посветува на индикаторите кои се главни чинители на ЕАП – а тоа е процесот на имплементацијата на правото на ЕУ во државите-членки и кандидатки како и процесот на конвергенција на административните системи кои заеднички доведуваат до обликување и функционирање на еден систем на правила кои овозможуваат соработка во многу области, а во исто време не ги пречекоруваат своите национални и уставни правила. Затоа во овој дел се анализирани посебно како подглави:

- Националната имплементација на правото на ЕУ;
- Заедничките принципи на јавната администрација;
- Конвергенција на националните административни системи.

Четвртиот дел насловен како „ЕАП и процесот на проширувањето“ е посветен на анализата на процесот на проширување, вклучувајќи го воспоставениот инструментариум на ЕУ (пристапни партнерства, техничка помош, извештаи итн.) од аспект на административната и институционалната поставеност на националните држави и функционирањето на политиката на условеност во овој контекст. Во овој дел, пред сè, се анализира улогата на институциите на Европската унија во детерминирањето на агендата и динамиката на процесот на проширување, што има значителни консеквенци на процесот на реформите во јавната администрација. Посебно се анализирани документите релевантни за административниот капацитет како услов, т.е. – копенхашките критериуми со посебен осврт на мадридските критериуми кои се основа во појавата и постоењето на ЕАП. Употребен е споредувачки метод при анализа на поранешното

проширување со што се забележува нивото на значајност на административниот капацитет како услов, порано и сега. Постигнувањето на целите воспоставени со основачките договори на ЕУ претставува исполнување на преземени обврски од страна на државите-членки како и исполнување на одредени услови на државите кои пристапуваат кон Европската унија. Овие обврски и услови се врвен приоритет кои меѓусебно ја поврзуваат Унијата со државите-членки и државите-кандидатки како и државите меѓусебно, при што, се подразбира, се идентификува функционирањето на националните администрации, кои треба да го понесат целиот товар на наведените обврски.

Во петтиот дел, насловен „Реформата на јавната администрација и Р. Македонија како дел од ЕАП“, е отсликана критички актуелната состојба во практиката. Пред сè тоа е направено со анализа на сите документи на ЕУ кои се однесуваат на апсорбциониот капацитет на една држава за да биде членка на Унијата и конкретно за државите-кандидатки каде што спаѓа и РМ. Потоа се анализирани националните документи кои поаѓајќи од Стратегијата за реформа на јавната администрација во РМ од 1999 сè до последните национални документи со кои се манифестира подготвеноста да се реализираат обврските во овој план. Интересна е анализата на процесот на реформата во период кога сè уште трае таа, која паралелно се развива со процесот на преземање на постојното право на Европската унија, и подготвување на РМ за членство. Во овој дел се анализира и надгледувачкиот процес од страна на ЕК во споредба со сработеното во неколку домени: нивото на реализација на поставената реформа во јавната администрација: апсорпцијата на поставените копенхашки и Мадридски критериуми: подготвеноста (обученоста) на администрацијата за апсорпција на новите норми како резултат на процесот на преземање на правото на ЕУ: притисокот на засегнатите субјекти (департизирана и деполитизирана јавна администрација); потребата од надзор; дијалогот за реформата меѓу националните и надлежните институции на ЕУ и на крај, дали јавната администрација на РМ е подготвена да биде дел од европскиот административен простор.

Во последниот дел, односно заклучокот на докторската дисертација, презентирани се на синтетизиран начин наодите од истражувањето и релевантноста на анализираниите фактори на постоењето, функционирањето и потребата за официјализирање на ЕАП со посебен осврт за административниот простор во РМ. Кандидатката критички се осврнува на досегашната практика во подготвувањето на администрацијата за ЕУ, посебно критикувајќи го едноставниот процес за преземање и усвојување на прописите од агендата на закони од ЕУ што се однесуваат на оспособување на административниот капацитет на државата, кои со тек на време со инкорпорирање на честите измени ја менуваат сржта на нивното постоење и се приспособуваат на дневно-актуелната практика со што ја продолжуваат агонијата на негативните влијанија во националната администрација. Оваа забелешка доведува до заклучокот за техничкиот и формалистичкиот пристап, наспроти потребата од суштествено инкорпорирање на нормите на ЕУ во правниот поредок на Република Македонија. Во заклучокот се содржани и препораки за натамошниот процес на реформата на јавната администрација во Република

Македонија конзистентно со поставената теоретска рамка, во што се состои научниот придонес на оваа докторска дисертација.

Заклучок и предлог

Докторскиот труд „Реформата на јавната администрација во РМ и европскиот административен простор“ од кандидатката м-р Рамије Абдурахими-Цара обработува многу значајна тема за Република Македонија, која е актуелна и во пошироки европски рамки. Богатата користена литература ја покажува способноста на кандидатката за систематско аналитичко користење на стручна литература. Поставената теоретска рамка ги следи современите европски тенденции, а применетиот богат методолошки инструментариум обезбедува релевантност и издржаност на сознанијата презентирани во трудот.

Материјата е изложена на јасен начин, содржински богато, сеопфатно и темелно, а целиот труд е логично систематизиран. Кандидатката пристапува продлабочено и критички кон анализата на комплексното и сеопфатно прашање кое е предмет на истражувањето, покажувајќи способност да ги селектира и објективно да им пристапи на значајните проблеми од практиката, користејќи мноштво на емпириски податоци. За отворените прашања од практиката кандидатката изразува сопствен и јасен критички став конзистентно со поставената теоретска рамка.

Трудот претставува самостоен стручно-научен труд, во кој кандидатката дава сопствен придонес за натамошното развивање на пристапот на Република Македонија кон инкорпорирањето на правилата и стандардите на ЕУ во правото и административниот систем на Република Македонија. Трудот истовремено претставува основа за натамошни истражувања во оваа област, што ја демонстрира неговата научна валидност и вредност.

Врз основа на изнесениот приказ и оценка, Комисијата констатира дека се работи за докторски труд што ги задоволува критериумите за подготвување на научни и стручни трудови од ваков вид, предвидени во соодветната законска регулатива и актите на Правниот факултет „Јустинијан Први“ и Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Од тие причини, на Комисијата ѝ претставува задоволство едногласно да му предложи на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ да го усвои овој извештај со позитивна оценка и да ѝвозможи на кандидатката м-р Рамије Абдурахими-Цара да пристапи кон јавна одбрана на нејзиниот докторски труд.

КОМИСИЈА

1.Проф. д-р Поликсена Гавроска с.р.

2.Проф. д-р Борче Давитковски с.р.

3.Проф. д-р Сашо Георгиевски с.р.

4.Проф. д-р Татјана Петрушевска с.р.

5.Проф. д-р Тони Дескоски с.р.

**РЕЦЕНЗИЈА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „УЧЕСТВО НА ВОЕН
ПЕРСОНАЛ ОД МАКЕДОНИЈА ВО МЕЃУНАРОДНИ МИРОВНИ МИСИИ“,
ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р САШО ДОДЕВСКИ, ПРИЈАВЕНА НА ПРАВНИОТ
ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ**

Наставно-научниот совет на Правниот факултет “Јустинијан Први” при Универзитетот “Св. Кирил и Методиј” од Скопје на седница одржана на ...2011 година, донесе одлука за формирање на Комисија за оценка и одбрана на докторската дисертација под наслов: „Учество на воен персонал од Македонија во меѓународни мировни мисии“, од кандидатот м-р Сашо Додевски, во состав: проф. д-р Љубомир Фрчкоски, проф. д-р Поликсена Гавроска, проф. д-р Сашо Георгиевски, проф. д-р Татјана Петрушевска и проф. д-р Тони Дескоски.

Комисијата во наведениот состав го прегледа и оцени подготвениот докторски труд и на Наставно-научниот совет на Правниот факултет “Јустинијан Први” го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

I. Актуелност на темата на докторската дисертација и научната оправданост на истражувањето

Во изминатиов дваесетгодишен период од функционирањето на Република Македонија како самостојна и независна држава, една од најзначајните надворешно - политички цели на државата беше зачленувањето во евро - атлантските институции, односно во Северно-атлантската договорна организација НАТО. Притоа, државните институции преземаа повеќе активности во насока на остварување на оваа цел. Меѓу другите, еден од најзначајните аргументи во овој интеграциски процес кој се однесува на зачленувањето во НАТО, а кој беше силно потенциран од властите во Република Македонија, е учеството на вооружените сили на Република Македонија, т.е. Армијата на Република Македонија во мировните мисии, пред сè во Авганистан и Ирак.

Темата е особено релевантна и актуелна во период кога сè уште трае и се интензивира процесот на учество на вооружените сили на Република Македонија во меѓународните мировни мисии во странство. Таа определба е утврдена и јасно детерминирана од релевантните политички претставници и институции во Република Македонија. Дополнителен мотив за истражување на оваа тема претставува и фактот што засега многу малку науката, научната мисла и академската заедница во Република Македонија се занимавала со ова прашање. За некои аспекти речиси и да не постои соодветно научно истражување, реализирано врз основа на научна методологија, што имплицира и непостоење на соодветни трудови и литература од оваа област. Актуелноста на темата овозможува нејзина анализа од различен аспект, политички, правен, историски, социолошки итн. Оттука произлегува и научната и пошироката општествена оправданост да се истражува и анализира оваа тема.

Во 2002 година Република Македонија со своите вооружени сили го започна своето учество во мировните мисии, прво во Авганистан потоа и во Ирак, Босна и Херцеговина и Либан. Притоа, меѓу другото, многупати од политичките претставници беше истакнато дека тоа се првите офицери и војници од Македонија упатени во мировна мисија во странство. Оваа констатација ја наметнува потребата од поставување на многу прашања, дали сето тоа е така, дали постојат други сознанија, дали Република Македонија има историја и историски настани и пред прогласувањето на независноста во 1991 година, дали и во тој период има создадено некакви вредности и придобивки кои имаат влијание денес врз современите случувања!?

Тргнувајќи од претпоставката дека некои аспекти и периоди на функционирањето на Република Македонија во поранешната федеративна држава сè уште не се доволно познати или не биле предмет на научна анализа, се наметна потребата академската заедница во Република Македонија да се зафати со научно истражување и анализа, преку користење на соодветна научна методологија, кое ќе биде во функција на потенцирање на сите позитивни придобивки и вредности и нивно ставање во функција на националните интереси на Република Македонија. Еден од тие позитивни аспекти е учеството на вооружените сили на поранешна Југославија, т.е. ЈНА во мировните мисии на ОН во периодот 1945-1991 година.

Имајќи предвид дека кандидатот е современик на процесот на испраќањето и учестото на вооружените сили на Република Македонија во меѓународни мировни мисии во странство, а исто така со оглед на фактот на неговото познавање на историските настани и историското минато, како и интерес од оваа област, тој заклучува дека учеството на воениот персонал од Република Македонија не е прво учество на воен персонал од Македонија во меѓународни мировни мисии во странство. Преку формулираните научни тези, кандидатот ја утврдува научната оправданост од истражувањето на предметната материја, пред сè насочена кон претставување и утврдување на форма на континуитет или континуирано учество на воен персонал од Македонија во меѓународните мировни мисии во странство.

Покрај континуитетот во учеството во меѓународните мировни мисии, актуелноста на темата, тој го потенцира и фактот што во овие десетина години откако Република Македонија го започна своето учество во мировните мисии, сè уште ова прашање не се актуализира на ниво на поширока јавна дебата во македонското општество за историските, политичките, правните, социолошките аспекти, во кој покрај политичките претставници би се вклучила и академската заедница, науката, граѓанскиот сектор, експерти од различни области итн. Исто така, може да се посочи и фактот што законската регулатива во Република Македонија која го третира ова прашање содржи определени непрецизности при што се наметнува потребата од нејзино дополнително појаснување.

Во Република Македонија самиот процес на учеството на вооружените сили на Република Македонија не бил предмет на подлабоко академско истражување и научна анализа. Постојат одредени напори и постигнувања, но отсуствува сеопфатно истражување во кое овој процес се анализира од многу аспекти во контекст на неговата комплексност и целовитост.

II. Предмет, цел и хипотеза на истражувањето

Предмет на истражувањето е учеството на воен персонал од Македонија во меѓународните мировни мисии, анализа реализирана преку користење на интердисциплинарен пристап преку анализи од историски, политички и правен аспект. Имено, имајќи го предвид моделот на политичкото уредување на поранешната федерална држава, Република Македонија беше држава-членка на федерацијата, што подразбира и пренесување на суверенитетот во водењето на политиката во одредени области на федерацијата и федералните институции. Оттука целокупното наследство создадено од поранешната федерална држава и нејзините институции треба да бидат предмет на сукцесија на државите наследнички, меѓу другото и аспектот на учеството на нејзините вооружени сили, т.е. поранешната ЈНА, во мировните операции на Обединетите нации во периодот 1945 – 1991 година.

Поранешна Југославија, во периодот 1945 – 1991 година, учествувала и испратила воени контингенти на своите вооружени сили во неколку мировни мисии на ОН, од кои две се особено интересни и значајни, кои се и предмет на анализа во овој труд. Тоа се првата операција за чување на мирот во историјата на ОН наречена UNEF I (United Nations Emergency Force 1956-1967) или итните сили на Обединетите нации, распоредени во Египет по Суецката криза во 1956 година. Оваа мисија претставува најдолгото и најзначајното учество на вооружените сили на поранешна Југославија, т.е. Одредот на ЈНА и во тие рамки на учеството на офицерите и војниците од Македонија. Втората мисија која е предмет на анализа во овој труд е мировната набљудувачка мисија во Јемен позната како UNYOM (United Nations Yemen Observation Mission 1963-1964) или набљудувачка мисија на ОН во Јемен и учеството на единица на ЈНА во мисијата.

Предмет на анализа, исто така, се и мировните мисии во кои учествува или учествуваше воен персонал од Република Македонија, во мисиите ISAF (Меѓународни сили за безбедност и поддршка) во Авганистан, Iraqi Freedom (Слобода за Ирак) во Ирак, ALTHEA (АЛТЕА) во Босна и Херцеговина и UNIFIL (United Nations Interim Force in Lebanon 1978 - ...) во Либан.

Истражувањето на карактеристиките на споменатите мировни мисии несомнено укажува на фактот дека кандидатот се обидува да прикаже и да посочи оти предмет на сукцесија треба да биде и военото наследство на поранешна Југославија, при што, во тој контекст, Република Македонија има право да декларира право на сукцесија и на военото наследство на поранешната федерална држава, односно аспектот на учеството на вооружените сили, т.е. поранешната ЈНА во мировните операции на ОН во периодот 1945-1991. Кандидатот исто така се обидува да прикаже дека тоа учество во мировните операции на ОН подразбира и соодветен прилог на Македонија во создавањето и развојот на концептот на операции за чување на мирот на ОН.

Сето тоа има соодветни последици, значење и влијание за денешна Република Македонија, пред се преку истакнување на фактот дека Република Македонија има континуитет во учеството во мировните мисии во светот. Покрај тоа, несомнен е и фактот дека се интересни одредени аспекти од денешното учество на воениот персонал на Република Македонија во мировните мисии, пред сè од историски, политички и формално - правен карактер.

III. Користени методи на работа

При изработката на трудот се користи комбинација на повеќе различни методи: интервју преку претходно подготвен прашалник, анализа на содржина, индукција, дедукција, историски, историско-правен, компаративен-правен, нормативен метод и синтетички метод.

Методот на интервју е основниот и клучниот метод кој е применет во анализата и преку кој всушност се базира главната хипотеза. Реализираните интервјуа со директните учесници во настаните и нивната употреба во научни цели даваат една автентичност и релевантност на процесот. Историскиот, историско-правниот метод, компаративно-правниот метод и нормативниот метод се применети во анализата на повеќе различни аспекти, настани, појави, категории, документи за учеството на воениот персонал во мировните мисии.

Методот анализа на содржина е применет во анализата на соодветната литература, изворната архивска и друга документација.

Синтетичкиот метод се користи за извлекување и претставување на конкретни заклучоци од направените анализи.

Преку критичка анализа, користејќи го методот на дедукција, тргнувајќи од општите ставови, преку истражувањето се дава нова интерпретација на фактите и доаѓање до нови конкретни заклучоци. Методот индукција овозможува преку поединечни опсервации и анализи да се утврдат определени општи заклучоци.

IV. Приказ и структура на трудот

Докторскиот труд „Учество на воен персонал од Македонија во меѓународни мировни мисии“ се состои од вовед, пет глави, заклучок и библиографија.

Во воведниот дел се разработува актуелноста на предметот на истражувањето, доменот во кој докторската дисертација претставува научен придонес. Во воведниот дел, кандидатот ги образложува причините за пристапување кон проучување, истражување и пишување на оваа тема. Тој предизвикот го наоѓа во фактот што, како современик на одредени процеси и општествено-политички случувања во Република Македонија, со внимание го следел процесот на учество на вооружените сили на Република Македонија во меѓународните мировни мисии. Имајќи го предвид фактот дека според неговото професионално познавање на историското минато и настани од оваа област, тој заклучува дека учеството на Република Македонија во мировните мисии не е прво учество во меѓународни мировни мисии, т.е. дека континуитет во тој процес има уште од времето на поранешна Југославија. Понатаму, преку формулираните тези, кандидатот ја утврдува целта на истражувањето на предметната материја насочена кон претставување на форма на континуитет во учеството на воен персонал од Македонија во меѓународни мировни мисии со акцентирање на историските, политичките и правните аспекти. Во воведниот дел исто така е презентираан краток преглед на содржината на секоја глава. Веќе во воведниот дел кандидатот навестува дека своето внимание ќе го фокусира на особеностите и карактеристиките на посочените мисии со особено внимание на денешните современи случувања во Република Македонија во тој контекст. Притоа

кандидатот навестува дека анализирањето на секоја воена мисија ќе се карактеризира со систематичност, односно презентација на содржината врз основа на еден утврден редослед. Во воведниот дел се претставени научните методи кои се користени при анализата и пишувањето на тезата во функција на докажување на поставените тези. На крајот е даден преглед на библиографијата поврзана со оваа проблематика.

Првата глава е насловена: „Мисијата УНЕФ I (Итни сили на Обединетите нации) и учеството на Одредот на ЈНА“. Првата глава содржи неколку точки. Првата точка се однесува на анализата на главните и сеопфатни карактеристики на концептот на операциите за чување на мирот на ОН. Втората точка се однесува на анализата на историјатот за воспоставување на УНЕФ I и неговите карактеристики, како на пример: мандат, концепт, состав на силите, командна структура, организација на мисијата, распоред на силите на теренот, правен статус на силите, финансиски аспект, времетраење и престанок на мисијата. Третата точка се однесува на учеството на Одредот на ЈНА во мисијата на ОН во Египет и неговите карактеристики проследени преку активноста на тогашната југословенска политика и дипломатија, формирањето на Одредот, неговите активности на теренот при реализацијата на мандатот на мисијата, организационата поставеност, позиционирање на теренот, командната структура итн. Во овој дел особено треба да се потенцира доаѓањето до израз на користењето на автентични и досега необјавени архивски документи, до кои кандидатот дошол во текот на неговото истражување и кои даваат посебна релевантност и автентичност на трудот. Четвртата точка се однесува на офицерите, подофицерите и војниците од Македонија во Одредот на ЈНА во Синај, нивна бројна состојба, позиции, чинови, активности како осврт и на значењето за денешна Република Македонија. Во дел од претходно споменатите точки, покрај со изворна архивска документација, анализите и согледувањата, кандидатот се обидел да ги поткрепени и проследи со автентични сведоштва на директните учесници во мисијата и на нивните автентични искажувања и стекнати искуства. За таа цел, благодарение на архивската документација, кандидатот успеал да пронајде повеќе офицери и војници од Македонија - учесници во мисијата и во текот на неговото истражување успеал да реализира повеќе интервјуа со офицери и војници од Македонија, непосредни учесници во мисијата. Петтата точка се однесува на мисијата на ОН во Јемен (UNYOM), со приказ на главните карактеристики на мисијата и учеството на извидничката чета на ЈНА во мисијата. Во овој дел има краток приказ на учеството на Југославија во мисијата на ОН во Ангола (UNAVEM). Во овој дел кандидатот констатира дека Република Македонија како држава - сукцесор на поранешна Југославија, како и преку учеството на воениот персонал од Македонија во овие мисии, државата има право да се повика и на военото наследство на поранешната федерална држава, во делот на учеството во мировните мисии во ОН. Оттука кандидатот заклучува дека денешна Република Македонија, исто така, повикувајќи се на овие мисии, има извесна форма на континуитет или традиција во учеството во мировните мисии во странство. Тоа учество несомнено е значајно и како директно учество и придонес во создавањето на концептот на операциите на ОН за чување на мирот, новосоздадена институција на ОН, која од тогаш па сè до денес била и е

интерес за различна анализа на науката насекаде низ светот и која заради својот придонес за мирот во светот ја доби Нобеловата награда за мир во 1988 година. Во овој дел кандидатот истакнува еден мошне интересен заклучок и прави една интересна споредба дека од една страна Република Македонија има свој придонес во создавањето на концептот на операции за чување на мирот на ОН, но од друга страна е и корисник на истиот тој концепт, преку мировните мисии на ОН, UNPROFOR и UNPREDEP, воспоставени во Република Македонија во текот на деведесеттите години од минатиот век.

Втората глава е насловена како „Мисијата ИСАФ (Меѓународни сили за безбедност и поддршка) и учеството на вооружените сили на Република Македонија“ и содржи неколку точки. Точките се однесуваат на главните карактеристики на мисијата ИСАФ, нејзиното воспоставување и функционирање. Втората точка се однесува на учеството на вооружените сили на Република Македонија во мисијата, презентирање на политичкиот контекст во државата, правната рамка за учество на вооружените сили на Република Македонија во мировни мисии во странство, воените контингенти на вооружените сили на Република Македонија, со презентирање на аспекти на нивното дејствување во Авганистан. Кандидатот особено анализира два аспекта: прво, политичкиот контекст и околностите во Република Македонија поврзани со испраќањето на вооружени сили во мировни мисии во странство, ставовите и позициите на вршителите на политичките функции во државата и второ, правниот аспект, т.е. анализа на постојната законска регулатива во Република Македонија која ја третира проблематиката на испраќањето вооружени сили во мировни операции надвор од нејзината територија. Притоа кандидатот отвора повеќе прашања и дилеми и сугерира сопствени ставови,видувања и заклучоци, пред се утврдени во насока на ангажирање од политичките институции во Република Македонија за понатамошно унапредување и до - прецизирање на постојната законска регулатива која ќе овозможи почитување на законската процедура и прецизно регулирање на правниот статус на вооружените сили испратени во мировна мисија во странство. Кандидатот го потенцира и фактот што освен активностите на политичките претставници во Република Македонија, во овој значаен процес, не беше отворена поширока јавна расправа во пошироката научна и општествена јавност и без адекватно учество на академската заедница и научната мисла во Република Македонија. Делови од претходно споменатите точки се проследени со автентични сведочења на одредени политички личности кои во тоа време имале официјални државни функции и имале влијание во процесот на донесувањето на одлуките за учеството на Република Македонија во мисијата.

Третата глава е насловена „Мисијата Слобода за Ирак и учеството на вооружените сили на Република Македонија“ и содржи неколку точки. Првата точка се однесува на главните карактеристики на мисијата *Слобода за Ирак*, нејзиното воспоставување и функционирање. Втората точка се однесува на учеството на вооружените сили на Република Македонија во мисијата, презентирање на политичкиот контекст во државата, правната рамка за учество на вооружените сили на Република Македонија во мировните мисии во странство,

воените контингенти на вооружените сили на Република Македонија, со презентирање на аспекти на нивното дејствување во Ирак. Кандидатот во оваа глава повторно се осврнува на политичкиот контекст, на позициите и ставовите на носителите на највисоките политички функции како и на правната регулатива во Република Македонија во однос на испраќањето на вооружените сили на Република Македонија во Ирак. Притоа кандидатот отвора повеќе прашања и дилеми и сугерира сопствени ставови, видувања и заклучоци, пред сè утврдени во насока на непридржување до процедурите според позитивните законски прописи, неутврдување на позицијата и статусот на вооружените сили на Република Македонија во одредени периоди од мисијата во Ирак, согласно со националното и меѓународното право. Кандидатот констатира дека постојат недостатоци во однос на почитувањето на постапката за испраќање на вооружени сили надвор од територијата на Република Македонија предвидена со постојната законска регулатива. Тој како најпроблеметичен го посочува делот што се однесува на статусот и позицијата на вооружените сили на Република Македонија, констатирајќи дека во одредени периоди, тие не можат да се третираат како сили учеснички во мировна операција како што стои во одлуката на Собранието на Република Македонија, туку несомнено нивниот статус треба да се третира како окупациски сили. Кандидатот констатира дека одлуките на Собранието на Република Македонија за испраќање на вооружените сили во мировни мисии во странство се исто така проблематични и не се во целост во согласност со позитивната законска регулатива. Според тоа, кандидатот исто така констатира дека е потребно ангажирање од политичките институции во Република Македонија за понатамошно унапредување и до - прецизирање на постојната законска регулатива, која ќе овозможи почитување на постапката при донесувањето на одлуките за испраќање на вооружени сили надвор од територијата на Република Македонија, како и прецизно регулиран правен статус на вооружените сили испратени во мировна мисија во странство. Сепак, и покрај определени проблематични ситуации, кандидатот ќе констатира дека активноста на официјалната политика во Република Македонија во тоа време била свесна за пропустите и за заобиколувањето на законската регулатива, пред се заради постигнување на повисоки државни национални и политички цели и интереси. Дел од споменатите точки се проследени со автентични сведочења на одредени политички личности кои вршеле официјални државни политички функции и имале влијание во процесот на донесувањето на одлуките за учество на Република Македонија во мисијата.

Четвртата глава е насловена „Мисијата АЛТЕА и учеството на вооружените сили на Република Македонија“ и содржи неколку точки кои се однесуваат на главните карактеристики на мисијата АЛТЕА, нејзиното воспоставување и функционирање и учеството на вооружените сили на Република Македонија во мисијата. Кандидатот го потенцира значењето од учеството на Република Македонија во оваа мисија, како дел од напорите за придонесот на Република Македонија кон изградбата и развојот на безбедносниот идентитет на Европската унија.

Петтата глава е насловена „Мисијата УНИФИЛ (Привремени сили на ОН во Либан) и учеството на вооружените сили на Република Македонија“ и содржи точки кои се однесуваат на главните карактеристики на мисијата УНИФИЛ, нејзиното воспоставување и функционирање и учеството на претставници на вооружените сили на Република Македонија во мисијата. Иако учеството на Република Македонија во оваа мисија е симболично, сепак се констатира значењето да се учествува во мисија на ОН во еден критичен регион како што е Блискиот Исток.

Во заклучокот на докторската теза презентирани се на синтетизиран и систематизиран начин наодите од истражувањето. Кандидатот ги дава сопствените оценки и заклучни согледувања. Заедно со заклучните согледувања, кандидатот наметнува бројни отворени прашања и дилеми и нив ги поставува пред научната и стручната јавност, како и пред политиката и политичките институции во државата.

Трудот завршува со преглед на библиографијата користена при изработката на трудот.

V. Заклучни согледувања и оценка на трудот

Докторскиот труд „Учество на воен персонал од Македонија во меѓународни мировни мисии“ од кандидатот м-р Сашо Додевски обработува една мошне интересна и актуелна тема, многу значајна за Република Македонија. Комисијата констатира дека станува збор за успешен и квалитетен труд. Целта на истражувањето е јасно формулирана. Структурата на трудот е избалансирана и материјата е презентирана според еден логичен редослед. Конечно, содржината на трудот е презентирана на едноставен и јасен начин.

Во рамките на утврдениот предмет, преку реализираното истражување и направените анализи, кандидатот отвора бројни дилеми и прашања, притоа давајќи сопствени одговори и констатации т.е. сугерирајќи сопствени ставови и видувања. Во тој контекст, кандидатот се обидува да направи споредување и поврзување на некои настани и случувања од минатото со настани кои се случуваат денес.

Применетиот богат методолошки инструментариум и користената литература како и изворна досега необјавена архивска документација, ја покажува способноста на кандидатот за систематско аналитичко користење на изворите и литературата, што обезбедува релевантност и издржаност на сознанијата презентирани во трудот.

Темата на докторскиот труд е обработена со употреба и комбинирање на неколку научни методи, во функција на успешно анализирање, докажување и презентирање на поставените тези. Трудот претставува самостоен стручно-научен труд во кој кандидатот, преку примена на соодветна научна методологија изразува завидна способност за научна разработка на поставените тези, поставувајќи солидно изведени и издржани заклучоци, притоа покажувајќи завидна способност за користење на стручна и научна литература и друга изворна архивска документација. Несомнено дека презентираните констатации, ставови и видувања претставени во трудот ќе предизвикаат соодветен интерес во научната, стручната и општествената јавност.

Материјата е изложена на јасен начин, содржински богато, сеопфатно и темелно, а целиот труд е логично систематизиран. Кандидатот пристапува

продлабочено и критички кон анализата на прашањето кое е предмет на истражувањето, покажувајќи способност да ги селектира и објективно да им пристапи на значајните проблеми од практиката. За отворените прашања од практиката, кандидатот изразува сопствен и јасен критички став.

Со оглед на специфичноста на одредени делови од материјата, кандидатот бил спречен да посвети подетално и пошироко внимание и да одговори на сите поставени прашања. Во секој случај, научно-издржаниот третман на суштинскиот дел од материјата и отворените дилеми, прашања и сугестии поместени во трудот даваат солидна основа за понатамошно комплексно истражување на прашањата поврзани со оваа тема, во што се состои и основниот научен придонес на овој труд и ја демонстрира неговата научна валидност и вредност.

Врз основа на изнесениот приказ и оценка, Комисијата констатира дека се работи за докторски труд што ги задоволува критериумите за изготвување на научни и стручни трудови од ваков вид, предвидени во соодветната законска регулатива на Правниот факултет „Јустинијан Први“ и Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Од тие причини на Комисијата и причинува задоволство да му предложи на Наставно - научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ да го усвои овој извештај со позитивна оценка и да му овозможи на кандидатот Сашо Додевски да пристапи кон јавна одбрана на својот докторски труд.

КОМИСИЈА:

1. Проф. д-р Љубомир Фрчкоски с.р.

2. Проф. д-р Поликсена Гавроска с.р.

3. Проф. д-р Сашо Георгиевски с.р.

4. Проф. д-р Татјана Петрушевска с.р.

5. Проф. д-р Тони Дескоски с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „САМОЕВАЛУАЦИЈА ВО ОСНОВНОТО УЧИЛИШТЕ“, ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р МАРИЈА РИСТЕВСКА, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на Одлуката број 0903/08 од 15.9.2011 година, донесена од Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, на својата XX редовна седница одржана на 14.9.2011 година, избрани сме за членови на Комисијата за оцена на докторската дисертација под наслов: *Самоевалуација во основното училиште*, изработена од кандидатката *м-р Марија Ристевска*.

Комисијата во состав: проф. д-р Снежана Адамческа, проф. д-р Наташа Ангелоска Галевска, проф. д-р Јасмина Делчева Диздаревиќ, проф. д-р Вера Стојановска и проф. д-р Анета Баракоска, до Наставно-научниот совет го доставува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација: *Самоевалуација во основното училиште* елаборира мошне значајно прашање кое е актуелно речиси во сите развојни фази на системот на образование кај нас и во светот. Докторската дисертација на тема *Самоевалуација во основното училиште*, поднесена од кандидатката *м-р Марија Ристевска*, претставува мошне сериозен и интересен научен труд кој го третира комплексниот и мошне актуелен проблем на самоевалуацијата како составен дел на наставата во основното образование во Република Македонија. Теоретскиот дел и емпириското истражување во трудот се поткрепени со автентични инструменти изработени за таа намена и се директно условени од спецификите на предметот на истражување.

Според своите обележја, трудот има теоретско-емпириски карактер со нагласена цел на директно испитување на нашата педагошка практика од аспект на бројните фактори и предуслови за ефикасен процес на самоевалуацијата, нејзиното функционирање и доживување од страна на наставниците како нејзини дизајнери и носечки субјекти во учечко-поучувачките процеси, директорите и стручните служби во основните училишта. Аспектирањето на проблемот на истражување е усогласено со целта и задачите преку изработениот инструментариум преку кој претежно се бараат детали и аргументи за постоење или не на елементи на ефективност, нивната присутност или отсуство.

Служејќи се со прецизна терминологија од областа на педагошката наука, кандидатката м-р Ристевска нуди конкретна и јасна идентификација и дефинирање на основните поими и изрази кои се тесно поврзани и условени од целта на истражувањето и нејзиното методолошко-истражувачко обликување. Од тие причини сметаме дека овој докторски труд има значајна научна вредност, тежина и значење не само заради автентичниот модел на истражување, туку и заради изборот на предметот на истражување преку кој се бара и се наоѓа неопходниот методско-дидактички инструментариум во нашата образовна практика, како и заради мошне суптилниот пристап кон добиените резултати кои се автентични, изворни и мошне драгоцени за педагошката теорија и практика.

Следењето, проверувањето и оценувањето на учениците се процеси стари колку и самата настава. Дури во 16 век се воведува книга за евиденција на учениците и нивните способности, интереси, навики, постигања и самостојност, а во 17 век се спроведуваат годишните испити и рангирањето на учениците според успехот. Нумеричкото оценување се појавува во 18 век. Кандидатката укажува дека сите овие елементи на оценувањето на учениците биле познати уште во далечното минато, но денес стануваат многу актуелни и за нив се расправа во сите земји како за еден многу важен елемент на општата реформа на образованието, во светот и кај нас.

Следењето, проверувањето, а посебно оценувањето на постигањата на учениците се сплет од разни функции и манифестации кои ја условуваат учениковата работа. Во училиштето се оценуваат резултатите од учењето, се идентификува начинот на кој наставниците оценуваат, што значи одлична, а што слаба оценка. Корените на незадоволството од оценките кои ги добиваат учениците, од обемот и квалитетот на знаењата и останатите постигања, обично се бараат во недоволната ангажираност и заинтересираност на учениците, истакнува кандидатката Ристевска. Трудот ја актуализира и другата страна на проблемот - дали и колку наставниците поседуваат компетенции за вреднување на трудот на ученикот.

Во трудот кандидатката актуализира мошне значајни прашања кои ја изразуваат суштината на проблемот: *Како се проверува и оценува знаењето и какво знаење воопшто се од учениците? Дали начинот на оценување соодветствува на стилот на наставна работа? Како е влијанието на проверувањето и оценувањето врз учењето на учениците? Дали е направен исчекор во подобрувањето на техниките на следењето, проверувањето и оценувањето на учениците?*

Докторскиот труд на кандидатката м-р Ристевска е структуриран од неколку глобални делови во 243 страници компјутерски обликуван текст со предговор, вовед, теоретски основи на проблемот на истражувањето, методолошки компоненти, анализа и интерпретација на добиените резултати, заклучни согледувања и прилози во вид на користен инструментариум. Кон трудот е приложена библиографија од 106 книги и статии и 25 интернет релевантни извори од домашни и странски автори.

Првиот глобален дел на трудот елаборира низа теоретски аспекти и димензии на предметот на истражување во вкупно 15 носечки поглавја/наслови и 27 поднаслови. Во овој дел од трудот, кандидатката се осврнува на следниве прашања:

САМОЕВАЛУАЦИЈА (Поим и суштина, Почетоци, Поими за самоевалуација, Како треба да изгледа извештајот од самоевалуацијата, Елементите на самоевалуацијата, Искусства

- ОБЛАСТИ НА САМОЕВАЛУАЦИЈАТА
- СУБЈЕКТИ ВО ПРОЦЕСОТ НА САМОЕВАЛУАЦИЈАТА
- СРЕДСТВА ЗА САМОЕВАЛУАЦИЈА (Средства и постапки за самоевалуација кај учениците
- Средства и постапки за самоевалуација во училища, Средства и постапки за самоевалуација во училиштето, Средства и постапки за самоевалуација надвор од училиштето, Суштина на средствата за самоевалуација, нивни предности и недостатоци, Адаптирачки прашалници за самоевалуација, Квантитативни и квалитативни показатели на индикаторите за самоевалуација)
- САМОЕВАЛУАЦИЈА ВО НЕКОИ ЗЕМЈИ ВО СВЕТОТ
- Англија
- Северна Америка (САД, Квебек, Британска Колумбија, Канада)

- Австралија и Нов Зеланд
- Хонг Конг
- Европа (Израел, Данска, Шпанија, Италија, Холандија, Ирска, Шкотска, Австрија,
- Португалија, Француска јоворна заедница во Белгија, Есен)
- САМОЕВАЛУАЦИСКО УЧИЛИШТЕ
- САМОЕВАЛУАЦИЈАТА КАКО ДОБРА ОСНОВА ЗА ИНСПЕКЦИИТЕ ВО УЧИЛИШТЕТО (Односи помеѓу екстерната и интерната евалуација, Семинари и други работни средби во Република Македонија, Искусства од Велика Британија)
- САМОЕВАЛУАЦИЈАТА ВО ОСНОВНИТЕ УЧИЛИШТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Наредното глобално поглавје на трудот ги содржи методолошките компоненти на истражувањето. Презентираме некои од најрелевантните кои се одраз на истражувачкиот модел на трудот:

Предмет на ова истражување: Утврдување на значењето на показателите за соодветниот индикатор за самоевалуација во основното училиште.

За потребите на истражувањето предвидени се седум индикатори:

Индикатор 1 - училишна програма и годишна програма на работа на училиштето

Индикатор 2 - постигања на учениците

Индикатор 3 - учење и настава

Индикатор 4 - поддршка / помош на учениците

Индикатор 5 - училишна клима

Индикатор 6 - ресурси

Индикатор 7 - раководење, организација и обезбедување на квалитет

Цел на ова истражување е да се добијат сознанија за тоа колку се значајни показателите на самоевалуација за соодветниот индикатор и кои од показателите биле вклучени во досегашната практика.

Целта на истражувањето е конкретизирана низ следниве задачи:

1. Преку ставовите на наставниците, директорите и педагошко - психолошките служби во училиштата каде што се изведува истражувањето, да се дојде до сознанија за значајноста на показателите за соодветните индикатори за самоевалуација во основното училиште.
2. Да се добијат податоци за тоа кои од показателите за самоевалуација биле вклучени и испитувани во досегашната практика во училиштата каде што се изведува истражувањето.
3. Да се испитаат мислењата и ставовите на наставниците директорите и педагошко - психолошките служби, како и нивните коментари и предлози поодделно за секој индикатор и неговите показатели за самоевалуација во основното училиште.

ХИПОТЕЗИ

Во согласност со предметот и целта на истражување поставена е една општа хипотеза и седум посебни од кои произлегуваат по неколку поединечни хипотези:

Општа хипотеза:

1. Предложените показатели се соодветни и значајни за проценување на индикаторите во процесот на училишната самовалуација.

Посебни и поединечни хипотези:

За индикаторот 1 - **училишна програма и годишна програма на работа на училиштето**, поставени се една посебна и две поединечни хипотези:

Посебна хипотеза:

1. Постои оправданост и потреба од вреднување на училишните и годишните програми во процесот на училишната самовалуација.

Поединечни хипотези:

- а. Директорите високо ја оценуваат значајноста на показателот „училишна програма“ за индикаторот „училишна програма и годишна програма на работа на училиштето“.
- б. Според мислењата на директорите, показателот „годишна програма на работа на училиштето“ воопшто не бил предмет на самовалуација во досегашната практика.

За индикаторот 2 - **постигања на учениците**, поставени се една посебна и пет поединечни хипотези:

Посебна хипотеза:

2. Наставниците сметаат дека показателите на индикаторот „постигањата на учениците“ се соодветни, и доволно вреднувани во досегашната практика.

Поединечни хипотези:

- а. Значењето на показателот „евиденција на оценките и успехот“ за индикаторот „постигања на учениците“, високо е оценето од страна на наставниците.
- б. Показателот „квалитетот на знаењата“ воопшто не бил испитуван во процесот на училишната самовалуација, тврдат наставниците.
- в. Според мислењата на наставниците показателот „приемни и квалификациони испити, натпревари“ е многу значаен за индикаторот - постигања на учениците“.
- г. Показателот „мотивираноста на учениците“, според мислењата на наставниците воопшто не бил испитуван во досегашната практика.
- д. Наставниците сметаат дека показателот „вредности кај учениците“ не е значаен за индикаторот - постигања на учениците“.

За индикаторот 3 - **учење и настава**, поставени се една посебна и четири поединечни хипотези:

Посебна хипотеза:

3. Наставниците високо го вреднуваат значењето на предложените показатели за индикаторот „учење и настава“ во процесот на училишната самовалуација.

Поединечни хипотези:

- 1.1. Значењето на показателот „планирање и подготвување за индикаторот „учење и настава“, високо е оценето од страна на наставниците.
- 1.2. Наставниците оценуваат дека показателот „наставен процес воопшто не е испитуван во досегашната практика.

- 1.3. Наставниците високо ја оценуваат значајноста на показателот „учење“ за индикаторот „учење и настава“.
- 1.4. Според мислењата на наставниците, показателот „следење на напредувањето на учениците“ воопшто не е испитуван во процесот на училишната самоевалуација.

За индикаторот 4 - **поддршка / помош на учениците**, поставени се една посебна и дванаесет поединечни хипотези:

Посебна хипотеза:

4. Значењето на показателите во индикаторот „поддршка / помош на учениците“ високо е вреднувано од наставниците, директорите и педагошко-психолошките служби.

Поединечни хипотези:

- 4.1. Наставниците сметаат дека показателот „грижа за учениците“ многу е значаен за индикаторот „поддршка / помош на учениците“.
- 4.2. Според наставниците, показателот „поддршка на учењето“ делумно е испитуван во досегашната практика.
- 4.3. Показателот „личен и социјален развој“ не е значаен за индикаторот „поддршка / помош на учениците“ сметаат наставниците.
- 4.4. Наставниците мислат дека показателот „професионална ориентација“ воопшто не е испитуван во процесот на училишната самоевалуација.
- 4.5. Според мислењата на директорите, показателот „грижа за учениците“ е значаен за индикаторот „поддршка / помош на учениците“.
- 4.6. Директорите тврдат дека показателот „поддршка на учењето“ во целост е испитуван во досегашната практика.
- 4.7. Според мислењата на директорите, показателот „личен и социјален развој“ е значаен за индикаторот „поддршка / помош на учениците“.
- 4.8. Директорите оценуваат дека показателот „професионална ориентација“ воопшто не е испитуван во процесот на училишната самоевалуација.
- 4.9. Педагошко - психолошките служби високо ја оценуваат значајноста на показателот „грижа за учениците“ за индикаторот „поддршка / помош на учениците“.
- 4.10. Педагошко - психолошките служби сметаат дека показателот „поддршка на учењето“ воопшто не е испитуван во досегашната практика.
- 4.11. Педагошко - психолошките служби мислат дека показателот „личен и социјален развој“ не е значаен за индикаторот „поддршка / помош на учениците“.
- 4.12. Педагошко - психолошките служби тврдат дека показателот „професионална ориентација“ воопшто не е испитуван во процесот на училишната самоевалуација.

За индикаторот 5 - **училишна клима**, поставени се една посебна и девет поединечни хипотези:

Посебна хипотеза:

5. Показателите во индикаторот „училишна клима“ се соодветни и високо вреднувани во досегашната практика.

Поединечни хипотези:

- 1.1. Наставниците оценуваат дека показателот „углед и промоција на училиштето“ во целост е испитуван во процесот на училишната самоевалуација.
- 1.2. Наставниците високо го оценуваат значењето на показателот „атмосфера и меѓучовечки односи“ за индикаторот „училишна клима“.

- 1.3. Тврдењата на наставниците за показателот „партнерство со родителите, училишниот одбор и локалната заедница“ се дека делумно е испитуван во досегашната практика.
- 1.4. Директорите сметаат дека показателот „углед и промоција на училиштето“ не е значаен за индикаторот „училишна клима“.
- 1.5. Според мислењата на директорите показателот „атмосфера и меѓучовечки односи“ делумно е испитуван во досегашната практика.
- 1.6. Според директорите, показателот „партнерство со родителите, училишниот одбор и локалната заедница“ е значаен за индикаторот „училишна клима“.
- 1.7. Педагошко - психолошките служби тврдат дека показателот „углед и промоција на училиштето“ во целост е испитуван во досегашната практика.
- 1.8. Педагошко - психолошките служби сметаат дека показателот „атмосфера и меѓучовечки односи“ е значаен за индикаторот „училишна клима“.
- 1.9. Според педагошко-психолошките служби, показателот „партнерство со родителите, училишниот одбор и локалната заедница“ делумно е испитуван во досегашната практика.

За индикаторот 6 –**ресурси**, поставени се една посебна и дванаесет поединечни хипотези:

Посебна хипотеза:

6. Наставниците, директорите и педагошко - психолошките служби високо ја оценуваат значајноста на показателите за индикаторот „ресурси“.

Поединечни хипотези:

- 6.1. Тврдењата на наставниците за показателот „човечки ресурси“ се дека делумно бил испитуван во досегашната практика.
- 6.2. Показателот „материјално-технички ресурси“ многу е значаен за индикаторот „ресурси“ е мислењето на наставниците.
- 6.3. Наставниците сметаат дека показателот „финансиски ресурси“ во целост е испитуван во процесот на училишната самоевалуација.
- 6.4. Наставниците сметаат дека показателот „ресурси на локалната средина“ не е значаен за индикаторот „ресурси“.
- 6.5. Директорите високо ја оценуваат значајноста на показателот „човечки ресурси“ за индикаторот „ресурси“.
- 6.6. Според мислењата на директорите показателот „материјално технички ресурси“ во целост е испитуван во досегашната практика.
- 6.7. Значајноста на показателот финансиски ресурси за индикаторот „ресурси“ високо е оценета од директорите.
- 6.8. Директорите тврдат дека показателот „ресурси на локалната средина“ делумно е испитуван.
- 6.9. Педагошко-психолошките служби мислат дека показателот „човечки ресурси“ делумно е испитуван во досегашната практика.
- 6.10. Педагошко-психолошките служби сметаат дека показателот „материјално технички ресурси“ е значаен за индикаторот „ресурси“.

6.11. Педагошко-психолошките служби високо ја оценуваат значајноста на показателот „финансиски ресурси“ за индикаторот „ресурси“.

6.12. Педагошко-психолошките служби тврдат дека показателот „ресурси на локалната средина“ воопшто не е испитуван во досегашната практика.

За индикаторот 7 - **раководење, организација и обезбедување на квалитет**, поставени се една посебна и дванаесет поединечни хипотези:

Посебна хипотеза:

7. Показателите во индикаторот „раководење, организација и обезбедување на квалитет“ се несоодветни и недоволно вреднувани во досегашната практика.

Поединечни хипотези:

- 7.1. Според мислењата на наставниците показателот „раководење воопшто“ не е испитуван во досегашната практика.
- 7.2. Наставниците високо ја оценуваат значајноста на показателот „организација на работата на училиштето“ за индикаторот „раководење, организација и обезбедување на квалитет“.
- 7.3. Наставниците оценуваат дека показателот „училиштен развоен план“ делумно е испитуван во досегашната практика.
- 7.4. Показателот „обезбедување на квалитет“ многу е значаен за индикаторот „раководење, организација и обезбедување на квалитет“ е мислењето на наставниците.
- 7.5. Директорите тврдат дека показателот „раководење“ во целост е испитуван.
- 7.6. Значајноста на показателот „организација на работата на училиштето“ за индикаторот „раководење, организација и обезбедување на квалитет“ високо е оценета од директорите.
- 7.7. Според мислењата на директорите, показателот „училиштен развоен план“ делумно е испитуван во процесот на училишната самовалуација.
- 7.8. Директорите мислат дека показателот „обезбедување на квалитет“ е значаен за индикаторот „раководење, организација и обезбедување на квалитет“.
- 7.9. Педагошко-психолошките служби мислат дека показателот „раководење“ е значаен за индикаторот „раководење, организација и обезбедување на квалитет“.
- 7.10. Според педагошко-психолошките служби, показателот „организација на работата на училиштето“ во целост е испитуван во досегашната практика.
- 7.11. Педагошко-психолошките служби мислат дека показателот „училиштен развоен план“ е значаен за индикаторот „раководење, организација и обезбедување на квалитет“.
- 7.12. Педагошко-психолошките служби високо ја оценуваат значајноста на показателот „обезбедување на квалитет“ за индикаторот „раководење, организација и обезбедување на квалитет“.

Истражувањето е реализирано во 12 основни училишта во Република Македонија, и тоа во градовите:

Скопје, Битола, Прилеп, Штип, Свети Николе и Кочани.

Примерокот го сочинуваат 12-те избрани училишта, 24 вработени во педагошко-психолошките служби и 120 наставници.

Истражувањето е извршено со специјално конструирани **инструменти** за наставниците, директорите и педагошко-психолошките служби од избраните основни училишта. Подготвен е и придружен материјал (прирачник) за сеопфатна самовалуација на основните училишта, во кој детално се објаснети седумте индикатори и нивните

показатели за самоевалуација, и е извршена анализа на педагошката документација во избраните училишта.

Истражувањето е извршено со специјално **конструирани инструменти** за наставниците, директорите и педагошко-психолошките служби од избраните основни училишта. За потребите на истражувањето подготвен е и придружен материјал (прирачник) за сеопфатна самоевалуација на основните училишта, во кој детално се објаснети седумте индикатори и нивните показатели за самоевалуација, и извршена е анализа на педагошката документација во избраните училишта.

Менаџирањето на образовната дејност од аспект на градење самоевалуациско задолжително училиште, како теорија и практика, претставува подрачје кое последните децении е во голема експанзија. Бројот на истражувањата и научните публикации од оваа област константно расте и тоа како последица на развојот на посебните дисциплини од областа на евалуацијата, континуираното следење на напредувањето на учениците, нивоата на постигања и организационите форми на евалуативните активности и фокусирањето на професионалните постигања на наставниците, директорот и педагошко-психолошката служба и нивната тимска работа како квалификативи на ефективноста на училишното живеење и работа.

Современото поимање на учењето и поучувањето ја темели потребата од нови парадигми во оценувањето. Описното оценување во почетните одделенија на основното образование е една од најзначајните промени во основното образование, па затоа во овој период образовниот систем во основното училиште ќе мора неминовно да претрпи промени во подрачјето на промерувањето и оценувањето на постигањата на учениците. Денес честопати се истакнува потребата од измени на методите на поучување со што ќе се истакне не само активноста на наставникот-наставата, туку и процесите на учење-активноста на учениците, формите на активно учење кај учениците, истражувачките активности во учењето, проблемското учење, учењето со откривање итн. Промените во процесот на усвојување на знаења кај учениците не би го дале својот ефект и не би биле целосни доколку со нив паралелно не се опфатат и реализираат и промените во оценувањето на учениците, пред сè заради фактот што тие се меѓусебно поврзани и меѓусебно зависни процеси.

Со структурата на самоевалуацијата, нејзините индикатори и показатели овозможен е едноставен пристап во спроведувањето на самоевалуацијата во училиштата. Индикаторите на самоевалуација помагаат во анализирање на важните приоритети, значајни за квалитетот на училиштето, кои помагаат во анализата на постојната состојба, но и се значајни за развојните планови на училиштето.

На државно ниво, важен е заедничкиот став дека квалитетот во образованието е одговорност на сите вклучени во него.

Самоевалуацијата во училиштето има смисла доколку води кон остварување на замислените промени. Училиштата неа ја остваруваат со помош на сопствените човечки ресурси и секако со развојните можности. Таа придонесува за ширење на културата на квалитет во образованието. Им помага на училиштата самоиницијативно да го креираат сопствениот развој, со што ќе се овозможи поголема одговорност и контрола во поддршката што им ја даваат наставниците на своите ученици со цел да се стекнат со поквалитетно образование. Им дава можност да бидат посистематични, полноважни и достапни на останатите училишта, родителите и јавноста.

Разгледувањето на училиштето преку призмата на самоевалуацијата и нејзиното прифаќање како дел од природата на училишната практика, претставува начин тие да станат подобро место за учење и престој.

Заклучок и предлог

Докторската дисертација поднесена од м-р Марија Ристевска нуди значаен придонес на тој план. Аналитичко-компаративните резултати од искуствата во Република Македонија и повеќе странски земји претставуваат драгоцен извор на сознанија проблемот на самоевалуацијата во основното образование да добие во квалитет преку низата понудени решенија, предлози и изграден модел на можни решенија кои би придонеле за унапредувањето на севкупната дејност во овој сегмент на воспитно-образовниот систем кај нас.

Врз основа на тоа, на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет со особена чест и задоволство му предлагаме докторската дисертација под наслов: *Самоевалуација во основното училиште*, изработена од м-р Марија Ристевска, да ја усвои и да одобри нејзина јавна усна одбрана.

Скопје, 6.10.2011 година

К о м и с и ј а

1. Проф. д-р Снежана Адамческа, с.р.
2. Проф. д-р Наташа Ангелоска Галевска
3. Проф. д-р Јасмина Делчева Диздаревик
4. Проф. д-р Вера Стојановска
5. Проф. д-р Анета Баракоска

ПРЕГЛЕД

на одобрени теми за изработка на докторски дисертации на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Природно-математички факултет – Скопје, на седницата на Наставно-научниот совет на Факултетот, одржана на 29.09.2011 година.

Кандидат	Тема	Комисија
Рената Куштеревска, магистер на биолошки науки	„ФИТОЦЕНОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА НА ВЕГЕТАЦИЈАТА НА БРДСКИТЕ И ПЛАНИНСКИТЕ ПАСИШТА НА ПЛАНИНАТА ГАЛИЧИЦА“	- акад. Владо Матевски, ред. проф. на ПМФ – Скопје; - д-р Митко Костадиновски, ред. проф. на ПМФ – Скопје и - д-р Андраз Чарни, доцент на Биолошкиот институт, “Јован Хаџи”, ЗРЦ, САЗУ, Љубљана, Р. Словенија.
Мартин Шоптрајанов, магистер на математички науки	„ВНАТРЕШЕН ОБЛИК ВО ДИНАМИЧКИ СИСТЕМИ“	- д-р Никита Шекутковски, ред. проф. на ПМФ – Скопје; - акад. Дончо Димовски, ред. проф. на ПМФ – Скопје и - д-р Ѓорѓи Маркоски, доцент на ПМФ – Скопје.
Зоран Мисајлески, магистер на математички науки	„ВНАТРЕШЕН ОБЛИК – ЕКВИВАЛЕНЦИЈА НА РАЗЛИЧНИ ДЕФИНИЦИИ И ПРИМЕНА“	- д-р Никита Шекутковски, ред. проф. на ПМФ – Скопје; - акад. Дончо Димовски, ред. проф. на ПМФ – Скопје и - д-р Биљана Крстеска, ред. проф. на ПМФ – Скопје.

ПРЕГЛЕД

на одобрени теми за изработка на магистерски трудови на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Природно-математички факултет – Скопје, на седницата на Наставно-научниот совет на Факултетот, одржана на 29.09.2011 година.

Кандидат	Тема	Ментор
Ивана Милева, дипломиран инженер по биологија	„МУТАЦИИ ВО ГЕНИ АСОЦИИРАНИ СО КАРЦИНОМ НА ДОЈКА КАЈ ПАЦИЕНТКИ ОД РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“	- д-р Дијана Плешеска-Каранфилска, вонр. проф. на Фармацевтски факултет – Скопје.
Предраг Новески, дипломиран инженер по биологија	„DNA МАРКЕРИ НА У ХРОМОЗОМОТ КАЈ НАСЕЛЕНИЕТО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“	- д-р Дијана Плешеска-Каранфилска, вонр. проф. на Фармацевтски факултет – Скопје.
Павлина Филиповска, дипломиран инженер по биологија	„УЛОГАТА НА ВИТАМИНОТ Е ВО ПРЕВЕНЦИЈА НА ЛИПИДНАТА ПЕРОКСИДАЦИЈА И ЕНДОТЕНАТА АНТИОКСИДАНТНА ЗАШТИТА ПРИ АКУТНА ХИПЕРТЕРМИЧКА ЕКСПОЗИЦИЈА КАЈ БЕЛИОТ ЛАБОРАТОРИСКИ СТАОРЕЦ“	- д-р Митко Младенов, доцент на ПМФ – Скопје.
Сефер Бирхан, дипломиран инженер по хемија	„ЕЛЕКТРОХЕМИСКА СТУДИЈА НА ПРЕНОС НА ЕЛЕКТРОНИ И ЈОНИ НИЗ ТЕЧНО-ТЕЧНА МЕЃУФАЗНА ГРАНИЧНА ПОВРШИНА СО ПРИМЕНА НА ПОВРШИСКИ МОДИФИЦИРАНИ ЕЛЕКТРОДИ“	- д-р Валентин Мирчески, вонр. проф. на ПМФ – Скопје.
Буран Скендер, дипломиран инженер по хемија,	„РАЗРАБОТКА НА МЕТОДА ЗА АНАЛИЗА НА ГЛИКОЛИ ВО ПОЧВА СО ГАСНА ХРОМАТОГРАФИЈА СО ПРИМЕНА НА ДЕРИВАТИЗАЦИЈА“	- д-р Зоран Здравковски, ред. проф. на ПМФ – Скопје.

ПРЕГЛЕД

на пријавени и прифатени теми за изработка на **магистерски труд** на
ЈНУ Институт за македонска литература - Скопје

Студиска програма
Културолошки студии во книжевноста

Ред. Бр.	Кандидат	Тема	Ментор
1.	Љубе Цветановски	Народната култура во документарниот филм Folk culture in the documentary film	Проф. д-р Марко Китевски
2.	Катерина Сотирова	Италијанската литература на миграциите: Гезим Хајдари и Божидар Станишиќ – мост меѓу Италија и Балканот Italian Literature of Migration: Gezim Hajdari and Bozidar Stanisic – bridge between Italy and the Balkans	Проф. д-р Анастасија Ѓурчинова
3.	Марјан Костовски	Погребни ритуали и обичаи од праисторијата до рановизантискиот период во Република Македонија Funeral rites and customs from prehistory to the Early Byzantine period in the Republic of Macedonia	Проф. д-р Маја Јакимовска-Тошиќ

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН АСИСТЕНТ ВО НАУЧНАТА ОБЛАСТ ЗАРАЗНИ БОЛЕСТИ НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА ВО СКОПЈЕ

Наставно – научниот совет на својата седница одржана на 7.10.2011 година ја донесе одлуката број 0201-3631/5, за формирање на Рецензентска комисија во состав: проф. д-р Иванчо Налетоски, вонреден професор на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје, доц. д-р Славчо Мреношки, доцент на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје и проф. д-р Дине Митров, редовен професор на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје, а во врска со објавениот конкурс во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 14.9.2011 година за избор на еден асистент во научната област заразни болести, на кој се пријави кандидатот помл. ас. м-р Кирил Крстевски.

Откако ги разгледа сите поднесени документи и приложените трудови, Рецензентската комисија го доставува следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Биографски податоци за кандидатот

М-р Кирил Крстевски

М-р Кирил Крстевски е роден на 19.10.1979 година во Скопје, Р. Македонија. Основно образование завршил во Скопје во 1994 година, а средно училиште во гимназијата „Никола Карев“ во Скопје во 1998 год., со континуиран одличен успех. Во 1998 година се запишал на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје, на кој и дипломирал во 2005 година со просечен успех на студиите 9,16. Во текот на студирањето, како талентиран студент се стекнал и со државна стипендија од Министерството за образование и наука. Во 2007 година запишал постдипломски студии на Факултетот за ветеринарна медицина, на отсекот микробиологија, епизоотиологија и имунологија. Предвидените испити од постдипломските студии ги положил со просек 10,00 и на 7.7.2011 година успешно го одбранил магистерскиот труд со наслов „Застапеност и географска распространетост на инфекцијата со вирусот на син јазик на територијата на Република Македонија“.

Во доставените биографски податоци се наведуваат следниве активности:

- од февруари 2006 до август 2006 година волонтирал на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје и учествувал во процесот на акредитирање на лабораториите на Факултетот за исполнување на ИСО 17025 стандардот;
- од 8.8.2006 до 31.10.2007 бил вработен во Генералниот секретаријат на Владата на РМ како помлад соработник од областа на земјоделството, шумарството и ветеринарната медицина;
- од 1.12.2007 година до денес е вработен на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје, како помлад асистент по предметите здравствена заштита на домашните миленици и копитари, здравствена заштита на фармски животни и епидемиологија.

За сите претходно наведени активности кандидатот има доставено соодветна документација.

Има одлично познавање на англискиот јазик како и работата со компјутери.

Во текот на своето работење на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје, кандидатот има учествувано на повеќе стручни обуки и бил претставник на Факултетот на повеќе меѓународни и домашни собири:

- (22.7 – 30.7.2003), учество на меѓународна средба на студенти и професори од факултети за ветеринарна медицина, во Сараево, Босна и Херцеговина;
- (1.11 – 30.11.2007), учество на обука за дијагностика на болеста шап и лигавка, во германската национална референтна лабораторија за шап и лигавка - Friedrich Loeffler Institute, Riems;
- (9.4 – 11.4. 2008), претставник на Лабораторијата за молекуларна дијагностика при Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје, на Годишното собрание на националните лаборатории за авијарна инфлуенца и атипична чума кај живината, одржано во Брисел, Белгија;
- (15.9 – 26.9.2008), учество на регионална обука - работилница за молекуларна дијагностика на авијарната инфлуенца, организирана од FAO/IAEA, а одржана во Федералниот центар за здравствена заштита на животните - FGI ARRIAH, Владимир, Русија;
- (29.9 – 8.10.2008), учество на обука за биосигурност и реакција на епидемии во Македонија, организирана и финансирана од USAID, одржана во Скопје и Охрид;
- (26.5 – 29.5.2009), учество на работилница за биоинформатика, секвенционирање и филогенеза на вирусот на авијарна инфлуенца, во Шведскиот национален ветеринарен институт – SVA, Упсала, Шведска;
- (3.6 – 5.6.2009), претставник на Лабораторијата за молекуларна дијагностика при Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје, на Годишното собрание на националните лаборатории за авијарна инфлуенца и атипична чума кај живината, одржано во Пулави, Полска;
- (17.9.2009 – 18.9.2009), учество во Националната интегрирана десктоп симулациона вежба за птичји грип кај анималната и хумана популација во Македонија, одржана во Скопје, Македонија;
- (7.12 – 18.12.2009), учество на обука - работилница со наслов: “Regional Training Course on Genomic DNA Preparation, Microsatellite Analyses and Sequencing”, организирана од IAEA во рамки на IAEA Technical Cooperation Regional Project RER/5/015 “Supporting Early Warning and Surveillance of Avian Influenza Infection in Wild and Domestic Birds and Assessing Genetic Markers for Bird Resistance”, одржана во Сајберздорф, Австрија;

- (27.1 – 29.1.2010), учесник во работилницата како дел од FP6 – проектот „Upgrading and Introduction of Sustainable Diagnostic Tools for the Major Transboundary Diseases of Animals in Macedonia”, одржана во Охрид, Македонија;
- (12.12 – 17.12.2010), стручна посета на Ветеринарниот факултет и Националниот ветеринарен институт во Љубљана, Словенија;
- (17.5 – 19.5.2011), учество на работилница за лабораториска дијагностика на африканска и класична свинска чума, организирана од европската референтна лабораторија за африканска и класична свинска чума, а одржана во Липица, Словенија.

2. Наставно-образовна дејност

Помл. ас. м-р Кирил Крстевски во изминатиов период успешно ги изведува активностите поврзани со практичниот дел од наставата по предметите од научната област заразни болести.

Покажува големо залагање и посветеност во организирањето и изведувањето на практичните вежби по овие предмети и со своите методи на работа го има подигнато нивото и квалитетот на содржините кои се обработуваат и совладуваат со практичниот дел од наставата по соодветните предмети и им овозможи на студентите да се стекнат со квалитетни практични знаења и вештини кои понатаму ќе ги искористат во своето професионално работење.

Кандидатот м-р Кирил Крстевски покажува особен интерес и отвореност за воведување на нови, современи, методи на учење и работа кои ќе придонесат кон понатамошно подобрување на квалитетот на практичната настава која треба да ги следи најновите светски трендови од оваа област.

3. Научни и стручни трудови

Кон својата пријава, кандидатот помл. ас. м-р Кирил Крстевски ги поднесе и следниве објавени трудови:

Трудови за рецензирање:

1. Митров, Д., Налетоски, И., Ацевски, С., Џаџовски, И., **Крстевски, К.**, Улчар, И., Целеска, И. (2009). Серолошка дијагностика на меди-висна вирусот (MVV) и вирусот на артритис и енцефалитис (CAEV) кај козите во Република Македонија. Мак.вет.прег. вол.32, бр.2; 5-10, 2009.
2. Naletoski, I., Kirandziski, T., Mitrov, D., **Krstevski, K.**, Dzadzovski, I., Acevski, S. (2010). Gaps in Brucellosis Eradication Campaign in Sheep and Goats in Republic of Macedonia: Lessons Learned. CMJ; 51; 351-6.

3. Mitrov D, Naletoski I, Kirandziski T, Dzadzovski I, **Krsteovski K**, Acevski S. Seroprevalence of Cattle Brucellosis in the Republic of Macedonia (2005-2009). *Maced J Med Sci.* 2010;3(3):233-238. Epub 2010 Sep 13. doi.10.3889/MJMS.1957-5773.2010.0139.
4. Cvetkovic I, Dodovski A, Naletoski I, Mrenoski S, Mitrov D, **Krsteovski K**, Dzadzovski I, Cvetkovic A. (2010) Surveillance of Avian Influenza Viruses in Farmed Poultry in 2009 in Republic of Macedonia *Mac. Vet. Rew.* Vol 33, No. 1, 19 - 24, 2010
5. **Krsteovski K**, Dzhadzhovski I, Naletoski I, Mitrov D, Acevski S, Mrenoshki S, Cvetkovikj I, Janevski A (2011) Implementation of Molecular Assay for Detection of Bluetongue Virus. *Proceedings, Days of Veterinary Medicine, Ohrid*, p.91-93.
6. Dzhadzhovski I, Acevski S, **Krsteovski K**, Naletoski I, Mitrov D, Mrenoshki S, Cvetkovikj I, Janevski A (2011) First Results on the Situation With Classical Swine Fever (CSF) in Wild Boars in R.of Macedonia. *Proceedings, Days of Veterinary Medicine, Ohrid*, p.82-84.
7. Mrenoshki S, Cvetkovikj I, **Krsteovski K**, Mitrov D, Naletoski I, Dzhadzhovski I (2011) Epidemiology of Clostridial Infection in Small Ruminants and Cattle in R.Macedonia in Period of 1992 – 2010. *Proceedings, Days of Veterinary Medicine, Ohrid*, p.93-94.
8. Acevski S, Mitrov D, Osmanov D, **Krsteovski K**, Dzhadzhovski I, Gjurovski I, Janevski A (2011) The case of Osteosarcoma (OSA) in Female Samoyed. *Proceedings, Days of Veterinary Medicine, Ohrid*, p.79-81.
9. Mrenoshki S, Mitrov D, Cvetkovikj I, Cvetkovikj A, **Krsteovski K**, Djadjovski I. (2011) Update on Rabies situation in Republic of Macedonia. *Book of Abstracts, 4th Workshop on Rabies, Nancy, France*, p.18.

На меѓународно ниво, стручно-апликативната активност помл. ас. Кирил Крстевски ја реализирал преку учество во:

- реализација на предвидените активности од FP6 - проектот „Upgrading and Introduction of Sustainable Diagnostic Tools for the Major Transboundary Diseases of Animals in Macedonia” (Project No.: 043653), во периодот од 1.5.2007 до 31.10.2009 година;
- од 1.III 2009 до 30.IV 2009 година во Скопје, 2 недели бил обучувач на курсот за обука на двајца научници од Таџикистан, за методи на молекуларна дијагностика на бруцелозата, во рамките на проектот TAD/5/003, поддржан од Меѓународната агенција за атомска енергија (IAEA) под име: Diagnosis and Control of Brucellosis in Cattle, Sheep and Goats;
- од 14.IX 2009 до 14.XI 2009 година, во Скопје, бил обучувач на курсот за обука на тројца научници од Судан за методите и техниките на молекуларната дијагностика, под покровителство на проектот SUD/5/031 "Setting Up a National Network For The Control of Livestock Diseases That Affect Exports", поддржан од Меѓународната агенција за атомска енергија (IAEA);

- учесник е во билатералниот проект со Словенија: „Епидемиолошка студија на ретровирусните инфекции кај преживарите во Словенија и Македонија“, кој се реализира во периодот од 1.1.2010 до 31.12.2011.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

По разгледувањето на севкупната приложена документација, земајќи ја предвид и севкупната досегашна активност на кандидатот, научноистражувачката и педагошката работа како и досегашното искуство, Рецензентската комисија има чест да му предложи на Наставно – научниот совет на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје, да го избере кандидатот м-р Кирил Крстевски во звањето асистент во научната област заразни болести.

ЧЛЕНОВИ НА КОМИСИЈАТА

1. Проф. д-р Иванчо Налетоски, вонреден професор, с.р.
2. Доц. д-р Славчо Мреношки, доцент, с.р.
3. Проф. д-р Дине Митров, редовен професор, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
**ВЛИЈАНИЕТО НА ЛИДЕРСТВОТО ВРЗ РАЗВОЈНИОТ ПРОЦЕС
 НА ТИМОТ И НЕГОВИТЕ ЧЛЕНОВИ**
ЗА ЕФЕКТИВЕН МЕНАЏМЕНТ НА ОРГАНИЗАЦИЈАТА,
 ИЗРАБОТЕНА ОД КАНДИДАТОТ М-Р ЛАЗАР ЃУРОВ,
 ПРИЈАВЕНА НА ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 113, став 6 од Законот за високото образование (Сл. весник на РМ бр. 35/08), член 241 од Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и член 39 од Правилникот за внатрешните односи и работењето на Економскиот факултет во Скопје, во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, а според одлуката на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, под бр. 0202-3489/2 донесена на 7.10.2011 година, определени сме за членови на Комисијата за оцена и одбрана на докторската дисертација под наслов **ВЛИЈАНИЕТО НА ЛИДЕРСТВОТО ВРЗ РАЗВОЈНИОТ ПРОЦЕС НА ТИМОТ И НЕГОВИТЕ ЧЛЕНОВИ ЗА ЕФЕКТИВЕН МЕНАЏМЕНТ НА ОРГАНИЗАЦИЈАТА**, поднесена од кандидатот м-р Лазар Ѓуров.

По внимателното и опстојно прегледување на содржината на докторската дисертација, Комисијата му го поднесува на Наставно-научниот совет следниов

ИЗВЕШТАЈ

ОПФАТ И СОДРЖИНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА

Докторската дисертација содржи вкупно 310 страници текст, 7 страници користена литература (174 релевантни изворно користени библиографски домашни и странски единици) и 10 страници прилози. Трудот претставува комплексна научна материја од доменот на менаџментот и организациското однесување. Концепциски погледнато, содржината на дисертацијата е логично систематизирана, во согласност и во функција на јасно поставената цел, а се состои од:

- Вовед** (9-20 стр.)
- Глава I** Личен развој на индивидуа (21-94 стр.)
- Глава II** Развој на група (95-164 стр.)
- Глава III** Лидерството како клучен фактор во развојот на групата и поединците (165-253 стр.)
- Глава IV** Анализа на влијанието на лидерството врз развојниот процес на тимот и неговите членови за ефективен менаџмент на организацијата (254-302 стр.)
- Заклучок** (303-310 стр.)
- Литература** (311-317 стр.)
- Прилози** (318-328 стр.)

Во **Воведот** на дисертацијата се дефинирани актуелноста на истражувањето, предметот, целта, задачите, како и широчината и длабочината на истражувањето. Предмет на истражувањето на докторската дисертација

претставува влијанието на лидерството врз развојниот процес на групата, како и развојниот процес на индивидуите во тимовите. Целта на оваа докторска дисертација е определена како создавање на единствена заокружена теоретско-апликативна основа за разбирање и употреба на концептот на развојот на тимовите и индивидуите, проучување на лидерството и неговото влијание врз развојот, како и согледување на состојбите на влијанието на лидерството врз развојот на поединецот и групата за ефикасниот менаџмент на организациите во Република Македонија и во светски рамки.

Во првата глава, „Личен развој на индивидуата“, м-р Лазар Ѓуров на почетокот истражувачкото внимание го фокусира кон самата природа на развојот на индивидуата низ психолошката, социолошката и педагошката перспектива. Кандидатот истакнува дека развојниот процес на индивидуата е неразделив дел од секојдневното функционирање на индивидуата, со клучен акцент дека секое дејствување во чии рамки влегуваат и работните ангажмани на индивидуата претставува обид да се постигне реализација на своите потенцијали и постигнување на внатрешно исполнување и среќа. Во продолжение, кандидатот прави препознавање на процесите на социјално учење, кои континуирано и со своја научно оправдана законитост течат низ интензивните комуникациски циклуси во рамките на компаниите. Во рамките на дефинирањето на развојот, посебен акцент е ставен на реалната ситуација во која е ставена секоја индивидуа по завршувањето на образованието. Притоа е согледано дека единствена систематизирана средина за развој на индивидуата всушност се организациите и компаниите во кои индивидуите ги извршуваат своите работни обврски. Следствено на тоа, од есенцијална важност за успешноста на процесот на развој на индивидуата е релацијата со својот надреден. Во овој сегмент м-р Лазар Ѓуров прави систематизација на основните карактеристики кои еден лидер треба да ги поседува или развие кај себе, доколку сака успешно да го води процесот на развој на индивидуите во текот на извршување на работните задачи. Во продолжение на оваа глава се прави истражување на мотивацијата и нејзината поврзаност со развојот и себереализацијата. Кандидатот тргнува од фундаменталните мотивациски теории, прави нивна анализа и многу успешно го препознава развојот како еден од базичните сили кои ја поттикнуваат индивидуата да дејствува. Од посебно значење се истражувањата во областа на мотивацијата во светски рамки кои се наведени во оваа глава. Заклучоците од овие истражувања дека дури 50 % од вработените во организациите во САД не се мотивирани и ангажирани во работата, а околу 20 % се потполно незаинтересирани. Истражувањата на консултантската компанија McKinsey&Co. покажуваат дека во некои земји само 2 или 3 % од работната сила е навистина вклучена и ангажирана во работата. Неприменувањето на најновите сознанија за мотивацијата, резултира со 300 милијарди долари загуби во продуктивноста на годишно ниво. Клучен сегмент во ова опсежно и аргументирано проучување на мотивацијата, во рамките на оваа глава од докторската дисертација, претставува новата генерација на современи мотивациски теории кои во целост се базирани на можноста за индивидуален развој и себеусовршување. Елаборираните истражувања докажуваат дека старите пристапи на мотивирање на вработените преку принципот на „морков и стап“ веќе одамна не се функционални. Посебно, поради фактот дека поголемиот дел од работните обврски на вработените во Северна Америка, Јапонија, Јужна Кореја, Австралија и поголемиот дел од Европа има хеуристичка природа. Во продолжение, кандидатот теоретските образложенија за новите мотивациски пристапи ги поткрепува со примери од современото корпоративно окружување, со посебен акцент на компаниите кои успешно ја пребродија последната светска економска криза. Уникатноста на стилот на учење и анализата на неколкуте систематизирани теоретски концепти за стилови на

учење се областа во која кандидатот м-р Лазар Ѓуров го насочува својот истражувачки фокус. Деталната разработка на индивидуални стилови на учење креира јасна и неоспорна поткрепа на потребата од менаџери и лидери кои ќе имаат флексибилни и разновидни пристапи на работа со своите подредени, при што ќе овозможат простор за секоја индивидуа да учи според својот вроен стил на учење и развој. Оваа лидерска и менаџерска особина ќе претставува гаранција дека сите индивидуи во организацијата ќе најдат место за себереализација, давајќи натпросечни резултати во извршувањето на работните обврски, искористувајќи ги своите потенцијали и квалитети. Процесот на индивидуален развој во рамките на оваа глава од докторската дисертација е проучен и низ призмата на теориите на искусственото учење. Преку интердисциплинарниот пристап на проучување, кандидатот м-р Лазар Ѓуров во продолжение истакнува резултати од биолошки истражувања преку кои се согледува дека циклусот на искусвено учење и развој е вродено вграден во човековата природа и дека креирањето на средина за неговото искористување во рамките на организациската динамика е важен сегмент кој секоја организација мора да го овозможи доколку сака да има долгорочен и успешен работен век. Во продолжение, во оваа глава се става посебен акцент на трите димензии на развојот: стекнувањето знаења, развојот на вештини и креирањето на внатрешни емоционални состојби. Низ оваа длабинска разработка се согледани аспектите кон кои лидерите и менаџерите мораат истовремено да дејствуваат доколку сакаат да постигнат ефикасни и ефективни вработени. Понатаму, кандидатот м-р Лазар Ѓуров прави проучување на улогата на вредносниот систем како фактор кој во голема мера го одредува однесувањето и пристапот на индивидуата и ја нагласува промената во вредносниот систем како еден од клучните аспекти во процесот на лична трансформација и развој на индивидуата. Во рамките на овој дел од докторатот, како посебно важен заклучок би го издвоиле истакнувањето на клучното влијание на личниот вредносен систем на лидерот и согледаната поврзаност на преземените чекори и дејствувања со личните вредности, како и пресликувањето на лидерските вредности врз општата организациска култура и врз организацискиот вредносен систем. За посебно истакнување е проширувањето на перспективата на гледање на индивидуалниот развој преку вклучување на свесноста и проучување на промените кои настануваат во неа во текот на целиот процес. Овде е истакната клучната важност на себеусовршувањето, согледана преку свесноста за своите чувства, ставови и акции, нивната поврзаност и начинот на можни промени во овој цикличен процес. Тука, воедно, е и почетокот на последниот дел од првата глава на докторската дисертација. Во неа е обработен процесот на развој на индивидуата од почетната состојба на „не знае дека не знае“ до крајната состојба на целосно усвојување на постигнатиот развој именувана како „не знае дека знае“. На крајот на оваа глава е проучен процесот на развој на индивидуата во контекст на интерперсоналната интеракција во рамките на секојдневните комуникациски циклуси во организациската динамика. Проучувањето на теоријата на „Цохари прозорецот“ го опфаќа и го симплифицира широкиот и сложен интерперсонален однос надреден-подреден, т.е. лидер-следбеник во текот на извршување на работните задачи и задолженија. Јасно се илустрирани областите и начините на кои лидерот може да го поттикне и да го води личниот развој на индивидуата.

Во **втората глава, „Развој на група“**, кандидатот м-р Лазар Ѓуров ги проучува поимот и карактеристиките на групата. Се согледуваат основите за формирање на формални и неформални групи базирани на основните човекови потреби во сложеното општествено окружување. Во рамките на оваа глава е направено проучување на содржината, динамиката и мрежите на внатрешна комуникација во организацијата. Во продолжение, кандидатот м-р Лазар Ѓуров

прави детално проучување на групните улоги во кои влегуваат индивидуите додека работат во групите. Тој ја истакнува важноста од поседување на свесност, од страна на лидерите, за овие различни групни улоги како и способност тие соодветно да се постават кон улогите, а особено кон предизвиците кои произлегуваат од сложените интеракции во кои учествуваат членови со различни групни улоги. Фокусот на истражување понатаму е насочен кон детално и длабинско проучување на Bruce Tushman-от модел за развојниот циклус на групата. Секоја фаза е проучена во детали и за неа се истакнати карактеристиките кои според одредена законитост се појавуваат во рамките на навидум непоследователната и недефинирана динамика. Во секоја од фазите детално се разработува и карактеристичното однесување на членовите во групата. На почетокот на овој дел од втората глава е обработена фазата на формирање. Во неа се проучени сите карактеристики на фазата и многу веројатните однесувања и внатрешни процеси на членовите на групата. Во продолжение, кандидатот прави многу длабинско проучување на фазата на конфронтирање во групата. Деталното проучување на оваа фаза има особена важност бидејќи од неа зависи дали групата ќе премине во повисоките фази на развој. Во овој дел се опфатени традиционалниот и современиот поглед кон конфликтот во рамките на организацијата. Согледана е динамиката на интензивирање на конфликтите и нивното влијание врз организациското извршување. На крајот на проучувањето на фазата на конфронтирање направено е сеопфатно проучување на личните стилови за справување со конфликти. За секој стил е направена анализа, истакнати се ситуациите кога конкретниот стил е добар за употреба, а кога тој нема да помогне во конструктивното и успешно надминување на конфликтите. Во продолжение, проучени се фазата на нормализирање и фазата на извршување. И за нив се согледани важните карактеристики и особености кои во следната глава ќе бидат од важно значење при проучувањето на соодветниот лидерски пристап. На крајот од овој дел од втората глава е обработена фазата на завршување и е истакната важноста за нејзиното успешно поминување. Кандидатот во продолжение прави многу значајна анализа и согледување на динамиката за поминување низ фазите. Дефинирањето на тимот и правењето на јасна дистинкција помеѓу термините група и тим се следниот аспект кој е проучен во овој дел од докторската дисертација. Понатаму се прави кратко, но доволно опфатно проучување на организациската клима како поим кој во себе содржи многу од веќе опфатените групни процеси. Последниот дел од втората глава е особено интересен и значаен. Кандидатот м-р Лазар Ѓуров, по проучувањето на развојниот циклус на групата, своето истражување го продлабочува во сферата на специфичните појави кои се појавуваат во текот на нејзиниот развојен циклус. Во ова множество на појави се опфатени: групните норми, кохезивноста на тимот, конформизмот, групното едноумие, друштвеното поттикнување, социјалната мрзеливост и проучувањето на феноменот на моќ во групата. На почетокот се проучени групните норми и причините за нивно појавување. Истакнато е нивното влијание на организациското однесување. Значајно е нагласувањето на групниот притисок врз членовите кои не ги почитуваат веќе усвоените норми. Воедно, интересно е проучувањето на зависноста помеѓу степенот на приспособување/отстапување од групните норми и организациското извршување. Во продолжение кандидатот прави проучување на факторите кои водат кон поголема кохезија во групите. Посебен акцент се става на влијанието на кохезивноста врз продуктивноста на организацијата. Следен аспект од специфичните појави во групата кој е истражен во овој дел од докторската дисертација е појавата на конформизам. Покрај дефинирањето и проучувањето на неговата суштина, направено е согледување на позитивните и негативните последици од конформизмот, како и согледување на факторите од кои зависи

степенот на конформизам во групата. Понатаму, проучена е појавата на групно едноумие. Согледани се симптомите за негово создавање и лошите ефекти што тоа ги има врз квалитетот на групните одлуки. Во продолжение, кандидатот ги проучува социјална мрзеливост и друштвеното поттикнување. Истакнати се условите во кои тие се манифестираат и нивното влијание врз ефикасноста и организациското однесување. На крајот е проучена појавата на моќ во групата. Направена е анализа на различните форми на моќ кои вообичаено се појавуваат во групен контекст како и нивната поврзаност со формалното и неформалното лидерство во групата. Сметаме дека обработката на овие специфични групни појави е особено важна бидејќи секој лидер мора во целост да ги разбира нив, со цел да може успешно да ги надминува предизвиците кои произлегуваат од нив.

Третата глава, „Лидерството како клучен фактор за развој на групата и поединците”, е поделена на три дела. Во првиот дел е направено проучување на поимот и различните аспекти на лидерството, со посебен акцент кон трансформациското лидерство; во вториот дел е проучено лидерството како клучен фактор за развојот на поединецот и во третиот дел се прави проучување на лидерството како клучен фактор за развојот на групата. Во првиот дел, кандидатот м-р Лазар Ѓуров го насочува истражувачкото внимание кон самата природа на лидерството, преку дефинирање на поимот лидерство и согледување на овој поим од повеќе аспекти. Тој прави споредба помеѓу лидерството и менаџментот, и бројните сличности и разлики кои постојат помеѓу нив. Од големиот број теории за лидерство, м-р Лазар Ѓуров издвојува две теории: тероријата за трансформациско и тероријата за трансакциско лидерство. Тој ги објаснува моделите на трансформациското и трансакциското лидерство и го проучува влијанието кое тие го имаат врз организациското однесување. Во продолжение е направена анализа и лоцирање на личните карактеристики и вештини кои лидерот треба да ги поседува за да практикува успешно лидерство кое ќе даде резултати и во развојот на индивидуите и во развојот на групите. Во продолжение е согледано лидерството како феномен кој произлегува во рамките на реалното организациско окружување. Лоцирано е дека успешноста на лидерот зависи од неговите карактеристиките, но и од познавањето и успешното искористување на карактеристиките на ситуацијата и карактеристиките на следбениците. Истакнати се различните лидерски стилови кои се најсоодветни за конкретни ситуации и конкретен следбеник или група на следбеници. Во вториот дел од третата глава фокусот е ставен на лидерството како клучен фактор за поттикнување на развојот на индивидуата во рамките на организацијата. Проучен е концептот на развојно лидерство со пристапите кои се вклучени во него. Понатаму е лоцирана и проучена важноста на балансот помеѓу продукт и процес ориентирираниот пристап во водењето на организацијата. Согледано е дека суштинското влијание на развојот на индивидуата и групата се случува токму во рамките на процесот на секојдневно функционирање на организацијата и наоѓањето на решенија за предизвиците. Понатаму, кандидатот м-р Лазар Ѓуров прави анализа на процесот на градење на релацијата помеѓу лидерот и следбеникот. Лоцирана е динамиката и фазите преку кои лидерот и следбеникот градат цврста релација. Притоа посебно внимание е посветено на процесот на стекнување доверба. Истакнати се основните компоненти на кои се базира успешноста на овој процес. На крајот на овој дел е разработена улогата и важноста на конструктивниот фидбек во односот, како и начелата и принципите кои гарантираат негова успешна и продуктивна употреба. Во третиот дел од оваа глава е направено проучување на лидерството како клучен фактор за развојот на групата. На почетокот кандидатот ги потенцира предностите од примената на тимската структура во функционирањето на организацијата, како и резултатите од обемните истражувања во светски рамки во кои се согледува клучната важност на тимското лидерство и резултатите кои се

добиваат од него. Во продолжение, кандидатот м-р Лазар Ѓуров прави проучување на двете клучни функции, едната насочена кон остварување на задачата, а другата кон одржување на компактната на групата. Од посебно значење е временско логичкиот алгоритам на тимското лидерство кој кандидатот го развива за ситуацијата во која се наоѓа секој тимски лидер. Во завршниот дел од оваа глава, особено внимание е посветено на согледувањето на мерките и чекорите кои лидерот може да ги преземе во секоја од фазите на развој на групата, како и предизвиците и можните блокади кои можат да произлезат. Тука е направено одлично искористување на сознанијата од претходната глава, на што се надоврзани лидерските дејствувања како клучни аспекти во успешниот развој на групата.

Четвртата глава, „Анализа на влијанието на лидерството врз развојниот процес на тимот и неговите членови за ефективен менаџмент на организацијата”, во најголема мера, е посветена на емпириското истражување кое м-р Лазар Ѓуров го има реализирано за потребите на оваа докторска дисертација. На почетокот, накратко се проучуваат современите теоретски пристапи на светски теоретичари кон истражувањето на развојот на индивидуите и тимовите во рамките на организациите. Посебен акцент е ставен на концептот наречен „организација која учи“, конципиран од реномираниот светски теоретичар од областа на менаџментот, Piter Senge. Многу значајно за овој дел е што сите теоретски согледувања се поткрепени со изјави и искуства на менаџери кои функционираат во денешното окружување. Тие недвосмислено ја потврдуваат ургентната потреба од трансформација на денешните организации. Сите истакнуваат дека целосната фокусираност кон резултат и профит мора да се промени, а дел од вниманието мора да биде насочено и кон развојот на индивидуите и тимот. Дури, оваа карактеристика на организациите да учат и да се развиваат ја сметаат за изразена конкурентска предност и гаранција која ќе и овозможи на организацијата долгорочна профитабилност и стабилност. Во рамките на овој дел од докторската дисертација е наведена главната истражувачка хипотеза: лидерството има клучно влијание на развојниот процес на групата и поединците во рамките на ефективниот менаџмент во организација. Покрај главната хипотеза, во докторската дисертација се поставени и пет потхипотези. Во продолжение, кандидатот м-р Лазар Ѓуров го елаборира емпириското истражување кое е спроведено во период од 8 месеци (од месец ноември 2010 година до месец јуни 2011 година), во три компании кои функционираат во Република Македонија. Во истражувањето учествувале 230 испитаници и се пополнети вкупно 722 прашалници. Истакнат е научниот методолошки пристап и постапката по која е спроведено истражувањето. Наведена е статистичка структура на испитаниците кои учествувале во истражувањето. Во продолжение, објаснети се сите користени инструменти и дефинирани се варијаблите кои се мерат преку истражувањето, во насока на проверка на поставените хипотези. Во завршниот дел од оваа глава која е посветена на спроведеното истражување е направена анализа на добиените резултати за секој од користените инструменти. Научната оправданост на поставената хипотеза, како и на потхипотезите, е истражена преку проучување на корелацијата помеѓу добиените резултати за секоја од варијаблите од користените инструменти. Добиеените резултати во целост ја потврдуваат главната хипотеза и потхипотезите на ова истражување. На крајот на оваа глава е направена споредба на добиените резултати со истражувања извршени во светот од оваа област.

Во рамките на **Заклучокот**, кандидатот м-р Лазар Ѓуров ги сумира заклучоците кои произлегуваат од целиот труд, потенцирајќи ги најбитните сознанија во теоријата и практиката од областа на влијанието на лидерството врз развојот на тимот и неговите членови. Научно продлабочено, кандидатот м-р

Лазар Ѓуров нагласува дека секоја индивидуа во основата на своето дејствување и живеење ја има тенденцијата за постигнување на лична среќа и исполнетост. Тој нагласува дека овој аспект мора да влезе во свеста на лидерите кои ги водат современите организациски структури. Во прилог на ова тврдење е заклучокот дека во организациите мора да се имплементираат најновите научни откритија во сферата на мотивацијата. Кандидатот нагласува дека современиот човек, денес, го движи потребата од автономија, заедно со смислата на дејствување и потребата за личен развој и усовршување. Тој го потенцира креирањето на внатрешна култура на учење и развој за успехот на организациите, и доколку тоа не се случи, тогаш организациите ќе бидат неефикасни и неефективни и со голема веројатност ќе имаат кратка историја на постоење. Клучен момент во постигнувањето на оваа цел се компетентните лидери кои ќе бидат успешни во креирање на знаење, во развивање на вештини и во постигнување на позитивни емоционални состојби кај членовите на нивната организација. М-р Лазар Ѓуров во продолжение своите заклучоци ги фокусира на тимот како засебна клетка во организациската целина. Врз основа на проучените содржини, тој констатира дека тимот како структура има свој огромен потенцијал, но во исто време во себе крие огромна опасност. Само лидерите кои ги знаат законитостите на функционирање на тимовите ќе бидат способни да ги препознаат и соодветно да одговорат на предизвиците кои произлегуваат од секоја фаза на групната динамика, ќе можат да ги искористат потенцијалите на тимовите и да креираат организации во кои индивидуите ќе се реализираат себеси. Успешни лидери ќе бидат оние што ќе успеат да направат баланс помеѓу користењето на формалната моќ и креирањето на блиски релации базирани на доверба со своите подредени. Во продолжение, кандидатот м-р Лазар Ѓуров ги наведува емпириските резултати и заклучоците до кои дошол преку дискриптивната анализа и преку согледување на меѓузависноста на варијаблите. На крајот од заклучоците се наведуваат насоки преку кои во иднина може да се работи на директно подобрување на состојбите во овој сегмент на функционирање на организациите.

ЛИТЕРАТУРАТА која е користена во овој труд содржи 174 библиографски единици, во најголем број од странски автори, а дел од домашни автори. Користената литература во поголем дел е објавена по 2000 година, со исклучок на одделни капитални дела објавени пред тоа.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ И ПРЕДЛОГ

Од втората половина на деведесеттите години на XX век, проучувањето на организациите во кои индивидуите и тимовите интензивно учат и се развиваат стана еден од најистакнатите трендови во менаџментот. Тоа го потврдуваат и бројот на научни и стручни конференции, поголемата зачестеност на емпириски истражувања и изразената застапеност на оваа тема во реномираните светски стручни списанија од областа на економијата, како и престижните признанија кои се доделени од реномирани асоцијации.

Интересот за истражување во оваа област драстично се зголеми, по силните турбуленции од последната светска економска криза. Порастот на несигурноста, економската нестабилност и зголемената глобална конкуренција јасно ја истакнале потребата од промена. Во овој период на многумина им стана јасно дека мора да дојде до иновирање на традиционалните и базични методи за управување и водење на организациите. Практиката покажала дека организациите кои немаат развиено механизми и клима за учење и развој прават огромно неискористување на човечките ресурси.

Трудот на кандидатот м-р Лазар Ѓуров, под наслов „Влијанието на лидерството врз развојниот процес на тимот и неговите членови за ефективен менаџмент на организацијата“, претставува сеопфатна, комплексна, научно издржана и целно насочена дисертација, која низ теориско и емпириско истражување третира една мошне современа и актуелна материја, која не е многу обработувана и елаборирана од страна на македонската научна и стручна јавност. Овој уникатен карактер на трудот посебно е нагласен со добиените резултати и сознанија од самото истражување во трудот. Во нив се утврдува дека моменталната состојба на лидерите од средното и најниското ниво на менаџмент во македонските бизнис-организации не е на задоволително ниво. Воедно, се констатира неодложната потреба за трансформација на организациите. Потребно е развојот на индивидуите и тимовите во секојдневното функционирање да биде застапен на идентично ниво со фокусот кон постигнување на ефикасност и профитабилност.

Докторската дисертација се одликува со методолошки приод кој е оригинален, продлабочен, со критички и аналитички однос кон научно-теоретските и апликативни истражувања на оваа материја од областа на менаџментот и организациското однесување. Основниот проблем кој е предмет на истражувањето на дисертацијата, влијанието на лидерството врз развојниот процес на тимот и неговите членови, е мошне прецизно определен, интегрално заокружен со неговите составни елементи и целосно истражен, според опфатноста и длабочината на утврдените заклучоци на кандидатот м-р Лазар Ѓуров.

Општата архитектоника на ракописот (глави, точки, потточки, нивните пропорции по обем и взаемна поврзаност на деловите, табелите и сликите) е јасна. Техничкото оформување на докторската дисертација е на високо ниво, а приодот кон материјата е селективен. Текстот во дисертацијата е одлично компјутерски обработен, лектуриран и отпечатен на хартија со висок квалитет. Сликите во докторската дисертација се делумно во боја.

Научниот и стручниот придонес на кандидатот се огледа и во успешниот мултидисциплинарен пристап на проучување и осознавање на сложените аспекти на развојот на индивидуата и тимот како две подеднакво сложени целини во кои перманентно се одвиваат комплексни и уникатни психолошки, социјални и педагошки процеси.

Дополнителен научен и стручен придонес претставува тоа што кандидатот м-р Лазар Ѓуров успеал многу сеопфатно да направи илустрирање на потребата за итна имплементација на аспектите од областа која ја истражува. Елаборирањето и поткрепувањето на потребата од иновативна трансформација на организациите и имплементација на нов начин на лидерство базиран на континуиран развој на индивидуите и тимовите, поткрепена со конкретни примери од компании кои успешно ја пребродија последната светска економска практика, а истото потврдено и со актуелни сеопфатни научни емпириски истражувања ја прави целата оваа идеја реалистично неопходна. Ризикот да се гледа на компаниите како места за развој на индивидуите и тимовите, првично, погледната низ економска призма може да личи на непрофитабилна и помалку романтичарска „new age“ идеја, но токму силната поткрепа која кандидатот м-р Лазар Ѓуров ја постигнува со изобилството на конкретни аргументи изразени во бројки, во конкретен профит, во конкретна ефикасност и ефективност на организациите го трансформира овој концепт во реална, многу приземјена и итно неопходна потреба на секоја компанија и организација која опстојува во денешното современо окружување.

Кандидатот м-р Лазар Ѓуров, на научно издржан и практично апликативен начин успева да ја проучи и истакне новата улога на лидерите во организациите. Старата перспектива во која успешниот менаџер и лидер е препознат во човек кој

демонстрира изразена контрола, одлучност, ги има одговорите на сите прашања и енергично и упорно ги застапува своите ставови се базира на претпоставката дека другите луѓе се беспомошни, имаат недостатокот на лична визија и се неспособни сами да ги решат предизвиците со кои се соочуваат. Преку проучување на новата генерација на мотивациони теории до кои дошла современата наука, кандидатот м-р Лазар Ѓуров успева да истакне дека човештвото со сигурност се оддалечува од идејата за Homo Oeconomicus (економичен човек насочен кон максимализирање на добивката) и се доближува кон идејата за Homo Oeconomicus Materus (зрел економичен човек кој има рафинирана мотивациска структура). Актуелните бизнис-лидери мораат да бидат свесни дека мотивациските потреби на луѓето се променети. Примерите кои се елаборирани во оваа докторска дисертација неоспорно го потврдуваат тоа. Триумфот на online енциклопедијата Wikipedia, која беше креирана и секојдневно се одржува на потполно волонтерска основа, над енциклопедијата Encarta, која беше креирана од високо платените програмери на Microsoft, ги порази сите дотогашни мотивациски законитости. Волонтерското креирање на бесплатниот и високо квалитетен веб-пребарувач Firefox, како и оперативниот систем Linux, не можат лесно да се објаснат преку досега познатите научни мотивациски теории. Од друга страна, примерите за компаниите кои нашле начин да ги имплементираат најновите мотивациски пристапи во секојдневните лидерски интеракции со вработените (како што се Google, Atlantis, Toyota и други) и енормниот напредок кој тие го постигнале во целост ги потврдуваат заклучоците на оваа докторска дисертација. Станува јасно дека мора да се работи на подигнување на нивото на примена на лидерството во развојни цели. Дополнителен аргумент е истакнатиот аргумент дека алгоритамската работа на вработените во регионот на Европа, Северна Америка, Јапонија и Јужна Кореја полесно исчезнува, а на нејзино место е застапена хеуристичната работа во која од вработените се бара да бидат креативни, оригинални и да наоѓаат нови решенија за проблемите и предизвиците со кои ќе се соочуваат.

Релевантноста и научниот карактер на оваа докторска дисертација се засилува со емпириското тестирање на поставената хипотеза и потхипотези. Преку нив се утврдуваат дел од личните карактеристики на лидерите, нивните лидерски стилови, за на крај да се согледа какво влијание тие имаат врз развојот на индивидуите и тимовите во организациите. Ако се има предвид дека користената литература од областа на индивидуалниот развој, тимскиот развој и лидерството е добро селектирана и релевантна, можеме да заклучиме дека м-р Лазар Ѓуров целосно одговорил на поставените цели во оваа докторска дисертација.

Посебно постигнување во истражувањето на кандидатот претставува отсликување на состојбата со македонските лидери и степенот на примена на развојниот аспект на лидерството. Според добиените резултати и нивната опфатна анализа може да се заклучи дека тој во тоа целосно успеал. Со право можеме да нагласиме дека теоретските и практичните сознанија и заклучоци од оваа докторска дисертација можат да бидат особено корисни за секој македонски бизнис-лидер.

Поаѓајќи од фактот дека докторската дисертација во целост е работена според претходно дефинираните предмет, цел и задачи на истражувањето, со употреба на најрелевантна литература од областа на организациското однесување и менаџментот, како и сознанието дека анализираните и истражените концепти се потврдија како теоретски и практично релевантни, ни претставува особена чест да констатираме дека докторската дисертација во целост ги остварува очекуваните резултати од неа.

Врз основа на сето претходно истакнато, Комисијата има посебно задоволство да констатира дека м-р Лазар Ѓуров изработил труд од врвна научна и практична вредност, кој ги задоволува високите нивоа на научно-методолошките

и апликативни стандарди за изработка на докторска дисертација. Оттаму, Комисијата има особена чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет:

1. да донесе одлука за прифаќање на рецензијата за успешно и квалитетно изработена докторска дисертација на кандидатот м-р Лазар Ѓуров, под наслов: **„Влијанието на лидерството врз развојниот процес на тимот и неговите членови за ефективен менаџмент на организацијата“;**
2. да определи комисија за одбрана на докторската дисертација;
3. да одобри закажување на датум за јавна одбрана на докторската дисертација.

Скопје, 18.10.2011

**Комисија
за оцена на докторската дисертација**

- 1. Проф. д-р Љубомир Дракулевски, с.р.**
- 2. Проф. д-р Бобек Шуклев, с.р**
- 3. Проф. д-р Димитар Бојациоски, с.р.**
- 4. Проф. д-р Кирил Постолов, с.р.**
- 5. Доц. д-р Леонид Наков, с.р.**

РЕФЕРАТ ЗА ИЗБОР НА АСИСТЕНТ-ИСТРАЖУВАЧ ВО ИНСТИТУТ ЗА СТОЧАРСТВО ВО СКОПЈЕ

Со Одлука на Советот на Институтот за сточарство бр. 02-550 од 13.9.2011 год., одредени сме за членови на Рецензентската комисија за оцена на научната работа на м-р Весна Левков, асистент при Институтот за сточарство, која се пријави за преизбор во звањето **асистент-истражувач** во областа исхрана на домашни животни.

По разгледувањето на приложените материјали, Комисијата го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ

М-р Весна Левков (род. Андоноска) е родена на 24.2.1974 година во Скопје, каде што го завршила основното и средно образование. Во учебната 1992/93 се запишала како редовен студент на Институтот за биологија при Природно-математичкиот факултет во Скопје, биохемиско-физиолошка насока, и дипломирала во ноември 1997 година.

Во учебната 1997/98 година се запишала на постдипломски студии на Институтот за биологија при Природно-математичкиот факултет во Скопје, биохемиско-физиолошка насока. Во јули 2005 година го одбранила магистерскиот труд под наслов „Промени во составот и бројот на микроорганизмите во текот на производството и зреењето на биеното сирење во тетовскиот регион“ и се стекнала со звањето магистер на биолошки науки.

Од април 1998 година е вработена како помлад асистент во Институтот за сточарство во Скопје, а во декември 2005 година е избрана во звањето асистент во Институтот. Од октомври 2007 до септември 2008 година престојувала во Институтот за морски и поларни истражувања Alfred Wegener, Бремерхавен, Германија.

Во 2009 година, на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, пријавила докторска дисертација под наслов „Состав и динамика на технолошки значајните микроорганизми при изработка на биеното сирење произведено на традиционален начин“. Со Одлуката бр. 02-193/11 од 4.2.2010 год. Наставно-научниот совет на Факултетот го прифатил извештајот за подобност на кандидат и тема на докторска дисертација и ѝ одобрил на кандидатката м-р Весна Левков да ја работи пријавената докторска тема.

Во периодот откако е избрана во звањето асистент, учествувала како помлад истражувач, во реализација на следниве научноистражувачки проекти:

- „Производство и користење на минерално-витаминските предсмеси, дополнителните протеински смеси и други додатоци за исхрана на животните со висок генетски потенцијал во услови на еколошко производство на храна“ (2005-2007) - финансиран од Министерството за образование и наука на Република Македонија;
- „Исхраната-фактор за експонирање на производните способности кај високомлечните крави во услови на Република Македонија“ (2004-2006) - финансиран од Министерството за образование и наука на Република Македонија.

Во овој период посетувала повеќе семинари и работилници, и тоа:

- обука од областа на млекарската микробиологија,
- новости при испитувањето на квалитетот на млекото,
- употреба на инструментот VactoScan FC.

во организација на Лабораторијата по млекарство, Биотехнички факултет, Универзитет во Љубљана, Домжале, 2006 година.

- Курс за обука за акредитација на лаборатории според ISO 17025 во рамки на програмата: Quality and Regulatory Infrastructure Development for Food Safety & Quality in Macedonia. Спонзорирано од Sida, а имплементирано од SWEDAC и National Food Administration. Скопје, 2009 година.

НАУЧНА И СТРУЧНА ДЕЈНОСТ

Освен тоа, во периодот од последниот избор до денес учествувала во изработката на следниве научни и стручни трудови:

1. Menkovska M., **Levkov V.**, Djorgovska N., Sharic M., Samardjioski V., Ushlinovska I. (2010). *Application of rapid technique for screening of mycotoxins in cereals*. Proceedings. XIV International Feed Technology Symposium, Novi Sad; 144-149.

Во овој труд е испитуван брзиот начин за детерминација на микотоксини присутни во семето од различни видови житарки, во согласност со препораките на ЕУ-регулативите за безбедност на храна како и домашните хармонизирани регулативи. Испитувањата се изведени на примероци од различни видови житарки: пченка, пченица и овес со користење на R-Biofarm тест-китови. Примероците се чувани во складиште, и тоа пченката во период од два месеца, а пченицата и овесот во период од три години. Резултатите покажуваат дека два од дваесет примероци од пченка биле контаминирани со фумонизин и афлатоксин, а два од седум примероци од пченица и овес биле контаминирани со DON. Вредностите на застапеноста на микотоксините не ги надминуваат пропишаните МРЛ-вредности за употреба на житарките во храната и смеските.

2. **Левков В.** и Какуринов В. (2007). *Микробни карактеристики на биено сирење произведено во титовскиот регион*. Зборник на трудови, III симпозиум за сточарство со меѓународно учество, Охрид; 379-388

Во трудот се претставени резултатите добиени од испитувањето на составот и бројот на микроорганизмите (вкупен број на бактерии, млечнокиселински бактерии, микрококи и колиформни бактерии), за кои се смета дека се значајни за изработувањето и зреењето на бисното сирење, како и влијанието на технолошките постапки врз динамиката и составот на овие микроорганизми. Констатирано е дека во процесот на изработка на биеното сирење бројот на испитуваните микроорганизми се зголемува, додека процесот на парење нема да предизвика забележителна промена во нивниот број. По фазата на сувото зреење на сирењето при што се покачува застапеноста на микроорганизмите, при процесот на солење и саламурчење се забележува тенденција на намалување на нивниот број. Од сите фази на производство, изолирани и детерминирани се 42 изолати на млечнокиселински бактерии и 21 изолат на микрококи. Како доминантни претставници од млечнокиселинските бактерии наведени се *S. salivarius ssp. thermophilus* и (*Cit*) *L. Lactis ssp. lactis* од топчестите и *Lactobacillus plantarum* од стапчестите млечнокиселински бактерии.

3. Какуринов В., Илиевска - Петановска Б., Петрова Б., Гошиќ - Михајловска С., **Левков В.** и Дуброва-Матева Н. (2007). *Моментална состојба со меѓународните технички системи/стандарди во Република Македонија*. Зборник на трудови, III симпозиум за сточарство со меѓународно учество, Охрид; 399-407.

Состојбата кај претпријатијата во нашата земја во областа на имплементација на меѓународните системи/стандарди, потребата од нив, како и барањата за обука и помош при имплементацијата претставува проблематика која се обработува во овој труд. Утврдено е дека повеќето од претпријатијата се релативно млади микро, мали или средни претпријатија, кои немаат човечки ресурси со познавање на стандардите и техничките регулативи. Претпријатијата се прилично оспособени, но имаат недостаток од знаења во областа на меѓународните стандарди. 28% од претпријатијата немаат никакви познавања за ЕУ-легислативата, а 55% од нив се делумно информирани за меѓународните технички стандарди и регулативи. Констатирано е дека е неопходна едукација на менаџерскиот кадар, како и на внатрешните тимови кои ќе го одржуваат и надградуваат воведениот систем/стандард.

4. Какуринов В., Петрова Б., Коцарев П., Димова В., **Андоновска В.** и Дуброва-Матева Н. (2007). *Температура на чување, транспорт и продажба на јогуртите во однос на квалитетот и безбедноста*. Годишен зборник на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје.

Проблематиката која се третира во овој труд е квалитетот и безбедноста на јогуртот од 0,5 l како еден од најчесто користените млечни производи во Р. Македонија. Подетално се анализирани температурите на складирање во фабриците, температурите при транспорт и складирање во продавниците на јогуртот, како особено важни фактори кои можат да влијаат на неговиот квалитет и безбедност. Констатирано е дека температурата на оладениот јогурт (7,1 °C) при чување или транспорт на високи температури (39,7 °C) по 60 мин. изнесува 12,7 °C, односно станува повисока од препорачаната температура за квалитет и безбедност на јогуртот. Во случај кога температурата на јогуртот е 20 °C, а транспортот или чувањето е на 3,5 °C, температурата во геометрискиот центар на јогуртот достигнува под 4 °C (3,9 °C) дури по 8,5 часа.

5. Менковска М., Шарик М., Иваноски М., **Левков В.** и Ѓорговска Н. (2007). *Квалитет и безбедност на пченицата наменета за анимална и хумана исхрана*. Зборник на трудови, III симпозиум за сточарство со меѓународно учество, Охрид; 351-356.

Испитувања на присуство на габи од родот *Fusarium sp.* во три сорти пченица распространети во домашното производство, идентификација на видовите од изолираните микопопулации, како и нивното влијание врз морфологијата и пазарниот квалитет на зрното се тема на работа во овој труд. Врз основа на спроведените анализи (сензорни, миколошки и токсиколошки) е констатирано дека присуството на габата од родот *Fusarium sp.* во пченицата предизвикува промени во морфологијата на нејзиното зрно како и промени во микробиолошкиот статус. Поради тоа пченицата контаминирана со оваа габа не е полезна за користење во индустријата за добиточна храна, ниту пак во мелничко-пекарската индустрија.

6. Цилев Г., Ѓорговска Н. и **Левков В.** (2007). *Основни барања, критериуми и постапка за акредитација на лабораторија за контрола на квалитетот на сточна храна*. Зборник на трудови, III симпозиум за сточарство со меѓународно учество, Охрид; 531-540.

Во трудот е даден преглед на предностите кои лабораторијата ги стекнува со пристапувањето кон акредитацијата, како и преглед на критериумите и постапката за акредитација со осврт кон активностите кои е потребно да се направат за да се задоволат овие критериуми.

7. Cilev G., Sinovec Z., Palashevski B., Gjorgjievski S., Gjorgovska N., **Levkov V.** (2005). *Table of chemical composition and nutritive value of feedstuffs of ruminants nutrition produced in conditions of R. Macedonia*. Krmiva 47, Zagreb. 5: 267-272.

Во овој стручен труд е претставен просечниот хемиски состав, коефициентот на сварливост и енергетската вредност на 17 крми, произведени и најчесто употребувани во исхраната на преживарите во Р. Македонија.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на изложеното може да се заклучи дека кандидатката м-р Весна Левков, во периодот од последниот избор до денес, учествувала во реализација на научноистражувачки проекти и учествувала на семинари и работилници поврзани со реализација на активностите во областа во која работи. Со престојот во научна институција во странство се стекнала со знаења и искуство во примената на современи методи во текот на научните истражувања. Кандидатката одлично се служи со англискиот јазик и има познавање од германскиот јазик. Исто така учествувала во изработката на повеќе трудови од областа со којашто се занимава и покажува способност за научно-стручна дејност. Со Одлуката за одобрување на докторската тема за работа и одбрана кандидатката се стекнала со право да конкурира за преизбор во звањето *асистент-истражувач*. Затоа му предлагаме на Советот на Институтот за сточарство при УКИМ да ја преизбере м-р Весна Левков во звањето за кое конкурира.

Членови на Комисијата

1. Д-р Владимир Какуринов, редовен професор, с.р.
2. Д-р Мирјана Менковска, научен советник, с.р.
3. Д-р Наташа Ѓорговска, научен соработник, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „АЛГОРИТМИ ЗА ПОДАТОЧНО РУДАРЕЊЕ НА ПРОСТОРНО-ВРЕМЕНСКИ СЕНЗОРСКИ ЕКО-ПОДАТОЦИ“, ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р САЊА ВЕЛЕВА, ПРИЈАВЕНА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО СКОПЈЕ

Со одлука на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, на седницата одржана на 24. VIII 2011 година, определени сме за членови на Комисијата за одбрана на докторската дисертација на кандидатката м-р Сања Велева, со наслов „Алгоритми за податочно рударење на просторно-временски сензорски еко-податоци“. Во тоа својство, по извршениот преглед на доставената докторска дисертација, до Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Општи податоци

Докторската дисертација со наслов „Алгоритми за податочно рударење на просторно-временски сензорски еко-податоци“, изработена од м-р Сања Велева, е изложена на 144 страници организирани во 9 поглавја. Приложен е и преглед на користената литература од областа на истражувањето со референци, од кои кандидатката е автор на 23 референци објавени на меѓународни конференции и 2 во списанија.

2. Предмет и цел на докторската дисертација

Сензорските еко-податоци претставуваат комплексни податоци, кои ги карактеризираат природните феномени. Тие имаат веројатносна природа заради грешките добиени како резултат од прецизноста на сензорите, при процесите на нивна екстракција. Заради поголема општост и примена на алгоритмот и техниките предложени во оваа теза, ќе се следи динамиката на какви било сензорски податоци од аспект на временски рамки и просторни промени. При тоа, решенијата се валидни и за сензорските податоци во екологијата.

Актуелноста на множествата на просторно-временските сензорски податоци може да се согледа од фактот што тие заземаат централно место во разни научни истражувања и инженерски области од интерес. Целокупниот спектар на примена на просторно-временските сензорски податоци го потврдува нивното значење и неопходност во денешното секојдневие. Дополнително, токму просторно-временските сензорски податоци се една од причините за повеќе области меѓусебно да се интегрираат, се со цел да се обезбедат можности за соработка, а воедно и пошироки предзнаења за научните истражувања.

Новите достигнувања на технологијата, симулациските процеси како и експерименталните анализи во повеќе инженерски области сè повеќе се базираат на ефективните и ефикасни алгоритми за просторно-временско резонирање. Особено, новоразвиените апликации од областите како што се: хидрологијата, сензорските и RFID (Radio Frequency Identification) мрежи, енергетиката и слично, се интересни од аспект на примена на просторно-временските сензорски податоци.

Како резултат на постојаниот прилив на нови множества и/или подмножества на просторно-временските сензорски податоци се јавува потребата од развивање на нови и ефикасни алгоритми за податочно рударење. Притоа, процесот на податочно рударење служи за извлекување на валидни, нетривијални, претходно-непознати, прифатливи, и потенцијално применливи информации и/или примероци од големите бази на податоци.

Традиционалните начини за пребарување на податоци најчесто се неприменливи или пак даваат погрешни резултати ако се применуваат на временски-променливи податоци. Затоа, современите решенија кои ги третираат несигурните/непрецизни просторно-временски сензорски податоци го подобруваат квалитетот во пребарувањата, но истовремено и ја зголемуваат комплексноста на алгоритмите. Токму, постигнувањето на баланс помеѓу перформансите и комплексноста на алгоритмите за податочно рударење е една од целите на оваа докторска дисертација.

Иницијалната идеја за овој докторски труд беше да се креира нов алгоритам за податочно рударење на сензорските податоци. Како резултат од направената анализа на резултатите од новопредложениот алгоритам за податочно рударење, почетната идеја се проширува со развивање на методи на симулација, а потоа и функционален прототип на систем за конкретна имплементација на новопредложениот повеќекритериумски алгоритам. За потребите на овој докторски труд, се тестираа перформансите на повеќе-критериумскиот алгоритам вградувајќи го него како посебен модул од ново-предложената архитектура на системот за далечинско управување со потрошувачката на енергија.

На таков начин, следејќи ги новите трендови во информатичките технологии, последните достигнувања во безжичните комуникации и имплементацијата на сензорите, како и новите одлуки и директиви на ЕУ, овој докторски труд дава свој придонес и во областа на интелигентни енергетски мрежи (Smart Grids), овозможувајќи интеграција на информатиката, комуникациите и енергетиката. Преку новопредложената архитектура на системот за далечинско управување со потрошувачката на енергија во домаќинствата, покрај обезбедувањето на сигурноста во снабдувањето со електрична енергија, се постигнува и енергетската ефикасност, а со тоа се нуди можност за намалување на „јаглероден отпечаток“ (carbon footprint) што го оставаат домаќинствата, што претставува една од еколошките цели поставена во овој докторски труд.

3. Анализа на докторската дисертација

Целокупниот процес на истражување кој беше предмет на оваа докторска дисертација е прикажан во текстот, којшто е организиран во девет поглавја на следниот начин.

Во **првото** или воведното поглавје од оваа докторска дисертација е даден преглед на досегашните достигнувања од областа на податочното рударење на сензорските податоци. Земајќи ја предвид оваа анализа, се согледуваат и идентификуваат потенцијалните предизвици, мотивацијата, како и иницијалните идеи за реализација на ефикасен алгоритам за податочно рударење на сензорските податоци.

Во **второто поглавје** од овој докторски труд е даден вовед во типовите на податочно рударење, со посебен осврт на конкретните примери употребени за: просторното, временското и просторно-временското податочно рударење на сензорските податоци. Дополнително, потенцирано е влијанието на просторно-временските сензорски податоци во меѓусебното интегрирање на повеќе области со цел да се создадат подобри услови за генерирање на очекуваните резултати од научните истражувања. На овој начин може да се согледа и значењето на овој докторски труд, кој добива особина на мултидисциплинарност преку интегрирањето на информатичко-комуникациските технологии во енергетиката и екологијата. Водејќи се од концептот дека во заднината на секој доверлив и ефикасен алгоритам за податочно рударење се наоѓа одредена методологија, која секој проблем го разгледува од аспект на неговиот животен циклус, оваа докторска дисертација е реализирана преку следните фази: претпроцесирање на сензорските податоци, моделирање на просторно-временските сензорски екоподатоци, развивање на повеќе критериуми за реализација на алгоритам за податочно рударење (предиктивно моделирање на процеси, анализа на кластери, анализа на корелации меѓу атрибутите на податоците и утврдување на аномалии на проучуваните феномени) и постпроцесирање на сензорските податоци.

Во **третото поглавје** од овој докторски труд се врши анализа на можностите за примена на безжични сензорски и актуаторски мрежи во енергетската мрежа, со што ќе се овозможи посигурна, интуитивна, интелигентна, флексибилна, толерантна со оглед на грешки, ефикасна и трошковно ефикасна мрежа, која се нарекува „Интелигентна енергетска мрежа“ (ИЕМ, Smart Grid). Со иницијативата за интелигентни енергетски мрежи беа утврдени следните пет клучни технологии кои треба да се развијат при реализацијата на главните цели на ИЕМ: интегрирани комуникации, сензори и мерења, напредни компоненти, напредни контролни методи и подобрени интерфејси и поддршка во одлучувањето.

Во **четвртото поглавје** од овој докторски труд е даден опис на развојот и архитектурата на „системот за управување со потрошувачката на енергија во домаќинствата“ (Home Energy Management System - HEMS), кој е воведен како меѓучекор кон развојот на просторно дистрибуираното надгледување и контрола на енергетската ефикасност. Главниот предизвик на „интелигентните енергетски мрежи“ произлегува од достапноста до информациите кои се потребни за следење, управување и остварување на енергетски заштеди. Двонасочниот проток на информации помеѓу „про-трошувачите“ (prosumers=producers+consumers), во истовремена улога на производители и потрошувачи, од една страна, и снабдувачите на електрична енергија од друга страна, ќе овозможи создавање на ефикасни енергетски мрежи преку интеграцијата на крајните корисници и подобрувањето на сигурноста во снабдувањето и робусноста на самата мрежа. Справувањето со овој предизвик во областа на „автоматизација на домаќинствата“ се постигнува со дизајнирањето и примената на HEMS. Дизајнот на прототипот на HEMS, кој е презентираан во овој докторски труд, има за цел следење и далечинска контрола на потрошувачката на електрична енергија на уредите во домаќинствата. За да се достигне оваа цел се врши: поврзување и тестирање на функционалностите на хардверските компоненти од системот, имплементација на новосоздадениот повеќекритериумски алгоритам за податочно рударење на сензорски податоци, идентификација на уредите преку резултатите добиени од алгоритмот, генерирање на правила за: контрола, регулација и безбедносно работење на приклучените уреди на сензорските приклучници, имплементација на новокреираниот едноставен кориснички интерфејс за управување со множество од контролни процедури за управување со уредите.

Комплексните системи кои ги моделираат процесите од секојдневието (реалноста) се карактеризираат со непрекинато во доаѓањето на примероците. Имено, прототипот на HEMS кој е прикажан во овој докторски труд, со помош на сензорските приклучници ги мери (непрекинато во текот на времето) одделните вредности на атрибутите на потрошувачката на електрична енергија на уредите кои се приклучени на надгледуваните приклучници. Вака собраните податочни примероци, или т.н. инстанци, откако ќе се запишат во соодветната база, се предмет на анализа на алгоритмот за податочното рударење, со цел да се изврши нивно придружување кон соодветните кластери. На таков начин се врши идентификација на приклучените уреди, а со тоа се исполнува предусловот за успешна контрола на потрошувачката на електрична енергија. Овие инстанци не можат доволно добро да се анализираат и придружат кон соодветните кластери преку алгоритам со единечен критериум, туку кон нив се пристапува со новоразвиените критериуми за податочно рударење кои се применуваат последователно. Новиот повеќекритериумски алгоритам за податочно рударење, кој е развиен за потребите на оваа докторска дисертација, е детално опишан во **петтото поглавје**. Целта на овој алгоритам е успешна идентификација на кластерите за новодоаѓачките инстанци. Притоа, меѓу предностите на овој алгоритам се вбројува и можноста инстанците да се придружуваат и групираат во кластери со нехомогена структура, различна форма и различна густина. Како заклучок од споредбата со резултатите добиени од постојните алгоритми за податочно рударење, како и заради континуално-променливите дискретни вредности на податоците за анализа, овој алгоритам се базира на повеќе различни критериуми за податочно рударење кои се развиени во оваа докторска дисертација. Првиот критериум има геометриски приод кон проблемот за кластерирање на инстанците. Се воведува

поимот минимум-максимум (min-max) паралелопипед, кој како форма го карактеризира просторот обграден со минимум-максимум (min-max) вредностите за секој од атрибутите на инстанците. Волуменот на овој паралелопипед го опфаќа кластерот, односно облакот од инстанци на одделните кластери. Алгоритмот врши идентификација на припадноста на новата инстанца кон иницијалните паралелопипеди, така што ако новата инстанца, кандидат за кластерирање, припаѓа на волуменот вграден во еден или повеќе min-max паралелопипеди, тогаш таа потенцијално припаѓа на кластерот или на кластерите кои се асоцирани со соодветните min-max паралелопипеди. На овој начин се овозможува редукција на бројот на анализирани податоци, но истовремено тие не се бришат од базата на податоци, сè со цел да бидат достапни за понатамошната анализа. Од друга страна, box-димензијата (како еден тип на фрактална димензија која се пресметува преку пребројување на зафатените (населените) со податоци паралелопипеди кои го опфаќаат просторот на проблемот) се употребува како мерка за сличност. Таа го забрзува алгоритмот без да ја намали димензијата на разгледуваниот проблем, односно без да елиминира некој од атрибутите за инстанците. Од особено значење е примената на box-димензијата, бидејќи таа овозможува и успешно одредување на таканаречените “надворешни” инстанци како и селекција на потенцијалните кластери за придружување, кои не мора да се хомогени, туку напротив, може да содржат повеќе раздалечени групи на инстанци (на пример: повеќе групи на точки, репрезенти на инстанци, заради различните работни циклуси/режими на уредите не треба да се идентификуваат како различни кластери, туку како делови од еден ист кластер).

Новоразвиениот алгоритам за податочно рударење ги вклучува позитивните карактеристики на мрежните, хиерархиските, делбените како и густински базирани алгоритми, но за разлика од претходните има подобри перформанси. Повеќе-критериумскиот алгоритам наликува на мрежните алгоритми за кластерирање заради тоа што новите податоци за кластерирање се вградуваат во потенцијалниот простор за кластерирање, а потоа тој простор е поделен на конечен број на ќелии. Како и во мрежните алгоритми за кластерирање, повеќекритериумскиот алгоритам ги анализира податочните множества преку анализа на припадноста во секоја од единичните ќелии, но дополнително кластерот може да ги растегнува своите граници во секоја насока (не само по хоризонтала или вертикала). Ваквото својство се објаснува заради фактот дека кластерирањето не се разгледува само од геометриска перспектива, туку преку статистичка анализа според вредностите за box-димензијата. За да се одбере потенцијалниот кластер за новите инстанци, потребно е да се најдат кластерите на кои придружувањето на инстанците нема во голема мера да им ја промени box-димензијата.

Дополнително, повеќекритериумскиот алгоритам го користи таканаречениот “одгоре-надолу” аналитичкиот пристап, слично на делбено-хиерархиските алгоритми, каде што анализата оди сè додека секоја единечна ќелија од соодветното ниво не содржи само една инстанца (терминален јазел или јазел лист). Слично на хиерархиското кластерирање, не е потребно постојано да се знае егзактниот број на јазли за да може да се анализира комплетната хиерархија на различни нивоа на кластери. За разлика од хиерархиското кластерирање, предложениот алгоритам успешно се справува со шумот и надворешните (потенцијално невалидните) инстанци заради својството на адаптивност на кластерите низ различните нивоа во хиерархијата.

Слично на алгоритмите базирани на густина, повеќекритериумскиот алгоритам ги придружува новите инстанции на соодветниот кластер на база на сличност со тој кластер. Додека во алгоритмите базирани на густина, мерката за сличност е претставена преку класификационото правило претставено со атрибути како радиусот и бројот на минимално оддалечени инстанци, во повеќекритериумскиот алгоритам мерката за сличност е претставена преку проширено класификационно правило со вредностите на фракталните димензии за потенцијалните кластери. На овој начин, повеќе-критериумскиот алгоритам подобро функционира за податочни множества со дисперзирани вредности и со различна густина на населеност на податоците во оригиналниот Евклидов простор.

Делбените алгоритми се надоврзуваат на анализата на податочните множества во Евклидовиот простор, каде што кластерирањето се базира на случајно избрани иницијални центри (тежишта) на потенцијалните кластери, кон кои новите инстанци се додаваат по критериум на минимални растојанија до центрите на соодветните кластери. Додека делбените алгоритми се ограничени на иницијалниот број на кластери, сличните форми и густини на кластерите и конечните податочни множества, повеќекритериумскиот алгоритам ги користи сличните делбени стратегии, но дополнително базирани на бок-димензијата. Затоа, овој алгоритам може да работи и со неконечни податочни множества и променлив број, различна форма и различна густина на кластери.

Резултатите од валидацијата на предложениот повеќекритериумски алгоритам и тестирањето на неговите перформанси се опишани во **шестото поглавје**. Во прелиминарната фаза на извршување на алгоритмот, запишаните инстанци во базата за потрошувачка на електрична енергија се групираат соодветно во можни почетни кластери кои се идентифицирани и генерирани од одделно приклучените уреди или од нивните комбинации. Множество на инстанци за тестирање е генерирано според произволна (стохастична) селекција на одделни инстанци од претходно одредените почетни кластери. За да се провери прецизноста на алгоритмот за податочно рударење, односно да се тренира предложениот HEMS, инстанците од така креираното множество за тестирање беа анализирани со помош на алгоритмот за податочно рударење кој е презентираан во петтото поглавје. Како резултат од оваа фаза на тестирање, секоја инстанца е придружена кон соодветниот кластер со оглед на класификационото правило (кое ги содржи резултатите од исполнувањето на секој од предложените критериуми), кое понатаму се запишува во базата на знаење. По добивањето на потврдата за успешноста на класификационите правила преку анализа на множеството на инстанци за тестирање, беше тестирана применливоста на предложениот повеќекритериумски алгоритам за податочно рударење на новопристигнувачките инстанци. Добиената висока прецизност на оваа класификациона процедура ја потврдува ефикасноста на алгоритмот. Резултатите покажуваат дека по придружувањето на само неколку нови пристигнувачки инстанци, критериумот кој се базира на бок-димензијата овозможува точно придружување на новодоаѓачките инстанци. Откако е направено успешно придружување кон кластерите, односно успешна идентификација на уредите, се преминува на фазата на надгледување, контрола и управување со уредите приклучени на сензорските приклучници. Со цел да се создадат едноставни и ефикасни правила за вклучување и исклучување на сензорските приклучници, се користат дрва на одлучување при развојот на прекинувачката логика. Потоа, се креира множество од правила со кои се овозможува: смалување на сметката за потрошена електрична енергија со поместување на користењето (вклученост) на уредот од периодот на високите кон периодот на ниските тарифни ставови; подобрување на енергетската ефикасност кога системот ќе открие некорисна работа или работа во режим на мирување на уредите во домаќинството, како и намалување на сигурносните ризици со исклучување на сензорската приклучница при појава на напони со недозволен вредности.

Во **седмото поглавје** се презентирани заклучоците кои произлегоа од поставените цели на истражувањата, нивната реализација преку развивање на новиот повеќекритериумски алгоритам за податочно рударење, чија валидација е извршена во реални услови на поставка на уреди кои се надгледувани и контролирани со прототипот за HEMS кој е дизајниран и реализиран за потребите на оваа докторска дисертација. Во оваа поглавје се презентирани и насоките за понатамошните истражувања, кои произлегоа од сознанијата и резултатите добиени при изработката на овој докторски труд.

Во **осмото поглавје**, даден е преглед на користената литература која е од интерес на областа на истражување, вклучително и на трудовите на докторантката со кои таа ги потврдува резултатите од оваа докторска дисертација во дваесет и три труда на меѓународни конференции и два во списанија.

Деветтото поглавје го содржи прилогот во кој се претставени корисничките интерфејси за апликацијата за паметните телефони.

4. Верификација на докторската дисертација

Резултатите од истражувањата на проблематиката на докторската дисертација, кандидатката м-р Сања Велева успешно ги презентирала и публикувала во меѓународни конференции и списанија. Кандидатката е автор или коавтор на следниве трудови:

Конференции:

- [1] **Veleva Sanja**, Davcev Danco, "Data Mining as an Enabling Technology for Home Energy Management System", *IEEE Conference on Innovative Smart Grid Technologies (ISGT 2012)*, Washington Marriott Wardman Park (DC), USA, January 17-19, 2012 (in print).
- [2] **Veleva Sanja**, Davcev Danco, Kacarska Marija, "Wireless Smart Platform for Home Energy Management System", *2nd IEEE Innovative Smart Grid Technologies Conference Europe 2011 (ISGT-EUROPE 2011)*, Manchester, United Kingdom, December 5 – 7, 2011 (in print).
- [3] **Veleva Sanja**, Davcev Danco, "Multi-criterion Mining Algorithm for Efficient Home Energy Management System", *12th IEEE International Symposium on - Computational Intelligence and Informatics*, Budapest, Hungary, November 21-22, 2011, (in review).
- [4] **Veleva Sanja**, Davcev Danco, Kacarska Marija, "Box-Dimension as a Correlation Measure for Data Mining of Power Socket Sensor Data", *IEEE International Conference on Smart Measurements and Future Grids Conference 2011 (SMFG 2011)*, Bologna, Italy, November 14-16, 2011, (in print).
- [5] **Veleva Sanja**, Davcev Danco, "Information System for Data Collection and Control of Power Socket Sensors", in *Proc. of 7th Conference of MAKO CIGRE 2011*, Ohrid, October 2-4, 2011.
- [6] **Veleva Sanja**, Davcev Danco, "Opportunities and challenges of sensor and actuator networks (SANETS) in Smart Grid", In *Proc. of International symposium ZEMAK ENERGETICS 2010*, October, Ohrid, Macedonia, pp. 121-130, 2010.
- [7] **Veleva Sanja**, Kosta Mitreski, "GIS as a platform for data mining algorithms for hydrological prediction", In *CD Proc. of GDⁱ GISDATA Users Conference 2010*, "Shape Tomorrow Today: Processes, Technologies, Data", September 21-23, 2010, Opatija, Croatia, 2010.
- [8] **Veleva Sanja**, Kosta Mitreski, "Data analysis of spatio-temporal sensor data as a contribution to the model analysis for water resources", In *Web Proc. of Fourth International Scientific Conference on water observation and information system for decision support, BALWOIS 2010*, 25-29 May, Ohrid, Republic of Macedonia, pp. 1-9, 2010. (референцирано од WIKI.GIS за TEMPORAL GIS)
- [9] Kacarska, M., **Veleva, S.**, Cundeva, S.: "Business modeling for wind power energy production", In *Proc. of International symposium ZEMAK ENERGETICS 2010*, October, Ohrid, Macedonia, pp. 301-311, 2010.
- [10] **Veleva, S.**, Kacarska, M., Cundeva, S., "Integrating ICT Innovations with smart metering", In *Proc. of International symposium ZEMAK ENERGETICS 2010*, October, Ohrid, Macedonia, pp. 485-494, 2010.
- [11] Cundeva, S., Kacarska, M., and **Veleva, S.**: "Development of Smart Grids and asset management", In *Proc. of International symposium ZEMAK ENERGETICS 2010*, October, Ohrid, Macedonia, pp. 1109-1117, 2010.
- [12] **Veleva Sanja**, Kosta Mitreski, "Data Management for the Water Monitoring System of Lake Prespa", In *CD Proc. of The 2nd IEEE International Conference on*

Environmental and Computer Science (ICECS 2009), 28-30 December, Dubai, UAE, ISBN 978-0-7695-3937-9, pp.76-80, 2009.

- [13] **Veleva Sanja**, Kosta Mitreski, "Utilization of a Lake Monitoring System for Spatio-temporal Analysis for Sensor Data", In *Web-proceeding of 3rd IAS-CSS IEEE Seminar for Advanced Industrial Control Applications, SAICA 2009*, 16-17 November, Madrid, Spain, pp. 29-34, 2009.
- [14] **Veleva Sanja**, Kosta Mitreski, Danco Davcev, "Spatial modelling of the river surface water flow as a tool for managing the sustainability of rivers", In *proc. of International Society for Ecological Modelling ISEM 2009 Conference "Ecological Modelling for Enhanced Sustainability in Management"*, 6 - 9 October, Quebec City, P.Q., Canada, pp. 185, 2009.
- [15] **Veleva Sanja**, Kosta Mitreski, Danco Davcev, "Identification of the hydrological complexity by using the modified box-counting method", In *proc. of International Society for Ecological Modelling ISEM 2009 Conference "Ecological Modelling for Enhanced Sustainability in Management"*, 6 - 9 October, Quebec City, P.Q., Canada, pp. 184, 2009.
- [16] **Veleva Sanja**, Kosta Mitreski, Danco Davcev, "Geo-spatial analysis for prediction of river floods", In *proc. of ICT Innovations 2009*, 28-29 September, Ohrid, Republic of Macedonia, 2009.
- [17] Kacarska, M., **Veleva, S.**, et all.: "Industrial Energy Management System", In *proc. of 6th Mediterranean Conference and Exhibition on Power Generation, Transmission, Distribution and Energy Conversion, MedPower 2008*, November, Thessaloniki, Greece, paper MEDo8/144, 2008.
- [18] **Veleva Sanja**, Ljubisa Kocic: "Estimating box-dimension by sign counting", *28th IEEE International Conference on Information Technology Interfaces 2006*, Cavtat-Dubrovnik, pp. 575-580, 2006.
- [19] Кацарска Марија, **Велева Сања**, Деловски Славчо, "Примена на SCADA во ЕЕС" *IX национална конференција со меѓународно учество, ЕТАИ 2009*, 26-29 септември 2009, Охрид, Македонија, стр. 1109-1117.
- [20] Кацарска М., С. **Велева**, С. Деловски: "Контрола на врвните оптоварувања во индустриски погони со PLCMaxi", *Петто советување на МАКО СИГРЕ 2007*, Охрид, Македонија, С1-11г, октомври 2007.
- [21] **Велева, С.**, Трпевска, Е., Кацарска, М.: "SCADA-Компонента на диспетчерски тренинг симулатор", *V Conference MAKOCIGRE 2007*, Ohrid, Macedonia, C1-03г, 2007.
- [22] Petrovski Dimitar, **Veleva Sanja**, "Research of the possibilities for creation of power market simulator based on the reinforcement learning", *V Conference MAKOCIGRE 2007*, Ohrid, 2007.
- [23] **Sanja Veleva**, Delovski, S. et all.: "DMS integrator of SCADA and GIS", *BPC 2006*, Ohrid, 2006.

Списанија:

- [1] **Veleva Sanja**, Davcev Danco: "Implementation Perspectives of Wireless Sensor and Actuator Networks in Smart Grid", *Advanced Materials Research Journal (ISSN: 1022-6680)*, selected paper from the 2011 International Conference on Smart Grid Systems (ICSGS 2011) (accepted for publication, in print), 2011.
- [2] Kacarska, M., Arnautovski-Toševa, V., **Veleva Sanja**, "Automatic Control of Industrial Peak Loads", *9th International Conference on Applied Electromagentics PES 2009*, FACTA UNIVERSITATIS (NIS), Series: Electronics and Energetics, VOL 22, Issue No. 3, pp. 329-339, December 2009.

5. Оригинални придонеси на докторската дисертација

Главните придонеси на докторската дисертација, кои се потврдени во публикуваните трудови на кандидатката м-р Сања Велева, може да се групираат во следниве три сегменти:

1. Предпроцесирање на сензорските податоци:

- иновативен пристап за собирање на сензорските податоци преку динамички врски кон базата на податоци, со можност за континуирано одредување и издвојување на вредностите кои се сметаат за надворешни, односно не припаѓаат на одреден кластер;
- употреба на сензорски мерен систем составен од безжични сензори и актуатори за мерењата од далечина;
- создавање на критериуми за валидација и контрола на редувантноста на сензорските податоци;
- развој на алгоритам за селекција и редукција на сензорските еко-податоци.

2. Развој на алгоритам за податочно рударење на сензорските податоци:

- Дефинирање и примена на повеќе крититериуми на кои се базира новиот алгоритам за податочно рударење.
- Воведување на два пристапа кон проблемот на кластерирање на податоците: *геометриски* и *статистички* пристап, што се потврдува со подобрени перформанси, односно применетата временска оптимизација во однос на постојните алгоритми за податочно рударење. Геометрискиот приод кон проблемот за кластерирање е употребен заради оптимизација на перформансите на алгоритмот со оглед на времето на пресметките, додека статистичкиот приод овозможува зголемување на брзината на алгоритмот, без да се намалува димензијата на проблемот.
- Воведување на критериумот за идентификација на припадноста на новата инстанца кон иницијалните паралелопипеди со минимум-максимум (min-max) вредности за секој од атрибутите на инстанците. На овој начин, се намалува бројот на потенцијални кластери, односно бројот на анализирани податоци кои се користат при одредување на кластерите без да се намали прецизноста на алгоритмот, односно без да се намали веродостојноста на податоците. Неселектираните податоци не се отстрануваат трајно од базата, сè со цел тие да бидат достапни за понатамошната анализа.
- Воведување на критериумот *бох-димензија*, како мерка за сличност на податоците. Минималните отстапувањата од иницијално пресметаните *бох-димензии* на кластерите ја одредуваат потенцијалната припадност на инстанците кон соодветните кластери. На ваков начин се зголемува прецизноста за утврдување на потенцијалните кластери, но исто така и се забрзува алгоритмот без да ја намали димензијата на разгледуваниот проблем, односно без да елиминира некој од атрибутите за инстанците.
- Овозможено е успешно одредување на таканаречените “надворешни” инстанци како и на потенцијалните нови кластери кои не се хомогени, туку напротив, можат да содржат повеќе меѓусебно раздалечени групи на инстанци (инстанци кои припаѓаат на ист кластер, но не се униформно распределени туку сконцентрирани во повеќе подгрупи).
- Овозможено е придружување на инстанци кон кластери кои имаат неправилна форма и различна густина на населеност со инстанци.
- Континуалните подобрувања при донесувањето на одлуки за придружување на инстанците кон соодветниот кластер укажуваат на својството на

адаптибилност и континуираното учење во рамките на новоразвиениот повеќекритериумски алгоритам, односно на флексибилност во изборот на правила при предиктивната анализа.

3. Постпроцесирање на сензорските податоци:

- Валидацијата на повеќекритериумскиот алгоритам е извршена во реални услови преку сензорските податоци добиени од поставката на уреди прикачени на сензорски приклучници. Високиот степен на прецизност на резултатите кои се добиени со примената на повеќекритериумскиот алгоритам за податочно рударење на сензорски податоци ја надминува прецизноста во кластерирањето која се добива со постојните алгоритми, меѓу кои и на алгоритмот Simple EM - expectation maximization, кој од сите расположливи алгоритми за кластерирање на WEKA дава најдобри резултати, но сепак недоволно прецизни (од 9 кластери кои би требало да се идентификуваат, идентификувани се само 4, а и тие се неправилно идентификувани бидејќи не се дозволува препокривање на кластери). За разлика од тоа, повеќекритериумскиот алгоритам овозможува успешна идентификација на потенцијалните кластери за новодоаѓачките инстанци, односно успешна идентификација на различни уреди кои се приклучени на повеќекратна приклучница со цел тие подоцна да може да се контролираат.
- Дефинирање на систем за временска анализа на сензорските податоци, при тоа потпирајќи се на мултидисциплинарноста со обидот за интегрирање на информатичко-комуникациските технологии во енергетиката и екологијата.
- Развој на архитектура и функционалности на прототипот на „системот за управување со потрошувачката на енергија во домаќинствата“, HEMS, кој е дизајниран како меѓучекор кон развојот на просторно-дистрибуираното надгледување и контрола на енергетската ефикасност. Функционалниот дизајн на прототипот на HEMS има за цел следење и далечинска контрола на потрошувачката на електрична енергија на уредите во домаќинствата.
- Создавање на софтверска алатка наречена „генератор на правила“ за креирање на правила за следење и далечинска контрола на потрошувачката на електрична енергија, како и контрола на сигурносното работење на приклучените уреди. Таа, преку едноставно генерирани функционални правила за вклучување и исклучување на сензорските приклучници, за кои одлуки се користат дрва на одлучување, ја контролира енергетската ефикасност на надгледуваниот систем применувајќи ја интелигентната прекинувачка логика. На ваков начин е овозможено и сетирање на одредени правила од страна на крајниот корисник, преку кои HEMS автономно ќе ја регулира потрошувачката на електрична енергија на уредите во домаќинствата.
- Создавање на едноставен и флексибилен кориснички интерфејс на апликацијата преку која крајниот корисник далечински преку паметните телефони може да ја следи работата на системот и да управува со функционалните правила креирани со генераторот на правила. На овој начин се овозможува иновативен пристап за полесно разбирање на сензорските податоците преку нивно надгледување, визуелизација и ефикасна контрола.
- Овозможување на конзистентна и ефикасна ИКТ-платформа за заштеда на електрична енергија и за намалување на сметката за електрична енергија, преку автономна системска контрола на уредите, истовремено оставајќи белег на историски свесната интелигентна мрежа.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на претходно изнесеното, Комисијата заклучи дека со дисертацијата „Алгоритми за податочно рударење на просторно-временски сензорски еко-податоци“, на кандидатката м-р Сања Велева, е даден оригинален научен придонес во областа на податочното рударење на просторно-временските сензорски еко-податоци. Изнесена е обемна анализа на тековната состојба во ова исклучително значајно подрачје од информациските и комуникациските технологии. Предложени се нови концепти и критериуми за подобрување на тековните алгоритми за податочно рударење на сензорските податоци, како и за подобрување на архитектурата и организацијата на системите за контрола и управување на безжичните сензорско-актуаторски системи. Исто така, дадени се и насоки за понатамошни истражувања и подобрувања.

Од претходно изложените резултати, може да се заклучи дека кандидатката м-р Сања Велева покажува длабоко познавање на темата и проблематиката која е третирана во докторската дисертација, што резултира со нејзин научен придонес во областа на податочното рударење, со посебен осврт кон третирањето на податоците од безжичните интелигентни сензорски системи. Придонесот исто така може да се согледа и во развојот и имплементацијата на интелигентната платформа за контрола и управување на сензорските системи. Како потврда на придонесите, дел од резултатите добиени од докторската дисертација се публикувани во дваесет и три научни труда на меѓународни конференции и два во списанија.

Врз основа на изложената анализа, Комисијата има чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје да го прифати извештајот и на кандидатката м-р Сања Велева да и одобри јавна одбрана на докторската дисертација „Алгоритми за податочно рударење на просторно-временски сензорски еко-податоци“.

Скопје, 5. X 2011 година

Комисија за одбрана на докторската дисертација

1. Проф. д-р Данчо Давчев, претседател, коментор, с.р.
2. Вонр. проф. д-р Коста Митрески, ментор, с.р.
3. Вонр. проф. д-р Владимир Трајковиќ, член, с.р.
4. Проф. д-р Марија Кацарска, член, с.р.
5. Доц. д-р Андреа Кулаков, член, с.р.

РЕФЕРАТ

**ЗА ПОДОБНОСТ НА ТЕМАТА ЗА ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА
„ФОЛКЛОРОТ И НЕГОВАТА УМЕТНИЧКА ТРАНСПОЗИЦИЈА ВО ДЕЛ
ОД СИМФОНИСКОТО ТВОРЕШТВО КАЈ МАКЕДОНСКИТЕ
КОМПОЗИТОРИ“ И ОСПОСОБЕНОСТ НА КАНДИДАТОТ М-Р ГОЦЕ
ГАВРИЛОВСКИ ЗА НАУЧНА РАБОТА**

Со одлука бр. 02-297 на Научниот совет на Институтот за фолклор „Марко Цепенков“ во Скопје, донесена на седницата одржана на 20.7.2011 година, избрани сме за членови на Комисијата за оцена и подобност на пријавената тема за докторска дисертација под наслов **Фолклорот и неговата уметничка транспозиција во дел од симфониското творештво кај македонските композитори**, пријавена од м-р Гоце Гавриловски. По извршениот преглед на доставената документација, содржината и образложението на темата, Комисијата го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Селективни биографски и библиографски податоци за кандидатот:

Гавриловски Гоце е роден на 7.2.1978 година во Охрид. Средното музичко училиште го завршил во Скопје, на отсеците за музичка теорија и педагогија и на отсекот за пијано во класата на Рита Трпчева-Поповиќ. Во 2002 година дипломирал на Факултетот за музичка уметност при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје на Одделот за композиција кај проф. м-р Гоце Коларовски на тема: Симфониска суита: „Фолклорна обредна ракатка“ - за симфониски оркестар, а пијано учел кај проф. Евушка Трпкова-Елезовиќ. Оркестрација учел кај проф. Томислав Зографски, а завршил кај проф. Томе Манчев. Неговата диплома е прифатена, нострифицирана и заверена на Факултетот за музичка култура HAMU во Прага и оттаму има добиено звање магистер по композиција. Постдипломските студии ги завршил во 2007 година на Факултетот за музичка уметност при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје на одделот Теорија на оркестрација, со трудот на тема: „Присутноста, улогата и употребата на музичките инструменти во делото Трета Симфонија- Рустика- ор. 58, на македонскиот композитор Властимир Николовски“.

Од 1997 до 2002 година работел во Македонската радио-телевизија, во

редакциите за: детска, сериозна, народна и забавна музика како музички новинар, соработник, критичар и музички илустратор, трет канал, како и во Македонската музичко-касетен продукција, како продуцент во Одделот за сериозна музика под раководство на Ристо Аврамовски и Илија Пејовски.

Од 2002 до 2008 година, работел во ОМУ “Методи Патче“ во Охрид, а од 2008 година е доцент на Факултетот за музичка уметност при Универзитетот “Гоце Делчев“ во Штип.

Неговиот композиторски опус е многу богат, а тоа можеме да го согледаме преку богатата листа на творештвото по жанрови, години на создавање и изведувачки состав:

1. Минијатури за соло-инструменти
2. Музика за пијано
3. Вокални композиции
4. Музика за две пијана
5. Музика за помали ансамбли
6. Композиции за гудачки квартет/ ансамбл
7. Хорски композиции
8. Композиции за камерен ансамбл/ оркестар
9. Композиции за симфониски оркестар

Учествувал на некои симпозиуми, конференции и разни форуми низ Републиката.

Од содржината и образложението на темата може да се види дека проучувањата ќе се базираат врз постојни истражувања од областа на музикологијата.

Комисијата, согласно со мислењето на кандидатот, ја предлага работната содржина на докторската теза, поаѓајќи од некои поранешни стандардни пристапи кон фолклорот и неговата уметничка транспозиција.

Основата на предлог-тезата за докторска дисертација ја чини граѓа која претставува извонредно богатство, со многустран и интересен репертоар, кој од културна гледна точка е од непроценлива вредност.

Многу важен сегмент при истражувањето ќе биде анализата на дел од симфониското творештво на македонските композитори во XX век и новите истражувања кои се вршени во последните години. На овој начин ќе можат да се создадат услови за поставување на тези кои до сега не се разгледувани, а при тоа компаративно ќе се следат и новите појави кои се актуелни во поновиот период. Со нов вид на класификација би се образложила и дефинирала застапеноста на фолклорните елементи во симфониското творештво кај одредени композитори.

Комисијата ја прифаќа предложената работна содржина на докторската теза да биде подредена во четири главни наслови (во кои ќе следат нивни внатрешни поделби во поднаслови), а потоа да следува заклучок, прилози и научна апаратура, формирани на следниов начин:

Предговор

Вовед

1. Историски и хронолошки набљудувања за користењето на фолклорните елементи во авторското творештво

1.1. Влијанија и политички настани кои помогнале и наложиле за оформување на таков вид на дело

1.2. Споредби со други автори и земји

2. Фолклорните елементи во оркестарското творештво на македонските композитори

2.1. Авторы

2.2. Биографија за авторите и нивното симфониско творештво

3. Употреба на фолклорните елементи кај музичките инструменти во симфониското творештво кај македонските композитори

3.1. Класификација при употребата на музичките инструменти во делата (автентични фолклорни музички инструменти- обработени)

3.1.1. Дела со употреба на оригинален- автентичен фолклорен (народен) музички инструмент

3.1.2. Дела со употреба на обработен фолклорен (народен) музички инструмент- преку стилизирање или комбинирање на тембри

3.2 Класификација на фолклорните елементи во составот на мелодиката на делата (автентична – обработена мелодика)

3.2.1. Дела со употреба на народна мелодика- автентична, буквално цитирана во оригинал

3.2.2. Дела со употреба на стилизирана мелодика- навестување на фолклорните елементи преку обработка и разни комбинации

4. Анализа на делата на македонските композитори и влијанието на фолклорните елементи врз нивното создавање

4.1. Оркестарско - звучната категорија и темброт во делата на македонските композитори и влијанието на фолклорните елементи врз нивното создавање

4.2. Музичка форма (структура) во делата на македонските композитори

4.3. Хармонско-оркестрациска структура во делата на македонските композитори и влијанието на фолклорните елементи врз нивното создавање

4.4. Мелодиско-оркестрациска структура на делата во корелации со фолклорните елементи

4.5. Метро-ритмичка организација на делата во корелација со фолклорните елементи

4.6. Оркестрациско оформување на тематизмот и драматургијата во делата на македонските композитори и влијанието на фолклорните елементи врз нивното создавање

Во продолжение на трудот, кандидатот поместува:

5. Заклучок

6. Резиме на странски јазик

7. Библиографија

8. Индекс на композитори и поими

9. Прилози:

- Табели;

- ЦД - снимки од делата, во изведба на....., под диригентската палка на...;

- Партитури од делата кои ќе бидат предмет на истражувањата.

Во *Предговорот* ќе биде истакнато значењето, целта и задачите при истражувањата, а во *Воведот* ќе бидат изнесени теоретско-методолошките аспекти при проучувањето.

Во *првото поглавје* ќе се дефинира историски, културолошки и социолошки позицијата во која се наоѓале творците додека ја создавале својата музика, со акцент врз нивното фолклорно симфониско творештво, чиј интегрален дел е овој труд. Историски и хронолошки набљудувано ќе се осознае: како се користеле фолклорните елементи во авторското творештво, кое ќе се карактеризира преку разни влијанија и политички настани кои помогнале и наложиле за создавање на едно такво оркестарско дело.

Во *второто поглавје* ќе се фокусираме врз инспиративниот момент на композициите, нивното значење врз композиторите, како и рефлексивната на музичкиот фолклор врз композиторовата партитура.

Во *третото поглавје*, кое претставува столб на трудот, се извршува класификација на уметничката транспозиција на фолклорот во дел од македонското симфониско композиторско творештво, преку употреба на фолклорните елементи кај музичките инструменти во симфониското творештво на македонските композитори и класификација при употребата на музичките инструменти на автентични и обработени.

Во *четвртото поглавје*, со помош на формална анализа на делата, ќе се истакнат и дефинираат начините на употреба на фолклорните елементи во оркестарските дела на македонските композитори.

Ова е мошне студиозен пристап на кандидатот кон материјалот и претставува исклучителен предизвик бидејќи опфаќа тематски подрачја кои не се премногу истражувани во нашата земја, а особено поради фактот дека тие тематски подрачја терминологички и не се сосема класифицирани и дефинирани, но затоа претставува поттик и понатаму да се фокусираме токму на овие проблематики во едно музичко дело, вклучително и во македонското симфониско творештво.

Овој избор е оправдан, бидејќи станува збор за еден репрезентативен сегмент, кој содржи музичка разноликост, но и специфичности кои се можеби одлучувачки врз инспирацијата на македонските симфоничари, и нивното влијание во развојот на македонската авторска музика, а со тоа и на целокупното македонско музичко творештво како нејзин интегрален дел.

Комисијата смета дека содржината на темата: **Фолклорот и неговата уметничка транспозиција во дел од симфониското творештво кај македонските композитори**, пријавена од м-р Гоце Гавриловски, формулирана на овој начин е соодветна на предметот на истражувањето. Дополнувањата што сигурно ќе се појават во текот на работата нема значително да влијаат врз основната концепција. Со оглед на фактот што фолклорот и неговата уметничка транспозиција во дел од симфониското творештво кај македонските композитори не се доволно истражувани, а она што е значајно е во доменот на македонските музиколошки истражувања, предложената тема ќе претставува значаен придонес за македонската музикологија.

Од сето ова може да се заклучи дека изборот на темата, како и методолошките основи на планираното истражување, во целост соодветствува на нивото и барањата на една докторска дисертација.

Врз основа на изнесеното, Комисијата има чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Институтот за фолклор „Марко Цепенков“ во Скопје, да ја прифати темата: **Фолклорот и неговата уметничка транспозиција во дел од симфониското творештво кај македонските композитори**, од кандидатот м-р Гоце Гавриловски, како подобра за изработка на докторска дисертација.

Скопје, септември 2011 година

Комисија

Д-р Родна Величковска, вонреден професор во Институтот за фолклор „Марко Цепенков“, при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, с.р.

Д-р Илчо Јованов, вонреден професор на Факултетот за музичка уметност при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, с.р.

Д-р Стефанија Лешкова-Зеленковска, вонреден професор на Факултетот за музичка уметност при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО ЗВАЊЕТО ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР ПО ПРЕДМЕТОТ СОЦИОЛОГИЈА НА ФИЗИЧКОТО ОБРАЗОВАНИЕ И СПОРТ НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ФИЗИЧКА КУЛТУРА ВО СКОПЈЕ

Наставно - научниот совет на Факултетот за физичка култура во Скопје, на својата прва седница од 12.10.2011 година, донесе одлука број 0201-844/10 со која определија Рецензентската комисија во врска со пријавата на д-р Иван Анастасовски - вонреден професор, на конкурсот објавен во весникот „Нова Македонија“, од 26.8.2011 година, за избор на 1 (еден) наставник во сите звања по предметот, социологија на физичко образование и спорт.

Рецензентската комисија во состав: проф. д-р Нелко Стојаноски – претседател, проф. д-р. Ленче Алексовска - Величковска - член и проф. д-р Вуица Живковиќ - член, на Наставно-научниот совет да му го предлага следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Биографски податоци за кандидатот

Кандидатот проф. д-р Иван А. Анастасовски е роден на 9.11.1973 година во Куманово. Основно образование завршил во Куманово, а средно образование во Скопје. На Факултетот за физичка култура се запишал во учебната 1991/92 година, а дипломирал во 1995 година со просечен успех 9,34, со дипломска работа под наслов „Оптимална методска поставеност на елементите од спортските игри во наставниот план и програм за основно образование групирани според нивната биомеханичка сличност“. Магистрирал со трудот насловен „Утврдување на оптимален модел за обучување на елементите од кошарка кај учениците од VI-те одделенија“, одбранета на 21.10.2001. Докторирал на темата под наслов „Утврдување на оптимални модели за обучување на елементите од спортските игри кошарка, фудбал, ракомет и одбојка опфатени со наставните програми за основното образование“, одбранета на 22.1.1999.

По дипломирањето станува тренер на млади категории во Кошаркарскиот клуб „Куманово“ од Куманово, каде што во 1995 година е назначен за помошен тренер во клубот. Во 1997 година е назначен за прв тренер на КК. „Куманово“. На 30.12.1996 година се вработил на Факултетот за физичка култура како помалад асистент по предметот методика на физичко воспитание. На 16.4.1999 година е избран за асистент, а на 29.3.2002 година е избран за насловен доцент по предметот методика на физичко воспитание. Од 2005 до 2007 бил претседател на Општинскиот сојуз на спортови на град Куманово. Од 2005, па сè до денес е член на Управниот одбор на Фудбалската федерација на Македонија. На 10.9.2009 година избран е за вонреден професор по предметот теорија и методика на физичко воспитание. На 29.10.2010 година го одбранил докторатот од областа на социологијата на Институтот за социолошко политичко-правни истражувања во Скопје, со одлука бр.02-1863/9, на тема „Социолошките аспекти на насилно и агресивно однесување на спортски манифестации во Република Македонија“. За 2011 е избран во Светската асоцијација на социолози на спорт.

2. СПОРТСКО-ПЕДАГОШКА И ОПШТЕСТВЕНА АКТИВНОСТ

Кандидатот Вон. Проф. д-р Иван Анастасовски со спортска активност почнал да се занимава уште од својата најрана младост како пионер во фудбалската школа на ФК, „Куманово“, а подоцна настапувал за кошаркарската екипа на КК, „Куманово“ од Куманово во втората кошаркарска лига на Македонија.

Како студент на Факултетот за физичка култура покажал особен интерес и залагање во изучувањето на подрачјето на спортските игри, особено колективните спортови, во што и посебно се истакнувал. Во 1994 станува тренер на млади категории во Кошаркарскиот клуб „Куманово“ од Куманово, каде што во 1995 година е назначен за помошен тренер во клубот. Во 1997 година станува член на Здружението на тренери на Македонија, а во 1998 е назначен за прв тренер на КК „Куманово“. По неговото вработување на Факултетот, покрај активното учество во научно- истражувачките проекти на Факултетот за физичка култура, активно се занимава со научно-истражувачка работа на предметот на кој е избран, каде што покрај другото, посебен интерес и внимание пројавува кон проучувањето на биомеханичката сличност на елементите од спортските игри кои се изучуваат со наставните планови и програма за основното образование, што се потврдува и со неговото учество на меѓународни конгреси и симпозиуми и семинари од областа на физичката култура со стручни и научни трудови. Од нив, позначајни се: учество на меѓународната конференција „Обрзованието на Западен Балкан“ во Виена од 21 до 22 јануари 2004, и конференција организирана од страна на УЕФА во Варшава од 3 до 4 март 2009 година под назив „Обединети против расизмот“ Во 2001, по предлог на општина Куманово, назначен е за член на ЗЕЛС, во Комисијата за спорт и култура. Во 2002 година е избран за пратеник во Собранието на Република Македонија. Автор е на Законот за спречување на насилно и недостојно однесување на спортските натпревари. Службен весник на РМ бр. 89/04 83 седница 7.12.2004. Во 2005 година избран е за Претседател на Општинскиот спортски сојуз на град Куманово, а истата година е избран за член на Управниот одбор на Фудбалската федерација на Македонија со мандат од четири години. Во 2008 е назначен за кординатор на проект во ФФМ за спречување на насилно и недостојно однесување на фудбалските терени. Од 2009 е член на редакциски одбор на списание во областа на физичкото воспитување и спортот, „Sportexpert“.

Кандидатот има учествувало во повеќе дебатни емисии поврзани со спортот и образованието, а како позначајни ќе ги издвоиме учество во емисиите на Спортското радио 90.3 ФМ, и тоа на: 14 јануари 2009, среда од 13,30 часот, „Акција за спречување на насилството на спортските терени“, 21 јануари 2009, среда, 13,30 часот „Имплементација на Законот за насилно и недолично однесување на спортските терени“, 28 јануари 2009, среда, 13, 30 часот „Примери од европските држави за насилство и најголемите спортски несреќи“ и 11 април 2009, среда, 13,30 часот, „Насилството и борбата на европските држави со расизмот“. Исто така кандидатот има објавено преку 50 стручни текстови поврзани со проблематиката во спортот и образованието како во Република Македонија, така и надвор во реномирани стручни списанија.

3. НАУЧНО ИСТРАЖУВАЧКА И СТРУЧНА ДЕЛНОСТ

Кандидатот Проф. д-р Иван Анастасовски има мошне богат и творечки опус во кој од неговото вработување на Факултетот до последниот избор има објавено преку 50 научни и стручни трудови во кои најчесто, со примена на современи научноистражувачки постапки, е третирана проблематиката на предметот на кој што работи. Покрај ова, кандидатот е автор на пет книги од областа на образованието, спорот, културата, како и на еден практикум, и тоа:

- „Социологија на спорт“,
- „Спортски начин на живеење“,
- „Практикум по физичко воспитување“,
- „Насилство, спорт и култура“,
- „Превенција и репресија на насилство на фудбалски стадиони“,
- „Насилство, агресија и спорт“.

Кандидатот има пишувано за повеќе публикувани списанија за спортот и образованието како во земјата така и надвор од неа.

Во понатамошниот текст, Комисијата ќе ги наведе веќе рецензираните трудови и ќе посочи каде и кога се рецензирани, а ќе ги рецензира само трудовите објавени по последниот избор.

1. Анастасовски, И. Миленковски, Ј. (2008). „Социолошки аспекти на насилното и агресивното однесување на спортските манифестации во Република Македонија“, 12, Симпозиум за спорт и физичко образование на младите, „Физичка култура“

Во овој труд се анализираат социолошките аспекти на насилното и агресивното однесување на луѓето на спортските манифестации во Република Македонија. Авторите кажуваат дека во секоја релативно развиена земја, големо значење му се придава на проблемот поврзан со насилничкото и агресивното однесување на јавно место, манифестирано од поединци, но и од маса луѓе (толпа). Понатаму, авторите објаснуваат дека на овој општествен проблем внимание му посветуваат социолозите, психолозите, педагозите, криминолозите, правниците, криминалистите итн. Притоа, сите тие тргнувајќи од своите базични научни интереси и од различни аспекти ги третираат насилството (силециство, хулиганство) и агресивноста, посебно оние што се појавуваат за време на спортските манифестации. Авторите се децидни дека во Република Македонија постојат зачетоци и сериозна подлога за егзистирање на насилничкото и агресивно однесување од страна на публиката или луѓето пред, за време и по спортските манифестации, односно духот на насилничкото и агресивното однесување лесно се насетува за време на одржувањето на битни спортски манифестации во Република Македонија.

2. Анастасовски, И. (2008). „Фудбалскиот хулиганизам во Република Македонија“, „Фудбалмагазин“, официјална месечна публикација на ФФМ, бр. 4, ноември, стр. 24-25.

Во овој труд, авторот се осврнува на фудбалскиот хулиганизам како негативна општествена појава која има своја историја, свое далечно минато. Неговите традиционални корења треба да се бараат на тлото каде што и за првпат се одиграле спортски (фудбалски) манифестации - Англија. Од историскиот развој на фудбалската култура може да се добие впечаток за долготрајната генеологија на насилничкото однесување во и надвор од фудбалските натпревари. Во тоа далечно историско минато, забележани се спортски нереди со последици од поширок карактер. Од тие причини, уште во 1314 година, Едвард Втори ја забранил фудбалската игра. Според повеќето

научни објаснувања, политичкото потекло на фудбалскиот хулиганизам датира од 1960 како посебен феномен во Англија, а од средината на седумдесеттите години и во другите европски држави.

3. Анастасовски, И., Миленковски, Ј. (2008). „Видови на спортски манифестации“, 12, Симпозиум за спорт и физичко образование на младите, „Физичка култура“.

Во овој труд се анализира појавата на спортските манифестации од својот почеток до денес. Авторите на стручен начин ги дефинираат спортските манифестации, со својот колективен амбиент, и како силно влијание врз гледачите. Авторите потенцираат дека спортските манифестации честопати денес се мала симулација на борба, но дека исто така спортските манифестации и натпреварите понекогаш можат да служат како вистинска разонода и уживање за гледачите, уживање во фер-плејот, но можат да бидат и места на насилство, вулгарности, како и националистичко-шовинистички и расистички испади. Сепак, се нагласува дека неоспорна е вредноста на спортските манифестации во доживувањето на гледачите и нивното чувство за еден од основните проблеми на човековата егзистенција, борбата меѓу луѓето и доживувањето на победата или поразот.

4. Anastasovski, I., Klinčarov, I., Vrbanc, D. (2009). Ucitelj telesne i zdravstvene kulture u reformiranim školama, 1st Internet Symposium “Sport and Science 2009”, Travnik.

Во овој труд авторите ја одредуваат функцијата на наставникот во процесот на преобразбата на воспитно-образовниот систем во современата општествено-педагошка институција. Тие нагласуваат дека наставникот претставува жив човечки фактор во кој на непосреден начин се преживуваат сите сложени општествено-педагошки процеси, кои се карактеристични за современите воспитно-образовни трендови. За да може да се снајде во овие сложени процеси и да ја осмисли својата педагошка практика, потребно е наставникот да ја сфати суштината на вкупните општествени движења. Доколку не ги разбере основните општествени процеси, не ќе може квалификувано да ја програмира својата воспитно-образовна активност. Се потенцира дека наставникот има задача и должност со својата работна активност да придонесе за севкупниот развој на младата личност, сите нејзини човечки потенцијали. На крајот се констатира дека наставникот има задача, заедно со образовната организација, да го претставува општеството во дејноста на училишното воспитание, при што има голема одговорност. Тој не е само стручњак, односно извршител на одредени задачи, туку е и активен учесник во образованието.

8. Anastasovski, I., Milenkovski, J. Stojanoska, T. (2009). Značaj sporta i telesne aktivnosti u odrasloj dobu, Sarajevo, Fakultet za fizičku kulturu.

Во овој труд авторите даваат свое стручно размислување за спортот и телесната активност во возрасната доба. Авторите објаснуваат дека за да биде спортската практика успешна, не е потребно само тренерот да биде стручен, туку и самиот поединец треба да поседува темелни знаења за издржливоста на движечкиот апарат, потоа за физичката издржливост на организмот итн. Анализирани се секојдневните проблеми кои не опкружуваат и ни наметнуваат нов начин на живот и на работа, а при тоа сè повеќе се зборува за економијата, работата, социјалните проблеми, а сè помалку за спортот и телесната активност како темел на нашето здравје. Со овој труд авторите сакаат да им посочат на луѓето од сите возрасти, посебно на жените, да живеат спортски и да го зачуваат своето здравје, да станат креативни за себе, своето семејство и средината во која живеат. Спортот и телесната активност играат голема улога во секојдневниот живот на човекот. Авторите објаснуваат дека секогаш постои потреба од промени во животот, кои во овој период на развојот на техниката и науката го прават животот побрз и подинамичен овозможувајќи му од една страна технички напредок, а

одземајќи му го од друга страна движењето што во основа го прави неговиот живот поздрав.

9. Анастасовски, И.: (2009) „Обединети против расизмот (една стратегија една нација)“, „Фудбалмагазин“, официјална месечна публикација на ФФМ, бр. 8, март, стр. 28-29.

Во овој труд, авторот на автентичен начин дава свое стручно мислење за еден светски феномен поврзан со спортот, а посебно со фудбалската игра, а тоа е расизмот и нетолерантноста. Во исто време во овој труд се нудат сериозни решенија за овој феномен каде што јасно се посочува одредена стратегија насловена како „Обединети против расизмот“.

Анастасовски, И. (2010). „Етничка припадност на посетителите во спорт“, научен труд, конференција „Промовирање на интеркултурен дијалог во спортот“, „Холидеј ин“, Скопје, 14-15.10.2010, кој е објавен и во „Фудбал магазин“, официјална публикација на ФФМ, Скопје, септември 2010, стр. 22-23.

Anastasovski, I. (2011). „Social characteristics of the fans with risk factors for deviant behaviour at sports events in the Republic of Macedonia“ Palermo: 1-st International Conference Science and Football, str. 48

Овој труд претставува истражување на факторите со кои би можело да се утврди девијантното однесување на навивачите на спортските настани во Република Македонија. Голем број од 409 случајно избрани испитаници меѓу посетителите на спортски настани во Македонија биле анкетирани врз основа на социјалните карактеристики, како што се семејството, полот, возраст, социјалната средина и етничката припадност. Врз основа на овие фактори, анализирани се нивните ставови и мислења за девијантното однесување на спортските манифестации. Особено е истражувано влијанието на етничката припадност на испитаниците за девијантно однесување.

Anastasovski, I. (2011). „Nacionalizam i rasizam u Makedonskom (sportu) fudbalu“, Balkanska konferencija „Strong Together-Football Unite“, Intercultural dialogue and multicultural fun work in the Balkan, Beograd: 04.08.2011.

Анастасовски, И., Алексовска-Величковска, Л. (2011), „Вредностите и границите на спортот базирани на социјални интервенции во постконфликтни општества“, Меѓународен стучен и научен собир, Дојран, 16-18 септември 2011.

Во овој труд се обработуваат прашањата на културниот конфликт и меѓуетничката толеранција, кои полесно сигурно се преселија во центарот на политичката и јавна дебата во мултиетничките европски земји. Оваа посебно е пример за поделени пост-конфликтни општества кои до неодамна страдаа од граѓанска војна или вооружен конфликт. Една од културните практики која најмногу ветува надеж и дава сигурност за подобрување на меѓуетничките контакти и социјалната кохезија во едно општество, како алатка за мир и иницијатива за помирување на сите нивоа (етнички, социјално, политички, верски итн.), секако дека е спортот. Спортот честопати силно е идентификуван од страна на европските и националните политички лидерства или креатори на политики како поле за акција со кое се подобрува духот на заедништвото и се промовира меѓукултурно разбирање и меѓусебно почитување во рамките на една заедница, но и помеѓу заедниците во едно општество.

4. Стручно-апликативна активност

Како експерт по социологијатна спортот кандидатот е активно вклучен во работата на повеќе реномирани спортски асоцијации како на национално така и на меѓународно ниво, меѓу кои е и Фудбалската федерација на Македонија. Кандидатот активно партиципира во наставата на разни реномирани научни институции надвор од нашата држава, меѓу кои и Високата школа за спорт и здрвје во Белград и Институтот за наука во спорот во Палермо. Како експерт кандидатот е член на реномираната Светска асоцијација на социолози на спортот (ISSA) за период од една година. Од 2010 е член на Националниот социјален комитет за спорт на РМ. Учесник е на повеќе од 20 научни и стручни дебати надвор од нашата држава на реномирани универзитети, меѓу кои и Лондонскиот.

5. Заклучок и предлог

Врз основа на доставените конкурсни материјали на кандидатот вонр. проф. д-р Иван Анастасовски, како и врз основа на следењето на текот на неговата работа како предметен наставник по предметот прво методика на физичко воспитување, но и на социологија на физичко образование и спорт, неговата педагошка, стручна, издавачка и научна работа, можеме слободно да кажеме дека вонр. проф. д-р Иван Анастасовски се разви во извонредно квалитетен стручњак од областа на социологијата и спортот воопшто.

Од тие причини, чест ни е и задоволство на Наставно - научниот совет на Факултетот за физичка култура во Скопје да му предложиме кандидатот вонр. проф. д-р Иван Анастасовски да биде избран во наставно-научното звање **ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР** по предметот социологија на физичко образование и спорт на неопределено време.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Нелко Стојаноски, претседател, с.р.
2. Проф. д-р Ленче Алексовска-Велич., член, с.р.
3. Проф. д-р Вуица Живковиќ, член, с.р.

ОБРАЗЕЦ

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: д-р Иван Анастасовски

Институција: Факултет за физичка култура - Скопје

Научна област: општествени науки – социологија и кинезиологија

член 2

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЛНОСТ

Ред. Број	Назив на активност:	Поени
1.	Одржување на настава - од прв циклус студии	45,6
	НАСОКА ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ОБРАЗОВАНИЕ Ги предава предметите: теорија и методика на физичко воспитание 1 и 2, 2+1 со две групи студенти, со фонд што носи 18 бода НАСОКА: СПОРТ (стар наставен план) Предава : социологија на физичко образование и спорт. Се слуша во III семестар за период од 2011 до 2012 година, со две групи студенти, со фонд 2+1 и 2+1, што вкупно носи 24 бода НАСОКА: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ОБРАЗОВАНИЕ И НАСОКА СПОРТ (нов наставен план) Предава 2 предмета, и тоа: теорија и методика на физичко воспитание 1, со фонд од 4+2 . Тие ќе слушаат во VII семестар во 2011/2012 година, со две групи студенти, што вкупно носи 3,6 бода	
	- од втор циклус студии	3,6
2.	Настава во летни школи и работилници – учесник и раководител	10
	Учество на меѓународна конференција "European Healthy Stadia", Ливерпул, 21 септември 2009.	1
	Учество на меѓународна конференција "Fight against Racism and Violence brought Deversity in sport", одржана во Белград, 20-21. октомври 2009.	1

	Раководител на организациски одбор на I Меѓународна конференција „Да се почитуваме, стоп за насилството и безбедност на фудбалските стадиони“, одржана во Скопје на 15.12.2009	1,5
	Учество на меѓународната конференција “The Sport and Social Responsibility” во City University of London, одржана во Лондон, 19 март 2010.	1
	Учество на меѓународната конференција “Development through Football”, во VIDC, одржана во Виена, 23-24 април 2010.	1
	Учество на меѓународна конференција „European football fans’ Congress 2010“, одржана во Барселона, 16-18 јули 2010.	1
	Учество на Балканската конференција “Етничките разлики во спортот на Балкан” 14-15 октомври 2010, Скопје	1
	Учество на Меѓународниот Форум „Peace and sport 2010“, одржан од 1 до 3 декември 2010, Монако. http://www.peace-sport.org/index.php?option=com_content&view=article&id=318&Itemid=341&lang=fr	1
	Учество на I Меѓународна конференција “Наука и фудбал” во Палермо, Италија 15-17.4.2011	1
	Учество на „3-th European football fans’ Congress 2011“, Копенхаген, Данска 1-3.7.2011.	1
3.	Одржување на теренска настава	1,4
4.	Одржување на вежби	18
5.	Консултации со студенти	1,8
6.	Ментор на дипломска работа	6
7.	Член на комисија за оцена или одбрана на докторат	1
8.	Член на комисија за оцена или одбрана на магистратура	0,6
9.	Член на комисија за оцена или одбрана на дипломска работа	4
10.	Позитивно рецензиран универзитетски учебник Насилство, агресија и спорт - автор	8
	ВКУПНО	110

член 3

НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЛНОСТ

Ред. Број	Назив на активност:	Поени
1.	Ментор на докторска теза	3
2.	Коментор на докторска теза	1,5
3.	Коментор на магистерска теза	0,5
4.	Национален координатор на проект “Стоп за насилството на фудбалски терени во РМ”	9
5.	Трудови на стручно ниво, објавени во јавни стручни списанија	
	Анастасовски, И. (2008). Фудбалскиот хулиганизам во Република Македонија, „Фудбалмагазин“, официјална месечна публикација на ФФМ, бр. 4, ноември, стр. 24-25.	2
	Анастасовски, И. (2009). Обединети против расизмот (една стратегија една нација), „Фудбалмагазин“, официјална месечна публикација на ФФМ, бр. 8,	2

	март, стр. 28-29.	
	Анастасовски, И. (2009). ФФМ активна во борбата против хулиганството, „Фудбалмагазин“, официјална месечна публикација на ФФМ, бр. 2, август, стр. 26-27.	2
	Анастасовски, И. (2009). ФФМ активна во борбата против насилството на фудбалските стадиони – Почитувај без насилство, „Фудбалмагазин“, официјална месечна публикација на ФФМ, бр. 16, ноември, стр. 22-23.	2
	Анастасовски, И. (2010). „Насилството на фудбалски натревари во РМ состојби и предизвици“, „Фудбалмагазин“, официјална месечна публикација на ФФМ, бр. 17, јануари, стр. 17-19.	2
	Анастасовски, И. (2010). „ФФМ активна во борбата против хулиганството“, објавена на интернет порталот „Тотал спорт“, 14.02.2010., www.total-sport.volasite.com/blog.php	2
	Анастасовски, И. (2010). Спортот, (фудбал) како социјална одговорност (Good news doesn't sell), „Фудбалмагазин“, официјална месечна публикација на ФФМ, бр. 20, март, стр. 18-19.	2
	Анастасовски, И. (2010). Sport kao društveni fenomen, објавена на интернет портал Savremenisport.com , на ден 27.06.2010., http://www.savremenisport.com/Osnove_Drustvo_i_sport.html .	2
	Анастасовски, И. (2010). Nastanak huliganizam u sportu, објавена на интернет портал Savremenisport.com , на ден 05.07.2010., http://www.savremenisport.com/Publika_Nastanak_huliganizma_u_sportu.html	2
	Анастасовски, И. (2010). Sport kao društvena profesija, објавена на интернет портал Savremenisport.com , на ден 17.07.2010., http://www.savremenisport.com/Osnove_Sport_kao_drustvena_profesija.html	2
	Анастасовски, И. (2010). Drustveni odnosi i podela sporta, објавена на интернет портал Savremenisport.com , на ден 18.08.2010., http://www.savremenisport.com/Osnove_Drustveni_odnosi_i_podela_sporta.html	2
	Анастасовски, И. (2010). Едукација Лаика, стручен текст објавен во списанието GM Business & Lifestyle, на 06.10.2010 година, http://www.gmbusiness.biz/index.php/aktuelni_broj/3926.html	2
	Анастасовски, И. (2011). Podracje sociologije sporta, Стручен текст, објавен на интернет портал Savremenisport.com . http://www.savremenisport.com/Osnove_Podrucje_sociologije_sporta.html	2
	Анастасовски, И. (2011). Sport kao osnova za smanjivanje nasilja i agresije u drustvu, Стручен текст, објавен на интернет портал Savremenisport.com , http://www.savremenisport.com/Osnove-Sport-kao-osnova-za-smanjenje-nasilja-i-agresije-u-drustvu.html	2
	Анастасовски, И. (2011). Sport i politika kao persektiva za razvoj i mir, Стручен текст, објавен на интернет портал Savremenisport.com http://www.savremenisport.com/Osnove_Sport_i_politika_kao_perspektiva_za_razvoj_i_mir.html	2
	Анастасовски, И. (2011). Fizlozofija sporta, ideal i stvarnost, Стручен текст, објавен на интернет портал Savremenisport.com . http://www.savremenisport.com/Osnove_Filozofija_sporta_ideal_i_stvarnost.html	2
	Анастасовски, И. (2011). Sportska etika, Стручен текст, објавен на интернет портал Savremenisport.com .	2

	http://www.savremenisport.com/Osnove_Sportska_etika.html	
	Анастасовски, И. (2011). Sport kao univerzalna drustvena pojava, Стручен текст, објавен на интернет портал Savremenisport.com. http://www.savremenisport.com/Osnove-Sport-kao-univerzalna-drustvena-pojava.html	2
6.	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир	
	Анастасовски, И. Миленковски, Ј. (2008). „Социолошки аспекти на насилното и агресивното однесување на спортските манифестации во Република Македонија“, 12 Симпозиум за спорт и физичко образование на младите, „Физичка култура“.	3.7
	Анастасовски, И., Миленковски, Ј. (2008). „Видови на спортски манифестации“, 12 Симпозиум за спорт и физичко образование на младите, „Физичка култура“.	3.7
	Anastasovski, I., Klinčarov, I., Vrbanc, D. (2009) “Ucitelj telesne i zdravstvene kulture u reformiranim školama”, 1 st Internet Symposium “Sport and Science 2009, Travnik.	2.4
	Anastasovski, I., Milenkovski, J. Stojanoska, T. (2009) “Značaj sporta i telesne aktivnosti u odrasloj dobu”, Bosna	2.4
	Анастасовски, И. (2010). Етничка припадност на посетителите во спорт, научен труд, конференција „Промовирање на интеркултурен дијалог во спортот“, „Холидеј ин“, Скопје 14-15.10.2010, кој е објавен и во „Фудабалмагазин“, официјална публикација на ФФМ, Скопје, септември 2010, стр. 22-23.	2
	Anastasovski, I. (2011). “Social characteristics of the fans with risk factors for deviant behaviour at sports events in the Republic of Macedonia” Palermo: 1-st International Conference Science and Football, str. 48	6
	Anastasovski, I. (2011). “Nacionalizam i rasizam u Makedonskom (sportu) fudbalu”, Balkanska konferencija “Strong Together-Football Unite”, Intercultural dialogue and multicultural fun work in the Balkan, Beograd: 04.08.2011.	3
	Анастасовски, И., Алексовска-Величковска, Л. (2011). Вредностите и границите на спортот базирани на социјални интервенции во постконфликтни општества, Меѓународен стручен и научен собир, Дојран, 16-18 септември 2011.	3.6
7.	Одржано предавање по покана на Универзитет: Факултет за спорт и здравје, Белград, 16.12.2010.	1
8.	Учество на научен/стручен собир со реферат усна презентација, Палермо, Италија, 2011	1
9.	Апстракт објавен во зборник -меѓународен	1
10.	Одражани предавања на семинари за потребите на домашни спортски здрженија	2.5
11.	Одражано предавање на семинар за потребите на меѓународни спортски здрженија “Strong Together-Football Unite”, Intercultural dialogue and multicultural fun work in the Balkan, одржана во Белград, Република Србија	1
	ВКУПНО	81.3

член 5

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. Број	Назив на активност:	Поени
1.	Автор на 3 книги	24
2.	Коавтор на 1 книга	7
3	Коавтор на 1 практикум	7
4.	Рецензент на универзитетски учебник	
	Рецензент на учебникот „Физичко и здравствено образование за V отделение“, 2001, „Македонска искра“, Скопје.	0.5
	Рецензент на учебникот „Физичко и здравствено образование за VI отделение“, 2002, „Македонска искра“, Скопје	0.5
	Рецензент на книгата „Насилството и фудбалскиот хулиганизам во Република Македонија“, „Стеда графика“, Скопје, 2007.	0.5
	Рецензент на книгата „Бисери на македонскиот спорт 1945-2000“, печатница „АЛМА“, Скопје, 2008	0.5
5.	Член на комисија за изработка на закон (Закон за недостојно и неспортско однесување на спортски манифестации)	4
	ВКУПНО	44

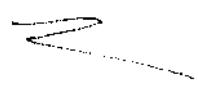
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Ред. Број	Назив на активност:	Поени
1.	Член на редакциски одбор на маѓународно списание во областа на физичкото воспитување и спортот „Sportexpert“.	1
2.	Член на Генерално собрание на Интернационалната асоцијација на социолози на спортот (ISSA)	2
3	Претседател на Општинскиот сојуз на спортови	2
4.	Член на Управниот одбор на Фудбалската федерација на Македонија	1
5.	Член на Националниот социјален комитет за спорт на Република Македонија	1
6.	Член на Комисијата за спорт и култура на ЗЕЛС	1
	ВКУПНО	8

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	ПОЕНИ
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	110
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	81.3
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	44
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	8
ВКУПНО	243.3

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Нелко Стојаноски, претседател, ср
2. Проф. д-р Ленче Алексовкса-Велич., член, ср
3. Проф. д-р Вуица Живковиќ, член, ср

ПРЕГЛЕД
на пријавена и прифатена тема за изработка на докторска
дисертација на Градежниот факултет во Скопје

на 379. седница на Наставно – научниот совет одржана на 19.10.2011 година

Р. бр.	Кандидат	Работен наслов на темата	Ментор
1	м-р Шинаси Зејнели, дипл. град. инж.	Анализа на пожарно однесување на спрегнати елементи од бетон и челик кај повеќекатни згради	проф. д-р Атанас Филиповски

РЕФЕРАТ

**ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ ЕЛЕКТРИЧНИ
МЕРЕЊА И МАТЕРИЈАЛИ НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И
ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО СКОПЈЕ**

Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на седницата одржана на 28. 9. 2011 година, нè одреди за членови на Рецензентската комисија за избор на наставник во наставно-научната област електрични мерења и материјали.

По прегледот на доставените материјали го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На распишаниот конкурс за избор во наставно-научно звање од областа електрични мерења и материјали, објавен во весникот „Дневник“ на 15. 9. 2011 година, се пријави д-р Марија Чундева-Блајер, дипл. ел. инж., насловен доцент на Факултетот за електротехника и информациски технологии, при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, за избор во наставно-научното звање вонреден професор.

1. Биографски податоци и образование

Доц. д-р Марија Чундева-Блајер е родена на 4. 2. 1973 год. во Скопје. Основно и средно образование завршила во 1988 и 1991 во Скопје. Учествовала на натпревари по математика и странски јазици и двапати освоила прва државна награда на математика. Била корисник на стипендијата за талентирани ученици. На Електротехничкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на насоката индустриска електроенергетика и автоматизација, дипломирала во 1996 година со просечна оценка 9,95. Редовно била прогласувана за најдобар студент на генерацијата на ЕТФ. Во 1994 и 1995 год. од ректорот на УКИМ била прогласена за најдобар студент на Универзитетот. Од МОН на РМ и била доделена стипендија за талентирани студенти. Во 1996 год. е прогласена за најдобар дипломиран студент по електротехника. Во 1997 год. прогласена за е најдобар дипломиран студент на УКИМ. Во 2000 година на ЕТФ во Скопје ја одбрала магистерската работа со наслов: „Нов пристап кон анализата и проектирањето на уред за испитување на карактеристиките на електролимови“, под менторство на проф. д-р Љупчо Арсов, со просечна оценка на студирање 10. Во 2004 год на ЕТФ во Скопје ја одбрала докторската дисертација: „Придонес кон развојот и анализата на комбиниран напонско-струен мерен трансформатор со примена на современи CAD методи“ под менторство на проф. д-р Љупчо Арсов и се стекнала со титулата доктор на технички науки.

2. Наставно-научна и стручна дејност

Во периодот од 15. 7. 1996 до 30. 3. 1997 год., д-р Марија Чундева-Блајер била вработена како советник за системско инженерство при Секторот за информатика во Министерството за финансии на Р. Македонија.

На 26. 2. 1997 год., од страна на ННС при ЕТФ во Скопје била избрана за помлад асистент при Институтот за електрични мерења и материјали (Билтен бр. 676). На 17. 5. 2000 год. е преизбрана во звањето помлад асистент по предметите од истата наставно-научна област (Билтен бр. 754). На 26. 3. 2003 год., од страна на ННС при ЕТФ била избрана во соработничко звање-асистент (Билтен бр. 823). На 20. 9. 2005, од страна на ННС при ЕТФ, избрана е во насловно звање-доцент (Билтен бр. 877 од 15. 7. 2005 год.). По изборот во звањето доцент држела предавања и вежби по предметите од групата

електрични мерења и материјали, според новите додипломски студиски програми на Факултетот за електротехника и информациски технологии (ФЕИТ) во Скопје. Држела предавања на магистерски студии на новите студиски програми *метрологија и менаџмент на квалитет и електрична енергија и животна средина*. Предложила и конципирала два нови предмета од трет циклус на студии на акредитираните докторски студии по *електротехника и информациски технологии: компјутерски и нумерички методи во метрологија и метрологија во медицината, екологијата и храната*.

Во периодот од 2004 до 2008 година била раководител на Лабораторијата за електрични мерења и материјали при ФЕИТ во Скопје. Од 2009 година, член е на експертскиот тим при Македонскиот национален центар за почисто производство. Од 2004 е ангажирана како оценувач-експерт при Институтот за акредитација на Р. Македонија (ИАРМ). Била член на повеќе факултетски комисији. Од 2010 година, член е на ТК за лаборатории за калибрација при ИАРМ. Ангажирана е како рецензент при меѓународни научни списанија или уредувачки одбори на научни собири, како: European Association of Metrology Institutes (Euramet), Journal on Recent Patents on Electrical Engineering, Measurement-the Journal of the International Measurement Confederation-Elsevier Science, Power Engineering Letters-IEEE, Journal of Physics D: Applied Physics, Institute of Physics and IOP Publishing, Measurement Science and Technology Journal, Institute of Physics and IOP Publishing и научните конференции: ETAI 2009, ICEST 2007 и Научната фондација на Р. Хрватска. За придонесите од нејзината научноистражувачка и стручна работа освоила повеќе награди (2005 - Плакета на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје за придонес во развојот и афирмацијата на Универзитетот; 2005 - Златна плакета на XXV традиционална изложба „Проналазаштво Београд 2005“, и VI изложба са меѓународним учешќем проналазака и нових технологија, во Белград, Србија; 2004 - Бронзен медал на 53-тата Светска изложба на патенти „EUREKA 2004“ во Брисел, Белгија; 2004-GRAN PRIX, награда на Стопанската комора на РМ на 24-тата Меѓународна изложба „Макинова 2004“ и др.). Носител е на патентно право: МК/Р/2003/258 за "Комбиниран напонско-струен мерен трансформатор за дистрибутивно напонско ниво (10-35 kV)", издадено од Државниот завод за заштита на индустриска сопственост на РМ. Реализирала повеќе кратки студиски и научноистражувачки престои во странство: јуни 2011, Gothenburg, Шведска, Chalmers University of Gothenburg, декември 2010, Pavia, Италија, University of Pavia, ноември 2010, Boras, Шведска, Swedish Research Institute of Technology (SP)-Boras, октомври 2010, Douai, Франција, Superior School of Metrology-Douai, септември 2010, февруари 2011 Graz, Австрија, Graz University of Technology, септември 2010, март 2011 Prague, Чешка Република, Czech Technical University of Prague, јули 2010, октомври 2010, јуни 2011-Сплит, Р. Хрватска, University of Split, јуни 2010, Gavle, Шведска, University of Gavle, јуни 2010, Braunschweig, Германија, Braunschweig University of Technology, мај 2010, јануари 2011-Zaragoza, Шпанија, University of Zaragoza, мај 2010, јули 2011-Приштина, Р. Косово, University of Prishtina, април 2010, јуни 2011-Загреб, Р. Хрватска, University of Zagreb, Faculty of Electrical Engineering and Computing, 2009-Загреб, Р. Хрватска, University of Zagreb, Faculty of Electrical Engineering and Computing; 2007-Krakow, Полска, AGH Polytechnical University; 2003-Vienna, Австрија, Vienna University of Technology; 2003-Edinburgh, Scotland, UK, Napier University; 2001-Марибор, Словенија, University of Maribor; 1997, 1998 и 1999-Braunschweig, СР Германија, РТВ; 1993 -Tuebingen, СР Германија, University "Eberhard Karl". Автор е на обуки и обучувач: „Примена на современи софтверски алати за моделирање и симулација во средните електротехнички училишта“, акредитирана обука за наставници финансирана преку Проект за модернизација на образованието (ФЕИТ-Скопје, МОН на РМ, Биро за развој на образованието во соработка со Светска банка). Учествовала на повеќе стручни семинари: 2011, Скопје, „Втора работилница по метрологија“ (Обука во рамки на проектот TEMPUS-158599 „Креирање на трет циклус на студии-докторски студии по метрологија“), 2011, Скопје, „Обука за LabView“ (Обука

во рамки на проектот TEMPUS-158599), 2011, Скопје „Training on New Approach Directives for Assessors (IARM)“ (European Union Technical Assistance for Capacity Building of the Institute of Accreditation), 2011, Скопје, „Прва работилница по метрологија“ (Обука во рамки на проектот TEMPUS-158599), 2009, Скопје, „Обука на национални експерти за почисто производство-работилница 1, 2 и 3“ (обуки на Македонскиот национален центар за почисто производство со поддршка на УНИДО при ООН); 2008, Скопје „Electrical measurement, calibration techniques and uncertainty evaluation“ (Обука во проектот TEMPUS CD_JEP-19010-2004 од страна на NMI Netherlands Meetinstitut); обуките при IAPM Europeaid SMAQVa проект во 2005, Скопје „On the Job Training-Accreditation Domain“, „Risks during Assessment“, „Secretariat operation: Taking the secret out of the Secretariat“, „Application of EN 17024 for Personal Certification Bodies Lead Assessors and Assessors training“, „Application of EN 45011 to Product Certification Bodies“, „Workshop-Uncertainty of Measurement for Testing & Calibration Laboratories“, „Assessor Training Course – ISO 17025, EN 45004, EN 45011, EN 45012“; 2000, Скопје „Quality Assurance and Metrology“ (PRAQ III Regional Programme on Quality Assurance); 1997, Скопје „Техничка обука за следивост и неодреденост во метрологија користејќи референтни материјали“.

Учествувала во изработката на научноистражувачки проекти (4 меѓународни и 1 домашен), развојноистражувачки проекти (4), TEMPUS-проекти (2), проекти финансирани од Светска банка и UNIDO. Била раководител на два развојноистражувачки проекта ко-финансирани од МОН на РМ, како и раководител на еден меѓународен научноистражувачки проект: *Метролошки истражувања и развој на методи и постапки за мерења на електромагнетни големини*, (билатерален со Р. Хрватска, ФЕИТ-Скопје во соработка со FER-Zagreb), финансиран од МОН на Р. Македонија и Р. Хрватска.

Автор е на 60 научни трудови (од кои 14 објавени во меѓународни научни списанија со фактор на влијание, 37 презентирани на меѓународни научни собири и 9 на домашни научни собири), 43 стручно-апликативни и 6 педагошко-стручни трудови.

Течно зборува англиски, германски, италијански и грчки јазик. Член е на стручните здруженија МАКО-СИГРЕ, Полското друштво за применета електромагнетика и Мак-ЗЕЕПУ. Од 2007 до 2010 била претседател на Друштвото за македонско-германско пријателство и соработка - Скопје, како и член на Претседателството на DAAD-Humboldt алумни-асоцијацијата.

3. Попис на научните и стручните трудови

Трудовите што кандидатката ги презентирала за рецензија се поделени на два дела:

А: трудови изработени до изборот во звањето насловен доцент;

Б: трудови изработени по изборот во звањето насловен доцент.

А: Трудовите изработени до преизборот во звањето помлад асистент со реден број од 1 до 10 се рецензирани во Билтенот бр. 754 од 31. 3. 2000 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“-Скопје. Трудовите изработени до изборот во звањето асистент со реден број од 11 до 33 се рецензирани во Билтенот бр. 823 од 28. 2. 2003 година на УКИМ. Трудовите изработени до изборот на кандидатката д-р Марија Чундева-Блајер во звањето насловен доцент со реден број од 34 до 55 се рецензирани во Билтенот бр. 877 од 15. 7. 2005 година на УКИМ-Скопје.

Б: Трудовите изработени по изборот во звањето насловен доцент се дадени во листите од Анексот кон овој Извештај.

4. Осврт кон трудовите

Во меѓународниот проект [56], во соработка со Универзитетот во Загреб се извршени метролошки истражувања и развој на методи и постапки за мерења на

електромагнетни големини. Во завршниот елаборат од Проектот, на 93 страници се разработени современи метролошки постапки за прецизно мерење на еднонасочен напон, високи наизменични напони и струи, отпор и магнетни големини.

Во проектот [57] се работи на модернизација на предмети и развој на нови предмети на додипломските студии од областа на електричните мерења и материјали. Исто така, во соработка со реномирани универзитети од ЕУ, развиена е комплетно нова студиска програма на магистерските студии-метрологија и менаџмент на квалитет.

Во проектот [58] е извршено подобрување на технологијата и технолошкиот процес за производство на енергетски кабли во фабриката за кабли АЛЕВАДО ДОО-Велес.

Во проектот [59] е развиен нов производ-софтвер за лабораториски менаџмент и обезбедување на квалитет во соработка со компанијата СИМТ-Скопје.

Во проектот [60] е развиен нов производ-кабел отпорен на атмосферски празнења тип ХНЕh-91(ХНЕh 91-A) за 12/20 kV-тно напонско ниво во соработка со А. Д. Фабрика за кабли-Неготино, со што е даден придонес кон подобрувањето на технолошкото ниво кај овој производител на електроопрема и е извршен трансфер на современи научни знаења.

Во научноистражувачкиот проект [61] се развиени нови и се усовршени постојните методи и постапки за мерење, калибрација и оцена на неодреденоста на електромагнетни големини. Публикуван е завршен елаборат од 138 страници, во кој детално се опишани новите методи и постапки за прецизно мерење, калибрација и оцена на неодреденоста на електрична отпорност, електричен напон и струја, електрична моќност и енергија, маса, волумен, како и еталонски мерен трансформатор за напон и струја.

Во проектот [62] е развиен нов производ-електронско броило за електрична енергија со LCD и вграден вклопен часовник со четири тарифи, модем 220 V и оптичка врска во соработка со ДООЕЛ ЕНЕРГЕТИКА-ВДС-Струмица.

Во проектот [63] е подобрен технолошкиот процес и е воведено производство на нови видови на електрични кабли во Фабриката за кабли Зденка-Неготино, при што е извршен трансфер на најнови научни сознанија за контрола и испитување на кабли.

Во трудовите [64] и [66] е даден оригинален метод на оптимално проектирање на комбиниран напонски трансформатор (КНСМТ) со современата оптимизациска метода генетски алгоритам, врз база на пресметки на магнетните параметри на магнетното коло на (КНСМТ) со методата на конечни елементи. Во двата труда се прикажани оригинални резултати од оптимизациската пресметка.

Во трудовите [65], [70] и [89] е направена тридимензионална анализа на комбиниран мерен трансформатор со методот на конечни елементи, чии резултати потоа се користат за оптимално проектирање и транзиентна анализа. Дадени се оригинални резултати за распределбата на магнетното поле во КНСМТ и споредба на резултатите од моделирањето и експерименталното тестирање на прототипот на КНСМТ. Во сите трудови се прикажани различни нумерички резултати кои се влезни податоци за оптималното проектирање и транзиентна анализа на КНСМТ. Исто така, се прикажани резултати за различни метролошки и електромагнетни параметри при различни транзиентни режими на КНСМТ.

Во трудовите [67] и [68] е дадена оригинална методологија за нелинеарна електромагнетна транзиентна анализа на специјални мерни трансформатори. Анализирани се два вида специјални трансформатори: трансформатор за електроотпорно преклопно заварување, со кој експериментално се верификува развиениот модел во Matlab/Simulink и комбиниран мерен трансформатор на кој се применува верификуваниот модел за анализа на преодните појави. Дадени се оригинални резултати од транзиентната анализа на преодните процеси при режимите на вклучување на двата трансформатора.

Во трудот [74], [76] и [79] се дадени оригинални резултати од експерименталната верификација на резултатите добиени со метролошко оптимално проектирање со

генетски алгоритам во комбинација со методот на конечни елементи на комбиниран мерен трансформатор, преку развој на прототип и негово експериментално тестирање во метролошка лабораторија, но и анализа на транзиентните појави кај КНСМТ.

Во трудот [75] се истражени постапки за магнетни мерења, односно е извршено метролошко усовршување на уред за магнетни мерења со метролошка анализа на влијанијата на распределбата на магнетното поле во тридимензионалниот домен со методата на конечни елементи.

Во трудовите [73] и [92] е направена детална анализа на мерен уред за испитување на магнетни карактеристики на мерни уреди. Применета е методата на конечни елементи за утврдување на распределбата на магнетното поле и пресметка на растурните флуксеви во воздухот, кои придонесуваат кон зголемување на мерната неодреденост кај овој тип на мерења. Добиените нумерички резултати се основа за проектирање на дополнителна намотка за компензација на растурните флуксеви во воздухот. Нумерички добиените резултати се верификувани експериментално со развој на прототип на мерниот уред и негово испитување во метролошка лабораторија.

Во трудовите [71], [77], [78], [90] и [98] се дадени напредни компјутерски поддржани техники за оценка на мерната неодреденост на два електромагнетни мерни уреда. Извршено е метролошко усовршување на уред за испитување на карактеристиките на електролимови и комбиниран мерен трансформатор за 20 kV-тно напонско ниво. Во секој од трудовите се прикажани различни работни и метролошки карактеристики на мерните уреди.

Во трудовите од [80], [81], [93], [94] и [95] е дадена систематска нумеричка методологија базирана на FEM за моделирање на електромагнетните појави кај два специјални трансформатора: трансформатор за електроотпорно преклопно заварување и комбиниран мерен трансформатор. Посебен акцент е ставен на анализата на транзиентните појави кај овие трансформатори, за што е развиен комплексен модел во Matlab/Simulink, кој потоа е верификуван по експериментален пат. Во моделот се инкорпорираат резултатите од нелинеарната FEM-анализа, која особено придонесува кон точноста на моделот. Кај трансформаторот за електроотпорно преклопно заварување се добиени оригинални резултати за струите и напоните при вклучување, додека кај мерниот трансформатор е ставен акцент на метролошките карактеристики при вклучување (напонската и фазната грешка на напонското мерно јадро и струјната и фазната грешка на струјното мерно јадро).

Во трудовите [69], [72], [82], [84], [87] и [88] е направена детална студија на два специјални трансформатора (трансформатор за електроотпорно преклопно заварување и комбиниран напонско-струен мерен трансформатор) за оптимално проектирање при транзиентен режим на работа. Оптималното проектирање на трансформаторот за електроотпорно преклопно заварување е од аспект на енергетска ефикасност, додека на мерниот трансформатор е од аспект на минимизација на грешките на двете мерни јадра. Оптималното проектирање е со комбинирана техника на генетски алгоритам и резултати од нелинеарна електромагнетна анализа со FEM. Моделот за оптимизација се развива за трансформаторот за електроотпорно преклопно заварување, кој служи како објект за експериментална верификација. Верификуваниот модел се применува на комбинираниот мерен трансформатор за развој на иден прототип.

Во трудот [85] разгледани се главните влијателни фактори кои придонесуваат кон мерната неодреденост при постапките на акредитација на хемиските лаборатории. Во трудот се дискутирани на оригинален начин неодреденостите кои се внесуваат во текот на самата постапка на акредитација (знаењето и искуството на оценувачите, следивоста, калибрацијата на опремата, контролата на квалитет и влијанието на технолошката околина).

Во трудовите [83], [86] и [99] се прикажани оригинално развиени методи за прецизни мерења на високи струи и прецизни мерења за отпор, резултат на заеднички истражувања на ФЕИТ-Скопје и ФЕР-Загреб. Прикажани се оригинален мерен трансформатор со подобрени мерни можности и оригинална модифицирана мерна

постапка со Роговски-намотка за мерење на високи струи, како и оригинална метода за калибрација на отпори со мала мерна неодреденост.

Во трудот [91] се прикажани резултатите од меѓулабораториската споредба на еталоните за електричен отпор на метролошките лаборатории при ФЕИТ-Скопје и ФЕР-Загреб. Во трудот е прикажана оригинална споредбена метода за калибрација на електричен отпор, како и проширен модел на мерна неодреденост. Во трудот е направена споредба со резултати добиени според примерот S3 на публикацијата EA-4/02. Со ова е даден придонес кон подобрување на мерната можност и следивоста на двете лаборатории при мерењата и калибрациите на основните електрични голедини.

Во трудот [96] се прикажани резултатите од меѓулабораториската споредба на еталоните за напон на метролошките лаборатории при ФЕИТ-Скопје и ФЕР-Загреб, со што е даден придонес кон подобрување на мерната можност и следивоста на двете лаборатории при мерењата и калибрациите на еднонасочен напон.

Во трудот [97] се дадени резултатите од калибрацијата на еталоните за отпор од 1 Ω и 10 k Ω на ФЕИТ-Скопје. Применета е оригинална методологија за естимација на проширениот модел на мерна неодреденост со примена на Монте Карло-симулација. Со споредба е утврдено дека употребената метода и модел го подобруваат квалитетот на калибрацијата на еталоните.

5. Мислење и предлог

Врз основа на приложената документација, научните и стручните трудови, може да се заклучи дека д-р Марија Чундева-Блајер, дипл. ел. инж., постигнува извонредни резултати во нејзината научноистражувачка работа, соработката со стопанството, како и успех во работата со студентите.

Кандидатката е успешна во наставата на дисциплините од областа на електричните мерења и материјали на прв и втор циклус на студии. Била раководител на 1 меѓународен и на 2 национални истражувачки проекта, а учествувала во работата на уште 4 меѓународни и 10 национални научноистражувачки проекти, објавила 60 оригинални научни трудови (од кои 14 во меѓународни научни списанија со фактор на влијание и 46 во зборници на трудови на меѓународни и домашни научни собири), изработила 43 стручно-апликативни и 6 педагошко-стручни трудови, реализирала повеќе студиски престои при реномирани универзитети и научни центри во странство, добитник е на повеќе домашни и меѓународни награди и признанија за нејзиниот придонес во научноистражувачката дејност, како и носител е на патент за пронајдок од страна на Државниот завод за заштита на индустриска сопственост. Активно била вклучена и во голем дел од активностите од поширок интерес за Факултетот за електротехника и информациски технологии и Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. За нејзиниот посебен придонес во развојот и афирмацијата на Универзитетот и е доделена Плакета на Универзитетот Св. Кирил и Методиј во Скопје.

Имајќи го предвид гореизложеното, чест ни е да му предложиме на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, д-р Марија Чундева-Блајер, дипл. ел. инж., да биде избрана во наставно-научното звање вонреден професор од областа електрични мерења и материјали.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Љупчо Арсов, претседател, с.р.
2. Проф. д-р Благој Ханциски, член, с.р.
3. Акад. проф. д-р Леонид Грчев, член, с.р.

АНЕКС КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: Марија Милан Чундева-Блајер
(име, татково име и презиме)

Институција: Факултет за електротехника и информациски технологии-Скопје
(назив на факултетот/институтот)

Научна област: електрични мерења и материјали

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЛНОСТ

	Назив на активност:	Поени
1	Одржување на настава од прв циклус студии	6,0
	-Електрични мерења на неелектрични величини (2 ч.), летен 2007/08	1,2
	-Електрични мерења на неелектрични величини (2 ч.), летен 2008/09	1,2
	-Електрични мерења на неелектрични величини (2 ч.), летен 2009/10	1,2
	-Електротехника и електроника (2 ч.), зимски 2010/11	1,2
	-Електрични мерења на неелектрични величини (2 ч.), летен 2010/11	1,2
2	Одржување на настава од втор циклус студии	13,5
	-Мониторинг на животна и работна средина (3 ч.), летен 2008/09	2,25
	-Мониторинг на животна и работна средина (3 ч.), зимски 2009/10	2,25
	-Мониторинг на животна и работна средина (3 ч.), летен 2009/10	2,25
	-Магнетни мерења и материјали (3 ч.), зимски 2009/10	2,25
	-Мониторинг на животна и работна средина (3 ч.), летен 2010/011	2,25
	-Магнетни мерења и материјали (3 ч.), зимски 2010/11	2,25
3	Одржување на вежби (лабораториски, аудиториски или изработка на семинарски труд)	42,30
	-Основи на мерна техника (1+4 ч.), зимски 2006/07	2,25
	-Основи на мерна техника (1+4 ч.), зимски 2007/08	2,25
	-Основи на мерна техника (1+5 ч.), зимски 2009/10	2,7
	-Основи на мерна техника (2+2 ч.), зимски 2010/11	1,8
	-Мерења во електротехника (0+2ч.), зимски 2006/07	0,9
	-Мерења во електротехника (0+2ч.), зимски 2007/08	0,9
	-Мерења во електротехника (0+3ч.), зимски 2009/10	1,35
	-Мерења во електротехника (0+2ч.), зимски 2010/11	0,9
	-Електрични мерења на неелектрични величини (1+2ч.), зимски 2006/07	1,35
	-Електрични мерења на неелектрични величини (1+2ч.), зимски 2007/08	1,35
	-Електрични мерења на неелектрични величини (1+2ч.), летен 2007/08	1,35
	-Електрични мерења на неелектрични величини (1+2ч.), летен 2008/09	1,35
	-Електрични мерења на неелектрични величини (1+2ч.), летен 2009/10	1,35
	-Електрични мерења на неелектрични величини (1+2ч.), летен 2010/11	1,35
	-Електрични мерења во електроенергетски уреди (1+1ч.), летен 2006/07	0,9
	-Електрични мерења во електроенергетски уреди (1+1ч.), летен 2007/08	0,9
	-Електрични мерења во електроенергетски уреди (1+1ч.), летен 2009/10	0,9
	-Електрични мерења во електроенергетски уреди (1+1ч.), летен 2010/11	0,9
	-Мерења во електроенергетика (0+1ч.), летен 2006/07	0,45
	-Мерења во електроенергетика (0+1ч.), летен 2007/08	0,45
	-Микросетила и мерни системи (1+0ч.), летен 2006/07	0,45
	-Микросетила и мерни системи (1+0ч.), летен 2007/08	0,45
	-Микросетила и мерни системи (1+0ч.), летен 2007/08 (Дисперзирана паралелка Штип)	0,45
	-Електротехника и електроника (2+0 ч.), зимски 2010/11	0,9
	-Материјали во електроника (0+4ч.), летен 2006/07	1,8
	-Материјали во електроника (0+6ч.), летен 2007/08	2,7
	-Материјали во електроника (0+6ч.), летен 2008/09	2,7
	-Материјали во електроника (0+8ч.), летен 2009/10	3,6
	-Материјали во електроника (0+8ч.), летен 2010/11	3,6
4	Консултации со студенти	2,80
	- зимски 2006/2007 (135 студенти) и летен 2006/07 (62 студента)	0,394
	- зимски 2007/2008 (230 студенти) и летен 2007/08 (155 студенти)	0,772
	- летен 2008/09 (56 студенти)	0,112
	- зимски 2009/2010 (231 студент) и летен 2009/10 (89 студенти)	0,638
	- зимски 2010/2011 (266 студенти) и летен 2010/11 (88 студенти)	0,888
5	Член на комисија за оцена или одбрана на дипломска работа (25)	2,5
6	Интерна скрипта од аудиториски вежби за предметот електротехника и електроника за Машински факултет	4
7	Интерна скрипта од аудиториски вежби за предметот основи на мерна техника	3

8	Интерна скрипта од практикум лабораториски вежби за предметот основи на мерна техника	3
9	Поготовка на нов предмет (предавања- „Електрични мерења на неелектрични величини“)	1
10	Поготовка на нов предмет (предавања- „Електротехника и електроника за МФС“)	1
11	Поготовка на нов предмет (вежби- „Микросетила и мерни системи“)	0,5
12	Поготовка на нов предмет (вежби- „Електротехника и електроника на МФС“)	0,5
13	Настава во летни школи и работилници	3
	„Акредитирана обука на наставници од СУ „Владо Тасевски“-Скопје, МОН на РМ, Биро за развој на образованието во соработка со Светска банка, јануари/февруари 2008, Скопје	1,5
	„Акредитирана обука на наставници од СУ „Горѓи Наумов“-Битола, МОН на РМ, Биро за развој на образованието во соработка со Светска банка, февруари/март 2008, Битола	1,5
	Вкупно	83,10

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

	Назив на активност:	Поени
1	Раководител во меѓународен научен проект	9
	[56] “Метролошки истражувања и развој на методи и постапки за мерења на електромагнетни големина”, меѓународен научноистражувачки проект (билатерален со Р. Хрватска), финансиран од МОН на Р. Македонија и Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta R. Hrvatske, 2007-2009	9
2	Учесник во меѓународен научен проект	5
	[57] “Воведување на двостепени студии во метрологијата”, европски проект финансиран од Европската фондација за обука TEMPUS JEP CD 19010_2004 со партнери од Холандија (TU Delft, NMI), Полска (AGH University-Krakow) и Италија (Politecnico di Milano), Технички факултет-Битола, 2005-2007 (раководител: в. проф. д-р В. Димчев)	5
3	Раководител во национален научен проект	12
	[58] “Подобрување на технологијата и технолошкиот процес за производство на енергетски кабли”, развојноистражувачки проект финансиран од МОН на РМ (ФЕИТ-Скопје во соработка со АЛЕВАДО ДОО-Велес), 2007-2008	6
	[59] “Развој на нов производ: Софтверски пакет за управување со лаборатории и обезбедување квалитет-ЛИС”, развојноистражувачки проект финансиран од МОН на РМ (ФЕИТ-Скопје во соработка со СИМТ-Скопје), 2009-2010	6
4	Учесник во национален научен проект	12
	[60] “Развој на нов производ-кабел отпорен на атмосферски празнења тип ХНЕh-91(ХНЕh 91-A) за 12/20 kV-тно напонско ниво”, развојноистражувачки проект финансиран од МОН на РМ (ЕТФ во соработка со А. Д. Фабрика за кабли-Неготино), 2004-2005 (раководител: проф. д-р Љупчо Арсов)	3
	[61] “Развој на методи и постапки за мерење, калибрација и оцена на неодреденоста на електромагнетни големина”, научноистражувачки проект финансиран од МОН на РМ, 2006-2009 (раководител: проф. д-р Љупчо Арсов)	3
	[62] “Развој на нов производ-Електронско броило за електрична енергија со LCD и вграден вклопен часовник со четири тарифи, модем 220 V и оптичка врска”, развојноистражувачки проект финансиран од МОН на РМ (ФЕИТ-Скопје во соработка со ДООЕЛ ЕНЕРГЕТИКА-ВДС-Струмица) 2007-2008 раководител: проф. д-р Љупчо Арсов	3
	[63] “Подобрување на технологијата и технолошкиот процес и воведување на производство на нови видови електрични кабли”, развојноистражувачки проект финансиран од МОН на РМ (ФЕИТ-Скопје во соработка со ФК Зденка-Неготино), Скопје, 2009-2010 (рак.: проф. д-р Љ. Арсов)	3
5	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор	52,95
	[64] M. Cundeva, L. Arsov, G. Cvetkovski “Genetic Algorithm Coupled with FEM-3D for Metrological Optimal Design of Combined Current-Voltage Instrument Transformer”, COMPEL: The Int. Jour. for Computation and Mathematics in Electrical and Electronic Engineering, Vol. 23 No. 3, 2004, Emerald Group Publishing Lmtl., 0332-1649, pp. 670-676 (Impact factor 0,336)	5,07
	[65] M. Cundeva-Blajer, L. Arsov “FEM-3D for Metrological Optimal Design and Transient Analysis of Combined Instrument Transformer”, Przegląd Elektrotechniczny, ISSN 0033-2097, R. 83 NR 7-8/2007, Warszawa, Poland, 2007 pp. 96-99 (Impact factor 0,196)	5,40
	[66] M. Cundeva-Blajer, L. Arsov “FEM-3D Electromagnetic Field Analysis Coupled with Genetic Algorithm for Measurement Uncertainties Estimation and Optimal Design of an Instrument Transformer”, Int.] Journal of Applied Electromagnetics and Mechanics, Vol. 28, IOS Press, Amsterdam, 2008, pp. 25-31 (Impact factor 0,33)	5,43
	[67] M. Cundeva-Blajer, S. Cundeva, L. Arsov “Nonlinear Electromagnetic Transient Analysis of Special Transformers”, Studies in Applied Electromagnetics and Mechanics, Vol. 30: Advanced Computer Techniques in Applied Electromagnetics, IOS Press, Amsterdam, 2008, pp. 167-174 (Impact factor 0,33)	4,83

	[68] S. Cundeva, M. Cundeva-Blajer, L. Arsov "Transient Analysis of Special Transformers Coupled with FEM", Journal of Optoelectronics and Advanced Materials, Vol. 10 No. 5, 2008, 1132-1136 (Impact factor 1,138) [69] M. Cundeva-Blajer, S. Cundeva, Lj. Arsov, Optimization and computer aided design of Special Transformers, Springer Computational Method for the Innovative Design of Electrical Devices – Series: Studies in Computational Intelligence, Vol. 327, 1st Edition., 2010, 400 p., ISBN: 978-3-642-16224-4, pp. 332-341 (Impact factor 0,33) [70] M. Cundeva-Blajer, L. Arsov – „ Electromagnetic Transient Analysis of Combined Instrument Transformer with Embedded 3D-Finite Element“, Int. Journal of Applied Electromagnetics and Mechanics, Vol. 33, IOS Press, Amsterdam, 2010, pp. 167-173 (Impact factor 0,33) [71] M. Cundeva-Blajer, L. Arsov – „ Computer Aided Techniques for Estimation and Reduction of Electromagnetic Measurement Devices Uncertainties“, Int. Journal of Metrology and Quality Engineering, Vol. 2, EDP Sciences, Paris, 2010, pp. 89-97 [72] S. Cundeva, M. Cundeva-Blajer, L. Arsov - "Design Optimization of Special Transformers – CAD, FEM and GA Coupled Approach", Elektrotehnika & Elektronika E+E Journal, The Union of Electronics, Electrical Engineering and Telecommunications /CEEC/, Sofia, Bulgaria, Vol. 45 No. 1-2, 2010, pp. 20-25 [73] M. Cundeva-Blajer, L. Arsov – „FEM-3D for Metrologically Improved Magnetic Measurements“, Journal of Electrical Engineering, Vol. 61, No. 7/s, Faculty of Electrical Engineering and Information Technology of the Slovak Technical University and Institute of Electrical Engineering of the Slovak Academy of Sciences, Bratislava, 2010, pp. 42-45 (Impact factor 0,175)	5,71 5,06 5,70 5,40 4,80 5,56
6	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор	46,50
	[74] M. Cundeva-Blajer, L. Arsov "FEM-3D for Metrological Optimal Design and Transient Analysis of Combined Instrument Transformer", The 1st SAEM Macedonian-Polish Symposium on Applied Electromagnetics, SEAM 2006 Conf. Proc., Ohrid, Macedonia, 8-10 June 2006, (CD ROM) [75] M. Cundeva-Blajer, L. Arsov "Magnetic Measurements Coupled with Electromagnetic Field Analysis", The 1st SAEM Macedonian-Polish Symposium on Applied Electromagnetics, SEAM 2006 Conf. Proc., Ohrid, Macedonia, 8-10 June 2006, (CD ROM) [76] M. Cundeva-Blajer, L. Arsov "Metrological FEM-3D Analysis of Combined Instrument Transformer Transient Regimes", 5th Mediterranean Conf. on Power Generation, Transmission, Distribution and Energy Conversion, ELECTRICITY-MEDPOWER Conf. Proc., Eilat, Israel, 15-17 November, 2006 (CD) [77] M. Cundeva-Blajer, L. Arsov "Uncertainties Estimation of Measurement Devices by Using Finite Element Method", The 42nd Int.l Scientific Conference on Information, Communication and Energy Systems and Technologies, ICES'07 Conf. Proc., Ohrid, R. Macedonia, 24-27 June 2007, pp.121-124 [78] M. Cundeva-Blajer, L. Arsov "Metrological Improvement of Electromagnetic Measurement Devices by Using FEM-3D", The 10th Portuguese-Spanish Congress in Electrical Engineering, XCLEEE'07 Conf. Proc., Funchal-Madeira Islands, Portugal, 5-7 July 2007, pp. 4. 17-4. 20 (CD ROM) [79] M. Cundeva-Blajer, L. Arsov "FEM-3D Electromagnetic Field Analysis for Measurement Uncertainties Estimation of an Instrument Transformer", The 13th Int. Symp. on Applied Electromagnetics and Mechanics, ISEM'07 Conf. Proc., East Lansing, MI, USA, 9-12 September 2007, pp. 49-50 [80] M. Cundeva-Blajer, S. Cundeva, L. Arsov "Nonlinear Electromagnetic Transient Analysis of Special Transformers", The 13th Int. Symp. on Electromagnetic Fields in Electrical Engineering, ISEF'07 Conf. Proc., Prague, Czech Republic, 13-15 September 2007, pp. 2.EE-1/034 (CD ROM) [81] S. Cundeva, M. Cundeva-Blajer, L. Arsov "Transient Analysis of Special Transformers Coupled with FEM", 5th Japanese-Mediterranean Workshop on Applied Electromagnetic Engineering for Magnetic and Superconducting and Nano Materials, JAPMED Conf. Proc. Larnaca, Cyprus, 16-19 Sept. 2007, 123-124 [82] S. Cundeva, M. Cundeva-Blajer, L. Arsov "FEM Coupled with GA for special transformers optimal design in transient regimes", Book of digests of 2nd Symp. on Applied Electromagnetics SAEM'08, Zamosz, 1-4 June 2008 (CD ROM) [83] M. Cundeva-Blajer, L. Arsov, L. Ferkovic, R. Malaric, D. Ilic "Metrological Infrastructure for Measurement of High Voltages and Currents in Macedonia and Croatia", Proc. of the 16th Int. Measurement Confederation IMEKO TC4 Int. Symp., Florence, Italy, 22-24 September 2008, 548-551 [84] S. Cundeva, M. Cundeva-Blajer, L. Arsov "Electromagnetic Transients of Special Transformers - Coupled FEM and GA Approach", Conf. Rec. on CD from 6th Mediterranean Conference on Power Generation, Transmission and Distribution - MedPower 08, paper No. 66, pp. 1-6, Thessaloniki, Greece, 2-5 November, 2008 [85] L. Arsov, M. Cundeva-Blajer, R. Bojkovska "Uncertainty in the Accreditation of Chemical Laboratories", Proc. of the 1st Regional Metrology Organisations Symp. RMO & 20th Int.l Metrology Symp., Cavtat-Dubrovnik, Croatia, 12-15 November, 2008 [86] R. Malaric, M. Cundeva-Blajer, L. Arsov, H. Hegeduš, P. Mostarac "Development of Precise Measurement Methods of Electrical Quantities in Macedonia and Croatia", Proc. of the 7th Int. Conf. on Measurement MEASUREMENT 2009, Smolenice Castle, Slovakia 20 - 23 May, 2009, pp. 385-388 [87] S. Cundeva, M. Cundeva-Blajer, L. Arsov "Design Optimization of Special Transformers-CAD, FEM and GA Coupled Approach", Proc. of the 9th Int. Conf. on Applied Electromagnetics IIEC 2009 Niš, Serbia 31 August to 02 September, 2009 (CD ROM O1_5) [88] M. Cundeva-Blajer, S. Cundeva, L. Arsov "Optimisation and Computer Aided Design of Special Transformers", The 14th Int. Symp. on Electromagnetic Fields in Electrical Engineering, ISEF'09 Conf.	2,7 2,7 2,7 2,7 2,7 2,7 2,7 2,4 2,4 2,4 1,8 2,4 2,4 1,8 2,4 2,4

	Proc., Arras, France, 9-13 September 2009 (CD ROM Paper ID 215)	
	[89] M. Cundeva-Blajer, L. Arsov "Electromagnetic Transient Analysis of Combined Instrument Transformer with Embedded 3D-Finite Element" The 14th Int. Symp. on Applied Electromagnetics and Mechanics, ISEM'09 Conf. Proc., Xi'an, PR China, 20-24 September 2009, 81-82	2,7
	[90] M. Cundeva-Blajer, L. Arsov – „Computer Aided Techniques for Estimation and Reduction of Electromagnetic Measurement Devices Uncertainties“, Int. Metrology 2010 Conf. Proc., Cairo, Egypt, 2010, Paper No. S9-2 PA-26	2,7
	[91] L. Arsov, M. Cundeva-Blajer, A. Sala, H. Hegedus, R. Malaric- "Inter-laboratory Comparison of the Electrical Reference Standards of FEIT-Skopje and FER-Zagreb", 17th IMEKO TC4 Int. Symp., Kosice, Slovakia, 8-10 September 2010, Paper No. 28 on CD ROM	1,8
	[92] M. Cundeva-Blajer, L. Arsov – „FEM-3D for Metrologically Improved Magnetic Measurements“, Magnetic Measurements 2010 Conf. Proc., Prague, Czech Republic, 12-15 September, 2010, pp. 52-53	2,7
7	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир	10,2
	[93] С. Чундева, М. Чундева-Блајер, Љ. Арсов "Моделирање и симулација на специјални трансформатори-дел 1 електромагнетна анализа", Збор. на тр. на 8-мата Национална конференција со меѓународно учество ETAI 2007, Охрид, Р. Македонија, 19-21 септември 2007, pp. A3-1 (CD ROM)	1,6
	[94] С. Чундева, М. Чундева-Блајер, Љ. Арсов "Моделирање и симулација на специјални трансформатори-дел 2 динамичка анализа", Збор. на тр. на 8-мата Национална конференција со меѓународно учество ETAI 2007, Охрид, Р. Македонија, 19-21 септември 2007, pp. A3-2 (CD ROM)	1,6
	[95] М. Чундева-Блајер, С. Чундева, Љ. Арсов "Анализа на транзиентните појави кај специјални трансформатори", Збор. на тр. на 5-тото Советување за големи електрични системи MAKOCIGRE 2007, Охрид, Р. Македонија, 7-9 октомври 2007, A2-10R	1,6
	[96] L. Arsov, A. Sala, M. Cundeva-Blajer, H. Hegedus "Inter-Laboratory Comparison of DC Voltage Reference Standards", Збор. на тр. на 9-тата Национална конференција со меѓународно учество ETAI 2009, Охрид, Р. Македонија, 26-29 септември 2009 (CD E2-5)	1,2
	[97] L. Arsov, R. Malaric, Z. Grkov, M. Cundeva-Blajer – "Calibration of the FEIT Resistance Standards", Збор. на тр. на 9-тата Национална конференција со меѓународно учество ETAI 2009, Охрид, Р. Македонија, 26-29 септември 2009 (CD ROM E2-6)	1,2
	[98] M. Cundeva-Blajer, L. Arsov "Finite Element Method for Metrological Analysis of Measurement Devices", Збор. на тр. на 9-тата Национална конференција со меѓународно учество ETAI 2009, Охрид, Р. Македонија, 26-29 септември 2009 (CD ROM E1-4)	1,8
	[99] M. Cundeva-Blajer, L. Arsov, L. Perkovic, R. Malaric, D. Ilic "Special Instrument Transformers for Precise Measurements of High Voltages and Currents", Збор. на тр. на 6-тото Советување за големи електрични системи MAKOCIGRE, Охрид, Р. Македонија, 4-6 октомври 2009 (CD ROM A2-11R)	1,2
8	Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество (13)	26
9	Учество на научен/стручен собир со реферат-орална презентација (7)	7
	Вкупно	180,65

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

	Назив на активностa:	Поени
1	Раководител на студија	4
	[100] М. Чундева-Блајер, В. Цицонков, „Воведување на процес на почисто производство во ЈЗУ Св. Наум Охридски-Скопје“, Извештај од проектот за почисто производство (Национален центар за почисто производство во соработка со UNIDO), Скопје, 2009.	2
	[101] М. Чундева-Блајер, Е. Ивановска, „Воведување на процес на почисто производство во Винарија Јо-Степа Гевгелија“, Извештај од проектот за почисто производство (Национален центар за почисто производство во соработка со UNIDO), Скопје, 2011.	2
2	Учество во студија	1
	[102] С. Чундева, М. Чундева-Блајер, В. Арнаутовски-Тошева, "Примена на современи софтверски алати за моделирање и симулација во средните електротехнички стручни училишта", акредитирана обука за наставници финансирана од Проектот за модернизација на образованието (ФЕИТ-Скопје, Министерство за образование и наука на Р. Македонија, Биро за развој на образованието во соработка со Светска банка), 2007-2008.	1
3	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија	20
	[103] Љ. Арсов, М. Чундева-Блајер, "Калибрирање на мерни инструменти, нарачател: А. Д. "Раде Кончар"-Скопје", стручен извештај, ЕТФ Скопје, јуни 2005	1
	[104] Љ. Арсов, М. Чундева-Блајер, "Калибрирање на мерни инструменти, нарачател: А. Д. "ЕМО"-Охрид", стручен извештај, ЕТФ Скопје, април 2006	1
	[105] М. Чундева-Блајер, „Извештај од преглед на документацијата и од посетата пред оценување на Лабораторија за сила и момент на сила при Машински факултет-Скопје“, нарачател: ИАРМ, Извештај на водечки оценувач, ноември 2006.	1
	[106] М. Чундева-Блајер, „Извештај од оценување во Лабораторија за сила и момент на сила при Машински факултет-Скопје“, нарачател: ИАРМ, Извештај на водечки оценувач, декември 2006.	1
	[107] Љ. Арсов, М. Чундева-Блајер, "Калибрирање на мерни инструменти, нарачател: А. Д. "Раде Кончар"-Скопје", стручен извештај, ЕТФ Скопје, декември 2006.	1

	[108] Љ. Арсов, М. Чундева-Блајер, "Калибрирање на мерни инструменти, нарачател: ДГП "ПРОТОТИП-ДООЕЛ"-Скопје", стручен извештај, ЕТФ Скопје, декември 2006.	1
	[109] М. Чундева-Блајер, "Извештај од преглед на документацијата и од прелиминарната посета на Инспекциското тело за моторни возила при Машински факултет-Скопје", нарачател: ИАРМ, Извештај на водечки оценувач, Февруари 2007.	1
	[110] Љ. Арсов, М. Чундева-Блајер, "Калибрирање на мерни инструменти, нарачател: А. Д. "ЕМО"-Охрид", стручен извештај, ФЕИТ Скопје, октомври 2007.	1
	[111] Љ. Арсов, М. Чундева-Блајер, "Калибрирање на мерни инструменти, нарачател: А. Д. "Раде Кончар"-Скопје", стручен извештај, ФЕИТ Скопје, декември 2007.	1
	[112] М. Чундева-Блајер, "Извештај од оценувањето во контролно тело: ЕЛКО ИНГ ДООЕЛ Струмица-Одделение контрола", нарачател: ИАРМ, Извештај на оценувач-експерт, јуни 2009.	1
	[113] М. Чундева-Блајер, "Извештај од преглед на документацијата и од прелиминарната посета на Инспекциското тело АПАВЕ СЕЕ ДОО-Скопје", нарачател: ИАРМ, Извештај на водечки оценувач, октомври 2009.	1
	[114] М. Чундева-Блајер, "Извештај од оценувањето во контролно тело: АПАВЕ СЕЕ ДОО Скопје", нарачател: ИАРМ, Извештај на водечки оценувач, ноември 2009.	1
	[115] Љ. Арсов, М. Чундева-Блајер, "Калибрирање на мерни инструменти, нарачател: А. Д. "Раде Кончар"-Скопје", стручен извештај, ФЕИТ Скопје, декември 2009.	1
	[116] М. Чундева-Блајер, "Извештај од оценувањето во контролно тело: ГЕЗУП ДОО-Скопје", нарачател: Институт за акредитација на Р. Македонија, Извештај на оценувач-експерт, април 2010.	1
	[117] М. Чундева-Блајер, "Извештај од надзор во контролно тело: ЕЛКО ИНГ ДООЕЛ Струмица-Одделение контрола", нарачател: Институт за акредитација на Р. Македонија, Извештај на оценувач-експерт, септември 2010.	1
	[118] М. Чундева-Блајер, "Извештај од оценувањето во контролно тело: Рударски институт-Скопје", нарачател: Институт за акредитација на Р. Македонија, Извештај на оценувач-експерт, октомври 2010.	1
	[119] М. Чундева-Блајер, "Извештај од оценувањето во контролно тело: Градежно механизационен инженеринг "ГМЦ" – Скопје", нарачател: Институт за акредитација на Р. Македонија, Извештај на оценувач-експерт, ноември 2010.	1
	[120] М. Чундева-Блајер, "Извештај од оценувањето во контролно тело: ТЕХНОЛАБ-Скопје", нарачател: Институт за акредитација на Р. Македонија, Извештај на оценувач-експерт, декември 2010.	1
	[121] Љ. Арсов, М. Чундева-Блајер, "Калибрирање на мерни инструменти, нарачател: А. Д. "Раде Кончар"-Скопје", стручен извештај, ФЕИТ Скопје, декември 2010.	1
	[122] М. Чундева-Блајер, "Извештај од оценувањето во контролно тело: Македонски Институт за квалитет-Скопје", нарачател: Институт за акредитација на Р. Македонија, Извештај на оценувач-експерт, април 2011.	1
Дејности од поширок интерес		
1	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир (ICEST 2007, ЕРЕ-РЕМС 2010)	2
2	Член на организационен или програмски одбор на научен/стручен собир (ETAI 2009)	0,5
3	Награда за научни постигнувања-самостојна (2005, Плакета на Универзитетот "Св. Кирил и Методиј" во Скопје за посебен придонес во развојот на високообразовната, научната и културната дејност и посебна афирмација на Универзитетот на 24 Мај 2005 год).	3
4	Награда за научни постигнувања-учесник (2005 Златна плакета на XXV Tradicionalna izložba «Pronalazaštvo Beograd 2005», и VI Izložba sa međunarodnim učešćem pronalazaka i novih tehnologija, 23-27. мај 2005 во Белград, Србија)	1
5	Студиски престој во странство до 3 месеци (14 престој): 1. јуни 2011, Gothenburg, Шведска, Chalmers University of Gothenburg; 2. декември 2010, Pavia, Италија, University of Pavia; 3. ноември 2010, Boras, Шведска, Swedish Research Institute of Technology (SP)-Boras; 4. октомври 2010, Douai, Франција, Superior School of Metrology-Douai; 5. септември 2010, Февруари 2011 Graz, Австрија, Graz University of Technology; 6. септември 2010, Март 2011 Prague, Чешка Република, Czech Technical University of Prague; 7. јули 2010, Октомври 2010, Јуни 2011-Сплит, Р. Хрватска, University of Split; 8. јуни 2010, Gavle, Шведска, University of Gavle; 9. јуни 2010, Braunschweig, Германија, Braunschweig University of Technology; 10. мај 2010, Јануари 2011-Zaragoza, Шпанија, University of Zaragoza; 11. мај 2010, Јули 2011-Приштина, Р. Косово, University of Prishtina; 12. април 2010, Јуни 2011-Загреб, Р. Хрватска, University of Zagreb, Faculty of Electrical Engineering and Computing; 13. март 2009-Загреб, Р. Хрватска, University of Zagreb, Faculty of Electrical Engineering and Computing; 14. април 2007-Krakow, Полска, AGH Polytechnical University;	7
6	Изготвување и пријавување на научен/образовен меѓународен проект - носител: Билатерален македонско-хрватски научноистражувачки проект од МОН: "Метролошки истражувања и развој на методи и постапки за мерења на електромагнетни големини" (2007) NATO Science for Peace and Security Programme "Advanced videoconference system, remote calibration, measurement and instrumentation", Networking Infrastructure Grant (2009)	4

7	Изготвување и пријавување на научен/образовен меѓународен проект - соработник: "Creation of the Third Cycle Studies-Doctoral Studies in Metrology", EU TEMPUS IV Joint Multicountry Project (2009) FP7 REGPOT-1-2009 "Creating of a Regional Centre of Excellence in Metrology of Electrical Quantities)	2
8	Изготвување и пријавување на научен/образовен национален проект - носител: МОН (2007), "Истражување на компјутерски поддржани методи за проектирање и развој на електрични мерни уреди" МОН (2007), "Подобрување на технологијата и технолошкиот процес за производство на енергетски кабли", (ФЕИТ-Скопје во соработка со АЛЕВАДО ДОО-Велес) МОН (2009), "Развој на нов производ: софтвер за лабораториски менаџмент и обезбедување на квалитет", (ФЕИТ-Скопје во соработка со СИМТ-Скопје) МОН (2010), "Истражување на компјутерски поддржани методи во метрологијата" МОН (2011), "Истражување на модели и нумерички методи во метрологијата"	5
9	Изготвување и пријавување на научен/образовен национален проект - соработник: МОН (2005), "Развој на методи и постапки за мерење, калибрација и оцена на неодреденоста на електромагнетни големини" МОН (2005), "Развој на нов производ-кабел отпорен на атмосферски празнења тип ХНЕh-91 (ХНЕh 91-A) за 12/20 kV-тно напонско ниво", (ЕТФ во соработка со А. Д. Фабрика за кабли-Неготино)" (2007) Програма за модернизација на образованието во средните училишта, "Примена на современи софтверски алати за моделирање и симулација" МОН (2007) "Развој на нов производ-Електронско броило за електрична енергија со LCD и вграден вклопен часовник со четири тарифи, модем 220 V и оптичка врска" (ФЕИТ-Скопје во соработка со ДООЕЛ ЕНЕРГЕТИКА-ВДС-Струмица) МОН (2009) "Развој на технологија и технолошки процес и воведување на производство на нови видови на електрични кабли" (ФЕИТ-Скопје во соработка со ФК Зденка-Неготино) МОН (2010), "Развој на калибрациите и подобрување на мерната можност во областа на низок напон" МОН (2010), "Лабораторија за калибрација, тестирање и оцена на сообразност во областа на низок напон" МОН (2011), "Развој на методи и еталони за калибрација на електрични големини"	4
10	Раководител во внатрешна организациона единица: раководител на Лабораторијата за електрични мерења и материјали од 2004 до 2008 година	3
11	Член на факултетска комисија: - 2004-2008, Комисија за режим на студирање - 2006-2011, Комисија за самоевалуација на ФЕИТ - 2009-Организациски одбор за одбележување на 50 години од формирањето на ФЕИТ - 2010- Комисија за попис на ФЕИТ	2
12	Учество во комисији и тела на државни и други органи: член на Технички комитет за лаборатории за калибрација при ИАРМ	1
Вкупно		59,50

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ		Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ		83,10
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ		180,65
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ		59,50
Вкупно		323,25

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Љупчо Арсов, претседател, с.р.
2. Проф. д-р Благој Ханџиски, член, с.р.
3. Акад. проф. д-р Леонид Грчев, член, с.р

ПРЕГЛЕД

на одобрени теми за изработка на докторска дисертација на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања – Скопје

Кандидат	Тема	Комисија
м-р Нелко Нелковски	Театарски фудбал – компаративен метод за взаемно третирање на катарзичните феномени “театар” и “фудбал”	Проф.д-р Петар Атанасов, Проф.д-р Иван Анастасовски Доц. д-р Маријана Марковиќ

РЕЦЕНЗИЈА

**НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „МОБИНГ –
РАСПРОСТРАНЕТОСТ И ПОСЛЕДИЦИ“, ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р
ФРОСИНА ДЕНКОВА, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЗОФСКИОТ
ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ**

Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, на својата XXI редовна седница, одржана на 19.10.2011 година, донесе одлука за формирање Комисија за оцена на докторската дисертација под наслов **„Мобинг – распространетост и последици“**, поднесена од м-р Фросина Денкова, во состав: **проф. д-р Верица Сџаменкова Трајкова, проф. д-р Виолетта Арнаудова, проф. д-р Димитр Трајковски, проф. д-р Сунчица Димитријоска и доц. д-р Свешлана Трбојевик.**

Заблагодарувајќи му се на Наставно-научниот совет за укажаната доверба, го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација на м-р Фросина Денкова, **„МОБИНГ – РАСПРОСТРАНЕТОСТ И ПОСЛЕДИЦИ“**, се состои од 235 страници, од кои 218 се однесуваат на теоретско-емпириската разработка на проблемот (42 табели и 32 графикони), 7 страници се однесуваат на користената литература и 10 страници се прилози. Најголемиот број на библиографски единици користени при пишувањето на трудот се од понов датум и од современата литература од англиско говорно подрачје.

Докторската дисертација на м-р Денкова претставува научно-емпирииска студија која глобално е структурирана во две посебни логички заокружени целини, односно теоретски и истражувачки дел.

Во првиот дел (**Теоретска заднина на истражувањето**), се обработени следниве посебно формулирани поглавја:

1. Правни аспекти и правна заштита на лицата-жртви на мобинг на работното место
2. Мобинг
3. Видови на мобинг
4. Карактеристики на мобингот
5. Последици од мобингот на работното место
6. Превенција од мобингот на работното место
7. Начини на помош на жртвите на мобинг на работното место

8. Црти на личност на вработените

Овие теми се разгледани и осмислени низ призмата на познати релевантни теоретски гледишта и врз основа на емпириски наоди што се добиени во претходни истражувања. Општо земено, овој дел содржи широк дијапазон на релевантни научни сознанија и наоди што овозможуваат сосема добро да се согледа актуелноста и научната заснованост на избраната тема за докторска дисертација.

Понатаму, во делот од трудот кој се однесува на теориските основи на истражувањето, како аргументација на поставениот проблем, авторката компетентно опишува бројни **релевантни истражувања** кои директно или индиректно се однесуваат на врските: мобинг и персонални карактеристики.

Во **истражувачкиот дел** од трудот е разработен проблемот на истражувањето (хипотези и варијабли), опишани се испитаниците, мерните инструменти, реализацијата на теренскиот дел од истражувањето, техниките за обработка на резултатите, соопштени се и дискутирани се добиените резултати. Истражувањето треба да одговори на прашањето во колкава мера е распространетоста на мобингот кај вработените лица, но и кои се последиците од неговото јавување. Дополнителен предмет на ова истражување се и формите на мобинг (хоризонтален или вертикален), како и цртите на личност на жртвите на мобинг.

За да обезбеди емпириски верификувани сознанија за присуството на мобингот и неговата интеракција со цртите на личност и демографските карактеристики, м-р Денкова поставува три основни истражувачки хипотези (А, Б и В).

Првата основна хипотеза (А) гласи: **Постојат разлики во присуството на мобинг кај вработените лица со различни демографски карактеристики**

Од оваа хипотеза се изведени осум помошни хипотези:

- А 1. Постојат разлики во присуството на мобинг кај вработените лица со различен пол
- А 2. Постојат разлики во присуството на мобинг кај вработените со различна возраст
- А 3. Постојат разлики во присуството на мобинг кај вработените лица со различна национална припадност
- А 4. Постојат разлики во присуството на мобинг кај вработените лица со различен степен на образование

- А 5. Постојат разлики во присуството на мобинг кај вработените со различен вкупен работен стаж
- А 6. Постојат разлики во присуството на мобинг кај вработените со различен моментален работен стаж
- А 7. Постојат разлики во присуството на мобинг кај вработените лица од различен сектор
- А 8. Постојат разлики во присуството на мобинг кај вработените лица од различна дејност

Втората основна хипотеза (Б) гласи: ***Постои поврзаност помеѓу присуството на мобингот и цртите на личноста на вработените лица.***

Од оваа хипотеза се изведени пет помошни хипотези

- Б 1. Постои поврзаност помеѓу присуството на мобингот кај вработените лица и невротичноста како црта на личност
- Б 2. Постои поврзаност помеѓу присуството на мобингот кај вработените лица и екстравертноста како црта на личност
- Б 3. Постои поврзаност помеѓу присуството на мобингот кај вработените лица и отвореноста како црта на личност
- Б 4. Постои поврзаност помеѓу присуството на мобингот кај вработените лица и сложувањето како црта на личност
- Б 5. Постои поврзаност помеѓу присуството на мобингот кај вработените лица и совесноста како црта на личност

Третата основна хипотеза (В) гласи: ***Постои присуство на мобинг кај вработените лица.***

Од оваа хипотеза е изведена една помошна хипотеза:

- В 1. Постојат разлики во присуството на хоризонтален и вертикален мобинг кај вработените лица со различни карактеристики.

Резултатите од ова истражување се добиени по квантитативен пат, со примена на прашалник кој се состои од две скали:

- Прашалник за испитување на мобинг (конструиран од страна на авторот на ова истражување, во консултација со менторот и стручната литература од оваа област). Тој се состои од 25 прашања од затворен тип, на кои испитаниците одговараа на четворостепенa скала од Ликертов тип.
- Инвентар на личност NEO-PI-R за испитување на персоналните карактеристики на личноста, кој е базиран на петфакторскиот модел на личност. Овој инвентар е конструиран од страна на Коста и Мекри (Costa & McRae, 1992) и содржи пет домени на личноста во рамките на кои се испитуваат шест личностни димензии.

Вкупниот број на ајтеми е 240, а одговорите се базирани на скала од Ликертов тип.

Истражувањето е спроведено во временскиот период од јануари 2010 до јануари 2011 година. Во истражувањето учествувале вкупно 255 вработени лица (82 од машки и 173 од женски пол) кои работат во пет различни дејности: администрација (50), здравство и социјална работа (54), образование (52), индустрија (53) и АРМ (46).

Обработката на добиените податоци е спроведена со статистичкиот пакет SPSS 16.0 (Statistical Package for the Social Sciences). Во обработката на податоците се применуваат мерките на дескриптивната статистика (мерките на централните вредности и мерките на варијабилност), линеарната корелација, униваријантната анализа на варијанса (АНОВА) и факторската анализа како експонент на корелативниот пристап.

Резултатите што се добиени со обработката во дисертацијата се прикажани согласно со редоследот на поставените задачи, цели и хипотези на истражувањето. Од истражувањето произлегоа следниве резултати:

- присуството на мобинг е негативно поврзано со потфакторот на димензијата совесност-самодисциплината ($r = -.131$, $p < 0,01$);
- не постојат разлики помеѓу вработените лица од машки и женски пол во однос на присуството на мобинг;
- не постои поврзаност помеѓу возраста на вработените лица и присуството на мобинг;
- не постојат разлики помеѓу вработените лица со различна национална припадност и присуството на мобинг;
- не постојат разлики помеѓу вработените лица со различен степен на образование и присуството на мобинг;
- не постои поврзаност помеѓу вкупниот работен стаж на вработените и присуството на мобинг;
- не постои поврзаност помеѓу работниот стаж на актуеленото работно место на вработените и присуството на мобинг;
- не постојат разлики кај вработените лица од различен сектор и присуството на мобинг;
- постојат разлики помеѓу вработените во здравство и социјална работа и вработените во АРМ во однос на присуството на мобинг ($LSD = 0,36$, $p < 0,05$).
- присуството на мобинг е позитивно поврзано со димензијата невротичноста ($r = ,259$, $p < 0,01$), а негативно со димензијата

живеење со оглед на природата на проблемот. Анализата на трудот покажува дека тој се одликува со обемна теориска анализа, прецизна и релевантна методологија и детална анализа и елаборација на резултатите. Тие се квалитетно интерпретирани и проследени со оригинални и значајни рефлексии и заклучоци. Согласно со изнесеното, Комисијата со задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје да го усвои овој извештај и да ѝ одобри на кандидатката м-р Фросина Денкова јавна одбрана на докторската дисертација на тема **МОБИНГ – РАСПРОСТРАНЕТОСТ И ПОСЛЕДИЦИ.**

Комисија

Проф. д-р Верица Стаменкова Трајкова, с.р.
 Проф. д-р Виолета Арнаудова, с.р.
 Проф. д-р Димитар Трајковски, с.р.
 Проф. д-р Сунчица Димитријоска, с.р.
 Доц. д-р Светлана Трбојевик, с.р.

25.10.2011

РЕФЕРАТ

**ЗА ИЗБОР НА ПОМЛАД АСИСТЕНТ ПО ПРЕДМЕТИТЕ ОД НАСТАВНО-
НАУЧНАТА ОБЛАСТ ЕЛЕКТРОМАГНЕТИКА ПРИ ИНСТИТУТОТ ЗА
ЕЛЕКТРОНИКА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ
ТЕХНОЛОГИИ ВО СКОПЈЕ**

Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје на својата седница одржана на 28.9.2011 г., а во врска со објавениот конкурс во весникот “Дневник” на 15.9.2011 г. за избор на помлади асистенти, нè избра за членови на Рецензентската комисија за избор на помлад асистент при Институтот за електроника, за групата предмети од наставно-научната област електромагнетика.

По прегледот на доставените конкурсни материјали, го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На распишаниот конкурс се пријави еден кандидат, м-р Андријана Кухар, дипломиран инженер по електротехника, која во својата пријава ги поднесе следниве документи:

- куса биографија;
- список на објавени трудови;
- уверенија за завршен степен на образование;
- уверенија за познавање странски јазици;
- потврда за прием на изјавата доставена до Комисијата за верификација на фактите на Р. Македонија;
- уверение за државјанство;

1. Куса биографија

М-р Андријана Кухар е родена во 1980 година во Скопје, каде што го завршила основното и средното образование. Во учебната 1999/2000 година се запишала на Електротехничкиот факултет во Скопје, на насоката електроника и телекомуникации. Апсолвирала во учебната 2003/2004 година. Во текот на студирањето, реализирала и две стручни практики, првата од 31.7 до 1.9 2000 година во компанијата Energie und Wasser Versorgung, A.G. Нирнберг, Германија и втората од 09.09 до 30.11 2005 г. на Одделот за електроника при Политехничкиот универзитет во Мадрид, Шпанија. Со успешната одбрана на дипломската работа со наслов “Анализа на 10-гигабитен ентернет”, студиите ги завршила во 2006 година, со просечна оценка од испитите од 8,7.

Во февруари 2008 година се запишала на постдипломските студии на ФЕИТ, на насоката електроника од областа електромагнетика. Предвидените испити на постдипломските студии ги положила со просечна оценка 10, а магистрирала во октомври 2010 година со одбрана на трудот со наслов “Анализа на распределба на струја во анизотропно и дисперзивно човеково мускулно ткиво при импулсна екситација“, со што се стекнала со научниот степен магистер по електротехника.

Во мај 2007 година, м-р Андријана Кухар е избрана од Наставно-научниот совет на ФЕИТ во Скопје за демонстратор при Институтот за електроника.

М-р Андријана Кухар активно се служи со англискиот, германскиот и бугарскиот јазик, како и делумно со шпанскиот јазик.

2. Наставно-образовна дејност

Од изборот за демонстратор на Институтот за електроника, па сè до сега, м-р Андријана Кухар држи аудиторски и лабораториски вежби по предметите:

- електромагнетика;
- електромагнетни полиња;
- електромагнетни бранови;
- електромагнетни полиња и бранови;
- електроника I;
- микроелектроника.

За предметите од областа електромагнетика, м-р Андријана Кухар активно учествува во изработката на лабораториските вежби.

Работните обврски сврзани со наставата ги завршува одговорно, совесно и навремено. Се истакнува со посветеност во работата и коректен однос со студентите.

Една од активностите на м-р Андријана Кухар во досегашната ангажираност на ФЕИТ е и изготвувањето на распореди за часови, полагање на парцијални испити и испити на Факултетот во учебната 2009/2010 година.

3. Научноистражувачка дејност

Во текот на досегашната работа, м-р Андријана Кухар е автор на следниве трудови:

1. A. Kuhar, Lj. Janev, "A Contribution to the Development of a Method for Numerical Calculation of the Electrostatic Field Produced by an Arbitrarily Shaped Charged Object", *4th International PhD Seminar on Computational electromagnetics and bioeffects of electromagnetic fields – CEMBEF*, 28-30 august 2009, Nis, Serbia.

Овој труд презентира метод за пресметка на површинската густина на оптоварувања на проводно тело со произволен облик наелектризирано со позната количина електрицитет. Со помош на одредената површинска густина може да се пресмета електричното поле во околината на проводното тело, како и неговиот електростатички потенцијал.

2. A. Кухар, Љ. Јанев, "Метод за одредување на распределбата на полнежи по проводно тело со произволен облик", *IX национална конференција со меѓународно учество ЕТАИ 2009*, 26-29 септември 2009, Охрид, Македонија.

Во рамките на овој труд е даден метод за одредување на распределбата на полнежите по произволно проводно тело со познат потенцијал. Дадениот начин на опишување на телото е едноставен за примена и нема ограничувања во поглед на комплексноста на телото.

3. A. Kuhar, L. Ololoska-Gagoska, Lj. Janev, "Determining the current density distribution in human muscle tissue excited by a pulse source", *Computational Methods in Applied Mathematics, CMAM-4*, 20-26 June 2010 Bedlewo, Poland

Во овој труд е даден начин за пресметка на распределбата на густината на струјата во човеково мускулно ткиво побудено со извор на струен импулс, при што тој се базира на одредување на потенцијалот во ткивото. Процедурата вклучува решавање на диференцијалната равенка за потенцијалот со FEM и анализа на струјниот импулс користејќи DFT.

4. A. Kuhar, L. Ololoska-Gagoska, Lj. Janev, "Electric Potential Distribution in Modeled Human Muscle Excited by a Pulse Source", *18th Telecommunications forum TELFOR 2010*, 23-25 November, 2010 Belgrade, Serbia.

Методот презентирани во овој труд ја одредува распределбата на потенцијалот во моделирано мускулно ткиво кога екситацијата е извор на струен импулс поставен на неговата површина. Електричниот потенцијал е пресметан земајќи ги предвид анизотропните и дисперзивните особини на ткивото. Пресметката е базирана на решавање на диференцијалната равенка за потенцијалот со FDM.

5. А. Кухар, Л. Ололоска-Гагоска, Љ. Јанев, “Влијание на анизотропноста и дисперзивноста на мускулно ткиво врз распределбата на струја низ него”, *X национална конференција со меѓународно учество ЕТАИ 2011*, 16-20 септември 2011, Охрид, Македонија

Во овој труд е одредена распределбата на густината на струјата во анизотропно и дисперзивно човеково мускулно ткиво. Пресметувањето на густината на струјата се врши со одредување на потенцијалот во мускулното ткиво. Во трудот е извршена анализа на овие особини на ткивото врз распределбата на струјата.

М-р Андријана Кухар учествувала на следниве семинари:

1. First International Seminar for Magnetic Resonance Imaging in the Republic of Macedonia, 27-30 August, 2008, Ohrid, Macedonia;
1. Second International Seminar for Magnetic Resonance Imaging in the Republic of Macedonia, 15-18 June, 2011, Ohrid, Macedonia.

Научноистражувачките проекти во кои м-р Андријана Кухар е учесник се:

1. „Електромагнетни појави во сложени средини и системи“, научно-истражувачки проект финансиран од МОН, 2010-2012 г., главен истражувач: проф. д-р Леонид Грчев;
2. “Електромагнетни влијанија, методи на анализа и заштита” научно-истражувачки проект финансиран од МАНУ 2010-2012 г. главен истражувач проф. д-р Леонид Грчев
3. “ELISE – University Network for Academic Training in EE&IT in South-Eastern Europe (SEE)”, Joint German-South-Eastern European Network Project, DAAD, Germany, 2009, координатор: проф. д-р Леонид Грчев.

4. Заклучок и предлог

Според претходно изнесеното и од нејзината досегашна работа произлегува дека м-р Андријана Кухар не само што одговара на потребите сврзани со наставната дејност, туку и се развива во добар истражувач. Според приложената документација, м-р Андријана Кухар ги задоволува сите формални услови за звањето за кое се пријавила.

Според тоа, Рецензентската комисија со задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии, да ја избере м-р Андријана Кухар за помлад асистент при Институтот за електроника, за групата предмети од наставно-научната област електромагнетика.

Скопје, 19.10.2011

Рецензентска комисија

1. Проф. д-р Лидија Ололоска-Гагоска, с.р.
2. Проф. д-р Љубен Јанев, с.р.
3. Проф. д-р Јосиф Косев, с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ПО НАСТАВНИТЕ ПРЕДМЕТИ
СОНОЛОГИЈА СО МУЛТИМЕДИЈА, ЕСТЕТИКА НА МУЗИКАТА И
СОЦИОЛОГИЈАТА НА МУЗИКАТА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА МУЗИЧКА
УМЕТНОСТ - СКОПЈЕ

Наставно-научниот и уметнички совет на Факултетот за музичка уметност во Скопје, на седницата одржана на 12.10.2011 година донесе решение за формирање Рецензентска комисија во состав: проф. д-р Димитрије Бужаровски, проф. д-р Викторија Коларовска-Гмирја и проф. Живоин Глишиќ за избор на еден наставник во сите звања по предметите сонологија со мултимедија, естетика на музиката и социологија на музиката. На конкурсот објавен во весниците „Дневник“ и „Lajm“ на ден 29.9.2011 година и 1.10.2011 година, се пријави само кандидатката д-р Трена Јорданоска.

По разгледувањето на доставената документација, Рецензентската комисија го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ

Д-р Трена Јорданоска е родена на 26 март 1984 година во Скопје. Паралелно со основното образование, 9 години го посетувала Нижото музичко училиште при МБУЦ „Илија Николовски – Луј“ во Скопје каде што го изучувала инструментот пијано во класите на проф. Силвија Проскова и проф. Надежда Пожарицкаја-Пејсахова. Средното образование го завршила со одличен успех во МБУЦ „Илија Николовски – Луј“ во Скопје на Одделот за пијано во класата на проф. Надежда Пожарицкаја-Пејсахова и во класата по камерна музика на проф. м-р Даница Стојанова. Во овој период таа е добитник на повеќе први и специјални награди по пијано и камерна музика на државни и меѓународни натпревари по пијано.

Додипломските студии на Факултетот за музичка уметност во Скопје кандидатката ги запишала во академската 2002/03 година на Одделот за музикологија и од третата година на Одделот за сонологија. Студиите ги завршува со просек 9.78 со дипломскиот труд „Почетоците на симфонизмот во македонското современо музичко творештво низ делата на композиторот Благоја Ивановски“. Како најдобар дипломиран студент на одделите за композиција, диригирање и музикологија е првиот добитник на наградата од Фондацијата „Томислав Зографски“ во 2006 година.

Во академската 2006/07 година кандидатката се запишала на постдипломски студии на ФМУ на Одделот по музикологија во класата на проф. д-р Димитрије Бужаровски. Во рамките на овие студии таа го изработила трудот „Проблеми на методологија на изработка на музичка критика во македонската музичка култура во 21 век“ и магистерскиот труд „Местото и улогата на Ладислав Палфи во појавата на професионалниот пијанизам во Македонија“.

Во академската 2008/09 година кандидатката ги започнала докторските студии на Факултетот за музичка уметност во Скопје под менторство на проф. д-р Димитрије Бужаровски, а во 2011 година ја одбранила докторската дисертација „Дигиталните медиуми и стратификацијата на музичката култура на тинејџерската популација во

Скопје, главниот град на Република Македонија, во 2009 година“ и се стекнала со титулата доктор на музички науки.

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Кандидатката д-р Трена Јорданоска вршела наставно-образовна дејност на две високообразовни институции. Првите искуства во наставата ги стекнала на Факултетот за музичка уметност во Скопје како демонстратор по предметот сонологија со мултимедија на прв циклус студии сонологија во академските 2006/07 и 2007/08 година. На 20.5.2008 година кандидатката е избрана хонорарно за асистент по предметот сонологија со мултимедија на прв циклус студии сонологија, а на 17.2.2010 година е избрана за асистент по истиот наставен предмет во редовен работен однос. Во рамките на нејзината наставно-образовна дејност на ФМУ како асистент, таа изготвува интернет-страници со темите и основните поими од предавањата по предметите кои ги води проф. д-р Димитрије Бужаровски, естетика на музиката 1, 2, 3, 4, 5 и 6, сонологија со мултимедија 1 и 2 и социологија на музиката 1 и 2.

Од 2007 година кандидатката е ангажирана и како асистент по стручно-уметничките предмети на студиската програма општа музичка педагогија, вокална литература, анализа на музичките стилови и дигитална обработка на звукот на Факултетот за уметности при Универзитетот во Ниш. Во рамките на овој ангажман, кандидатката ја подготвува интернет-страницата за далечинско учење на Катедрата на стручно-уметничките предмети на Факултетот за уметности при Универзитетот во Ниш со аудио, нотни и текстуални материјали за предметите вокална литература 1, 2, 3 и 4, анализа на музичките стилови 1 и 2, дигитална обработка на звукот 1 и 2, работа во медиуми 1 и 2 и методологија на научноистражувачка работа 1 и 2.

Во рамките на наставно-образовниот процес, таа изведувала консултативни активности за подобрување на индивидуалниот резултат на студентот, и за изработка на семинарски работи на студентите.

Кандидатката учествувала во следните работилници поврзани со истражувања во музикологијата, курсеви за авторско право и сродни права, дигитално архивирање и уметничко истражување:

- јануари-февруари 2006, Workshop in Musicology, Western Balkan Project in Music Education, Winter School, Dubrovnik, Croatia;
- април-јули 2007, Кон ЕУ-стандардите за авторско право и сродни права, Темпус-обуки на УКИМ, Правен факултет „Јустинијан први“ – Скопје;
- декември 2007, Workshop Long-term Preservation of Audiovisual Documents, Tirana, Albania, Jointly arranged by the Phonogrammarchiv and the Institute for Folk Culture, Dr. Dietrich Schüller, Director Phonogrammarchiv;
- 13-14 декември 2007, работилница „Стратегија за дигитализација на спедијалните збирки во НУБ со цел заштита и достап до македонското пишано културно наследство“, проект на ASO (Austrian science and research liaison office) и НУБ „Св. Климент Охридски“ – Скопје;
- 16 февруари 2010, SIDA Workshop – Polifonia Research Working Group, Novi Sad, Serbia.

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Научноистражувачкиот интерес на кандидатката д-р Трена Јорданоска е насочен кон повеќе области на музикологијата. Таа е активна на полето на

научноистражувачка работа врз реконструкцијата на животниот и творечкиот пат на македонските музички уметници, анализата на нивното творештво и нивното позиционирање на рамките на македонската музичка култура. Примери за ова се нејзината дипломска работа и магистерски труд, како и повеќе објавени трудови претставени на научни конференции.

Покрај ова, во трудот за прва година постдипломски студии кандидатката се занимава со еден многу значаен сегмент на музикологијата, музичката критика, во кој е поставен регистар на проблеми, хипотетичен модел на изработка на музички критики и апликација на хипотетичниот модел врз селектиран примерок. Истражувањата вклучени во овие трудови се засноваат на квантитативниот пристап со што кандидатката во целост ја следи современата истражувачка методологија во музичките науки.

Во оваа смисла, од посебно значење е спроведеното истражување во нејзината докторска дисертација која е структурирана според стандардите за изработка на дисертации присутни во светските бази за дисертации и тези и во која таа прави исчекор во методолошка смисла, преку употребата на повеќе статистички постапки кои првпат се употребуваат во областа на музичките науки кај нас. Меѓу другото, истражувањето „Дигиталните медиуми и стратификацијата на музичката култура на тинејџерската популација во Скопје, главниот град на Република Македонија, во 2009 година“ во рамките на оваа дисертација, е поддржано како научен проект од Бирото за развој на образованието при Министерството за образование на Република Македонија.

Во научната дејност на кандидатката се вбројуваат следните објавени трудови, презентирани на научни собири:

2005. "Macedonian Musicology Between 1945-1990" in: *Reflection on Macedonian Music Past and Future*, 4th London Conference, ed. Dimitrije Buzarovski. Skopje: IRAM

2005. "The Supply of Music CDs in the Retail Stores of the Capital of Republic of Macedonia – Skopje" in: *Contemporary Trends in Musicology and Ethnomusicology*, 10th IRAM International Conference, ed. Dimitrije Buzarovski. Skopje: UKIM FM, IRAM

<http://www.mmc.edu.mk/IRAM/Conferences/ContemporarytrendsIV/trena.htm>

with Prokopieva, Dojrana. 2006. "Music Presence in Four Macedonian Newspapers in the period November 21-28, 2005" in: *Cultural Policy and Music Education*, 11th IRAM Conference, ed. Dimitrije Buzarovski. Skopje: UKIM FM, IRAM

<http://www.mmc.edu.mk/IRAM/Conferences/XIConf/TJordDProkXI.pdf>

2006. "Six Haiku Reflections on the Works by the Macedonian Composer Darija Andovska", Workshop in Musicology, Winter School, Dubrovnik, Croatia. Достапно и на:

<http://www.mmc.edu.mk/TrJordPaper.pdf>

2006. "Blagoja Ivanovski's Papers on Cultural Policy" in: *Cultural Policy and Music Education*, 13th IRAM Conference, ed. Dimitrije Buzarovski. Skopje: UKIM FM, IRAM

<http://www.mmc.edu.mk/IRAM/Conferences/XIIIConf/Jordanoska.pdf>

2007. "Lepsha Piperkovska – the Founder of Macedonian Piano Pedagogy" in: *Researches of Musicology and Ethnomusicology*, 14th IRAM Conference, ed. Dimitrije Buzarovski. Skopje: UKIM FM, IRAM

<http://www.mmc.edu.mk/IRAM/Conferences/XIVConf/Jordanoska.pdf>

Во 2006 година, таа има напишано и помал труд, "Elizabeta Ilievska – Clowns", за Winter School, Dubrovnik, Croatia, Workshop in Musicology, кој исто така е објавен на ИРАМ-вата интернет-страница.

Исто така, кандидатката има учествувало на научни собири со следниве трудови:

2007. "Originality Revisited" in: *Researches of Musicology and Ethnomusicology*, 15th IRAM Conference. Skopje: IRAM

2009. "IRAM Historical Collection of Balkan Folklore - Digitisation of Penushliski Collection" in: *The Via*

Egnatia Revisited' Reanimation of an old road, Via Egnatia Foundation, Bitola

2010. „Модели на дигитална стратификација на музичката култура кај тинејџерите во Скопје“ во: 16 конференција „Истражувања во музикологијата и етномузикологијата“. Скопје: ИРАМ.

со Бужаровски Димитрије. 2010. „Спектрална анализа на /в/ во санди во македонскиот јазик“ во: Конференција и заседание на Комисијата за фонетика и фонологија при Меѓународниот славистички конгрес, Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје

2011. “Born digital in Macedonia - musical genre profile” in: *Culture and Music*, International conference. Скопје: ИРАМ & ISPP (за трудот е објавен апстракт во електронско издание).

Во 2007 година таа објавила и повеќе рецензии за музичките настани во Скопје во весникот *Дневник*.

Од приложената документација може да се види дека кандидатката е посебно активна во дејноста на Институтот за истражување и архивирање музика – ИРАМ. Така, во изминатите 9 години таа најпрво учествува во проектот *Аудио портрети на македонски музички уметници* на ИРАМ каде што ги подготвила следните емисии за Студентското интернет-радио:

2003. Сценарио и водител на радиоемисијата *Портрети и интервју со Милка Ефтимова – алт*
<http://mmc.edu.mk/IRAM/IRadio/MilkaEftimova/emEftimova.html>

2003. Сценарио и водител на радиоемисијата *Портрети и интервју со композиторот Гоце Коларовски*
<http://mmc.edu.mk/IRAM/IRadio/Kolarovski/emKolarovski.html>

2003. Сценарио и водител на радиоемисијата *Портрети и интервју со композиторката Дарија Ангоска*
<http://mmc.edu.mk/IRAM/IRadio/Darija/emDarija.html>

2005. Сценарио и медијатор на концертот *In memoriam Томислав Зографски* (подоцна поставен како радио емисија)
<http://www.mmc.edu.mk/IRAM/IRadio/Zografski.html>

2006. Сценарио и водител на радиоемисијата *Интервју со Лепса Пиперковска – основателка на македонската џанисичка џегаџија*
<http://mmc.edu.mk/IRAM/IRadio/LepsaPiperkovska.html>

2006. Сценарио и водител на радиоемисијата *Трудот на Валентина Велковска-Трајановска за оркестарското творештво на Томислав Зографски*
<http://mmc.edu.mk/IRAM/IRadio/Zografski2.html>

Покрај ова, кандидатката била медијатор и на концертот на сопранистката Елена Настеска во 2005 година, кој исто така е снимен и поставен како радио-емисија во рамките на Студентското интернет-радио.

Во 2008 година под нејзино раководство се изготвени и емисиите:

2008. Сценарио на радио емисијата *Интервју со џанисичката Весна Петрушевска-Јакимовска*
<http://mmc.edu.mk/IRAM/IRadio/VesnaPetrusevska.html>

2008. Сценарио на радио емисијата *Интервју со диригентот Сашо Ташарчевски*
<http://mmc.edu.mk/IRAM/IRadio/SashoTatarchevski.html>

Широката дејност на кандидатката ја опфаќа и работата на внесување во нотен процесор на мелограмите од книгата на д-р Аида Ислам, *Тонскиот систем во ширската музика* (2007, Скопје: Просветно дело).

Посебно би ги издвоиле учествата на кандидатката во научноистражувачките проекти на ИРАМ во кои таа се јавува како раководител или учесник. Во 2006 година, таа е учесник во проектот - изработка на аудиовизуелната монографија (7 компакт диска и 1 ДВД) од концертите и конференциите одржани во јубилејната 40-годишнина на Факултетот за музичка уметност во Скопје.

Во 2007 година кандидатката ја спроведува дигитализацијата и анотацијата на фотографии на диригентот Фимчо Муратовски (42 фолдери со 296 фотографии).

Скопје, главниот град на Република Македонија, во 2009 година“ и се стекнала со титулата доктор на музички науки.

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Кандидатката д-р Трена Јорданоска вршела наставно-образовна дејност на две високообразовни институции. Првите искуства во наставата ги стекнала на Факултетот за музичка уметност во Скопје како демонстратор по предметот сонологија со мултимедија на прв циклус студии сонологија во академските 2006/07 и 2007/08 година. На 20.5.2008 година кандидатката е избрана хонорарно за асистент по предметот сонологија со мултимедија на прв циклус студии сонологија, а на 17.2.2010 година е избрана за асистент по истиот наставен предмет во редовен работен однос. Во рамките на нејзината наставно-образовна дејност на ФМУ како асистент, таа изготвува интернет-страници со темите и основните поими од предавањата по предметите кои ги води проф. д-р Димитрије Бужаровски, естетика на музиката 1, 2, 3, 4, 5 и 6, сонологија со мултимедија 1 и 2 и социологија на музиката 1 и 2.

Од 2007 година кандидатката е ангажирана и како асистент по стручно-уметничките предмети на студиската програма општа музичка педагогија, вокална литература, анализа на музичките стилови и дигитална обработка на звукот на Факултетот за уметности при Универзитетот во Ниш. Во рамките на овој ангажман, кандидатката ја подготвува интернет-страницата за далечинско учење на Катедрата на стручно-уметничките предмети на Факултетот за уметности при Универзитетот во Ниш со аудио, нотни и текстуални материјали за предметите вокална литература 1, 2, 3 и 4, анализа на музичките стилови 1 и 2, дигитална обработка на звукот 1 и 2, работа во медиуми 1 и 2 и методологија на научноистражувачка работа 1 и 2.

Во рамките на наставно-образовниот процес, таа изведувала консултативни активности за подобрување на индивидуалниот резултат на студентот, и за изработка на семинарски работи на студентите.

Кандидатката учествувала во следните работилници поврзани со истражувања во музикологијата, курсеви за авторско право и сродни права, дигитално архивирање и уметничко истражување:

- јануари-февруари 2006, Workshop in Musicology, Western Balkan Project in Music Education, Winter School, Dubrovnik, Croatia;
- април-јули 2007, Кон ЕУ-стандардите за авторско право и сродни права, Темпус-обуки на УКИМ, Правен факултет „Јустинијан први“ – Скопје;
- декември 2007, Workshop *Long-term Preservation of Audiovisual Documents*, Tirana, Albania, Jointly arranged by the Phonogrammarchiv and the Institute for Folk Culture, Dr. Dietrich Schüller, Director Phonogrammarchiv;
- 13-14 декември 2007, работилница „Стратегија за дигитализација на специјалните збирки во НУБ со цел заштита и достап до македонското пишано културно наследство“, проект на ASO (Austrian science and research liaison office) и НУБ „Св. Климент Охридски“ – Скопје;
- 16 февруари 2010, SIDA Workshop – Polifonia Research Working Group, Novi Sad, Serbia.

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Научноистражувачкиот интерес на кандидатката д-р Трена Јорданоска е насочен кон повеќе области на музикологијата. Таа е активна на полето на

Во 2008 година таа ја изработила фотомонографијата за Ладислав Палфи и ја уредила книгата *Евѐниј Ладислав Палфи (Не)Заборавениот Гениј* од Владан Велков, објавена во ИРАМ-вата дигитална библиотека.

Истата година посебно се издвојува нејзината работа во ИРАМ-виот проект за дигитализација и каталогизација на *Колекцијата Пенушлиски* (33 магнетофонски ленти и 6 касети) и изработката на фотомонографија за Кирил Пенушлиски.

Во периодот 2010/11 кандидатката е учесник во проектот за дигитализација и каталогизација на *Колекцијата Линин* (18 папки со мелограми, композиции за деца, обработки на народно творештво, етномузиколошки трудови и фотографии и документи).

Последниот проект во кој кандидатката е вклучена како учесник е *Видео портрети на доајениите на македонската музичка уметност*, од кои првите 3, снимени во 2010, а промовирани во 2011 година, се однесуваат на *Љубомир и Вера Бранцолица, Зоран Димитровски и Александар Цамбазов*.

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Кандидатката д-р Трена Јорданоска е вклучена и во аудио и видео снимањата и монтажите на поголемиот број концерти реализирани во студијата на ИРАМ и надвор од Институтот. Така, таа се јавува како снимател за ИРАМ-вата видеохроника во следните 29 кратки видеа:

1. (161) UKIM FM Music Composition Master Program, *Elizabeta Ilievska "Fantasy" for Symphony Orchestra*, UKIM FM Concert Hall, June 30, 2011
2. (160) Defense of Milena Đurković-Pantelić's Doctoral Dissertation *The Effects of the Music Activities of the Pre-school Population in Šabac, Serbia in 2008/09*, UKIM FM, May 16, 2011
3. (159) Launch of IRAM documentary video *Aleksandar Dzambazov* UKIM FM Concert Hall, May 4, 2011
4. (158) Launch of IRAM documentary video *Zoran Dimitrovski*, UKIM FM, April 18, 2011
5. (143) Concerts of piano duo Emilija Potevska and Tatjana Džorleva with works by Dimitrije Buzarovski in Serbia, Faculty of Arts Concert Hall - Niš April 23, Isidor Bajić Concert Hall - Novi Sad April 24, Art Studio Šabac April 25, 2010
6. (138) Sonatas by Dimitrije Buzarovski, Opening of the 3rd Festival Golden Lyre, *Fantasia op.55b, Jazz Sonata op.56 & "Mane" Sonata op.57*, Ljubisha Kirovski - violin/viola, Ninoslav Dimov - alto saxophone, Petrush Petrushevski - double bass, Dimitrije Buzarovski - piano, Skopje City Museum, December 1, 2009
7. (157) Launch of IRAM documentary video *Ljubomir and Vera Brandjolica*, UKIM FM, March 16, 2011
8. (155) Culture and Music, XVII IRAM International Conference, UKIM FM Concert Hall, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje, Macedonia, January 21-22, 2011
9. (154) Celebrating 100th IRAM Audio Recording, UKIM FM Concert hall, December 22, 2010
10. (149) Opening of the Ballet Studies Program at UKIM FM, September 16, 2010
11. (148) Alexandra Humphreys lectures at UKIM FM and ICF - Nish, *Online research resources*, July 6 & 9, 2010
12. (144) Dimitrije Buzarovski - *Musica Futura* - a lecture at Interzone (International Festival of Actual Music) - Museum of Contemporary Art - Novi Sad - April 24, 2010
13. (141) Defense of Suzana Kostić Doctoral Dissertation "Nish International Choir Festival Choral Scores Collection as a Reflection of Music and Cultural Dynamics of the Second Half of the XX Century and the Beginning of the XXI Century", UKIM FM, March 9, 2010
14. (140) Celebrating 10th IRAM Anniversary 2000-2010, *XVI IRAM Conference* Researches in Musicology and Ethnomusicology, Launch of the CD ROM 1 from Firfov collections, Launch of the book "Danka Firfova", UKIM FM January 22-24, 2010
15. (139) Sonatas by Dimitrije Buzarovski, *Fantasia op.55b, Jazz Sonata op.56 & "Mane" Sonata op.57*, Ljubisha Kirovski - violin/viola, Ninoslav Dimov - alto saxophone, Petrush Petrushevski - double bass, Dimitrije Buzarovski - piano, Faculty of Arts - Nish, December 11, 2009
16. (137) Goce Kolarovski 1959-2006, UKIM FM Concert Hall, November 16, 2009
17. (136) *Spiegel Klänge*, Musikalische Akademie Deutschland - Südosteuropa, Liana Isakadze - conductor,

- UKIM FM Concert Hall, November 2, 2009
18. (135) Dimitrije Buzarovski - *All that dance op.39 & 4 Nocturnes op.52b*, Emilija Potevska & Tatjana Dzorleva - two pianos, UKIM FM Concert Hall, November 3, 2009
 19. (134) Opening of the 3rd Festival Golden Lyre, "*Mane*" Sonata op.57, Ljubisha Kirovski - violin, Dimitrije Buzarovski - piano, Skopje City Museum, December 1, 2009
 20. (133) Opening of the 3rd Festival Golden Lyre, *Jazz Sonata op.56*, Ninoslav Dimov - alto saxophone, Petrush Petrushevski - double bass, Dimitrije Buzarovski - piano, Skopje City Museum, December 1, 2009
 21. (132) Opening of the 3rd Festival Golden Lyre, *Fantasia op.55b*, Ljubisha Kirovski - viola, Dimitrije Buzarovski - piano, Skopje City Museum, December 1, 2009
 22. (131) Launch of the Book *Palfi* by Vladan Velkov, UKIM FM Concert Hall, June 26, 2009
 23. (124) IRAM Historical Collections of Balkan Folklore, VIA EGNATIA Conference, Bitola, February 20-22, 2009
 24. (119) Defense of Alexandar Dimitrijevi's Doctoral Dissertation "Musis in the Macedonian Wedding Customs in the 21st Century", UKIM FM, December 9, 2008
 25. (117) Defense of Viktorija Kolarovska-Gmirja's Doctoral Dissertation "Determinants of the Music Culture of the First Grade Elementary School Students in Skopje", UKIM FM, November 10, 2008
 26. (116) UKIM Faculty of Music Beginning of the Academic Year 2008/2009
 27. (94) Defence of the Theoretical Part of Ivica Zorikj's Doctoral Thesis *Digital Catalogue of Macedonian Composers' Choral Works*, UKIM FM, July 9, 2007
 28. (92) Launching of UKIM FM Percussion Studio, May 29, 2007
 29. (66) Western Balkan Project in Music Education, Winter School 2006, Dubrovnik January 29 - February 4, 2006

Кандидатката се јавува како монтажер во следните 24 видеа:

1. (151) UKIM FM Soloists, UKIM FM Concert Hall, November 16, 2010
2. (150) Finalists of the Zografski Competition, UKIM FM Concert Hall, November 8, 2010
3. (149) Opening of the Ballet Studies Program at UKIM FM, September 16, 2010
4. (147) Celebrating Robert Schumann (1810-1856), UKIM FM Students, UKIM FM Concert Hall, May 10 & 12, 2010
5. (146) Concert of the UKIM FM Symphony Orchestra, Conductor - Sasha Nikolovski-Gjumar, ARM Concert Hall, April 29, 2010
6. (142) Concert of the UKIM FM Soloists, Velko Todevski - conductor, UKIM FM, March 17, 2010
7. (139) Sonatas by Dimitrije Buzarovski, *Fantasia op.55b*, *Jazz Sonata op.56* & "*Mane*" Sonata op.57, Ljubisha Kirovski - violin/viola, Ninoslav Dimov - alto saxophone, Petrush Petrushevski - double bass, Dimitrije Buzarovski - piano, Faculty of Arts - Nish, December 11, 2009
8. (137) Goce Kolarovski 1959-2006, UKIM FM Concert Hall, November 16, 2009
9. (136) *Spiegel Klänge*, Musikalische Akademie Deutschland - Südosteuropa, Liana Isakadze - conductor, UKIM FM Concert Hall, November 2, 2009
10. (135) Dimitrije Buzarovski - *All that dance op.39 & 4 Nocturnes op.52b*, Emilija Potevska & Tatjana Dzorleva - two pianos, UKIM FM Concert Hall, November 3, 2009
11. (129) Concert of the UKIM FM Soloists, Velko Todevski - conductor, Joseph Haydn The Seven Last Words of Christ, Cathedral Church "Presveto srce Isusovo", March 25, 2009
12. (128) Concert of the Voice Department Students, dedicated to Kosta Trpkov, UKIM FM Concert Hall, March 11, 2009
13. (127) UKIM FM Master Program, Petrush Petrushevski - Double Bass, Edita Hadzi-Hamza - piano, UKIM FM Concert Hall, March 4, 2009
14. (126) Concert of the Pianist Nikola Paskalov, UKIM FM Concert Hall, December 22, 2008
15. (125) Mihajlo Kufojanakis - violin, Todor Svetiev - piano, UKIM FM Concert Hall, December 8, 2008
16. (123) Concert of the Pianist Elena Gramatikovska, December 29, 2008
17. (122) Concert of the UKIM FM Soloists, Velko Todevski - conductor, December 25, 2008
18. (121) Concert of the UKIM FM Choir "Dragan Shuplevski", Sasho Tatarchevski - conductor, St. Kliment Ohridski Church - Skopje, December 23, 2008
19. (120) UKIM FM Anniversary 1966-2008, Presentation of "Tomislav Zografski Award", Presentation of MA and BA Diplomas, Concert of the UKIM FM Symphony Orchestra, Sasha Nikolovski-Gjumar - conductor, ARM Concert Hall, December 6, 2008
20. (118) Interview with the pianist Vesna Petrushevsk-Jakimovska, November 15, 2008
21. (116) UKIM Faculty of Music Beginning of the Academic Year 2008/2009
22. (94) Defence of the Theoretical Part of Ivica Zorikj's Doctoral Thesis *Digital Catalogue of Macedonian*

Composers' Choral Works, UKIM FM, July 9, 2007

23. (93) Defence of Vesna Belicanec-Dinevska's Master Thesis *The Influence of Economic Factors on Public Performances of Macedonian Classical Musicians in the New Millenium*, UKIM FM, July 4, 2007

24. (92) Launching of UKIM FM Percussion Studio, May 29, 2007

Кандидатката се јавува како аудио снимател и монтажер на следните 15 концерти:

1. (109) 100th IRAM Audio Recording, Concert of Zorica Karakutovska's accordion students, Music School "Tija Nikolovski-Luj" Concert Hall December 8, 2010
2. (108) UKIM FM Soloists, Velko Todevski - conductor, UKIM FM Concert Hall November 16, 2010
3. (107) Finalists of the Zografski Competition, UKIM FM Concert Hall November 8, 2010
4. (106) Celebrating Robert Schumann (1810-1856), UKIM FM Students, UKIM FM Concert Hall May 10 & 12, 2010
5. (105) Concert of the UKIM FM Symphony Orchestra, Conductor - Sasha Nikolovski-Gjumar, ARM Concert Hall, April 29, 2010
6. (104) UKIM FM Soloists, Velko Todevski - conductor, UKIM FM Concert Hall March 17, 201
7. (103) Sonatas by Dimitrije Buzarovski, Fantasia op.55b, Jazz Sonata op.56 & "Mane" Sonata op.57, Opening of the 3rd Festival Golden Lyre, Skopje City Museum, December 1, 2009
8. (98) Joseph Haydn The Seven Last Words of Christ, UKIM FM Soloists, Velko Todevski - conductor, Cathedral Church "Presveto srce Isusovo" March 25, 2009
9. (97) Concert of the Voice Department Students, UKIM FM Concert Hall March 11, 2009
10. (96) UKIM FM Master Program, Petrush Petrushevski's Double Bass Exam, Edita Hadzi-Hamza - piano, UKIM FM Concert Hall March 4, 2009
11. (90) UKIM FM Choir "Dragan Shuplevski", Conductor Sasho Tatarchevski, St. Kliment Ohridski Church - Skopje
12. (89) Concert of the UKIM FM Symphony Orchestra, Conductor Sasha Nikolovski-Gjumar December 6, 2008
13. (83) UKIM FM Symphony Orchestra, Conductor Sasho Tatarchevski, Soloists UKIM FM Students, ARM Concert Hall, April 15, 2008
14. (79) Concert of the UKIM FM Symphony Orchestra December 10, 2007
15. 2007, јуни

Аудио снимање и монтажа на Концертниот маратон на Симон Трпчески

Кандидатката се вклучува и како пијанист во изведбите на дела од проф. д-р Димитрије Бужаровски. Во оваа смисла, забележани се нејзините најстапи во четири изведби на *Вокалната симфонија оп.53б* од Димитрије Бужаровски, со диригентката м-р Сузана Костиќ - на Денот на Универзитетот во Ниш во 2008 година, што претставува премиерна изведба, на Деновите на културата на младите во Књажевац во 2008 година, на 19 хорски фестивал ТЕХО во 2009 година и на Скопско лето '09. Кандидатката исто така учествува и во премиерната изведба на делото *Т'ја за јуџи* оп.60 од Димитрије Бужаровски, во рамките на 50. јубилејно издание на фестивалот *Спиритски вечери на поезијата* во 2011 година.

Покрај ова, во 2008 година таа е ангажирана и како корепетитор за екипата на претставата „Сон на летната ноќ“ од Вилијам Шекспир во режија на Коле Ангеловски, поставена во Драмски театар – Скопје.

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Кандидатката д-р Трена Јорданоска има развиено повеќе разновидни активности кои се однесуваат на стручно-апликативната дејност. Во овие активности посебно место зазема учеството во дизајнирањето и одржувањето на интернет-страницата mms.edu.mk во изминатите 4 години.

Исто така, од посебна важност е нејзината повеќегодишна работа како единствен член на Националниот комитет на Македонија во РИЛМ со внесени над 200 апстракти од македонски трудови од областа на музичките науки во периодот од 2007 година до денес.

Кандидатката има редовен ангажман во организацијата на конференциите и настаните ИРАМ, при што во 2011 година таа се јавува и како член на програмскиот комитет на конференцијата *Култура и музика*, во организација на ИРАМ и Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања.

Кандидатката дава свој придонес и во развивањето на нови наставни програми за средното образование. Во 2010 и 2011 година таа била член на стручниот тим на Бирото за развој на образованието при Министерството за образование и наука на РМ, за изработка на наставна програма за сонологија за III и IV година средно уметничко (музичко) образование – образовен профил: музичар-теоретичар.

Кандидатката била член на Советот на *Меѓународниот фестивал на млади џанисџии во Шабаци* во 2010 и 2011 година и на Советот на *Меѓународниот ART in DUO, ART in TRIO фестивал на камерна музика во Шабаци* при Арт студио Шабаци.

Во 2007 година кандидатката била ангажирана за изборот на музика за отворањето на изложбата Ретроспектива на Ѓорѓи Јаковов Зографски 1871-1945 со значење на велешаните: Стефан Гајдов, 1905-1992 и Живко Фирфов, 1906-1984 - основоположници на современата македонска музичка уметност, во организација на општина Велес и Локалната установа Народен музеј – Велес.

Во 2007 година таа била и член на факултетска комисија за самоевалуација на Факултетот за музичка уметност во Скопје.

Покрај ова, кандидатката има учествувало и во промотивни активности на Факултетот за музичка уметност во Скопје и на ИРАМ, во кои спаѓа изготвената видеопрезентација на ФМУ за Деновите на образование и наука во 2009 година и работата на постерот на ИРАМ за Деновите на ТЕМПУС во Македонија во 2006 година.

Во 2011 година кандидатката е ангажирана и како член на Комисија за вештачење по предмет на Основен суд Скопје 2 – Скопје.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на увидот во активностите на д-р Трена Јорданоска, Рецензентската комисија без дилеми заклучи дека пред себе има кандидат кој во целост одговара на бараниот профил на наставник на Факултетот за музичка уметност кој треба да покрива едно широко теориско, но воедно и практично подрачје. Имајќи ги предвид предметите на кои се однесува овој конкурс, може да се констатира дека д-р Трена Јорданоска е редок стручњак кој во себе обединува повеќе теориски и практични области:

- најнапред д-р Јорданоска е научник со веќе солиден опус, искуство и познавање на најсовремените методолошки постапки во научноистражувачката работа применети во поголемиот дел на објавени теориски трудови и посебно докторската дисертација, како и преку проектите кои се однесуваа на истражувањата за минатото на македонската музичка култура;
- повеќегодишната работа во водењето на вежби и посебно одржување на

интернет-страници со плановите и клучните поими од предметите на кои се однесува овој конкурс, но и цела низа други предмети на Факултетот за музичка уметност во Скопје и во Ниш, е аргумент за искуството, но и деталниот увид во потребното наставно градиво;

- деветгодишната работа во ИРАМ и како новинар, но и како реализатор на аудио и видеоснимањата и монтажите, е дополнителен аргумент за оспособеноста на кандидатката за изведувањето на практичната настава од областа на сонологијата и мултимедијата;
- и на крајот би сакале да ја истакнеме и заокруженоста на личноста на кандидатката со нејзината пијанистичко-интерпретативна дејност претставена преку учеството во наведените концерти.

Сè на сè, треба да се истакне дека на овој конкурс се јавува кандидат, кој не само што ги исполнува потребните услови, туку во повеќе подрачја значително ги надминува што е недвосмислено видно и во анексот со поените за одредените дејности.

Имајќи го предвид погоре изнесеното, Рецензентската комисија констатира дека кандидатката ги исполнува сите услови за избор во наставно-научно звање и има чест да му предложи на Наставно-научниот и уметнички совет на Факултетот за музичка уметност во Скопје да ја избере д-р Трена Јорданоска во звањето доцент по наставните предмети сонологија со мултимедија, естетика на музиката и социологија на музиката.

Рецензентска комисија

1. Проф. д-р Димитрије Бужаровски, претседател с.р.
2. Проф. д-р Викторија Коларовска-Гмирја, член с.р.
3. Проф. Живоин Глишиќ, член с.р.

КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат:

д-р Трена Јорданоска

Институција:

**Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, Факултет за
музичка уметност - Скопје**

Научна област:

**Сонологија со мултимедија, естетика на музиката и
социологија на музиката**

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1	Асистент по предметот сонологија со мултимедија на 1 циклус студии сонологија во 2008/09 година (2 семестра x 20 часа вежби неделно)	18
2	Асистент по предметот сонологија со мултимедија на 1 циклус студии сонологија во 2009/10 година (2 семестра x 20 часа вежби неделно)	18
3	Асистент по предметот сонологија со мултимедија на 1 циклус студии сонологија во 2010/11 година (2 семестра x 20 часа вежби неделно)	18
4	1.10.2007 – 30.9.2008, асистент по стручно-уметничките предмети на студиската програма општа музичка педагогија, вокална литература, анализа на музичките стилови и дигитална обработка на звукот на Факултетот за уметности при Универзитетот во Ниш (6 часа вежби неделно)	5.4
5	1.10.2008 – 30.9.2009, асистент по стручно-уметничките предмети на студиската програма општа музичка педагогија, вокална литература, анализа на музичките стилови и дигитална обработка на звукот на Факултетот за уметности при Универзитетот во Ниш (6 часа вежби неделно)	5.4
6	1.10.2009 – 30.9.2010, асистент по стручно-уметничките предмети на студиската програма општа музичка педагогија, вокална литература, анализа на музичките стилови, дигитална обработка на звукот, работа во медиуми и методологија на научно истражување на Факултетот за уметности при Универзитетот во Ниш (6 часа вежби неделно)	5.4
7	Консултации со студенти во академските 2007/08, 2008/09, 2009/10 и 2010/11 (80 студенти во семестар)	1.28

8	Јануари-февруари 2006, Workshop in Musicology, Western Balkan Project in Music Education, Winter School, Dubrovnik, Croatia	1
9	Април-јули 2007, Кон ЕУ-стандардите за авторско право и сродни права, Темпус-обуки на УКИМ Правен факултет „Јустинијан Први“ - Скопје	1
10	Декември 2007, Workshop Long-term Preservation of Audiovisual Documents, Tirana, Albania, Jointly arranged by the Phonogrammarchiv and the Institute for Folk Culture, Dr. Dietrich Schüller, Director Phonogrammarchiv	1
11	13-14 декември 2007, работилница „Стратегија за дигитализација на специјалните збирки во НУБ со цел заштита и достап до македонското пишано културно наследство“, проект на ASO (Austrian science and research liaison office) и НУБ „Св. Климент Охридски“ – Скопје	1
12	16 февруари 2010, SIDA Workshop – Polifonia Research Working Group, Novi Sad, Serbia	1
Вкупно		76.48

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир 2005. “Macedonian Musicology Between 1945-1990” in: <i>Reflection on Macedonian Music Past and Future, 4th London Conference</i> , ed. Dimitrije Buzarovski. Skopje: IRAM	2
2	2005. “The Supply of Music CDs in the Retail Stores of the Capital of Republic of Macedonia – Skopje” in: <i>Contemporary Trends in Musicology and Ethnomusicology, 10th IRAM International Conference</i> , ed. Dimitrije Buzarovski. Skopje: UKIM FM, IRAM http://www.mmc.edu.mk/IRAM/Conferences/Contemporary_trendsIV/trena.htm	2
3	2006. “Music Presence in Four Macedonian Newspapers in the period November 21-28, 2005” in: <i>Cultural Policy and Music Education, 11th IRAM Conference</i> , ed. Dimitrije Buzarovski. Skopje: UKIM FM, IRAM http://www.mmc.edu.mk/IRAM/Conferences/XIConf/TJordDProkXI.pdf	1.8
4	2006. “Six Haiku Reflections on the Works by the Macedonian Composer Darija Andovska”, Workshop in Musicology, Winter School, Dubrovnik, Croatia. Достапно и на: http://www.mmc.edu.mk/TrJordPaper.pdf	3
5	2006. “Blagoja Ivanovski’s Papers on Cultural Policy” in: <i>Cultural Policy and Music Education, 13th IRAM Conference</i> ,	2

	ed. Dimitrije Buzarovski. Skopje: UKIM FM, IRAM http://www.mmc.edu.mk/IRAM/Conferences/XIIIConf/Jordanoska.pdf	
6	2007. "Lepsha Piperkovska – the Founder of Macedonian Piano Pedagogy" in: <i>Researches of Musicology and Ethnomusicology, 14th IRAM Conference</i> , ed. Dimitrije Buzarovski. Skopje: UKIM FM, IRAM http://www.mmc.edu.mk/IRAM/Conferences/XIVConf/Jordanoska.pdf	2
7	Учество на научен/стручни собири со реферат 2007. "Originality Revisited" in: <i>Researches of Musicology and Ethnomusicology, 15th IRAM Conference</i> . Skopje: IRAM	1
8	Секциско учество на научен/стручен собир со реферат: 2009. "IRAM Historical Collection of Balkan Folklore - Digitisation of Penushliski Collection" in: <i>'The Via Egnatia Revisited' Reanimation of an old road</i> , Via Egnatia Foundation, Bitola	2
9	2010. „Модели на дигитална стратификација на музичката култура кај тинејджерите во Скопје“ во: 16 конференција „Испражувања во музикологијата и етномузикологијата“. Скопје: ИРАМ	1
10	Секциско учество на научен/стручен собир со реферат: 2010. „Спектрална анализа на /в/ во санди во македонскиот јазик“ во: Конференција и заседание на Комисијата за фонетика и фонологија при Меѓународниот славистички конгрес, Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ - Скопје	2
11	2011. "Born digital in Macedonia - musical genre profile" in: <i>Culture and Music</i> , International conference. Skopje: IRAM & ISPP	1
12	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во стручно/научно популарно списание: 2007. Рецензија „Врвно од младата солистичка екипа“ <i>Дневник</i> , 12 мај, стр. 17.	2
13	2007. Рецензија „Блескаво од Ана Дурловски и Марк Холанд“ <i>Дневник</i> , 18 мај, стр. 19.	2
14	2007. Рецензија „Пејачко мајсторство од три континенти“ <i>Дневник</i> , 26/27 мај, стр. 17.	2
15	2007. Рецензија „Ансамблот под нивото на задачата“ <i>Дневник</i> , 1 јуни, стр. 17.	2
16	2007. Рецензија „Музички маратон со енергија, жар и ентузијазам“ <i>Дневник</i> , 25 јуни, стр. 21.	2
17	2007. Рецензија „Успешно доловена лириката на Едвард Григ“ <i>Дневник</i> , 23 јули, стр. 14.	2
18	2007. Рецензија „Музички маратон со енергија, жар и ентузијазам“ <i>Дневник</i> , стр. 19	2
19	“Elizabeta Ilievska – Clowns” за Winter School, Dubrovnik, Croatia, Workshop in Musicology http://www.mmc.edu.mk/EIlievska.pdf	0.5
20	Апстракт објавен во зборник на конференција	0.5

	2011. "Born digital in Macedonia - musical genre profile" in: <i>Culture and Music</i> , International conference. Skopje: IRAM & ISPP. http://mmc.edu.mk/IRAM/Conferences/XVIIConf/CultureandMusic.html	
21	Учесник во национален научен проект 2006. Изработка на аудио-визуелна монографија (7 компакт диска и 1 ДВД) од концертите и конференциите одржани во јубилејната 40-годишнина на Факултетот за музичка уметност во Скопје	3
22	Раководител во национален научен проект на ИРАМ 2007. Дигитализација и анотација на фотографии на диригентот Фимчо Муратовски (42 фолдери со 296 фотографии)	6
23	Раководител во национален научен проект 2008. Дигитализација и каталогизација на <i>Колекцијата Пенушлиски</i> (33 магнетофонски ленти и 6 касети) со изработка на фотомонографија за Кирил Пенушлиски	6
24	Раководител на национален научен проект 2008. Изработка на фотомонографија за Ладислав Палфи и уредување на книгата <i>Евѐниј Ладислав Палфи (Не)Заборавениот Генѝ</i> од Владан Велков објавена во ИРАМ-вата дигитална библиотека: http://mmc.edu.mk/IRAMbooks/books/Velkov/Palfibook.html	6
25	Учесник во национален научен проект на ИРАМ: Видео портрети на доајените на македонската музичка уметност 2010. <i>Средби со Љубомир и Вера Бранџолица, Зоран Димитровски, Александар Цамбазов</i>	3
26	Учесник во национален научен проект на ИРАМ: Аудио портрети на македонски музички уметници 2003. Сценарио и водител на радиоемисиите: <i>Портрети и интервју со Милка Ефѝмова - алѝ; композицѝорот Гоце Коларовски; композицѝорката Дарија Анговска; Интервју со Лейша Пиѝрковска - основѝоложник на македонската ѝѝјанисѝичка ѝедаѝѝија; Трудѝт на Валѝтина Велковска-Трајановска за оркестѝарскоѝ ѝворѝѝѝво на Томислав Зоѝграфски; уредник на радиоемисиите <i>Интервју со ѝѝјанисѝката Весна Пеѝрушевска-Јакимовска; Интервју со дириѝѝѝт Сашѝ Таѝарчевски</i> http://mmc.edu.mk/IRAM/IRadio/radio.html</i>	3
27	2005. Сценарио и медијатор на концертот <i>In memoriam</i> Томислав Зоѝграфски; Медијатор на концертот на сопранистката Елена Настеска http://www.mmc.edu.mk/IRAM/IRadio/Zografski.html	3
Вкупно		64.8

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЛНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	2008. Член на камерен оркестар (целовечерен концерт) Настап на пијано во премиерната изведба на делото <i>Вокална симфонија</i> оп. 53б од Димитрије Бужаровски, Ден на Универзитетот во Ниш	1
2	2008. Член на камерен оркестар (целовечерен концерт) Настап на пијано во изведба на делото <i>Вокална симфонија</i> оп. 53б од Димитрије Бужаровски, Денови на културата на младите во Књажевац	0.2
3	2009. Член на камерен оркестар (целовечерен концерт) Настап на пијано во изведба на делото <i>Вокална симфонија</i> оп. 53б од Димитрије Бужаровски, 19 хорски фестивал ТЕХО, Тетово	0.2
4	2009. Член на камерен оркестар (целовечерен концерт) Настап на пијано во изведба на делото <i>Вокална симфонија</i> оп. 53б од Димитрије Бужаровски, Скопско лето '09	0.2
5	2011. Член на камерен оркестар (целовечерен концерт) Настап на пијано во премиерната изведба на делото <i>T'ia za ju!</i> оп.60 од Димитрије Бужаровски, Струшки вечери на поезијата	1
6	2008. Корепетитор за екипата на претставата „Сон на летната ноќ“ од Вилијам Шекспир во режија на Коле Ангеловски, Драмски театар - Скопје	1
7	Учесник во ИРАМ-ва хроника на филмови како снимател (29 кратки филмови достапни на: http://www.mmc.edu.mk/IRAM/moviefiles/Movies.html)	4
8	Учесник во ИРАМ-ва хроника на филмови како монтажер (24 кратки филмови)	4
9	Учесник во ИРАМ-ва хроника на филмови како тон мајстор и монтажа (15 снимања; достапно на: http://www.mmc.edu.mk/IRAM/IRadio/radio.html)	4
Вкупно		15.6

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЛНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Учесник во дизајнирање и одржување на сајтот mmc.edu.mk од 2008 до денес	2
2	Внесување во нотен процесор на мелограмите од книгата <i>Ислам, Аида. 2007. Тонскиот систем во ширската музика</i> . Скопје: Просветно дело	3
3	Член на стручен тим на Бирото за развој на образованието при Министерството за образование и наука на РМ, за изработка на наставна програма за Сонологија за III	1

	година средно уметничко (музичко) образование – образовен профил: музичар-теоретичар	
4	Член на стручен тим на Бирото за развој на образованието при Министерството за образование и наука на РМ, за изработка на наставна програма за сонологија за IV година средно уметничко (музичко) образование – образовен профил: музичар-теоретичар	1
5	Учество во промотивни активности на факултетот/институтот 2009. Денови на образование и наука, Видеопрезентација на ФМУ – Скопје	0.5
6	Учество во промотивни активности на факултетот/институтот 2006. Денови на ТЕМПУС, постер на ИРАМ	0.5
7	2011. Вештачење по предмет на Основен суд Скопје 2 - Скопје	1
Дејности од поширок интерес		
8	Член на организационен или програмски одбор на научен/стручен собир 2011. <i>Culture and Music</i> , International conference. Skopje: IRAM & ISPPi	0.5
9	2006. Награда за најдобар дипломиран студент на Одделот за композиција, диригирање на музикологија при Факултетот за музичка уметност во Скопје од Фондацијата „Томислав Зографски“	3
10	2010. Член на Советот на <i>Меѓународниот фестивал на млади џијанисти во Шабац</i> при Арт студио Шабац	1
11	2011. Член на Советот на <i>Меѓународниот фестивал на млади џијанисти во Шабац</i> при Арт студио Шабац	1
12	2011. Член на Советот на <i>Меѓународниот ART in DUO, ART in TRIO фестивал на камерна музика во Шабац</i> при Арт студио Шабац	1
13	2007. Член на факултетска комисија за самовалуација на Факултетот за музичка уметност во Скопје	0.5
14	Претставник во националниот комитет на Македонија во РИЛМ (од 2007 до денес) со внесени над 200 апстракти од македонски трудови http://www.rilm.org/globalNetwork/Macedonia.html	4
Вкупно		20

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	76.48
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	64.8
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	15.6
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	20
Вкупно	176.88

Членови на Комисијата

1. Проф. д-р Димитрије Бужаровски, претседател с.р.
2. Проф. д-р Викторија Коларовска-Гмирја, член с.р.
3. Проф. Живоин Глишиќ, член с.р.

Рецензија
на докторската дисертација
“Правата и положбата на припадниците на националните
малцинства во Република Македонија, Република Албанија и
Република Косово”, изработена од кандидатот м-р Гиктен
Хазири, пријавена на правниот факултет “Јустинијан Први” во
Скопје

Наставно-научниот совет на Правниот факултет “Јустинијан Први” при Универзитетот “Св. Кирил и Методиј” во Скопје, на седницата одржана на 21.4.2011 година, формираше комисија за оцена и одбрана на докторскиот труд на кандидатот м-р Гиктен Хазири, под наслов “Правата и положбата на припадниците на националните малцинства во Република Македонија, Република Албанија и Република Косово”, во состав: проф. д-р Денко Малески, проф. д-р Борче Давитковски, проф. д-р Гордана Силјановска, проф. д-р Тони Дескоски и проф. д-р Љубомир Д. Фрчкоски- ментор.

Членовите на горенаведената Комисија со внимание го прегледаа подготвениот докторски труд и на Наставно-научниот совет на Правниот факултет “Јустинијан Први” му го поднесуваат следниов

ИЗВЕШТАЈ

Содржина на трудот

Докторската дисертација под наслов “Правата и положбата на припадниците на националните малцинства во Република Македонија, Република Албанија и Република Косово”, од кандидатот м-р Гиктен Хазири, е напишана на 263 страници текст, дополнително пет прилози кои

се од значење за анализите на овој труд, или вкупно 316 страници. Кандидатот искористил и навел богата библиографија, од кои 176 авторски трудови и учебници од домашни и странски автори и 84 електронски извори веб-страници, списанија, весници, службени весници и документи.

Покрај воведот, трудот е поделен на 6 дела со заклучокот.

Во воведниот дел на докторската дисертација, м-р Гиктен Хазири ги наведува целта и методите на истражувањето. Основна цел и предмет на овој труд е да се процени развојот на правната положба на припадниците на националните малцинства во регионот (Република Македонија, Република Албанија и Република Косово) и нивната иднина во однос на ефективната примена на правните акти и градење на институции во однос на подобрување на правата на сите национални малцинства во овие граѓански општества. Компаративните методи на истражувањето на институционалните решенија, прифаќањето на меѓународните норми и стандарди и извештаите на меѓународните организации во однос на правата на националните малцинства и нивното спроведување во сите три држави се предмет на компаративно истражување.

Првиот дел на трудот е насловен како **Историски преглед на конституирањето на државите и нивната демографска структура**, и во овој дел е даден накусо преглед на историскиот развој на државите Република Македонија, Република Албанија и Република Косово, односно начинот на правното конституирање на државите во меѓународната заедница. Воедно се дадени и статистички показатели кои укажуваат на демографските движења во земјите, со цел подобро да се разбере генезата на сите проблеми кои се појавиле или сеуште се појавуваат во однос на етничките заедници, како и на мнозинското и малцинското население во овие три држави.

Во вториот дел, насловен како **Ратификување на меѓународните конвенции за правата на националните малцинства во Република**

Македонија, Република Албанија и Република Косово, се објаснети принципите на еднаквост пред законот за недискриминација, а се темелат врз уставните решенија и прифатените меѓународни инструменти од меѓународното право и инструментите вградени во домашното право. Уставот како највисок правен акт во една држава, членовите и одредбите на правниот акт кадешто јасно се дефинирани и објаснети значењето на меѓународните договори, усогласеноста на внатрешните правни инструменти во општи црти, нивната важност за заштитата на правата на националните малцинства, со посебен ацент на најзначајните меѓународни конвенции за националните малцинства и нивното усвојување, нивната ратификација од трите држави кои се дел од истражувањето, се предмет на анализа во овој дел.

Во третиот дел, насловен како **Правата на припадниците на националните малцинства во Република Македонија, Република Албанија и Република Косово во период пред и за време на демократизацијата на општествата**, се разгледани и издвоени правните и институционалните рамки во областа на заштитата на националните малцинства во Република Македонија, Република Албанија и Република Косово. Во овој дел ќе ги издвоиме деловите од институционалните решенија за заштитата на правата на националните малцинства во домашната внатрешна правна рамка и односот кон меѓународните прифатени стандарди и договори; степенот на усогласеност на домашното законодавство со меѓународното законодавство во рамките на процесот на европска интеграција на трите држави; степенот на усогласеност на законодавството или, пак, исполнувањето на обврските со ратификација на различни меѓународни документи.

Во четвртиот дел, насловен како **Анализа на положбата на националните малцинства во Република Македонија, Република Албанија и Република Косово**, кандидатот ја анализира положбата на националните малцинства во однос на напредокот во спроведувањето на правните рамки во реалниот живот, како и прифатените меѓународни инструменти во однос на темата,

како и анализата на извештаите од релевантните меѓународни организации, ЕКРН и ЕК кои се однесуваат на напредокот на земјите во градењето на демократијата и почитувањето на човековите и малцинските права во трите држави.

Во петтиот дел, насловен како Компрација на правата на националните малцинства во трите држави во поглед на уставните решенија, препораките и предлозите од меѓународните организации, се анализира степенот на институционалните теоретски решенија на уставите во трите држави и нивното спроведување во денешните околности, во долгиот период на транзиција низ кој поминуваа Република Македонија, Република Албанија и Република Косово. Препораките од ЕКРН и Извештајот на Европската комисија, како и заклучоците од извештаите за напредокот во однос на принципите на еднаквост пред законите кои се темелат на основите на меѓународното право за човековите права, со акцент на малцинските права претставени како појдовна точка во операционализацијата на сите други човекови права претставени во меѓународните документи, спроведени во националните законодавства во трите држави, претставуваат основни критериуми во однос на исполнување на критериумите за зачленување во ЕУ.

Во шестиот дел, заклучокот, заклучните согледувања во целост одговараат на наодите содржани при обработката на посебните делови на трудот.

Заклучни констатации и оцена на трудот

Докторската дисертација “Правата и положбата на припадниците на националните малцинства во Република Македонија, Република Албанија и Република Косово”, од кандидатот м-р Гиктен Хазири, претставува оригинален научен труд темелен на обемно и соодветно истражување од современата теорија и литература во однос на човековите права, со

посебен акцент на правата на националните малцинства, мултиетничноста на регионот, напорите за достигнување на демократски институционални стандарди со западниот свет и стремењето за приклучување кон евро-атлантските структури. Сеопфатната анализа на уставните решенија и прифатените меѓународни инструменти во однос на темата, како и анализата на извештаите од релевантните меѓународни организации кои се однесуваат на напредокот на земјите во градење на демократијата и почитување на човековите и малцинските права и не само дали нив ги има во легислативата, туку во кој обем и со каков квалитет се почитуваат и заштитуваат во заедницата. Кандидатот се зафатил со еден проблем кој има едно значајно место во сите историографии на овие три новонастанати држави кадешто преовладувањето и интерпретациите на различностите се иницирани од посебни интереси на секоја од овие држави и бара постојано преиспитување и објаснување на темелните принципи на научната објективност и вредносната неутралност.

Врз основа на заклучоците изложени во овој извештај, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Правниот факултет “Јустинијан Први” при Универзитетот “Св. Кирил и Методиј” во Скопје, да го усвои овој позитивен извештај и да му овозможи на кандидатот да пристапи кон јавна одбрана на докторската дисертација.

Скопје, 12.5.2011 г.

Членови на Комисијата

1. Проф. д-р Денко Малески с.р.
2. Проф. д-р Борче Давитковски с.р.
3. Проф. д-р Љубомир Д. Фрчкоски с.р.
4. Проф. д-р Гордана Силјановска Давкова с.р.
5. Проф. д-р Тони Декоски с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА РЕДОВЕН ПРОФЕСОР ЗА ГРУПА ПРЕДМЕТИ ОД НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ ПРОГРАМСКО ИНЖЕНЕРСТВО НА ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Со одлука бр. 07-1677/3 од 14.10.2011 година донесена на седницата на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет (ПМФ) во Скопје, одржана на 29.9.2011 формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Димитра Карчицка, редовен професор на ПМФ - Скопје во пензија, д-р Ѓорѓи Јованчевски, редовен професор на Универзитетот Американ колеџ во Скопје и д-р Душан Чакмаков, редовен професор на Одделот за математика и информатика, Машински факултет – Скопје по пријавата на д-р Ванчо Чабуковски на конкурсот за избор на наставник во сите наставно-научни звања по група предмети од областа програмско инженерство на ПМФ во Скопје, објавен на 8.7.2011 година во дневниот весник "Дневник".

Комисијата, прифаќајќи ја одлуката на Наставно-научниот совет на ПМФ со благодарност за укажаната доверба, а врз основа на доставените документи, материјали и од личното познавање на кандидатот го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ

Д-р Ванчо Чабуковски е роден во Пехчево на 15.6.1960 година. Основно и средно училиште завршил во Штип. Во 1984 година дипломирал на Математичкиот факултет во Скопје, на насоката математика-информатика. Постдипломски студии по компјутерска техника и информатика завршил на Електротехничкиот факултет во Скопје со одбрана во 1990 година на магистерскиот труд „Фрактали и нивна примена“. Со степенот доктор на информатички науки се стекнал со одбраната во 2001 година на дисертацијата со наслов „Моделирање и препознавање на епилепсија кај човекот со помош на фрактали“ на ПМФ во Скопје.

По дипломирањето работел како програмер на Клиниката за хематологија при Медицинскиот факултет во Скопје сè до 1988 година, кога бил избран за помлад асистент на Институтот за информатика (ИИ) при ПМФ во Скопје. Како магистер бил избран и реизбран за асистент. Во октомври 2001 година беше избран во наставното-научното звање доцент по програмско инженерство, а во декември 2006 година беше унапреден за вонреден професор по истата област на Институтот за информатика при ПМФ во Скопје.

Во периодот октомври 1992 – март 1993 година, како стипендист на Британскиот совет, Чабуковски престојувал на специјализација во Department of Clinical Neurophysiology, Charing Cross Hospital, Westminster and Chelsea Medical School во Лондон. Таму започнато истражување во областа „хаос и фрактали во анализата на ЕЕГ-сигнали кај човекот“ го продолжил во текот на наредните две години во рамките на проектот „Моделирање и препознавање на епилептиформни избивања кај човекот со помош на фрактали и хаос“. Притоа, имал уште неколу двомесечни и тромесечни престои во истата институција. Во 1996 година ја завршил софтверската апликација за селектирање на епилептиформни избивања од долги ЕЕГ-снимки, која рутински се користи секојдневно во Charing Cross Hospital во Лондон.

Во Велика Британија Чабуковски кратко престојувал и во Department of Physiology, Center for Non-Linear Studies на Универзитетот во Лидс во 1993 година, а во средината на 80-тите години ги посетил St. Bartolomew's Hospital и Imperial Cancer Research Fund во Лондон.

Кратки стручни престои остварил уште во: ORACLE Hellas, Атина, Р Грција (2010); Didagroup S.p.A, Рим, Италија (2006, 2007); Institute of Information and Library Sciences, Faculty of Management and Social Communication, Jagiellonian University, Краков, Полска (2006); Department of Information Sciences, Faculty of Philosophy, University of Zagreb, Загреб, Хрватска (2005); Aristoteleio University Thessaloniki, Солун, Р Грција (2002, 2005); Fern University, Хаген, Германија (2000); Open University, Лондон, Велика Британија (2000); University of Sunderland, Сандерленд, Велика Британија (2000); The Royal School of Library and Information Science, Копенхаген, Данска (1999); Department of Computer Sciences, Monash University, Мелбурн, Австралија (1998); Институт за биомедицинска информатика и Институт за онкологија при Медицински факултет, Љубљана (1985).

2. НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Д-р Чабуковски има долго наставно искуство со многу студенти од неколку факултети кои беа со различна подготовка и имаа различни интересирања.

Како асистент изведувал вежби по повеќе информатички и математички предмети на ИИ, на други институти при ПМФ и на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

По изборот за доцент му била доверена настава за студентите на:

- ИИ (2001-2002) по предметите: структури на податоци и алгоритми, мултимедија;
- ПМФ – двопрредметни студии по математика-физика (2001-2006): примена на компјутерите во наставата;
- ПМФ, Институт за биологија и Институт за географија (2001): информатика;
- Земјоделски факултет - Скопје (2001-2006): информатика во земјоделството;
- Филолошки факултет - Скопје (2001-2006): информатика, електронски преведувачки помагала I, II, III, IV;
- Педагошки факултет - Штип (2003, 2004): вовед во информатика;
- Филозофски факултет - Скопје (2004, 2005): вовед во информатика;

Како вонреден професор, д-р Чабуковски изведувал настава по бројни едно-семестрални предмети за голем број студенти во неколку градови:

- Факултет за земјоделски науки и храна со дисперзирана настава во Струмица и Прилеп: Информатика во земјоделството, со фонд на часови $2 \times 2 + 2$ (2008/2009 - 2010/2011);
- ПМФ – двопрредметни студии по математика-физика: примена на компјутерите во наставата, фонд на часови $3 + 0$ (2006/2007 - 2010/2011);
- Филолошки факултет - Скопје: електронски преведувачки помагала I, II, III, IV, фонд на часови $0 + 2$ (2006/2007 - 2008/2009); електронски преведувачки помагала V, VI, VII, VIII, фонд на часови $0 + 2$ (2008/2009);
- Факултет за администрација и менаџмент на информациски системи, Универзитет „Св. Климент Охридски“ - Битола: Основи на информациски системи, $2 \times 2 + 2$ (2007/2008, 2008/2009); Деловни информациски системи и менаџмент $2 \times 2 + 2$ (2007/2008, 2008/2009);
- Факултет за компјутерски науки и технологии, МИТ универзитет, Скопје: информациски системи во канцелариско работење, $2 + 2$ (2008/2009); управување со информатички услуги, $2 + 2$ (2008/2009, 2009/2010);

3. НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Од приложениот список на 42 научни труда од истражувањата на д-р Чабуковски се задржуваме на објавените резултати по неговиот избор за вонреден професор, кои претежно се однесуваат на информацискиот систем IABUIS (Intelligent Agent-Based University Information System), неговите надградби, проширувања, комуникации, имплементации и апликации; информацискиот систем за хемофилија и вградувањето на COBIT и ITIL Foundation рамките во наставната програма, доставени со пријавата.

[1] V. Cabukovski: *Hemophilia Information System of Macedonia*, In: Proceedings International Conference on eHealth, Telemedicine, and Social Medicine, etelemed 2009, 1-7 February, Cancun, Mexico, Eds. E.C. Conley, C. Doarn, A. Hajjam-El-Hassani, pp. 77-80, IEEE Computer Society Conference Publishing Services, USA, 2009, ISBN 978-0-7695-3532-6.

Авторот го претставува веб-базираниот информациски систем за хемофилија во Македонија (HISM), развиен во соработка со Светската федерација за хемофилија. Системот обезбедува целосна автоматизација на Центарот за третман на хемофилијата во Македонија и е можно поврзување со 14 заводи за трансфузиологија во Македонија, обезбедувајќи најдобра можна грижа, третман и поддршка за заболениите од хемофилија и други крвни болести во Македонија. Системот е достапен преку интернет, целосно е безбеден и надежен. Изнесени се неговите предности, спецификација, имплементација и стандарди за управување со податоци и HISM-модулите.

[2] V. Cabukovski: *Integrated Agent-Based University Information System*, In: Proceedings The Second International Conference on Mobile, Hybrid, and On-Line Learning, el&ml 2010, 10-16 February, St. Maarten, Netherlands Antilles, Eds. A. M. Gadomski, B. Kramer, C. Y. Lester, M. Popescu, pp. 36-40, IEEE Computer Society Conference Publishing Services, USA, 2010, ISBN 978-0-7695-3955-3.

Во трудот е претставена структурата на интегрираниот универзитетски информациски систем IABUIS, составен од модулите: систем за управување на студентската администрација, библиотечен информациски систем, систем за учење на далечина и факултетски управувачки информациски систем. Системот се применува на ПМФ, но е можно негово користење од други домашни универзитети и универзитети во соседните земји.

[3] V. Cabukovski: *An Agent-Based Testing Subsystem in an Integrated Intelligent University Information System*, In: Proceedings of Conference on Information Technology and Electrical Engineering 2010 (CITEE 2010), Yogyakarta, 20 July 2010, pp. 21-24, Department of Electrical Engineering and Information Technology, Gadjah Mada University, India, 2010, ISSN 2085-6350.

Во трудот е претставен системот IABUIS со вградена мултиагентна инфраструктура. Потоа следува опис на агент-заснованото проширување на системот MATHEIS за обука на далечина со потсистем за оцена на основните предзнаења на студентот како основен фактор за динамичко генерирање на содржината.

[4] V. Cabukovski, *An Intelligent eLearning Environment as a Part of an Integrated University Information System*, In: Proceedings of the 9th European Conference on e-Learning, Porto, Portugal, 4-5 November, Edited by Paula Escudeiro, pp. 90-95, Academic Publishing Limited, UK, 2010, ISBN 978-1-906638-82-5.

Претставено е суштинско интелегентно проширување на системот IABUIS, кое што успешно е интегрирано во новоимплементиранiot ORACLE iLearning управувачки систем за учење на далечина на ПМФ. Слична интеграција на интелигенцијата во ORACLE iLearning авторот не сретнал во литературата.

[5] V. Cabukovski, V. Tusevski: *Introducing the COBIT Framework into a IT Academic Education*, In: Proceedings Conference On Education and Education Management (EEM 2011), Xiamen, China, June 25 to 26, Advances in Education Research, Volume 1, pp. 167-170, Information Engineering Research Institute, USA, 2011, ISBN 978-0-9831693-6-9.

Во трудот е разгледана познатата рамка COBIT (креирана од ITGI/ISACA во деведесетите години и која прерасна во глобален стандард за контрола на информатичките процеси). Оваа рамка претставува состав на најдобри практики (рамки) за управување со информатичките технологии. Во трудот е прикажано поврзувањето на оваа рамка со наставните предмети на МИТ универзитетот во Скопје, кој развива

професионални стандарди во високото образование. Авторите нагласуваат дека е рано да се каже колку успешно студентите го поврзуваат ова професионално искуство во теоријата и практиката на предметите од претходните семестри. Во VI семестар од наставниот план е внесен предмет со вграден COBIT-основен курс.

[6] V. Cabukovski: *An Integrated Intelligent University Information System*, In: Proceedings 2011 International Symposium on Computer Science and Society, 16-17 July, Kota Kinabalu, Malaysia, Ed. Riza Esa, pp. 393-395, IEEE Computer Society Conference Publishing Services, USA, 2011, ISBN 978-0-7695-4443-4.

Во трудот е претставен модел на IABUIS со внесена мултиагентна инфраструктура, која овозможува мониторинг на поведението и заинтересираноста на студентот во системот, ги открива вештините на студентот и овозможува кооперативно решавање задачи од различни аспекти меѓу студентите. Направен е осврт за улогата на секој од четирите главни потсистеми и релациите меѓу нив.

[7] V. Cabukovski: *IABUIS - An Intelligent Agent-Based University Information System*, In: 2011 International Conference on Machine Intelligence (ICMI 2011), July 25-26, Manila, Philippines, Lecture Notes in Information Technology, Vol.3-4, pp. 13-19, Information Engineering Research Institute, USA, 2011, ISBN 978-1-61275-995-1.

По карактеризацијата на мултиагентен систем како состав на интерактивни автономни агенти секој со сопствени капацитети и цели, ситуирани во заедничка околина, подетално е опишан моделот IABUIS, составите, поврзаноста, меѓусебната комуникација на посебните веб-базирани сегменти FTFM, DBMS, ISA кои ја сервисираат врската со елементите на системот.

За секој од порано предложените 2 типа на агенти во мултиагентен систем се претставени по три специфични агенти, нивната улога, дејствување, врски, можности. Потоа за агент-базирираниот систем за учење на далечина MATHEIS е претставено проширување со повеќе нови опслужувања и се дадени четири главни потсистеми, идентификувани во iLearning MATHEIS агент-базирираниот потсистем.

[8] V. Cabukovski, V., Tusevski: *Effective IT governance - Aligning the COBIT and ITIL Frameworks into a IT academic curricula*, In: 2011 International Conference on Future Management Science and Engineering (ICFMSE 2011), August 4-5, Bali Island, Indonesia, Lecture Notes in Information Technology, Vol.5, pp. 1-5, Ed. W. David, Information Engineering Research Institute, USA, 2011, ISBN 978-1-61275-001-9.

Во трудот се истакнува местото, улогата и значењето на резултатите во наставниот процес од истражувањата на авторите во COBIT и ITIL-рамките, кои опфаќаат општоприфатливи мерила, индикатори, процеси и најдобри практики во стремежот за максимални добивки од „мозаикот“ наречен информатичко технолошко управување. Во овој труд е изнесено искуството на авторите од воведувањето на овие две професионални рамки во додипломската настава на МИТ универзитетот во Скопје. Интегрирањето на овие рамки во наставниот процес овозможува прифаќање на рамките од страна на студентите и нивна подготовка за успешно следење и полагање на професионални COBIT и ITIL-курсеви и обезбедување на светски признаени професионални сертификати.

[9] V. Cabukovski: *An Agent-based Intelligent University Information System*, IJJ : The Research Bulletin of Jordan ACM - ISWSA, Volume 2(3), CICEM'11 Special Issue, 2011, pp. 36-40, ISSN 2078-7952

Мултиагентните системи сè повеќе се користат во практиката. Во овој труд авторот презентира еден успешен спој на мултиагентен систем и универзитетски информациски систем во интелигентен универзитетски информациски систем базиран на интелигентни софтверски агенти, наречен IABUIS. Во трудот е даден опис на компонентите на информацискиот систем, мултиагентниот модел на IABUIS, соработката помеѓу агентите, интеракцијата со базата на знаења и преносот на пораки помеѓу агентите. При развојот на системот се користени KQML-протоколот и KIF-форматот за размена на знаењето помеѓу

агентите, како и JATLite и JADE-пакетите за имплементација на корисничко и системски специфични софтверски агенти.

4. СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Стручно-апликативната дејност на д-р Чабуковски е тесно поврзана со неговата наставно-образовна и научноистражувачка дејност како што се гледа од списокот на:

I. 20 презентации и постери на конференции, од кои ги издвојуваме изработените последниве години:

- An Agent-Based Testing Subsystem in an E-Learning Environment, 2006 IEEE/WIC/ACM International Conference on Web Intelligence and Intelligent Agent Technology (WI-IAT 2006 Workshops)(WI-IATW'06), Hong Kong, 2006 (V. Cabukovski);
- MIT - "ITSM in education-MIT", 6 th SEEITA & 5 th MASIT Open Days Conference, Conference of the SEE IT Associations and Businesses, Ohrid, 21-23 September 2008 (V. Cabukovski, V. Tusevski);
- COBIT – HOW TO MAKE UNDERSTANDABLE, III itSMF Regional Conference organized by itSMF Macedonia Croatia - Slovenia - Serbia - Bosnia & Herzegovina - Ohrid, 27-28 May, 2009 (V. Cabukovski, V. Tusevski);
- Искуства на МИТ универзитет од вградувањето на ITIL Foundation во наставната програма по предметот управување со информатички услуги, itSMF Macedonia - Free Discussion Event (FDE), 24.3.2009, Скопје (B. Чабуковски, B. Тушевски);
- An Intelligent eLearning Environment as a Part of an Integrated University Information System, 9th European Conference on e-Learning Porto, Portugal, 4-5 November, 2010 (V. Cabukovski);
- An Integrated Intelligent University Information System, 2011 International Symposium on Computer Science and Society, 16-17 July, Kota Kinabalu, Malaysia, 2011 (V. Cabukovski);

II. 28 научноистражувачки и апликативни проекти од кои ги издвојуваме последно изработените:

- Имплементација на Библиотечен информациски систем (БИС) во Полициска академија, Скопје, 2007/2008 (B. Чабуковски, B. Тушевски);
- Студија за искористување на оптичкото јаже на АД МЕПСО за надворешни корисници. АД МЕПСО, Скопје, 2007/2008 (B. Чабуковски и соп.);
- Имплементација на Библиотечен информациски систем (БИС) во Факултетот за земјоделски науки и храна, Скопје, 2009/2010 (B. Чабуковски, B. Тушевски);
- Tempus Structural and Complementary Measures project "Multilingual Web-based Science Courses", 2006/2007 (B. Veljanovski, V. Cabukovski и други).

III. Софтверски апликации

Од списокот на 30 изработени софтверски апликации се издвојуваат последните две:

- Проектирање и дизајн на стандарди и софтвер за автоматизирано архивско и канцелариско работење, како дел од проектот „Развој и примена на стандарди со софтверска поддршка за автоматизирано архивско и канцелариско работење“, Министерство за образование и наука, 2009 (B. Чабуковски);
- Реализација и имплементација на софтвер за автоматизиран библиотечен информациски систем, како дел од проектот „Развој и примена на библиотечни стандарди со софтверска поддршка за автоматизиран библиотечен информациски систем“, Министерство за образование и наука, 2009 (B. Чабуковски).

IV. 13 наслови на стручни написи во списанието „ИнФорма“ за компјутерите и нивните особености во периодот 1994-1995 година.

V. Од списокот на 33 наслови на книги, учебници, прирачници, скрипти, е-материјали (првата половина од кои е на група автори), се издвојуват:

- Прирачникот за креирање учебен материјал ORACLE iLearning (на македонски и албански јазика), 2007, В. Чабуковски.

VI. Д-р Чабуковски одржал бројни предавања и имал презентации во повеќе универзитетски центри, учествувал на семинари и работилници, а бил организатор и водел 2 интернет-школи. Во 2006/2007 година бил раководител на работилницата "ORACLE iLearning – креирање на учебен материјал", Tempus Structural and Complementary Measures project "Multilingual Web-based Science Courses", Скопје;

5. ДРУГИ АКТИВНОСТИ ВО ПЕРИОДОТ 2006-2011

- раководител на тимови за имплементација на библиотечен информациски систем во Полициската академија и Факултетот за земјоделски науки и храна, Скопје;
- носител за изготвување и пријавување научен/образовен меѓународен проект TEMPUS – Joint European Project Application: Building An Integrated E-University Environment, ПМФ, УКИМ;
- носител за изготвување и пријавување научен/образовен меѓународен проект TEMPUS – Structural and Complimentary Measures Project Application: Joint Lifelong Learning Programme for Librarians, ПМФ;
- носител за изготвување и пријавување научен/образовен национален проект Лабораторија за обработка на дигитални сигнали и вградени системи, ПМФ;
- претседател на матичната комисија при Министерството за образование и наука за основање на Факултетот за администрација и менаџмент на информациски системи (ФАМИС) при Универзитетот „Св. Климент Охридски“, Битола;
- член на матичната комисија при Министерството за образование и наука за основање на Универзитетот за информатички технологии (УИТ) во Скопје;
- раководител на тимот за изработка на студија за искористување на оптичкото јаже и дизајн на информациски систем во АД МЕПСО, Скопје;
- рецензент на неколку научноистражувачки проекти финансирани од Министерството за образование и наука;
- член на комисији по пријави на магистерски трудови, докторски дисертации и за избор во наставни звања на Филозофскиот факултет во Скопје, на ФАМИС во Битола, Универзитетите ФОН и МИТ во Скопје и Меѓународниот славјански универзитет во Свети Николе;
- член на УО на ЗИМ (Здружение на информатичарите на Македонија);
- член на Комисијата за стандарди, критериуми и препораки при ЗИМ (Здружение на информатичарите на Македонија);
- член на УО - директор на Секторот за информатика и телекомуникации при АД МЕПСО – Скопје;
- член на работни групи при Министерството за образование и наука и Министерството за информатичко општество и администрација;
- член на рецензентски комисији, The Third International Conference on Mobile, Hybrid, and On-line Learning eL&mL 2011, February 23-28, 2011 - Gosier, Guadeloupe, France;
- член на рецензентски комисији, The Fourth International Conference on Mobile, Hybrid, and On-line Learning eL&mL 2012, January 30 - February 4, 2012 - Valencia, Spain;

- од 2009 година е член на Управниот одбор на Федерацијата за боречки спортови на Р. Македонија;
- претседател на Управниот одбор на „Фишер фондови“ – Друштво за управување со приватни инвестициски фондови, кое друштво управува со 6 приватни инвестициски фондови (ПИФ Алфа, ПИФ Делта, ПИФ Гама, ПИФ Тета, ПИФ Омега и ПИФ Нова инвестменте), од октомври 2010 година;
- долгогодишен член на англиското здружение „21st Century Trust“;
- член на Програмскиот комитет на меѓународната конференција The Third International Conference on Mobile, Hybrid, and On-line Learning eL&mL 2011, February 23-28, 2011 - Gosier, Guadeloupe, France;
- член на Програмскиот комитет на меѓународната конференција The Fourth International Conference on Mobile, Hybrid, and On-line Learning eL&mL 2012, January 30 - February 4, 2012 - Valencia, Spain.

6. ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Од изнесеното во претходните точки може да се заклучи дека д-р Ванчо Чабуковски по изборот за вонреден професор постигнал забележителен и значаен успех во научноистражувачката, стручната и апликативната работа. Тој се афирмирал пошироко од нашата земја преку излагањето на своите резултати на научни конференции во странство и преку трудовите објавени во соодветни зборници, а во Македонија со развивањето, проектирањето и имплементацијата на софтвер за автоматизација на многу важни информациски системи. Не може да не се нагласи и неговата обемна наставна активност од областа на информатиката за голем број студенти на разни студиски групи, кои се подготвуваат за вклучување и успешен старт во современиот образовен систем.

Поаѓајќи од значењето и фундаменталноста на дејноста на ПМФ за современото образование и наука во Македонија, и од важноста на информатиката и нејзините придобивки во сите сфери на дејствување и развој, убедени сме дека на ПМФ му е потребно јадро од кадар, кој има добри теориски основи, големо искуство стекнато преку научноистражувачки активности, проверена стручност и повеќегодишна успешна наставна дејност.

Затоа, му предлагаме на ННС на ПМФ да го избере д-р Ванчо Чабуковски во звањето РЕДОВЕН ПРОФЕСОР за група предмети од областа програмско инженерство на ПМФ.

Датум: 17.10.2011

Рецензентска комисија

1. Д-р Димитра Карчицка, редовен професор на ПМФ во Скопје (во пензија), с. р.
2. Д-р Ѓорѓи Јованчевски, редовен професор на Универзитетот „Американ колеџ“ во Скопје, с. р.
3. Д-р Душан Чакмаков, редовен професор на Машинскиот факултет во Скопје, с. р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Ванчо Ефтим Чабуковски

Институција: Природно-математички факултет - Скопје

Научна област: програмско инженерство

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Одржување на настава (прв циклус студии)	48,6
	- Примена на компјутерите во наставата – ПМФ група математика – физика (3 ч.), 2006/2007, 2007/2008, 2008/2009, 2009/2010, 2010/2011 год. 5[3 x 15 недели x 0,04]	9,0
	- Информатика во земјоделството, Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје (2x2 ч.) со дисперзирана настава во Струмица и Прилеп, 2008/2009, 2009/2010 и 2010/2011 год. 3[4x 15 недели x 0,04]	7,2
	- Електронски преведувачки помагала I, Филолошки факултет, Скопје (2 ч.), 2006/2007, 2007/2008 и 2008/2009 год. 3[2x 15 недели x 0,04]	3,6
	- Електронски преведувачки помагала II, Филолошки факултет, Скопје (2 ч.), 2006/2007, 2007/2008 и 2008/2009 год. 3[2x 15 недели x 0,04]	3,6
	- Електронски преведувачки помагала III, Филолошки факултет, Скопје (2 ч.), 2006/2007, 2007/2008 и 2008/2009 год. 3[2x 15 недели x 0,04]	3,6
	- Електронски преведувачки помагала IV, Филолошки факултет, Скопје (2 ч.), 2006/2007, 2007/2008 и 2008/2009 год. 3[2x 15 недели x 0,04]	3,6
	- Електронски преведувачки помагала V, Филолошки факултет, Скопје (2 ч.), 2008/2009 год. 1[2x 15 недели x 0,04]	1,2
	- Електронски преведувачки помагала VI, Филолошки факултет, Скопје (2 ч.), 2008/2009 год. 1[2x 15 недели x 0,04]	1,2
	- Електронски преведувачки помагала VII, Филолошки факултет, Скопје (2 ч.), 2008/2009 год. 1[2x 15 недели x 0,04]	1,2
	- Електронски преведувачки помагала VIII, Филолошки факултет, Скопје (2 ч.), 2008/2009 год. 1[2x 15 недели x 0,04]	1,2
	- Основи на информациски системи, Факултет за администрација и менаџмент на информациски системи, Универзитет “Св. Климент Охридски”, Битола (2x2 ч.), 2007/2008, 2008/2009 год. 2[4x 15 недели x 0,04]	4,8
	- Деловни информациски системи и менаџмент, Факултет за администрација и менаџмент на информациски системи, Универзитет “Св. Климент Охридски”, Битола (2x2 ч.), 2007/2008, 2008/2009 год. 2[4x 15 недели x 0,04]	4,8

	- Информациски системи во канцелариско работење, Факултет за компјутерски науки и технологии, МИТ универзитет, Скопје (2 ч.), 2008/2009. 1[2x 15 недели x 0,04] - Управување со информатички услуги, Факултет за компјутерски науки и технологии, МИТ универзитет, Скопје (2 ч.), 2008/2009 и 2009/2010 год. 2[2x 15 недели x 0,04]	1,2 2,4
3	Настава во летни школи и работилници	1,5
	- Раководител, работилница: "ORACLE iLearning – креирање на учебен материјал", Tempus Structural and Complementary Measures project "Multilingual Web-based Science Courses", 2006/2007	1,5
4	Консултации со студенти (прв циклус студии)	6,8
	- Примена на компјутерите во наставата – ПМФ, група математика – физика (3 ч.), 2006/2007, 2007/2008, 2008/2009, 2009/2010, 2010/2011 год. [100 студенти x 0,002] - Информатика во земјоделството, Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје (2x2 ч.), со дисперзирана настава во Струмица и Прилеп, 2008/2009, 2009/2010 и 2010/2011 год. [750 студенти x 0,002] - Електронски преведувачки помагала I, Филолошки факултет, Скопје (2 ч.), 2006/2007, 2007/2008 и 2008/2009 год. [300 студенти x 0,002] - Електронски преведувачки помагала II, Филолошки факултет, Скопје (2 ч.), 2006/2007, 2007/2008 и 2008/2009 год. [300 студенти x 0,002] - Електронски преведувачки помагала III, Филолошки факултет, Скопје (2 ч.), 2006/2007, 2007/2008 и 2008/2009 год. [300 студенти x 0,002] - Електронски преведувачки помагала IV, Филолошки факултет, Скопје (2 ч.), 2006/2007, 2007/2008 и 2008/2009 год. [300 студенти x 0,002] - Електронски преведувачки помагала V, Филолошки факултет, Скопје (2 ч.), 2008/2009 год. [100 студенти x 0,002] - Електронски преведувачки помагала VI, Филолошки факултет, Скопје (2 ч.), 2008/2009 год. [100 студенти x 0,002] - Електронски преведувачки помагала VII, Филолошки факултет, Скопје (2 ч.), 2008/2009 год. [100 студенти x 0,002] - Електронски преведувачки помагала VIII, Филолошки факултет, Скопје (2 ч.), 2008/2009 год. [100 студенти x 0,002] - Основи на информациски системи, Факултет за администрација и менаџмент на информациски системи, Универзитет "Св. Климент Охридски", Битола (2x2 ч.), 2007/2008, 2008/2009 год. [400 студенти x 0,002] - Деловни информациски системи и менаџмент, Факултет за администрација и менаџмент на информациски системи, Универзитет "Св. Климент Охридски", Битола (2x2 ч.), 2007/2008, 2008/2009 год. [400 студенти x 0,002] - Информациски системи во канцелариско работење, Факултет за компјутерски науки и технологии, МИТ универзитет, Скопје (2 ч.),	0,2 1,5 0,6 0,6 0,6 0,6 0,2 0,2 0,2 0,2 0,8 0,8 0,1

	2008/2009. [50 студенти x 0,002] - Управување со информатички услуги, Факултет за компјутерски науки и технологии, МИТ универзитет, Скопје (2 ч.), 2008/2009 и 2009/2010 год. [100 студенти x 0,002]	0,2
5	Ментор на дипломска работа (2)	0,4
6	Член на комисија за оцена или одбрана на докторат (1)	0,5
7	Пакет материјали за одреден предмет	2,0
	- ORACLE iLearning – прирачник за креирање на учебен материјал, 2007, подготвен за работилница во рамките на Tempus Structural and Complementary Measures project “Multilingual Web-based Science Courses”, 2006/2007.	1,0
	- ORACLE iLearning – Doracak per perdori (Sistem I Web bazuar per mesim nga distance), 2007, на албански јазик, подготвен за работилница во рамките на Tempus Structural and Complementary Measures project “Multilingual Web-based Science Courses”, 2006/2007.	1,0
	Вкупно	59,8

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЛНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Ментор на магистерска работа	1,0
	- Љубомир Јосифовски, “Дигитализација, каталогизација и дистрибуција на архивската граѓа со примена на меѓународни стандарди и нивна имплементација на национално ниво”, Филозофски факултет, Скопје, 2007.	1,0
2	Учесник во меѓународен научен проект	5,0
	- Tempus Structural and Complementary Measures project “Multilingual Web-based Science Courses”, 2006/2007, раководител проф. д-р Б. Велјановски, ПМФ.	5,0
3	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник со меѓународен уредувачки одбор	23,4
	[1] V. Cabukovski: <i>Hemophilia Information System of Macedonia</i> , In: Proceedings International Conference on eHealth, Telemedicine, and Social Medicine, etelemed 2009, 1-7 February, Cancun, Mexico, Eds. E.C. Conley, C. Doarn, A. Hajjam-El-Hassani, pp. 77-80, IEEE Computer Society Conference Publishing Services, USA, 2009, ISBN 978-0-7695-3532-6.	3,0
	[2] V. Cabukovski: <i>Integrated Agent-Based University Information System</i> , In: Proceedings The Second International Conference on Mobile, Hybrid, and On-Line Learning, el&ml 2010, 10-16 February, St. Maarten, Netherlands Antilles. Eds. A. M. Gadomski, B. Kramer, C. Y. Lester, M. Popescu, pp. 36-40, IEEE Computer Society Conference Publishing Services, USA, 2010, ISBN 978-0-7695-3955-3.	3,0
	[3] V. Cabukovski: <i>An Agent-Based Testing Subsystem in an Integrated Intelligent University Information System</i> , In: Proceedings of Conference on Information Technology and Electrical Engineering 2010 (CITEE 2010), Yogyakarta, 20 July 2010, pp. 21-24, Department of Electrical Engineering and Information Technology, Gadjah Mada University, 2010, ISSN 2085-6350.	3,0
	[4] V. Cabukovski, <i>An Intelligent eLearning Environment as a Part of an Integrated University Information System</i> , In: Proceedings of the 9th	3,0

	European Conference on e-Learning, Porto, Portugal, 4-5 November, Edited by Paula Escudeiro, pp. 90-95. Academic Publishing Limited, UK, 2010, ISBN 978-1-906638-82-5.	
	[5] V. Cabukovski, V. Tusevski: <i>Introducing the COBIT Framework into a IT Academic Education</i> , In: Proceedings Conference On Education and Education Management (EEM 2011), Xiamen, China, June 25 to 26, Advances in Education Research, Volume 1, pp. 167-170, Information Engineering Research Institute, USA, 2011, ISBN 978-0-9831693-6-9.	2,7
	[6] V. Cabukovski: <i>An Integrated Intelligent University Information System</i> , In: Proceedings 2011 International Symposium on Computer Science and Society, 16-17 July, Kota Kinabalu, Malaysia, Ed. Riza Esa, pp. 393-395, IEEE Computer Society Conference Publishing Services, USA, 2011, ISBN 978-0-7695-4443-4.	3,0
	[7] V. Cabukovski: <i>IABUIS - An Intelligent Agent-Based University Information System</i> , In: 2011 International Conference on Machine Intelligence (ICMI 2011), July 25-26, Manila, Philippines, Lecture Notes in Information Technology, Vol.3-4, pp. 13-19, Information Engineering Research Institute, USA, 2011, ISBN 978-1-61275-995-1.	3,0
	[8] V. Cabukovski, V., Tusevski: <i>Effective IT governance - Aligning the COBIT and ITIL Frameworks into a IT academic curricula</i> , In: 2011 International Conference on Future Management Science and Engineering (ICFMSE 2011), August 4-5, Bali Island, Indonesia, Lecture Notes in Information Technology, Vol.5, pp. 1-5, Ed. W. David, Information Engineering Research Institute, USA, 2011, ISBN 978-1-61275-001-9.	2,7
4	Труд со оригинални научни резултати, објавен во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор	6,2334
	[9] V. Cabukovski: <i>An Agent-based Intelligent University Information System</i> , IJJ : The Research Bulletin of Jordan ACM - ISWSA, Volume 2(3), CICEM'11 Special Issue, 2011, pp. 36-40, ISSN 2078-7952.	6,2334
5	Секциски предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество	10,0
	- V. Cabukovski: <i>An Agent-Based Testing Subsystem in an E-Learning Environment</i> , 2006 IEEE/WIC/ACM International Conference on Web Intelligence and Intelligent Agent Technology (WI-IAT 2006 Workshops)(WI-IATW'06), pp. 622-625, Hong Kong, 2006.	2,0
	- V. Cabukovski, V. Tusevski, MIT - "ITSM in education-MIT", 6 th SEEITA & 5 th MASIT Open Days Conference, Conference of the SEE IT Associations and Businesses, 21-23 September 2008, Ohrid, Republic of Macedonia.	2,0
	- V. Cabukovski, V. Tusevski, COBIT – HOW TO MAKE UNDERSTANDABLE, III itSMF Regional Conference organized by itSMF Macedonia Croatia - Slovenia - Serbia - Bosnia & Herzegovina - Ohrid, 27-28 May, 2009.	2,0
	- Cabukovski, V., <i>An Intelligent eLearning Environment as a Part of an Integrated University Information System</i> , In: Proceedings of the 9th European Conference on e-Learning, Porto, Portugal, 4-5 November, pp. 90-95, 2010.	2,0
	- V. Cabukovski: <i>An Integrated Intelligent University Information System</i> , In: Proceedings 2011 International Symposium on Computer Science and Society, 16-17 July, Kota Kinabalu, Malaysia, pp. 393-395, 2011	2,0

6	Секциско предавање на научен/стручен собир	1,0
	- В. Чабуковски, В. Тушевски, Искуства на МИТ Универзитет од вградувањето на ITIL Foundation во наставната програма по предметот Управување со информатички услуги, itSMF Macedonia - Free Discussion Event (FDE), 24.03.2009, Скопје.	1,0
	Вкупно	46,6334

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Студија, одговорен проектант	2,0
	- В. Чабуковски и сор. Студија за искористување на оптичкото јаже на АД МЕПСО за надворешни корисници. АД МЕПСО, Скопје, 2007/2008.	2,0
2	Дизајн или изработка на информациски систем	5,0
	- В. Чабуковски, Проектирање и дизајн на стандарди и софтвер за автоматизирано архивско и канцелариско работење, како дел од проектот „Развој и примена на стандарди со софтверска поддршка за автоматизирано архивско и канцелариско работење“, Министерство за образование и наука, 2009.	1,0
	- В. Чабуковски, Реализација и имплементација на софтвер за автоматизиран библиотечен информациски систем, како дел од проектот „Развој и примена на библиотечни стандарди со софтверска поддршка за автоматизиран библиотечен информациски систем“, Министерство за образование и наука, 2009.	1,0
	- В. Чабуковски, Имплементација на Библиотечен информациски систем (БИС) во Полициска академија, Скопје, 2007/2008.	1,0
	- В. Чабуковски и сор. Дизајн на информациски систем во АД МЕПСО, АД МЕПСО, Скопје, 2007/2008.	1,0
	- В. Чабуковски, Имплементација на Библиотечен информациски систем (БИС) во Факултетот за земјоделски науки и храна, Скопје, 2009/2010.	1,0
Дејности од поширок интерес		
1	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир	2,0
	- Technical Program Committee eL&mL 2011, The Third International Conference on Mobile, Hybrid, and On-line Learning eL&mL 2011, February 23-28, 2011 - Gosier, Guadeloupe, France.	1,0
	- Technical Program Committee eL&mL 2012, The Fourth International Conference on Mobile, Hybrid, and On-line Learning eL&mL 2012, January 30 - February 4, 2012 - Valencia, Spain.	1,0
2	Студиски престој во странство до 3 месеци	2,0
	- Institute of Information and Library Sciences, Faculty of Management and Social Communication, Jagiellonian University, Cracow, Poland (2006)	0,5
	- Didagroup S.p.A, Roma, Italy (2006, 2007)	1,0
	- ORACLE Hellas, Атина (2010)	0,5
3	Изготвување и пријавување на научен/образовен	4,0

	меѓународен проект, носител	
	- TEMPUS – Joint European Project Application: Building An Integrated E-University Environment, ПМФ, УКИМ, 2006/2007.	2,0
	- TEMPUS – Structural and Complimentary Measures Project Application: Joint Lifelong Learning Programme for Librarians, ПМФ, 2007.	2,0
4	Изготвување и пријавување на научен/образовен национален проект, носител	1,0
	- Пријава за Национален проект, Лабораторија за обработка на дигитални сигнали и вградени системи, ПМФ, 2010.	1,0
5	Член на комисији за избор во звање (6)	1,2
	- Во периодот 2006-2011: Факултет за администрација и менаџмент на информациски системи, "Св. Климент Охридски" - Битола, Универзитетот МИТ во Скопје, Универзитетот ФОН во Скопје и Меѓународниот славјански универзитет во Свети Николе.	
6	Учество во комисији и тела на државни и други органи	20,0
	- Претседател на матичната комисија при Министерството за образование и наука за основање на Факултетот за администрација и менаџмент на информациски системи при Универзитетот „Св. Климент Охридски“ во Битола, 2007.	1,0
	- Член на матичната комисија при Министерството за образование и наука за основање на Универзитетот за информатички технологии (УИТ) во Скопје, 2008.	1,0
	- Член на УО на ЗИМ (Здружение на информатичарите на Македонија), 2007-2008.	1,0
	- Член на Комисијата за стандарди, критериуми и препораки при ЗИМ (Здружение на информатичарите на Македонија), 2007-2008	1,0
	- Член на УО - директор на Секторот за информатика и телекомуникации при АД МЕПСО – Скопје, 2007-2008.	1,0
	- Член на работни групи при Министерството за образование и наука и Министерството за информатичко општество и администрација 2007 и 2008. (3)	3,0
	- Во периодот 2006-2011 по покана на Министерството за образование и наука, член на рецензентски комисији на научноистражувачки проекти. (3)	3,0
	- Член на рецензентски комисији, The Third International Conference on Mobile, Hybrid, and On-line Learning eL&mL 2011, February 23-28, 2011 - Gosier, Guadeloupe, France. (3)	3,0
	- Член на рецензентски комисији, The Fourth International Conference on Mobile, Hybrid, and On-line Learning eL&mL 2012, January 30 – February 4, 2012 - Valencia, Spain. (3)	3,0
	- Од 2009 година е член на Управниот одбор на Федерацијата за боречки спортови на Р. Македонија.	1,0
	- Од 15.10.2010 година е претседател на Управниот одбор на „Фишер фондови“ – Друштво за управување со приватни инвестициски фондови, кое друштво управува со 6 приватни инвестициски фондови (ПИФ Алфа, ПИФ Делта, ПИФ Гама, ПИФ Тета, ПИФ Омега и ПИФ Нова инвестментс).	1,0
	- Член е на англиското здружение „21st Century Trust“.	1,0
	Вкупно	37,2

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	59,8
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	46,6334
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	37,2
Вкупно	137,6334

Членови на Комисијата

1. Д-р Димитра Карчицка, редовен професор на ПМФ во Скопје (во пензија), с. р.
2. Д-р Ѓорѓи Јованчевски, редовен професор на Универзитетот „Американ колеџ“ во Скопје, с. р.
3. Д-р Душан Чакмаков, редовен професор на Машинскиот факултет во Скопје, с. р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА СОРАБОТНИК - АСИСТЕНТ ПО ПРЕДМЕТОТ
ОСНОВИ НА ЕКОНОМИЈАТА НА ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ
ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, на седницата одржана на 30.9.2011 година, а во врска со објавениот конкурс во „Утрински весник“ од 14.9.2011 година, нè назначи за членови на Рецензентската комисија за избор на **соработник - асистент по предметот основи на економијата**.

На објавениот конкурс се пријави кандидатката **м-р Билјана Ташевска**, помлад асистент по предметот основи на економијата на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Економски факултет - Скопје. На конкурсот не пристигнаа документи од други кандидати.

По опстојното проучување на доставената документација за кандидатката, Рецензентската комисија, пред членовите на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Кандидатката **м-р Билјана Ташевска** е родена на 12 септември 1983 година во Скопје. Основно образование и гимназија завршила во родниот град со континуиран одличен успех. Во текот на средното образование, како еден од најдобрите ученици во својата генерација, била предложена и избрана за учесник во размената на ученици (Sister City Student Exchange) помеѓу збратимените градови Скопје и Темпи, Аризона, САД, во периодот јули-август 2000 година, и престојувала еден месец во Темпи, САД, како претставник на град Скопје.

Во учебната 2001/02 година се запишала на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Економски факултет - Скопје, депарتمان за финансиски менаџмент. Дипломирала во ноември 2005 година, со просечен успех 9,61, одлично одбранувајќи го својот дипломски труд по предметот финансиски пазари и институции, на тема „Секјуритизација“. Во учебната 2006/2007 година се запишала на постдипломски студии по управување во јавниот сектор, на истиот Факултет. Магистрирала со просечен успех 10,00, одбранувајќи го својот магистерски труд по предметот економија на јавниот сектор, на тема „Буџетскиот дефицит, јавниот долг и проблемот на истиснување на приватниот сектор (crowding-out)“, во јули 2011 година.

Во однос на образовната дејност, кандидатката **м-р Билјана Ташевска** првите искуства ги стекнала како демонстратор по предметот математика за бизнис и економија на Економскиот факултет во Скопје, во учебните 2004/05 и 2005/06 година. По дипломирањето, во периодот ноември 2005-мај 2006 година, била ангажирана како демонстратор на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, по предметите економика и применета економија. Потоа, во јуни 2006 година, се вработила во Алфа банка А.Д. - Скопје, како референт во секторот за

кредитирање на правни лица. Таму работела шест месеци, сè до декември 2006 година.

Од декември 2006 година, кандидатката м-р Билјана Ташевска е вработена на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Економски факултет - Скопје, како помлад асистент по предметот основи на економијата, на кое работно место се наоѓа и сега.

Во однос на стручната и научната дејност, кандидатката м -р Билјана Ташевска, од изборот во звањето помлад асистент ги има објавено следниве трудови:

- “Determinants of economic growth in South - East Europe: a panel data approach”, (коавтор: м-р Марија Трпкова), *Perspectives of Innovations, Economics & Business*, Volume 7, Issue 1, 2011 ;
- “Врската помеѓу невработеноста и економскиот раст во земјите во транзиција”, *Годишник на Економскиот факултет во Скопје*, 2009;
- “Labour productivity and wages in the Republic of Macedonia”, (коавтор: д-р Предраг Трпески) *Revista Tinerilor Economisti (The Young Economists Journal)*, No.13, ноември 2009;
- “Determinants of FDI in Southeast European Countries” (коавтор: м-р Марија Трпкова), Зборник на трудови од меѓународната конференција “*Regional cooperation and economic integration – challenges and opportunities*”, Економски факултет - Скопје, во соработка со Царинската управа на Република Македонија, Скопје, 2009;
- “Леонид Харвиц” во *Нобеловци по економија 1969-2008* (коавтор: д-р Владимир Филиповски), редактор: акад. Таки Фити, Економски факултет - Скопје, 2008;
- “Феноменот на истиснување на приватниот сектор од сферата на инвестициите” (коавтор: акад. Таки Фити), *Годишник на Економскиот факултет во Скопје*, 2008;
- “Интернетот како глобален тренд и неговата примена, светските искуства и случајот на Република Македонија” (коавтор: м-р Марина Мијоска), Зборник на трудови од меѓународната конференција *Бизнисот и глобализацијата*, во организација на Економскиот факултет во Прилеп, Охрид, 2007.

Своето стручно усовршување, кандидатката го надградила и со присуството на следниве семинари, тренинзи и работилници:

- работилница “Revenue Package Workshop”, организирана од Светската царинска организација, Царинската управа на Република Македонија и Економскиот факултет во Скопје, одржана на Економскиот факултет во Скопје, 26-28 април 2010 година;
- обука “Претпристапни фондови на ЕУ, Програми на заедницата и основи за пишување на предлог-проекти”, во организација на Економскиот Факултет во Скопје и Стопанската комора на Република Македонија, одржана на 21-22 јануари 2010 година во Скопје;

- работилница "How to integrate internship in the university curriculum?", во организација на Економскиот факултет во Прилеп и WUS Austria, WU Vienna University of Economics and Business, 30 октомври 2009, Прилеп;
- летна школа "Vienna and Chicago: Two Schools of Free-Market Economics - with emphasis on competition and tax policy", Белград, Србија, во организација на ESPI - Институт за економски и социјални истражувања - Белград, 14-25.07.2008;
- учество на работилницата „Хармонизација на македонското даночно право со правото на ЕУ“, организирана од Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ), декември 2007, Скопје;
- работилница „Проблеми во мерењето на инфлацијата“, организирана од Народна банка на Република Македонија, Скопје, мај 2007;
- конференција „Рамката на стандарди на Светската царинска организација за безбедност и олеснување на меѓународната трговија“, во организација на Царинската управа на Република Македонија, во соработка со Светската царинска организација, Скопје, април 2007.

Кандидатката остварила и студиски престој на VŠB – Technical University of Ostrava, Faculty of Economics, Department of Regional Economics, во Острава, Република Чешка, во рамки на CEEPUS - програмата (Central European Exchange Programme for University Studies), во периодот 1 - 31 мај 2009 година.

Таа учествува во научно -истражувачкиот проект „Анализа на економската одржливост на концептот Овластен економски оператор (ОЕО) во Република Македонија според правилата на Светската трговска организација (СТО)“, на Економскиот факултет во Скопје, одобрен од Министерството за образование и наука на Република Македонија, како помлад истражувач. Проектот е започнат во 2010 година.

Во продолжение даваме сосема краток осврт на трудовите објавени по нејзиниот реизбор во звањето помлад асистент.

- Магистерскиот труд на тема *Буџетскиот дефицит, јавниот долг и проблемот на истиснување на приватниот сектор (crowding-out)* обработува извонредно значајна и актуелна тема во светот и во Македонија, на импликациите на експанзивната фискална политика врз буџетскиот дефицит и јавниот долг, како и нивните ефекти врз реалните макроекономски агрегати. Посебен акцент е ставен на проблемот на истиснување на приватниот сектор од сферата на инвестициите, како една од најсериозните последици од високите буџетски дефицити и јавни долгови. Кандидатката, покрај одличниот теоретски осврт на проблематиката и преглед на досегашните истражувања во таа област, дава и одлична, детална анализа на ефектите од буџетските дефицити и јавниот долг во Република Македонија врз потрошувачката на населението, инвестициите и економскиот раст.
- Во трудот „Determinants of economic growth in South East Europe: A panel data approach“, авторите даваат преглед на најчесто посочените детерминанти на економскиот раст, особено за земји

во транзиција. Потоа вршат доста солиден обид за идентификување на факторите кои влијаат врз економскиот раст во земјите од Југоисточна Европа, со анализа, базирана на економетриски модел кој користи панел од податоци за земјите од интерес.

- Во трудот „Врската помеѓу невработеноста и економскиот раст во земјите во транзиција“, кандидатката ја разработува поврзаноста помеѓу стапката на невработеност и бруто домашниот производ, односно т.н. Окунов закон, кој е тема на бројни истражувања во светот. Емпириската анализа се однесува на поранешните плански економии, каде што поретко се наоѓа цврста поврзаност помеѓу наведените две големини.
- Трудот „Labour productivity and wages in the Republic of Macedonia“ е фокусиран на анализата на зависноста на продуктивноста на трудот во Република Македонија од платата, со цел да се утврди нивната меѓузависност. Притоа, авторите спроведуваат анализа на ниво на целата македонска економија, како и анализа за посебните сектори во економијата.
- Во трудот „Determinants of FDI in Southeast European Countries“, авторите ја разработуваат секогаш актуелната проблематика на странските директни инвестиции. Тие вршат анализа на факторите кои влијаат на атрактивноста на земјите и на способноста и успешноста на земјите од Југоисточна Европа во привлекување на странски инвеститори.

Кандидатката м-р Билјана Ташевска одлично го владее англискиот јазик, а има солидно познавање и на францускиот јазик и работи на негово доусовршување. Таа исто така има одлично познавање од работата со компјутери. Таа има познавање и од економетрискиот софтвер E-Views.

Општа оцена и предлог

Кандидатката **м-р Билјана Ташевска**, помлад асистент по предметот основи на економијата на Економскиот факултет во Скопје, од 2006 година, кога е примена на Факултетот, до денес постигна одлични резултати, подеднакво и во наставно-образовната дејност и во научното и стручно усовршување. Таа со голема посветеност и сериозност се ангажирала во извршувањето на сите асистентски должности: консултации со студентите, повремен ангажман во наставата по предметот основи на економијата, оцена на стручните трудови на студентите, подготовка на испитите итн. Нејзиното претходно искуство во работа со студенти, како демонстратор по предметите економика и применета економија на Правниот факултет „Јустинијан Први“ и како демонстратор по предметот математика за бизнис и економија на Економскиот факултет во Скопје, се покажа како драгоценост за брзото и успешно вклопување во наставно-образовниот процес на Економскиот факултет во Скопје. Таа, испитите на постдипломските студии по *управување во јавниот сектор* на Економскиот факултет во Скопје, ги положи со просечен успех 10,00 и во меѓувреме го подготви и го одбрани

својот магистерски труд на тема: *Буџетскиот дефицит, јавниот долг и проблемот на истиснување на приватниот сектор (crowding-out)*. Се работи за извонредно значајна и за Република Македонија релевантна тема, на којашто кандидатката работеше со особена посветеност, и постигна одличен резултат. По нејзиниот реизбор во звањето помлад асистент, м-р Билјана Ташевска продолжи активно да работи на своето стручно и научно усовршување и е ангажирана во пишување на стручни и научни трудови, а активно партиципира и во работата на работилници, семинари, советувања и сл. Во меѓувреме, кандидатката објави четири статии (во коавторство со свои колеги или како самостоен автор), од кои три се објавени на англиски јазик. Таа сега е вклучена и во истражување поврзано со економската одржливост на концептот овластен економски оператор во Република Македонија - научен проект на Економскиот факултет во Скопје, одобрен од Министерството за образование и наука на Република Македонија.

Помл. ас. м-р Билјана Ташевска ја красат работни и човечки карактеристики (вредна, систематична, одговорна, комуникативна, отворена за соработка и крајно коректна со студентите, колегите и наставниците на Факултетот), кои не можеа, а да не бидат забележани и потенцирани и од студентите и од соработниците и наставниците на Факултетот. М-р Билјана Ташевска - Калкашлиева одлично го владее англискиот јазик, а добро го владее и францускиот јазик. Таа има одлично познавање на работата со компјутери, а го користи и економетрискиот софтвер E-Views.

Врз основа на сè што е претходно кажано за пријавената кандидатка, Рецензентската комисија со особено задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, **да ја избере кандидатката м-р Билјана Ташевска за соработник - асистент по предметот основи на економијата на Економскиот факултет во Скопје.**

Скопје, октомври 2011

Рецензентска комисија

Академик Таки Фити, с.р.

Проф. д-р Владимир Филиповски, с.р.

Доц. д-р Предраг Трпески, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ОД ОБЛАСТА ВОДОСНАБДУВАЊЕ, КАНАЛИЗАЦИЈА И ХИДРОТЕХНИЧКИ МЕЛИОРАЦИИ, НА ГРАДЕЖНИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно – научниот совет на Градежниот факултет во Скопје, на својата 378. седница одржана на 12. IX 2011 година, не избра за рецензенти за избор на наставник од областа водоснабдување, канализација и хидротехнички мелиорации.

На распишаниот конкурс, објавен во весникот „Дневник“ од 3. IX 2011 година, и во весникот „Koha E Re“ од 3. IX 2011 година, се пријави д-р Катерина Донева, дипл.град.инж., досегашен вонреден професор на Катедрата за водоснабдување, канализација и мелиорации, на Градежниот факултет во Скопје. Врз основа на поднесените документи и личното познавање на кандидатката, го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ

Кандидатката д-р Катерина Донева е родена на 18.1.1962 година во Скопје. Основното и средното образование го завршила во Скопје со одличен успех. На Градежниот факултет се запишала во учебната 1980/81 година на насоката за хидротехника, а дипломирала во јуни 1985 година, со дипломска работа од областа на водоснабдителните системи. За време на нејзиното студирање, од страна на Институтот „Јарослав Черни“ доделена и е награда за најдобар постигнат успех во учебната 1983/84 година на хидротехничка насока на Градежниот факултет во Скопје.

По дипломирањето во септември 1985 година се вработила во РО „ЕМО“ Охрид, РЕ „Институт за енергетика“ во Скопје, каде што била избрана во звањето помлад асистент.

Во февруари 1988 година се запишала на постдипломските студии на Градежниот факултет во Скопје, хидротехничка насока, а во мај 1991 година ја одбрала магистерската работа со наслов „Хидролошки појави со мала веројатност“ и се здобила со научно звање - магистер на технички науки од областа на градежништвото.

Од декември 1994 до септември 1997 година била во редовен работен однос во Министерството за здравство-Фонд за здравствено осигурување во Скопје. Во октомври 1997 година е избрана во звањето асистент по предметите: водоснабдување, канализација, хидротехнички мелиорации, водовод и канализација и мелиорации, со што се вработила на Градежниот факултет во Скопје, а во 2000 година била реизбрана во истото звање.

Во декември 2001 година ја одбранила докторската дисертација под наслов „Оптимално решение за наводнување при системи под притисок“ и се здобила со научно звање - доктор на технички науки од областа на градежништво.

Во март 2002 година е избрана во звањето доцент во областа водоснабдување, канализација, мелиорации и хидрологија. Во март 2007 година е избрана во звањето вонреден професор во областа водоснабдување, канализација и мелиорации, на кое место се наоѓа и сега.

Во април 2007 година, како раководител на меѓународниот научноистражувачки проект „Задоволување на зголемените потреби од вода за наводнување како резултат на климатските промени“, престојувала на Факултетот за биотехнологија, Катедра за земјоделство во Љубљана.

Во февруари 2007 година, во Австрија учествувала на билатералната средба на делегации од Република Македонија и Покраината Долна Австрија во областа на животната средина, каде што ја презентирала темата „Управување со отпадот во Република Македонија/потенцијални проекти од областа на управување со отпадот“.

Во јули 2007 год. престојувала на Техничкиот универзитет во Виена (Technische universitat Wien-TUW) во рамките на International Programme Tempus DEREC-JEP-19028-2004.

Во април 2009 година, преку програмата CEEPUS, била гостин на Градежниот факултет во Софија, Република Бугарија, каде што одржала предавање на тема „Conditions of Irrigation and Drainage Systems in the Republic of Macedonia“.

Во 2010 година кандидатката го положила стручниот испит за стекнување на професионално знаење при оцена на проектите за влијанието врз животната средина.

Кандидатката е добитник на Фулбрајтовата стипендија за академската 2010/2011 година во областа на науката за животната средина. Во рамките на овој грант, како гостин - професор на Универзитетот во Боулинг Грин, Факултет за уметност и науки, животна средина и општество во Охајо (Bowling Green State University, School of Earth, Environment and Society), САД, одржала предавања и работела на научноистражувачки проекти.

Активностите од областа на наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност до нејзиниот избор во звањето доцент се претставени во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје бр. 800 од 18.III 2002. Во рефератот објавен во Билтенот на Универзитетот бр. 912 од 1.II 2007 година се претставени нејзините работни активности во претходно споменатите дејности од изборот во звањето доцент до изборот за вонреден професор.

2. НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА, НАУЧНА И СТРУЧНА ДЕЈНОСТ

2.1. НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Од изборот во звањето вонреден професор до сега, кандидатката наставната дејност ја остварува преку организирање на предавања, вежби, корекции,

консултации и семинарски работи, писмени и усни испити на додипломските и постдипломските студии на Градежниот факултет. Од учебната 2007/08, во рамките на реформираната настава по ЕКТ - системот на додипломските студии на Градежниот факултет ги покрива предавањата по предметите: системи за одводнување, системи за наводнување, депонии и градежни објекти и животна средина, а на постдипломските студии, наставата по предметите: депонии за неопасен отпад и хидротехнички мелиорации. За предметите за кои ги покрива предавањата има подготвено печатени предавања. Покрај редовните активности во наставата од прв и втор циклус на студии на Градежниот факултет, во предметниот период била ментор на 8 дипломски работи на студентите од Градежниот факултет во Скопје и интердисциплинарните студии по инженерство на животната средина, исто така во Скопје.

Во учебната 2010/2011 година била гостин - професор на Универзитетот во Боулинг Грин, во САД, каде што одржала предавања за наставниот кадар и студентите на додипломските и постдипломските студии.

Сите активности од областа на наставно-образовната дејност на кандидатката за периодот од нејзиниот избор во звањето вонреден професор до сега се наведени во Анексот 2, кој е составен дел на овој извештај.

2.2. НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Во изминатиот период од изборот во звањето вонреден професор до сега, научноистражувачката дејност на кандидатката се одвива преку учеството во научноистражувачки проекти, изработка и публикување на научни трудови и учество во работата на разни комисии во постапка за пријавување, изработка, оценка или одбрана на магистерски трудови и докторски дисертации.

Кандидатката била раководител на меѓународниот научноистражувачки проект „Задоволување на зголемените потреби од вода за наводнување како резултат на климатските промени“, финансиран од Министерството за образование и наука на Република Македонија и Научноистражувачката агенција на Република Словенија, во текот на 2006-2007 година.

Во изминатиот период учествувала на билатерални средби, работилници, семинари, симпозиуми и конференции со сопствени презентации. Покрај предавањата во академските институции, во мај 2011 година кандидатката одржала повикани предавања на Ohio Environmental Protection Agency's Northwest District Office, САД.

Во Анексот 2, кој е составен дел на овој извештај, наведени се: листата на трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор, листата на трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир, како и останатите активности на кандидатката од областа на научноистражувачката дејност од изборот во звањето вонреден професор до денес.

2.3. СТРУЧНА ДЕЈНОСТ

Стручната дејност на кандидатката е во областа на хидротехниката и во заштитата на животната средина. Како носител или соработник, учествувала во

изработката на идејни решенија, мислења, проектни задачи и ревизии на инвестиционо технички документации.

Во Анексот 2, кој е составен дел на овој извештај, наведени се нејзините активности од областа на стручно-апликативната дејност од изборот во звањето вонреден професор до денес.

3. ОПШЕСТВЕНА АКТИВНОСТ

Во изминатиот период, од 1 јули 2009 во еден мандатен период, кандидатката била раководител на Катедрата за водоснабдување, канализација и мелиорации.

Кандидатката е член на Друштвото за одводнување и наводнување на Република Македонија од 2000 година, а од 2004 година е член и на Меѓународното здружение за хидрологија (IAHS), како и на Друштвото за хидрологија на Македонија.

По изборот во звањето вонреден професор учествувала во подготовката на повеќе национални документи и била член на организационен или програмски одбор на повеќе меѓународни научни/стручни собири. Листата на активности од поширок интерес е наведена во Анексот 2, кој е составен дел на извештајот.

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на претходно изнесените активности за наставно-образовната, научноистражувачката, стручно-апликативната дејност, како и на општествената активност може да се заклучи дека д-р Катерина Донева, вонреден професор на Градежниот факултет во Скопје, е афирмиран наставно-образовен и научно-стручен работник од областа за која конкурира.

Од изборот за вонреден професор до денес, кандидатката активно учествува во реализацијата на наставата на прв и втор циклус на студии, притоа воспоставувајќи со студентите близок професионален однос. Покрај тоа, во изминатиот период кандидатката објавила голем број научни и стручни трудови во домашни и странски списанија, учествувала со свои трудови на домашни и странски семинари, советувања, симпозиуми и конгреси, кои придонесуваат за нејзината афирмација како научен и стручен работник во областа на хидротехничките мелиорации и заштитата на животната средина.

Врз основа на целокупниот ангажман кој ги задоволува критериумите дадени во Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и од личното познавање на кандидатката, Комисијата со особено задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Градежниот факултет во Скопје, кандидатката д-р Катерина Донева, дипл.град.инж., да биде избрана во звањето редовен професор од областа водоснабдување, канализација и хидротехнички мелиорации.

Рецензентската комисија

1. Проф. д-р Живко Велјаноски, с.р.
2. Проф. д-р Петко Пеливаноски, с.р.
3. Проф. д-р Цветанка Поповска, с.р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО
И НАСТАВНО-СТРУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: Катерина Радаслав Донеvска
 (име, татково име и презиме)

Институција: Градежен факултет - Скопје
 (назив на факултетот/институтот)

Научна област: градежништво; водоснабдување, канализација и мелиорации

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЛНОСТ

Ред. број	Назив на активнoста:	Поени
	Предавања на прв циклус студии	
1	Хидротехнички мелиорации / 3	1.80
	Предавања на втор циклус студии	
2	Санитарни депонии/2	1.50
3	Механизирање и автоматизирање на процесот на заливање/2	1.50
4	Дренажа на земјоделски површини /2	1.50
5	Пумпни станици /1	0.75
	Предавања на прв циклус студии	
6	Градежни објекти и животна средина/ 2	1.20
7	Одводнување / 2	1.20
8	Наводнување / 2	1.20
9	Депонии/ 2	1.20
	Предавања на втор циклус студии	
10	Санитарни депонии/2	1.50
11	Механизирање и автоматизирање на процесот на заливање/2	1.50
12	Дренажа на земјоделски површини /2	1.50
	Предавања на прв циклус студии	
13	Градежни објекти и животна средина/ 2	1.20
14	Одводнување / 2	1.20
15	Наводнување / 2	1.20
16	Депонии/ 2	1.20
	Предавања на втор циклус студии	
17	Депонии за неопасен отпад /2	1.50

18.	Хидротехнички мелиорации / 2	1.50
Предавања на прв циклус студии		
19	Градежни објекти и животна средина/ 2	1.20
20	Одводнување / 2	1.20
21	Наводнување / 2	1.20
Предавања на втор циклус студии		
22	Депонии за неопасен отпад/2	1.50
23	Хидротехнички мелиорации/2	1.50
Предавања на трет циклус студии		
1	Депонии за неопасен отпад	1.0
2	Управување со цврст отпад при интердисициплинарни студии за животна средина	1.0
Предавања на четврт циклус студии		
1	Градежни објекти и животна средина, учебна 2007/2008 / 66	0.132
2	Градежни објекти и животна средина, учебна 2008/2009 / 56	0.112
3	Градежни објекти и животна средина, учебна 2009/2010 / 62	0.124
Предавања на петти циклус студии		
1	Ментор на дипломска работа / 8	1.60
2	Член на комисија за одбрана на дипломска работа / 23	2.30
3	Член на комисија за оцена или одбрана на магистратура / 3	0.90
4	Член на комисија за оцена или одбрана на докторат / 4	2.00
Предавања на шестти циклус студии		
1	Управување со цврст отпад при интердисциплинарни студии за животна средина	4.00
2	Градежни објекти и животна средина	4.00

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
Ментор на магистерска работа		
1	Ментор на магистерска работа / 1	1.00
Раководител на меѓународен научен проект		
1	Раководител на меѓународен научен проект / 1	9.00
Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор во странство		
1	Donevska K., Panov A., 2007, Climate Change Impact on Irrigation Water Requirements in Pelagonia Region, 4 th Croatiaan Conference on Water with International Participation, 527-537, Opatija, Croatia.	2.70

2	Donevska K., Jovanovski M., Papich J., 2007, Site Selection for Non Hazardous Regional Landfill in the Polog Region, 10 th International Symposium on Water Management and Hydraulic Engineering, (CD), Sibenik, Croatia.	2.40
3	Jovanovski M., Donevska K., Papich J., Papich J., Vitanov V., Gorgevski S., Josifovski J., 2007, Investigation and Design for Solid Waste Landfill in Specific Environment, Eleventh International Waste Management and Landfill Symposium, Sardinia.	1.80
4	Donevska K., Dodeva S., 2008, Climate Change Impact on Surface Water Quality in the Republic of Macedonia, International Conference on Water Observation and Information System for Decision Support BALWOIS, (CD), Ohrid.	2.70
5	Donevska K., Mukaetov D., Stavric V., Cukaliev O., Blinkov I., 2008, Human Socio-Economic Activities as Factors Which Generate Desertification, Land Degradation and Droughts in the Republic of Macedonia, International Conference on Water Observation and Information System for Decision Support BALWOIS, (CD), Ohrid.	1.80
6	Mukaetov D., Stavric V., Cukaliev O., Blinkov I., Donevska K., 2008, National Strategy for Combating Desertification, Land Degradation and Droughts in the Republic of Macedonia, International Conference on Water Observation and Information System for Decision Support BALWOIS, (CD), Ohrid.	1.80
7	Blinkov I., Donevska K., Mukaetov D., Stavric V., Cukaliev O., 2008, Unsustainable practices in the management with natural resources as factor which generate land degradation and desertification in the Republic of Macedonia, International Conference on Water Observation and Information System for Decision Support BALWOIS, (CD), Ohrid.	1.80
8	Pelivanoski P., Veljanoski Z., Donevska K., 2008, Retention Basins Application within Sewerage Systems; International Conference "Civil Engineering – Science and Practice", GNP 2008, Faculty of Civil Engineering, University of Montenegro, Montenegro.	2.40
9	Zileska-Pancovka V., Donevska K., Jovanovski M., 2009, Organization and Technology of Construction of Dams in Function of Sustainable Environment Development, 11th International Symposium on Water Management and Hydraulic Engineering, 71-80, Ohrid, Macedonia.	2.40
10	Jovanovski M., Popovska C., Donevska K., Pesevski I., 2009, Interaction Matrix Method in Hydrogeological Analysis at Coal Mines, 11th International Symposium on Water Management and Hydraulic Engineering, 193-204, Ohrid, Macedonia.	1.80
11	Donevska K., Pelivanoski P., Angelova B., 2009, Alternatives for Laechate Treatment from the Solid Waste Landfill – CentarZupa, 11th International Symposium on Water Management and Hydraulic Engineering, 431-440, Ohrid, Macedonia.	2.40
12	Pelivanoski P., Donevska K., Sofronievska D., 2009, Wastewater and Landfill Leachate Treatment Plant for the Municipality of CentarZupa, 11th International Symposium on Water Management and Hydraulic	2.40

	Engineering, 441-452, Ohrid, Macedonia.	
13	Donevska K., Jovanovski M., Jovanovski J., 2010, Comparative Analyses of Landfill Leachate Generation, International Conference on Water Observation and Information System for Decision Support BALWOIS, (CD), Ohrid.	2.40
14	Jovanovski M., Donevska K., Peshevski I., 2010, Implementation of Interaction Matrix Method in Solid Waste Landfill Engineering, From Sanitary to Sustainable Landfilling, - why, how, and when? 1st International Conference on Final Sinks, 23rd - 25th September, Vienna.	2.40
15	Donevska K., Dodeva S., 2011, Adaptation to climate change of the water resources in the Republic of Macedonia, 8th Annual Water Resources Conference, University of Amherst, Massachusetts, USA.	2.70
1	Донеvsка К., Јовановски М., Наумоска Ј., 2007, Проценка на расположливиот капацитет на депонијата Дрисла, XII меѓународен симпозиум на Друштвото на градежни конструктори на Македонија, Зборник на трудови, Книга 2, 719-725, Струга.	1.60
2	Donevska K., Pelivanoski P., 2009, Treatment Plants for Combined Treatment of Landfill Leachate and Domestic Sewage Wastewater, 13th International Symposium of Macedonian Association of Structural Engineers, 595-603, Ohrid, Macedonia.	1.80
1	Донеvsка К., декември 2006, Втора комуникација за климата и климатските промени и адаптации во Република Македонија, тематска област: Проценка на ранливоста и адаптацијата на секторот водни ресурси, Работилница за ранливост од климатски промени, Министерството за животна средина и просторно планирање на Република Македонија и УНДП, Скопје.	1.0
2	Донеvsка К., 2007, Управување со отпадот во Република Македонија/ потенцијални проекти од областа на управување со отпадот, билатерална средба на делегации од Република Македонија и Покраината Долна Австрија во областа на животната средина, Австрија	2.0
3	Донеvsка К., февруари 2008, Депонии и класификација на депонии, систем за собирање и одведување на процедур, критериуми за избор на локација за депонија, Семинар за принципи за проектирање на депонии за неопасен отпад, Градежен факултет, Скопје	1.0
4	Донеvsка К., Папик Ј., Јовановски М., 2008, Проектирање на подлогата кај депониите за неопасен отпад, II регионален конгрес на студенти од геотехнолошки факултети ГЕОРЕКС, Охрид.	1.0
5	Донеvsка К., јули 2008, Влијание на климатските промени на водните ресурси во Република Македонија, регионална работилница „Влијание на климатските промени на водните ресурси во Источна Европа, процена на ранливоста и мерки за адаптација“, во рамки на 5-тиот Светски форум за водите,	2.0

	„Александар палас” – Скопје.	
6	Donevska K., 2011, Non Hazardous Landfill Site Selection: EU and national legislation/A Case Study for the Polog Region, Republic of Macedonia, Ohio Environmental Protection Agency's Northwest District Office, USA.	2.0
	Одбрано презентација на меѓународна конференција	2.0
1	Donevska K., 2009, Conditions of Irrigation and Drainage Systems in the Republic of Macedonia, Faculty of Civil Engineering, Sofia, Bulgaria.	3.0
2	Donevska K., 2010, Environmental Issues in Nonhazardous Landfill Site Selection, Bowling Green State University, School of Earth, Environment and Society, Ohio, USA.	3.0
3	Donevska K., 2011, Environmental Impact Assessment: a Case Study for a Solid Waste Landfill in the Republic of Macedonia, Bowling Green State University, School of Earth, Environment and Society, Ohio, USA.	3.0
4	Donevska K., 2011, Non Hazardous Landfill Site Selection: A Case Study for the Polog Region, Republic of Macedonia, University of Toledo, USA.	3.0

	Учество на научна конференција со постер	
1	Усна презентација /4	4.0
2	Постер /3	1.5

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

	Одбрано на меѓународна конференција	
1	Pelivanoski P., Donevska K., Sofronievska D., Angelova B., 2008, Preliminary Analyses for the Landfill Leachate and Waste Water Treatment Plant of the Municipality of "Centar Zupa" (Technical And Economics), Faculty of Civil Engineering-Skopje.	1.0
2	Велјаноски Ж., Пеливаноски П., Донеvsка К., 2008, Ревизија на Главен проект за одводнување за транспортен коридор: К-8 /исток - запад/, автопат: Девебаир - Кафасан, делница: Требеништа - Подмолје - Охрид, км 0+000 - км 10+263.23, Градежен факултет Скопје.	0.5
3	Велјаноски Ж., Пеливаноски П., Донеvsка К., 2008, Ревизија на Главен проект за одводнување за транспортен коридор: К-8 /исток - запад/, автопат: Девебаир - Кафасан, делница: Струга - Кафасан, км 0+000 - км 14+398.52, Градежен факултет Скопје.	0.5
4	Велјаноски Ж., Пеливаноски П., Донеvsка К., 2008, Ревизија на Главен проект за одводнување за транспортен коридор: К-8 /исток - запад/, автопат: Девебаир - Кафасан, делница: Пресека - Песочани, км 0+000 - км 11+498.62, Градежен факултет Скопје.	0.5
5	Донеvsка К., Пеливаноски П., Дончева Р., 2008, Ревизија на	0.5

	Главен проект за Технички мерки за заштита на животна средина, книга 17: Транспортен коридор К-8 /исток - запад/, автопат: Девебаир - Кафасан, делница: Длабочица - Чатал, Чатал - Стрезовци, Стрезовци - Романовци, Градежен факултет Скопје.	
6	Велјаноски Ж., Пеливаноски П., Донева К., 2008, Ревизија на Главен проект за одводнување за транспортен коридор: К-8 /исток - запад/, автопат: Девебаир - Кафасан, делница: Подмоље - Струга, км 0+000 - км 6+806.32, Градежен факултет Скопје.	0.5
7	Донева К., Дончева Р., 2008, Ревизија на Претпроект за автопатско решение на делницата од патната мрежа Велес-Прилеп, Книга заштита на животна средина, Градежен факултет Скопје.	1.0
8	Пеливаноски П., Донева К. Самарџиоска Т., Илиев Ѓ., 2008, Ревизија на Основен проект за систем за наводнување и обезбашување на хидројаловиште Тополница-рудник Бучим, Градежен факултет-Скопје.	0.5
9	Пеливаноски П., Донева К. Самарџиоска Т., Јовановски М., Илиев Ѓ., 2008, Ревизија на Основен проект за испумпување на дренажни води од колектор на брана Тополница, 2008, Градежен факултет-Скопје.	0.5
10	Донева К., Кракутовки З., 2009, Ревидентски извештај за претфизибилити студија за железничка пруга од коридор 8 на делницата од Кичево до границата со Р. Албанија, Градежен факултет-Скопје.	1.0
11	Донева К., Пеливаноски П., Дончева Р., 2010, Ревизија на Основен проект за Технички мерки за заштита на животна средина за регионалниот пат Средно Водно-Сончев град, Градежен факултет-Скопје.	1.0
12	Петковски Љ., Трендафилов А., Донева К., 2010, Ревидентски извештај на идеен проект за санација и рекултивација на старо јаловиште РОЦ Злетово Пробиштип -хидроградежен дел, Градежен факултет-Скопје.	0.5
13	Самарџиоска Т., Дончева Р., Донева К., 2010, Ревидентски извештај на Изведбен проект за мерки за заштита на животна средина; Подготовка на техничка документација на ниво на основен и изведбен проект за автопатско решение на делницата на европскиот коридор 10, Демир Капија - Смоквица, Градежен факултет-Скопје.	0.5
14	Велјаноски Ж., Пеливаноски П., Донева К., 2010, Ревидентски извештај на Изведбен проект за водовод и канализација за контролен центар во Неготино; Подготовка на техничка документација на ниво на основен и изведбен проект за автопатско решение на делницата на европскиот коридор 10, Демир Капија - Смоквица, Градежен факултет-Скопје.	0.5
15	Ревизија на Правилник за критериумите за прифаќање на отпадот во депониите од секоја класа, подготвителни постапки за прифаќање на отпадот, општи постапки за тестирање, земање мостри и прифаќање на отпадот како и за количествата на биоразградливите состојки во отпадот што смее да се депонира, 2007, Министерство за животна средина и просторно	1.0

	планирање.	
16	Ревизија на Стратегија за управување со отпад на Република Македонија-прва нацрт - верзија, 2007, Министерство за животна средина и просторно планирање.	1.0

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

1	Член на Организациониот комитет на 10th International Symposium on Water Management and Hydraulic Engineering, 2007, Шибеник, Хрватска.	1.0
2	Член на Научен одбор на II регионален конгрес на студенти од Геотехнолошки факултети -ГЕОРЕКС, 2008.	1.0
3	Член на Научен одбор на интернационалниот симпозиум за управување со водите и хидротехника (International Symposium on Water Management and Hydraulic Engineering), 2009, Охрид, Република Македонија.	1.0
4	Член на Наставна комисија	0.5
5	Член на Комисија за летна практика со студентите за 2007 година.	0.5
6	Раководител на Катедрата за водоснабдување, канализација и мелиорации	3.0
7	Правилник за условите кои треба да ги исполнуваат депониите, Службен весник бр. 78/09.	2.0
8	Учесник како член во работната група за отпад во рамките на проектот „Национална стратегија за апроксимација на ЕУ законодавството за животната средина“ CARDS 2005, 2006/07, Министерство за животна средина и просторно планирање.	2.0
9	Учесник во изработка на Стратегија за развој на градежништвото во Република Црна Гора, 2010.	2.0
10	Учесник во изработка на Втор национален извештај на Република Македонија кон Рамковната конвенција на Обединетите нации за климатски промени, 2008, ISBN 978-9989-110-68-9.	2.0
11	Учесник во изработка на Southeast European Climate Change Framework Action Plan for Adaptation (national inputs), 2008, Regional Environmental Centre for Central and Eastern Europe.	2.0
12	Учесник во: Consultancy services related to collection, assessment and evaluation of national information in support of the Transboundary Diagnostic Analysis and development of a Strategic Action Programme in the Prespa Lakes Basin, Regional Environmental Centre for Central and Eastern Europe and UNDP, 2010, Skopje.	2.0

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	50,318
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	73,800
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	30,000
Вкупно:	154,118

Рецензентска комисија

1. Проф. д-р Живко Велјаноски, с.р.
2. Проф. д-р Петко Пеливаноски, с.р.
3. Проф. д-р Цветанка Поповска, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

**НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
ИНВЕСТИЦИИТЕ И ЛОКАЛНИОТ ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ ВО ТЕТОВСКИОТ
РЕГИОН, ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р ЈЕТОН МАЗЛАМИ, ПРИЈАВЕНА НА
ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ – СКОПЈЕ**

Со одлука на Наставно-научниот совет на Економски факултет во Скопје, донесена на седницата одржана на 2.9.2011 година, определени сме за членови на Комисијата за оцена и одбрана на докторската дисертација на кандидатот м-р Јетон Мазлами под наслов: **ИНВЕСТИЦИИТЕ И ЛОКАЛНИОТ ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ ВО ТЕТОВСКИОТ РЕГИОН**. Докторската дисертација беше прифатена со одлука на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет, а за ментор беше определен проф. д-р Методија Несторовски.

По читањето на дисертацијата, Комисијата на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Јетон Мазлами под наслов **ИНВЕСТИЦИИТЕ И ЛОКАЛНИОТ ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ ВО ТЕТОВСКИОТ РЕГИОН** е структурирана во четири дела, расчленети во точки, заклучок во вид на мерки и препораки, прилози и користена литература. Дисертацијата е презентирана на 230 страници и во неа се содржани 66 табели и 33 графикони и графички слики.

Првиот дел од докторската дисертација носи наслов: „**Инвестициите како фактор на локален економски развој**“. Во него се навлегува во поставување на врските меѓу инвестициите и локалната самоуправа, видовите инвестиции според надлежностите на локалната самоуправа, изворите на инвестиции, стратешкото планирање на инвестициите, регионалната политика и инвестициите и инвестиционата клима како детерминанта на локалниот економски развој. Всушност, со елаборацијата во презентираниот прв дел е анализирана и поставена институционалната рамка и се определени надлежностите во врска со инвестирањето, а се определени и базната поврзаност со регионалната политика и инвестиционата клима.

Вториот дел носи наслов „**Методи и инструменти за поддршка на инвестициите на локалната самоуправа**“. Овој дел, всушност, е многу логично продолжение на поставените рамки во кои се одвива инвестиционата активност во локалната самоуправа која е анализирана во првиот дел, и се однесува на анализа на конкретните методи, мерки и инструменти за поддршка на инвестициите. Во таа смисла, се анализирани современите теоретски концепти за регионален економски развој, административниот капацитет за поддршка, планирањето на локалниот развој, концептите за унапредување на претприемништвото и малите бизниси. Разработени се и формите на институционалната поддршка на инвестициите (бизнис-центри, кластери, инкубатори, економски зони, инвестициски фонд и гарантен фонд). Неизбежно се разгледува и банкарската мрежа и институционалната инфраструктура за поддршка на реалниот сектор, но и современите методи за мобилизирање на финансиски средства преку општински обврзници и формите на јавно-приватно партнерство.

Третиот дел носи наслов „**Анализа на искуството на Република Словенија: инвестициите и локалниот економски развој на општина Марибор**“. Според насоките на менторот, се сметаше дека е многу полезно да се испита една локална самоуправа

во поразвиена земја, но која не е многу далечна со белезите од нашите инвестиционо понапредни локални самоуправи, а сепак да е земја во транзиција, регионален центар од втор ранг, односно да не е главниот економско-административен центар на земјата. Така, кандидатот се определи да се согледаат карактеристиките и да се проучат искуствата за инвестирањето и локалниот економски развој на Марибор во Република Словенија. Направена е и компаративна анализа на поставеноста на политиките за локален економскиот развој на Марибор, односно мариборскиот регион, во однос на централната власт, институционалната поддршка на инвестициите, политиките и програмите поврзани со инвестициите. Таквото истражување, како што очекувавме, даде сигнали за поставување и на основи за концептот на локален економски развој во тетовскиот регион, што е предмет на понатамошните истражувања во дисертацијата.

Четвртиот дел има наслов „Инвестициите – двигател на локалниот економски развој на тетовскиот регион“. Во овој дел, анализата се спушта на конкретен терен, на тетовскиот регион, односно на повеќето општини кои припаѓаат во тој регион. Истражувањето се однесува на согледувања на постојниот инсталиран фиксен капитал како економски потенцијал и на деловните субјекти кои се носители на инвестирањето и развојот. Покрај тоа, согледани се изворите на средства на финансирање на инвестициите (банкарски средства, приватни трансфери, портфолио и СДИ, како и силата на локалните буџети за капитални инвестиции). Согледувањата се потпираат и врз извршена пообемна анкета на примерок од 200 деловни субјекти (од 4.025, колку што се статистички евидентирани). Со статистичка обработка на добиените податоци и одговори на анкетираниите инвеститори се добиени битни сознанија, кои натаму послужиле како една од основите да се изгради и модел за локален економски развој кој е изнесен во заклучокот на трудот.

Заклучокот на трудот не е некакво класично резиме на анализираните појави, туку е прецизна оцена за актуелните состојби на реалниот сектор, со препораки за подобрување на состојбите и предлог-модел на авторот за локален економски развој на тетовскиот регион.

Во **прилогот**, покрај методошки појаснувања за користени кратенки, список на табели и графикони, се содржани и прашалникот за микро, мали и средни деловни субјекти, како и списокот на анкетираниите деловни субјекти.

Литературата содржи списоци на користени книги (131 единица), извештаи, публикации и закони (56 единици) и веб-страници (25 единици).

Оцена и предлог

Сублимирано, ги изнесуваме следниве оценки за претставениот труд.

- Со избраната тема за докторската дисертација м-р Јетон Мазлами навлегол во мошне значајна проблематика, која ја поврзува науката за инвестициите со политиката на локалниот економскиот развој. Таа врска е особено актуелна во сегашни услови кога се одвиваат процеси на децентрализација и зголемување на улогата на локалната власт во сферата на развојот и во поддршката на инвестициите, односно кога се поставуваат нови основи за таквата политика и кога се преземаат програми за поттикнување на инвестиционите активности. Затоа, оценуваме дека темата открива осет на еден кандидатот да истражи нешто ново, актуелно и да посочи наоди и концепт кој може да биде користен во конкретен случај на еден избран регион, како композит од повеќе општини. Очигледна била намерата на кандидатот, преку истражување, да стигне до научен придонес кој би бил применлив во практиката на поддршката на локалниот развој. Убедени сме, според наодите од истражувањето и изградените препораки, дека тој тоа и го постигнал.
- Кандидатот успешно ги поставил и ги анализирил врските на инвестициите со локалниот економски развој и правилно ја поставил институционалната организација

за таквата поддршка на локалниот развој, ги определил изворите на инвестициите и добро ја определил општата инвестициона клима како битна детерминанта на локалниот економски развој.

- Во согледувањата на методите и инструментите за поддршка на инвестициите на локалната самоуправа покрај веќе класичните и практикувани форми на институционалната поддршка (бизнис-центри, кластери, инкубатори, економски зони, инвестициони фондови, гарантни агенции), авторот ги анализираше и можностите за вклучување на општинските обврзници и моделите на јавно-приватно партнерство. Како посебен придонес го истакнуваме предлогот на кандидатот за менаџерско организационо реструктурирање на локалната власт, што видно би ја зголемило ефикасноста.
- Систематизирано ги обработил материјалите за искуството на Република Словенија и посебно на локалниот економски развој на општина Марибор и со анализа умешно извлекол корисни искуства за инструментите за поефикасно управување со локалниот економски развој во тетовскиот регион во правец на постигнување остварлив и одржлив развој.
- Кандидатот ги согледал економските аспекти на состојбите во тетовскиот регион, со сопствена анкета на респектибилен број на стопански субјекти и со вешта статистичка обработка дошол до многу вредни сознанија за мотивите на фирмите за почнување на бизнис во тој регион, за обезбедувањето средства за почетните инвестиции, за ефектите на последната финансиска криза врз бизнисот и економската ефикасност, за улогата на банките во поддршката на нивните инвестиции и бизнисот и за поддршката што тие субјекти ја имаат од локалната и централната власт.
- Направена е успешна споредбена анализа на тетовскиот регион со општината Марибор и извлечено е сознание како може да се постават политики и мерки за поефикасно управување со инвестициите и локалниот развој и особено во кој правец би било насочено реструктурирањето со цел да се подигнат конкурентските предности на фирмите од тетовскиот регион.
- Во докторската дисертација се изградени ставови, потпрени врз научна анализа, за поддршката на инвестициите во тетовскиот регион во вид на препораки за подобрување на состојбите.
- Кандидатот изградил самостоен став и предлага, како начин на поефикасен локален развој, премин на локалната администрација кон менаџерско управување.
- Кандидатот предложил модел за локален економски развој, кој може да биде оперативен во конкретните услови на тетовскиот регион, но и во други средини, со што дава научен придонес во поставување на основи за поефикасна поддршка на локалниот економски развој во условите на Р. Македонија.
- Авторот го засновал истражувањето врз релевантна литература, но и врз многу публикации, извештаи и документи со пооперативна практична содржина за регионите кои ги проучува.
- Забележителен е и успешниот пристап на презентација на научното истражување со бројни табели и солидни графички прикази.

Врз основа на погоре изнесените констатации и оценки за научниот придонес, Комисијата за оценка и одбрана на докторската дисертација под наслов: „**Инвестициите и локалниот економски развој во тетовскиот регион**“, поднесена од кандидатот м-р Јетон Мазлами, заклучува дека кандидатот составил солиден труд, дека покажал адекватно владеење на научните пристапи за анализа на материјалите, покажал сопствени резултати од истражувањето, дека врз сопствена анализа препорачал мерки за поефикасен процес на инвестирање во рамките на локалниот економски развој и дека поднесениот труд ги

исполнува критериумите за успешна докторска дисертација. Со оглед на тоа, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје:

1. да го прифати извештајот за позитивна оцена на докторската дисертација под наслов: **„Инвестициите и локалниот економски развој во тетовскиот регион”**, и
2. да му одобри на кандидатот м-р Јетон Мазлами јавна одбрана на докторската дисертација.

Скопје, октомври 2011 год.

Комисија за оцена и одбрана

Проф. д-р Методија Несторовски, с.р.

Проф. д-р Ангел Георгиев, с.р.

Проф. д-р Абдулменах Беџети, с.р.

Акад. Гоце Петрески, с.р.

Проф. д-р Пеце Недановски, с.р.

Преглед

на прифатени теми за изработка на магистерски труд
од наставно-научниот совет на седницата одржана на 26.10.2011 година

1. Електроенергетски системи

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1	Крстевски Петар	Моделирање на регионалниот ЕЕС на југоисточна Европа за проценка на загушувања за ден однапред	Modelling of the South-Eastern European Transmission Network for Day Ahead Congestion Forecast	Проф. д-р Рубин Талески

2. Биоинформатика

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1	Емилија Попоска	Користење на веројатносни модели за анализа на геномската еволуција	Usage of probabilistic methods for genome evolution analysis	проф. д-р Љупчо Коцарев

3. Проектен менаџмент

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1	Славчо Ставрев	Безбедност и заштита на електроенергетските системи од современи технолошки ризици	Power system's safety and protection from modern technological risks	В. проф. д-р Крсте најденкоски
2	Љубинка Илиоска	Придобивки од имплементација на Business Intelligence системите во бизнис процесите на современите компании	Benefits of implementing Business Intelligence systems in business processes of modern companies	Проф. д-р Атанас Илиев
3	Круме Крстески	Реализација на проекти финансирани преку Јавно Приватно Партнерство на Република Македонија	Realization of the projects financed through Public Private Partnership in Republic of Macedonia	Проф. д-р Атанас Илиев

4. Софтверско инженерство

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1	Златко Кувенциски	Автоматска синхронизација и анимација на говор на македонски јазик	Automatic speech synchronization and animation in Macedonian language	Проф. д-р Драган Михајлов
2	Катерина Пачкова	Пристап базиран на правила за одредување на тема на on-line разговор	Rule-based approach to message topic detection	Доц. д-р Соња Гиевска Крлиу

5. Соларна технологија

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1	Анета Георгиевска Ибрахим	Споредбена анализа на снабдување со електрична енергија на станбени објекти во Багдад (Ирак) – актуелен начин со дизел агрегат-наспроти АФВ систем	Comparative analysis of households power supply in Bagdad (Iraq) – up today by diesel engine v.v. proposed by stand-alone PV system	проф. д-р Кирил И. Коцев

ПРЕГЛЕД

на теми за изработка на докторска дисертација на
Факултет за електротехника и информациски технологии во Скопје
прифатени на седниците на Наставно-научниот совет одржна на **26.10.2011** г.

Ред. бр.	кандидат	тема	ментор
1.	м-р Елена Стефановска	Моделирање и анализа на безбеднос- ни ризици кај пресметувања во облак	проф. д-р Аристотел Тентов
2.	м-р Маре Србиновска	Оптимизација на дистрибуирани мер- ни системи применети во раногради- нарското производство во Р. Маке- донија	проф. д-р Цветан Гавровски
3.	м-р Живко Коколански	Подобрување на метролошките ка- рактеристики кај дигитални мерни системи базирани на временско-ди- гитална конверзија	проф. д-р Цветан Гавровски
4.	м-р Благој Арапиноски	Придонес кон определувањето на ка- рактеристиките на асинхрон мотор со двоен кафез на роторот со тридимен- зионален метод на конечни елементи	проф. д-р Милан Чундев

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ „ИСТОРИЈА НА БАЛЕТОТ“ ОД АВТОРОТ ДОЦ.
Д-Р СНЕЖАНА ФИЛИПОВСКА

Предмет на рецензијата е авторскиот труд „Историја на балетската уметност“. Оваа книга во целост е изработена според соодветната предметна програма - историја на балетот, за реализација на студиската програма балетска педагогија-класичен балет и балетска педагогија-современ танц.

Потребата за издавање учебник по предметот историја на балетот произлегува од текстот на предложената книга со кој целосно се покрива наставната содржина и кој служи за потребите на студентите од прва до четврта година со фонд на часови 2+0 и број на кредити 3 во секоја година.

Автор на предложениот учебник е доц. д-р Филиповска Снежана.

На седницата на Наставно-научниот и уметнички совет на Факултетот за музичка уметност – Скопје, одржана на 12.10.2011 година, усвоено е барањето од авторот на трудот Филиповска и избрани се рецензентите: вонр. проф. м-р Тања Вуисиќ Тодоровска и доц. м-р Александра Мијалкова.

Издадената книга во 2001 година, со назив Историја на балетската уметност е основа за издавање на учебник кој не би се разликувал од напечатената книга која има 380 стр.; (13) стр, со слики во бои; илустр., 23 см.

Содржината на учебникот ги содржи следните 14 поглавја:

1. Танецот во животот на древните народи
2. Културата во епохата на средниот век
3. Танецот во епохата на ренесансата
4. Францускиот балет во 17 век
5. Балетскиот театар во 18 век
6. Епохата на предромантизмот и нејзините претставници
7. Романтизам
8. Балетскиот театар во втората половина на 19 век
9. Балетската уметност на 20 век
10. Традицијата на балетската уметност во САД
11. Балетската уметност на Франција во 20 век
12. Англиската балетска уметност во 20 век
13. Балетската уметност во СССР
14. Македонски балет

Опис на содржината:

Од називите на поглавјата видно се истакнува поделбата на временски периоди во развојот на балетската уметност. Авторката се осврнува на најглавните моменти карактеристични за одделните историски епохи. Преку анализа на танцовите форми и стилови ги оцртува контурите на естетските барања во балетската уметност и нејзиниот сопствен еволутивен пат на развојот.

Континуираниот историски процес на развојот започнува со создавањето на првите форми на професионален танец, појавата на балетот како самостоен жанр меѓу театарските уметности и дострелите што оваа уметност ги дава во европската и светската култура.

Балетот припаѓа кон синтетичките просторно-временски видови на уметничко творештво. Во синтетичките празнувања се крие зародишот на балетската уметност. Од првите театрализирани гледишта во средниот век во епохата на ренесансата се раѓа балетската уметност. Скромна по своите можности, балетската уметност во недрата на класицизмот во 17 век ги зложува основите за самостојно појавување на историската сцена во следната епоха-18 век.

Авторката д-р Филиповска со посебно внимание го разработува процесот на одвојување на театарските видови во тој однос и создавањето на балетската претстава во која учествуваат поголем број на творци: сценарист, композитор, кореограф, сценограф, костимограф, диригент, оркестар и балетска труппа. Сите овие творечки елементи во балетската уметност се потчинуваат на кореографијата и се дел од хармоничниот мозаик на претставата. Синтезата на уметностите претполага слободно творечко обединување во кое секоја уметност се приспособува кон другата, едновременно задржувајќи ја својата самостојност, збогатувајќи ги другите и давајќи свој придонес во уметничката целина.

Во понатамошните епохи, историскиот процес на развојот на балетската уметност се изложува преку суптилен творечки пристап на истражување, на значајни периоди како што е епохата на предромантизмот кој се јавува како прелиминарен во однос на балетскиот романтизам.

Балетскиот театар подоцна од другите уметности (литературата, музиката, сликарството) проникнува во сферата на романтизмот, но затоа самостојно усвојувајќи ја новата тематика, оригинално ги развива и ги покажува контрастите на возвишеното и ниското. Највисок дострел во барањата на европската култура се достигнува со балетскиот романтизам - периодот во средината на 19 век. Најголема заслуга за тоа секако дека им припаѓа на балетските творци. Со посебен осврт, авторката д-р Снежана Филиповска го разработува творештвото на кореографите:

Филипо Таљони, Жил Перо, Август Бурновил и плејадата на врвни балетски танчарки: Марија Таљони, Фани Еслер, Карлота Гризи, Љусил Гран и други.

Во следната епоха, акцентот се става на развитокот на симфонискиот балет во Русија како нов квалитативен скок во балетската уметност (крајот на 19 век). Зачувувајќи ги класичните традиции, Санктпетербуршкиот императорски театар при крајот на 19 век го презема приматот во балетската уметност. Соединувањето на кореографијата со музичкиот симфонизам е национална традиција на руската балетска уметност. Длабоката анализа на кореографските форми во балетите: “Лебедово езеро”, “Заспаната убавица”, “Оревокршачка”, “Рајмонда” доведува и до разоткривање на поврзаноста на балетот со музиката.

Допирните точки на симфонискиот танец со музиката произлегуваат од самата природа на кореографската уметност која е најблиска кон музиката. И танецот и музиката во својата изразност се базираат на блиски аналогии. Музиката се потпира на изразните интонации на човечкиот глас, а кореографијата на изразните движења на човечкото тело. И едната и другата уметност, за разлика од драмскиот театар, не произведуваат конкретни битови интонации и движења, туку го користат само принципот на изразување на чувствата и мислите преку пластичните движења и гласовата звучна изразност.

На оваа основа, секоја од уметностите, музиката и балетот, разработуваат свој систем на изразни средства кои далеку од конкретните битови форми, на обопштен начин го претставуваат животот во уметничките дела. Поетската обопштеност на лирско-драмската содржина, е главната нитка на сродност меѓу музиката и танецот. Симфонискиот танец е сличен со симфониската музика и по полифоната структура, тематската разработка и по композиционите форми. Заедничката изразна природа дава можност за органско соединување на музиката и кореографијата во една уметничка целина.

Овде посебно треба да се истакне потребата од издавање на учебник по предметот историја на балетот и од гледна точка за потребите на студентите на студиите по музика. Изучувањето на сродностите меѓу двете уметности се исклучително битни за композиторите, кои во понатамошната своја творечка практика ќе пишуваат музика за балет или диригентите кои ќе бидат главни организатори на музичкиот дел во балетската претстава.

Слични аналогии и поврзаности со другите уметности (сликарството, драмата, вајарството, архитектурата), авторката д-р Филиповска анализира преку нивната застапеност и органска сврзаност со танцовите форми во балетските претстави.

Изучувањето на европската балетска уметност продолжува во 20 век со отворањето на хоризонтот на дејствување на кореографската

уметност надвор од Европа во сите делови на светот. Почетокот на 20 век се карактеризира со појавата на модерниот танц.

Во одделни поглавја се изложува традицијата на развитокот на балетската уметност во Соединетите Американски Држави, балетската уметност на Франција во 20 век, англиската балетска уметност на 20 век, како и достигнувањата на балетот во Русија во советскиот период.

Последниот дел е посветен на самобитниот развиток на македонскиот балет. Појавата на балетот како жанр во нашата национална култура е тесно поврзана со интернационалната природа на уметноста на танцот и еластичноста на класичната кореографија во соединувањето со народната традиција.

Заклучок со предлог за оправданоста за објавување на учебникот по предметот историја на балетот:

Оправданоста за објавување на учебникот по предметот историја на балетот се поткрепува со фактот дека тоа ќе биде прв учебник издаден на Факултетот за музичка уметност во Скопје. Со многубројните изложени во него факти, авторката ја доближува балетската уметност до младите студентски балетски генерации и пошироко, до сите заинтересирани љубители на балетот. Со тоа во Македонија и на теоретски план се побудува интересот за балетската уметност како меѓу културните дејци, така и во севкупната општествена јавност.

Р е ц е н з е н т

Вонр. проф. м-р Тања Вуисиќ-Тодоровска с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ „ИСТОРИЈА НА БАЛЕТОТ“ ОД АВТОРОТ ДОЦ. Д-Р СНЕЖАНА ФИЛИПОВСКА

Еден од стручните предмети на студиската програма балетска педагогија-класичен балет и балетска педагогија-современ танц е предметот историја на балетот, кој е застапен во студиската програма како задолжителен предмет од прва до четврта година.

Називот на учебникот кој се предлага за печатење е „Историја на балетот“.

Автор на предложениот за печатење учебник е доц. д-р Снежана Филиповска.

Фондот на часови настава по овој предмет е 2+0 и број на ЕКТС-кредити-3.

Во 2001 година е издадена книга со наслов „Историја на балетската уметност“ од авторот Снежана Филиповска. Содржината на оваа книга е во согласност со предметната програма и претставува учебник за студентите на балетскиот отсек при Факултетот за музичка уметност - Скопје.

Наставно-научниот и уметнички совет на Факултетот, на седницата одржана на 12.10.2011 година, го усвои барањето од авторот на трудот Филиповска и ги избра рецензентите: вонр проф. м-р Тања Вујискиќ Тодоровска и доц. м-р Александра Мијалкова.

Општи податоци за учебникот:

Предложениот учебник има 380 страници. На крајот од секое поглавје има слики и илустрации од сценографија на претстави, костими, исполнители, портрети на педагози, репетитори, кореографи, композитори споменати и разработени во дадената глава.

Предложените поглавја со поднасловите се:

Танецот во животот на древните народи

1. Танецот во првобитното општество
2. Танецот кај Грците
3. Танецот кај Римјаните

Културата во епохата на средниот век

- 1.Првите обиди за театрализација на танецот

Танецот во епохата на ренесансата

1. Италијанската ренесанса- зародиш на балетот
2. Франција во епохата на ренесансата и раѓањето на балетот
3. Англија во епохата на ренесансата

Францускиот балет во 17 век

1. Францускиот балет во првата половина на 17 век
2. Шарл-Луи-Пјер Бошан и дејноста на Кралската академија на танецот
3. Молиер - реформатор на францускиот балет
4. Жан - Батист Лили
5. Балетските претстави изведувани со коњи

Балетскиот театар во 18 век

1. Епохата на просветителството
2. Англискиот балет во почетокот на 18 век
3. Актерското мастерство и кореографските методи на францускиот балет во првата половина на 18 век
4. Балетскиот театар во Австрија во 18 век
5. Гаспаро Анцолини
6. Жан Жорж Новер
7. Изворите на рускиот балет – појавата на театарскиот танец во Русија
8. Балетската карта на Европа во 18 век

Епохата на предромантизмот и нејзините претставници

1. Времето и стилот на претставниците на предромантизмот
2. Жан Добервал
3. Италијанската кореодрама и нејзините претставници
4. Предромантичните балети на Дидло
5. Самоопределувањето на рускиот балет и возникнувањето на националната школа на класичниот танец

Романтизам

1. Романтичните ликови и стварноста
2. Династијата Таљони и балетот Силфида
3. Романтичните ликови во балетите на Жил Перо
4. Балетот во Данска и творештвото на романтичниот феномен Август Бурнонвил
5. Особеностите на рускиот балетски романтизам

Балетскиот театар во втората половина на 19 век

1. Кризата на балетскиот жанр
2. Раѓањето на симфонискиот балет во Русија
3. Мариус Петипа
4. Лебедите на Лев Иванов
5. Педагозите на Петербуршкото балетско училиште „Иохансон и Чекети“

Балетската уметност на 20 век

1. Нови патишта на театарските барања во Русија. Творечките принципи на А.Горски и М. Фокин
2. Руските сезони во Париз - уметност која го покори светот
3. Ана Павлова
4. Вацлав Нижински
5. Тамара Карсавина
6. Новите правци во балетската уметност на 20 век
7. Германската школа на современиот танц

Традицијата на балетската уметност во САД

Балетската уметност на Франција во 20 век

Англиската балетска уметност во 20 век

Балетската уметност во СССР

Македонски балет

1. Појавата на балетската уметност во Македонија
2. Формирање на кадри преку едукацијата во балетското училиште
3. Откривањето на класичниот балет во Македонскиот народен театар
4. Појавата на првиот национален балет и застапеноста на националните балети во репертоарот на МНТ

Она што е карактеристично за изложениот материјал е неговата хронолошка последователност. Тука не станува збор за приказ на историски настани, факти и личности, туку преемственоста што тие ја имаат во процесот на создавањето и развитокот на балетската уметност.

Авторот доц. д-р Снежана Филиповска хронолошкиот пристап го проширува и го продлабочува со објаснување на творечките закони кои важат во процесот на создавањето на уметничкото дело, со други зборови, ги открива тајните на создавањето на балетската уметност.

Во учебникот, на достапен начин за студентите, невидливите внатрешни врски на балетот со другите уметности, а пред сè со музиката, авторот Филиповска максимално ги анализира доаѓајќи до интересни заклучоци кои во некои случаи се и парадоксални, но ја движат историјата на балетот и музиката напред.

Така, балетот се јавува во втората половина на 16 век, време на бурен расцвет на музичкиот театар, пред сè на операта. Раѓајќи се на пресвртниот момент во историјата на музиката, балетот ќе ги бара сопствените патишта на борба за своја самостојност.

Пресвртниот момент се огледа во тоа што балетот останува во составот на оперската претстава како еден од нејзините изразни средства. Наоѓајќи се во потчинета улога внатре во оперската претстава, балетот се опирал на развиените драмски и музички форми создавајќи

ја сопствената система на одбрани и изработени изразни средства што ги даваат професионалните навики на полето на пантомимата и во сферата на чистиот танец.

Во зависност од тоа како се кристализираат (развијаат) новите музички форми така оди и кристализацијата на балетските форми. Танцовите ритми го привлекувале вниманието на композиторите како материјал за виртуозни композиции. Импровизационите музички форми на вокалната музика ја доведуваат сликовитоста до фрагменталност потенцирајќи ја инструменталноста. Таа особина на музиката обратно дејствува кај танецот и создава инструментална техника за развиток на апстрахирани танцови фантазии.

Трансформацијата на танецот под влијание на музиката се огледа во усложнувањето на техниката кај сценскиот танец, а тоа придонесува за негово одвојување од битовиот танец.

Еден од најзначајните настани во балетскиот театар во 17 век е специјалниот указ на кралот Луј 14 во 1661 година за отворање на Кралската академија на танецот. Цели столетија, правилата на однесување и донесување на нормативи за балетот ќе бидат поврзани со законите кои важеле во Кралската академија на танецот.

Лили ги определува строгите музички форми, а Бошан, долгогодишниот директор на Кралската академија на танецот, одговарајќи на нив ги сочинува правилата на виртуозниот танец во солистичките точки.

Сценските постановки на балетите и оперите на Лили се врв на европскиот музички театар и тие ја откриваат историјата на класичниот европски балет од новото време.

Балетот во Франција во 17 век го поминува патот од придворна забава кон професионален театар.

Во следните поглавја (18 век) се разработуваат творештвата на реформаторите на балетската уметност како што се Жан Жорж Новер, Гаспаро Анголини и кореографот на првиот комичен балет, Довервал.

Во 19 век се опфаќа огромниот материјал на балетските дејци од епохите на предромантизмот, романтизмот и академизмот во балетската уметност. Покрај големите кореографски имиња чии балети живеат на светските сцени до ден денес, се разработуваат и танцовите техники на балетските исполнители.

Во 20 век, историјата продолжува со повторното откривање на класичниот танец преку познатите руски сезони во Париз и исполнителството на Ана Павлова, Тамара Карсавина, Михаил Фокин, Вацлав Нижински и други ѕвезди на рускиот балет.

Појавата на модерниот танц во 20 век и развојот на балетската уметност во светските центри Париз, Лондон, Њујорк се разработени во одделните глави за Франција, САД и Англија.

На самиот крај во учебникот се изложува развојот на балетската уметност на тлото на Македонија. Тоа поглавје е дел од докторската дисертација на Филиповска бранета на Московската театарска академија.

Како заклучок на рецензијата, со задоволство го поддржувам предлогот за оправданоста за објавување на трудот на доц. д-р Снежана Филиповска. Учебникот за студентите по балет и пошироко има исклучително значење за стекнување на знаењата не само во периодот на студирањето, туку и во понатамошниот нивен уметнички развој.

Р е ц е н з е н т

Доц. м-р Александра Мијалкова с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ПО ПРЕДМЕТИТЕ:
КОНТРАБАС, КАМЕРНА МУЗИКА ЗА ГУДАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ И
ОРКЕСТАРСКИ ДЕЛНИЦИ ЗА КОНТРАБАС
НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ ВО СКОПЈЕ, БЕЗ ЗАСНОВАЊЕ
НА РАБОТЕН ОДНОС

Наставно-научниот и уметнички совет на Факултетот за музичка уметност во Скопје, на својата седница одржана на 12. 10. 2011 година, донесе решение за формирање Рецензентска комисија во состав: проф. Велко Тодевски, проф. м-р Михајло Куфојанакис и проф. м-р Живко Фирфов. На конкурсот, објавен во дневните весници „Дневник“ и „Лајм“ на 29. 9. 2011 година, односно на 1.10.2011 година, за избор на еден наставник во сите звања по предметите: контрабас, камерна музика за гудачки инструменти и оркестарски делници за контрабас на Факултетот за музичка уметност - Скопје, без засновање на работен однос, се пријави кандидатот м-р Петруш Петрушевски.

Рецензентската комисија го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

М-р Петруш Петрушевски е роден во 1986 год. во Скопје. Средното музичко образование го завршил во ДМБУЦ "Илија Николовски - Луј" во класата на проф. Благој Маротов. Студиите ги продолжил на Факултетот за музичка уметност во Скопје, во класата на проф. Велко Тодевски. Дипломира и магистрира со највисока оценка "Cum Laude" во класата на проф. Велко Тодевски. Досега има учествувало на повеќе државни и меѓународни натпревари освојувајќи многубројни награди, меѓу кои се издвојуваат:

- 2009, освоена специјална I награда на 4. Меѓународен натпревар за гудачи во Ниш, Р. Србија;
- 2007, 1-во место на 2. Меѓународен натпревар „Македониум“, Скопје, Македонија;
- 2007, учесник на 8. Меѓународен натпревар на контрабасисти, Брно, Р.Чешка;
- 2007, 1-во место лауреат на 45. Државен натпревар по музика, Битола, Македонија;

- 2004, специјална 1-ва награда на 42. Државен натпревар на ученици и студенти, Скопје, Македонија;
- 2004, 3-то место на 1. Меѓународен натпревар на млади виртуози, Софија, Р. Бугарија;
- 2003, 1-во место на 5. Меѓународен натпревар за германска и австриска музика, Бургас, Р. Бугарија;
- 2001, 1-ва награда на 39. Државен натпревар по музика, Битола, Македонија.

М-р Петруш Петрушевски уште од најраното музичко школување е активен на музичката сцена во Македонија и во странство. Денес како целосно оформен концертен уметник - контрабасист активно настапува како на домашните, така и на сцените во странство. Забележителни се неговите настапи како солист со симфониски и камерни оркестри, рецитални концерти, настапи со камерни состави, како и член на камерни оркестри, младински интернационални симфониски и камерни оркестри предводени од светски реномирани уметници како Пјер Булез, Хајнри Шиф, Миша Кац, Лиана Искандзе, Филип Жордан, Игор Корети и др. Дел од најзначајните настапи кои говорат за неговата уметничка и професионална дејност се претставени подолу:

СОЛИСТИЧКИ НАСТАПИ

- 2011, рецитал, Трогирско културно лето - Трогир, Р. Хрватска;
- 2011, рецитал, Хварско културно лето - Хвар, Р. Хрватска;
- 2011, рецитал, IMAF - International Music - Приштина, Косово;
- 2010, рецитал, „Златна лира“, Музеј на град Скопје- Скопје, Македонија;
- 2010, „Денови на македонската музика“ - Скопје, Македонија;
- 2009, Сонатна вечер - дела на професорот Д.Бужаровски - Ниш, Р.Србија;
- 2009, Камерна музика – „Симон и пријателите“, хуманитарна турнеја со Симон Трпчевски – Македонија;
- 2009, рецитал, 3. Фестивал „Златна лира“ - Скопје, Македонија;
- 2009, солист со Македонската филхармонија - Скопје, Македонија;

- 2008, „Денови на македонската музика“, солист со Македонската филхармонија - Скопје, Македонија;
- 2007, XVI ИНТЕРФЕСТ БИТОЛА - Битола, Македонија;
- 2007, концерт во рамките на проектот „ЗАЕДНО“ - Макарска, Р.Хрватска;
- 2007, меморијален концерт - Сплит, Р.Хрватска;
- 2007, 8. Меѓународна конвенција на контрабасисти - Брно, Р.Чешка;
- 2007, Октофест - Крагуевац, Р.Србија;
- 2007, концерт во куклениот театар - Ниш, Р. Србија;
- 2006, настап по повод 40 години ФМУ - Скопје, Македонија;
- 2006, „Денови на македонската музика“ - Скопје, Македонија;
- 2005, солист со Македонската филхармонија, Скопје, Македонија.

ЧЛЕН НА ОРКЕСТРИ

- 2004-2009, член на камерниот оркестар „Солисти на ФМУ“, диригент: проф. Велко Тодевски;
- 2011, камерен состав по повод отворање на „50-те Струшки вечери на поезијата“, со дело и диригентска палка на проф. Д. Бужаровски, Струга, Македонија;
- 2011, камерен оркестар во КИДС - Скопје, Македонија;
- 2011, настап со камерен оркестар по повод отворање на универзитет, Куманово, Македонија;
- 2011, "Young Euro Classic Orchestra", дир. Лиана Исакадзе - Берлин, Касел, Р.Германија;
- 2011, Камерен оркестар на Музичка младина, - Вараждин и Загреб, Р. Хрватска;
- 2010, Young Euro Classics Festival Orchestra - Southeastern Europe, под раководство на Хајнрих Шиф - Берлин, Р. Германија;

- 2008, концерт со професор по виолина од Кралската академија во Лондон-диригент: П.Шепард, по повод британско - македонската соработка, Скопје, Македонија;
- 2007, турнеја на Младинскиот симфониски оркестар при ЦЕИ под раководство на диригент Игор Корети, Италија, Австрија, Германија;
- 2006, завршен концерт од работилиницата по камерна музика со ансамблот Polyphonia, од Берлин, Скопје, Македонија;
- 2006, европска турнеја на Виенскиот оркестар "Густав Малер", диригент Филип Жордан - Виена, Австрија;
- 2005, "Lucern Festival Academy" со диригент Пјер Булез - Луцерн, Швајцарија;
- 2004, Меѓународен младински симфониски оркестар YMSO со диригент Игор Корети - Италија, Словенија;
- 2007 – 2011, член на оркестарот за снимање на филмска музика "Macedonian Music@Entertainment" - Скопје, Македонија.

М-р Петруш Петрушевски исто така професионално се надградува преку бројни семинари и стручни школи кај светски реномирани педагози како: М.Клинкофер, В.Гутлер, М.Јелинек, Ј.Худек, Ј.Валента, К.Трумф, Д.Стив, Т.Барбе, К.Ротару и други.

ЗАКЛУЧОК

Следејќи го уметничкиот и професионален развој на кандидатот, Рецензентската комисија утврди дека м-р Петруш Петрушевски, контрабасист од поновата генерација, особено се истакнува како солист преку бројни рецитали, концерти како солист со симфониски и камерни оркестри и како член на камерни ансамбли. Исто така, за пример е неговиот неисцрпен стремеж кон перфекција во разработката на музичките дела и високо професионалниот пристап кон секој нов предизвик без исклучок. Со овие карактеристики, м-р Петрушевски во нашата јавност заслужено ја стекна репутацијата на врвен контрабасист. Од самопрегорот и професионалната посветеност на кандидатот м-р Петрушевски, како и врз основа на резултатите постигнати на додипломските и постдипломските студии, Рецензентската комисија е сосема уверена дека м-р Петрушевски ќе постигнува позитивни резултати во педагошката дејност како професор. Од сето горенаведено и

констатирано, со големо задоволство му предлагаме на Наставно-научниот и уметнички совет на ФМУ во Скопје, м-р Петруш Петрушевски да биде избран за наставник по наставните предмети контрабас, камерна музика за гудачки инструменти и оркестарски делници за контрабас на ФМУ-Скопје во звањето доцент, без засновање на работен однос.

Рецензентска комисија:

Ред. проф. Велко Тодевски с.р.

Ред. проф. м-р Михаило Куфојанакис с.р.

Ред. проф м-р Живко Фирфов с.р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Петруш Петрушевски

Институција:

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, Факултет за музичка уметност - Скопје

Научна област: контрабас

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста	Поени
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
	Вкупно	

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста	Поени
1.		
2.		
3.		
4.		
	Вкупно	

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста	Поени
1.	Солистички концерт во Хрватска на Трогирско културно лето 09.07.2011	8
2.	Солистички концерт во Хрватска на Хварско културно лето 05.07.2011	8
3.	Солистички концерт на ИМАФ-Приштина 29.12.2010	8
4.	Солистички концерт на Златна лира-Музеј на град Скопје 08.12.2010	8
5.	Настап на Денови на македонска музика 2010	0,6
6.	Сонатна вечер со дела на професор Димитрија Бужаровски -Ниш,Р.Србија- 2009	2

7.	Симон и пријателите - во чест на Мајски оперски вечери- 2009	2
8.	Свечено отварање на 3. фестивал „Златна лира“ со дела на проф .Д.Бужаровски, Музеј на град Скопје- 2009	2
9.	Соло настап со Македонска филхармонија -Скопје 2009	0,6
10.	Концерт по повод затварањето на Денови на македонска музика-концерт за контрабас и гудачки оркестар- 2008, диригент: Едуард Амбарцумјан-Русија, дело на проф.Глишиќ	8
11.	Солистички концерт на XVI Интерфест Битола-Битола, 2007	0,6
12.	Солистички концерт во Сплит-Р.Хрватска, 2007, меморијален концерт	8
13.	Солистички концерт во Макарска-Меѓународна манифестација на млади музичари , Република Хрватска -2007	8
14.	Солистички настап во Брно,РепубликаЧешка - 2007	0,6
15.	Солистички концерт во рамките на Октофест-Крагуевац, Република Србија-2007	8
16.	Солистички концерт во Куклен театар -Ниш, Република Србија, 2007	8
17.	Солистички настап по повод 40 години од постоење на Факултетот за музичка уметност-Скопје, 2006, со оркестарот на ФМУ	0,6
18.	Солистички настап во рамките на Божиќниот концерт организиран од Друштвото за македонско-германско пријателство и соработка ,Скопје, 2006	0,6
19.	Солистички настап по повод Денови на македонската музика,Скопје -2006	0,6
20.	Солистички настап со Македонска филхармонија-Скопје, 2005	0,6
21.	Член во камерниот оркестар Солисти на ФМУ-диригент: проф.Велко Тодевски 2004-2009	
22.	Отварање на 50-те Струшки вечери на поезијата со дело и под диригентска палка на проф.Д.Бужаровски - Струга, 2011	0,4
23.	Jeunesse Moving Orchestra- концерти во Битола, Скопје, Охрид, Крушевац, Нови Сад, Арад, Темишвар – диригент: Миша Кац-2011	0,4
24.	Камерен оркестар во „Александар палас“-Скопје, за гостите на претседателот на Република Македонија, господин Ѓ.Иванов - 2011	0,4
25.	Камерен оркестар во КИДС - 2011	0,4
26.	Yang Euro Classic Orchestra-Берлин, Касел-Германија - 2011- диригент: Лиана Исакадзе	0,1
27.	Музичка младина на Македонија,концерти во Р.Хрватска-2010, диригент: Саша Николовски	0,4
28.	Young Euro Classic Festival-Orchestra Southeastern Europe – 2010 Берлин, диригент: Хајнрих Шиф	0,1
29.	Концерт со професор по виолина од Кралската академија од Лондон- диригент: П.Шенард , по повод британско-македонската соработка -2008	0,4
30.	YMISO-Young Musicians International Symphony Orchestra-Трст,концерти низ Италија,Чешка- диригент: Игор Корети-2008/09	0,1
31.	YMISO-Young Musicians International Symphony Orchestra-Трст,концерти низ Италија,Австрија,Германија – диригент: Игор Корети -2007	0,1
32.	Gustav Mahler Jugendorchester-Виена, диригент: Филип Жордан .Концерти во Болзано-Италија,Грац-Австрија,Единбург-Шкотска, Лондон-Ројал Алберт Хол,Сан Себастијан-Шпанија- 2006	0,05
33.	Lucerne Festival Academy, учество во светски оркестар Швајцарија – диригент: Пјер Булез -2005	0,05
34.	YMISO-Young Musicians International Symphony Orchestra-Трст,концерти низ Италија,Словенија - диригент Игор Корети -2004	0,1
35.	Договор за снимање филмска музика и водач на контрабасите со Macedonian Music@Entertainment DOO, 2007-2011	0,1

	Вкупно	85,9

СТРУЧНО – АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. Број	Назив на активноста	Пое ни
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
	Вкупно	

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Пое ни
	85,9
Вкупно	85,9

Рецензентска комисија:

Ред. проф. Велко Тодевски с.р.

Ред. проф. м-р Михаило Куфојанакис с.р.

Ред. проф м-р Живко Фирфов с.р

ПРЕГЛЕД
на одобрени теми за изработка на докторски дисертации на
Филозофскиот факултет во Скопје

Кандидат	Тема	Комисија
1) М-р Сашо Митевски	Модели на одлучување и нивна примена во полицијата на Република Македонија	1.Проф. д-р Оливер Бакрески 2.Проф. д-р Митко Котовчевски 3.Проф. д-р Зоран Нацев
2) М-р Ѓорѓи Алчевски	Имплементација на современите безбедносни системи и процедури во развојот на обезбедувањето на објектите од витален интерес за Република Македонија (со осврт на аеродромската безбедност)	1.Проф. д-р Оливер Бакрески 2.Проф. д-р Митко Котовчевски 3.Проф. д-р Ванчо Кенков
3) М-р Јасмина Наумоска	Проблемот на толкувањето на Платоновата филозофија	1.Проф. д-р Вера Георгиева 2.Акад.проф. д-р Витомир Митевски 3.Проф. д-р Ана Димишковска
4) М-р Башким Башкими	Религиозноста кај населението во Охридско-Струшкиот регион	1.Проф. д-р Зоран Матевски 2.Проф. д-р Илија Апески 3.Проф. д-р Аница Драговиќ
5) М-р Марија Тодоровска	Дијаболичната природа на светото	1.Проф. д-р Љубомир Цуцуловски 2.Проф. д-р Вера Георгиева 3.Проф. д-р Ана Димишковска
6) М-р Васко Дукмеџиев	Економската политика на Кралството Југославија во Македонија (1929-1941)	1.Проф. д-р Никола Жежов 2.Проф. д-р Методија Манојловски 3.Проф. д-р Виолета Ачкоска
7) М-р Митко Јованов	Македонското прашање и ВМРО во германската надворешна политика на Балканот од 1933 до 1944 година	1.Проф. д-р Никола Жежов 2.Проф. д-р Даринка Петреска 3.Проф. д-р Маргарита Пешевска
8) М-р Хава Реџеџи	Состојбите и предизвиците во современото живеење на старите лица од аспект на општествената грижа во Република Македонија	1.Проф. д-р Дивна Лакинска 2.Проф. д-р Сунџица Димитријоска 3.Доц. д-р Сузана Борнарова

РЕЦЕНЗИЈА

НА УЧЕБНИКОТ МЕЛИОРАЦИЈА НА ДЕГРАДИРАНИ ШУМИ И ШИКАРИ ОД АВТОРИТЕ ПРОФ. Д-Р СЕКУЛА МИРЧЕВСКИ, ПРОФ. Д-Р КОЛЕ ВАСИЛЕВСКИ И ДОЦ. Д-Р НИКОЛЧО ВЕЛКОВСКИ

Наставно-научниот совет на Шумарскиот факултет во Скопје, на XII седница одржана на 17.10.2011 година, со одлука бр. 0201-21/XII-4, определи Комисија во состав: д-р Димитар Баткоски, редовен професор на УКИМ-Шумарски факултет - Скопје (во пензија) и д-р Јане Ацевски, редовен проф. на УКИМ-Шумарски факултет - Скопје, за рецензија на учебникот: **МЕЛИОРАЦИЈА НА ДЕГРАДИРАНИ ШУМИ И ШИКАРИ**, изготвен од авторите: д-р Секула Мирчевски, редовен професор на Универзитетот "Св. Кирил и Методиј" во Скопје, Шумарски факултет - Скопје (во пензија), д-р Коле Василевски, редовен професор на Универзитетот "Св. Кирил и Методиј" во Скопје, Шумарски факултет - Скопје и д-р Николчо Велковски, доцент на Универзитетот "Св. Кирил и Методиј" во Скопје, Шумарски факултет - Скопје.

ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ:

- Назив на учебникот: **МЕЛИОРАЦИЈА НА ДЕГРАДИРАНИ ШУМИ И ШИКАРИ.**
- Предметна програма: **Мелиорација на деградирани шуми и шикари.**
- Студиска програма: **шумарство и озеленување и унапредување на животната средина.**
- Фонд на часови за настава **2+2** и ЕКТС-кредити **5;**
- **Учебникот е во согласност со предметната програма.**
- Име на авторите: д-р Секула Мирчевски, редовен професор на УКИМ, Шумарски факултет - Скопје (во пензија); д-р Коле Василевски, редовен професор на УКИМ, Шумарски факултет - Скопје и д-р Николчо Велковски, доцент на УКИМ, Шумарски факултет - Скопје.
- Време и акт за избор на рецензенти: **2 (два) месеца, Одлука на Наставно-научниот совет на Шумарскиот факултет во Скопје бр. 0201-21/XII-4 од 17.10.2011 година.**
- Карактер на изданието: **второ издание.**

ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ ЗА УЧЕБНИКОТ:

Ракописот на учебникот **МЕЛИОРАЦИЈА НА ДЕГРАДИРАНИ ШУМИ И ШИКАРИ**, изработен од авторите: д-р Секула Мирчевски, редовен професор на УКИМ, Шумарски факултет - Скопје (во пензија), д-р Коле Василевски, редовен професор на УКИМ, Шумарски факултет - Скопје и д-р Николчо Велковски, доцент на УКИМ Шумарски факултет - Скопје, наменет е за студентите на студиските програми шумарство и озеленување и унапредување на животната средина на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Шумарски факултет - Скопје. Ракописот на предметниот учебник е напишан на 201 страница, во кои се дадени 8 (осум) табели и 71 (седумдесет и една) фотографија. На насловната страница е презентирана фотографија од силно деградирана букова шума, што има за цел на самиот почеток да укаже каква проблематика содржи овој учебник. Предговорот е даден на една страница, а содржината е прикажана на 4 (четири) страници. Потоа следат 15

поглавја, а учебникот завршува со литература во која се цитирани 250 трудови од домашни и странски автори.

Изнесената материја во учебникот е во целосна согласност со предметната програма по мелиорација на деградирани шуми и шикари, но ги следи и новите трендови од оваа проблематика со која се сретнуваат и во други земји од балканскиот регион.

Воведот, како посебно поглавје, ги прикажува причините за деградација на шумите во Македонија, како од подалечното минато, така и во поново време. Авторите овде ја истакнуваат потребата дека деградираните шуми по пат на мелиоративни мерки треба да ги подобрат своите квалитативни и квантитативни својства, односно шумите да добијат повисока одгледувачка форма.

Во поглавјето **Предмет и задачи на проучување**, авторите го потенцираат предметот, т.е шумите и шикарите кои во минатото поради одредени причини добиле пониска форма на одгледување или, пак, биле делумно или целосно уништени. Од овој предмет авторите ги потенцираат и основните задачи, а тоа се пред се примена на методите на мелиорирање, како и изнаоѓање на нови методи и шумарски практики, со цел подобрување на деградираните шуми, шикари и шибјаци.

Во поглавјето **Цели на мелиорацијата**, презентирани се општите цели кои произлегуваат од предметот, но и посебните цели кои даваат конкретни задачи и мерки за реализирање на претходно поставените задачи. Со овие цели, покрај зголемување на производната вредност, целта е и добивање на стабилни шумски екосистеми, кои ќе претставуваат трајно условена клима-регионална појава која ќе ги следи природните прогресивни сукцесивни процеси. Целите се конкретно дефинирани и јасно прикажани во текстот.

Поглавјето **Дефиниција на поимите** ги дава прецизните и конкретни дефиниции кои денес се применуваат во оваа наставно-научна дисциплина.

Поглавјето **Состојбата со деградираните шуми и шикари во Република Македонија** дава преглед на актуелната состојба со шумскиот фонд која за Република Македонија е многу неповолна. Оваа лоша состојба со примена на мелиоративни мерки може значително да се подобри како во поглед на зголемување на производната вредност, така и во подобрување на биоeколошките карактеристики на шумските екосистеми.

Во шестото поглавје, **Опис на насадите**, истакната е потребата, пред да се преземат какви било мелиоративни мерки, дека треба да се знае состојбата со шумите, односно нивниот состав, покровноста, смесата, димензиите на стеблата, производноста, биолошко-квалитетната структура на стеблата и другите основни елементи со кои се карактеризира конкретниот насад со цел да се изберат правилни и соодветни методи на мелиорација, кои за одреден период ќе дадат успешни резултати.

Во поглавјето **Методи на мелиорација на деградирани шуми и шикари**, дадени се методите кои денес се користат во шумарската наука и практика. Тие се детално образложени и разработени во посебни потпоглавја.

Форми на деградирани шуми и шикари е поглавје во кое се прикажани сите форми на деградација на шуми и шикари кои денес се сретнуваат на територијата на Република Македонија, но и пошироко. Тие се разработени според конкретните месторастежни услови и според шумските заедници кои се среќаваат на овие месторастења.

Во поглавјето **Примената на методите на мелиорација во деградираните шуми и шикари** е објаснета конкретната примена на методите на мелиорација на деградираните шуми и шикари, при што предвид се земени подготвителните работи и основните насоки. Потоа се дадена потребните мелиоративни активности за сите типови на деградираните шуми и шикари по видов состав и еколошки услови. Во поглавјето посебно се разработени директните, индиректните и комбинираните методи на мелиорација кои се применуваат во деградираните шуми и шикари. Покрај тоа, даден е и предлог на дрвни видови кои би се примениле со цел да се подобри состојбата со деградираните шумски екосистеми.

Поглавјето **Мелиорацијата на деградираните шумски почви**, ги содржи методите на мелиорација на деградираните шумски почви. Почвата како природен ресурс има директно влијание врз производствениот капацитет и биеколошкиот развој на шумата. Нејзината деградација има директно влијание врз развојот и квалитетот на шумската растителност. Имајќи го предвид наведеното во ова поглавје се разработени и мерките за мелиорација на деградираните шуми и шикари со кои значително може да се подобри способноста на почвата.

Во поглавјето **Видови на дрвја погодни за интродукција во деградираните шуми и шикари**, изнесени се основни принципи и главни насоки при изборот на видовите дрвја за интродукција, како и најпознатото време за интродукција. Притоа се обработени повеќе видови на дрвја кои според своите биеколошки карактеристики се погодни за интродуцирање во одделни типови на деградираните шуми и шикари во Република Македонија. Меѓу другото, изнесени се и досегашните резултати и согледувања од интродукцијата на некои автохтони и алохтони видови дрвја во Република Македонија.

Поглавјето **Мерки за одгледување и заштита на интродуцираните видови** ги содржи основните мерки со кои се врши одгледување и заштита на веќе интродуцираните видови во деградираните шумски екосистеми. Мерките се разработени како механички и хемиски при што е потенцирано дека секојпат кога се има можности за избор треба да се даде предност на механичките мерки кои од еколошки аспект се попозитивни.

Поглавјето **Нега на насадите**, подетално ги обработува мерките и потребата за нега на мелиорираниите шумски насади. Притоа е изнесено дека поради вообичаено неповољните месторастежни и еколошки услови на терените каде што се врши мелиорација на деградираните шуми и шикари, неопходна е нега на новите насади со цел да им се помогне за поуспешен развој. За таа цел, опишани се основните мерки како: чистење, селекција на изданици и избојци, прореди и пополнување со кои треба да се врши негата на насадите.

Во поглавјето **Документација при изведувањето на мелиорацијата на деградираните шуми и шикари**, изнесено е дека при изведувањето на мелиоративните активности треба да се изготвува и програма во која ќе се опишани сите мерки и активности кои се потребни за успешно спроведување на конкретниот мелиоративен зафат. Покрај тоа, потребно е во текот на целиот мелиоративен процес да се води евиденција на преземените мерки и активности, како и за постигнатите резултати од нив.

Во поглавјето **Литература** се наведуваат вкупно 250 наслови на дела кои биле користени при изработката на овој учебник.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Имајќи го предвид напред изнесеното, може да се заклучи дека предметната материја е обработена на јасен и концизен стил во согласност со предметната програма по мелиорација на деградирани шуми и шикари, на студиските програми: **шумарство и озеленување и унапредување на животната средина** на Шумарскиот факултет во Скопје.

Согласно со изнесеното, му предлагам на Наставно-научниот совет на Шумарскиот факултет во Скопје, поднесениот ракопис за учебник под наслов **МЕЛИОРАЦИЈА НА ДЕГРАДИРАНИ ШУМИ И ШИКАРИ**, изготвен од авторите: д-р Секула Мирчевски, редовен професор на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Шумарски факултет - Скопје (во пензија), д-р Коле Василевски, редовен професор на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Шумарски факултет - Скопје и д-р Николчо Велковски, доцент на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Шумарски факултет - Скопје, како основен учебник за предметната програма мелиорација на деградирани шуми и шикари на студиските програми шумарство и озеленување и унапредување на животната средина при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Шумарски факултет - Скопје, **да го прифати и одобри за печатење.**

Р е ц е н з е н т

Проф. д-р Јане Ацевски с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА УЧЕБНИКОТ **МЕЛИОРАЦИЈА НА ДЕГРАДИРАНИ ШУМИ И ШИКАРИ** ОД АВТОРИТЕ ПРОФ. Д-Р СЕКУЛА МИРЧЕВСКИ, ПРОФ. Д-Р КОЛЕ ВАСИЛЕВСКИ И ДОЦ. Д-Р НИКОЛЧО ВЕЛКОВСКИ

Наставно-научниот совет на Шумарскиот факултет во Скопје, на XII седница одржана на 17.10.2011 година, со одлука бр. 0201-21/XII-4, определи Комисија во состав: д-р Димитар Баткоски, редовен професор на УКИМ-Шумарски факултет - Скопје (во пензија) и д-р Јане Ацевски, редовен проф. на УКИМ-Шумарски факултет - Скопје, за рецензија на учебникот: **МЕЛИОРАЦИЈА НА ДЕГРАДИРАНИ ШУМИ И ШИКАРИ**, изготвен од авторите: д-р Секула Мирчевски, редовен професор на Универзитетот "Св. Кирил и Методиј" во Скопје, Шумарски факултет - Скопје (во пензија), д-р Коле Василевски, редовен професор на Универзитетот "Св. Кирил и Методиј" во Скопје, Шумарски факултет - Скопје и д-р Николчо Велковски, доцент на Универзитетот "Св. Кирил и Методиј" во Скопје, Шумарски факултет - Скопје.

ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ:

- Назив на учебникот: **МЕЛИОРАЦИЈА НА ДЕГРАДИРАНИ ШУМИ И ШИКАРИ.**
- Предметна програма: **Мелиорација на деградирани шуми и шикари.**
- Студиска програма: **шумарство и озеленување и унапредување на животната средина.**
- Фонд на часови за настава **2+2** и ЕКТС-кредити **5;**
- **Учебникот е во согласност со предметната програма.**
- Име на авторите: д-р Секула Мирчевски, редовен професор на УКИМ, Шумарски факултет - Скопје (во пензија); д-р Коле Василевски, редовен професор на УКИМ, Шумарски факултет - Скопје и д-р Николчо Велковски, доцент на УКИМ, Шумарски факултет - Скопје.
- Време и акт за избор на рецензенти: **2 (два) месеца, Одлука на Наставно-научниот совет на Шумарскиот факултет во Скопје бр. 0201-21/XII-4 од 17.10.2011 година.**
- Карактер на изданието: **второ издание.**

ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ ЗА УЧЕБНИКОТ:

Ракописот на учебникот **МЕЛИОРАЦИЈА НА ДЕГРАДИРАНИ ШУМИ И ШИКАРИ**, изработен од авторите: д-р Секула Мирчевски, редовен професор на УКИМ, Шумарски факултет - Скопје (во пензија), д-р Коле Василевски, редовен професор на УКИМ, Шумарски факултет - Скопје и д-р Николчо Велковски, доцент на УКИМ Шумарски факултет - Скопје, наменет за студентите на студиските програми шумарство и озеленување и унапредување на животната средина на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, Шумарски факултет во Скопје, содржи 201 страница. Во текстот на предметниот учебник има 8 (осум) табеларни прегледи и 71 (седумдесет и една) слика. Содржината е прикажана на 4 страници, а предговорот на 1 страница. Учебникот содржи 15 поглавја и многу потпоглавја, кои меѓусебно се надоврзуваат. Во литературата, како посебно поглавје се цитирани 250 трудови од домашни и странски автори.

Редоследот на изнесувањето на материјата во учебникот, обемот и начинот на интерпретација се во согласност со предметната програма по мелиорација на деградирани шуми и шикари, на студиските програми: **шумарство и озеленување и унапредување на животната средина** на УКИМ-Шумарски факултет - Скопје.

Во **Воведот**, авторите се осврнуваат на историските предуслови кои придонеле за деградацијата на шумскиот фонд на подрачјето на Република Македонија. Притоа истакнуваат дека во најголем дел како причинител се јавува човекот со неговите негативни активности спрема шумскиот фонд. Како резултат на тоа, големи комплекси од шума во минатото биле претворени во деградирани шумски насади. Во овој дел тие истакнуваат и за потребите и можностите таквите деградирани шумски насади по пат на мелиоративни активности да бидат претворени во повисока одгледувачка форма.

Во второто поглавје, **Предмет и задачи на проучување**, авторите истакнуваат дека предмет на проучување на мелиорацијата на деградирани шуми и шикари претставуваат сите шумски екосистеми и површини на кои во минатото се развивале квалитетни шумски насади, но поради одредени антропозоогени или еколошки причинители во минатото, денес тие се деградирани, преведени во пониска форма на одгледување или, пак, се делумно или целосно се уништени. Како основни задачи на проучувањата се наведуваат изнаоѓањето на нови методи за мелиорирање и подобрување на состојбата со деградираните шуми, шикарите, шибјациите итн. Покрај тоа, со задачите на проучување се опфатени и нископродуктивните шумски насади, кои со примена на соодветни методи на мелиорација можат да бидат претворени во високопродуктивни шумски насади.

Во третото поглавје се обработуваат **целите на мелиорацијата**, кои се категоризирани како општи и посебни. Притоа во општите цели се разработени оние што се однесуваат за целиот шумски фонд и произлегуваат од долгорочните цели на управувањето и стопанисувањето со шумите, а во посебните цели се разработени оние што произлегуваат од конкретните производни задачи и мелиоративните мерки и зафати кои се реализираат во конкретен насад во пократок рок.

Во четвртото поглавје, **Дефиниција на поимите**, авторите даваат конкретни и прецизни дефиниции за поимите кои се применуваат во мелиорацијата на деградирани шуми и шикари, како наставно-научна дисциплина.

Во петтото поглавје, **Состојбата со деградираните шуми и шикари во Република Македонија**, авторите истакнуваат дека со процеси на деградација се зафатени повеќе од 71% од шумскиот фонд во Република Македонија. Ваквата нарушена биолошка стабилност на шумскиот фонд може да се подобри само со спроведување на мелиоративни зафати во деградираните и слаборепродуктивните шуми, како и спроведување на мелиоративни зафати во шикарите и шибјациите. Лошата состојба со шумскиот фонд во Република Македонија доведува до тоа да има недостаток на техничко дрво, особено од иглолисни видови дрвја. Поради тоа, шумскостопанската политика во шумарството треба да биде насочена кон преведување на нископродуктивните и деградирани шумски насади во попродуктивни. Со тоа ќе се подобри биолошко-квалитетната структура на шумскиот фонд и ќе се зголеми производството како по квантитет, така и по квалитет.

Во шестото поглавје, **Опис на насадите**, авторите истакнуваат дека пред да се преземат некои од мелиоративните мерки и зафати, секојпат е

потребно да се направи детален опис на насадите. Со тоа ќе се добијат основните податоци за тоа какви мерки и активности ќе бидат потреби за да се подобри состојбата со конкретниот насад. Притоа како основни елементи кои мора да се имаат предвид ги наведуваат: составот на насадот, покровноста на крошните, соодносот на дрвја и грмушки, смесата на видовите дрвја, димензиите на стеблата и биолошко-квалитетната категоризација на стеблата.

Во седмото поглавје, **Методи на мелиорација на деградирани шуми и шикари**, авторите ги изнесуваат основните принципи врз кои се темелат мелиоративните активности и ги класифицираат и опишуваат методите на мелиорација на деградирани шуми и шикари. Ова поглавје е разделено на три потпоглавја, при што во првото се разработени директните методи на мелиорација, во второто индиректните, а во третото комбинирани методи на мелиорација.

Во осмото поглавје, **Форми на деградирани шуми и шикари**, се разработени основните форми на деградирани шуми и шикари. Притоа авторите истакнуваат дека врз основа на степенот на деградација, производниот потенцијал и специфичноста на еколошките услови при кои се развиваат одделните видови дрвја, во нискостеблените шуми, физиономски и структурно јасно се издиференицирани деградациските облици: деградирани шуми, шикари и шабјаци, како и лисничарските шуми и вриштините, кои имаат посебен третман во оваа научна дисциплина.

Во деветтото поглавје, **Примената на методите на мелиорација во деградираните шуми и шикари**, авторите ја објаснуваат примената на методите на мелиорација на деградирани шуми и шикари во конкретни природни услови и за конкретни типови на шумски заедници. Притоа истакнуваат дека со примена на одделни методи на мелиорација, во разните типови на деградирани шуми и шикари, продуктивната способност на насадите може да се подобри. Покрај тоа, примената на методите на мелиорација во деградираните шуми и шикари треба да обезбеди подобрување на составот, зголемување на дебелинскиот и височинскиот прираст на стеблата, како и зголемување на другите општокорисни функции на шумата. Во ова поглавје, а во одделни потпоглавја се опишани и подготвителните работи за изведување на мелиоративните активности, како и основните насоки за мелиорација на деградираните шуми и шикари.

Во десеттото поглавје, **Мелиорација на деградираните шумски почви**, авторите на 9 страници се осврнуваат на методите на мелиорација на деградираните шумски почви. Притоа истакнуваат дека шумската почва е основен природен ресурс, од чиј производствен капацитет зависи и појавата и развитокот на шумската вегетацијата. Меѓу другото, авторите наведуваат дека мелиорацијата на деградираните шумски почви опфаќа планско-технички и организациони мерки насочени кон подобрување на неповолните природни услови и способности на почвата. Методите на мелиорација на деградираните шумски почви се разработени како технички, биолошки и комбинирани техничко-биолошки.

Во единаесеттото поглавје, **Видови на дрвја погодни за интродукција во деградираните шуми и шикари**, опишани се видовите дрвја кои се најпозгодни за интродукција во деградираните шуми и шикари во услови на Република Македонија. Притоа наведуваат дека изборот е многу важен елемент од кој зависи успехот на целиот процес на шумските мелиорации. Сепак, со оглед на многу различните еколошки услови кои владеат во деградираните шуми и шикари, не може да се даде некое општо

правило за изведување на сите мелиоративни работи при интродукцијата. Затоа за секој конкретен мелиоративен објект во зависност од еколошките услови и методот на мелиорација се предвидуваат најпогодните видови. Понатаму се дадени основните принципи при изборот на видовите дрвја за интродукција, како и краток опис на најпогодните автохтони и алохтони видови дрвја за интродукција. Во посебен поднаслов од ова поглавје, авторите се осврнуваат и на досегашните искуства и резултати од изведувањето на некои мелиоративни зафати и интродуцирање на одредени видови дрвја во различните типови деградирани шуми и шикари.

Во дванаесеттото поглавје, **Мерки за одгледување и заштита на интродуцираните видови**, опишани се основните мерки со кои се врши одгледување и заштита на интродуцираните видови. Притоа, авторите истакнуваат дека мелиорацијата на деградирани шуми и шикари најтесно е поврзана со проблемот за одгледување и заштита на младите насади создадени со различни методи на мелиорација. Овде особено е важна борбата со плевелите и избојците кои ги задушнуваат новонасадените садници. Токму за овие мерки е потребен голем број работници, а за тоа се потребни и големи финансиски средства. Од преземените мерки за заштитата на интродуцираните видови од плевели и избојци, зависат и крајните резултати на мелиорацијата. Мерките за одгледување и заштита на интродуцираните видови се издвоени како механички или хемиски.

Во тринаесеттото поглавје, **Нега на насадите**, обработена се мерките и активностите со кои се врши нега на насадите. Во ова поглавје, авторите истакнуваат дека на насадите кои биле предмет на мелиорација неопходна е понатамошна нега, бидејќи со неа се осигурува успехот на превземените активности. Сите насади кои биле предмет на мелиорација во почетокот имаат голема потреба од нега, бидејќи се соочуваат со силна конкурентска вегетација и со одредена осетливост спрема надворешните услови, особено во текот на нивното приспособување спрема новонастанатите или изменети природни услови. За негата на насадите кои се опфатени со мелоративни мерки во одделни потпоглавја се опишани следниве мерки: чистење, селекција на изданци и избојци, прореди и пополнување.

Во четиринаесеттото поглавје, **Документација при изведувањето на мелиорацијата на деградирани шуми и шикари**, кое содржи две страници, авторите истакнуваат дека за сите деградирани шуми и шикари застапени на поголеми површини задолжително треба да се изготвува програма. Извршените работи во шумите треба да се евидентираат секоја година во посебни обрасци, кои се составен дел на програмата. Во евиденцијата се внесуваат сите податоци за преземените мелиоративни мерки, како и за постигнатите резултати.

Во петнаесеттото поглавје, **Литература**, авторите наведуваат вкупно 250 наслови на теми и содржини кои биле користени при изработката на овој учебник.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на извршената рецензија на ракописот „Мелиорација на деградирани шуми и шикари“ може да се заклучи дека е тој е изработен согласно со наставната програма по мелиорација на деградирани шуми и

шикари и ги содржи сите потребни елементи за негова примена во наставно-образовниот процес.

Имајќи го предвид изнесеното му предлагам на Наставно-научниот совет на Шумарскиот факултет во Скопје, поднесениот ракопис за учебник под наслов **МЕЛИОРАЦИЈА НА ДЕГРАДИРАНИ ШУМИ И ШИКАРИ**, изготвен од авторите: д-р Секула Мирчевски, редовен професор на „Универзитетот “Св. Кирил и Методиј” во Скопје, Шумарски факултет - Скопје (во пензија), д-р Коле Василевски, редовен професор на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј” во Скопје, Шумарски факултет - Скопје и д-р Николчо Велковски, доцент на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј” во Скопје, Шумарски факултет - Скопје, како основен учебник за предметната програма мелиорација на деградирани шуми и шикари на студиските програми шумарство и озеленување и унапредување на животната средина при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј” во Скопје, Шумарски факултет - Скопје, **да го прифати и одобри за печатење.**

Р е ц е н з е н т

Проф. д-р Димитар Баткоски с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „МЕСТОТО НА МИОДРАГ ДРУГОВАЦ ВО СОВРЕМЕНАТА МАКЕДОНСКА КРИТИКА“, ОД М-Р ИВИЦА МАКСИМОВСКИ, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ “БЛАЖЕ КОНЕСКИ” ВО СКОПЈЕ

Заблагодарувајќи му се на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет “Блаже Конески” во Скопје, што на својата деветнаесетта редовна седница, одржана на 21.9.2011 година, не избра за членови на Рецензентската комисија за оцена на докторската дисертација под наслов “Местото на Миодраг Друговац во современата македонска критика”, изработена од м-р Ивица Максимовски, чест ни е на Наставно-научниот совет да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Структура на дисертацијата

Докторската дисертација „Местото на Миодраг Друговац во современата македонска критика“, изработена од м-р Ивица Максимовски, брои вкупно 318 странички текст отчукаан на компјутер, во новинарски проред. Трудот (иако формално не е поделен така) се состои од седум целини: „Вовед“, „Историјат на книжевната критика“ (светска и македонска), „Анализа на делата на Миодраг Друговац“, „Миодраг Друговац во корелација со другите македонски критичари“, „Заклучок“, „Додаток – селективна библиографија на творештвото на Миодраг Друговац“ и „Користена литература“.

Во воведот кандидатот констатира дека книжевната критика е мошне важен сегмент од литературната комуникација и потцртува дека во делото на Миодраг Друговац може да се препознае, парафразирано, капитална вредност на нашата наука за книжевност. Потоа, во делот „Историјат на книжевната критика“, се прави обид да се даде кус преглед на главните идеи кои ја движеле литературната критика како дисциплина. Веќе тука кандидатот ги насетува „гордиевите јазли“ со кои се соочува секоја типологија на книжевно-критичкиот дискурс, дури и во филолошки поразвиени средини од нашата. Во третиот дел, „Анализа на делата на Миодраг Друговац“, кој според наше мислење е најдобар дел од дисертацијата, се дава преглед - кус опис на содржината, и одвреме-навреме, опис на главните критички методи применети во 29 критички книги на Миодраг Друговац, што претпоставува огромен акрибичен труд вложен од страна на кандидатот. Тука, како под некаков библиографски скенер се покажува кои се аспекти од нашата современа литература се нашле под критичката лупа на Миодраг Друговац. Потоа, во следниот дел се прави обид за компаративно согледување на критиката на Миодраг Друговац по однос на неговите современици, па се идентификуваат, во синтетичка форма, сличностите и разликите меѓу Друговац, од една и Димитар Митрев, Димитар Солев, Александар Спасов, Георги Старделов, Гане Тодоровски, Ѓорѓи Сталев и Милан Ѓурчинов, од друга страна. По овие критички паралели, се печати еден подраздел под наслов „Од критика кон историја“, со цел да се покаже тешкиот пат што еден критичар треба да го изоди за да дојде до концептот на *националната книжевна историја*, нешто што, како што е познато, излезе од перото на Миодраг Друговац во неговите зрелите творечки години како „Историја на македонската книжевност – XX век“. Конечно, кандидатот м-р Ивица Максимовски нуди и кус заклучок за сето претходно сработено, а кон

дисертацијата приложува и селективна библиографија на Миодраг Друговац (во фуснота нагласува дека библиографијата е преземена од книгата „Моја земја“ на Јованка Стојановска – Друговац, издание на Институтот за македонска литература, Скопје, 2001 година). На крајот е поместена користената литература за изработка на дисертацијата, и тоа: 197 наслови на македонски, 39 латинични на хрватски и српски јазик, и 27 кирилични српски библиографски единици.

Намери и резултати

Првичните менторски сугестии за кандидатот беа насочени кон тоа да се изработи мета-мета јазичен труд, односно труд кој би претставувал теорија на критиката на Миодраг Друговац. Ако критиката е мета-јазик за јазикот на литературата, тогаш за така замислен труд е потребно да се усвои мета-мета позиција, односно кон материјалот да се пристапи од позиции на теорија на критиката. Во текот на работата со кандидатот, се утврди дека тој повеќе има способности за монографски тип на обработка на критичкото дело на Миодраг Друговац, што се гледа од огромниот труд вложен во попис и опис на критичките книги и статии на Миодраг Друговац, кои навистина прилегаат на непрегледно море од критички искази. Тоа е и резултатот: трудот, ако се исклучи поглавјето „Историјат на книжевната критика“ (кој не е целосен приказ на историјата на естетичките идеи), функционира како акрибична монографија за Миодраг Друговац, несомнено важна и магистрална појава за нашата наука за книжевност.

Што се однесува до првично поставената цел, таа делумно фигурира во дисертацијата на кандидатот, и тоа во подразделот „Вредносни судови“ (стр. 205 – 230), кадешто на предметот на проучувањето му се приоѓа без „нултиот“ критички став кој инаку се подразбира за монографскиот пристап. Таму конечно се зазема една послободна критичка и истражувачка позиција која го исклучува нужниот, но и оптоварувачки респект кон предметот на проучувањето. Овде кандидатот изнесува и свои вредносни судови за критичкото творештво на Миодраг Друговац, па му определува место во македонската книжевна критика, врз основа на она што претходно уредно, акрибично и архивски точно ни го соопштил во поглавјето „Анализа на делата на Миодраг Друговац“. Така, во овој подраздел читаме дека Миодраг Друговац својата периодизација на македонската книжевност изнесена во *Историјата...* неколкупати претходно ја скицирал, видоизменувал и приспособувал, што, впрочем, е сосема нормална постапка на критичар во потрага по национална периодизација (221). Понатаму, читаме: „Друговац како синтетичар морал да пишува за туѓи книжевно-критичарски системи, судови и оценки со кои не се сложувал во секојдневната полемика. Затоа морал да прави отстапки од претходно искажаните судови и да заземе нова позиција кон некого поради новата позиција на некои критичари во обидите да се разјасни суштината на литературната конфронтација реалисти-модернисти и одделувањето на формалното и суштинското.“ И понатаму: „(...) Друговац во таа книжевна конфронтација се ставил на страната на ‘реалистите’ и теориски им се спротивставувал на ‘модернистите’, особено на Солев. Затоа, го одбегнувал пренесувањето на нивните ставови, а и многу малку им посветувал внимание на нивните книжевни дела, освен пред оние што не можел да ги премолчи, поради нивните високи естетски и книжевни вредности. (...) Друговац во желбата и настојувањето една појава да исцрпи без остаток, покажувал двоен став кон една иста појава“ (стр. 222-223).

Тоа се вистинските невралгични прашања кои објективно го определуваат местото на еден критичар на хоризонтот на една национална книжевност. Друговац е, без сомнение, критичар од формат – само критичари од формат можат да пројават скепса кон нешто што не се вкалапува во нивниот критички метод, но потем и да се обидат да ја сфатат новата книжевна појава. Кандидатот можел на ова место со мирна совест да ја наведе и познатата епизода кога критичар од формат каков што е Скерлиќ, не ги препознал (или не сакал да ги препознае, затоа што не влегувале во однапред подготвените критички калапи?) - вредностите на еден Владислав Петковиќ – Дис во српската литература. На истата страница, малку подолу, кандидатот наведува нешто што може да биде објаснение зошто некои важни литературни појави остануваат надвор од видното поле на големите критичари, односно остануваат во слепата точка на нивната критика: „(...) ќе кажеме дека Друговац го користел аналитичкиот метод со примена на асоцијативниот метод и пишувајќи тематска критика која најчесто е содржинска критика, а ја применувал и импресионистичката критика, а многу мали примеси на формална, структуралистичка критика се присутни и забележливи во неговиот корпус“ (истакнатото мое, стр.223). Според тоа, кандидатот е пред резултатот, но не го „зграпчува“ – јасно е дека опонирањето на Друговац по однос на Солев е поради тоа што модернистичкото дело е „како родено“ за формален и структуралистички пристап, а дека од аспект на тематската критика изгледа – неатрактивно, па дури и – банално. Што има атрактивно од аспект на темата во „Кратката пролет на Моно Самоников“? Ништо. Наместо да напише репортажа за сточарството, еден локален новинар се занимава со своето минато. Но, ако се примени формално-структуралистичкиот пристап, се добива друг, изненадувачки позитивен резултат – се добива првото дело во македонската книжевност со циновска ахронија во инаку дотогаш линеарната „реалистичка“ композиција. Се добива една макро-ретроспекција која треба да се чита во клучот на Фројдовата психоанализа. Доволно е само да се види познатата статија на Атанас Вангелов – „Тријадите на Димитар Солев“, за да се дознае зошто Друговац *тогаш* немал клуч за вреднување на таквите дела.

Доста појасна слика за местото на Миодраг Друговац во македонската критика се добива во поглавјата што следуваат – а тоа се оние компаративни пристапи кон критиката на Миодраг Друговац по однос на Митрев, Ѓурчинов, Тодоровски, Спасов, Старделов. Тука веќе се појаснува неговата различност по однос на социолошката теорија на Митрев, марксистичката плуралистичка критика на Ѓурчинов, историографската критика на Тодоровски, херменевтичко-белетризираната критика на Старделов. До израз доаѓа она што кандидатот и претходно, врз основа на најобемниот дел од својата дисертација, го установил: дека Друговац „Во своите критичко-есеистички прилози не се поставува во улога на претенциозен книжевен судија, ни како хирург кој сецира (пр: како Димитар Митрев), туку напротив, Друговац поедноставува, разглобува, а понекогаш знае својот критички и вредносен суд да го збогати со претходно утврдени класични клишеа (...), но сето тоа е умешно и вешто, на маестрален начин направено, така што не ја намалува неговата непрекорно чиста мисла“ (226).

Конечно, се кажува и нешто во доста збиена и неразвиена форма за профилот на Миодраг Друговац како *книжевен историчар*: „Присуството на елементи од типот на биографизам, историцизам, описот на општествено-политичките и културно-историските услови, давањето на предисторијата за настанувањето на

некое книжевно дело, потеклото на авторот и сл. се белези кои Друговац како критичар го приближуваат кон историчар“ (245). Потоа се покажува дека периодизацијата од *Историјата* претрпела измени по однос на претходните нејзини скицирања, но не се посветува посебно внимание на тоа во колкав степен *Историјата* е критички дискурс (синхронија), а во колкав степен е дијахрониска сублимација на претходната критика на Друговац.

Кога ќе се земат предвид овие анотации за метаметодолошкиот сид исправен пред секој кандидат соочен не со белетристика туку со критика, се добива еден научен труд ориентиран кон монографска дескрипција, со во суштина точни теориски дијагнози за критичарскиот профил на Миодраг Друговац. Дисертацијата покажува огромен историско-книжевен влог и тоа на теренот кој традиционално се избегнува за филолошки и теориски елаборации – критиката. Се покажа и зошто: најтешко се прави типологија и периодизација на книжевната критика, затоа што претходно треба да се земе предвид (да биде изготвена) периодизација на она на што критиката се однесува – книжевноста. И самиот кандидат наведува неколку обиди на Друговац да направи систематизација на македонскиот критички дискурс, и насетува дека тие типологии не се правени според еден критериум, што е нужен услов за валидна типологија. Сето тоа, сепак, не пречи делото на Друговац и во дисертацијата на кандидатот да биде титулирано како – епохално. Што несомнено е, ако се земе предвид и квантитетот и квалитетот на тој критички дискурс насочен кон една традиционална, но цврста методолошка парадигма – тематската критика.

Заклучок

Од сето досега кажано, може да се заклучи дека докторската дисертација „Местото на Миодраг Друговац во современата македонска критика“ од м-р Ивица Максимовски претставува: а) задоволителен монографски труд за делото на Миодраг Друговац; б) прв чекор кон, и доволен „архивски“ материјал за една идна чисто теоретска студија посветена на типологијата и периодизацијата на македонската книжевна критика. Му препорачуваме на ННС да ја прифати нашата рецензија и да го повика кандидатот на усна одбрана на неговата докторска дисертација.

Скопје, 17.10.2011

Рецензентска комисија

Д-р Венко Андоновски, ред. проф., с.р.

Д-р Виолета Тасевска-Пирузе, ред. проф., с.р.

Д-р Науме Радически, ред. Проф., с.р.

Д-р Весна Мојсова-Чепишевска, вон. проф., с.р.

Д-р Кристина Николовска, вон. проф., с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „АЛБАНСКИТЕ ГОВОРИ ОД СТРУШКИОТ РЕГИОН (ВО БАЛКАНСКИ КОНТЕКСТ)“, ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р АЈТЕН КАМИЛИ, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет “Блаже Конески” во Скопје, на својата деветнаесетта редовна седница одржана на 21.9.2011 година, избра Рецензентска комисија во состав: д-р Аслан Хамити, д-р Хаки Имери, д-р Марјан Марковиќ, д-р Агим Пољоска и д-р Авзи Мустафа за оценка на докторската дисертација под наслов: „Албанските говори од струшкиот регион (во балкански контекст)“, изработена од м-р Ајтен Камили.

Рецензентската комисија, изразувајќи ја својата благодарност кон Наставно-научниот совет на Факултетот за укажаната доверба, по разгледувањето на доставената докторска дисертација, го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација под наслов „Албанските говори од струшкиот регион (во балкански контекст)“, изработена од м-р Ајтен Камили, содржи вкупно 264 страници компјутерски обработен текст според стандардите за научна работа и освен Предговорот (стр. 6-8), Дополнителните и дијакритичните знаци (стр. 9), Кратенки (стр. 10), содржи шест поглавја: 1. Општи географски, историски, етнографски, фолклорни и културни податоци за струшкиот регион (стр. 11-50), 2. Фонетско-фонолошки особености на албанските струшки говори (стр. 51-107), 3. Морфолошки особености на албанските струшки говори (стр. 108-181), 4. Лексички особености на албанските струшки говори (стр. 182-198), 5. Меѓусебна јазична интерференција на албанскиот струшки говор со јазичите на балканскиот сојуз (стр. 199-228), 6. Речник (стр. 229-239), Дијалектни текстови (стр. 240-244), Заклучок (стр. 245-257) и Литература (стр. 258-264).

Во својата основна структура, трудот има две главни целини: а) Опис на денешната состојба на албанскиот струшки говор (фонетско-фонолошки, морфолошки, синтаксички и лексички опис) и б) Споредбена анализа на фонетски, морфолошки, синтаксички и лексички план на албанскиот со македонскиот, турскиот и ароманскиот струшки говор, односно истражување на струшкиот албански говор врз балкански контекст. Со овој широк и повеќестран труд се дава не само една јасна претстава за дијалектните особености на струшките албански говори, туку и за јазичната интерференција на албанскиот со македонските, турските и ароманските струшки говори, проучувајќи ги и нивните лингвистички и екстралингвистички фактори.

Во предговорот кандидатката ги образложува мотивацијата, предметот, целите и методите на истражувањето. Нејзината заинтересираност за проучување на овој говор беше голема уште како студент, со изработка на семинарска работа за албанските струшки говори, која потоа продолжи со магистерскиот труд „Социјалните варијанти на албанските струшки говори и меѓујазичната

интерференција (кај еднојазичните, двојазичните и повеќејазичните говорители" (одбранета на Филолошкиот факултет "Блаже Конески" во Скопје, 2008 год.), а се продлабочи со оваа докторска дисертација. Во овој труд се влеваат предиспозициите, стручно-научната подготвеност и умешноста за научно-истражувачка работа на кандидатката. Имено, струшкиот и е роден говор, активно се служи со албанскиот, македонскиот, турскиот и англискиот јазик, а пасивно со ароманскиот и ромскиот, таа беше прогласена како најдобар студент на Факултетот во 2001 година, со неколкугодишно искуство како помлад асистент и асистент по дијалектологија на албанскиот јазик и други сродни предмети.

Првата глава од трудот се состои од изнесување на опширни географски, историски, етнографски, фолклорни и културни податоци за струшкиот регион, кои се неопходни за опис на денешната состојба на соодветниот говор, за негово разгледување во балкански контекст, како и за разоткривање и сфаќање на екстралингвистичките фактори за јазиците во контакт и јазичната интерференција на оние јазици кои со векови се зборуваат во Струга и околицата. Сериозниот пристап во работата се забележува уште во овој дел. Авторката не изнесува само вообичаени белешки за релјефот, флората и фауната, климата, живеалиштата и населението, образованието, архитектурата, економскиот развој, печалбарството, културно-историските вредности, туку дава и драгоцен етимолошки забелешки околу топонимите, вредни етнографски податоци збогатени со неколку географски карти и цртежи, табели, слики и др.

Врз основа на богатата литература, во рамките на ова поглавје авторката нагласува дека: "Струшкиот регион, освен градот Струга, опфаќа 50-тина села. На левата страна на Реката Црн Дрим, на источното подножје на планината Јабланица, се простираат 26 села, именувани како Дримкол: Франгово, Мали Влаи, Вишни, Радолишта, Шуми, Заграчани, Враништа, Велешта, Долна Белица, Горна Белица, Вевчани, Подгорци, Лабуништа, Боровец, Пискупштина, Безева, Нерези, Лакајца, Модрич, Окиси, Глобочица и Дренук. Езерски покрајбрежни села се само Калишта и Радожда. Жителите Албанци од овие села зборуваат на тоскиски дијалект.

На десната страна на истекот на Црн Дрим се наоѓаат селата: Мислишево, Моришта, Драслајца, Ложани, Ливада, Бицево, Ново Село, Делождо, Корошишта, Жепин, Горни Татеша, Долни Татеша, Добовјан, Поуми, Мислодежда, Боговица, Збавди, Пристовјани, Брцево, Ржаново, Селце, Буринец (днестер веќе покриен со вештачкото Глобочичко Езеро) и Ташморуништа. Села кои денес не постојат се: Бигур на северната страна на Струга, Лахтар близу Велешта, Црчка североисточно од Делождо и Тоска над Горни Татеша. Жителите Албанци од овие села зборуваат на гегиски дијалект. Самите граѓани на Струга зборуваат со преплетување на елементи на двата дијалекта, т.е. на преоден говор, како што се одредени говори кои се протегаат во јужниот дел на истекот на реката Шкумбин (Рајца, Полиси, Шпати, Сулова, Думреа, Лушња, Дарсиа, Долното крајбрежје на Каваја, Врча, Берзешта)".

Овој труд претставува, од една страна, дијалектолошка монографија на три вида говори застапени во струшкиот регион: гегиските говори во десната страна на реката Црн Дрим, тоскиските во левата страна на Црн Дрим и преодните говори во самиот град Струга, а од друга страна и контрастивна анализа на албанскиот со другите јазици кои се зборуваат во овој регион.

Посебна глава во трудот им се посветува на фонетско-фонолошките особености и појави на албанските струшки говори. Во овој дел е даден еден

на зборот и во двата типа говори ретко се слуша. Во трудот се обработуваат и најчестите комбинаторни промени на гласови: асимилација, дисимилација, едначење по звучност, преместување (метатеза) на гласови, додавање и испуштање гласови, топење гласови, палатализација, африкатизација, промена на еден во друг глас, монофтонгирање или запазување на вокални групи, дифтонгирање на акцентирани вокалите /i, e, u/, делабијализација на /y/ во /i/ и понатамошно секундарно дифтонгирање.

Едно од битните прашања, кои во докторскиот труд се обработени со посебно внимание и компетентност, е споредбената анализа на трите типа албански говори во Струшко. Во синтетизирана форма би можеле да се изнесат на следниов начин: "Тоскиските и гегиските струшки говори меѓу себе се разликуваат според неколку фонетски особености, како што се: употребата на групите [va], [vo], т.е. кај тоските и во градскиот говор се употребува групата [va], додека гегите употребуваат [vo]; групата *ue* во гегиските говори се монофтонгира во долго *u*; додека во тоскиските говори имаме *ua*. Во преодниот (градскиот) говор има разноликост, понекогаш се запазува како [ua] или [uë], а понекогаш се редуцира на долго [u:] или [ue]. Вибрантните /r/ и /rr/ се изговараат како и во албанскиот стандарден јазик. Консонантските групи [mb], [nd], [ng] се изговараат неасимилирани, со неколку исклучоци, додека групите [pl, bl, fl, tj, pj, dj] се запазуваат во тоскиските и преодниот струшки говори, додека во гегиските говори се асимилираат [pl > q, bl > gj, fl > fj, tj > q, pj > q, dj > gj]. Испуштањето на глоталната безвучна /h/ е карактеристична за сите струшки говори. Формите на зборови со меѓувокално [-n-] се слушаат во гегиските говори, додека во тоскиските струшки говори имаме форми со ротацизам [-r-]: гегиски *mullini*, *mullëini* – тоскиски *mulliri*, *shpëne:tk* – *shpëretkë*, *rona* – *rëra*, *pluni*, *quni* – *pluri* и сл. Аглутинацијата (со одредени гласовни промени) и испуштањето гласови е доста присутна во гегиските струшки говори, од типот *kurrasnjër* (< *kurrë asnjë herë*), *mja:më* (< *mjaft më*), *shtrirësh* (< *i shtrirë është*), *druze* (< *druaj se*) и сл.

Третото поглавје од дисертацијата им се посветува на морфолошките особености на говорот. Се опишуваат сите граматички категории на именката, глаголот, заменката, придавката, глаголот, а се обработуваат и прилозите, предлозите, сврзниците, честичките и извиците. Според авторката, "наставките за образување множина кај именките во струшкиот албански говор се разновидни и различни од еден во друг говор. Придавките создадени од инфинитивот, машкиот и женскиот род не го образуваат на ист начин во гегиските и тоскиските говори. Имено, Гегите освен што го менуваат препозитивниот член на придавката, додаваат и една наставка за женски род, додека Тоските го менуваат само препозитивниот член, како на пример *i la:mun* / *e lame* ~ *i larë(t)* / *e larë(t)*; *i shpoûmun* / *e shpoûme* ~ *i shpuër* / *e shpuër* и сл. Сите глаголски форми во исказан начин кај струшките албански говори се сосема исти и не се разликуваат ниту од албанскиот стандарден јазик, нормално не сметајќи ги фонетските разлики. Исклучок прави имперфектот, бидејќи кај Гегите и во градот се употребува сигматична форма, додека кај Тоските асигматична форма од типот *ripnoshim* ~ *ripnøjim*, *ripnøjëm*; *e çashim* ~ *e çanjim*; *i çitshim* ~ *i qisnjim*. Идното време се разликува само од честичката, која кај Тоските се редуцира на *do*, додека кај Гегите и во градот на *dë* или *dʷot*: *do shkoj* ~ *dë shkoj* / *dë shkuj* / *dʷot shkuj*. Понекогаш за образување на идно време се употребува и старата форма *kam të ha*, наместо: *do të ha*, *kam të shkoj* (*do të shkoj*). Во употребата на адмиративот тоскиските форми се слични на стандардните, додека гегиските форми излегуваат со испуштени гласови во средината на глаголските форми.

прегледен и оригинален шематски приказ во боја за дијалектната поделба на албанскиот јазик креирана од Камили.

Смелоста за укажување на одредени досегашни погрешни сфаќања и претпоставки во врска со албанскиот струшки говор е карактеристика која се протега низ целата оваа докторска дисертација. Имено, поради скудните дијалектолошки истражувања за овој говор, односно отсуството на посебна монографија, местото на албанските струшки говори не беше одредена со точност, односно некои го сметале за гегиски, а други за тоскиски говор. Сметаме дека со овој труд со точност се определува припадноста на албанските струшки говори во дијалектната структура на албанскиот јазик. Според исцрпната лингвистичка анализа, кандидатката заклучува дека североисточните струшки говори му припаѓаат на централногегиското наречје, западните струшки села спаѓаат во северотоскиски поддијалект, додека говорот на градот Струга во групата на предни албански говори со преплетени елементи од двата говора.

Посебно внимание му се посветува на акцентот. Користејќи ги најновите сознанија за акцентот во албанскиот јазик, по исцрпната анализа констатирано е дека како и во другите албански говори, и во Струшко акцентот на зборот е динамичен, разносложен (на претпоследниот или последниот слог од зборот) и неподвижен при парадигмата на епцијата (деклинација и конјугација). Меѓу трите типа на струшки албански говори (гегиски, тоскиски и преоден) нема некоја акцентска разлика. Единствената разлика е во тоа што кај одреден дел ориентализми, Тоските од Струшко ги изговараат со акцент врз последниот слог, како и во изворниот јазик, додека Гегите истите зборови ги изговараат со акцент врз претпоследниот слог на зборот, од типот гегиски изговор - тоскиски изговор: *báb* – *babá*, *baklláv* – *bakllavá*, *tenéqe* – *teneqé* и сл. Видно место зазема и опишувањето на акцентот во реченицата.

Во своето понатамошно истражување, кандидатката своето внимание го насочува кон вокалниот систем на овој говор од фонетска и фонолошка гледна точка. Убедлива, строга кон себе, таа со точност го опишува струшкиот албански говор, при што освен основни гласови – фонеме распознава и голем број фонетски варијанти, дифтонзи, дифтонгоиди и др. меѓу кои и одредени алофони невообичаени за другите говори. Во дијалектологијата на албанскиот јазик, посебен интерес им се посветува на должината на самогласките и присуството или отсуството на назални вокали. Имено, општо познато е дека од фонетска гледна точка, гегиските говори имаат кратки, средни и долги самогласки. Во извесен број лексички парови, кратките и долгите вокали фонолошки се спротивставуваат со граматички или смисловни функции, па следствено на ова тие се посебни фонеме. Од друга страна, пак, повеќето од гегиските говори освен орални (неносни, неназални) вокали имаат и носни (назални) вокали со функционална вредност, т.е. тие претставуваат посебни фонеме, кои во минимални лексички парови имаат граматичка или смисловна функција.

Врз основа на деталниот опис на вокалниот систем на струшките албански говори, кандидатката констатира дека инвентарот на вокалските фонеме на струшкиот говор се состои од седум орални вокали, и тоа: /a/, /e/, /ë/, /i/, /o/, /u/, /y/. Во овие говори нема серија на назални вокали, ниту фонолошка должина, исто како и во албанскиот стандарден јазик.

Во врска со фреквенцијата и дистрибуцијата на темниот вокал /ë/, констатирано е дека кај гегиските струшки говори има одредени ограничувања, додека во тоскиските говори овој вокал се употребува почесто. Во апсолутниот крај

Спореди: *mësokurka / mësuaaka ~ mësönka ~ msô:ka; shkrojturka / shkrojtka ~ shkrunka ~ shkruka; ashtu thënke ~ ashtou thuke.*

Доста специфично е тоа што идното време на адмиративот не постои ниту во стандардниот јазик ниту пак во некој друг албански говор, меѓутоа во сите три албански струшки говори често се употребува за искажување на настан кој се предвидува или се претпоставува, но кој е сè уште хипотетичен или, пак, е претставен или прекажан од друго лице. Ова време се гради со честичката *do / dë* (< *do+të= dë*) + глаголот во сегашно време во адмиратив: *Do vikan ato të Amërikës javës tjetër, do kënaqeshkemi verës* (тоскиски) / *Dë vikan ato të Amerikës javën tjetër, dë kënaqeshkemi verës* (преоден) / *Dë vëikan ata t'Amerikës javës qietër, dë kënaqekimi verës* (гегиски); *Nesër do/dë rënka shi, ashtu than lajmet.* (тоскиски, преоден) / *Nesër dë bika / ronka* (Мисл.) *shëi, ashtou than lajmet.* *Siç duket, sonte do qënka ftoft.* (тоскиски) / *Siç duket sonte dë qënka ftoft.* (преоден) / *Si duket, sonte dë qoka ftoft.* (гегиски) *Ajo që t'm'i upe nerrat thoshte, sikur ti dë më thënke që ajo ta dha shallin e jo unë.* (преоден). *Edhe ti do vish ande? Epo nuk do mërzhiteshkom.* (тоскиски) / *Edhe ti dë vish andej? Epo z'dë mërzhiteshkom.* (преоден) / *Ene tēi dë vëish andi? Epo z'dë mbërzhiteshkom.* (гегиски) и сл.

Истото важи и за партиципот, кој во гегиските струшки говори е редуциран, додека тоскиските се јавуваат во целосна форма од типот *pinuar ~ pinu; larë ~ la; lidhur ~ lidh.*

Во врска со зборообразувањето од оваа докторска дисертација дознаваме дека како и во другите говори, и воопшто во стандардниот јазик, зборовите се образуваат на различни начини и типови, а најчесто со префикси, со суфикси, двојно: со префикс + суфикс, композиција и аглутинација.

Оригиналниот и аналитичкиот пристап на кандидатката се пренесува и во обработката на лексичките особености на овој говор. Карактеристично за овие говори - се вели во трудот - е токму "паралелното соживување или опстојување на три различни говори во еден ист регион, следствено на ова и употребата на голем број синоними, повеќето дијалектни гегиски или тоскиски зборови. Имено, таа издвоила над 130 такви, како на пример (тоскиски ~ преоден ~ гегиски): *ajkë ~ kajmak ~ kajmak; afromi ~ afromi ~ oÛllmi; ape ~ çile ~ çile; asgjë ~ asgjë / azhgjë ~ kurxho; barku ~ barku ~ moÛlla / mulla; bel ~ bel ~ medis; birë / urimë ~ birë ~ bi:r / vò:nçk / qasa* (Вел.); *cekët, çipk ~ cekt / plitko ~ zgript; cfurk / sfurk ~ sfurk ~ ftoÛrk / foÛrk; çun ~ dja:l / çun ~ voc; dane ~ kokër ~ kò:k; dhjam ~ vjam ~ vjuôm; dhjeme / vëme* (Зар.) ~ *vemzë ~ dhe:mz; dyqan ~ shitore / veçerbim ~ zadru:g / diqon; e rë:nd / me ba:rr* (Шым, Зарп.) ~ *shtatzane ~ me moÛll / me mull* (Биц.) / *me bark* (Мисл., Тат.); *gjalp ~ të lyen ~ t'lijen; gju: ~ llapë ~ lla:p; gomar ~ gomar ~ magjar; gramësirë ~ gropsinë ~ gruôpsëin; gre'rë ~ grethë ~ griëth / gremz; gurrkale ~ e kaltërt, maviçkë ~ gjurthkale; jeta ~ ngela ~ mbeta; jevgji ~ gjypa ~ xhipshi; kërcure ~ e ngrata ~ kërcoune / qasmadhe* (Вел.); *këpurdhje ~ këpurdha ~ përpoÛthka* (Кор.); *koçankë ~ koçankë ~ brrolle / buzholle* (Мисл.); *lale ~ kaçamak ~ bagërdare; lalebubulale ~ lalebubulale ~ buzkuqe; luleshtrydhje ~ dre:dhza ~ luleshtrëidhe / lishtrëidha* (Кор.); *munqi / qeku ~ ndoshta ~ ndoshta / zar / druze; ndyva ~ fëlliqa ~ përllonga / fliça; njime / tashi ~ tashti ~ tështëi / tashtëi; palare ~ jastagaç ~ ostogjaç* (Вел.); *petulli:c ~ pallaçinka ~ llallangëia; pëldas ~ plëns / shkembe ~ q'onc; përdhecka / përdhjesa ~ milingona ~ mizatroulli; përnjërendi / përnjere ~ menjer ~ minjer; përqark ~ përreth ~ okollmokoll; pëqi ~ pren ~ pren; pletka ~ kocakë / gërsheta ~ qietka; prance ~ s'ka gajle (s'ka gjë) ~ nançish; qullnik ~ me renda /*

gömleksëz ~ me renda; qumësh ~ qu:msht ~ tomël; spirra / buljashka ~ druçka / ashka ~ a:shka; sheqerlie ~ pembe ~ lule q'eshke; shqerrë ~ qingj / kinxh ~ kinx`;
thërret ~ bërtet ~ bërtet / urret (Бел., Доб.); umba ~ umba ~ vdira / vxhuôrra (Бел.) /
oûma (Мис.); unazë ~ una:z ~ miëir; vadita ~ ujita ~ ujnta / uqa (Тат.); veçkë ~ vezë ~
voe; xham ~ gotë ~ bilure; zhgo ktej ~ shif ktu ~ shëif kô: / ktoû и др.

Во овој говор, како и во другите говори и јазици, сосема е нормално освен домашни да има и позајмени зборови. Во ова поглавје видно место зазема и истражувањето на лексичките заемки по потекло од словенските јазици, ориенталните јазици и начинот на нивното приспособување во овој говор.

“Меѓусебна јазична интерференција на албанскиот струшки говор со јазиците на балканскиот сојуз (стр. 199-228),” е петто поглавје во кое вниманието на авторката е насочена кон струшките говори во балкански контекст, односно на меѓусебната јазична интерференција на албанскиот говор со другите говори во струшкиот регион, т.е. албанско - македонските јазични врски во струшкиот регион, албанско - ароманските врски, албанско - турските врски и балканизмите во струшкиот регион.

Познато е дека во Струга активно се зборуваат четири јазици, и тоа: албанскиот, македонскиот, турскиот, ароманскиот, а делумно се користи ромскиот и египјанскиот јазик. Во ова поглавје се врши корисна компаративна и контрастивна анализа на сличности и разлики на фонетски, морфолошки, синтаксички и лексички план.

Во трудот се спомнуваат досегашните лингвисти кои дале виден придонес за проучувањето на меѓујазичните врски на балканските јазици. Авторката во своето истражување и во овој дел ја изразува својата креативност. Таа најпрвин во табеларна форма ги прикажува основните разлики меѓу албанскиот и македонскиот јазик, а потоа на прегледен начин фонетско-фонолошките, морфолошките и морфосинтаксичките особености на македонскиот струшки говор, давајќи свое издржливо мислење за можноста на влијание на одредена појава на еден врз друг јазик или пак потврдувајќи или оспорувајќи го мислењето на претходниците.

Во лексички план, добар дел на зборови во струшкиот регион ги смета за заеднички: зборови со праиндоевропско потекло, заеднички позајмени зборови од грчкиот, латинскиот, ароманскиот, турскиот јазик во струшкото поднебје. Освен ова, кандидатката забележала одреден број македонизми во албанскиот струшки говор (*lopata, prag, rogoza, çudi, brazda, grusht, sud, mo:llb, ko:s, zha:llb*), албанизми во македонскиот (*çupe, buza, gusha, besa, kopil, oğiç, bir, nuse, guna, balo, roffa* и др.), турцизми (*aber, adet, ajar, ambar, argat, bujrum, bajrak, bejar, epten, kapak, tepsija, tenxhere, saglam, tamam, taze*) и др. Елементи од ромскиот јазик се среќаваат само во тајните јазици, особено на музичарите (свирачите). Имено, авторката сосема е во право кога вели дека богатата говорна лексика во струшкиот регион произлегува од разни лингвистички и екстралингвистички околности кои влијаеле и сè уште влијаат врз јазичниот систем. Имено, таа повеќе може да се објасни како последица на билингвизмот и плурилингвизмот, која се рефлектира во процесот на вкрстосувања, поклопувања и јазична интерференција кои се создале од одамна и продолжуваат до денеска.

Во своето истражување кандидатката не само што ни дава јасен преглед на меѓујазичното влијание во Струшко, туку таа забележала и албанско - македонски

калки и обратно, не само кај зборовите, туку и кај синтагмите, изразите и речениците.

Кон крајот на оваа докторска дисертација кандидатката составила и еден богат дијалектен речник по азбучен ред, а потоа како прилог се дадени неколку дијалектни текстови. Последниот дел од трудот претставува заклучок во кој кандидатката ги сумира резултатите од истражувањето. На крајот имаме список на богатата користена литература.

Во ова оригинално истражување, кандидатката м-р Ајтен Камили одлично се справила со поставените цели со што покажува дека целосно владее со научната проблематика и методологија. Таа успешно и темелно ја обработила проблематиката посочена во насловот. Тој претставува добро смислен и организиран труд, со јасна логичка структура, поткрепен со соодветни примери и библиографија.

Со оваа сеопфатна, оригинална повеќедимензионална монографија се дава голем придонес: (а) во описот на денешната состојба на струшкиот албански говор, кој е хетероген со тоскиски, гегиски и преодни говори, (б) во точната определба на припадноста на струшките албански говори во дијалектната структура на албанскиот јазик како и (в) во истражувањето на меѓујазичните преплетувања на албанскиот, македонскиот, турскиот и ароманскиот дијалектен јазик во струшко. Следствено на ова, трудот претставува важен придонес за дијалектологијата на албанскиот јазик и балканската лингвистика воопшто. Резултатите се очигледни, аргументирани, валидни и издржани. Убедени сме дека трудот ќе побуди понатамошен интерес за проучување, особено на меѓујазичната интерференција на јазиците во струшкиот регион.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Од сето гореизнесено може да се заклучи дека докторскиот труд **„Албанските говори од струшкиот регион (во балкански контекст)“**, изработена од м-р Ајтен Камили, се одликува со јасна структура, одлична организација, опис и презентација на еден сложен дијалектен материјал од три типа говори. Кандидатката успеала да даде сеопфатен опис на албанските говори од струшкиот регион и систематска контрастивна анализа во балкански контекст.

Следствено на ова, Рецензентската комисија има чест и задоволство на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет “Блаже Конески” во Скопје да му предложи да ја прифати оваа рецензија и да ја повика кандидатката м-р Ајтен Камили на усна одбрана.

Скопје, 17. 10. 2011 год.

Рецензентска комисија

1. Д-р Аслан Хамити, редовен професор, с.р
2. Д-р Хаки Имери, редовен професор, с.р.
3. Д-р Марјан Марковиќ, редовен професор, с.р.
4. Д-р Агим Пољоска, редовен професор, с.р.
5. Д-р Авзи Мустафа, редовен професор, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА ПОМЛАД АСИСТЕНТ ПО ПРЕДМЕТИТЕ ОД НАСТАВНО- НАУЧНАТА ОБЛАСТ ТЕЛЕКОМУНИКАЦИИ НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО СКОПЈЕ

Со одлука бр. 02-2959/7 на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии, донесена на неговата седница на 28.9.2011 година, одредени сме за членови на Рецензентската комисија за избор на помлад асистент по предметите од наставно-научната област телекомуникации, а во врска со распишаниот конкурс објавен во весникот “Дневник” од 15.9.2011 година.

На објавениот конкурс се пријави еден кандидат:

м-р Славче Пејоски, дипл. ел. инженер.

Врз основа на поднесените документи, Рецензентската комисија го подготви следниов

ИЗВЕШТАЈ

Кандидат: м-р Славче Пејоски, дипл. ел. инженер.

1. Биографски податоци

Славче Пејоски е роден на 1.3.1984 година во Струга. Основно училиште и природно-математичка гимназија завршил во Струга со одличен успех. Во учебната 2002/2003 се запишал на Електротехничкиот факултет во Скопје, на насоката електроника и телекомуникации. Додипломските студии ги завршил постигнувајќи највисока просечна оцена на неговата насока од 9,84. Дипломирал на 7.6.2007 година со одбраната на дипломската работа “OFDMA базирани широкопојасни мобилни системи”, под менторство на проф. д-р Венцеслав Кафециски. Во мај 2008 година се запишал на постдипломски студии на насоката телекомуникации на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје. Сите испити предвидени со наставната програма ги положил со највисока оценка 10. Магистерскиот труд со наслов “Меѓунивојска оптимизација на безжичен пренос на видео сигнали” под менторство на проф. д-р Венцеслав Кафециски го одбранил на 30.6.2010 година.

На седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии одржана во септември 2007 година, Славче Пејоски е избран за соработник - демонстратор при Институтот за телекомуникации во времетраење од две години, а договорот е продолжен во септември 2009 година за уште две години.

2. Професионална активност

2.1 Наставно-педагошка дејност

Кандидатот Славче Пејоски во изминатиот период држел аудиториски и лабораториски вежби на Институтот за телекомуникации при Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје по следниве предмети: безжични комуникации (учебна 2007/2008, 2008/2009, 2009/2010, 2010/2011), основи на телекомуникации (учебна 2008/2009, 2009/2010, 2010/2011), дигитални телекомуникации 1 (учебна 2008/2009, 2009/2010, 2010/2011), основи на дигитални телекомуникации (учебна 2007/2008, 2008/2009, 2009/2010, 2010/2011), процесирање и пренос на мултимедиски сигнали (учебна 2007/2008, 2009/2010, 2010/2011), процесирање на сигнали во телекомуникациите (учебна 2007/2008), симулациони методи во телекомуникациите (учебна 2008/2009) и модулација, кодирање и процесирање на сигнали во безжични комуникации (учебна 2007/2008).

Кандидатот Славче Пејоски бил активно вклучен и во иновирање на аудиториските и лабораториските вежби по споменатите предмети. Особен придонес има дадено во креирањето на нови лабораториски вежби од следниве предмети: безжични комуникации, процесирање и пренос на мултимедиски сигнали, процесирање на сигнали во телекомуникациите, а активно учествувал и во подготовката на аудиториските вежби по овие предмети. Активно учествувал и во подготовката и организацијата на испитите по предметите по кои одржувал аудиториски вежби.

2.2 Научна и стручна дејност

Кандидатот Славче Пејоски има објавено единаесет научни трудови на меѓународни и домашни конференции. Исто така, учесник е во научноистражувачки проект финансиран од Факултетот за електротехника и информациски технологии.

2.2.1 Публикувани трудови

- [1] T. Janevski, S. Pejoski, "Applicability of General Processor Sharing Model for Link and Network Dimensioning under Heavy Traffic Load" 53th *ETRA Conference*, Vrnjačka Banja, Serbia, June 9-15, 2009.

Во овој труд е анализирано подрачјето на кое може да се применува моделот за еластичен сообраќај кој се базира на General Processor Sharing (GPS) и неговите проширувања. Преку симулација е утврдено колку GPS - моделот е прецизен за различни услови во линковите како: различна големина на баферите во линковите, различни стратегии за управување со баферите во линковите, различни веројатности за грешка во линковите и различно доцнење. Утврдено е дека применливоста на моделот зависи од големината на баферите и од производот опсег-доцнење.

- [2] О. Огненоски, Ф. Шаревски, С. Пејоски, Т. Јаневски, “Модул за контрола на пристап базиран на генетски алгоритми”, *IX национална конференција со меѓународно учество, ЕТАИ 2009*, Охрид, Македонија, 16-29 септември, 2009.

Овој труд предлага модул за контрола на пристап базиран на генетски алгоритам наменет за интелегентно доделување на системските ресурси. Функционалноста на модулот е тестирана кај брзо наидување на корисници во две апстрактни технологии со голем и мал системски капацитет. Претпоставени се три типа на сервиси кои системот со фиксен капацитет ги опслужува. Перформансите на модулот се споредени со класичниот модул за контрола на пристап до системски ресурси за двете технологии. Резултатите покажуваат дека имплементацијата на типот на модул за контрола на пристап зависи од системскиот капацитет на технологијата. Се предлага дизајн на контролата на пристап кај систем чиј капацитет може да се искористи за преземање на корисници од преоптоварени системи.

- [3] С. Пејоски, Б. Поповски, “Анализа на динамички сообраќаен grooming во WDM - мрежа со користење на генерички граф - модел”, *IX национална конференција со меѓународно учество, ЕТАИ 2009*, Охрид, Македонија, 16-29 септември, 2009.

Во овој труд се анализира динамички сообраќаен grooming во мрежа со оптички јазли. Прво се разгледани постојните модели за претставување на оптичките јазли и изложени се главните предизвици при организирање на сообраќајот во оптичката мрежа. Изложени се постапки за одбирање на оптимална рута наречени операции. Разгледана е една стратегија (подредување на операциите) за оптимално рутирање и grooming наречена minTHV (minimum traffic hops on the virtual topology) која е добро дефинирана во првите два степенa, но не и во третиот степен. Во трудот за првпат е анализирано влијанието на недефинираниот дел и врз основа на анализата предложено е додефинирање. Добиените резултати покажуваат значајни подобрувања во однос на субоптималниот случај.

- [4] С. Пејоски, В. Кафециски, “Безжичен пренос на видеосигнали отпорен на грешки”, *IX национална конференција со меѓународно учество, ЕТАИ 2009*, Охрид, Македонија, 16-29 септември, 2009.

Во овој труд е разгледан безжичен пренос на видеосигнали во реално време, отпорен на грешки, во услови кога предавателот има информација за состојбата на каналот. Направена е меѓунивојска оптимизација на поведението по однос на различни параметри за систем во кој има ограничувања по однос на доцнењето и средната предавателна моќност. Анализирано е поединечното влијание на промената на кодната брзина на каналското кодирање, модулациската постапка и предавателната моќност врз квалитетот на пренесениот видеосигнал. Добиените резултати покажуваат дека најголемо влијание врз поведението има променливата модулациска постапка, па врз база на тоа се предложени два алгоритми за оптимално искористување на ресурсите.

- [5] S. Pejowski, V. Kafedziski, “Video transmission on slowly fading channels using diversity”, *17th Telecommunications Forum TELFOR 2009*, Belgrade, Serbia, November 24-26, 2009, pp. 307-310.

Во овој труд е извршена анализа на влијанието на расположливиот диверзитет во систем со фединг врз квалитетот на пренесениот видеосигнал. Анализирани се Рејлиеви канали во кои времето на кохеренција во каналот е помало од времетраењето на преносот на една видео

рамка. Влијанието на каналските грешки е земено преку веројатноста на испад. Извршена е симулациска проценка на квалитетот на пренесениот видеосигнал за различен ред на диверзитет во зависност од бројот на расположливи симболи и во зависност од односот сигнал - шум. Утврдено е дека со пораст на искористениот ред на диверзитет расте добивката во поглед на квалитетот на пренесениот видеосигнал.

- [6] S. Pejосki, V. Kafedziski, "Realizable Video Transmission Over Fading Channels with Full Channel State Information", *XLV International Scientific Conference on Information Communication and Energy Systems and Technologies ICEST 2010*, Ohrid, Macedonia, June 23-26, 2010.

Овој труд предлага нов алгоритам за пренос на видеосигнали преку безжични канали во кои времето на кохеренција е помало од траењето на видеорамката, а во предавателот постои каузална информација за состојбата во каналот. Алгоритамот се базира на меѓунивовска оптимизација, каде што во процесот на кодирање на видеосеквенцата предвид е земена веројатноста на грешка при пренос добиена како комбинација од веројатноста на пакетска грешка заради влијание на шумот и заради испад во каналот. Во алгоритамот се формираат тројки од вредности за веројатност на битска грешка, веројатност на испад и расположлив број на бити за дадена вредност на веројатноста на испад. Врз база на овие тројки се врши оптимално кодирање на видеорамката.

- [7] S. Pejосki, V. Kafedziski, "Video Transmission Over Slowly Fading Channels Using Diversity and Symbol or Power Adaptation", *XLV International Scientific Conference on Information Communication and Energy Systems and Technologies ICEST 2010*, Ohrid, Macedonia, June 23-26, 2010.

Во овој труд е предложен нов метод за пренос на видеосигнали преку безжични канали. базиран на меѓунивовска оптимизација која го максимизира квалитетот на пренесениот видеосигнал. Методот го искористува расположливиот диверзитет во каналот и врши оптимално доделување на бројот на симболи искористени за пренос на различни видеопакети. Влијанието на каналските грешки е земено преку веројатноста на испад. Слична оптимизациска процедура е направена и за оптимизирање на доделената моќност на секој од видео пакетите. Со помош на симулации направена е споредба на методот со веќе постојни алгоритми за максимизација на квалитетот на пренесениот видеосигнал.

- [8] V. Kafedziski, S. Pejосki, "Optimization of Video Transmission on MIMO Channels using Outage Probability", *52nd International Symposium ELMAR 2010*, Zadar, Croatia, September 14-17, 2010.

Во овој труд е извршена анализа на пренос на видеосигнали преку MIMO - канали во кои се користат каналски кодови кои се приближуваат кон капацитетот на каналот. Направена е теоретска анализа на веројатноста на испад на MIMO - каналите, од која зависи квалитетот на пренесениот видеосигнал. Врз база на расположливиот број на бити и веројатноста на испад во MIMO - каналот, предложен е алгоритам за максимизирање на квалитетот на пренесениот видеосигнал. Во трудот е направена симулациска проценка на добивката од користењето на предложениот алгоритам во однос на еквивалентен алгоритам во SISO - канал во зависност од расположливата симболска брзина и во зависност од просечниот однос сигнал - шум.

- [9] **S. Pejосki**, V. Kafedziski, "Causal Video Transmission Over Fading Channels with Full Channel State Information", *5th European Conference on Circuits and Systems for Communications (ECCSC'10)*, Belgrade, Serbia, November 23-25, 2010.

Овој труд анализира безжичен пренос на видеосигнали во реално време низ канали во кои времето на кохеренција е пократко од времето потребно за пренос на една видеорамка и каде што предавателот ја знае состојбата на каналот во моментот на праќање на секој пакет (каузален пренос). Предложен е нов алгоритам за максимизирање на квалитетот на пренесениот видеосигнал, кој е подобрена верзија на алгоритмот од [6]. Во алгоритмот се определува густината на веројатност на бројот на бити за интервалите на кохеренција во кои состојбата на каналот не е позната, како и бројот на бити во првиот интервал, во кој таа е позната. Во трудот е дадена споредба на поведението на предложениот алгоритам со поведението на други алгоритми, како и со границата на поведение на некаузален систем.

- [10] **S. Pejосki**, V. Kafedziski, "Improved Multiuser Wireless Video Streaming by Considering Influence on Subsequent Frame", *18th Telecommunications Forum TELFOR 2010*, Belgrade, Serbia, November 23-25, 2010, pp. 942-945.

Во овој труд е развиен нов алгоритам за стриминг на повеќекориснички видеосигнали. Алгоритмот го зема предвид влијанието на идната видеорамка врз квалитетот на пренесениот видеосигнал. Имплементацијата на алгоритмот побарува промена на процедурата за подредување на видеопакетите од различните корисници преку вклучување на влијанието кое пакетот го има врз идната видеорамка во видеосеквенцата. По пат на симулација направена е проценка на подобрувањето на просечниот квалитет на пренесениот видеосигнал како резултат на користењето на алгоритмот.

- [11] **S. Pejосki**, V. Kafedziski, "Fairness in Downlink Multiuser Video Streaming for Non-equidistant Users from Base Station", *X International Conference, ETAI 2011*, Ohrid, Macedonia, September 16-20, 2011.

Во овој труд е проучено доделувањето на ресурси во повеќекориснички систем за стриминг на видеосигнали во безжична средина во која корисниците се на различно растојание од базната станица. Трудот предлага при доделување на ресурсите за пренос на податоци да се земе предвид максимизирањето на квалитетот на пренесените видеосигнали, како и фер односот кон различните корисници. Направена е теоретска анализа и предложени се повеќе алгоритми за пренос на видеосигнали кон повеќе корисници во кои се води грижа за фер однос во поглед на квалитетот на пренесените видеосигнали на различните корисници.

2.2.2 Учество во проекти:

- [1] "Заедничко кодирање на извор и канал за повеќекориснички и кооперативни телекомуникациски системи со примена кај безжичен пренос на видео", финансиран од страна на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, во периодот 1.1.2011 - 30.6.2012 година.

Овој проект е насочен кон теоретска и симулациска анализа на заедничкото кодирање на извор и на канал кај повеќекорисничките и кооперативните безжични телекомуникациски системи и примена на резултатите од анализата кај безжичен пренос на видеосигнали. Во рамките на проектот се разработуваат погодни методи за видеокодирање кои го земаат предвид познавањето на статистиката на каналот и овозможуваат подобрување на квалитетот на пренесените видеосигнали во повеќекорисничка средина како и во средина во која се користи кооперативност.

Заклучок и предлог

Од сето претходно кажано може да се заклучи дека кандидатот м-р Славче Пејоски покажал извонредни резултати, како во текот на додипломските и постдипломските студии, така и во текот на работата како демонстратор на Институтот за телекомуникации. Притоа, активно учествувал во изведувањето и осовременувањето на наставниот процес, а постигнал значајни резултати и на научноистражувачко поле објавувајќи поголем број на научни трудови на меѓународни и домашни конференции.

Врз основа на погоре кажаното и личното познавање на кандидатот, Рецензентската комисија смета дека кандидатот м-р Славче Пејоски, дипл. ел. инж., е перспективен наставно-научен кадар и со задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје да го избере во звањето помлад асистент по предметите од наставно-научната област телекомуникации.

Скопје, 24.10.2011

Рецензентска комисија,

1. Проф. д-р Венцеслав Кафеџиски, претседател, с.р.
2. Проф. д-р Лилјана Гавриловска, член, с.р.
3. Вонр.проф. д-р Зоран Хаџи Велков, член, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ „ЈАЗИКОТ, СТИЛОВИТЕ, ПОИМИТЕ И
МОТИВИТЕ ВО ТУРСКАТА ДИВАНСКА КНИЖЕВНОСТ“ ОД АВТОРОТ
Д-Р ФАДИЛ ХОЏА, ДОЦЕНТ НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ
КОНЕСКИ“ ВО СКОПЈЕ.

Во рамките на издавачката дејност на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје за 2011 година, Наставно – научниот совет на Филолошкиот факултет, на својата 12. редовна седница одржана на 21.9.2011 година, не избра за членови на Рецензентската комисија за оцена на трудот: „Јазикот, стиловите, поимите и мотивите во турската диванска книжевност“, изработен од доц. д-р Фадил Хоџа. Му благодариме на Наставно – научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје за укажаната чест и го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Ракописот „Јазикот, стиловите, поимите и мотивите во турската диванска книжевност“ на доц. д-р Фадил Хоџа претставува прв труд од оваа област напишана на македонски јазик и наменет за студентите од групата: турски немајчин јазик при Катедрата за турски јазик и книжевност.

Трудот е составен од повеќе делови кои се јасно и евидентно презентирани на дескриптивен начин, при што ги содржи следниве основни целини:

- Османско – турскиот јазик во пред Османлиската Анадолија
- Јазикот во литературата, прозата и во поезијата
- Диванската поезија и карактеристиките: општите и посебните
- Класицизмот во турската диванска поезија
- Карактеристики на турските дивански поети
- Јазикот, стиловите и мотивите во турската диванска книжевност
- Метриката во турската диванска поезија
- Неколку значајни поети од турската диванска поезија
- Значајни аспекти на периодот на лалињата

- Традиција на пишување на калиграфски писма во Османската држава
- Жени-поети во диванската книжевност
- Заклучок
- Користена литература

Заклучок и предлог

Трудот **Јазикот, стилите, поимите и мотивите во Турската Диванска книжевност**“ на доц. д-р Фадил Хоџа преставува прв обид за печатење на учебник за студентите од Катедрата за турски јазик и книжевност на кои турскиот јазик не им е мајчин јазик.

Имено, горенаведениот наставник веќе неколку години наназад ги предава предметите: стара турска книжевност и класична – диванска турска книжевност за студентите на кои турскиот јазик не им е мајчин јазик. Поради немање на литература од оваа област на Македонски јазик, студентите се соочуваа со тешкотии при студирањето на овие предмети.

Земајќи го предвид овој факт, на мнение сме дека печатаењето на овој труд – учебник ќе придонесе за полесно и за поуспешно совладување на градивото на овој предмет од страна на студентите, како и во самиот развој на турколошките студии во Македонија, а воедно ќе придонесе и во збогатувањето на изучувањето и на истражувањата на ориенталните книжевности, вклучително и на турската книжевност воопшто.

20.10.2011, Скопје

Рецензенти

Доц. д-р Севин Алил, с.р.

Доц. д-р Назим Ибрахим, с.р.

РЕФЕРАТ

**ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА
ВО НАУЧНАТА ОБЛАСТ ТЕРМОТЕХНИКА И ТЕРМОЕНЕРГЕТИКА НА
МАШИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ**

Наставно-научниот совет на Машинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на својата редовна седница одржана на 22.IX 2011 година, со одлука бр. 02-2416/1 не определи за членови на Рецензентската комисија за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања во научната област термотехника и термо-енергетика.

На распишаниот конкурс за избор на наставник, во весникот „Дневник“ од 27.VIII 2011 година, се пријави кандидатот д-р Филип Мојсовски, дипл. маш. инж., асистент на Машинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Врз основа на прегледот и анализата на доставената конкурсна документација, како и од личното познавање на кандидатот, Рецензентската комисија го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Биографски податоци, образование и професионален развој

Кандидатот д-р Филип Мојсовски е роден на 17.VII 1975 година во Скопје. Средно образование завршил во УСО „Раде Јовчевски-Корчагин“ во Скопје, со одличен успех.

На Машинскиот факултет во Скопје, Институт за термотехника и термоенергетика, дипломирал во 1999 со вкупен просек 8,65. Тринаесетте испити на Институтот за термотехника и термоенергетика ги положил со просек 9,3. Дипломската работа „Системи за напојување кај моторите“ ја одбрал со оценка 10.

Постдипломските студии ги завршил на Машинскиот факултет во Скопје. Магистерската работа „Психрометричка анализа на термичките процеси што користат влажен воздух“ успешно ја одбрал во 2002 година.

За време на постдипломските студии бил стипендист на Министерството за наука на Република Македонија.

Како стипендист на Научната фондација на Република Словенија, есента 2001 година престојувал месец дена на Машинскиот факултет во Љубљана, во Лабо-раторијата за ладилна техника, под менторство на проф. Алојз Поредош, првиот човек на термиката во Словенија.

Во 2001, 2003, 2004 и два пати во 2005 година престојувал во Германија, со посета на повеќе фирми, а во 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2010 и 2011 година во Словенија, на Машинскиот факултет во Љубљана.

Во 2000 година се вработил на Машинскиот факултет во Скопје, како стручен соработник, при Институтот за термотехника и термоенергетика.

Во 2003 година бил избран во соработничко звање-асистент во научната област што ја покрива Институтот за термотехника и термоенергетика, а во 2005 и 2008 година бил реизбран во истото звање.

Ф. Мојсовски учествувал во реализацијата на три домашни и два меѓународни научноистражувачки проекти.

Дел од времето, тој го посветил и на апликативната соработка со стопанството.

Кандидатот е коавтор на еден учебник и автор на две учебни помагала.

Ф. Мојсовски објавил 9 самостојни статии и 16 заеднички статии со термичари од Македонија и Словенија.

Докторската дисертација со наслов „Анализа на нивото на влагата во психро-метрички термички процеси“ успешно ја одбрал на Машинскиот факултет при Уни-верзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во 2007 година.

Ф. Мојсовски остварил повеќе значајни студиски престои во Словенија и Германија:

2001	1 месец, Машински факултет - Љубљана, Словенија
2001	1 недела, Фирми Biral, Wilo - Франкфурт, Германија
2002	1 недела, Машински факултет - Љубљана, Советување-Добрина, Словенија
2003	1 недела, Машински факултет, Љубљана, Словенија
2003	2 недели, Фирми GSM Invest, Jotul - Франкфурт, Германија
2004	1 недела, Фирма Rapex - Франкфурт, Германија
2004	1 недела, Машински факултет - Љубљана, Словенија
2005	1 недела, Фирми GSM Invest, Jotul - Франкфурт, Германија
2005	1 недела, Фирми Opel - Франкфурт, Германија
2005	1 недела, Машински факултет - Љубљана, Словенија
2010	1 недела, Машински факултет - Љубљана, Словенија
2011	1 недела, Машински факултет - Љубљана, Словенија

Член е на Извршниот одбор на Здружението на термичарите на Република Македонија и уредник на списанието на здружението „Информатор“.

2. Наставно-образовна дејност

Во периодот од своето вработување до денес, кандидатот Филип Мојсовски бил ангажиран во организацијата и одржувањето на вежбите по 14 предмети: термодинамика, термодинамика II, термодинамика 1, термодинамика 2, техничка термодинамика, термодинамика (Факултет за земјоделски науки и храна), пренос на топлина и маса, индустриски сушилници, проектирање на индустриски сушилници, сушилници, управување на топлински системи, топлиноизменувачи, енергетика и екологија, применета психрометрија.

Тој учествувал и во подготовката и реализацијата на теренската настава, а соработувал и со дипломците при изработка на нивните дипломски задачи.

Коавтор е на универзитетскиот учебник „Применета психрометрија“, а автор на универзитетското учебно помагало „Термодинамика примери“, кое во својот развој имаше и две интерни изданија.

3. Научноистражувачка дејност

Филип Мојсовски бил соработник во меѓународни и домашни научноистражувачки и применето-истражувачки проекти.

Двата меѓународни билатерални проекта со термичарите од Словенија, финансирани од министерствата за наука на двете земји,

3.1. A. Poredoš, A. Mojsovski, A. Kitanovski, F. Mojsovski

Research of district cooling in different climatic conditions,

3.2. A. Poredoš, A. Mojsovski, B. Cerkenik, F. Mojsovski,

Research of district cooling in different climatic conditions-II phase,

му овозможија на кандидатот редовни престои на Факултетот во Љубљана, во периодот на нивната реализација од 2000 до 2007 година.

Трите домашни проекти финансирани од Фондот за применети истражувања при Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство на Република Македонија, од GTC (Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit) и од Министерството за образование и наука на Република Македонија,

3.3. Ѓ. Мартиновски, А. Мојсовски, Ј. Катажина-Петревска, Ф. Мојсовски

Дехидрирање на домати со примена на сончева енергија,

3.4. Ѓ. Мартиновски, А. Мојсовски, Ј. Катажина-Петревска, Г. Попсимонова, Ф.

Мојсовски, М. Спасеноска

Сончево дехидрирање и конзервирање на зеленчук,

3.5. А. Мојсовски, Ѓ. Мартиновски, Ф. Мојсовски, Р. Јандревски

Сушење на земјоделски производи на ниски температури,

му обезбедија на кандидатот десетгодишно учество во истражувања од областа на сушењето на храна, заедно со колегите од Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје.

Кандидатот д-р Филип Мојсовски, како автор и коавтор, активно учествувал во изработката на следниве научни и стручни трудови.

- 3.6. А. Мојсовски, Ф. Мојсовски (1999). Сушење со високотемпературна гасна смеса, Зборник на трудови на Машински факултет-Скопје, 18/1-2, стр. 69-74, Скопје.
- 3.7. Д. Битраковски, Ф. Мојсовски (2000). Барани параметри во процесот на сушење на храна со примена на топлинска пумпа, Зборник на трудови на Машински факултет, 19/1, стр. 63-67, Скопје.
- 3.8. Ѓ. Мартиновски, А. Мојсовски, Ј. Катажина-Петревска, Ф. Мојсовски (2000). Дехидрирање на домати со примена на сончева енергија, Зборник на трудови, XXV средба „Факултет-стопанство 2000“, стр. 101-106, Земјоделски факултет, Скопје.
- 3.9 А. Мојсовски, Ѓ. Мартиновски, Ф. Мојсовски (2000). Технички карактеристики на фармерска сушилица за зеленчук, Зборник на трудови, XXV средба „Факултет-стопан-ство 2000“, стр. 107-111, Земјоделски факултет, Скопје.
- 3.10. Ф. Мојсовски, А. Мојсовски, Ѓ. Мартиновски, Г. Попсимонова, Ј. Катажина - Петревска (2000). Фармерска сушилица ФС 99-1, Зборник на трудови на Машински факултет-Скопје, 19/2, стр. 125-128, Скопје.
- 3.11. Ф. Мојсовски (2001). Термичка удобност во автомобилите, Материјали „ДТРМ ‘01“ Осмо советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, стр. 105 - 113, Охрид.
- 3.12. А. Мојсовски, Ѓ. Мартиновски, Ф. Мојсовски (2001). Сушење со енергија од сонцето, Материјали „ДТРМ ‘01“, Осмо советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, стр. 11 - 20, Охрид.
- 3.13. Ф. Мојсовски (2002). Термичка удобност кај автобусите, Зборник на трудови на Машински факултет - Скопје, 20/2, стр. 91-94, Скопје.
- 3.14. Ѓ. Мартиновски, А. Мојсовски, Ј. Катажина-Петревска, Г. Попсимонова, Ф. Мојсовски (2002). Воведување на фармерска сушилица што користи енергија од сонцето за сушење на зеленчук и овошје во Македонија, Прв симпозиум за хортикултура, Охрид.
- 3.15. F. Mojsovski, V. Mijakovski (2002). Refrigeration equipment and system in dairy plant "Mlekara" - Bitola, Zbornik VI. posvetovanja "Hlajenje v industriji", str. 51-56, Dobrna, Slovenija.
- 3.16. Ф. Мојсовски, П. Аврамовски (2004). Алтернативни енергетски извори, Материјали „ДТРМ ‘04“, Деветто советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, стр.67-73, Битола.
- 3.17. А. Мојсовски, Ѓ. Мартиновски, Ф. Мојсовски, Р. Јандревски (2004). Сушење на земјоделски производи, Материјали „ДТРМ ‘04“, Деветто советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, стр. 76 - 84, Битола.
- 3.18. Ф. Мојсовски (2004). Контрола на влажноста на воздухот, Материјали „ДТРМ ‘04“, Деветто советување на термичарите на Република Македонија, стр. 95 - 108, Битола.
- 3.19. F. Mojsovski, A. Mojsovski, A. Poredoš (2005). Parameters required in the analysis of possibilities for introducing a district cooling system in Skopje, VIII Expert Conference "Production and distribution in district energy supply", p. 111 - 116, Portorož, Slovenija.
- 3.20. Ф. Мојсовски, П. Аврамовски (2006). „Алтернативни енергетски извори - искуства“, Материјали „ДТРМ ‘06“, Десетто советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, с. 47-51, Битола.
- 3.21. Ф. Мојсовски, А. Мојсовски, Ѓ. Мартиновски, (2006). „Сушење на ниски температури“, Материјали „ДТРМ ‘06“, Десетто советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, с. 53-62, Битола.
- 3.22. Ф. Мојсовски (2006). „Овлажувачи“, Материјали „ДТРМ ‘06“, Десетто советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, с. 72-82, Битола.
- 3.23. Ф. Мојсовски, П. Аврамовски (2008). „Алтернативни извори на енергија-пилот проект Еколошка кука“, Материјали „ДТРМ ‘08“ Единаесетто советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, с. 45-54, Битола.
- 3.24. Ф.Мојсовски, А.Томовски (2008). Производство на топлинска и електрична енергија од градска отпадна вода во Куманово, Материјали „ДТРМ ‘08“, Единаесетто советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, с. 67-74, Битола.
- 3.25. Ф. Мојсовски (2008). „Улога на влагата во термичката удобност на човекот“, Материјали „ДТРМ ‘08“, Единаесетто советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, с. 75-85, Битола.

- 3.26. F. Mojsovski (2008). Humidity level in psychrometric processes, *Mechanical Engineering-Scientific Journal*, Faculty of Mechanical Engineering, „SS Cyril and Methodius” University, Vol. 27, No. 2, p.23-30, Skopje,
- 3.27. F. Mojsovski (2010). Prediction of moist air specific enthalpy, *Mechanical Engineering - Scientific Journal*, Faculty of Mechanical Engineering, „SS. Cyril and Methodius” University, Vol. 29, No. 1, p. 19-23, Skopje.
- 3.28. Ф. Мојсовски (2010). Услови на сушење во сушилници за овошје, Материјали „ДТРМ ‘10“, Дванаесетто советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, с. 63-71, Битола.
- 3.29. А. Томовски, Ф. Мојсовски (2010). Енергетско економски потенцијал на свињарска фарма од 10000 грла, Материјали „ДТРМ ‘10“, Дванаесетто советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, с. 82-90, Битола
- 3.30. F. Mojsovski (2011). Psychrometric approach in drying processes, *Mechanical Engineering-Scientific Journal*, Faculty of Mechanical Engineering, „SS. Cyril and Methodius” University, Vol. 30, No. 1, Skopje.

4. Стручно-апликативна дејност

Филип Мојсовски бил соработник на два меѓународни стручни проекта:

- 4.1. A. Mojsovski, I.Mijakovski, F.Mojsovski, V.Mijakovski (2002-2003). , Main project for heating and ventilating systems for Forensic Laboratory-Priština.
- 4.2. A. Mojsovski, I.Mijakovski, F.Mojsovski, V.Mijakovski (2005-2006). Al Kut Water Project-Republic of Iraq, Main projects for heating, ventilating and cooling systems,

и автор или соработник на домашни стручни проекти:

- 4.3. М. Шаревски, М. Серефимов, А. Мојсовски, Ф. Мојсовски (1999). Компресорска станица, Главен проект за компресорска станица во Цементарница „Усје” А.Д., Скопје.
- 4.4. А. Мојсовски, Ф. Мојсовски (2006). Технички извештај за извршена контрола на состојбата на внатрешниот воздух, Скопје.
- 4.5. Ф. Мојсовски (2006). Главен машински проект за греење на фамилијарна кука - Туцарови, Скопје.
- 4.6. А. Мојсовски, Ф. Мојсовски (2007). Сушење на тутун - Технички извештај за судско вештачење во Тутунскиот комбинат во Прилеп, Скопје.
- 4.7. Ф. Мојсовски (2008). Идеен и главен проект за вентилација на дискотека во хотелот „Сан Нико” во Пробиштип, Скопје,

Првиот меѓународен проект ги опфаќа идејните и главните проекти за климатизација на објектот Forensic Laboratory во Приштина.

Вториот меѓународен проект ги содржи идејните и главните проекти за греење, вентилација и ладење на шест објекти во склоп на две пречистителни станици за речна вода, Al Kut Water Project, во Ирак.

Учествувал во изработка на проекти (греење, вентилација) за контрола на термичката удобност во станбен простор и во автомобили, мерења во експериментална инсталација за користење на ветерници и фотонапонски сончеви панели, проверка на термотехничките карактеристики и влијанието на околината од најголемиот погон во Македонија за производство на електрична енергија од градска отпадна вода, изработка на проектна документација за првата прототипна сушилница за храна во Македонија што користи енергија од Сонцето и за нејзината подобрена конструкција, изработка на Технички извештај за судско вештачење (сушење на тутун).

Во последните девет години е редовен соработник и во проектот на Машинскиот факултет за оценување на техничките карактеристики на моторните возила.

Краток осврт кон некои од трудовите

Трудовите на кандидатот Филип Мојсовски, според содржината, главно обработуваат проблематика од областа на термотехниката и термоенергетиката.

Во трудот 3.10. е објавена конструкцијата на прототипната фармерска сушилница за храна ФС-99-1, која со години е успешно усовршувана, за што се дадени податоци и во докторската дисертација на кандидатот.

Трудовите 3.11. и 3.13. се единствените статии објавени кај нас за термичката удобност во превозните средства.

Трудот 3.15. ги анализира термодинамичките карактеристики на термичката инсталација во индустриски погон за производство на млеко и млечни производи. Овој труд доби забележително внимание на собирот во Словенија. Имено, корицата на зборникот на трудовите од собирот во Добра е илустрирана со функционалната шема од трудот.

Предмет на истражување во трудот 3.16. се можностите за проектирање и изградба на алтернативни енергетски извори на специфични локации во Македонија. Објавени се резултатите од испитувањата на првата експерименталната постројка за користење на енергијата од ветерот и од Сонцето, поставена во нашата држава. Авторите ги резимираат предизвиците и практиката во решавањето на проблемот на користење на ветерници и фотонапонски панели. Финансирана од Македонски телекомуникации, лоцирана во Лазарополе, експерименталната постројка ги обезбеди првите сопствени искуства на термичарите кај нас, во оваа област.

Трудот 3.17. произлегува од активноста на научноистражувачкиот проект „Сушење на земјоделски производи на ниски температури“ и претставува обид да се одредат условите на сушење на жита, зеленчук и овошје со помош на енергија од Сонцето. Истражуван е процесот на пренос на топлина со природна конвекција, во сушилница од сопствена конструкција. Собраните податоци од неколкугодишната работа на сушилници, поставени на осум локации во државата, ја оформија првата база на податоци за сушење на храна, објавена во Македонија.

Во трудот 3.18 е применет психрометрискиот приод во одредувањето на квалитетот на овлажувачите на воздух. Анализирана е појавата на невидлива и видлива магла кај овлажувачите со водена пара и етапите на апсорпција на водената пара во воздухот, како предуслов за правилно проектиран и применет елемент за овлажување.

Трудот 3.19. ги содржи резултатите од анализата на можноста за воведување на далечинско ладење во Скопје, кои кандидатот ги изложи на експертскиот собир во Порторож, Словенија.

Улогата на нивото на влагата во влажниот воздух е истражувана во трудовите 3.25. и 3.26.

Трудот 3.25. е посветен на истакнување на влијанието на влагата врз термичката удобност на човекот во различни фази од неговата активност.

Докторската дисертација на кандидатот претставува висококвалитетен и оригинален научен труд, кој дава значителен научен придонес во областа на термотехниката и термоенергетиката. Обработката на метеоролошките податоци во климатски криви и обемните експериментирања на терен со сушилници од неколку конструкции ѝ даваат посебна вредност на дисертацијата. При тоа е анализирана сложена, повеќедисциплинарна материја, со практично значење за термичката и земјоделските науки.

Нивото на влагата во влажниот воздух, како критериум за оценување на состојбата на воздухот, е следено во два типични психрометриски процеса, менувањето на состојбата на воздухот над одредена територија и во процесот на сушење, во трудот 3.26. Во овој оригинален научен труд се објавени: (1) климатската крива на градот Скопје за летниот период, (2) резултати од истражувањето на нивото на влагата при сушењето на домати и малини.

Трудот 3.27. се однесува на климатските криви. Во овој оригинален научен труд е објавена новата климатска крива на Скопје, подготвена по најновиот приод на термичарите од Соединетите Американски Држави.

Трудот 3.30. изнесува резултати кои произлегуваат од продолжувањето на активноста за решавање на проблематиката обработувана во докторската дисертација на Ф. Мојсовски. Психрометрискиот пристап со примена на локални и сезонски климатски криви и почитување на температурните амплитуди што воозможуваат квалитетен сушен производ се основа на постапката што е предложена и со повеќесезонски експерименти на терен проверена за сушење на зеленчук и овошје. Во овој оригинален научен труд се објавени резултати од примерите на сушење на домати и малини.

Стручните трудови 4.1 - 4.7. претставуваат продолжување на повеќегодишната активност на кандидатот, како реализатор на повеќе проекти во соработката со стопанството.

Од анализата на трудовите може да се заклучи дека кандидатот многу успешно навлегол во научноистражувачката дејност, со посебен афинитет кон применетата психометрија.

Заклучок и предлог

Врз основа на изложеното, како и од личното познавање на кандидатот, заклучивме дека Филип Мојсовски, за десетте години работа на Машинскиот факултет во Скопје, постигнал битни резултати во наставно-педагошката, научноистражувачката и апликативната работа и успешно се развива во педагошки и научен работник.

Комисијата ги оценува неговите бројни трудови како квалитетни и многу значајни за областа во која конкурира.

Земајќи го предвид и исполнувањето на критериумите од Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Рецензентската комисија има чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Машинскиот факултет во Скопје, кандидатот д-р Филип Мојсовски, да биде избран во наставно-научното звање доцент во научната област термотехника и термоенергетика.

Рецензентска комисија

29. 09. 2011

1. Проф. д-р Марко Серафимов,
Машински факултет-Скопје (во пензија), с.р.
2. Проф. д-р Славе Арменски,
Машински факултет-Скопје, с.р.
3. Проф. д-р Алојз Поредош,
Машински факултет-Љубљана, с.р.

ОБРАЗЕЦ
 КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
 НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Филип Александар Мојсовски
 Институција: Машински факултет - Скопје
 Научна област: термотехника и термоенергетика

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1	Термодинамика (ПТИ) (2+2), летен 2007/08, 2008/09, 2009/10, 2010/11	3,6
2	Термодинамика II (ТТ) (2+2), зимски 2000/01, 2001/02, 2002/03, 2003/04, 2004/05, 2005/06	5,4
3	Термодинамика I (ТТ, АФИ, ЕЕ) (3+3), зимски 2008/09, 2009/10, 2010/11	4,05
4	Термодинамика 2 (ТИ) (3+3), летен 2005/06, 2006/07, 2007/08, 2008/09, 2009/10, 2010/11	8,1
5	Техничка термодинамика (ПИ, ТМЛ, МЗКИ, МВ, МХТ) (2+2), зимски 2008/09, 2009/10, 2010/11	2,7
6	Термодинамика , Факултет за земјоделски науки и храна (ЗТ) (2+1), зимски 2001/02	0,45
7	Пренос на топлина и маса (-, ТИ) (2+2), летен 2001/02, 2002/03, 2003/04, 2004/05, 2005/06, 2006/07, 2007/08, 2008/09, 2009/10, 2010/11	9
8	Применета психрометрија (ПТИ) (2+2), зимски 2005/06, 2006/07, 2007/08, 2008/09, 2009/10, 2010/11	5,4
9	Индустриски сушилници (-, ТИ) (2+2), 2001/02, 2002/03, 2003/04, 2004/05, 2005/06, 2006/07, 2007/08, 2008/09, 2010/11	8,1
10	Енергетика и екологија (-, ЕЕ) (2+2), летен 2001/02, 2002/03, 2003/04, 2004/05, 2005/06, 2006/07, 2007/08; зимски 2007/08, 2008/09, 2009/10, 2010/11	9,9
11	Сушилници (ПТИ) (2+2), зимски 2008/09, 2009/10, 2010/11	2,7
12	Топлиноизменувачи (ПТИ) (2+2), зимски 2007/08, 2009/10	1,8
13	Управување на топлински системи (ТТ) (3+1), зимски 2002/03	0,45
14	Проектирање на индустриски сушилници (ТИ) (1+3), зимски 2000/01, 2002/03, 2003/04, 2004/05, 2005/06, 2006/07, 2007/08, 2008/09	10,8
15	Консултации со студенти, термодинамика (100), термодинамика II (133), термодинамика I (172), термодинамика 2 (118), техничка термодинамика (339), термодинамика ФЗНХ (19), пренос на топлина и маса (183), применета психрометрија (90), индустриски сушилници (142), енергетика и екологија (122), сушилници (40), топиноизменувачи (15), управување на топлински системи (5), проектирање на индустриски сушилници (70) Вкупно: 1548 студенти	3,096
16	Член на комисија за оцена или одбрана на дипломска работа (12)	1,2
17	Позитивно рецензиран универзитетски учебник, "Применета психрометрија" (коавтор)	6

18	Позитивно рецензирана збирка на задачи, "Термодинамика" (автор)	4
19	Интерна скрипта од вежби, "Термодинамика-примери"	3
Вкупно		89,7

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	"Research of district cooling in different climatic conditions", Intergovernmental Science and Technology Cooperation Programme, Slovenia-Macedonia, (1999-2000) (меѓународен проект-учесник)	5
2	"Конзервирање на домати во мини сушилници со искористување на сончева енергија", Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство на Република Македонија, (1999-2000) (национален проект-учесник)	3
3	А. Мојсовски, Ф. Мојсовски, "Сушење со високотемпературна гасна смеса", Зборник на трудови на Машински факултет, Скопје (1999)	1,8
4	Ф. Мојсовски, А. Мојсовски, Ѓ. Мартиновски, Г. Поп-симонова, Ј. Катажина-Петревска, "Фармерска су-шилница ФС 99-1", Зборник на трудови на Машински факултет, Скопје (2000)	1,2
5	А. Мојсовски, Ѓ. Мартиновски, Ф. Мојсовски, "Технички карактеристики на фармерска сушилница за зеленчук", Зборник на трудови од XXV средба "Факултет-стопанство 2000", Скопје (2000)	1,6
6	Ѓ. Мартиновски, А. Мојсовски, Ј. Катажина-Петре-вска, Ф. Мојсовски, "Дехидрирање на домати со примена на сончева енергија", Зборник на трудови од XXV средба "Факултет-стопанство 2000", Скопје (2000)	1,2
7	Ф. Мојсовски, Д. Битраковски, "Барани параметри во процесот на сушење на храна со примена на топлинска пумпа", Зборник на трудови на Машински факултет, Скопје (2000)	1,8
8	Ф. Мојсовски, "Термичка удобност во автомобилите", Зборник на трудови од Осмото советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, Охрид (2001)	2
9	А. Мојсовски, Ѓ. Мартиновски, Ф. Мојсовски, "Сушење со енергија од сонцето", Зборник на трудови од Осмото советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, Охрид (2001)	1,6
10	"Сончево дехидрирање и конзервирање на зеленчук", GTZ-Скопје (Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit GmbH) (2002) (национален проект-учесник)	3
11	F. Mojsovski, V. Mijakovski, "Refrigeration equipment and system in dairy plant Mlekara-Bitola", Proceedings of the VI meeting "Cooling in industry", Dobrna, Slovenia (2002)	1,8
12	Ѓ. Мартиновски, А. Мојсовски, Ј. Катажина-Пет-ревска, Ф. Мојсовски, "Воведување на фармерска сушилница што користи енергија од сонцето за сушење на зеленчук и овошје во Македонија", Зборник на трудови од Првиот симпозиум за хортикултура, Охрид (2002)	1,2
13	Ф. Мојсовски, "Термичка удобност кај автобусите", Зборник на трудови на Машински факултет, Скопје (2002)	2
14	"Сушење на земјоделски производи на ниски температури", Министерство за образование и наука на Република Македонија, (2003-2006) (национален проект-учесник)	3

15	"Research of district cooling in different climatic conditions-second phase", Intergovernmental Science and Technology Cooperation Programme, Slovenia-Macedonia, (2004-2005) (меѓународен проект-учесник)	5
16	Ф. Мојсовски, "Контрола на влажноста на воздухот", Зборник на трудови од Деветтото советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, Битола (2004)	2
17	Ф. Мојсовски, П. Аврамовски, "Алтернативни енергетски извори", Зборник на трудови од Деветтото советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, Битола (2004)	1,8
18	F. Mojsovski, A. Mojsovski, A. Poredoš, "Parameters required in the analysis of possibilities for introducing a district cooling system in Skopje", Proceedings of the VIII Expert Conference "Production and distribution in district energy supply", Portorož, Slovenia (2005)	3,2
19	Ф. Мојсовски, "Овлажувачи", Зборник на трудови од Десеттото советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, Битола (2006)	2
20	Ф. Мојсовски, А. Мојсовски, Ѓ. Мартиновски, "Сушење на ниски температури", Зборник на трудови од Десеттото советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, Битола (2006)	1,8
21	Ф. Мојсовски, П. Аврамовски, "Алтернативни енергетски извори-искуства", Зборник на трудови од Десеттото советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, Битола (2006)	1,8
22	F. Mojsovski, "Humidity level in psychrometric processes", Mechanical Engineering-Scientific Journal, Vol. 27, No. 2, (2008)	4
23	Ф. Мојсовски, "Улога на влагата во термичката удобност на човекот", Зборник на трудови од Единаесеттото советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, Битола (2008)	2
24	Ф. Мојсовски, А. Томовски, "Производство на топлинска и електрична енергија од градска отпадна вода во Куманово", Зборник на трудови од Единаесеттото советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, Битола (2008)	2
25	Ф. Мојсовски, П. Аврамовски, "Алтернативни извори на енергија-пилотпроект, Еколошка куќа", Зборник на трудови од Единаесеттото советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, Битола (2008)	1,8
26	F. Mojsovski, "Prediction of moist air specific enthalpy", Mechanical Engineering-Scientific Journal, Vol. 29, No. 1, (2010)	4
27	Ф. Мојсовски, "Услови на сушење во сушилници за овошје", Зборник на трудови од Дванаесеттото советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, Битола (2010)	2
28	А. Томовски, Ф. Мојсовски, "Енергетско економски потенцијал на свињарска фарма од 1000 грла", Зборник на трудови од Дванаесеттото советување на Друштвото на термичарите на Република Македонија, Битола (2010)	2
29	F. Mojsovski, "Psychrometric approach in drying processes", Mechanical Engineering-Scientific Journal, Vol. 30, No.1 (2011)	4
Вкупно		69,6

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	М. Шаревски, М. Серафимов, А. Мојсовски, Ф. Мојсовски, Главен проект за компресорска станица во Цементарница "Усје" А.Д., Скопје, (1999) (главен проект)	2
2	А. Mojsovski, I. Mijakovski, F. Mojsovski, V. Mijakovski, Al Kut Water Project-Republic of Iraq, Main projects for heating, ventilating and cooling systems, (2005-2006) (идејни и главни проекти)	3
3	Ф. Мојсовски, Главен машински проект за греење на фамилијарна куќа-Тударови, Скопје, (2006) (главен проект)	2
4	А. Мојсовски, Ф. Мојсовски, Сушење на тутун-Технички извештај за судско вештачење, (2007) (технички извештај)	0,5
5	Ф. Мојсовски, Вентилација на дискотека во хотел "Сан Нико", Пробиштип, (2008) (главен проект)	4
6	Раководител на лабораторија	1
Дејности од поширок интерес		
1	Член на организациониот одбор на советувањето на Здружението на термичарите на Република Македонија (2001, 2004, 2006, 2008 и 2010)	2,5
2	Уредник на Зборник на трудови "ДТМ '08"	1
3	Уредник на Зборник на трудови "ДТМ '10"	1
4	Студиски престој во странство (12)	6
Вкупно		23

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	89,7
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	69,6
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	23,0
Вкупно	182,3

Членови на Комисијата

1. Проф. д-р Марко Серафимов,
Машински факултет-Скопје (во пензија), с.р.
2. Проф. д-р Славе Арменски,
Машински факултет-Скопје, с.р.
3. Проф. д-р Алојз Поредош,
Машински факултет-Љубљана, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
 „ПОВРЗАНОСТ НА ГЕНЕТСКАТА ДИСТАНЦА СО ХЕТЕРОЗИСОТ ЗА ПРИНОС
 НА СЕМЕ КАЈ МАСЛОДАЈНАТА РЕПКА (*Brassica napus* L.)“,
 ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р МИРЈАНА ЈАНКУЛОВСКА, ПРИЈАВЕНА НА
 ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ И ХРАНА ВО СКОПЈЕ

Со одлука бр. 02-1782/9 на Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, донесена на XXXII седница одржана на 21.9.2011 година, формирана е Комисија за преглед и оцена на докторската дисертација под наслов **Поврзаност на генетската дистанца со хетерозисот за принос на семе кај маслодајната репка (*Brassica napus* L.)**, пријавена и изработена од м-р Мирјана Јанкуловска, асистент на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје. Комисијата во состав: д-р Соња Ивановска, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, д-р Цане Стојковски, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, д-р Љупчо Јанкулоски, доцент на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, д-р Ана Марјановиќ-Јеромела, виш научен соработник на Институтот за поделство и грединарство од Нови Сад, Србија и д-р Зоран Димов, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, ја прегледа гореспоменатата докторска дисертација и го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација под наслов **Поврзаност на генетската дистанца со хетерозисот за принос на семе кај маслодајната репка (*Brassica napus* L.)**, изработена од м-р Мирјана Јанкуловска, е напишана на 145 страници со вообичаен проред. Текстот е поделен во 7 поглавја, и тоа: Вовед, Цели на истражувањето, Преглед на литературата, Материјал и методи, Резултати со дискусија, Заклучоци и Литература. Во неа се вклучени 15 табели и 35 графикони.

Во **Воведот** се истакнува важноста на маслодајната репка за земјоделското производство и потребата од создавање и одгледување хибриди од оваа култура. Наведени се ограничувањата при создавањето хибриди, како и на потребата од користење молекуларни маркери за утврдување на генетската дивергентност на генотиповите кои би се употребувале за вкрстување. Укажано е на фактот дека молекуларните техники за детектирање на ДНК-полиморфизмот сè повеќе се употребуваат за карактеризација на гермплазма која би се користела за селекција на посакуваните својства. Назначено е дека со ваков пристап се зголемува можноста за предвидување на хетеротичниот ефект преку одбирање најдивергентни родители. Се истакнува дека хибридно потомство, добиено од генетски дивергентни родители, експресира висок хетеротичен ефект за приносот на семе и останатите квантитативни својства.

Целите на истражување на докторската дисертација се прецизно дефинирани и опфаќаат: анализа на генетската дистанца на испитуваните

генотипови маслодајна репка со помош на SSR и морфолошки маркери, создавање хибридно потомство од маслодајна репка преку дијалелно вкрстување на генотиповите вклучени во испитувањата, кластер-анализа на квантитативните својства кај родителите и нивното хибридно потомство, утврдување на влијанието на испитуваните својства врз варијабилноста на родителските и хибридниот генотипови преку анализа на главните компоненти (PCA), одредување на општата (ОКС) и специфичната (СКС) комбинациска способност на родителските генотипови и крстоските, одредување на начинот на наследување на испитуваните квантитативни својства, раздвојување на генетската варијанса на својствата на нејзините составни компоненти, добивање информација за ефектот на гените врз наследувањето на својствата, утврдување на хетеротичниот ефект за приносот на семе и останатите квантитативни својства и одредување на поврзаноста помеѓу генетската дистанца на родителите и хетерозисот за принос на семе кај нивното хибридно потомство.

Во поглавјето **Преглед на литературата** се изнесени информации за еволуцијата и генетската варијабилност на маслодајната репка, потребата од зголемување на генофондот, користењето на молекуларните маркери за оценување на генетската дивергентност на постојната гермплазма, дијалелните анализи и можноста за предвидување на хетеротичниот ефект кај хибридниот комбинации. Преку цитирање на бројни странски автори, изнесени се начините на кои е добиен постојниот генофонд од маслодајна репка, наведени се начините за одредување на генетската варијабилност и укажано е на потребата од користење молекуларни маркери за таа цел. Претставени се кластер-анализата и анализата на главните компоненти како техники за издвојување на постојните генотипови врз основа на квантитативните својства и укажано е на можноста за користење на овие анализи за намалување на бројот на родителски генотипови кои ќе се користат за вкрстување. Направен е преглед на молекуларните маркери кои се користеле и се користат за анализа на генетскиот диверзитет кај маслодајната репка, со посебен осврт на SSR-маркерите. Даден е осврт на можностите за искористување на хетеротичниот ефект кај маслодајната репка, како и на важноста од одредување на комбинациската способност на родителите кои се употребуваат за вкрстување, начинот на наследување на својствата и ефектот на гените кои учествуваат во нивното наследување. Прикажани се бројни студии во кои е одредуван хетерозисот кај маслодајната репка и неговата поврзаност со генетската дистанца.

Во поглавјето **Материјал и методи** се презентирани генотиповите маслодајна репка кои се користени за вкрстување и на кои се извршени анализите со SSR-маркери. Опишани се условите на одгледување и начинот на вкрстување и одредување на квантитативните својства.

Кластер-анализата и анализата на главните компоненти е извршена со помош на додатокот x1stat на MS Excel програмата. Кластерите се формирани врз база на Еуклидската дистанца (Euclidian distance), со методот UPGMA (unweighted pair group method using arithmetic average). Различноста помеѓу генотиповите на скалата на дендрограмот е претставена во истата единица

мерка која е употребена при одредување на средните вредности за секое поединечно својство.

При конструирањето на збирниот кластер, вредностите за квантитативните својства се стандардизирани според Roldan-Ruiz et al. (2001). Врз основа на стандардизираните вредности, пресметани се Еуклидските дистанци помеѓу проучуваните генотипови, кои се приспособени со адекватен фактор за нормализација. Матрицата конструирана на ваков начин е искористена како влезен податок за кластер-анализа врз основа на UPGMA-алгоритмот. Добиените резултати за збирниот кластер се прикажани на дендрограм, кој е изработен со помош на NTSYSp2.2 програмата (Rohlf, 2005).

Анализата на родителските генотипови со помош на микросателитски маркери е изработена во лабораторијата Saaten Union Resistanz Laboratory (SURL) во Германија. За таа цел беа користени 212 SSR-маркера. За секој од користените SSR-маркери, присуството или отсуството на амплифициран полиморфен продукт е обележано со 1 или 0, соодветно. За анализа на генетската сличност/различност користени се само полиморфните маркери. Бинарната матрица е користена за одредување на матрицата на генетска сличност, според коефициентот на Dice (Dice, 1945; Nei и Li, 1979). Генетската дистанца на родителите е пресметана со одземање на вредностите од матрицата за сличност од 1 (Safner, 2005). Генотиповите се групирани со методот UPGMA, за што е користена матрицата за генетската дистанца. За да се добие дендрограм, изведена е кластер-анализа со користење на модулот SAHN, од NTSYSp2.2 програмата (Rohlf, 2005).

Корелацијата помеѓу матриците за генетските дистанци пресметани врз основа на квантитативните својства и молекуларните маркери е пресметана со тестот на Mantel (Mantel, 1967), со користење на истата статистичка програма.

Со користење на Xlstat статистичкиот пакет, направена е анализа на главните компоненти (PC), кои ја детерминираат варијабилноста на испитуваните генотипови. Со помош на оваа анализа, констатирано е учеството на испитуваните квантитативни својства во вкупната варијабилност на родителските генотипови и хибридниите комбинации. Главните компоненти се одредени врз основа на Pearson-овите корелации и ротирани со помош на VARIMAX-методот, со цел целокупната варијабилност да се распореди во повеќе главни компоненти.

Резултатите добиени од лабораториските мерења статистички се обработени со помош на статистичкиот пакет R, со што е добиена ANOVA за секое анализирано својство за родителските генотипови и за родителските и хибридниите комбинации. Средните вредности за испитуваните својства кај генотиповите вклучени во истражувањето се споредени со LSD-тестот.

ПРЕЛИМИНАРНАТА ИНФОРМАЦИЈА ЗА ПРИСУСТВОТО И ОТСУСТВОТО НА СИГНИФИКАНТНА АДИТИВНА ИЛИ НЕАДИТИВНА ВАРИЈАБИЛНОСТ Е ДОБИЕНА ПРЕКУ АНАЛИЗАТА НА ОПШТАТА КОМБИНАЦИСКА СПОСОБНОСТ (ОКС) И СПЕЦИФИЧНАТА КОМБИНАЦИСКА СПОСОБНОСТ (СКС), каде што се вклучени родителите и F_1 -генерација, според Griffing (1956), метод 2, модел 1. Сигнификантноста на разликите е тестирана со F-тестот. Односот помеѓу ОКС и СКС е пресметан според формулата предложена од Baker (1979).

Компонентите на генетската варијанса се анализирани според методот на Jinks (1954), Hayman (1954) и Mather и Jinks (1977). Начинот на наследување на својствата е оценет врз основа на сигнификантното отстапување на

средната вредност на хибридна комбинација за соодветното својство во однос на средните вредности за својството кај двата родитела, според Вогојев (1965). Тестирањето на разликите помеѓу средните вредности на хибридна комбинација и двата родитела е извршено со t-тестот.

Регресиската анализа на податоците од квантитативните својства е прикажана на графикон $V_r W_r$ (Mather и Jinks, 1977). Тестирањето на коефициентот на регресија $b=1$ е вршено според Steel и Torrie (1984).

Ефектот на хетерозис за секое испитувано својство е пресметан според Matzingar et al. (1962).

Со цел да се одреди дали постои поврзаност помеѓу генетската дистанца на родителите и вредностите за испитуваните својства на нивните хибридни потомства, направена е корелација на генетската дистанца на родителите со средната вредност на хибридно потомство, МРН, $OKC_{(T+M)}$ и СКС за испитуваните својства. $OKC_{(T+M)}$ претставува средна вредност за ОКС од двата родитела (татко и мајка).

Во поглавјето **Резултати и дискусија** се прикажани добиените резултати од извршените испитувања за влијанието на генетската дистанца на родителите врз хетерозисот за принос на семе и останатите квантитативни својства кај нивното хибридно потомство, како и начинот на наследување на својствата и комбинациската способност на десет пролетни генотипови маслодајна репка и нивните крстоски.

Генотиповите маслодајна репка, кои како родители се вклучени во кластер-анализата врз основа на морфолошките својства, кластер-анализата врз база на ДНК-полиморфизмот и дијалелната анализа, меѓусебно значајно статистички се разликуваат во однос на сите испитувани својства. Кластер-анализата врз основа на квантитативните својства се покажа успешна во одвојувањето на родителските генотипови и нивните хибридни потомства, така што за сите испитувани својства е овозможено лесно одбирање на генотиповите со посакувани вредности, кои би се вклучиле во натамошната селекциска програма.

Анализата на ДНК-полиморфизмот, врз основа на SSR-маркери овозможи одвојување на родителските генотипови и пресметување на нивната меѓусебна генетска дистанца. Просечната вредност на генетската дистанца помеѓу сите испитувани парови генотипови изнесува 0,384.

Со примена на анализата на главните компоненти, вкупната варијабилност на испитуваните родителски генотипови и хибриди се распоредува во по четири главни компоненти, при што секоја од компонентите има различен удел во вкупната варијабилност на популациите. Кај родителите, со првите четири главни компоненти се објаснува 89,012% од вкупната варијабилност, додека кај сите анализирани генотипови објаснетата варијабилност изнесува 78,054%.

Општите и специфичните комбинациски способности на испитуваните генотипови се високо статистички значајни за сите испитувани својства, што покажува дека и адитивните и неадитивните ефекти на гените се важни компоненти на комбинациската способност. Односот помеѓу ОКС и СКС е приближно еднаков на еден за сите анализирани својства, што потврдува доминацијата на адитивните врз неадитивните ефекти. Најдобар општ комбинатор за сите својства, освен за својството висина на растение, е сортата

lisonne, која би требало да се вклучи во натамошните селекциски програми, а најлош општ комбинатор за најголем број својства е *jovana*. Од хибридни комбинации, како најперспективни се издвојуваат *jr-ns-6 x jr-ns-36*, *mira x ratnik-3*, *jr-ns-6 x liaison*, *jr-ns-6 x jovana* и *jr-ns-44 x jovana*, кај кои, покрај останатите високи СКС-вредности за речиси сите испитувани својства, особено се истакнува комбинацијата од високи вредности за СКС за масата на семе од растение и содржината на масло, кои се главни цели во селекцијата на маслодајната репка. Од овие комбинации можат да се издвојат перспективни линии за натамошна селекција.

Анализата на компонентите на генетската варијанса покажа дека компонентите на доминантност (H1 и H2) имаат повисоки вредности од адитивната компонента (D) кај сите испитувани својства, односно дека неадитивните гени имаат доминантна улога во наследувањето на овие својства. Кај сите испитувани својства, кај сите крстоски, можат да се забележат сите начини на наследување, освен кај својството број на луспи, кај кое не се јавува парцијална доминација кон родителот со поголема просечна вредност. Најчесто застапени начини на наследување, кај речиси сите испитувани квантитативни својства, се позитивниот хетерозис и доминантноста кон родителот со повисока вредност за својството. Од регресиската анализа на наследувањето на квантитативните својства, може да се заклучи дека кај сите својства се јавува супердоминантност во наследувањето.

Хетеротичниот ефект кај различни својства и различни хибридни комбинации има различни вредности. За својството маса на семе од растение, од вкупно 45 хибридни комбинации, кај 31 комбинација се забележува позитивен хетерозис (или кај 68,9% од испитуваните хибриди). Од нив, комбинациите *liaison x jovana* и *jr-ns-44 x jovana* имаат хетеротичен ефект од над 100% (106,59% и 101,03% во однос на просечната вредност од двата родитела, соодветно).

Помеѓу генетската дистанца и хетерозисот во однос на средната вредност на двата родитела за испитуваните квантитативни својства не постои значајна корелација, а кај поголем број својства се јавува негативна корелација помеѓу овие параметри.

Од резултатите што се добиени од ова истражување, не може да се изврши одбирање на родителските генотипови кои ќе се вклучат во селекциска програма за маслодајна репка само врз основа на нивната меѓусебна генетска дистанца, но се овозможува нивно полесно одбирање врз база на квантитативните својства. Врз основа на добиените резултати од дијалелното вкрстување за хибридниот потомство и нивните карактеристики, може да се избор на голем број перспективни, високоприносни и квалитетни линии во подоцните хибридни генерации.

Заклучоците се однесуваат на сите аспекти од извршените истражувања. Тие се прецизни, точни и издржани.

Во поглавјето **Литература** се цитирани 210 литературни единици од меѓународни научни извори, со понов датум.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Докторската дисертација под наслов „Поврзаност на генетската дистанца со хетерозисот за принос на семе кај маслодајната репка (*Brassica napus* L.)“, пријавена и изработена од м-р Мирјана Јанкуловска, асистент по предметот генетика на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, по својата форма, содржина, дефинираните цели, поставеноста на експериментите, методологијата на истражувањето, добиените резултати, нивната интерпретација и донесените заклучоци, претставува самостоен и оригинален научен труд и ги исполнува сите критериуми предвидени за докторска дисертација. Ова истражување претставува значаен научен придонес во областа на генетиката и селекцијата на растенијата.

Имајќи го сето ова предвид, Комисијата позитивно ја оценува докторската дисертација и му предлага на Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје да ја прифати и да овозможи нејзина јавна одбрана.

КОМИСИЈА

Д-р Соња Ивановска,
редовен професор на
Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, с.р.

Д-р Цане Стојковски,
редовен професор на
Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, с.р.

Д-р Љупчо Јанкулоски,
доцент на
Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, с.р.

Д-р Ана Марјановиќ-Јеромела,
виш научен соработник на
Институтот за поледелство и градинарство во Нови Сад, Србија, с.р.

Д-р Зоран Димов,
редовен професор на
Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА ПОД НАСЛОВ „ПРОУЧУВАЊЕ НА *BOTRYTIS CINEREA* PERS. – ПРИЧИНИТЕЛ НА СИВОТО ГНИЕЊЕ НА ДОМАТОТ ВО ЗАШТИТЕНИ ПРОСТОРИ И МЕРКИ ЗА НЕГОВО СУЗБИВАЊЕ“, ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р БИЛЈАНА КУЗМАНОВСКА, ПРИЈАВЕНА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ И ХРАНА ВО СКОПЈЕ

Со одлука на Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна бр. 02-2065/4, донесена на XXXIII седница одржана на 21.10.2011 година, формирана е Комисија за преглед и оценка на докторската дисертација под наслов **“Прочување на *Botrytis cinerea* Pers. – причинител на сивото гниење на домотот во заштитени простори и мерки за негово сузбивање”**, изработена од м-р Билјана Кузмановска, асистент на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје. Комисијата во состав: проф. д-р Раде Русевски, вонреден професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, проф. д-р Мирко Ивановиќ, редовен професор на Земјоделскиот факултет во Белград, проф. д-р Кирил Сотировски, редовен професор на Шумарскиот факултет во Скопје, проф. д-р Ѓорѓи Мартиновски, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје и доц. д-р Љупчо Јанкулоски, доцент на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, детално ја прегледа пријавената докторска дисертација и го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација под наслов: **“Прочување на *Botrytis cinerea* Pers. – причинител на сивото гниење на домотот во заштитени простори и мерки за негово сузбивање”** е презентирана на 157 страници со вообичаен проред и големина на буквите. Во трудот се вклучени 17 табели, 3 графикони, 38 групни и поединечни фотографии заедно со две понудени карти. Докторската дисертација е презентирана во 7 основни поглавја: 1. Вовед, 2. Преглед на литература, 3. Цели на истражување, 4. Материјал и методи на работа, 5. Резултати и дискусија, 6. Заклучоци и 7. Литература. Повеќето од поглавјата се дополнително развиени во соодветни потпоглавја.

Вовед. Во воведниот дел, докторантката јасно и прецизно ги истакнува главните мотиви кои влијале врз нејзината одлука да се зафати со истражување на причинителот на сивото гниење на домотот, фитопатогената габа *B. cinerea*. Така, земајќи го предвид економското значење на домотот како водечка градинарска култура во Р. Македонија, авторката најпрво дава пресек на најзначајните причинители на заболувања кај оваа култура од групата на габите. За *B. cinera* се определува од повеќе причини, и тоа:

- водечки мотив се опортуноста во исхраната и изборот на домаќини кои оваа габа ја позиционираат при врвот на многу успешни факултативни патогени. Спектарот од над 230 растителни видови кои успешно ги колонизира, флексибилноста да паразитира различни растителни делови во различни фази на производство и

складирање, извонредниот биолошки потенцијал за хибернирање, но и бурната циклична репродукција, ја вбројуваат оваа габа во групата на економски многу штетни патогени.

- посебен предизвик за авторката се големата фенотипска и генетска варијабилност на *B. cinerea*. Хаотичноста во однос на морфологијата на изолатите, порастот на мицелијата, интензитетот на спорулација, резистентноста кон фунгицидите и сл., како што идентификува кандидатката, имаат своја биолошка основа. Следејќи ги најновите научни сознанија во овој контекст, авторката истакнува дека постоењето на транспозабилни елементи како феномен кај одредени прокариотски и еукариотски организми, е најчесто одговорот за биолошката флексибилност. Такви елементи, популарно наречени “jumping genes” – “скокачки гени”, кон крајот на 20-тиот век се идентификувани и кај *B. cinerea*. Идентификувањето на присуството на транспозибилните елементи: *boty* и *flipper* во изолатите на *B. cinerea*, како и идентификацијата на различните генетски групи кај овој патоген, се општоприфатени мотиви блиски до базичните научни сознанија, кои кандидатката, исто така, ги прифаќа во сопствените истражувања.
- како високоризичен патоген, *B. cinerea* е постојано предмет на контрола. Меѓутоа, силно изразената резистентност кон поголем број фунгициди од различни групи, од една страна, како и зголемените еколошки стандарди, од друга страна, за авторката се посебен мотив и задача за реализација.
- дополнување на претходниот мотив, е можноста на примената на биолошки контролни агенси во контролата на *B. cinerea*. Микопаразитизмот, антибиозата и компетицијата за храна и простор на некои габи од родот *Trichoderma* наспроти *B. cinerea*, се уште еден феномен кој го привлекува вниманието на авторката.

Преглед на литература. Ова поглавје е поделено во 4 потпоглавја, од кои 3-тото дополнително е развиено во засебни делови. Интегрално, прегледот на литература е засебен дел во дисертацијата, кој импресионира пред сè со бројноста на податоците и нивната систематизираност, еволутивноста, но и актуелноста, како и елоквентноста на авторката која овозможува лесно следење на фактите. Сè заедно, поглавјето „Преглед на литература“ е сериозен обид на докторантката да се даде пресек на научните сознанија врзани за причинителот на сивото гниење на доматиот.

- Авторката најнапред ги презентира податоците за таксономската припадност на видот, со прецизна историска следливост, како и главниот круг на домаќини.
 - Потоа, во истото поглавје, дава пресек на сознанијата во однос на распространетоста и штетноста на габата. Користејќи бројни податоци, докажува дека *B. cinerea* е космополитски патоген, кој е сериозен проблем во производството на грозје, јагода, малина, круша, јаболко, киви, краставица, пиперка, модар патлиџан, разни украсни растенија и секако доматиот, скоро насекаде низ светот.
 - Поради актуелноста на фенотипската и генетската варијабилност, како во минатото, така и денес, авторката на ова прашање посветува посебно внимание истражувајќи ги фактите и сознанијата. Истражувањата сконцентрирани во последните 20-тина години, до кои дошла кандидатката, ја разоткриваат биолошката варијабилност на овој хаплоиден, хетероталусен, генералистички патоген.
- Авторката во ова потпоглавје, ги презентира научните сознанија за фенотипската варијабилност на *B. cinerea*. Врз основа на тоа дали изолатите од *B. cinerea*

одгледувани *in vitro* продуцираат склероции или не, генерално науката познава „мицелиски“ и „склероциски“ фенотипови, кои засебно дополнително, поради различноста, се развиени во потфенотипови. Ваквата систематизираност има за цел да воспостави ред во хаотичноста на препознавање на изгледот на изолатите на *B. cinerea*. Во ова потпоглавје дополнително се разработени сознанијата за варијабилноста на анаморфните репродуктивни органи, како и фенотипската варијабилност која е во корелација со идентификуваната резистентност кон различните фунгициди.

Како што е истакнато во потпоглавјето **Генетска варијабилност**, *B. cinerea* долго е сметана за единствен хомоген вид со изразена морфолошка варијабилност помеѓу единките. Паради ретката телеморфоза, објаснувањата за варијабилноста на видот долго се темелеле на анеуплоидијата, хетерокариозата, мултијадреноста на хифите и конидиите и секако со мутациите. Меѓутоа, авторката тука ги презентира доказите на најновите научни сознанија. Постоенето на транспозибилните елементи *boty* и *flipper*, самостојно или хибридно, со повторувачки капацитет, со големина на базните парови што можат да „скријат“ повеќе гени, се општоприфатените факти кои ја детерминираат флексибилноста на видот. Дополнително, авторката го запознава читателот со генетските-сестрински групи „*transposa*“ и „*vacuma*“ кои се идентификувани во зависност од присуството, односно отсуството на транспозибилните елементи. Така, *transposa* ги содржи двата скокачки гена (*boty* и *flipper*), додека кај *vacuma* тие отсуствуваат. Меѓутоа, испитувањата на некои истражувачи резултирале со детерминирање на засебни сестрински групи од типот *boty* и од типот *flipper*, со што вкупно се оперира со 4 генетски групи.

Големата биолошка флексибилност, авторката дополнително литературно ја апсолвира, изнесувајќи ги фактите за генетскиот јадрен полиморфизам, посебно на гените CYP51 и Vc-hch, како и обидите, успешноста и неуспешноста за воспоставување линк со погоре споменатите сестрински групи.

Посебно потпоглавје во поглавјето „Преглед на литература“ претставува обработката на фактите за контролирањето на *B. cinerea*. Ефикасноста, резистентноста и токсиколошката прохибираност се детерминанти кои го следат хемиското контролирање на патогенот. Оваа динамичност докторантката ја поткрепува со бројни факти, задржувајќи се на сознанијата за неколку хемиски групи и активни материи од интерес како за науката, така и за сопствените истражувања. Во таа смисла, обработени се фактите врзани за анилинопиримидините, флудиоксонилот, фенхексамидот и боскалидот во комбинација со пираклостробинот.

Во последното потпоглавје, од поглавјето „Преглед на литература“, докторантката ги изнесува научните сознанија кои оперираат со можноста за биолошка контрола на *B. cinerea* со користење на хиперпаразитни габи од родот *Trichoderma*. Во овој интерактивен однос, науката, како што аргументира авторката, идентификува микопаразитизам, антибиоза и конкуренција за храна и простор.

Цели на истражување. Во ова поглавје, докторантката, врз основа на претходно апсолвираните широки сознанија, очекувано, сосема јасно и прецизно дефинира цели со чија реализација трудот треба да добие солидна научна, стручна и апликативна афирмација. Така, авторката во своите истражувања предвидува: утврдување на

штетноста, апсолвирање на симптоматологијата, систематизирање на морфологијата, идентификација на генетскиот диверзитет, како и хемиската и биолошката контрола на патогениот вид.

Материјал и методи на работа. За реализација на поставените цели, авторката користи широка палета, како класични така и сосема современи методи на истражување. Генерално, начинот на кој се опишани користените методи, со сигурност гарантира репродукцибилност на анализите.

- На почетокот на ова поглавје, авторката, во потпоглавје, дава сликовит и разбирлив приказ за теренските активности.
- Потоа на јасен начин се опишани постапките, општо прифатени или делумно изменети/дополнети, со кои се корисетела авторката при проучување на симптомите, оцената на интензитетот на заразата, како и земањето официјални примероци за натамошна анализа.
- Разбирливо, во ова поглавје доминираат методите кои ги објаснуваат лабораториските зафати. Сите тие се систематизирани во неколку потпоглавја во кои се опишани различни методи за различни постапки. Дел од тие методи се преземени од други истражувачи, а дел се изменети, дополнети или адаптирани на постојните услови, што говори за спремноста на кандидатката суштински да ги разбере лабораториските методи со кои оперира, но и храброста и инвентивноста да ја измени и дополни лабораториска аналитика. Така, најпрвин детално се објаснети постапките по кои авторката вршела изолација и реизолација на габата. Потоа, јасно се презентирани методите и критериумите за проучување на макроскопските и микроскопските морфолошки карактеристики на изолатите. Делот кој се однесува на презентацијата на методите за проучување на генетската варијабилност на *B. cinerea* е развиен во дополнителни делови, во кои на почетокот се објаснуваат постапките за подготовка на изолатите за екстракција на DNK, потоа самата екстракција, како и процедурата за евалуација на концентрацијата и чистотата на изолираната DNK. Потоа, сосема прецизно е објаснета PCR-процедурата, заедно со сопствените модификации при оптимизацијата на методот за детекција на транспозабилните елементи, *boty* и *fliper*. На крајот од овој дел, опишана е постапката за идентификација на генетските групи.
- Како 3-то потпоглавје во поглавјето „Материјал и методи на работа“, заведени се методите кои се користени при проучување на можностите за контролирање на *B. cinerea*. Најпрвин се прикажани активните материи вклучени во опитите, варијантите на испитувања и бројот на повторувања. Потоа објаснети се постапките за анализите *in vivo* и *in vitro*. Пресметката и толкувањето на резултатите е извршена по класични методи. Во истото потпоглавје, издвоени се засебно методите и постапките со кои авторката се служел при уврдување на можностите за биолошкото сузбивање на *B. cinerea* со помош на *Trichoderma asperellum* (TA) и *Trichoderma sp.* (изолат Tb1 – сопствен изолат). Во овој дел, авторката адаптирала метода за *in vivo* апликација. Таа е детално објаснета, исто како и постапката за евалуација на овој метод. Потоа, опишани се изменетите и дополнети постапки за докажување на антагонистичкото и микопаразитно дејство на хиперпаразитите во *in vitro* услови, односно методот на двојна култура и методот на инхибиција на ’ртење на спорите.

Резултати и дискусија. Ова поглавје, поради обемот на истражувањата, толкувањето на добиените резултати и споредбената евалуација, разбирливо, зафаќа најголем дел од дисертацијата. Затоа, тоа е развиено во поголем број потпоглавја, а тие дополнително во наредни единици. Генерално, сите резултати до кои дошла авторката се изложени на јасен и прецизен начин, поради што се разбирливи и лесно се меморираат.

- На почетокот, авторката користејќи групни фотографии и краток текстуален опис, ги илустрира симптомите на заболувањата кај домотот по различни органи, кои водејќи се со Коховите постулати, во заднина имаат лабораториска потврда. Кандидатката смета дека стеблената форма на сивото гниење на домотот, поради можноста од комплетно угинување на цели растенија, е најштетна.
- Од спроведените истражувања, авторката доаѓа до сознанија дека *B. cinerea* била присутна во сите обработени локалитети, со различен интензитет на зараза. Највисока зараза бележи во пластеничкото производство на домот во Струмичко (75%), а најниска зараза констатира во оранжериите и пластениците во Градско (1-10%).
- Теренските истражувања, авторката ги искористува за прибирање на материјал за изолација на габата, кој понатаму го користи во лабораториските анализи. Бележиме репрезентативна бројка од 123 изолати, со кои оперира авторката, изолирани од различни локалитети, објекти на производство и растителни делови. Номинирањето на изолатите е логично и лесно следливо.
- Во потпоглавјето **„Морфолошки карактеристики на изолатите“**, даден е исклучително квалитетен и илустриран приказ на категоризацијата на изолатите. Според макроскопските својства, авторката изолатите ги систематизира во **М-мицелиски** и **С-склероциски фенотипови**. Понатаму, во мицелискиот фенотип, издвојува 4 поттипови (M1, M2, M3 и M4), а во склероцискиот 5 поттипови (C1, C2, C3, C4 и C5). Склероцискиот тип C5 е фенотипска варијација која е издвоена како засебна, поради фактот што ваква формација досега не е опишана во достапната литература со која оперира авторката. Ваквата илустрирана систематизираност на макроскопските фенотипски варијации ефикасно ја уредува хаотичноста во препознавањето на изолатите. Тоа, од друга страна, ѝ овозможува на авторката да изврши квантитативна евалуација на морфолошката варијабилност на изолатите. Така, од вкупно обработени 123 изолати, 33 припаѓаат на мицелиските, а 90 на склероциските фенотипови. Во мицелиските фенотипови доминира M2 (19 изолати), а во склероциските - C3 (62 изолати). По локалитети, реонот на Винаца бележи најголема фенотипска разноликост на изолатите (4 склероциски и 2 мицелиски). Авторката, дополнително, доаѓа до неколку интересни сознанија, и тоа: во реонот на Струмица, во споредба со останатите реони, доминираат мицелиските фенотипови; во реонот на Дојран евидентиран е само C3 фенотипот, додека во Кочани и Дојран не се утврдени мицелиски фенотипови.

Поради фактот дека во испитуваните реони доминираат склероциските фенотипови, овој дел од докторатот праќа јасна препорака до производителите - отстранување на заразениот материјал од производствени парцели без исклучок! Биолошкиот потенцијал на склероциите да формираат долгогодишно инфективно почвено депо, од една страна, и брзото, лесно и масовно, пред сè анаморфно

репродуцирање од позиција на склероции, даваат научна поткрепа на оваа препорака.

Во истото потпоглавје, дадени се прецизни и јасно илустрирани микроскопски морфолошки карактеристики на изолатите. Интересни се податоците за конидиите, кои укажуваат на фактот дека во текот на истражувањата се евидентирани сите морфолошки облици (овални, елипсовидни, топчести, издолжено-елипсовидни, крушковидни и со рамен хилум).

- Посебно значаен дел на оваа докторска дисертација се истражувањата на генетската варијабилност на *B. cinerea*. Генералната констатација е дека со овие податоци се пополнува просторот на светските сознанија во оваа конкретна проблематика за просторот на Р. Македонија. Тоа е од проста причина што ова се први вакви испитувања кај нас. Затоа, не се сомневаме во нивната идна цитираност и употребливост. Јасните сигнали (бендови) на PCR-продуктите се квантитативна потврда за квалитетно одбраните/адаптираните методи за изолација на габата, екстракција и квалитетот на добиената DNK, правилно оптимизираниот PCR – протокол, што е уште една генерална констатација.

За самите податоци:

- од вкупно 123 анализирани изолати, кај 55 изолати авторката детектира присуство на поголемиот транспозибилен елемент - *flipper* (1250-bp);
- транспозибилниот елемент – *boty* (648-bp), авторката го детектира кај 20 изолати;
- од 123 изолати, кај 48 не е утврдено присуство на транспозибилни елементи, што ги лоцира во сестринската група *vacuma*;
- од вкупно 4 генетски групи колку што познава науката, авторката на територија на Р. Македонија детектира 3: *transposa* (*boty*⁺/*flipper*⁺); *vacuma* (*boty* /*flipper*); *flipper* (*boty* /*flipper*⁺);
- најзастапена е генетската група *flipper* (44,7%), на второ место е *vacuma* (39%), а најслабо застапена е *transposa* (16,3%);
- генетската група *flipper* доминира насекаде, освен во реонот на Веница каде што не е детектирана;
- слично на *flipper*, генетската група *vacuma* е детектирана насекаде освен во реонот на Богданци. Особено е интересен фактот што *vacuma* е единствената група детектирана во реонот на Веница;
- генетската група *transposa*, иако најслабо застапена, раширена е во сите локалитети (особено во Богданци), освен во Веница, каде што ја нема.
- коефициентот на генетска дистанца помеѓу *vacuma* и останатите две групи (*flipper* и *transposa*) изнесува околу 1,1.
- коефициентот на генетска дистанца помеѓу *transposa* и *flipper* изнесува околу 1, што е резултат на присуството на ТЕ кај овие групи.

Авторката во ова потпоглавје, нуди споредбена анализа на фенотипската со генетската варијабилност. Тоа особено успешно го прави и на стручната јавност и ги нуди следниве паралели:

- најзастапениот морфолошки тип СЗ, истовремено припаѓа на најзастапената генетска група – *flipper*;
- кај фенотиповите М1, М2, М4, С1 и СЗ утврдено е присуство на сите 3 сестрински групи;
- кај останатите 4 фенотипови детектирани се една или две генетски групи.

На крајот од ова потпоглавје, авторката заклучува дека *B. cinerea*, изолирана од повеќе локалитети во Македонија, покажува исклучително голема фенотипска и генетска варијабилност. Авторката тука повторно се навраќа на резултатите од локалитетот Виница, каде што единствено е детектирана генетската група *vacuata*. Сосема логично, авторката, барајќи одговор за овој феномен, размислува во правец дека генетската група *vacuata* е најверојатно „староседелска“ форма на *B. cinerea*, која до моментот на анализите не се сретнала со некоја од групите кои во својот генетски код имаат некој ТЕ.

- Потпоглавјето кое се однесува на презентација на резултатите за контролирањето на *B. cinerea*, е поделено во две засебни целини: хемиска контрола и биолошка контрола. Во двете целини, дадени се податоците за анализите *in vivo* и *in vitro*.

Во опцијата – хемиска заштита, авторката користи активни материи кои во EFSA се наоѓаат стабилно на Annex I – листата. Тоа се: boscalid+pyraclostrobin, boscalid, ciprodinil+fludioxanil и fenhexamid.

Во услови *in vivo*, фунгицидите ciprodinil+fludioxanil и fenhexamid покажале максимална ефикасност (100%), како при превентивен така и при куративен третман. Слични превентивни и куративни ефекти постигнале и фунгицидите boscalid+pyraclostrobin, boscalid во услови *in vivo* (100% заштита на стебло и цвет и 99% заштита на лист).

Поголеми разлики помеѓу фунгицидите авторката бележи во услови *in vitro*. Најефикасен во вакви услови е фунгицидот fenhexamid кој дејствува инхибиторно при концентрации во подлогата веќе од 1 µg/ml, а при концентрација од 1000 µg/ml покажува во најголем број случаи потполна инхибиција. Останатите фунгициди, во вакви услови покажаа значајно послаба ефикасност.

Во опцијата – биолошко контролирање, авторката користи два хиперпаразита: *Trichoderma asperelum* (ТА) (готов препарат – Trifender WP) и *Trichoderma sp* (Тb-1 – сопствен изолат).

Биофунгицидната ефикасност на Trifender WP, во услови *in vivo* е извонредно висока - 100% превентивна и куративна заштита на цвет и стебло и 91,09% превентивна заштита на лист и 85,47% куративна заштита на лист. Ова, како што аргументира авторката од литературните податоци, најверојатно се должи на преколонизација (особено на цветовите) од страна на хиперпаразитот. Како и да е, резултатите се особено интересни, поради фактот што ефикасноста на биофунгицидот *in vivo* е идентична или многу блиска до хемиската, што е од извонредна еколошка важност.

Во услови *in vitro*, авторката ги идентификува двата најзначајни механизма на дејствување на биофунгицидите врз *B. cinerea*: антагонизам (антибиоза) и микопаразитизам (суперпаразитизам). Генерално, Тb1 покажува за нијанса послабо антагонистичко дејствување во споредба со ТА. Процентот на инхибиција на ТА се движел од 75,7% до 96,9%. Кај Тb1 инхибицијата се движела од 72,7% до 95,4%. Висок процент на инхибиција на 'ртливоста на конидиите на *B. cinerea* покажале и ТА и Тb1 (95,0%). Микроскопските анализи на зоната на инхибиција, илустрирани во дисертацијата, јасно го аргументираат микопаразитизмот (директниот напад) на ТА и Тb1 врз *B. cinerea*. Во овој дел илустриран е паралелниот мицелиски пораст, обвивањето на хифите, формирањето на апресориумите кај хиперпаразитите и дезинтеграцијата на *B. cinerea*.

Во поглавјето **Заклучоци**, авторката дава кратки, прецизни и издржани заклучоци, соодветни за секое од презентираниите поглавја.

Во поглавјето **Литература**, цитирани се вкупно 265 литературни извори од домашни и повеќето странски извори, со понов датум.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Докторската дисертација под наслов: „**Проучување на *Botrytis cinerea* Pers. – причинител на сивото гниење на домотот во заштитени простори и мерки за негово сузбивање**“, пријавена и изработена од м-р Билјана Кузмановска, според содржината, методолошкиот пристап, добиените резултати, начинот на нивна интерпретација и изнесувањето заклучоци претставува оригинален, самостоен научен труд кој ги содржи сите предвидени елементи на докторска дисертација.

Врз основа на тоа, Комисијата позитивно ја оценува докторската дисертација и има чест на Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје да му предложи да ја прифати и да ја повика кандидатката на јавна одбрана.

КОМИСИЈА:

1. Проф. д-р Раде Русевски, ментор, с.р.
2. Проф. д-р Мирко Ивановиќ, член, с.р.
3. Проф. д-р Кирил Сотировски, член, с.р.
4. Проф. д-р Ѓорѓи Мартиновски, член, с.р.
5. Доц. д-р Љупчо Јанкулоски, член, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ВЛИЈАНИЕ НА АНТРОПОГЕНИОТ ФАКТОР ВРЗ МИКРОБИОЛОШКОТО И ХЕМИСКОТО ЗАГАДУВАЊЕ НА РЕЧНИТЕ ВОДИ ВО РЕГИОНОТ НА ОПШТИНА КУМАНОВО“, ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р МЕНТОР ЗЕКИРИ, ПРИЈАВЕНА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ ВО СКОПЈЕ,

Врз основа на одлуката бр. 02-1782/12 на Наставно – научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна, донесена на XXXII седница одржана на 21.9.2011 година, формирана е Комисија за преглед и оцена на докторската дисертација под наслов „Влијание на антропогениот фактор врз микробиолошкото и хемиското загадување на речните води во регионот на општина Куманово“, пријавена и изработена од м-р Ментор Зекири, директор на Фитосанитарната управа при Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Комисијата во состав: д-р Југослав Зибероски, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, д-р Олга Најденовска, вонреден професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, д-р Николка Христовски, редовен професор на Биотехничкиот факултет во Битола (во пензија), д-р Мирче Наумовски, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје и д-р Елизабета Ангелова, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, ја прегледа докторската дисертација и го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација со наслов „Влијание на антропогениот фактор врз микробиолошкото и хемиското загадување на речните води во регионот на општина Куманово“, изработена од м-р Ментор Зекири, презентирана е на 142 страници текст со вообичаен проред. Во содржината на текстот се дадени 21 табела, 42 графикона и 11 слики. На крајот се дава преглед на консултираната домашна и странска литература со 65 цитирани наслови.

Трудот е поделен во 7 поглавја, и тоа: 1. Вовед; 2. Преглед на литература; 3. Материјал и методи на работа; 4. Резултати со дискусија; 5. Заклучоци, 6. Прилози и 7. Литература.

Во Воведот се потенцира дека водата како ресурс има големо значење во секоја земја во светот. Особено големо внимание се посветува на заштитата на водите од загадување под влијание на човекот како фактор. Човекот со своите активности создава големи количества на отпадни и фекални води и нечистотии кои претставуваат сериозна опасност за здравјето и животот на луѓето, заради што е неопходно нивно отстранување од просторот за живеење и работење.

Авторот на докторската дисертација наведува дека врз квалитетот на површинските води влијаат многу фактори, како што се: микробиолошките, хемиските, токсиколошките, органолептичките и билошките параметри.

Според авторот, соочени сме со просторен и временски неизедначен распоред на водните ресурси, заради што одржливиот развој треба да стане одлучувачка компонента за прифаќање на сите идни планови, при користење на водниот потенцијал. Општиот статус на водата, изразен преку количеството и квалитетот, треба да биде дефиниран како „добар еколошки статус“. Тој ги опфаќа квалитетот на структурата и функцијата на акватичните екосистеми на површинските води. Со тоа се подразбира физичко – хемиската природа на водата, како и карактеристиките на протокот, но

најмногу се потенцира значењето на биолошките фактори, меѓу кои голема улога им припаѓа на хетеротрофните (штетни и патогени) микроорганизми. Со директно испуштање на отпадни и фекални води во реките како реципиенти се врши нивно загадување, со што се загрозува животната средина, особено што ваквите водотоци често пати се користат и за наводнување на земјоделските култури, или пак поминуваат непосредно покрај изворите кои се користат за водоснабдување на населението, со што опасноста од пренесување на разни заразни болести станува уште поголема. Во природните, незагадени извори и потоци, бројот на едноклеточните организми често пати е низок, така што, водата е релативно чиста. Сепак, треба да се запамети дека суспензијата од 10^6 бактерии/ml вода, човекот око не ја регистрира како заматена. Бројот и составот на микроорганизмите и фауната во изворот е добар показател за степенот на биолошка загаденост на водата.

Според авторот (поткрепено со литературни податоци), управувањето со водите е најефикасно кога локалното население и корисниците на вода се непосредно инволвирани, и кога на водите се гледа на територијален и интегрален начин. Со оглед на тоа, Република Македонија има аспирации да стане членка на Европската унија, мора да се воведат стручни, законски и организациски техничко – технолошки и водостопански мерки за заштита и управување со површинските и подземните води, според европските стандарди.

Еден од поважните услови во менаџирањето со речните води е и нивната заштита од микробиолошките загадувања преку неконтролирано испуштање на отпадни и фекални води во речните реципиенти, заради што и кандидатот се зафатил со проучување на влијанието на антропогениот фактор врз микробиолошкото и хемиското загадување на речните води во регионот на општина Куманово.

Во поглавјето „Преглед на литература“, се интерпретираат податоци за проблеми поврзани со докторската дисертација. Во него кандидатот дава податоци за состојбите и проблемите со водоснабдувањето во Република Македонија, по што дава податоци за мониторингот на површинските води и нивниот квалитет. Во овој дел се упатува на литературни податоци поврзани со физичко – хемиски испитувања на површинските води, и нивното значење во оценување на квалитетот на водата. Авторот укажува и на податоци од испитувањето на тешките метаци во површинските води. Особено значајни податоци, се дадени за микробиолошкиот квалитет на површинските води и водата за пиење. Во ова поглавје се потенцира улогата на микроорганизмите во проценување на квалитетот на водата. Тука, особено внимание е посветено на микробиолошките индикатори, кои ја потенцираат загаденоста на површинските води и водата за пиење со штетни и патогени микроорганизми, опасни по здравјето на човекот. Според користената домашна и странска литература се даваат насоки за оценување на квалитетот на водите кои се користат во разни сфери на живеење. Овде кандидатот цитира литературни податоци за испитувани микроорганизми во површинските води. За секоја испитувана група микроорганизми во водата, докторандот цитира податоци поврзани со нивното влијание врз квалитетот на водата. Кандидатот дава богати литературни податоци, за влијанието на вкупниот број на колиформни бактерии во водата, потоа дава литературни податоци за фекалните колиформни бактерии, стафилококите, сулфиторедуктивните клостридии, *Escherichia coli*, стрептококите, *Proteus*, *Pseudomonas aeruginosa*, *Salmonella* и *Shigella*.

Во ова поглавје кандидатот дава податоци за влијанието на човекот врз микробиолошкото и хемиското загадување, преку испуштање на отпадните и фекални води во речните реципиенти. Сето ова укажува дека кандидатот преку

користењето на домашна и странска литература дошол до многу информации, што му помогнале за успешно интерпретирање на резултатите од сопствените истражувања.

Во поглавјето „Материјал и метод на работа“, се дава опис на потребните материјали и методи, кои се неопходни за да се дојде до поставената цел во докторската дисертација. Во овој дел се дава краток опис на макро и микролокалитетот во кој е лоцирана речната мрежа, и опис на реките кои биле предмет на микробиолошко и хемиско испитување. Водата во реките Крива Река, Којнарска Река и Липковска Река, била предмет на испитувања, со главна цел да се утврди влијанието на антропогениот фактор врз загадувањето на речната вода, особено со микроорганизми кои се силни контаминатори на водата.

Описот на користената методологија за сите испитувани параметри е презентирана одделно. Особено внимание е посветено во одредувањето на најзначајните групи микроорганизми, кои се индикатор за загаденоста на речните води. Во микробиолошките испитувања се користени методи, преку кои се утврдува микробиолошката загаденост со испитуваните микроорганизми во водата. За следење на микробиолошката загаденост на водата, испитувани се следниве групи микроорганизми: **вкупен број на бактерии во 1 ml вода; вкупен број на амонификатори во 1 ml вода; вкупен број на квасци во 1 ml вода; вкупен број на габи во 1 ml вода; вкупен број на актиномицети во 1 ml вода; вкупен број на колиформни бактерии во 1 l вода; колиформни бактерии од фекално потекло во 1 l вода; вкупен број на *Escherichia coli* во 1 l вода; вкупен број на фекални стрептококи во 1 l вода; вкупен број на стафилококи во 1 l вода; вкупен број на *Proteus sp.* во 1 l вода; сулфиторедуктивни клостридии во 1 l вода; број на *Pseudomonas aeruginosa* во 1 l вода; изолирање на *Salmonella sp.*; изолирање на *Shigella sp.***

Заради успешно интерпретирање на резултатите од микробиолошкото загадување на водите од испитуваните реки, вршени се најнеоходните хемиски испитувања, затоа што главна поента во докторскиот труд е дадена на микробиолошкото загадување на испитуваните води. За хемиските анализи, се користени методи и опрема согласно со видот на хемиското испитување.

Земањето на проби од површинските води е вршено со користење на стерилни стаклени шишиња од 500 до 1000 ml. Шишињата имале еднакратна употреба.

Примероци за хемиски анализи биле земани во чисти и добро исчистени стаклени шишиња. Шишињата биле полнети со вода на длабочина во водата 30-40 cm.

Пред самото земање на проби за микробиолошки и хемиски испитувања вршено е мерење на протокот на вода со користење на *водомерни летви и автоматско отчитување со користење на инструмент наречен лимнограф.*

Теренските испитувања се состоеле од следните испитувања: *проток на вода со користење на лимнограф, температура на водата со дигитален темнометар, органолептичко испитување на боја (колориметриски), матност (нефелометриски), мирис и видливи механички нечистотии.*

Протокот на вода е испитуван заради поуспешно толкување на резултатите, зашто тие се исто така поврзани со количеството на вода во моментот на земањето на проби за микробиолошки и хемиски испитувања.

Поглавјето „Резултати со дискусија“, заради подобро толкување на резултатите, е поделено на неколку потпоглавја.

Во Табела 1 се изнесени резултатите од протокот на вода со теренско мерење на денот кога се земани проби за микробиолошки и хемиски испитувања (под А) и податоци земени од Управата за хидрометеоролошки работи - подрачна единица Куманово (под

Б). Податоците земени од Управата за хидрометеоролошки работи презентирани во табелата под Б за различни периоди имале за цел, да се направи споредба со мерењата кои се вршени во периодот на земање на проби. Резултатите имале извесни отстапувања, што најверојатно е резултат на фактот дека Управата вршела испитувања еднаш месечно, а кандидатот вршел мерење на протокот на денот кога се земани проби за микробиолошки и хемиски испитувања. Параметрите за протокот на вода помагнале при толкување на резултатите од микробиолошките испитувања.

Од резултатите за влијанието на антропогениот фактор врз застапеноста на хетеротрофните микроорганизми, може да се констатира дека најмногу вкупно бактерии имало во месец јуни во трите испитувани реки. Меѓутоа, ако се споредуваат резултатите, ќе се констатира дека во месец јуни во првата година имало најмногу **вкупно бактерии** во Крива Река со 3.024.500 бактерии/ ml вода, а најмалку во истиот месец имало во Којнарска Река со 1.785.000 бактерии/ml вода. Ако се споредуваат резултатите од трите години од испитувањата ќе се дојде до заклучок дека во првата година најмногу вкупно бактерии имало во првата година, а најмалку во третата година, ако се земе месец јуни како месец во кој се пронајдени најмногу вкупно бактерии. Тука, секако како причина за најголемиот број на вкупно бактерии во јуни месец од годината, покрај многуте фактори, треба да се земе и фактот дека во јуни месец и протокот на водата бил најмал, особено во првите две години, бидејќи третата година имало почести врнежи. Меѓутоа, за ваквата состојба најголема улога имале поволните еколошки услови (температурата на водата и др.) и поголемото неконтролирано внесување на отпадни и фекални води во испитуваните реки. Но, ако се анализираат резултатите од месеците кога протокот на вода бил поголем, ќе се констатира дека и тогаш имало големо дивергирање на резултатите, што укажува дека протокот на вода во реката имале мало влијание врз бројноста на вкупно бактерии и сите други испитувани хетеротрофни микроорганизми (амонификатори, квасци, актиномицети и габи).

Интересна динамика од хетеротрофните микроорганизми покажале **амонификаторите**, кои за разлика од вкупно бактериите, се побројни во втората година, и тоа во Липковска Река со 2.010.000/ ml вода, а потоа по застапеност на амонификаторите доаѓа Крива Река со 1.880.000/ml вода во јуни месец и на трето место Којнарска Река со 1.320.000/ml вода.

На годишно ниво, најмалку амонификатори имало во третата година, иако во оваа година во реката имало поголем проток на вода. Ова може да се поврзе со полошите еколошки услови во водата во јуни месец во третата година од испитувањата. Во другите месеци од годината во сите испитувани реки, амонификаторите имале варијабилан број.

Ако се анализираат резултатите за бројноста на амонификаторите и сите други испитувани микроорганизми во водата на испитуваните реки, се доаѓа до заклучок дека главен фактор за поголемиот број на испитуваните микроорганизми е антропогениот, бидејќи со неконтролираното испуштање на отпадни и фекални води вршел силно збогатување на водата, со сите испитувани микроорганизми кои заедно со органските материи вршат загадување на водата, што можат да ја доведат во прашање и нејзината употребна вредност.

Според резултатите, **актиномицетите** не се многу застапени во водата на испитуваните реки. Нивниот број е нешто повисок во втората година кај трите испитувани реки, но ни тоа не покажува дека актиноцетите имаат некое поголемо значење во загадувањето на испитуваните реки.

Габите се најмалку застапени од испитуваните хетеротрофни микроорганизми. Нивниот број е многу мал, што упатува на заклучокот дека со отпадните води во реките

не доаѓаат многу габи, ниту пак еколошките услови се добри за нивно размножување и намножување во водата, независно од протокот на вода во испитуваните реки.

Квасците, исто така, не се многу застапени во водата на испитуваните реки. Според резултатите тие се најзастапени во Крива Река, во текот на целата година од испитувањата во споредба со другите испитувани реки. Меѓутоа, квасците најмалку се застапени во третата година, кога протокот на вода бил поголем, што може да се поврзе со еколошките фактори и со протокот на вода, бидејќи во третата година, поради почестите врнежи и протокот на вода бил многу поголем во споредба со другите испитувани реки.

Според резултатите од квантитативната застапеност на **вкупниот број колиформни бактерии од фекално потекло** може да се констатира дека со овие бактерии најконтаминирана е Којнарска Река, а најмалку Крива Река. Ако се анализираат резултатите по година ќе се констатира дека во третата година, од сите испитувани реки, најмала контаминација со вкупно колиформни бактерии од фекално потекло имало во третата година, што може да се поврзе со поголемиот проток на вода и со многу поволните еколошки услови на водата (нешто повисока температура и помала загаденост на водата со отпадни и фекални води). Во текот на годината во водата од испитуваните реки, најмалку вкупно колиформни бактерии од фекално потекло имало во месец март со 1-2 клетки/л вода и декември кога не се пронајдени вкупно колиформни бактерии од фекално потекло, што наведува на заклучокот дека протокот на вода нема влијание врз застапеноста на овие бактерии, ако се има предвид дека во овој месец не се исфрлаат толку големи количества на отпадни и фекални води во испитуваните реки.

Резултатите од неверојатниот број (МПН) на **фекални колиформни бактерии** покажуваат дека овие бактерии најмногу се сретнуваат во Којнарска Река, каде што втората година во месец јуни се пронајдени 120 клетки/л вода. Во декември месец, во водата на реките Липковска Река и Крива Река не се пронајдени **фекални колиформни бактерии**. Заеднички заклучок е дека испитуваните реки, во периодот од јуни до септември се доста загадени со неверојатен број на фекални колиформни бактерии, што, исто така, го одразува негативното влијание на антропогениот фактор врз неконтролираното загадување на водата од испитуваните реки.

Резултатите од испитувањето на гнилежните бактерии од видот *Escherichia coli* покажуваат дека испитуваните реки се загадени со овој вид кој е индикатор за степенот на загаденост на водата. Од резултатите може да се заклучи дека месеците јуни и септември се најзагадени со овој опасен вид, кој најверојатно е резултат на неконтролираното внесување на отпадни и фекални води во испитуваните реки. Којнарска Река најзагадена со *Escherichia coli* е во третата година, а другите испитувани реки во втората година од испитувањата. Ако се споредуваат испитуваните реки по својата загаденост, може да се забележи дека најзагадена со овој вид е Крива Река, а на второ место доаѓа Липковска Река. Ако ваквите резултати се поврзат со влијанието на антропогениот фактор, ќе се дојде до заклучок дека Крива Река е под посилено влијание на антропогениот фактор, заради тоа, што во неа се испуштаат поголеми количества на отпадни и фекални води. Крива Река е повеќе загадена со *Escherichia coli* во втората и третата година, кога протокот на вода бил поголем, што наведува на заклучокот дека поголемиот проток на вода не е пресуден за поголемата загаденост на водата, туку врз поголемата загаденост главно влијание имал антропогениот фактор, преку испуштање на поголеми количества на отпадни и фекални води.

Стрептококите од фекално потекло во испитуваните реки се сретнуваат само во месец јуни, што, исто така, не може да се поврзе само со протокот на вода, туку со

еколошките услови кои преовладуваат во водата. Ако се споредуваат резултатите од испитуваните реки, се доаѓа до заклучок дека најзагадена со стрептококи од фекално потекло е Којнарска Река. Заеднички заклучок е дека во испитуваните реки не се пронајдени големи количества на стрептококи од фекално потекло, што го потврдува заклучокот дека условите во водата од испитуваните реки не е многу погодна за овие бактерии, што е добро за квалитетот на водата кога се работи за нејзината контаминација со овие бактерии.

Резултатите од загаденоста на водите од испитуваните реки со видовите *Proteus* покажуваат дека бактериите од овој род се позастапени од стрептококите од фекално потекло. Бактериите од родот *Proteus* заедно со *Escherichia coli* се добри индикатори за загаденоста на водата со отпадни и фекални води. Ако се анализираат резултатите за загаденоста на водите од испитуваните реки со видовите *Proteus*, се доаѓа до заклучок дека Којнарска Река со овие бактерии е најзагадена во првата година и тоа во месеците јуни и септември. Потоа по загаденост доаѓа Крива Река, исто така, во првата година од испитувањата во месеците јуни и септември, и на крајот по загаденост доаѓа Липковска Река во која присуството на овие бактерии е минимално во трите години од испитувањата.

Сите други испитувани микроорганизми (*Staphylococcus aureus*, *Pseudomonas aeruginosa*, *Salmonella*, *Shigella* и сулфиторедуктивни клостридии) не се сретнуваат, заради што не се прикажани во табелите во кои се презентирани резултатите од испитувањата на останатите штетни и патогени микроорганизми.

Резултатите од физичките испитувања имале голема улога во толкувањето на резултатите од микробиолошките испитувања. Така, температурата и матноста имале значајна улога во интерпетирањето на резултатите од микробиолошките испитувања и донесувањето на заклучоци за микробиолошката загаденост на водата.

Од хемиските фактори голема улога во успешната и логична интерпретација на резултатите од микробиолошките испитувања има реакцијата на водата (pH на водата). Во поглавјето „Заклучоци“, авторот ги изнесува заклучоците од добиените резултати во својата докторска дисертација. Авторот, главно, во заклучоците укажува дека реките минувајќи низ повеќе населени места силно се загадуваат, претежно микробиолошки, особено со штетни и патогени микроорганизми под влијание на антропогениот фактор, што е сериозна индиректна и директна закана за здравјето на човекот, заради што се препорачува урбаните заедници да бидат обезбедени со пречистителна станица за прочистување на отпадните и фекални води, пред тие да се испуштаат во најблискиот речен реципиент.

Во поглавјето „Литература“, авторот цитира 65 трудови користена литература од домашни и странски автори, кои многу му помогнале за правилна интерпретација на добиените резултати од испитувањата.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Докторската дисертација под наслов „Влијание на антропогениот фактор врз микробиолошкото и хемиското загадување на речните води во регионот на општина Куманово“, пријавена и изработена од м-р Ментор Зекири, директор на Фитосанитарната управа при Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, според својата форма, содржина, дефинирани цели, поставеноста на експерименталниот дел, методологијата на истражување, добиените резултати, нивната обработка и коментирање и донесувањето на заклучоци, претставува самостоен и оригинален научен труд, и ги исполнува сите предвидени критериуми за докторска дисертација. Оваа дисертација претставува научен обид да се даде придонес во

оценување на загаденоста на испитуваните реки во кумановскиот реон, и преку нив да се предложат мерки за заштита на испитуваните реки од загадување под влијание на антропогениот фактор. Во таа смисла, трудот претставува значаен придонес од областа на микробиологијата и заштитата на животната средина. Имајќи го сето ова предвид, Комисијата позитивно ја оцени докторската дисертација и му предлага на Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје да ја прифати и да го повика кандидатот на јавна одбрана.

Членови на Комисијата

1. Проф. д-р Југослав Зибероски,
редовен професор на ФЗНХ во Скопје, с.р
2. Проф. д-р Олга Најденовска,
вонреден професор на ФЗНХ во Скопје, с.р
3. Проф. д-р Никола Христовски,
редовен професор на Биот.фак.- Битола, с.р.
4. Проф. д-р Мирче Наумовски,
редовен професор на ФЗНХ во Скопје, с.р.
5. Проф. д-р Елизабета Ангелова,
редовен професор на ФЗНХ во Скопје, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
„ПОРТФОЛИО МЕНАЏМЕНТОТ КАЈ ИНСТИТУЦИОНАЛНИТЕ
ИНВЕСТИТОРИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА КАКО ПРЕДУСЛОВ ЗА
НИВНО УСПЕШНО ФУНКЦИОНИРАЊЕ”,
ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р ГОРДАН ЈАНКУЛОВСКИ, ПРИЈАВЕНА НА
ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Со одлука на Наставно-научниот совет број 0202-3408/2 од 30.9.2011 година, а врз основа на член 120 од Законот за високото образование, именувани сме за членови на Комисијата за оценка и одбрана на докторската дисертација поднесена од кандидатот **Гордан Јанкуловски** под наслов **“Портфолио менаџментот кај институционалните инвеститори во Република Македонија како предуслов за нивно успешно функционирање”**. Претходно, темата беше прифатена со одлука на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет.

Комисијата за оцена, по читањето и анализата на докторската дисертација, го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

I. Содржина на докторската дисертација

Материјата елаборирана во докторската дисертација на кандидатот **Гордан Јанкуловски** под наслов **“Портфолио менаџментот кај институционалните инвеститори во Република Македонија како предуслов за нивно успешно функционирање”** е презентирана на 264 страници печатен текст и 10 страници со 138 библиографски единици. Текстот е солидно компјутерски среден, а во него се содржани и 39 табели, 8 слики и 115 фусноти.

Материјата во дисертацијата е систематизирана во вовед, пет глави и заклучок. При тоа, секоја глава е поделена на поголем број точки и потточки.

Композицијата на докторската дисертација е следнава:

Вовед

Глава 1: Портфолио менаџмент – поим, примена и елементи

Глава 2: Теории и модели на портфолио менаџментот

Глава 3: Процес на портфолио менаџментот**Глава 4: Портфолио менаџментот кај институционалните инвеститори****Глава 5: Компарација на портфолио менаџментот на институционалните инвеститори во Хрватска и Словенија со институционалните инвеститори во Република Македонија****Заклучни согледувања**

Во првата глава авторот дава воведни објаснувања на основните категории со кои се занимава портфолио менаџментот. Најпрво се врши терминолошко дефинирање на портфолио менаџментот како поширока тема на дисертацијата, за потоа да бидат елаборирани елементите кои влегуваат во состав на портфолијата на инвеститорите низ светот, како и ризиците при инвестирањето со кои тие се соочуваат. Посебно место им е посветено на алтернативните инвестиции, кои денес играат незаменлива улога како диверзификатор во портфолијата. Токму комбинирањето на ризикот и приносот при инвестирањето претставува причина за диверзификација на множеството од хартии од вредност и создавање портфолија со кои ќе се оптимализира релацијата помеѓу овие две спротивставени категории. Фундаменталната и техничката анализа на вреднувањето на акциите и спецификите на нивната практична примена претставуваат основа на алокацијата на средствата во секој конкретен случај на градење на портфолиото. Предностите и негативностите на диверзификацијата се образложени во последниот дел на оваа глава.

Второто поглавје од трудот има теоретско-методолошки карактер. Оваа глава започнува со елаборација на основите на портфолио теоријата, како и на нејзините придружни теории за ефикасен пазар на капитал, теоријата за арбитражно вреднување и моделот на вреднување на капиталните средства. Познавањето на овие теории ја дава основата за разбирање на процесот на формирање на оптималното портфолио, а особено за разбирање на односот на инвеститорите кон ризикот и приносот.

Третата глава на дисертацијата навлегува во практичните аспекти на портфолио менаџментот. Тука детално е образложен процесот на портфолио менаџментот, најпрво кај индивидуалните инвеститори, а потоа и кај институционалните. Овој процес започнува со создавањето и потпишувањето на изјавата за инвестициската политика, која ги зема предвид целите поврзани со ризикот и приносот, потребите од ликвидност, временскиот хоризонт, даночните аспекти и законските и регулаторните фактори. Врз основа на ваквата изјава, со која се специфицираат принципите на формирањето на портфолиото кај секој одделен инвеститор, портфолио менаџерот врши конструкција на портфолиото, кое повремено се ревидира и евалуира.

Во следната глава, авторот го конкретизира своето истражување во секторот на кој му е посветена дисертацијата – институционалните инвеститори. Тука е направен детален осврт на карактеристиките на портфолио менаџментот кај секој од одделните типови институционални инвеститори - инвестициските фондови, фондациите, пензиските фондови, осигурителните компании и банките.

Секоја од овие категории има посебни специфичности во поглед на формулирањето на целите, односот кон ризикот, посебно ликвидносниот ризик, временскиот хоризонт итн. Кандидатот детално ги елаборира овие специфичности, чиешто познавање е неопходно за да може да се анализира нивното однесување во практиката и резултатите кои тие ги постигнуваат при тоа. Со тоа, авторот ја поставува основата за сржта на своето истражување – да се направи компаративна анализа и да се даде оценка на ефикасноста во формирањето и менаџирањето на портфолијата на институционалните инвеститори во нашата земја.

Последната глава го претставува најголемиот истражувачки напор на кандидатот и ја потврдува неговата подготвеност да одговори на предизвиците на научната работа. Во овој дел тој врши компаративна анализа помеѓу методите на управување со инвестициските портфолија на институционалните инвеститори од нашата земја и некои балкански земји кај кои овој сегмент од пазарот на капитал е во понапредна фаза од својот развој. Неговиот фокус е на институционалните инвеститори во Република Хрватска и Република Словенија, при што тој успева да прибере завидно количество квантитативни и квалитативни податоци за нивното функционирање. Од овие податоци кандидатот извлекува заклучоци за техниките кои тие ги применуваат во сопственото менаџирање на портфолијата, како и за резултатите кои при тоа ги остваруваат. Потоа следува детална елаборација на истата проблематика во случајот на нашата земја, при што авторот навлегува и во поголеми детали во политиките на одделните инвеститори, како што се некои инвестициони фондови, банки и сл.

Сето ова служи како основа за да се направи споредба помеѓу практиките на портфолио менаџментот на соодветните институции во Македонија и споменатите балкански земји. Заклучокот на оваа споредба е дека нашите институционални инвеститори доцнат во поглед на примената на овие техники, а имаат и поконзервативен однос кон инвестирањето. Тоа, пак, од своја страна, ги прави помалку изложени на ризиците од финансиската криза со кои денес се соочуваат инвеститорите во светот.

Врз основа на своето теоретско и практично истражување, кандидатот доаѓа до повеќе корисни заклучоци. Меѓу нив би ги издвоиле следниве:

- Покрај традиционалните инвестиции, акциите и обврзниците, денес во формирањето на портфолиото значајна улога играат алтернативните инвестиции. Тоа е резултат на нивната улога како диверзификатор, од една страна, а од друга, и како добар зајакнувач на приходите, особено во услови на пад на пазарите на капитал.

- Процесот на портфолио менаџментот опфаќа процедура од пет чекори низ кои се минува при формирањето на портфолиото на индивидуалниот и институционалниот инвеститор. Иако овие чекори се исти кај различните групи инвеститори, постојат значајни разлики во поглед на ризичноста која е најголема кај инвестициските фондови, а најмала кај пензиските фондови, кај кои приматот е ставен на обезбедување сигурност на пензиите на осигурениците.

- Структурата на вложувањата на инвестициските фондови во регионот покажува дека тие сè повеќе се ориентираат кон вложувања во акции, со што

обезбедуваат повисок принос. При тоа, доминираат вложувањата во акции од странски компании, а посебно место заземаат вложувањата насочени кон пазарите во подем и источноевропските земји.

- Осигурителните компании претежно вложуваат во државни хартии од вредност, а помалку во банкарски депозити и акции. Во Македонија, пак, структурата на нивните вложувања е уште поконзервативна, при што доминираат вложувањата во банкарски депозити.

- Пензиските фондови имаат најголеми законски ограничувања во поглед на нивните вложувања, поради што и тие претежно се ориентирани кон државните хартии од вредност и банките, а само мал дел вложуваат во акции.

- Односот помеѓу остварените приноси и преземиот ризик кај сите овие инвеститори ја потврдува добро познатата релација помеѓу ризикот и приносот. Најголеми приноси остваруваат токму инвестициските фондови и тоа оние што инвестирале во пазарите во подем, додека стапките на принос од портфолио инвестициите кај осигурителните компании, банките и пензиските фондови се само малку повисоки од каматните стапки кои во истите периоди ги носеле банкарските депозити.

II. Оцена на докторската дисертација и предлог

Врз основа на предложената тема, тезите, образложението и литературата може да се констатира дека предложената докторска дисертација под наслов “Портфолио менаџментот кај институционалните инвеститори во Република Македонија како предуслов за нивно успешно функционирање” покрива едно мошне актуелно подрачје во денешната фаза на развојот на пазарот на капитал во Република Македонија. Со оглед на тоа што пазарот на хартии од вредност во нашата земја е сè уште во еден ран стадиум на својот развој, може да се каже дека недостасуваат поопстојни анализи на бројни прашања поврзани со неговото функционирање.

Комисијата има впечаток дека докторската дисертација успеала да одговори на поставените цели и задачи на истражувањето. Тргувајќи од теоретската елаборација на предложената тема, преку користење на реални податоци и нивна соодветна обработка, овој труд понудува некои сознанија кои би можеле да им бидат од полза на сите учесници на пазарот на хартии од вредност.

Во тие рамки, предложениот труд претставува едно освежување, од причина што авторот своето внимание го фокусира врз една конкретна групација – институционалните инвеститори и нивната ефикасност во управувањето со портфолијата со кои тие располагаат. Институционалните инвеститори играат повеќекратна значајна улога на секој пазар на капитал, па нивната појава на македонскиот пазар се очекуваше со големо внимание. Оттука, интересот на кандидатот за истражување на проблематиката поврзана со нивното ефикасно менаџирање и неговото влијание врз развојот на пазарот на капитал фрла светлина во една област која кај нас досега не е темелно научно истражена.

По внимателното читање на поднесената докторска дисертација на кандидатот Гордан Јанкуловски, Комисијата ја формулираше својата оценка низ следниве елементи:

- Со својата концепција, обемот и опфатот на користената литература, стилот на изнесување на материјата и техничката обработка, трудот ги исполнува критериумите за прифатливост на една докторска дисертација.
- Преку изнесената обработка на теоретските сознанија од областа на портфолио менаџментот, кандидатот демонстрирал одлично познавање на материјата и подготвеност за сопствено научно истражување на истата проблематика.
- За потребите на истражувањето користени се два главни извора на информации: информации добиени од практиката, од анализата на реалната состојба во компанијата во која работи авторот, како и информации од секундарни извори - информации од академски списанија, книги и налиси на соодветната тема. Избраната литература е мошне обемна, современа и соодветна на истражуваната тема, а кандидатот со неа умешно се користи во елаборирањето на одделните подрачја и извлекувањето на своите заклучоци.
- Врз основа на проучената литература и сопственото професионално искуство, кандидатот извлекол корисни сознанија за значењето на портфолио менаџментот кај институционалните инвеститори, како елемент кој може да има значаен придонес кон нивното успешно функционирање.
- Темата се одликува со голема актуелност, така што сознанијата добиени од ова истражување ќе придонесат во збогатувањето на корпусот знаења кои се однесуваат на функционирањето на пазарот на капитал во Република Македонија и на одделните пазарни учесници. Истовремено, таа може да им послужи токму на најголемите потенцијални инвеститори на овој пазар да се запознаат со искуствата од функционирањето на ним сродните институции од земјите од окружувањето и таквите искуства да ги искористат за зголемување на ефикасноста на своето работење.

III. Заклучок и предлог

Врз основа на погоре изнесените констатации и оценки, Комисијата заклучи дека овој труд ги задоволува критериумите за прифатливост на една докторска дисертација. Со оглед на тоа, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје:

-**прво**, да го прифати извештајот за позитивна оценка на докторската дисертација на тема *Портфолио менаџментот кај институционалните*

инвестиции во Република Македонија како предуслов за нивно успешно функционирање, и

-второ, да му одобри на кандидатот Гордан Јанкуловски јавна одбрана на докторската дисертација.

Скопје, 25.10.2011

Рецензентска комисија

- 1. Проф. д-р Сашо Арсов с.р.**
- 2. Проф. д-р Методија Несторовски с.р.**
- 3. Проф. д-р Михаил Петковски с.р.**
- 4. Проф. д-р Горан Петрески с.р.**
- 5. Доц. д-р Драган Тевдовски с.р.**

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА СОРАБОТНИК ВО ЗВАЊЕТО АСИСТЕНТ ВО НАУЧНАТА ОБЛАСТ ХЕМИЈА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ И ХРАНА ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, на својата триесет и трета седница одржана на 21. 10. 2011 година, по пријавата на м-р Мирјана С. Јанкуловска за избор на еден соработник во звањето асистент во научната област хемија избра Рецензентска комисија во состав: д-р Биљана Петановска-Илиевска, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна, д-р Олга Бауер, редовен професор во пензија на Факултетот за земјоделски науки и храна, и д-р Јосиф Митрикески, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна. Врз основа на доставената документација, Рецензентската комисија до Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

На конкурсот за избор на еден соработник во звањето асистент во научната област хемија објавен во дневниот печат "Нова Македонија" и "Коџа" од 26. 9. 2011 година, се пријави кандидатката м-р Мирјана С. Јанкуловска.

Биографски податоци

М-р Мирјана С. Јанкуловска е родена на 5. 2. 1976 година во Битола. Средно хемиско училиште завршила во Скопје, во учебната 1993/94 година со одличен успех. Во 1994/95 година се запишала на Природно-математичкиот факултет во Скопје, студии по хемија на наставна насока. Дипломирала во 1998/99 година со просечен успех 8,76, со трудот: „Разработка на волтаметриска метода за квантитативно определување на аконитна киселина“.

На постдипломски студии се запишала во 1999/2000 на насоката за аналитичка хемија на Институтот за хемија, при Природно-математичкиот факултет во Скопје. Предвидените испити од постдипломските студии ги положила со просечен успех 10. Магистерскиот труд под наслов "Однесување на нови деривати на 1,2,4-триазолин-3-тиони во различни медиуми" го одбрала во 2006 година, со што се стекнала со право на научен степен магистер на хемиски науки.

Наставна дејност

Во учебната 1999/2000 година работела како наставник по хемија во ОУ „Браќа Миладиновци" и во ОУ „Кирил Пејчиновиќ" во Скопје. Од учебната 2002/03 до 2003/04 и 2009/10 работела како професор по хемија во средното медицинско училиште СМУГС „Д-р Панче Караџов" во Скопје.

Од учебната 2001/02 до денес, времено е ангажирана како демонстратор во изведувањето на вежбите по предметите хемија и аналитичка хемија на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје. Вежбите ги изведува со голема одговорност и професионалност, има коректен однос со студентите и успешно им го пренесува знаењето од овие наставни дисциплини.

Научноистражувачка дејност

Покрај ангажираноста во наставата, м-р Мирјана С. Јанкуловска учствувала во реализација на следниве проекти:

1. Изучување на индоли и слаби органски киселини и разработка на методи за нивно определување (1997-2000 година), финансиран од Министерството за образование и наука;
2. Оптимизација на услови за поставување на аналитички методи за определување на органски киселини и индоли во различни обрасци (2001-2004 година), финансиран од Министерството за образование и наука.

Докторската тема со наслов: „Проучување на киселинско-базни рамнотежи на некои синтетизирани арилхидразони на супституирани бензхидразида“ ја работи под менторство на д-р Илинка Спиревска, редовен професор во пензија на Природно-математичкиот факултет во Скопје.

Научни трудови за рецензија

1. **M. Jankulovska**, I. Spirevska, K. Č. Ragenović, Behaviour of some newly synthesized substituted 1,2,4-triazoline-3-thiones in sulfuric acid media, *Bull. Chem. Tehnol. Macedonia*, **25**(1), 29-37 (2006).

Во трудот е опишан процесот на протонирање на некои новосинтетизирани супституирани деривати на 1,2,4-триазолин-3-тионот (4-бутил-5-октил-2,4-дихидро-3H-1,2,4-триазолин-3-тион, 4-алил-5-октил-2,4-дихидро-3H-1,2,4-триазолин-3-тион, 4-фенил-5-октил-2,4-дихидро-3H-1,2,4-триазолин-3-тион). Протонирањето е следено во средина на сулфурна киселина со примена на методите на ултравиолетовата спектроскопија, на собна температура. Киселинско-базната рамнотежа е окарактеризирана квалитативно и квантитативно. Методот на карактеристична векторска анализа (CVA) е користен за реконструкција на експерименталните спектри. Дискутирано е местото каде што најверојатно се врши протонирање на испитуваните тиони. Вредностите на константите на протонирање (pK_{BH^+}) се пресметани со примена на неколку различни методи. Овие константи се исто така определени графички и нивните вредности се во добра согласност со нумерички пресметаните.

2. **M. Jankulovska**, I. Spirevska, L. Soptrajanova, Determination of the dissociation constants in sodium hydroxide media of some newly synthesized derivatives of 1,2,4-triazoline-3-thione, *Bull. Chem. Tehnol. Macedonia*, **25**(2) 99-106 (2006).

Во трудот е објаснето однесувањето на три новосинтетизирани деривати на 1,2,4-триазолин-3-тионот: 4-бутил-5-октил-2,4-дихидро-3H-1,2,4-триазолин-3-тион, 4-алил-5-октил-2,4-дихидро-3H-1,2,4-триазолин-3-тион и 4-фенил-5-октил-2,4-дихидро-3H-1,2,4-триазолин-3-тион во водни раствори од натриум хидроксид со различни pH вредности. За таа цел, се користени методите на ултравиолетовата спектроскопија. Мерењата се вршени на UV спектрофотометар Varian Cary во подрачјето на бранови должини од 190 nm до 360 nm, веднаш по подготвувањето на растворите. Со зголемување на базноста на испитуваните раствори (од pH 5 до 9), вредноста на апсорбанцата се намалува, а апсорпцискиот максимум се поместува кон пониски бранови должини. Вредностите на константите на дисоцијација се пресметани според равенката: $pK_{BH} = \log I + pH$ ($I = c(BH)/c(B^-)$). Јонската сила на испитуваните раствори се одржува константна со додавање на натриум перхлорат со концентрација од 0,1 mol/dm³. Пресметките на pK_{BH} вредностите се вршени од вредностите на апсорбанцата од експериментално добиените и реконструирани спектри со примена на методот на карактеристична векторска анализа (CVA). Вредностите на апсорбанцата потребни за пресметките се отчитани на четири бранови должини околу апсорпцискиот максимум, за секое испитано соединение. Вредностите на константите на дисоцијација се определени графички и се во добра согласност со нумерички пресметаните.

3. **M. Jankukulovska, L. Šoptrajanova, I. Spirevska, K. Čolančeska-Rađenović, S. Ristovski,** Investigation of solvent effects on electronic absorption spectra of some substituted 1,2,4-triazoline-3-thiones, *Maced. J. Chem. Eng.*, **29**(1), 43-50 (2010).

Во трудот е испитано влијанието на поларноста на растворувачот и создавањето на водородни врски врз електронските апсорпциски спектри на некои претходно синтетизирани супституирани 1,2,4-триазолин-3-тиони. Електронските апсорпциски спектри се снимени во 8 протични (вода, гликол, метанол, етанол, пропан-1-ол, пропан-2-ол, бутан-1-ол и t-битанол) и пет апротични (ацетонитрил, хлороформ, диметилсулфоксид, диоксан и диметилформаид) растворувачи, во спектрално подрачје од 190 nm до 360 nm. Апсорпциските максимуми на испитуваните соединенија се јавуваат во областа помеѓу 250 nm и 260 nm како резултат на електронски премини во 1,2,4-триазолин-3-тионскиот прстен. За да се објасни влијанието на поларноста на растворувачот врз електронските спектри и создавањето на водородни врски, се користени методите базирани на линеарна корелација на солватационите ефекти (LSER). Добиените резултати покажуваат изразено влијание на апротичните во споредба со протичните растворувачи.

4. **Мирјана Јанкуловска,** "Однесување на нови деривати на 1,2,4-триазолин-3-тиони во различни медиуми", магистерски труд, Универзитет "Св. Кирил и Методиј", Природно-математички факултет, Институт за хемија, Скопје, 2006.

Во магистерскиот труд е испитано однесувањето на некои нови синтетизирани супституирани деривати на 1,2,4-триазолин-3-тионот (4-бутил-5-октил-2,4-дихидро-3Н-1,2,4-триазолин-3-тион, 4-алил-5-октил-2,4-дихидро-3Н-1,2,4-триазолин-3-тион и 4-фенил-5-октил-2,4-дихидро-3Н-1,2,4-триазолин-3-тион) во средина на силни минерални киселини, натриум хидроксид, како и во средина на различни протични и апротични растворувачи со помош на методите на ултравиолетовата спектроскопија. Мерењата се вршени на UV спектрофотометар VARIAN CARY 50 во спектрално подрачје од 190 nm до 360 nm, веднаш по подготвувањето на растворите на собна температура.

Вредностите на константите на дисоцијација во средина на силни минерални киселини и во средина на натриум хидроксид се определени нумерички и графички од вредностите на апсорбанцата на четири соодветно избрани бранови должини и на брановата должина која одговара на апсорпцискиот максимум. Пресметките се вршени од вредностите за апсорбанцата од експериментално добиените спектри и од реконструираниите спектри, со примена на методата на карактеристична векторска анализа (CVA).

pK_{BH}^+ вредностите во средина на минерални киселини се пресметани со примена на неколку методи: на Hammett; на Bunnett и Olsen; на Tissier и Tissier (Bunnett и Olsen, Yates); на Marziano, Cimino и Passerini; на Cox-Yates (метода на "вишок на киселост"); на Poul и Long и на Виник. Во средина на натриум хидроксид, константите на дисоцијација се пресметани со помош на изразот $pK_{BH} = \log I + pH$ ($I = c(BH)/c(B^-)$), при јонска сила на растворот $0,1 \text{ mol/dm}^3$ (NaClO_4). Добиените вредности за константите на дисоцијација се во согласност со очекуваните за ваков тип на соединенија.

Од експериментално добиените вредности, на брановата должина на апсорпцискиот максимум, во протични и апротични растворувачи пресметани се вредностите на солватохромните коефициенти и нивните удели. За нивно пресметување е користен концептот на линеарна корелација на солватациските ефекти (LSER-Linear Solvation Energy Relationships). Од добиените резултати може да се заклучи дека апротичните растворувачи покажуваат поголемо влијание врз однесувањето на дериватите на 1,2,4-триазолин-3-тионите, во однос на протичните растворувачи.

Учество на манифестации од научен, стручен и апликативен карактер

1. **М. Јанкуловска**, А. Тодоровска, Н. Гочева, Л. Јовевска, *Изолирање на монотерпени од кора од портокал и семе од ким*, Трет конгрес по чиста и применета хемија на студентите од Македонија, Изводи од соопштенија, Природно-математички факултет, Институт за хемија, Скопје, Р. Македонија, 24 (1998).
2. Л. Шоптрајанова, И. Спиревска, Р. Гулабоски, **М. Јанкуловска**, *Определување на аконитна киселина со квадратно-бранова волтаметрија*, 16. Конгрес на хемичарите и технолозите на Македонија со меѓународно учество, Книга на трудови, Технолошко-металуршки факултет, 29-30 октомври, Скопје, Р. Македонија, 2(2) 415 (1999).

3. S. Petrovska-Jovanović, V. Pavlova, **M. Jankulovska**, B. Jordanovski, V. Mirčeski, „*Square-wave and cyclic voltammetry investigation of electrochemical behaviour of uranium*“, 2nd Black Sea Basin Conference on Analytical Chemistry, Sile-Istanbul, September 14-17, Turkey, 196 (2003).
4. L. Šoptrajanova, **M. Jankulovska**, I. Spirevska, *The behavior of aconitic acid in aqueous and non-aqueous solutions of strong acids*, Biannual Conference on Chemistry, The Department of Chemistry, Cairo University-Faculty of Science, 1-3 March, Cairo, (2004).
5. **M. Јанкуловска**, И. Спиревска, Л. Шоптрајанова, *Определување на константите на дисоцијација на некои новосинтетизирани деривати на 1,2,4-триазолин-3-тион*, Шести конгрес по чиста и применета хемија на студентите од Македонија, Изводи од соопштенија, Охрид, Р. Македонија, О-20 (2005).
6. **M. Jankulovska**, I. Spirevska, L. Šoptrajanova „*Behavior of some newly synthesized derivatives of 1,2,4-triazoline-3-thione in protic and aprotic solvents*“, 5th International Conference of the Chemical Societies of the South-East European Countries, Ohrid, R. Macedonia, (2006).
7. **M. Jankulovska**, I. Spirevska, K. Čolančevska-Ragenović, V. Dimova, *Study of acid-base equilibria of some newly synthesized aromatic hydrazones*, XXI Congress of Chemists and Technologists of Macedonia, Book of Abstracts ACE-10, Ohrid, September 23-26, (2010).
8. **M. Jankulovska**, K. Čolančevska- Ragenović, I. Spirevska, P. Makreski, *Synthesis and characterization of new aromatic hydrazones*, XXI Congress of Chemists and Technologists of Macedonia, Book of Abstracts OCBP-6, Ohrid, September 23-26, (2010).

Заклучок и предлог

Врз основа на приложената документација, личното познавање и следење на кандидатката, Рецензентската комисија констатира дека м-р Мирјана Јанкуловска, во текот на изминатиот период, покажала забележителна активност во извршувањето на своите наставни обврски и научно усовршување. Добиените обврски секогаш ги извршува совесно и одговорно, со што ги оправдува и нашите очекувања за нејзин избор. Поради тоа, со задоволство му предлагаме на Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна, м-р Мирјана Јанкуловска да биде избрана во звањето асистент во научната област хемија на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје.

Рецензентска комисија

1. Д-р Биљана Петановска-Илиевска, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, с. р.
2. Д-р Олга Бауер, редовен професор во пензија на Факултетот за земјоделски науки и храна, во Скопје, с. р.
3. Д-р Јосиф Митrikesки, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, с. р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА СОРАБОТНИК ВО ЗВАЊЕТО АСИСТЕНТ
ВО НАУЧНАТА ОБЛАСТ ЕНТОМОЛОГИЈА НА
ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ И ХРАНА ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 63, став 1, алинеја 1, членовите 122, 129 од Законот за високото образование (“Службен весник на РМ” бр. 35/2008, бр. 26/2009, бр. 99/2009, бр. 115/2010, бр. 17/2011 и бр. 51/2011), членот 38 од Правилникот за внатрешните односи и работењето на Факултетот за земјоделски науки и храна, во состав на УКИМ во Скопје и согласно со Одлуката на Наставно-научниот совет на Факултетот, донесена на XXXIII седница одржана на 21.10.2011 година, со решение бр. 02-2065/2 од 21.10.2011 формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Станислава Лазаревска, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, д-р Миле Постоловски, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје и д-р Звонко Пацаноски, доцент на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, со задача да изготви извештај за избор на еден соработник во звањето асистент од научната област ентомологија, во согласност со објавениот конкурс.

Комисијата ги проучи поднесените документи од пријавениот кандидат и до Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

На распишаниот конкурс за избор на еден соработник во научната област ентомологија, објавен во весниците “Нова Македонија” и “Коха” од 26.9.2011 година, пријавен е еден кандидат: м-р Константин Русевски.

Од приложената биографија на кандидатот м-р Константин Русевски ги истакнуваме позначајните моменти, во функција на изборот за асистент.

М-р Константин Русевски е роден на 15.10.1983 во Куманово. Со основно и средно образование се стекнал во Куманово. Матурирал во средното земјоделско училиште „Киро Бурназ“ во учебната 2002/2003 година. Во текот на основното и средното образование континуирано постигнувал одличен успех.

На Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје се запишал во учебната 2003/2004 година, на насоката за заштита на растенијата. Дипломирал во предвидениот рок, во 2008 година со просечна оценка 8, 70. Дипломската работа со наслов: “Патогени габи кои се пренесуваат преку семе на пченицата и јачменот и мерки за нивно сузбивање” ја одбрал со оценка 10.

Во учебната 2008/2009 година, м-р Константин Русевски запишал постдипломски студии на Земјоделскиот факултет при Универзитетот во Болоња-Република Италија (Facolta di Agraria – Universita di Bologna) во областа одржлив развој на земјоделството и руралните реони на Јадранско-јонскиот Базен (Second Level Master’s Degree in Sustainable Development of Agricultural and Rural Areas of the Adriatic-Ionian Basin- Alma

Mater Studiorum Univerzita di Bologna), во рамките на стипендијата што ја добил од Министерството за надворешни работи на Република Италија. Магистерскиот труд со наслов: “Стратегии за органско производство во Република Македонија” (Strategies for organic production in the Republic of Macedonia) успешно го одбрал во ноември 2009 година и се стекнал со право да биде промовиран во звањето магистер. Со завршувањето на постдипломските студии кандидатот се здобил со 64 кредити.

Дипломата стекната на Универзитетот во Болоња, Република Италија, во Република Македонија се признава како документ за завршен втор циклус магистерски студии и стекнат научен степен магистер на земјоделски науки со Решение од Министерството за образование и наука на Република Македонија бр. 09-5275/1 од 23.7.2010 година.

М-р Константин Русевски активно се служи со англискиот, италијанскиот, српскиот и бугарскиот јазик, што го потврдува со пријавените дипломи за завршени курсеви од англискиот јазик и позитивната проценка на курсот за италијански јазик во рамките на постдипломските студии во Италија.

Кандидатот има солидни познавања и од областа на информатиката.

Во периодот 28.9.-29.11.2009 кандидатот стажирал во компанијата Bioagricert S.R.L. Болоња, Република Италија. Bioagricert е контролно и сертификационно тело за органско производство основано во 1984 година. Bioagricert е запишан во листата на овластени сертификациони тела во согласност со ЕС 834/2007, објавена од Европската унија. Bioagricert може да ги потврди процесите и производите за која било дестинација во светот, бидејќи таа е акредитирана во согласност со главните национални и меѓународни стандарди. Дирекцијата се наоѓа во Casalecchio di Reno, Болоња, Република Италија, каде што Константин Русевски стажирал. Кандидатот истражувал како функционира Глобал ГАП во органското производство и сертификацијата на органските фармери во Италија и Република Македонија.

Од своето работно искуство, кандидатот ја истакнува и волонтерската активност во периодот од 15.12.2009 година до 1.06.2010 година, како демонстратор на Земјоделскиот факултет во Штип при Универзитетот “Гоце Делчев” во Штип.

Во текот на додипломските студии како студент на насоката заштита на растенијата, а особено по дипломирањето, кандидатот м-р Константин Русевски е активен во Здружението за заштита на растенијата на Република Македонија и учествува на годишните советувања за заштита на растенијата.

Кандидатот учествувал и на XVI меѓународно научно-стручно советување на агрономите во Република Српска, каде што има објавено резиме со наслов: “Стратегии и политики за развој на органското земјоделство во Република Македонија”.

1. Bilali. El. H., Berjan, S., Rusevski K., Despotovic Aleksandra, Panin Biljana. 2011. Strategies and policies for developing Organic Agriculture in the Republic of Macedonia. Зборник сажетака, XVI меѓународно научно-стручно саветовање, 22-23.03.2011, Требиње.

Покрај пријавата, биографијата и трудовите, кандидатот м-р Константин Русевски има приложено: диплома за завршени постдипломски студии, нострифицирана диплома, уверение и преглед на уверение со стекнати кредити од магистерски студии, превод на магистерската диплома, потврда за познавање странски јазик, уверение за државјанство, потврда за доставена изјава до Комисијата за верификација на факти на РМ за исполнување на услов за јавна функција, потврда за волонтирање на Земјоделскиот факултет при Универзитетот “Гоце Делчев” во Штип и потврда за стажирање во фирмата Bioagricert во Болоња, Италија.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на извршениот преглед на целосната документација доставена од пријавениот кандидат, биографските податоци и резултатите од научната и стручната дејност, Рецензентската комисија констатира дека кандидатот м-р Константин Русевски ги исполнува условите предвидени со Законот за високото образование и Правилникот на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, поседува соодветно образование, научно - стручни квалитети и знаења и е оспособен за работа во научната област ентомологија.

Поаѓајќи од утврдените констатации, Рецензентската комисија има чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, да го избере м-р Константин Русевски во звањето асистент во научната област ентомологија.

Рецензентска комисија

1. Проф. д-р Станислава Лазаревска с. р.
2. Проф. д-р Миле Постоловски с. р.
3. Доц. д-р Звонко Пацаноски с. р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА СОРАБОТНИЦИ ВО ЗВАЊЕТО АСИСТЕНТ НА ГРУПА ПРЕДМЕТИ ВО
НАУЧНАТА ОБЛАСТ ЕКОНОМИКА НА ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО И РАЗВОЈ, НА
ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ И ХРАНА ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 63, став 1, алинеја 7, членовите 122, 129 од Законот за високото образование („Службен весник на РМ“ бр.35/2008, бр.103/2008, бр.26/2009, бр.99/2009, бр.115/2010, бр.17/2011 и бр. 51/2011), членот 38 од Правилникот за внатрешните односи и работењето на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, во состав на УКИМ во Скопје и согласно со одлуката на Наставно-научниот совет на Факултетот, донесена на XXXIII седница одржана на 21.10.2011 година, со решение бр. 02-2065/2 од 21. 10. 2011 год. формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Ненад Георгиев, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, д-р Јован Аждерски, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје и д-р Драган Ѓошевски, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, со задача да изготви извештај за избор на двајца соработници во звањето асистент на група предмети во научната област економика на земјоделството и развој, во согласност со објавениот конкурс.

Комисијата ги проучи поднесените документи од кандидатите и до Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

На распишаниот конкурс за избор на двајца соработници, на група предмети во научната област економика на земјоделството и развој, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 26.9.2011 година, пријавени се следниве кандидати: Марина Нацка, Емељ Туна, Даниела Ристевска и Самоил Малчески.

1. Кандидатката м-р Марина Нацка со приложената пријава ја има поднесено следнава биографија:

М-р Марина Нацка е родена на 13.3.1984 година во Скопје. Основното образование го стекнала во Скопје. Во учебната 2001/2002 година матурирала општа гимназија во средното училиште “Орце Николов” во Скопје. Во текот на основното и средното образование постигнувала одличен успех.

На Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје се запишала во учебната 2002/2003 година, на агроекономската насока. Дипломирала во предвидениот рок, во 2007 година со просечна оценка 8,73. Дипломската работа со наслов „Пратење на изведување на инвестициони проекти“, ја одбранила со оценка 10. Во учебната 2007/08 година се запишала на постдипломските студии на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, на групата агроекономика. Магистерскиот труд со наслов „Маркетинг и конкурентност на виното од Република Македонија од аспект на индустриската сопственост“ успешно го одбранила во јули 2011 година и се стекнала со правото да биде промовирана во звањето магистер на земјоделски науки, група: агроекономика.

Непосредно пред запишувањето на постдипломските студии започнала со учество во проектот „Градење капацитети за формулирање на македонската политика и економска анализа во однос на земјоделскиот сектор“, финансиран од Шведската агенција за меѓународна соработка и развој, а имплементиран од Катедрата за економика и организација во земјоделството при Факултетот за земјоделски науки и

храна во Скопје. Во февруари 2008 година била првпат избрана за демонстратор на група предмети на Катедрата за економика и организација (денешен Институт за агроекономика), за што била ангажирана и во наредните години.

Покрај учеството во проектот финансиран од SIDA, учествувала и во неколку научно - истражувачки проекти на Институтот за агроекономика, како дел од FP7 и TEMPUS програмата, како и во изработка на неколку студии. Присуствувала на повеќе семинари и курсеви од областа на агроекономијата.

Уште во текот на студиите, во 2004 година учествувала како соработник на проектот „Винотека, развој и опстанок“, организиран и награден од GTZ - TT - проектот и SEED - програмата.

Активно се служи со англискиот јазик и има солидни познавања од областа на информатиката.

Кандидатката м-р Марина Нацка, како автор или коавтор, приложила 9 труда:

1. Нацка Марина. 2007. Пратење на изведување на инвестициони проекти, Дипломски труд, Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје.
2. Ѓошевски Драган, Котевска Ана, Крстевска Ана, Николовска Даниела, Нацка Марина. 2008. Анализа на инвестициите во земјоделско-прехранбениот сектор во Република Македонија. Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје.
3. Krstevska Ana, Nacka Marina, Janeska Ivana, Georgiev Nenad. 2009. An assessment of the competitiveness of the dairy food chain in the Republic of Macedonia. European Commission under the framework of FP7. Skopje.
4. Krstevska Ana, Gjosevski Dragan, Nacka Marina. 2009. Agricultural Statistics database – Survey on data and methodology in the Republic of Macedonia. European Commission under the framework of FP7. Skopje.
5. Георгиев Н., ..., Нацка Марина, и др. 2009. Анализа на малопродажните цени на земјоделските производи на пазарите во Република Македонија. Факултет за земјоделски науки и храна – Скопје.
6. Мартиновска-Стојческа, А., ..., Нацка Марина, и др. 2009. Цена на чинење на земјоделските производи во 2008 година во Република Македонија. Факултет за земјоделски науки и храна – Скопје.
7. Dimitrievski D., Ericson T., ..., Nacka Marina, et al. (in print). Sector Analysis Study. Faculty of Agricultural Sciences and Food-Skopje & Swedish University of Agricultural Sciences, Uppsala.
8. Gjosevski D., ..., Nacka Marina, et al. (in print). Labour Market Analysis in the Republic of Macedonia. Faculty of Agricultural Sciences and Food-Skopje & Swedish University of Agricultural Sciences, Uppsala.
9. Нацка Марина. 2011. Маркетинг и конкурентност на виното од Република Македонија, Магистерски труд, Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје, УДК 330: 658.8: 663.2 (497.7) (043.2).

Освен пријавата, биографијата и трудовите, кандидатката има приложени: диплома за завршен прв циклус студии; уверение за положени испити на прв циклус студии; уверение за положени испити на втор циклус студии, со просечна оценка 10,00;

потврда од Институтот за агроекономика при ФЗНХ за ангажман за демонстратор од 2008 до денес; потврда од проектот „Градење капацитети за формулирање на Македонската политика и економска анализа во однос на земјоделскиот сектор“, финансиран од Шведската агенција за меѓународна соработка и развој, а имплементиран од Институтот за агроекономика при Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје од 2007 до денес; потврда за познавање на англиски јазик издадена од Challenge - Скопје; уверение за државјанство; изјава до Комисијата за верификација на факти заверена на нотар и изводи од матичната книга на родени и венчани.

2. Кандидатката м-р Емељ Туна со приложената пријава ја има поднесено следнава биографија:

М-р Емељ Туна е родена на 14.12.1977 година во Скопје. Основното и средното образование ги завршила во Скопје. Во учебната 1992/93 година се запишала во средното економско-правно училиште „Васил Антевски-Дрен“ во Скопје, каде што матурирала во учебната 1995/96 година. Низ целото школување постигнувала континуиран одличен успех. На Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје се запишала во учебната 1995/96 година, на поледелската насока, а студиите ги завршила во 2000/2001, со просечна оценка 8,93. Дипломирала во 2001 година, со одбрана на дипломската работа „Можности за контејнерско производство на расад од домати“, оценета со десет.

Работела како демонстратор на група предмети на Институтот за агроекономика од 2002 до 2004 година. Во периодот од 2004 до јуни 2006 година, како стипендист на Шведската агенција за меѓународна соработка и развој (Сида) и заедничкиот проект помеѓу УКИМ-Факултет за земјоделски науки и храна - Институт за агроекономика и СЛУ-Катедра за економика („Градење капацитети за формулирање на Македонската политика и економска анализа во однос на земјоделскиот сектор“) ги завршила магистерските студии на Шведскиот земјоделски универзитет во Упсала – Шведска (СЛУ), на Катедрата за економика, со одбрана на магистерскиот труд „Секторот за тутун во Република Македонија - анализа на конкурентноста“.

Од 2008 година е студент на докторски студии на Шведскиот земјоделски универзитет во Упсала – Шведска, како стипендист на горенаведениот проект, на Катедрата за економика. Темата на докторскиот труд е „Модернизација на индустријата за млеко во Р. Македонија - организација, мрежи и трансакциони трошоци“.

Во рамките на нејзиниот ангажман на Факултетот, на магистерските и докторските студии, кандидатката има учествувано на голем број меѓународни стручни курсеви од областа на економијата и агроекономијата, меѓу кои, курсеви по земјоделски развој и менаџмент на фарма, организиран од Египетскиот интернационален центар за земјоделство; Организациона теорија и стратески менаџмент, организиран од Школата за економика во Стокхолм, Шведска; Институции, знаење и информации организиран од страна на Универзитетот од Копенхаген, Данска; Анализа на општествени мрежи, организиран од Есекс универзитетот од Англија, како и Анализа на општествени мрежи, курс организиран од Универзитетот во Манчестер, Англија. Во студиите исто така биле вклучени и курсеви од областа на педагогијата, како и курсеви за подобрување на академското творење и пишување. Активно учествувала во повеќе домашни и меѓународни научно-апликативни проекти, семинари, конференции и конгреси, меѓу кои и Конгресот на агроекономисти одржан во Цирих, Швајцарија (ЕААЕ

2011 Congress Change and Uncertainty-Challenges for Agriculture, Food and Natural Resources).

Учествувала и како соработник на меѓународните постдипломски студии по агробизнис на Институтот за агроэкономика на предметот „Задруги и маркетинг на земјоделството“ во академската 2009/2010 година.

Се служи со софтверскиот пакет Microsoft Office, а активно ги владее англискиот и турскиот јазик.

Кандидатката м-р Емељ Туна, како автор или коавтор, приложила 5 труда:

1. Туна Емељ. 2006. Секторот за тутун во Република Македонија - анализа на конкурентноста. Магистерски труд. Шведски земјоделски универзитет - Упсала, Шведска; ISSN 1401-4084.
2. Туна Емељ. 2001. Можности за контејнерско производство на расад од домати. Дипломска работа. Факултет за земјоделски науки и храна - Скопје.
3. Усалески Веџија, Туна Емељ. 2005. „Местото и улогата на тутунот во извозно - увозните трансакции на Република Македонија“. Списание на тутунската наука и струка бр. 5-6, стр. 138-145.
4. Туна Емељ. 2011. Странските директни инвестиции како иницијатори на промени; Случајот на Сведмилк млекарата – причините за пропаѓањето. Труд презентирани на EAAE - конгресот во Цирих/Швајцарија (30.08-2.09.2011 - Change and Uncertainty Challenges for Agriculture, Food and Natural Resources).
5. Dimitrievski D., Ericson T., ... Emelj Tuna, et al. (во печат). Sector Analysis Study. Faculty of Agricultural Sciences and Food-Skopje & Swedish University of Agricultural Sciences, Uppsala.

Освен пријавата, биографијата и трудовите кандидатката има приложени: диплома за завршен прв циклус студии; уверение за положени испити на прв циклус студии; диплома со нострификација и уверение за положени испити на втор циклус студии; потврда од Институтот за агроэкономика при ФЗНХ за ангажман за демонстратор од 2002 до 2004; потврда од проектот „Градење капацитети за формулирање на Македонската политика и економска анализа во однос на земјоделскиот сектор“, финансиран од Шведската агенција за меѓународна соработка и развој, а имплементиран од Катедрата за економика и организација во земјоделството при Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје (денешен Институт за агроэкономика) дека е стипендирана за магистерски и докторски студии; изјава до Комисијата за верификација на факти заверена на нотар; потврда за познавање англиски јазик издадена од Challenge - Скопје; уверение за државјанство и извод од матичната книга на родени.

3. Кандидатката Даниела Ристевска, специјалист по бизнис - економија и менаџмент и дипломиран земјоделски инженер по преработка на земјоделски производи, во својата биографија ги има наведено следниве податоци:

Кандидатката Даниела Ристевска е родена на 09.11.1986 година во Прилеп, Република Македонија, со адреса на живеење во Крушево. Основно образование завршила во О.У. „Никола Карев“ во Крушево во 2001 година. Средно образование завршила во Државното средно училиште „Наум Наумовски – Борче“ во Крушево, насока: природни науки и математика во 2005. Се запишала на Факултетот за земјоделски науки и храна при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на

насоката преработка на земјоделски производи и дипломираше во јуни 2009, со просечна оценка 9,73. По дипломирањето заминала на „Медитеранскиот земјоделски институт – Ханија“ MAICh, Крит, Грција на насоката бизнис - економија и менаџмент, каде што се стекнала со диплома од постдипломски - специјалистички студии. Во очекување е на диплома - магистер на науки за 2009-2011.

Била демонстратор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, Р. Македонија, од 2008 до 2009, на предмети од областа на преработка на земјоделски производи. Добитник е на следниве награди и стипендии:

- „Стипендија за 100-те најуспешни студенти на техничките факултети“, доделена од страна на г. Бранко Црвенковски, претседател на Р. Македонија;
- „Стипендија за постигнатиот успех во студирањето“ доделена од страна на Министерството за образование и наука на Р. Македонија;
- „Стипендија доделена од MAICh“ доделена од страна на грчкото Министерство за рурален развој и храна, Корпорацијата за помош за развој (DAC) и грчкото Министерство за надворешни работи.

Ги посетувала следниве обуки, односно курсеви:

- „НАССР имплементација, одржување и модификација во прехранбената индустрија“ - Скопје, Р. Македонија;
- Сертификат за успешно завршување и испитување на Codex Alimentarius;
- Сертификат за присуство на Codex Alimentarius – обука.

Оспособена е за работа на компјутер и ги познава следниве софтверски пакети: Microsoft Windows, Microsoft Office, SPSS, JMP, MatLab, E-view, Visual Six Sigma Workshops.

Зборува англиски јазик, а ги познава: францускиот, влашкиот и грчкиот јазик.

Освен пријавата и биографијата, кандидатката има приложени: уверение за положени испити на прв циклус студии; диплома од „Медитеранскиот земјоделски институт-Ханија“ MAICh, Крит, за завршени специјалистички студии по бизнис - економија и менаџмент; уверение за положени испити на втор циклус студии; потврда дека е корисник на стипендија 2005/2006, иницирана од претседателот на Република Македонија; два договора за волонтерство на ФЗНХ од 2008 и 2009; потврда за познавање англиски јазик издадена од Logos Oxford - Скопје; потврда за познавање на информатика и компјутерска техника издадена од MAICh, Крит; уверение за државјанство; две препораки – мислења од универзитетски професори, од кои едната е без потпис и сертификат за запишани двегодишни студии во областа бизнис - економија и менаџмент со приложена магистерска теза на 23. 6. 2011, која чека датум за одбрана.

4. Кандидатот м-р Самоил Малчески во својата пријава ја има дадено следнава биографија со списокот на книги, стручни и научни трудови:

М-р Самоил Малчески е роден на 11.9.1983 во Прилеп, Република Македонија, со адреса на живеење во Скопје.

Според мотивационото писмо, м-р Самоил Малчески, основно и средно образование завршил во Скопје, како првенец во генерација во ОУ „Лазо Ангеловски“ и ДСУ гимназија „Никола Карев“. Се запишал на Факултетот за економски науки при Првиот приватен „Европски универзитет“ Република Македонија – Скопје и дипломира во јуни 2007 година, со што се стекнал со назив - дипломиран економист (за универзитетското додипломско образование и просекот на додипломските студии нема доставено никаква дополнителна информација или документација – уверение или диплома).

По дипломирањето се запишал на постдипломски студии на Економскиот институт при УКИМ и магистрирал во 2010 година со одбрана на магистерскиот труд: „Реформа на јавните комунални претпријатија во Република Македонија – форми и модели на реализација“, со што се стекнал со научен степен - магистер на економски науки.

Во моментот кандидатот е запишан на магистерски студии на Факултетот за информатика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, а е истовремено и докторанд на Економскиот институт при УКИМ во Скопје.

Кандидатот м-р Самоил Малчески има вршено функции и работни задачи во следниве организации:

- Студентски парламент на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, 2008-2009 година;
- Коалиција на младински организации "СЕГА", 2005-2010 година;
- УМКА Македонија, 2007-2009 година;
- извршен директор на Центарот за истражување и развој на образованието, Скопје, Македонија, во тек;
- асистент по економски науки на Универзитетот за информатички науки и технологии „Свети Апостол Павле“ во Охрид, во тек.

Во својата биографија кандидатот ги има наведено и следниве активности во дополнително образование:

- инструктор по прва медицинска помош; Црвен крст на Република Македонија, Семинар за млади лидери; Црвен крст на Република Македонија, Тренинг за мултикултурно разбирање и соработка; МЦМС - Скопје - Тренинг за демократија; ССУКМ - Скопје во соработка со ЕСИБ Европа Western Balkan Youth and Student Initiative, Training Module III; CARE Bosnia - Летен семинар за водење на политичка кампања; Меѓународен републикански институт Пправење и менаџирање со проекти; Danish Refugee Council Тренинг за човекови права; УМКА Македонија - Работа со медиуми; Меѓународен републикански институт - Стратешко планирање; ССУКМ - Финансиско работење на невладини организации; ССУКМ ПР и селф маркетинг; УМКА Македонија - Односи со јавност; Европска студентска унија - Мотивација и тимска работа; Европска студентска унија - Студентите за демократијата; Европска студентска унија - Меѓукултурен дијалог на студентите од Европа; Европска студентска унија - Иднината на болонскиот процес! Што по 2010 година?; Европска студентска унија - Како да се биде лидер?; Европска студентска унија - Болоња со студентски очи!; Европска студентска унија. Project Design and Management Workshop, Peace Corps Macedonia and American Corner Skopje Работилница за ревидирање на стратешкиот план и Развивање на Стратегија за прибирање финансиски средства на Коалицијата на младински организации "СЕГА". 5th International Youth Leadership Forum "Facing the Challenges -The value of Communication", Boris Trajkovski International Foundation Networking days, European youth forum and Coalition of youth organizations SEGA.

Исто така, кандидатот е активен во невладиниот сектор:

- Црвен крст на Република Македонија, 1996 до 2002 година;
- Средношколска унија на Македонија, 1999 година до 2001 година;
- член на Претседателството на Сојузот на студенти при ПМФ - Скопје, октомври 2002 - ноември 2004 година;
- главен и одговорен уредник на "ПРИМАТКО", списание на студентите на Природно-математички факултет, декември 2002 - декември 2004;
- претседател на Сојузот на студенти при ПМФ - Скопје, ноември 2004 - мај 2007;

- член на Организациониот одбор на 6-тиот Студентски конгрес по чиста и применета хемија со меѓународно присуство, 1-2 декември 2005 година;
- член на Организациониот одбор на 32-рите, 33-тите, 34-тите, 35-тите средби на природно-математичките факултети од регионот, 2005, 2006, 2007 и 2008 год.;
- член во Координативното тело за спроведување на проекти, УМКА Македонија, во 2006-2009 година;
- член во Извршниот одбор на Младинскиот парламент на Македонија, 2007-2009 година;
- член на Организациониот одбор на средношколската балканска математичка олимпијада, 1999 година и Јуниорската Балканска математичка олимпијада, 2000 година;
- претседател на Сојузот на студенти на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, февруари 2007 - мај 2008 година;
- член во Бордот на Европската студентска унија, 2007-2009 год.;
- претседател на Организациониот одбор на Македонските студентски игри 2007 год. и Македонските студентски игри 2008 год.;
- Observer A, Macedonian mathematical team, 49th International Mathematical Olympiad, Madrid, Spain 2008;
- President of the Session 4th National and Balkan Conference of the Macedonian Committee of the European, Youth Parliament, 21-24 February 2008, Strumica;
- координатор на студентската иницијатива ВИЗА?!? НЕМА ШАНСИ!!!, од септември 2008 до јануари 2009;
- претседател на Студентскиот парламент на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, 2008-2009 год.;
- член во Надзорниот одбор на Коалиција на младински организации „СЕГА“, 2009-2011 година.

Кандидатот ги пријавува и членствата во:

- член на Наставно-научниот совет на ПМФ - Скопје, октомври 2002 - ноември 2004 година;
- член на Деканатската управа на ПМФ - Скопје, ноември 2004 - мај 2007;
- член на Комисијата за режим на студии и европски кредит - трансфер систем на ПМФ - Скопје, ноември 2004 - мај 2007;
- член на Комисијата за самоевалуација на ПМФ - Скопје, ноември 2004 - мај 2007;
- член на Дисциплинската комисија на ПМФ - Скопје, ноември 2004 - мај 2007;
- член на Ректорската управа на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, 2007-2009;
- член на Комисијата за самоевалуација на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, мај 2007 - мај 2009 година;
- член во Комисијата за спроведување на упис на студенти на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, 2007-2009;
- член на Нормативната комисија на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје 2007-2009;
- член во Комисијата за сместување на студенти во државните студентски центри во учебната 2007/2008 година, учебната 2008/2009 година и учебната 2009/2010 година, МОН;
- член во Комисијата за доделување на владини стипендии за учебната 2007/2008 година, учебната 2008/2009 година и учебната 2009/2010 година, МОН;
- член во Управниот одбор на Државен студентски центар „Скопје“ - Скопје, 2007-2009 година;
- член во Интеруниверзитетската конференција на Република Македонија, 2007-2009 година;

- член во Македонската делегација на министерската конференција за високо образование во Лувен, Белгија, 2009 година;
- член во Институтската управа при Економскиот институт во Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, 2009-2010 година.

Кандидатот активно го владее англискиот јазик. Има познавање од работата со компјутери и компјутерски програми - Microsoft Office и го познава оперативниот систем Linux.

М-р Самоил Малчески во текот на својата богата активност во невладиниот сектор се има стекнато со многу вештини, меѓу кои се и тимската работа, односи со јавност, организациони способности, стратешко планирање, говорни вештини, модераторски вештини, дипломатски вештини како и многу други.

Во досегашната работа кандидатот учествувал во изработка на повеќе книги, научни и стручни трудови:

- Р. Малчески, С. Малчески; Основи на финансиска математика; ФОН Универзитет - Скопје, 2010;
- Р. Малчески, С. Малчески; Математика за бизнис; ФОН Универзитет - Скопје, 2010;
- Р. Малчески, С. Малчески; Статистика за бизнис и економија; ФОН Универзитет - Скопје, 2010.

Стручни трудови:

- С. Малчески, Г. Гулев: Дисконтни пресметувања; СИГМА - Сојуз на математичари на Македонија, 2007;
- С. Малчески, Г. Гулев: Камата и каматни пресметувања; СИГМА - Сојуз на математичари на Македонија, 2007;
- С. Малчески, Г. Гулев: Финансиски пресметувања кај обврзници и акции 1; СИГМА - Сојуз на математичари на Македонија, 2007;
- С. Малчески, Г. Гулев: Финансиски пресметувања кај обврзници и акции 2; СИГМА - Сојуз на математичари на Македонија, 2007;
- В. Малческа, С. Малчески: Латински квадрати и блок дизајни (прв дел); СИГМА - Сојуз на математичари на Македонија, 2008;
- С. Малчески, В. Малческа: Латински квадрати и блок дизајни (втор дел); СИГМА - Сојуз на математичари на Македонија, 2008;
- С. Малчески: Избор на средства за работа; СИГМА - Сојуз на математичари на Македонија, 2011 (во печат).

Научни трудови:

- Р. Малчески, С. Малчески: Методи за корегирање на грешки на податоците во временски серии; *Vizione*, 13-14, 2010;
- Р. Малчески, С. Малчески: Планирање на набавката и потрошувачката на резервни делови; *Vizione*, 13-14, 2010;
- С. Малчески: Реформа на јавните комунални претпријатија во Република Македонија - форми и модели на реализација (магистерски труд); Економски институт при Универзитет "Св. Кирил и Методиј" - Скопје.

Освен пријавата и биографијата, кандидатот има приложено по еден примерок од книгите и магистерскиот труд; стручни и научни трудови кои се дадени во изворна форма; мотивационо писмо; диплома за магистер по економски науки заверена на нотар; уверение за положени испити на втор циклус студии заверена на нотар; потврда за пријавена докторска дисертација, заверена на нотар; потврда за познавање англиски јазик, издадена од Logos Oxford - Скопје; потврда за познавање на информатика и компјутерска техника издадена од Logos Oxford - Скопје; уверение за државјанство

заверено на нотар; изјава до Комисијата за верификација на факти, заверена на нотар; договор за вработување на Универзитетот за информатички науки и технологии „Св. Апостол Павле“ во Охрид, заверен на нотар и две препораки – мислења од универзитетски професори.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на извршениот преглед на целосната документација доставена од кандидатите, а поврзана со биографските податоци, изнесените резултати од научната и стручната дејност на пријавените кандидати, Рецензентската комисија констатира и има за чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, м-р Марина Нацка и м-р Емељ Туна да бидат избрани во звањето асистент на група предмети во научната област економика на земјоделството и развој. Предложените кандидати, покрај условите предвидени според Законот за високото образование и Правилникот на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, поседуваат соодветно образование, потребни научно-стручни квалитети, знаења и се оспособени за работа во научната област економика на земјоделството и развој.

Рецензентска комисија

1. Проф. д-р Ненад Георгиев с.р.
2. Проф. д-р Јован Аждерски с.р.
3. Проф. д-р Драган Ѓошевски с.р.

РЕЦЕНЗИЈА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ИМПЛЕМЕНТИРАНИТЕ
ОВЛАСТУВАЊА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА ВО ПРОЦЕСОТ НА СКЛУЧУВАЊЕ
НА МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ“ ОД М-Р ЕЛЕНА ТЕМЕЛКОВСКА - АНЕВСКА,
ПРИЈАВЕНА НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Правниот факултет “Јустинијан Први” при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на седница одржана на _____, донесе одлука за формирање комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација под наслов „Имплицитните овластувања на Европската Унија во процесот на склучување на меѓународни договори“ од кандидатката м-р Елена Темелковска-Аневска, во состав: проф. д-р Поликсена Гавровска, проф. д-р Сашо Георгиевски, проф. д-р Татјана Петрушевска, проф. д-р Тања Каракамишева и проф. д-р Тони Дескоски. Комисијата до Наставно-научниот совет го поднесува следниов:

ИЗВЕШТАЈ

1. Општествена оправданост и научен придонес на истражувањето

Имплицитните овластувања на Унијата за склучување на меѓународни договори ја овластуваат Унијата да склучува договори за придружување со држави кои не се членки на Унијата. Нивната цел е воспоставување блиски врски со тие држави и дозвола за ограничено учество во интеграциониот процес, без да им гарантира членство на тие држави. Нивната намера е воспоставување на блиски економски односи и привилегирана врска меѓу Унијата и трети држави. Затоа, велиме дека ваквите договори се многу повеќе од обичните трговски договори. Заради упатување кон “заедничка акција” и “специјална процедура”, нужна карактеристика на договорите за придружување е основањето на заеднички институции со еднаква застапеност. Овие институции имаат право да усвојуваат правнообврзувачки прописи во рамките на нивната одговорност.

Европскиот суд на правдата воспостави автентичен паралелизам помеѓу внатрешните и надворешните овластувања: на Унијата ѝ даде овластувања да склучува меѓународни договори во сите области за кои ѝ се доделени овластувања. Таквиот паралелизам беше потврден со усвојување на конзистентен пристап кон материјалниот делокруг на овластувањата на ЕУ, без разлика дали овластувањата се применуваат преку прифаќање на легислативата или преку склучување на меѓународен договор. Дури и ексклузивните имплицитни овластувања не се ништо повеќе од едно проширување на доктрината на првенство во областа на склучување на договори.

Колку повеќе овластувања добива Унијата, толку позначајна станува нејзината способност да ги применува своите овластувања, во рамките на други меѓународни организации активни во тие области. Кога предметот е во ексклузивна надлежност на Унијата, државите-членки ги пренесоа своите овластувања за тој предмет на Унијата, па така, самата ЕУ станува компетентен актер.

Иако термините надлежност и овластување се употребуваат како синоними, сепак постои разлика меѓу нив.

Овластувањата на Заедницата ги опфаќаат сите постојни овластувања, и ексклузивните и имплицитните овластувања.

Надлежноста на Заедницата е поширока од нејзините овластувања, во таа смисла што може да биде дефинирана како сума од актуелните и потенцијалните овластувања. Со други зборови надлежноста на Заедницата да дејствува на полето на надворешните односи е последица на нејзиниот функционален правен субјективитет и се проширува до границата на целите на Заедницата, онака како што се поставени во основачките договори. Така, овластувањата можат да се дефинираат како имплементација или конкретизација на надлежностите на Унијата.

Како и да е, оправданоста на темата се отсликува во теоријата на паралелизмот чија примена не е поврзана само со повикување на внатрешните овластувања кои ѝ се дадени на Унијата со Договорот за ЕУ, со цел постигнување на одредени цели, туку исто така и во однос на општите овластувања, како што се оние содржани во член 308 од Договорот за ЕЗ. Со примена на овој член, Заедницата склучила извесен број на меѓународни договори.

2. Предмет, цел и хипотеза на истражувањето

Предмет на истражувањето се имплицитните овластувања на ЕУ и нивната улога при склучувањето на меѓународни договори, како и теоријата на паралелизмот којашто овластувањата на Унијата за склучување на меѓународни договори ги проширува и на секое прашање кое спаѓа во нејзината внатрешна надлежност, а не само на овластувањата кои ѝ се изрично дадени со Договорот за ЕУ.

Разликата помеѓу надлежноста и овластувањето, односно помеѓу правото на Унијата да склучува договори и законитоста во вршењето на тоа право, ја одразува суштината на внатрешните легислативни овластувања на Заедницата, бидејќи не е доволно само постоењето на овластувањето, туку потребно е и негово извршување.

Предметот на истражување ќе биде насочен и кон улогата на Европскиот суд на правдата при одлучувањето за постоење на внатрешни и надворешни овластувања; примената на потесното или поширокото сфаќање на теоријата за имплицитни овластувања; одлуката на Судот за спорот меѓу Комисијата и Советот во врска со тоа кој ја има водечката улога во преговорите при склучување на договори - државите-членки или Комисијата, во име на Унијата. Ќе бидат разгледани легислативните овластувања на Унијата, односно овластувањата доделени на Унијата со Договорот за ЕУ, во чии рамки мора да дејствува. Преку приказ на низа случаи, кандидатката прави обид да проникне во политиката којашто Европскиот суд на правдата ја води на ова поле.

Прашањето за одговорноста за неисполнување на договорните обврски, како од страна на Унијата, така и од страна на државите-членки, е исто така предмет на овој труд.

Она што најмногу ги засега државите кои не се членки на Унијата, се договорите за придружување. Во таа смисла, предметот на истражување беше надополнет и со разгледување на влијанието кое го имаат имплицитните овластувања на Унијата врз трети држави преку договорите за придружување, со кои државите кои не се членки на ЕУ, се вклучени во сферата на договорите кои ги склучува Унијата. Овие договори претставуваат нешто повеќе од обични трговски договори и честопати се склучуваат со примена на постапката за т.н. мешовити договори, со што се отвори можност самата Унија да може да склучува такви договори.

Основна цел на истражувањето беше да се дојде до сознанија за имплицитните овластувања на Унијата за склучување на меѓународни договори и докажување дека нејзините надворешни овластувања не се сведуваат само на оние изрично дадени со Договорот за ЕУ, туку и на редица други овластувања во поглед на секое прашање кое спаѓа во нејзина внатрешна надлежност. Нелогично би било тврдењето, Унијата да поседува овластување за донесување на внатрешни прописи кои се однесуваат на некое прашање, а сепак да не биде во состојба да склучува меѓународни договори во областа на која се однесува тоа прашање.

Една од целите на истражувањето беше утврдување на разликата помеѓу надлежноста и овластувањето, со посебен акцент на потребата од вршење на правото, која е многу позначајна од самото постоење на правото за склучување на меѓународни договори.

Преку случаи од судската практика на Европскиот суд на правдата беше објаснета суштината на имплицитните овластувања, но и на ексклузивните овластувања кои ги поседува Унијата, со цел појасно да се објасни разликата меѓу потесното и поширокото сфаќање на теоријата на имплицитните овластувања, а секако и на теоријата на паралелизмот, со чија помош беа разграничени надлежностите на државите-членки, од една страна и надлежностите на Унијата, од друга страна.

Општата хипотеза која произлегува од предметот и од целта на истражувањето, е поставена во следниов облик:

Унијата има право да склучува меѓународни договори надвор од овластувањата кои ѝ се изрично дадени со Договорот за ЕУ.

Од ова произлегуваат посебните хипотези, според кои: за внатрешните легислативни овластувања не е доволно само нивното постоење, туку многу поважно е вршењето на тие овластувања; постоењето на некое овластување имплицира постоење и на некое друго овластување, кое е навистина потребно за извршување на првото овластување; имплицитните овластувања на Унијата не се исклучиви сè додека Унијата не почне да ги врши; имплицитните овластувања на Унијата задираат во самата суштина на суверенитетот на државите; теоријата на паралелизмот ги уредува односите само меѓу Унијата и државите-членки, а не и меѓу Советот и Комисијата.

3. Методолошка рамка

За остварување на целите на истражувањето беа употребувани општите методи: метод на историска анализа, метод на анализа, метод на синтеза, метод на индукција, метод на дедукција и метод на компаративна анализа.

Методот на историска анализа беше применуван при утврдување на генезата и развојот на овластувањата на заедниците, со посебен акцент на развојот на имплицитните овластувања на Унијата за склучување на договори и нивното

уредување во основачките договори на Заедницата и Договорот за ЕУ, како и измените направени со Договорот од Лисабон.

Методите на анализа и синтеза беа применувани при проучувањето и извлекувањето на заклучоци за општите тенденции во развојот на теоретските и практичните аспекти од примената на имплицитните овластувања на Унијата.

Методите на индукција и дедукција се применуваа при донесувањето на општи и посебни заклучоци и констатации околу постоењето, примената и влијанието на имплицитните овластувања на Унијата врз државите-членки, како и нивното влијание во сферата на склучување на договорите.

Методот на компаративна анализа или споредбениот метод беше употребен за споредба и согледување на искуствата од примената на имплицитните овластувања во различни фази од развојот на Унијата и во различни случаи поведени пред судските инстанции.

4. Структура на дисертацијата

Докторскиот труд „Имплицитните овластувања на Европската унија во процесот на склучување на меѓународни договори“ се состои од од вовед, пет дела и заклучок.

Во **воведот** се разработуваат предметот и целта на истражувањето, доменот на општествената оправданост, како и актуелниот научен придонес на докторската дисертација.

Во **првиот дел** насловен како „Поимно определување на овластувањата на ЕУ“, презентираан е поимот овластување и направено е разграничување на различните видови овластувања на Унијата и државите-членки: ексклузивна (исклучива) надлежност на Унијата, поделена надлежност меѓу Унијата и државите-членки, и ексклузивна (исклучива) надлежност на државите-членки, со можност Унијата да обезбеди поддршка, координација, односно соработка со државите-членки, во одредени области на европско ниво. Во овој дел, направена е анализа на внатрешните и надворешните надлежности на ЕУ и нивните карактеристики. Последната глава од овој дел е посветена на еволуцијата на овластувањата на Унијата - нивната појава и нивниот развој, следен низ договорите, заклучно со Договорот од Лисабон.

Вториот дел со наслов „Овластување на ЕУ за склучување на меѓународни договори“, посветен е на изворот на овластувањата на Унијата за склучување на меѓународни договори. Државите-членки на Унијата отсекогаш биле скептички насочени кон овластувањето на Унијата да склучува меѓународни договори, заземајќи став дека Унијата поседува само надворешни овластувања кои ѝ се изрично дадени со Договорот за ЕУ.

Теоријата за имплицитни овластувања познава две сфаќања. Според потесното сфаќање, самото постоење на дадено овластување имплицира постоење на некое друго овластување, кое е навистина потребно за остварување на првото. Поширокото сфаќање оди кон тоа дека самото постоење на дадена цел или задача имплицира постоење на овластување кое е навистина потребно за да се постигне предвидената цел или задача.

Акцентот е ставен на постоењето на (меѓународен) правен субјективитет на Унијата, како суштински предуслов на можноста за склучување на меѓународни договори. Посебно внимание е посветено на договорите за асоцијација, теоријата на паралелизмот и на мешовитите договори.

Кога предмет на анализа се мешовитите договори, преовладува ставот дека границата помеѓу овластувањето на Унијата и овластувањето на државите-членки не е јасно дефинирана и затоа може да се јави прашањето дали одредено поле е во рамките на овластувањата на Унијата или на државите-членки.

Сепак, зголемената употреба на мешовитите договори доведува до ерозија на овластувањето на Унијата да склучува меѓународни договори.

Во третиот дел под наслов „Надлежност на ЕУ во надворешните односи“ е даден осврт на улогата на Унијата во надворешните односи, преку анализа на нејзината ексклузивна надлежност и можната улога на државите-членки во нејзините надворешни односи. Во овој дел се врши анализа на тоа кој субјект има право да склучува договори - Унијата или државите-членки и дали Унијата има право да склучува договори надвор од своите овластувања, изрично дадени со Договорот за ЕУ. Посебен осврт е даден на одговорноста на ЕУ кон трети држави заради неисполнување на обврските од склучените меѓународни договори.

Во четвртиот дел, насловен како „Улогата на Европскиот суд на правдата во остварување на имплицитните овластувања на ЕУ“, фокусот на истражувањето е ставен на влијанието, односно улогата на Европскиот суд на правдата во областите во кои Унијата има имплицитни овластувања. Во овој дел, направена е анализа на судската практика на Судот, преку разгледување на најзначајните случаи кои влијаеле врз развојот на имплицитните овластувања: ERTA; North-East Atlantic Fisheries Convention; Inland Waterway Vassels. Дел од проблемот на кој се осврнува кандидатката се однесува на тоа дали државите-членки се подготвени да ја прифатат Унијата како договорна страна, односно дали се подготвени да извршат пренесување на правото за склучување на договори, на Унијата. Ваквото пренесување, од една страна, може да се интерпретира како „подарено“ овластување на Унијата, а од друга страна, како лишување на државите-членки од овластувањето за склучување на меѓународни договори. Затоа, сè до моментот во кој Унијата го презема вршењето на правото, државите-членки сè уште имаат надлежност. Тоа е видливо во случајот North-East Atlantic Fisheries Convention.

Петтиот дел, со наслов „Дејството на имплицитните овластувања на Унијата врз Р.Македонија“ целосно е посветен на ефектите кои ги имаат имплицитните овластувања во областа на склучување на трговски и царински договори, како и договорите за асоцијација. Во овој дел, направена е анализа на нивното влијание врз суверенитетот на државите. Суштинска е дистинкцијата помеѓу надлежноста, како право за склучување на договори и овластувањето за вршење на тоа право. Овластувањето, како позначаен сегмент, не мора изрично да произлегува само од одредбите во договорите кои се однесуваат на трговските и царински договори и договорите за асоцијација. Напротив, тоа може да произлезе и од некои други одредби од Договорот и други мерки усвоени од институциите на Унијата.

Во **Заклучокот**, на синтетизиран начин се презентирани наодите од истражувањето и релевантноста на имплицитните овластувања на ЕУ при склучувањето на меѓународни договори. Кандидатката прави критички осврт на дејството на имплицитните овластувања на Унијата при склучувањето на договори, што се смета за основна причина за повреда на суверенитетот на државите, па оттаму државите-членки, долг период биле скептични кон овластувањето на Унијата за склучување на меѓународни договори, заземајќи став дека Унијата поседува само овластувања кои ѝ се изрично дадени со договорите. Но, од аспект на Унијата, со самото тоа што државите-членки извршиле пренос на одредени овластувања на Унијата, тие веќе немаат надлежност да дејствуваат во одредени ситуации.

Заклучок и предлог

Докторскиот труд „Имплицитните овластувања на Европската унија во процесот на склучување на меѓународни договори“, од кандидатката м-р Елена Темелковска-Аневска, обработува многу значајна тема за Република Македонија, која е актуелна и во пошироки европски рамки. Богатата користена литература ја покажува способноста на кандидатката за систематско аналитичко користење на стручна литература. Поставената теоретска рамка ги следи современите европски тенденции, а применетиот богат методолошки инструментариум обезбедува релевантност и издржаност на сознанијата презентирани во трудот.

Материјата е изложена на јасен начин, сеопфатно и темелно, а целиот труд е логично систематизиран. Кандидатката пристапува продлабочено и критички кон анализата на комплексното и сеопфатно прашање кое е предмет на истражувањето, покажувајќи способност за селектирање и објективен пристап кон значајните проблеми од практиката, користејќи мноштво на емпириски податоци. За отворените прашања од практиката, кандидатката изразува сопствен и јасен критички став конзистентно со поставената теоретска рамка.

Трудот истовремено претставува основа за натамошни истражувања во оваа област, што ја демонстрира неговата научна валидност и вредност. Трудот обработува една комплексна проблематика, која кандидатката ја претставила на прегледен и систематизиран начин.

Врз основа на изнесениот приказ и оцена, Комисијата констатира дека се работи за докторски труд што ги задоволува критериумите за подготвување на научни и стручни трудови од ваков вид, предвидени во соодветната законска регулатива и актите на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје и Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.

Од тие причини, на Комисијата ѝ претставува задоволство едногласно да му предложи на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје да го усвои овој извештај со позитивна оцена и да ѝ овозможи на кандидатката м-р Елена Темелковска-Аневска да пристапи кон јавна одбрана на нејзината докторска дисертација.

КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Поликсена Гавровска с.р.

2. Проф. д-р Сашо Георгиевски с.р.

3. Проф. д-р Татјана Петрушевска с.р.

4. Проф. д-р Тања Каракамишева с.р.

5. Проф. д-р Тони Дескоски с.р.

Наставно- научниот совет на **Правниот факултет „Јустинијан Први“** при **Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“** во Скопје на седницата одржана донесе одлука за формирање Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација под наслов *„Усвојување на законодавството на Европската унија од областа на младите и спортот во правото на Република Македонија“* од кандидатката м-р *Розета Видоеска*.

Рецензија

на докторската дисертација *„Усвојување на законодавството на Европската унија од областа на младите и спортот во правото на Република Македонија“* од м-р *Розета Видоеска* пријавена на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје.

ТЕМА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА

Актуелност на проблематиката и научен придонес на истражувањето

Секоја држава која сака да стане членка на Европската унија мора пред пристапувањето да го прифати она што е изградено како право на Унијата до нејзиното зачленување во Унијата. Република Македонија го започна процесот на усогласување со законодавството на ЕУ во 1996 година, кога се приклучи кон програмата ФАРЕ. Со Спогодбата за стабилизација и асоцијација меѓу Европската унија и нејзините држави - членки и Република Македонија, која влезе во сила во 2004 година (а преку Временета спогодба, нејзини делови влегоа во сила во 2001 година), обврските за усогласување со законодавството на ЕУ, како и приоритетите на усогласувањето подетално се определени во една задолжителна правна рамка.

Темата е особено релеванта во период кога се уште трае процесот на преземање на постојаното право на Европската унија од областа на младите и спортот. Република Македонија се уште нема започнато преговори за членство, ниту пак е извршен процесот на скрининг, односно аналитички преглед на усогласеноста на националното законодавство со законодавството на ЕУ, што вообичаено е првата фаза од преговорите за членство во ЕУ. Република Македонија подготвува и спроведува Национална програма за усвојување на правото на Европската унија, како сеопфатен документ кој го димензионира процесот на транспонирање во временски и нормативни рамки, инкорпорирајќи ги и аспектите на донесување на Закон на млади со кој ќе се уредат „општиот интерес и програми на младите, основање, здружување и регистрација на младинските организации, активност и делокруг на работа, имот и финансирање, права и обврски, стручна работа и усовршување, младински настани, меѓународна младинска соработка, информирање и тела за развој на младинската политка. Од друга страна, како држава кандидат од 2005 година, по примерот на

државите -кандидати од претходниот бран на проширување, Република Македонија поттикнува преземање на активности на национално ниво кои ќе придонесат кон подобрување на севкупната состојба на младите во Р.Македонија, барем на полето на законодавството и институционалната рамка.

Самиот процес на усогласување на законодавството на Унијата од областа на младите и спортот во правото на Р.Македонија наметнува сериозни предизвици и комплексни правни, како и пошироки социо-економски прашања. И покрај (но, и наспроти на) користењето на сознанијата и искуствата од поранешните и сегашните држави кандидати кои имаат развиена младинска политика, а во дел од нив постои и посебна регулатива која го определува статусот на младите или нивното здружување и дејствување, изградбата на еден аналитички и научно издржан пристап во процесот на усогласување на политиката на млади е евидентна потреба и во Република Македонија. Тоа е значајно за текот на преговорите за членство во ЕУ, зашто процесот на преговори всушност значи преземање обврска за усвојување на правото на ЕУ во одреден рок и определени области.

Актуелноста на темата, односно самиот процес на усогласување на правото од областа на младите и спортот не завршува со членството во ЕУ. Сосема спротивно, процесот на транспонирање е редовна дејност на сите членки на ЕУ, со таа разлика што членката на ЕУ учествува и во процесот на неговото креирање и што одделни акти (директивите) се транспонираат, а други (регулативите) стануваат дел од правниот поредок. Транспонирањето на правото на ЕУ е значајно за функционирањето на Европската унија како целина, зашто обезбедува усогласените политики на ЕУ да се озаконат и спроведат во практиката на целата, сè поголема и сè поразновидна територија на оваа супранационална заедница. Преку принципите на супремација, како и на директна примена на *acquis communautaire*, востановени од Европскиот суд на правдата, се обезбедува позитивното право на Европската унија ефективно да се применува на територијата на сите држави -членки. Државата- членка трпи последици доколку не го транспонира, неправилно го транспонира или не го спроведува *acquis*.

Оттаму, за Република Македонија успешноста на усогласувањето на законодавството на ЕУ во областа на младите е релевантна не само во процесот на пристапување во ЕУ, туку уште повеќе подолгорочно – како основа за успешен процес на транспонирање како држава -членка на ЕУ. Од друга страна, обврските за спроведување на Спогодбата за стабилизација и асоцијација, како и на регионалните договори произведуваат во сегашноста правни обврски за Република Македонија, кои произлегуваат од *acquis communautaire* и во делот за младите и спортот.

Во Република Македонија самиот процес на усогласувањето на правото на ЕУ од областа на младите и спортот не бил предмет на подлабоко академско истражување, и покрај присутните напори посериозно да му се пристапи преку научни семинари и други академски ангажмани. Постојат парцијални секторски анализи, вклучувајќи и компаративни истражувања за одредени области, но отсуствува сеопфатно истражување на усвојувањето на *acquis communautaire* во Република

Македонија од областа на младите и спортот, во кое овој процес се анализира во неговата целовитост и комплексност.

Со усвојувањето на Договорот од Лисабон и постигнувањето на повисок степен на унификација на нормативната структура и правната рамка на Унијата, истражувањето на транспонирањето на правото на ЕУ во Република Македонија од областа на младите и спортот станува уште порелевантно.

Предмет, цел и хипотеза на истражувањето

Предмет на истражувањето е усогласеноста на законодавството на Европската унија од областа на младите и спортот во правото на Република Македонија. Категоријата млади, иако релативно млада област, е резултат на сите досегашни активности на сите институции на Европската унија. Од досегашниот корпус на документи на ниво на Унијата се констатира дека стратешка цел и нејзина насока е изградбата на европска политика за млади. Транспонирањето односно усогласувањето како една од фазите на имплементирање на политиките на ЕУ во националната политика на државата-членка претставува правен процес на вградување на нови норми во националниот правен систем. Од аспект на барањето за преземање на обврските кои произлегуваат од членството, како еден од копенхашките критериуми за државите-кандидати (кој вообичаено се нарекува критериум на *acquis communautaire*), транспонирањето се третира како првата фаза од овој процес, по која следат имплементацијата и извршувањето (*transposition, implementation, enforcement/TIE*). Во овој контекст, транспонирањето претставува легислативно усогласување со *acquis*, односно вградување на правната норма на ЕУ во националниот правен систем. Меѓутоа, со транспонирањето не завршува усогласувањето со *acquis*, зашто е неопходно да се воспостават административни структури и процедури за спроведување на законодавството (имплементација) и на крајот ефективно да се извршува транспонираното *acquis* (извршување). Целината на овие постапки треба да обезбеди усогласеност и почитување на *acquis* (*compliance*).

Карактеристично за трендовите за младинска политика е тоа што отсуствува конкретна легислатива која треба да се реплицира и транспонира во националните законодавства на земјите-членки на Европската унија. Меѓутоа, стратешките документи кои се носат во нејзини рамки како и нејзините активности во доменот на младите, ги претставуваат принципите и насоките кои секоја добра и сеопфатна политика за млади треба да ги следи. Тука може да се заклучи дека станува збор за еден вид на европско „*soft law*“ (мекo (крeвкo) право) кое не е задолжително за земјите-членки, но претставува основа и насока за развивање на нивните политики и законодавства кои се однесуваат на младите. Политиката за млади во Европската унија не е издвоена во одделна област. Сепак, младите се целна група на мерките и активностите на ЕУ во цела низа политики на Заедницата. Затоа, европската политика за млади во поширока смисла може да се гледа како сеопфатна политика и тоа во оние

области во кои младите се особено засегнати од мерките на ЕУ. Тука спаѓаат, меѓу другото, политиката за образование, социјалната политика и политиката за вработување на ЕУ. Во потесна смисла, оваа политика се однесува на мерките и активностите за поддршка на ЕУ за поттикнување на прекугранична работа на младите и размена на младите, како и унапредување на европскиот идентитет на младите.

Вклучувањето на терминот *младина* како дел од европските политики е релативно млад феномен, кој датира од Договорот од Мастрих од 1993 година преку членот 149 (2), каде што е наведено дека ЕУ треба да „*го поттикне развитокот на младинските размени и размените на социо-едукативните инструктори.*“ Со овој Договор за првпат задачите во политиката за младите станаа составен дел од ДЕЗ и тоа во проширениот наслов „*Социјална политика, општо и стручно образование на младите*“. Понатаму следи објавувањето на Белата книга „*Нов елан за европска младина*“, 2005 година, *Европскиот пакт за младите*, па одлуката за „*структуриран дијалог со младите*“, *Млади во акција*, Лисабонскиот договор внесува нова форма на соработка наречена *Млади*, а и Повелбата за основните права исто така содржи широки права за децата и младите. Според *Новата ера на младинска политика на ЕУ* – донесена од Европската комисија, имајќи го предвид фактот дека младите луѓе се една од најранливите групи во општеството, особено во рамките на тековната економска и финансиска криза како и дека во нашето општество кое старее, младите луѓе претставуваат скапоцен ресурс се усвојува нова стратегија за млади под наслов: *Младина – инвестирање и поттикнување* за периодот 2010-2018 година со цел да придонесе кон зајакнување на нивниот статус преку интер-секторските краткорочни и долгорочни активности. Сите овие документи имаат една цел, широка консултација во која директно ќе бидат вклучени и младите луѓе и институциите надлежни за спроведување на политиката на млади, односно Европскиот парламент, Комисијата и Советот со нивните апдејтирани лисабонски надлежности.

Во вакви случаи ЕУ го користи т.н. отворен метод на координација преку кој Европската комисија следи во колкава мера се следат и применуваат стандардите и препораките во областа од страна на земјите –членки. Мониторингот се врши преку анализа на поднесените годишни извештаи од страна на надлежните институции и министерства во земјите – членки за постигнатото во полето на младите. Другиот значаен метод е структурираниот дијалог кој има за цел да вклучи што поактивно младински организации на национално, регионално и локално ниво во креирањето на политиката на млади. Овој метод е релативно нов и наменет да го намали се поголемиот демократски дефицит кој се појавува меѓу граѓаните и институциите.

Истажувањето се концентрира токму на политиката на млади на ЕУ, односно нејзиното усогласување во правниот систем на Република Македонија при што основна цел е да се утврдат факторите кои ја условуваат успешноста, активностите на сите релевантни субјекти, конкретните превземни мерки и активности како и нејзина ефикасна имплементација.

Фокусот на усогласувањето на политиката на млади во законодавството на Р.Македонија овозможува детална и длабинска анализа на оваа особено важна област во функција на преземените обврски кои произлегуваат од членството во Унијата. Усогласувањето на политиката на млади во Р.Македонија претставува клучен елемент на имплементација на политиките на ЕУ на национално ниво. Начинот на кој *acquis* ќе се инкорпорира во националниот правен систем битно влијае врз целината на правниот систем и неговата оперативност, како и врз успешноста на натамошните фази на усвојувањето на *acquis* - имплементацијата и спроведувањето. При преземањето на обврските кои произлегуваат од членството една држава- кандидат е исправена пред предизвикот, преку транспонирањето, да инкорпорира во сопствениот правен систем еден интегрален корпус на норми создаван во текот на шеесетте години на постоење на Европската заедница, односно Европската унија. Пристапот и начинот на кој инкорпорирањето ќе се изврши го трансформира целокупниот правен систем. Македонското законодавство не познава посебна регулатива која го регулира статусот на младите ниту пак посебните форми на младинското здружување и / или дејствување како што е тоа пример со законодавствата на некои од земјите од регионот и особено во земјите – членки на Европската унија. Статусот на младите во Р.Македонија е утврден хоризонтално, во бројните закони кои ја уредуваат социјалната, економската, здравствената, образовната, културната и останатите сфери. Исто така во законите се уредени и нивните права и обврски и тоа не одделно туку за сите граѓани заедно, но во изминатите неколку години евидентна е тенденцијата за воведување закони *in concreto* за младите. Во Р.Македонија е подготвена и интегрирана студија за анализирање на младите во РМ, потоа и Национална стратегија за млади, институционално прашањето за младите спаѓа под належност на Агенцијата за млади и спорт (службен весник на РМ бр. 58/00) Во РМ постои одредена правна и институционална рамка која ја третира областа млади. Сепак, отсутствуваат напори на национално ниво на градење на младинска политика и за законско регулирање на областа на младите со соодветна легислатива и покрај фактот што тоа претставуваат обврски согласно со Европската агенда на РМ.

Во истражувањето, преку поставената хипотетска рамка се истражува релевантноста на следниве чинители во процесот на транспонирање на *acquis*: усогласеноста на нормите кои се транспонираат со преобладавајќата норма на владеачката политичка елита; напредокот во политичките критериуми; подготвеноста на администрацијата за апсорпција на новите норми; квалитетот на методологијата на транспонирањето; вклученоста на засегнатите субјекти; поттикот и казната на ЕУ; техничката помош, како и дијалогот за нормите меѓу домашните чинители и чинителите на ЕУ.

Методолошка рамка

При изработката на трудот се користи комбинација на квалитативни и квантитативни методи. За утврдување на квантитативни индикатори за успешноста на

процесот на усогласувањето на законодавството на ЕУ од областа на младите и спортот се користи контекстуална анализа на документите на ЕУ (примарните и секундарните извори на правото на ЕУ) особено извештаите за напредокот. Историско-правниот метод и компаративно-правниот метод се применети во анализата на еволуцијата на процесот на усогласување од областа на младите, неговото програмирање и спроведување, како и во анализата на методологијата на усогласување на нормите во Република Македонија, споредено со други држави кандидати (Србија, Хрватска, БИХ), како и држави-членки (Словачка, Словенија, Шпанија, Данска и Литванија). Студијата на случај е применета во одделни подрачја на усогласување на *acquis* со регулативата која конкретно се однесува на младите на нивното образование, партиципација, основање на здруженија, вработување итн.

Во оценувањето на релевантноста на факторите врз успешноста на процесот на усогласеноста применета е компаративна анализа на домашната и европската легислатива која го регулира статусот на младите.

Анализата на содржината е аплицирана во истражувањето на примарната литература, односно документите на ЕУ и на Република Македонија релевантни за усогласувањето од областа на младите и спортот.

Преку критичка анализа, користејќи го индуктивниот и дедуктивниот метод, истражувањето дава оценка за влијанието на одделните фактори врз процесот на усвојување на *acquis* од областа на младите во Република Македонија и ги идентификува основните недостатоци во приодот и методологијата на усогласувањето, како основа за изградба на еден конзистент пристап и методологија во прифаќањето на нормите на ЕУ во правниот систем на Република Македонија од областа на младите.

Структура на дисертација

Докторскиот труд „Усогласување на законодавството на Европската унија од областа на младите и спортот во правото на Република Македонија“ се состои од вовед, четири дела и заклучок.

Во **воведниот дел** се разработува актуелноста на предметот на истражувањето, доменот во кој докторската дисертација претставува научен придонес и е даден релевантен преглед на актуелни придонеси на слични теми на истражување, пред сè, во европски рамки.

Во **првиот дел** насловен како: „Акти на примарното право на Европската Унија“ презентирани е генеологијата и еволуцијата на *acquis communautaire*, од неговата концептуализација во шеесеттите години на овој век до актуелната унификација на нормативната структура на ЕУ во Договорот од Лисабон. При тоа посебно се разгледува развојот на идејата за Европска унија и европско обединување преку даден преглед на основите теории за европската интеграција според функционализмот, неофункционализмот, рационализмот интергавементализмот, идејата

за федерализмот и конфедерализмот. Во посебна глава кандидатката, го елаборира развојот на идејата за европското обединување од нејзиниот најран развој, па до клучниот историски момент по Втората светска војна. Понатаму се обработени основачките договори за Европската заедница / Европската унија, почнувајќи од најраните зачетоци со ЕЗЈЧ, ЕВРОАТОМ, ЕЕЗ, ЕЕА, Мастрих, Амстердам, Ница и Лисабон. Во овој дел е детализиран секој договор во смисла на тоа што неговите одредби предвидуваат во нормативна, институционална и политичка смисла при што кандидатката укажува на сите новини и актуелности.

Во вториот дел насловен како „Акти на секундарното право на ЕУ“ е прикажан теоретскиот модел на истражувањето и при што е направена детална анализа на формалните правни методи за развој на политиката на Заедницата, односно т.н. „меко право“ регулативите, директивите, одлуките, препораките, мислењата. Исто така се елаборира и влијанието кое Уставниот договор го има направено врз нив; сличностите и разликите меѓу регулативите и директивите, директната применливост и директниот ефект, хоризонталниот и вертикалниот ефект, нивното влијание врз институциите и поединците преку разработка на конкретни случаи од практиката на Европскиот суд на правдата. Приказ на институционалната шема на релевантните институции при нивното создавање и имплементирање со промените предвидени со Уставниот Договор и договорот од Лисабон. Понатаму значењето на одлуките и необрзувачкиот карактер на препораките и мислењата кои *de facto* имаат индиректни правни дејства. Кандидатката исто така ги наведува и другите методи за развивање на подобри и поефикасни политики во рамките на Унијата.

Во Третиот дел насловен како „Политка за млади на Европската унија“ посветен е на начинот на создавање на политка во рамките на ЕУ и значењето на поимот политика во речникот на ЕУ. Во овој дел е опфатено креирањето на политики и циклусот на политиката, потоа нејзина анализа, играчите т.е актерите во политичкиот процес на политиката, утврдување на агендата, т.е. одлуката што да се одлучи, начинот на формулирање на политиката, нејзините алтернативи и стилови. Чистата законодавна политика и делегирањето во донесувањето на одлуките, договорањето и донесувањето одлуки во Советот, меѓуинституционалната моќ и динамика при креирањето на политиката, нејзината имплементација во националната законодавна и извршна политика, методите или начините на политика и тоа: класичниот, политика на координација, интензивниот интергаверментализам, но и моменталните трендови во политиките на ЕУ. Во овој дел во посебна глава е образложена конкретно политиката за млади на ЕУ и методот на отворена координација и поимот на структурен дијалог. Прецизирање што опфаќа термиот младина, започнувајќи со Договорот од Мастрих (1993) – Социјална политика, општо и стручно образование на младите“, Белата книга Нов елан за европска младина, Европскиот пакт за млади, одлуката „ Структурен дијалог со младите“, акционата програма „ Млади во Акција“, стратегијата за млади „ Младина – инвестирање и поттикнување“, Повелбата за основните права. Најзначајниот актер за политиката за млади т.е Општата управа за образование и култура (Directorate

General of Education and Culture, Youth in Action Programme) , Education, Audiovisual and Culture Executive Agency. Кандидатката во оваа глава концизно го прецизира поимот на политката на млади на ЕУ и европската политика за млади во рамките на Советот на Европа како регионална меѓународна организација ,но и нивната заемна соработка. Од особено значење е анализирањето на сличностите и разликите на националните политики на земјите членки на Унијата како: Словачка, Словенија, Шпанија, Данска, Литванија и земји идни членки како: Хрватска, Србија и БИХ, но и трите теоретски модели на политики за млади и нивните извори.

Во **четвртиот** дел од докторскиот труд насловен како „ Усвојување на законодавството на Европската унија во законите и другите правни акти на Р.Македонија“ ја содржи суштината на истражувањето, при што се изложени наодите од извештаите на ЕУ и од анализата на релевантноста на одделните чинители врз усогласувањето од областа на младите и спортот во поставената хипотетска рамка. Кандидатката најпрво го определува поимот на усогласување на законодавството, што тој означува и претставува и неговата важност при оценката за исполнување на критериумите од Копенхаген, при што предвид се земени и извештаии за напредокот на Р.Македонија. Во овој дел исто така е претставена и фактичката состојба во нормативна и практична смисла на европската интеграција на Р. Македонија. Исто така, ја претставува законската рамка во Р.Македонија од областа на младите како посебна општествена категорија, активностите кои произлегуваат и се поттикнати од процесот на интегрирање во Европската унија и стратешките документи како што се Европското партнерство и Националната програма за усвојување на законодавството на ЕУ. Македонското законодавство не познава посебна регулатива која го регулира статусот на младите, ниту пак посебните форми на младинското здружување и дејствување. Нивниот статус се регулира хоризонтално преку бројните закони со кои им се гарантираат права и обврски како на пример во: Законот за основно образование, Законот за средно образование, Законот за високото образование, Законот за волонтерство, Законот за здравствена заштита, Законот за еднакви можности, Законот за семејство, Законот за здруженија на граѓани и фондации, Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, Законот за малолетничка правда, Законот за локална самоуправа итн. Исто така се анализира и првата студија која ја анализира состојбата на младите во РМ од 2004 година, подготвена од страна на Агенцијата за млади и спорт „ Проект за развој на деца и млади“, „Националната стратегија за младите “. Кандидатката укажува на постојниот предлог -закон за млади и издвојување на клучните цели од водената јавна расправа како дел од неговата постапка за донесување. Покрај законодавната рамка, во посебна глава е претставена институционалната рамка за прашањето на младите – Агенцијата за млади и спорт преку нејзината улога, значење и надлежности која треба најмногу внимание да посветува на севкупното развивање на политиката на млади и надградба на постојната регулатива, но и другите инволвирани државни органи. Во овој дел кандидатката елаборира и за почетоците и моменталната состојба за младинското здружување и дејствување во Р.Македонија.

Во последниот дел, односно заклучокот на докторската дисертација, презентирани се на синтетизиран начин наодите од истражувањето и релевантноста на анализираните фактори за усогласувањето на правото на ЕУ од областа на младите и спортот. Кандидатката критички се осврнува на досегашната практика на усогласувањето на политиката на младите, особено критикувајќи го техницизмот и формалистичкиот пристап, наспроти потребата од суштествено инкорпорирање на нормите на ЕУ од областа на младите во правниот поредок на Република Македонија. Во заклучокот се содржани и препораки за натамошниот процес на усвојувањето на политиката за младите во Република Македонија конзистентно со поставената теоретска рамка, во што се состои научниот придонес на оваа докторска дисертација

Заклучок и предлог

Докторскиот труд „Усвојување на законодавството на Европската унија од областа на младите и спортот во правото на Република Македонија“ од кандидатката м-р Розета Видоевска обработува многу значјана тема за Република Македонија, која е актуелна и во пошироки европски рамки. Богатата користена литература ја покажува способноста на кандидатката за систематско аналитичко користење на стручна литература. Поставената теоретска рамка ги следи современите европски тенденции, а применетиот богат методолошки инструментариум обезбедува релевантност и издржаност на сознанијата презентирани во трудот.

Материјата е изложена на јасен начин, содржински богато, сеопфатно и темелно, а целиот труд е логично систематизиран. Кандидатката пристапува продлабочено и критички кон анализата на комплексното и сеопфатно прашање кое е предмет на истражувањето, покажувајќи способност да ги селектира и објективно да им пристапи на значајните проблеми од практиката, користејќи мноштво на емпириски податоци. За отворените прашања од практиката, кандидатката изразува сопствен и јасен критички став конзистентно со поставената теоретска рамка.

Трудот претставува самостоен стручно-научен труд, во кој кандидатката дава сопствен придонес за натамошното развивање на пристапот на Република Македонија кон инкорпорирањето на правото на ЕУ во правото на Република Македонија. Трудот истовремено претставува основа за натамошни истражувања во оваа област, што ја демонстрира неговата научна валидност и вредност.

Врз основа на изнесениот приказ и оценка, Комисијата констатира дека се работи за докторски труд што ги задоволува критериумите за подготвување на научни и стручни трудови од ваков вид, предвидени во соодветната законска регулатива и актите на Правниот факултет „Јустинијан Први“ и Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Од тие причини, на Комисијата □ претставува задоволство едногласно да му предложи на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ да го усвои овој извештај со позитивна оценка и да □ овозможи на кандидатката м-р Розета Видоевска да пристапи кон јавна одбрана на нејзиниот докторски труд.

КОМИСИЈА:**1.Проф.д-р Сашо Георгиевски****С.р****2.Проф.д-р Никола Тупанчески****С.р****3.Проф. д-р Татјана Петрушевкса****С.р****4. Проф. д-р Гордана Бужаровска****С.р****5. Доц.д-р. Јасна Бачоска****С.р**

**РЕЦЕНЗИЈА
НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
„МОЖНОСТИ ЗА РАЗВОЈ НА АГРОТУРИЗМОТ ВО
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА
ВИНСКИОТ ТУРИЗАМ“, ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р МИЛЕНА
ТАЛЕСКА, ПРИЈАВЕНА НА ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИОТ
ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ**

Со одлука бр.07-4582/10 на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје, донесена на 29.9.2011 година, формирана е Комисија за одбрана на докторската дисертација во состав: проф. д-р Никола Панов, проф. д-р Ристо Мијалов, проф. д-р Драган Колчаковски, проф. д-р Благоја Маркоски и проф. д-р Мирјанка Маџевик. Комисијата ја прегледа поднесената докторска дисертација под наслов: "Можности за развој на агротуризмот со посебен осврт на винскиот туризам", изработена од м-р Милена Талеска и по прегледавањето на дисертацијата, го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Милена Талеска под наслов: **МОЖНОСТИ ЗА РАЗВОЈ НА АГРОТУРИЗМОТ СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА ВИНСКИОТ ТУРИЗАМ**, обработува значајна и актуелна тема којашто е недоволно научно третирана проблематика кај нас, поради што оваа дисертација претставува прв научен труд од оваа област во Република Македонија. Композицијата на трудот е направена според тематските содржини и соодветната методологија и начинот на којшто кандидатката го елаборира трудот претставува оригинален приод кон оваа проблематика. Докторската дисертација е презентирана на 403 страници А4-формат текст и содржи 67 табели, 32 графикони, 25 карти и 67 слики, кои тематски и проблемски го дообјаснуваат и докомплетираат текстот. Пописот на литературата содржи 213 релевантни библиографски единици и веб-страници, како и 32 страници прилози кон докторската дисертација.

Основниот текст во докторската дисертација е структурирана од две целини: првата, можностите за развој на агротуризмот и втората, винскиот туризам како дел од него. Двете целини во докторската дисертација се поделени на вовед, единаесет дела, како и заклучни согледувања, кои меѓусебно се силно поврзани и функционираат како единствен систем. Презентирањето на материјата е направено така што секој дел претставува надополнување на претходниот дел.

Во **првиот дел** од дисертацијата се изнесени основните методолошки пристапи и методи во научноистражувачката работа, предметот, целите и задачите на третираната проблематика, како и осврт на досегашните истражувања на оваа проблематика во литературата.

Во **вториот дел** на трудот, кандидатот ги презентира воведните показатели за туризмот во светот, како една од доходовните гранки во сите национални економии. Покрај бројните податоци во овој дел, кандидатот ги презентира и формите на туризам во светски рамки, како

и научните согледувања за туристичките патеки и рути во кои спаѓаат агротуризмот и винскиот туризам.

Во **третиот дел** од докторската дисертација се презентирани можностите за развој на туризмот во Република Македонија, нејзините географски одлики и нејзината туристичка положба. Посебно се обработени факторите за развој на туризмот во Република Македонија: природно географските, антропогените, како и материјалната база за развој на туризам во земјата. Презентирани се и показателите за Република Македонија како туристичка дестинација, а туристичката положба на Македонија во дисертацијата кандидатот ја анализира преку положбата кон главните туристички правци, кон емитивните туристички простори и положбата кон главните конкурентски земји.

Четвртиот дел насловен како *Рурален простор и политики за развој на руралната средина*, покрај дефинирањето на руралното, зафаќа обработка на видовите, карактеристиките и параметрите за одредување на руралните области, како и руралните политики за развој, а посебно политиката за развој на руралните области во ЕУ. Во посебна точка се прави анализа на руралниот простор во Република Македонија и руралната политика во Европската Унија.

Процесите на дерурализација, индустријализација и урбанизација кои во одредени фази на развој ги зафаќа сите делови од светот имаа, посебно, негативно влијание и врз македонското село. Кандидатката во докторската дисертација за ревитализација на овој простор ја анализира и можноста за оживување и развој преку туризмот што е тема на **петтиот дел** насловен *Ајроштуризмот како можност за развој на руралната средина*. Во овој дел на дисертацијата се дефинира агротуризмот како дел од руралниот туризам, како и неговата улога во концепциите за развој и заживување на руралните средини. Всушност, како што се истакнува во дисертацијата, тој се промовира како политички инструмент во многу делови на светот, како начин за ревитализирање на руралните и регионалните економии и како можност да се зачуваат традиционални селски домаќинства и пејзажи.

Посебно во овој дел се презентирани искуствата од светот за дизајнирање на агротуризмот со осврт на моделите на агротуризам кои ги познава туризмологијата.

Во шестиот дел *Можности за развој на ајроштуризмот во Република Македонија*, како тема на обработка се општите поволности за агротуризам како можен туристички бренд во нашата земја. Во овој дел е направен осврт на можните модели за развој на агротуризмот, како и регионите и населбите погодни за овој вид на туристички производ и на моменталните и на идните приоритети поврзани со целите на одржливиот развој со поврзување на земјоделството и туризмот во Македонија.

Како прилог кон овој дел се нотирали бројни активности што треба да се направат за заживување на моделите за развој на агротуризмот кај нас, како и активностите што треба да се направат за негово регулирање. Имено, во точката *Прилог кон елаборацијата на моделише и можностише за развој на ајроштуризмот кај нас* се даваат правци како треба да се пристапи кон стратегија за заживување на овој вид туризам и се бележат предусловите што државата мора да ги направи ако се сака да се настапи со организирана агротуристичка понуда.

Во посебниот осврт за развој на винскиот туризам, во дисертацијата, како што истакнува кандидатката, во последниве дваесетина години, светскиот туризам во својата понуда ги вклучи лозарството и винарството, што се покажа како многу успешно. Токму тоа е разработено во **седмиот дел**, *Винскиот туризам како туристички производ*, каде што се презентира развојот на лозарството и винарството во светот, се дефинира што е вински туризам и вински турист, за потоа да се потсети на развојот на овој вид туризам во светот преку искуствата од земјите со развиено лозарство и винарство, како и со искуствата од некои балкански земји. Исто така, според тие искуства се нотираат компаративните предности на винариите кои досега се инволвирале во туристичката понуда. Обработени се и мотивациите за вински патувања, бенефитите и предизвиците од развојот на винскиот туризам.

Во **осмиот дел**, покрај со природно географските поволности за развој на лозарството во Република Македонија споредени со вински региони во светот, кандидатката прави опсервација на состојбата со лозовите насади во лозарските региони во Република Македонија, како и анализа на развојот и состојбата со винарството во нашата земја, преку историскиот развој, состојбата денес и правните норми кои го регулираат производството и пласманот на вино.

Деветтиот дел на дисертацијата нуди, врз основа на светските искуства, модели за развој на винскиот туризам во Република Македонија. Според изнесените гледишта во дисертацијата, винскиот туризам е круцијален за развојот и промоцијата на македонската винска индустрија. Тој се истакнува и како природна симбиоза и за винската и за туристичката индустрија и претставува еден од специјализираните видови на алтернативен туризам со најбрз раст во светот. Винскиот туризам во помалите заедници и региони може да биде придвижувач на економскиот развој и одржливоста и е од исклучителна важност и за економската стабилизација на регионот во која тој се развива.

Во дисертацијата се анализираат и почетните развојни стратегии за вински туризам во Република Македонија. При тоа се нагласува дека и покрај тоа што кај нас можат да се пресликаат повеќето модели за развој на винскиот туризам, за да се постигне траен успех во позиционирање на државата како винска дестинација, потребно е да се дефинираат нејзините различности, односно специфичности, а не целосно да се копираат другите туристички развиени вински региони. Идентификување на овие специфичности и конзистентната понуда на ваквото единствено винско доживување, како впрочем што се истакнува, е она кон кое треба да тежнее одредена винска регија и тоа треба да биде нејзината развојна туристичка политика.

Во **десеттиот дел** се дадени клучните фактори за категоризацијата со предлог-мерки на постојни објекти за вински туризам во Република Македонија, а преку истражувачкиот проект во единаесеттиот дел низ анкета со посетители на винарии, непосредна посета и интервјуа во винарските визби, во дисертацијата се анализираат можностите за развој на винскиот туризам во Република Македонија. Притоа е добиена една сублимирана анализа како прво научно истражување од ваков вид во нашата земја.

Во заклучните согледувања се дадени размислите на кандидатката за можностите за развој на агротуризмот и винскиот туризам во нашата

земја како и активностите што мораат да бидат интензивирани и преземени за заживување на овие туристички производи.

Според сеопфатноста на анализираните теми, Комисијата смета дека овој труд треба да претставува рамка за спроведување на развојот на овие потенцијално атрактивни, но недоволно искористени облици на туризмот. Всушност, дисертацијата треба да биде една од насоките за перспективен развој на руралниот простор во Република Македонија, во која агротуризмот и винскиот туризам се нудат како можност и модел на развојно стратешките облици.

Врз основа на сето наведено, Комисијата го поднесува следниов

ЗАКЛУЧОК СО ПРЕДЛОГ

Врз основа на внимателното проучување на содржината на поднесената докторска дисертација од кандидатката м-р Милена Талеска под наслов: „Можности за развој на агротуризмот со посебен осврт на винскиот туризам“, Комисијата има задоволство да потенцира дека станува збор за комплексна, оригинална, научно-методолошки издржана дисертација која третира мошне современа и актуелна материја. Кандидатката целосно и солидно ја конципира темата, логично ја систематизирала материјата и според теориско-методолошката поставеност на презентацијата на содржините, оваа докторска дисертација во целост ги задоволува поставените цели на проучувањето.

Врз основа на сето претходно напменато, Комисијата има посебно задоволство да констатира дека м-р Милена Талеска изработила труд од научна и практична вредност, кој ги задоволува критериумите за изработка на докторска дисертација. Оттаму, Комисијата има особена чест да му предложи на Стручниот совет на Институтот за географија и на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје, да донесе одлука за прифаќање на рецензијата за успешно и квалитетно изработена докторска дисертација на кандидатката м-р Милена Талеска, со наслов „Можности за развој на агротуризмот со посебен осврт на винскиот туризам“ и да одобри закажување на датум за јавна одбрана на докторската дисертација.

Скопје, 14.10.2011

ЧЛЕНОВИ НА КОМИСИЈАТА

Проф. д-р Никола Панов, с.р.

Проф. д-р Ристо Мијалов, с.р.

Проф. д-р Драган Колчаковски, с.р.

Проф. д-р Благоја Маркоски, с.р.

Проф. д-р Мирјанка Маџевиќ, с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК НА НАУЧНАТА ОБЛАСТ ГРАЃАНСКО
ПРОЦЕСНО ПРАВО НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН
ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, на својата седница одржана на 28.10. 2011 година, формира Комисија за избор на наставник во сите наставно-научни звања на научната област граѓанско процесно право, во состав: проф. д-р Арсен Јаневски, проф. д-р Гордана Станковиќ и проф. д-р Родна Живковска.

На конкурсот објавен во весниците „Дневник“ и „Коха“, од 16.9.2011 година, за избор на наставник на научната област граѓанско процесно право, се пријави д-р Татјана Зороска - Камиловска, доцент на научната област судски постапки на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје.

Кон пријавата кандидатката достави: кратка биографија, диплома за научен степен - доктор на науки, список на научни и стручни трудови и примероци од нив, преглед на наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, други документи како потврда за учество на конференции, советувања и други собири и за членство во комисији и тела и Изјава на образец бр. 1 согласно со Законот за определување на дополнителен услов за вршење јавна функција. По разгледувањето на пријавата и другите приложени документи, Рецензентската комисија во претходно наведениот состав го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

I

1. Биографски податоци

Кандидатката д-р Татјана Зороска - Камиловска е родена на 6.11.1971 година во Струга. Основното училиште и средното образование ги завршила во Струга со континуиран одличен успех.

Во учебната 1990/1991 година се запишала на Правниот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ каде што дипломирала во 1994 година со просечен успех 9,86, како најдобар студент на генерацијата. Добитник е на наградата „26 јули“ од средствата на г. Френк Харкорд Манинг од Лондон, Велика Британија, која се доделува на шест најдобри студенти од областа на архитектурата, општествените науки и уметностите на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, за учебната 1993/94 година и признание на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, што се доделува на најдобрите студенти на Универзитетот.

Завршила постдипломски студии по граѓанско право – насока: процесно право на Правниот факултет, со одличен успех, а на 9.10.2002 година го одбранила магистерскиот труд на тема „Докажувањето во парничната

постапка” и се стекнала со академски степен - магистер на правни науки од областа на граѓанското право - процесно право. Во текот на постдипломските студии, како и по одбраната на магистерскиот труд била ангажирана како демонстратор во наставно-образовниот процес по предметите граѓанско процесно право и вонпарнично право.

По дипломирањето на Правниот факултет во Скопје, во периодот март 1995 – февруари 2003 година, д-р Татјана Зороска - Камиловска работела во Министерството за внатрешни работи, во Секторот за правни работи, на работни задачи поврзани со застапување на Министерството во судски постапки, имотноправни работи и нормативна дејност.

На 17.2.2003 година е избрана за асистент на научната област судски постапки на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје. Во истото соработничко звање е реизбрана во 2006 година.

Докторската дисертација под наслов „Траењето на парничната постапка и правото на судење во разумен рок“ успешно ја одбранила на 19.10.2006 година и се стекнала со академски степен - доктор на правни науки.

На 2.3.2007 година, д-р Татјана Зороска - Камиловска е избрана во наставно-научното звање доцент на научната област судски постапки, во кое звање е и денес.

Активно го говори англискиот јазик, а се служи со италијанскиот јазик.

2. Наставно-образовна дејност

2.1. Учество во настава

По изборот во звањето доцент, во учебните 2007/2008, 2008/2009, 2009/2010 и 2010/2011 година на додипломските студии на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје (прв циклус на правни студии), д-р Татјана Зороска - Камиловска изведувала настава по предметот граѓанско процесно право. На магистерските студии (втор циклус на правни студии) изведувала настава по предметите парнично право, вонпарнично и извршно право, граѓанско право - применета програма (во делот процесно право), арбитражно право, алтернативно решавање на спорови, нотарско право, стечајна постапка и граѓанско процесно право на ЕУ. На спроведените интерни евалуации на додипломските студии е оценувана со висока просечна оцена (на пр., во учебната 2010/2011 година, со просечна оцена 4,76, во учебната 2009/10 година е оценета со просечна оцена 4,83 итн).

Во учебната 2007/2008 година, д-р Зороска - Камиловска изведувала настава и по предметот семејно и наследно право (во делот наследно право).

Во рамките на ТЕМПУС - проектот “Кон ЕУ стандарди за авторското право и сродните права” била предавач на обуките (основна и напредна), во делот граѓанскоправна заштита на авторското право и сродните права, во периодот 29.3.2007- 20.5.2007 година.

На регионалните постдипломски студии по деловно право на Европската унија (Regional master studies on EU business law) на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, поддржани од GTZ, учествувала во изведувањето на наставата и спроведувањето на испитите за подрачјето процесно право на ЕЗ.

Доц. д-р Татјана Зороска – Камиловска била наставник-тренер на студентската екипа на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, во учебните 2008/2009, 2009/2010 и 2010/2011 година и во тоа својство со студентската екипа учествувала на престижниот меѓународен натпревар „Willem C. Vis International Commercial Arbitration Moot“, во Виена, Австрија, во 2009, 2010 и 2011 година.

Д-р Зороска – Камиловска е учесник во меѓународниот научен проект “Regional Master Degree in Intellectual Property Law” (Темпус - проект 144582). Во рамките на овие регионални магистерски студии, во учебната 2010/2011 година изведувала настава по предметот IP Litigation (Решавање на спорови од интелектуална сопственост). Со Одлука за распоред на работни задачи на партнерските институции на постдипломските студии по право на интелектуална сопственост со двојна диплома со Универзитетот во Стразбур (Темпус проект 144582) за учебната 2011/2012 година, од 3 јуни 2011 година, е определена за координатор (заедно со A.Lopez) на предметната програма по предметот IP Litigation (решавање на спорови од интелектуална сопственост).

2.2. Објавени учебници, монографии и други научни и стручни трудови

По изборот во звањето доцент, д-р Татјана Зороска - Камиловска се јавува како коавтор на три позитивно рецензирани универзитетски учебници, и тоа:

1) „Граѓанско процесно право, книга прва, парнично право“, Скопје, 2009 (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски), 532 стр;

2) „Граѓанско процесно право, книга втора, вонпарнично право“, Скопје, 2010 (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски), 192 стр.

3) „Граѓанско процесно право, книга трета, извршно право“, Скопје, 2011 (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски), 245 стр;

Учебникот „Граѓанско процесно право, книга прва, парнично право“, Скопје, 2009 (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски) е преведен и објавен и на албански јазик - Arsen Janevski, Tatjana Zoroska – Kamilovska, E drejta procedurale civile, Libri i parë, E drejta kontestimore, Shkup, 2009 (Fakulteti Juridik - UNIVERSITETI i EJL).

Д-р Зороска - Камиловска е коавтор и на рецензираната и објавената монографија:

1) „Обезбедување на побарувањата според Законот за обезбедување на побарувањата“, Скопје, 2010, 93 стр,(коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски).

Покрај тоа, по изборот во звањето доцент, д-р Татјана Зороска - Камиловска е автор или коавтор на следниве научни и стручни трудови, главно од областа на граѓанското процесно право:

- 1) „Процесни средства за заштита на правото на судење во разумен рок“, Евродијалог, бр. 9/2007, Студентски збор, Скопје, стр. 133-153;
- 2) „Товарот на докажување според ЗПП од 2005 година“, Судиска ревија, бр. 1-2/2007, Скопје, стр. 64-77;
- 3) „Употреба на незаконито прибавени докази во парничната постапка“, Зборник на трудови на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, посветен на проф. д-р Фрањо Бачиќ, (Zbornik radova Pravnog fakulteta u Zagrebu posvećen prof. dr.sc. Franju Bačiću), Скопје- Загреб, 2007, стр. 396-409;
- 4) „Атхезионо решавање на граѓанскоправни спорови во казнената постапка“, Зборник на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, во чест на проф. д-р Панта Марина, Скопје, 2007, стр. 348-364. (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски);
- 5) „Koncentracija parničnog postupka“, Pravni život, vol. 56, br. 13, 2007, str.769-782;
- 6) „Граѓанско - судска заштита на авторското право и сродните права во Република Македонија“, во публикацијата „Авторско право и сродни права- домашна и меѓународна теорија и практика“, Правен факултет „Јустинијан Први“ - Скопје, Центар за образование за интелектуална сопственост, Скопје 2007, стр. 519-533, (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски);
- 7) „Претходни мерки по Законот за обезбедување на побарувања“, Скопје, Деловно право, бр.18/2008, стр. 185-199;
- 8) „Европски платен налог“, Втор скопско-загрепски правен колоквиум, Зборник на трудови, Скопје, 2008, стр. 55-73, (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски);
- 9) „Европска извршна исправа за неспорна потраживања“, „Право Републике Србије и право Европске уније - стање и перспективе“, Зборник радова, Свеска II, (The Law of the Republic of Serbia and the EU law- current state affairs and perspectives “, Vol.II), Niš, 2009, str.27 -45 (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски);
- 10) „Анализа на потенцијалот за добро управување во Република Македонија“, завршен извештај, (во делот судски систем, заедно со д-р Ана Павловска - Данева, д-р Гордана Бужаровска и Снежана Станковиќ), Скопје, јуни 2009;

- 11) „Начело на совесно користење на процесните овластувања во парничната постапка“, Зборник на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје во чест на проф. д-р Стефан Георгиевски, Скопје, 2009, стр. 161-174;
- 12) „Контумациона пресуда“, Зборник на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје во чест на проф. д-р Тодор Цунов, Скопје, 2009, стр. 606-622;
- 13) „Нови систем извршења по новом Закону о извршењу Македоније“, Актуелне тенденции у развоју и примени европског континенталног права, теметски зборник радова, Свеска II (The Current tendencies in the Development and Application of the European - Continental Law, thematic collection of papers, Vol.II, Ниш, 2010, стр. 99-122. (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски);
- 14) „Reševanje prethodnih vprašanj v nepravdnem postopku Republike Makedonije“, LeXonomica - Revija za pravo in ekonomijo, Let. II, št. 2, str. 319-333, decembar 2010, Maribor, Republika Slovenija (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски);
- 15) Non-possesory Security Interest in Movables and Rights in the Law and Practise of the Republic of Macedonia, Civil Law Forum for South East Europe, Collection of studies and analyses, First Regional Conference, Cavtat, 2010, Vol. II, p. 11-35. (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски);
- 16) „Одговор на прашањата поставени на семинарот на тема “Обезбедување на побарувањата според Законот за обезбедување на побарувањата (ЗОП)“, Правник, бр. 218, јуни 2010, прв дел (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски);
- 17) „Одговор на прашањата поставени на семинарот на тема “Обезбедување на побарувањата според Законот за обезбедување на побарувањата (ЗОП)“, Правник, бр. 222, октомври 2010, втор дел (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски);
- 18) „Постапка за обезбедување на побарувања“, Правник, бр. 222, октомври 2010, стр. 49-53, (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски);
- 19) „Novi koncept veštačenja u parničnom postupku u Republici Makedoniji“, Zbornik radova, Međunarodna naučna konferencija “Pravni sistem i društvena kriza, prva sveska (Collectuion of papers, International Scientific Conference “The Legal System and Social Crisis“, First Volume), Kosovska Mitrovica, 2011, str. 235- 253;
- 20) „Законот за парничната постапка на Република Македонија во светлото на современите трендови на концентрација на парничната постапка“, Зборник на Правниот факултет “Јустинијан Први” во Скопје во чест на проф. д-р Наум Гризо, Скопје, 2011, стр. 333- 351;

21) "Protivizvršenje u Republici Makedoniji-- problemi i dileme - Nova pravna revija, Časopis za domaće, pjemačko i evropsko pravo, Sarajevo, 1/2011, august 2011, str. 34 - 40 (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски);

22) "Измените во парничното, вонпарничното и извршното законодавство на Република Македонија во светлото на актуелните трендови на забрзување на постапките", Деловно право, бр. 24, 2011, стр. 15- 62 (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски).

2.3. Менторства и членство во комисии за оцена и одбрана магистерски трудови и докторски дисертации

Од изборот во звањето доцент до денес, д-р Татјана Зороска - Камиловска била член на комисија за оцена и одбрана на следниве докторски дисертации:

- „Доказни ефекти на нотарските исправи во правниот промет меѓу Република Словенија и Република Македонија” од кандидатот м-р Андреј Вебле (одбранета);

- „Медијацијата како современ облик на алтернативно/примарно решавање на спорови (со оглед на успешната словенечка пракса и уредувањето во Македонија *de lege ferenda*)” од кандидатот д-р Бојан Кукец (дадени писмени забелешки од Комисијата).

Д-р Татјана Зороска - Камиловска била за ментор во изработката на следниве магистерски трудови:

- „Вонредната ревизија во практиката на апелационите судови на Република Македонија ” од кандидатката Татјана Штерјова (одбранета);

- „Овластувањата на нотарот во вонпарничната постапка во Република Македонија и во споредбеното право” од кандидатката Емилија Матеска (одбранета);

- „Европски извршен наслов за неспорни побарувања” од кандидатката Дијана Ѓорѓиева (одбранета);

- „Арбитражна одлука ” од кандидатката Зорица Стоилева (одбранета);

- „Односот на медијацијата и парничната постапка во правото на Република Македонија *de lege lata* i *de lege ferenda* ” од кандидатката Симона Ангелеска (одбранета);

- „Полноважност на арбитражна спогодба” од кандидатката Маја Атанасовска (одбранета);

- „Предности и недостатоци на медијацијата како алтернатива на судењето ” од кандидатката Маја Ацевска (одбранета);

- „Медијација во брачни и семејни спорови” од кандидатката Ивана Силјаноска (одбранета);

- „Сведокот како доказно средство во парничната постапка” од кандидатката Марија Дамјановска (одбранета).

Д-р Татјана Зороска - Камиловска била член на комисији за оцена и одбрана на следниве магистерски трудови:

- „Судска надлежност во граѓански и трговски спорови во правото на Европската унија ” од кандидатот Горан Наџиќ (одбранета)- стара програма;

- „Арбитражата како начин за решавање на спорови помеѓу државите и странските инвеститори, со осврт на двостраните меѓународни договори за заштита и унапредување на инвестициите склучени од Република Македонија” од кандидатката Мирјана Ристовска (одбранета)- стара програма;

- „Суштината на начелото на сослушување на странките во парничната постапка” од кандидатката Милка Ракочевиќ (одбранета)- стара програма;

- „Ингеренции на нотарот во сферата на наследното право” од кандидатката Славица Ничоска (одбранета) - стара програма;

- „Побивање на арбитражна одлука” од кандидатот Бранко Јаневски (одбранета);

- „Овластувањата на нотарот во оставинската постапка” од кандидатот Горан Каранфиловски (одбранета);

- „Република Македонија пред Европскиот суд за човекови права” од кандидатката Александра Тасеска (одбранета);

- „Причини за жалба против пресуда во парничната постапка” од кандидатот „Владимир Спировски (одбранета).

- „Дозволеност на ревизија во парничната постапка” од кандидатот Гоце Нестороски (одбранета);

- „Арбитражна надлежност на Меѓународниот центар за решавање на инвестициски спорови” од кандидатката Матеа Липковска (одбранета);

- „Приговор против неправилности при извршувањето” од кандидатката Соња Пупалоска (одбранета);

- „Извршување на недвижности заради наплата на парично побарување” од кандидатот Синиша Радески (одбранета); и

- „Престанување на договорот за доживотна издршка со судска практика” од кандидатот Косте Тозија (одбранета).

3. Научно - истражувачка, стручно - апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Во рамките на мегапроектот „Евроинтегарацијата на општествениот, правниот и политичкиот систем на Република Македонија”, организиран од Правниот факултет „Јустинијан Први” во Скопје, д-р Зороска – Камиловска учествувала со свои трудови кои се однесуваат на судските реформи и посебно реформите на граѓанското процесно законодавство.

Доц. д-р Татјана Зороска – Камиловска била член на истражувачкиот тим на билатералниот научно - истражувачки проект „Европски извршен наслов и неговото влијание на процесното право на Словенија и Македонија“, меѓу Правниот факултет при Универзитетот во Марибор, Република Словенија и Правниот факултет „Јустинијан Први“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Република Македонија, во периодот 2007-2008 година.

Била учесник во проектот „Анализа на потенцијалот за добро управување во Република Македонија“ (во делот за судскиот систем), администриран од Институтот Отворено општество (Open Society Institute), Скопје, 2007-2008.

Во рамките на апликативната дејност на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, д-р Зороска - Камиловска била член на неколку експертски тимови за подготовка на правни мислења за сложени правни прашања и проблеми за кои од страна на засегнатите субјекти е побарано мислење од Правниот факултет (Стручно правно мислење - анализа на постапката која се води пред Основниот суд Скопје 2 - Скопје по тужба на тужителот ЕЛЕМ АД Скопје против тужениот ЕВН Македонија, од аспект на остварувањето на процесните права на странките, Експертско правно мислење за одредени правни прашања поврзани со нотарските акти во случајот ФИ-КОМ, Правно мислење за имплементацијата на UNCITRAL правилата во областа на арбитражата и медијацијата во законодавството на Република Македонија и др).

Д-р Татјана Зороска - Камиловска е вклучена во реактивирањето на работата на Постојаниот избран суд - Арбитража при Стопанската комора на Македонија. Била член на работната група за подготовка на новиот Правилник за Арбитражата при Стопанската комора на Македонија и Етичкиот кодекс на Арбитражата. Со одлука на Управниот одбор на Стопанската комора на Македонија, бр. 08-1238/5 од 20.4.2011 година е избрана за член на Претседателството на Постојаниот избран суд - Арбитража при Стопанската комора на Македонија.

Доц. д-р Татјана Зороска – Камиловска е учесник во меѓународниот проект Balkans Enforcement Reform Project (BERP), за поддршка на земјите од Западен Балкан (Албанија, БиХ, Србија, Црна Гора, Хрватска, Македонија и Косово) во реформите на нивните системи на извршување, поддржан од Владата на Холандија во соработка со Union Internationale des Huissiers de Justice (UIHJ) и Open Regional Fund for Legal Reforms of GIZ. Д-р Зороска – Камиловска работи на потпроектот: Regional legal reform and harmonization of business law namely with regard to cross - border enforcement.

Со одлука на Управниот одбор на Здружението на правници на Република Македонија од 2 март 2011 година, д-р Татјана Зороска - Камиловска е избрана за член на Уредувачкиот одбор на стручното списание “Правник”, со мандат од четири години.

Д-р Зороска - Камиловска била секретар на Институтот за граѓанско право и секретар на постдипломските студии по граѓанско право.

Била член на комисија за избор/реизбор во соработничко звање на научната област граѓанско процесно право.

Во периодот мај 2008 - мај 2010, д-р Татјана Зороска - Камиловска била претседател на Комисијата за утврдување на дисциплинска одговорност на

студентите на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје. Во 2007 година била член на Комисијата за попис и утврдување на парични и други форми на финансиски побарувања и обврски на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје.

Д-р Татјана Зороска - Камиловска била секретар и член на редакцискиот одбор на Зборникот на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје во чест на проф. д-р Стефан Георгиевски, Скопје, 2009.

Била член на Комисијата за изработка на правила за докторски студии на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје.

Д-р Татјана Зороска - Камиловска е член на Издавачкиот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, од 2007 година до денес. Од февруари 2011 година е член на Комисијата за самоевалуација на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје.

IV. Учество на семинари, советувања и конференции

По изборот во звањето доцент, кандидатката учествувала во работата на повеќе собири на теми од областа на процесното право, во земјата и во странство. Како позначајни се издвојуваат:

1) Тркалезна маса на тема “Реформи во судството - Закон за судовите”, 18.4. 2007, Клуб на пратеници, Скопје.

2) Семинар на тема “Законот за парничната постапка- една година по донесувањето”, Здружение на правници на Република Македонија, Скопје, 8.2.2007.

3) Работилница во рамките на проектот „Добро управување“, 26-28.10.2007, Битола.

4) I Belgrade Arbitration Conference, 27.3. 2009.

5) Меѓународна конференција “Право Републике Србије и право Европске уније - стање и перспективе”, 19 мај 2009 (учество со труд на тема: “Европска извршна исправа за неспорна потражувања”).

6) 58 Средба на правниците, Здружение на правници на Република Македонија, Охрид, 22-24.5.2008, реферат на тема “Претходни мерки по Законот за обезбедување на побарувањата”.

7) Reginal Conference on Notaries, 07-08 December 2009, Skopje.

8) II Belgrade Arbitration Conference “Combining Mediation and Arbitration in International Business Practise”, 19.3. 2010, Belgrade.

9) Советување на тема “Обезбедување на побарувањата според Законот за обезбедување на побарувањата”, Скопје 23.3.2010, излагање на тема “Постапка за обезбедување на побарувањата, со посебен осврт на судското заложно право на подвижни предмети и на недвижности”.

10) Prva regionalna konferencija - Forum za građansko pravo za Jugoistočnu Evropu, Cavtat, 28 - 29 oktobar, 2010 (учество со национален извештај на тема “Non-possesory Security Interest in Movables and Rights in the Law and Practise of the Republic of Macedonia”).

11) 18 Hrvatski dani arbitraže i mirenja, 02- 03 decembar, 2010, Zagreb.

12) Final Conference on Notaries and its role in transition processes of the countries in South East Europe, 3 decembar 2010, Sarajevo, BiH.

13) III Belgrade Arbitration Conference „International Commercial Arbitration - Trends and Challenges”, Belgrade, 8.4. 2011.

14) 64 Средба на правниците, Здружение на правници на Република Македонија, Охрид, 19-21.5.2011 година, реферат на тема “Измените во парничното, вонпарничното и извршното законодавство на Република Македонија во светлото на актуелните трендови на забрзување на постапките”.

15. Семинар на тема “Измени на Законот за парнична постапка”, Адвокатска комора на Република Македонија, Охрид, 8-9 јули 2011, излагање на тема „Новиот концепт на вештачење во парничната постапка”.

16. Regional Conference on Accession West Balkan Countries to Lugano Convention, 19-20 July 2011, Sarajevo, BiH (учество со национален извештај на тема “Recognition and enforcement of foreign court decision, cross-border delivery of documents and bankruptcy procedure with foreign elements in the law and practice of the Republic of Macedonia”).

II

Заклучок и предлог

Врз основа на поднесената пријава и приложената документација, прегледот на досегашната активност и повеќегодишното лично следење на развојниот пат на кандидатката, Комисијата со задоволство го констатира следново:

1. Кандидатката д-р Татјана Зороска - Камиловска ги исполнува условите предвидени во Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј” во Скопје, за избор во звањето вонреден професор на научната област граѓанско процесно право.

2. По изборот во звањето доцент, кандидатката посветено, одговорно и многу успешно ги остваруваше своите обврски изведувајќи настава по предметите граѓанско процесно право на првиот циклус правни студии, и по предметите парнично право, вонпарнично и извршно право, арбитражно право, алтернативно решавање на споровите, нотарско право, стечајна постапка, граѓанско процесно право на ЕУ и граѓанско право - применета програма на вториот циклус правни студии. Нејзиниот исклучително професионален однос во наставата го потврдуваат и добиените високи оценки во рамките на спроведените анкети за евалуација на наставниците и соработниците на Факултетот.

3. Од прегледот на објавените трудови и нивната поединечна анализа, недвосмислено произлегува дека кандидатката д-р Татјана Зороска - Камиловска поставува и остварува високи цели во научноистражувачката активност. Како ретко кој наставник со звање доцент, кандидатката се јавува како коавтор на три позитивно рецензирани универзитетски учебници и една

монографија, што укажува на нејзината посветеност во развојот на процесната наука, но и на зрелоста во научната област со која се занимава. Нејзините досегашни трудови се основа да се очекува дека кандидатката и во иднина ќе придонесува во одржувањето и развојот на традиционално високиот статус на наставните и научните дисциплини од областа на граѓанското процесно право, на кои таа работи.

4. Со своето учество во повеќе научноистражувачки проекти, со позитивно верифицирани резултати од страна на домашни и странски експерти, како и со активното учество на многубројни семинари, конференции и други научни и стручни собири, д-р Татјана Зороска - Камиловска се повеќе се потврдува како научник чии ставови се прифаќаат и се почитуваат во научната и стручната јавност.

5. Крајно сериозниот и професионалниот однос кон преземените обврски се потврдува и со нејзиниот разновиден ангажман како член во разни комисии и тела не само на Факултетот, туку и надвор од него.

6. Нејзината точност во извршувањето на преземените обврски, одмереноста и комуникативноста во односите во студентите и колегите без сомнение можат да послужат како пример на помладите колеги за начинот на кој се гради квалитетен наставник и научен работник.

Врз основа на изложеното, членовите на Комисијата имаат чест и задоволство да му предложат на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје да ја избере кандидатката **д-р Татјана Зороска - Камиловска во наставно - научното звање вонреден професор на научната област граѓанско процесно право, убедени дека таа и понатаму ќе ја развива и афирмира науката за граѓанското процесно право и ќе создава квалитетен подмладок во оваа област.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Арсен Јаневски, с.р.

Проф. д-р Гордана Станковиќ, с.р.

Проф. д-р Родна Живковска, с.р.

О Б Р А З Е Ц

КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: д-р Татјана Никола Зороска - Камилловска

Институција: Правен факултет „Јустинијан Први“ - Скопје

Научна област: граѓанско процесно право

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЛНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Одржување на настава ¹	
2.	од прв циклус студии: граѓанско процесно право..... $2,5 \cdot 15 \cdot 0,04 = 1,5$ по група учебна 2007/2008 - 3 групи Скопје и 1 група Штип $4 \cdot 1,5 = 6$ учебна 2008/2009 - 3 групи Скопје и 1 група Штип $4 \cdot 1,5 = 6$ учебна 2009/2010 - 3 групи $3 \cdot 1,5 = 4,5$ учебна 2010/2011 - 3 групи $3 \cdot 1,5 = 4,5$ наследно право..... $2,5 \cdot 7,5 \cdot 0,04 = 0,75$ 2007/2008 – 1 група	21,75
3.	од втор циклус студии магистерски – правосудна насока учебна 2008/2009 - 1 група вонпарнично и извршно право..... $5 \cdot 15 \cdot 0,05 = 3,75$ арбитражно право..... $3,5 \cdot 15 \cdot 0,05 = 2,625$ магистерски деловно право арбитражно право..... $2,5 \cdot 15 \cdot 0,05 = 1,875$ магистерски граѓанско материјално и процесно право учебна 2009/2010 - 1 група парнично право..... $2,5 \cdot 15 \cdot 0,05 = 1,875$ вонпарнично и извршно право..... $2,5 \cdot 15 \cdot 0,05 = 1,875$ арбитражно право $1,75 \cdot 15 \cdot 0,05 = 1,3125$ алтернативно решавање спорови..... $1,75 \cdot 15 \cdot 0,05 = 1,3125$ нотарско право..... $1,75 \cdot 15 \cdot 0,05 = 1,3125$ стечајна постапка..... $1,75 \cdot 15 \cdot 0,05 = 1,3125$ магистерски деловно право арбитражно право..... $2,5 \cdot 15 \cdot 0,05 = 1,875$	30

¹ Вкупниот број поени во семестар се добива на следниов начин: неделен број на часови * бр. на работни недели во семестар (15) * по бодување (0,04/0,05/0,06). Пример: 3 (часа неделно) * 15 (недели) * 0,04 (поени за одржување настава од прв циклус студии) = поени.

	магистерски граѓанско материјално и процесно право учебна 2010/2011 – 1 група парнично право $2,5 * 15 * 0,05 = 1,875$ вонпарнично и извршно право $2,5 * 15 * 0,05 = 1,875$ арбитражно право $1,75 * 15 * 0,05 = 1,3125$ алтернативно решавање спорови $1,75 * 15 * 0,05 = 1,3125$ нотарско право $1,75 * 15 * 0,05 = 1,3125$ стечајна постапка $1,75 * 15 * 0,05 = 1,3125$ магистерски деловно право арбитражно право $2,5 * 15 * 0,05 = 1,875$	
	Постдипломски студии по граѓанско право на Правниот факултет “Јустинијан Први” во Скопје (стара програма) - 60 часа Граѓанско процесно право 2007/2008, 2008/2009, 2009/2010, 2010/2011 $4 * 15 * 0,05 = 3$	3
	Регионални постдипломски студии по деловно право на ЕУ (Regional master Studies on EU Business Law) на Правниот факултет “Јустинијан Први” во Скопје, 2008/2009 година Процесно право на ЕУ (2 часа) $2 * 0,05 = 0,1$	0,1
	Регионални постдипломски студии по право на интелектуална сопственост (Regional Master Degree in Intellectual Property Law”, 2010/2011 Решавање на спорови од интелектуална сопственост (2 часа) $2 * 0,05 = 0,1$	0,1
4.	Учесник во настава во летни школи и работилници	
	ТЕМПУС - проект “Кон ЕУ стандарди за авторското право и сродните права”, предавач на обуките (основна и напредна), во делот граѓанскоправна заштита на авторското право и сродните права, во периодот 29.03.2007 - 20.05.2007 година	1
5.	Консултации со студенти ² $1700 * 0,002 = 3,4$	3,4
6.	Член на комисија за оцена или одбрана на докторат: $2 * 0,5 = 1$ „Доказни ефекти на нотарските исправи во правниот промет меѓу Република Словенија и Република” од кандидатот м-р Андреј Вебле (одбранета); „Медијацијата како современ облик на алтернативно/примарно решавање на спорови (со оглед на успешната словенечка пракса и уредувањето во Македонија de lege ferenda)” од кандидатот д-р Бојан Кукец (дадени забелешки од Комисијата);	1
8.	Член на Комисија за оцена или одбрана на магистратура: $13 * 0,3 = 3,9$	3,9

² Вкупниот број поени во семестар се добива на следниов начин: број на студенти * бодување. Пример: 100 (студенти во семестар) * 0,002 (бодување) = 0,2 поени.

	стара програма - „Судска надлежност во граѓански и трговски спорови во правото на Европската унија ” од кандидатот Горан Наџиќ (одбранета); - „Арбитражата како начин за решавање на спорови помеѓу државите и странските инвеститори, со осврт на двостраните меѓународни договори за заштита и унапредување на инвестициите склучени од Република Македонија” од кандидатката Мирјана Ристовска (одбранета); - „Супштината на начелото на сослушување на странките во парничната постапка” од кандидатката Милка Ракочевиќ (одбранета); - „Ингеренции на нотарот во сферата на наследното право” од кандидатката Славица Ничоска (одбранета); магистерски студии - „Побивање на арбитражна одлука” од кандидатот Бранко Јаневски (одбранета); - „Овластувањата на нотарот во оставинската постапка” од кандидатот Горан Каранфиловски (одбранета); - „Република Македонија пред Европскиот суд за човекови права” од кандидатката Александра Тасеска (одбранета); - „Причини за жалба против пресуда во парничната постапка” од кандидатот „Владимир Спировски (одбранета). - „Дозволеност на ревизија во парничната постапка” од кандидатот Гоце Нестороски (одбранета); - „Арбитражна надлежност на Меѓународниот центар за решавање на инвестициски спорови” од кандидатката Матеа Липковска (одбранета); - „Приговор против неправилности при извршувањето” од кандидатката Соња Пупалоски (одбранета); - „Извршување на недвижности заради наплата на парично побарување” од кандидатот Синиша Радески (одбранета) и - „Престанување на договорот за доживотна издршка со судска практика ” од кандидатот Косте Тозија (одбранета).	
7.	Позитивно рецензиран универзитетски учебник Коавтор 3*6=18 “Граѓанско процесно право, книга прва, парнично право”, Скопје, 2009 (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски), 532 стр. “Граѓанско процесно право, книга втора, вонпарнично право”, Скопје, 2010 (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски), 192 стр. “Граѓанско процесно право, книга трета, извршно право”, Скопје, 2011 (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски), 245 стр.	18
8.	Пакет материјали по одреден предмет Читанка по предметот граѓанско процесно право на ЕУ на магистерските студии по граѓанско материјално и граѓанско процесно право	1
	Вкупно	83,25

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание³:	
	“Процесни средства за заштита на правото на судење во разумен рок”, Евродијалог, бр. 9/2007, Студентски збор, Скопје, стр. 133-153.	4
	“Употреба на незаконито прибавени докази во парничната постапка”, Зборник на трудови на Правниот факултет “Јустинијан Први” во Скопје, посветен на проф. д-р Фрањо Бачиќ, (Zbornik radova Pravnog fakulteta u Zagrebu posvećen prof. dr.sc. Franju Bačiću), Скопје - Загреб, 2007, стр. 396-409.	4
	“Атхезионо решавање на граѓанскоправни спорови во казнената постапка”, Зборник на Правниот факултет “Јустинијан Први” во Скопје, во чест на проф. д-р Панта Марина, Скопје, 2007, стр. 348-364. (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски).	3,6
	“Koncentracija parničnog postupka”, Pravni život, vol. 56, br. 13, 2007, str.769-782.	4
	“Граѓанско - судска заштита на авторското право и сродните права во Република Македонија”, во публикацијата “Авторско право и сродни права- домашна и меѓународна теорија и практика“, Правен факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, Центар за образование за интелектуална сопственост, Скопје 2007, стр. 519-533, (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски).	3,6
	“Европски платен налог”, Втор скопско-загребски правен колоквиум, Зборник на трудови, Скопје, 2008, стр. 55-73. (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски).	3,6
	“Претходни мерки по Законот за обезбедување на побарувања”, Скопје, Деловно право, бр.18/2008, стр. 185-199.	4
	“Европска извршна исправа за неспорна потражувања”, “Право Републике Србије и право Европске уније - стање и перспективе”, Зборник радова, Свеска II, (The Law of the Republic of Serbia and the EU law- current state affairs and perspectives “, Vol.II), Niš, 2009, str.27 -45, (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски).	3,6
	“Начело на совесно користење на процесните овластувања во парничната постапка”, Зборник на Правниот факултет “Јустинијан Први” во Скопје во чест на проф. д-р Стефан Георгиевски, Скопје, 2009, стр. 161-174.	4
	“Контимациона пресуда”, Зборник на Правниот факултет “Јустинијан Први” во Скопје во чест на проф. д-р Тодор Цунов, Скопје, 2009, стр. 606-622.	4

³ Во случај кога еден научен/стручен, односно апликативен труд има повеќе автори, кога се два автора - секој добива по 90% од бодовите, кога се три автори - секој добива по 80% од бодовите, кога се четири и повеќе - секој добива по 60% од бодовите.

	“Reševanje prethodnih vprašanj v nepravdnem postopku Republike Makedonije”, LeXonomica - Revija za pravo in ekonomijo, Let. II, št. 2, str. 319-333, decembar 2010, Maribor, Republika Slovenija (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски).	3,6
	“Законот за парничната постапка на Република Македонија во светлото на современите трендови на концентрација на парничната постапка”, Зборник на Правниот факултет “Јустинијан Први” во Скопје во чест на проф. д-р Наум Гризо, Скопје, 2011, стр. 333-351.	4
	“Protivizvršenje u Republici Makedoniji– problemi i dileme - Nova pravna revija, Časopis za domaće, njemačko i evropsko pravo, Sarajevo, 1/2011, august 2011, str. 34 - 40 (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски).	3,6
	“Измените во парничното, вонпарничното и извршното законодавство на Република Македонија во светлото на актуелните трендови на забрзување на постапките”, Деловно право, бр. 24, 2011, стр. 15- 62 (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски).	3,6
2.	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен стручен собир со меѓународен уредувачки одбор:	
	Non-possesory Security Interest in Movables and Rights in the Law and Practise of the Republic of Macedonia, Civil Law Forum for South East Europe, Collection of studies and analyses, First Regional Conference, Cavtat, 2010, Vol. II, p. 11-35. (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски).	2,7
	“Нови систем извршења по новом Закону о извршењу Македоније”, Актуелне тенденције у развоју и примени европског континенталног права, теметски зборник радова, Свеска II (The Current tendencies in the Development and Application of the European - Continental Law, thematic collection of papers, Vol.II, Ниш, 2010, стр. 99-122. (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски).	2,7
	“Novi koncept veštačenja u parničnom postupku u Republici Makedoniji”, Zbornik radova, Međunarodna naučna konferencija “Pravni sistem i društvena kriza, prva sveska (Collectuion of papers, International Scientific Conference “The Legal System and Social Crisis, First Volume), Kosovska Mitrovica, 2011, str. 235- 253. (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски).	2,7
3.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во стручно/научно популарно списание:	
	“Товарот на докажување според ЗПП од 2005 година”, Судиска ревија, бр. 1-2/2007, Скопје, стр. 64-77.	2
	“Одговор на прашањата поставени на семинарот на тема “Обезбедување на побарувањата според Законот за обезбедување на побарувањата (ЗОП)”, Правник, бр. 218, јуни 2010, прв дел (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски).	1,8
	“Одговор на прашањата поставени на семинарот на тема “Обезбедување на побарувањата според Законот за обезбедување на побарувањата (ЗОП)”, Правник, бр. 222, октомври 2010, втор дел (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски).	1,8
	“Постапка за обезбедување на побарувања”, Правник, бр. 222, октомври 2010, стр. 49-53. (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски).	1,8

4.	Пленарни предавања на научен собир со меѓународно учество:	
	Non-possessory Security Interest in Movables and Rights in the Law and Practise of the Republic of Macedonia, Civil Law Forum for South East Europe, First Regional Conference, Cavtat, october 2010.	3
	Regional Conference on Accession West Balkan Countries to Lugano Convention, 19-20 July 2011, Sarajevo, BiH, национален извештај "Recognition and enforcement of foreign court decision, cross-border delivery of documents and bankruptcy procedure with foreign elements in the law and practice of the Republic of Macedonia".	3
	Секциско предавање на научен собир со меѓународно учество	
	Европска извршна исправа за неспорна потражувања", на меѓународната конференција "Право Републике Србије и право Европске уније - стање и перспективе", Niš, мај 2009.	2
5.	Пленарни предавања на научен/стручен собир:	
	„Законот за парничната постапка - една година по донесувањето", Здружение на правници на Република Македонија, Скопје, февруари 2007.	2
	58 Средба на правниците, Здружение на правници на Република Македонија, Охрид 22-24.5.2008, реферат на тема "Претходни мерки по Законот за обезбедување на побарувањата".	2
	Советување на тема "Обезбедување на побарувањата според Законот за обезбедување на побарувањата", Скопје 23.03.2010, излагање на тема "Постапка за обезбедување на побарувањата со посебен осврт на судското заложно право на подвижни предмети и на недвижности".	2
	64 Средба на правниците, Здружение на правници на Република Македонија, Охрид 19-21.5.2011 година, реферат на тема "Измените во парничното, вонпарничното и извршното законодавство на Република Македонија во светлото на актуелните трендови на забрзување на постапките".	2
	Семинар на тема "Измени на Законот за парнична постапка", Адвокатска комора на Република Македонија, Охрид 8-9 јули 2011, излагање на тема "Новиот концепт на вештачење во парничната постапка".	2
6.	Учесник во меѓународен проект	
	Член на истражувачкиот тим на меѓународниот (билатерален) научно-истражувачки проект "Европски извршен наслов и неговото влијание на процесното право на Словенија и Македонија", меѓу Правниот факултет при Универзитетот во Марибор, Република Словенија и Правниот факултет "Јустинијан Први" при Универзитетот "Св. Кирил и Методиј" во Скопје, Република Македонија, во периодот 2007-2008 година.	5
	Учесник во меѓународен научен проект: „Regional Master's Degree in Intellectual Property Law" (2009-) на Правниот факултет во Скопје.	5

	Учесник во меѓународниот проект "Balkans Enforcement Reform Project (BERP)", за поддршка на земјите од Западен Балкан (Албанија, БиХ, Србија, Црна Гора, Хрватска, Македонија и Косово) во реформите на нивните системи на извршување, поддржан од Владата на Холандија во соработка со Union Internationale des Huissiers de Justice (UIHJ) и Open Regional Fund for Legal Reforms of GIZ: потпроект: Regional legal reform and harmonization of business law namely with regard to cross - border enforcement.	5
7.	Учесник во национален научен проект Учесник во проектот "Анализа на потенцијалот за добро управување во Република Македонија", администриран од Институтот Отворено општество (Open Society Institute), Скопје 2007-2008.	3
8.	Монографија "Обезбедување на побарувањата според Законот за обезбедување на побарувањата", Скопје, 2010, 93 стр. (коавторство со проф. д-р Арсен Јаневски).	8
9.	Ментор на магистерски работи: 9*1 = 9	
	„Вонредната ревизија во практиката на апелационите судови на Република Македонија“ од кандидатката Татјана Штерјова (одбранета);	1
	„Овластувањата на нотарот во вонпарничната постапка во Република Македонија и во споредбеното право “ од кандидатката Емилија Матеска (одбранета);	1
	„Европски извршен наслов за неспорни побарувања“ од кандидатката Дијана Ѓорѓиева (одбранета);	1
	„Арбитражна одлука “ од кандидатката Зорица Стоилева (одбранета);	1
	„Односот на медијацијата и парничната постапка во правото на Република Македонија de lege lata i de lege ferenda “ од кандидатката Симона Ангелеска (одбранета);	1
	„Полноважност на арбитражна спогодба“ од кандидатката Маја Атанасовска (одбранета);	1
	„Предности и недостатоци на медијацијата како алтернатива на судењето “ од кандидатката Маја Ацевска (одбранета);	1
	„Медијација во брачни и семејни спорови“ од кандидатката Ивана Силјаноска (одбранета);	1
	„Сведокот како доказно средство во парничната постапка“ од кандидатката Марија Дамјановска (одбранета)	1
	Вкупно	121,7

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Дејности од поширок интерес	
	Секретар и член на редакцискиот одбор на Зборникот на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје во чест на проф. д-р Стефан Георгиевски, Скопје, 2009.	1
	Член на Уредувачкиот одбор на стручното списание “Правник”, март 2011-.	0,5
	Тренер на студентската екипа на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје на престижниот меѓународен натпревар „Willem C. Vis International Commercial Arbitration Moot“, во Виена, Австрија, во 2009, 2010 и 2011 година. 3*0,5=1,5	1,5
2.	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија	
	Анализа на потенцијалот за добро управување во Република Македонија (во делот судство), завршен извештај, јуни 2009, издавач: Фондација Институт отворено општество – Македонија.	1
	Стручно правно мислење - анализа на постапката која се води пред Основниот суд Скопје 2 - Скопје по тужба на тужителот ЕЛЕМ АД Скопје против тужениот ЕВН Македонија, од аспект на остварувањето на процесните права на странките, 2009.	1
	Правно мислење за имплементацијата на UNCITRAL - правилата во областа на арбитражата и медијацијата во законодавството на Република Македонија (за потребите на GIZ), мај 2011.	1
3.	Член на факултетски комисии: ⁴	
	Член е на Издавачкиот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, 2007 -.	0,5
	Претседател на Комисијата за утврдување на дисциплинска одговорност на студентите на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, мај 2008-мај 2010.	1
	Член на Комисијата за изработка на правила за докторски студии на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје (2010)	0,5
	Член на Комисијата за самоевалуација на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, февруари 2011-	0,5
	Член на Комисијата за попис и утврдување на парични и други форми на финансиски поварувања и обврски на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, 2007.	0,5
	Член на комисија за избор во соработничко звање - помлад асистент на научната област граѓанско процесно право.	0,2
	Член на комисија за реизбор во соработничко звање - асистент	0,2

⁴ Поените се однесуваат за еден мандатен период.

	на научната област граѓанско процесно право.	
4.	Координатор на студиска програма	1
	Координатор на програмата IP Litigation (решавање на спорови од интелектуална сопственост) на Regional Master Degree in Intellectual Property Law (Темпус - проект 144582).	
5.	Награда за научни постигнувања од струкова организација	3
	Добитник на Tribut Cum Laude Litteras Honoris, Universitas Iuris naturalis Copraonici, OB XX Aetatis, Ad Perpetuum Hexagonum Concepta (Vita-Liberta- Proprietas- Humanitas- Justitia-Ius), Copraonicus , Decembris Anno Domini MMVII	
6.	Учество во комисии и тела на државни и други органи	
	Член на Претседателството на Постојаниот избран суд - Арбитража при Стопанската комора на Македонија, април 2011- .	1
	Вкупно	14,4

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	83,25
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	121,7
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	14,4
Вкупно	219,35

Членови на Комисијата

1. Проф. д-р Арсен Јаневски, с.р.
2. Проф. д-р Гордана Станковиќ, с.р.
3. Проф. д-р Родна Живковска, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА РЕДОВЕН ПРОФЕСОР ПО ПРЕДМЕТОТ МАКСИЛОФАЦИЈАЛНА ХИРУРГИЈА НА СТОМАТОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно - научниот совет на Стоматолошкиот факултет во Скопје, на својата 19 редовна седница одржана на 20.10.2011 година, по предлог на Кадровскиот одбор, а во врска со распишаниот конкурс од страна на ректорот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ за избор на два наставника по предметот максилофацијална хирургија, формира Рецензентска комисија за избор на наставник во сите звања по предметот максилофацијална хирургија, во состав: проф.д-р. С. Лазаревски, проф. д-р С. Наумовски проф.д-р В. Поповски, проф.д-р М. Накова и проф. д-р М. Зужелова

На конкурсот за избор во звања од Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ објавен во весникот „Дневник“ и „Коха“ на 3.10.2011 година се пријави вонр. проф. д-р Александар Грчев.

По деталното разгледување на доставената документација и врз основа на личното познавање на кандидатот, Комисијата го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Д-р Александар Грчев е роден во Струмица, Р.Македонија, на 8.III1960 год. Основно и средно образование завршил во Скопје.

На Стоматолошкиот факултет се запишал во 1978 год., а го завршил во 1985 год со просечен успех 8,96.

Истата година се запишал на постдипломски студии на Стоматолошкиот факултет во Скопје, и ги завршил во 1987 год. со просечен успех 9,66.

Од 1989 год. е вработен на Клиниката за максилофацијална хирургија во Скопје.

На 16.XII 1994 год. го положил **специјалистичкиот испит** по предметот максилофацијална хирургија на Стоматолошкиот факултет во Скопје.

За **помлад асистент** е избран во 1991.

Магистрирал во 1993 год. со одбрана на магистерскиот труд:

“Современи радиолошки и клинички дијагностички методи кај myoarthropathi-јата на темпоромандибуларниот зглоб”.

Во звањето **асистент** по предметот максилофацијална хирургија на Стоматолошкиот факултет во Скопје е избран во март 1995 год.

Докторската дисертација ја одбрал на 5.VII 2001 година со наслов:
“Дијагностички и терапевтски аспекти кај фрактурите на collum mandibulae”

Во март 2002 год. е избран за **доцент** по предметот максилофацијална хирургија на Стоматолошкиот факултет.

Во март 2007 год. е избран за **вонреден професор** по предметот максилофацијална хирургија на Стоматолошкиот факултет во Скопје.

Наставна дејност

За време на целиот свој професионален и академски развој, кандидатот посветено работи на унапредување на наставниот процес на Факултетот. На катедрата по максилофацијална хирургија при Стоматолошкиот факултет во Скопје вклучен е во секојдневната теоретска и практична настава по предметите максилофацијална хирургија, ургентни состојби во стоматологијата и анестезиологија со реанимација на студиската програма за доктори по дентална медицина, како и на предметите вилично реконструктивна лицева протетика и ургентни состојби на програмата за стручни забни техничари. Предано работи со студентите во рамките на изведувањето на практичната настава, а посебно и во најголема мера во консултациите во однос на тешкотиите во совладувањето на градивото.

Учествува и во изведувањето на постдипломската настава по предметите: вовед во информатика, актуелности во орофацијалната регија и вовед во научноистражувачката работа.

Бил ментор на една одбранета магистерска работа, и член на повеќе комисији за одбрана на магистерски работи од својата област.

Бил член и активно учествувал во комисији за оцена и одбрана на докторски дисертации.

Во моментот е актуелен ментор на докторска дисертација од областа на максилофацијалната хирургија.

Посебен дел од неговата наставна дејност е посветена во реализирање на наставата во рамките на континуираната едукација на колегите - стоматолози во државата. Се појавува како предавач и организатор на повеќе постедукативни семинари кои се наменети за едукација на докторите по дентална медицина во државата, како и во рамките на едукацијата на колегите - специјализанти во областа на неговиот интерес, односно оралната и максилофацијалната хирургија.

Активно партиципирал во изготвувањето на наставната програма на додипломските и постдипломските студии на Стоматолошкиот факултет во Скопје, и на наставните програми за стручни стоматолошки сестри и за стручни забни техничари.

Стручно - научна дејност

Кандидатот е долгогодишен, докажан и виден стручњак од областа на максилофацијалната хирургија, со широк репертоар на познавања во извршувањето на секојдневната лекарска практика на Клиниката за максилофацијална хирургија. Успешниот лекарски опус е основа за неговото вклучување во креирањето на стручно - научната мисла во оваа област преку разни форми на стручно и научно дејствување.

Во развојот на својата учествувал на стручни советувања и симпозиуми и остварил престои на клиниките во Линц, Гронинген, Париз и на повеќе други универзитети.

Соработник е во изработката на шест учебници кои се издадени во рамките на Клиниката и Катедрата за максилофацијална хирургија како автор на поединечни поглавја или како соработник на учебник ("Рендгенолошки атлас на болестите во максилофацијалната регија" (1997), "Тумори во максилофацијалната регија" (1998), автор на поглавјето "Болка во лицево-виличниот комплекс" во монографијата "За стоматолошката болка", (1998))

Проф. д-р Александар Грчев бил соработник во изработката на научноистражувачките проекти што се изведувале на Клиниката за максилофацијална хирургија, под наслов: "ТМЗ: дијагностика и терапија", чии резултати се објавени во 1993 год.; "Превентивно-хируршко лекување на деформитетите во Р. Македонија", чии резултати се објавени во 1998 год., како и на последниот проект на кој работеше, проектот на проф.д-р В. Поповски: "Оформување на постоперативен дијагностички протокол за туморите на плунковните жлезди преку хистопатолошки и радиолошки критериуми" финансиран од Министерството за наука на Р. Македонија во периодот 2000-2003 год.

Учествувал во изработката на повеќе објавени трудови од областа на максилофацијалната хирургија во стручни списанија и на конгреси во земјата и во странство.

До изборот во звањето вонреден професор кандидатот има приложено 46 рецензирани труда, а за избор во звањето редовен професор приложува уште 20 труда и презентации во земјата и во странство.

ТРУДОВИ ПРИЈАВЕНИ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕТО РЕДОВЕН ПРОФЕСОР

47. CONSERVATIVE TREATMENT OF CONDYLAR NECK FRACTURES, PROPOSAL FOR AN INDIVIDUAL APPROACH

Grcev A., Pancevski G., Kirkov A., Iliev A., Bozovic S.

First Macedonian congress on maxillofacial and neck surgery with international participation. 25-27 May, 2006, Ohrid, R. of Macedonia. (рецензиран во Билтен)

48. ОРАЛЕН ПЛАНОЦЕЛУЛАРЕН КАРЦИНОМ, ДИЈАГНОСТИКА И ТЕРАПИЈА

Поповиќ-Моневска Д., Наумовски С., Грчев А., Божовиќ С., Илиев А.

Македонски стоматолошки преглед, 1, 2006.

49. КОНЗЕРВАТИВЕН ТРЕТМАН НА ВРАТОТ НА ДОЛНАТА ВИЛИЦА – РЕПОЗИЦИЈА

3. Грчев А., Поповски В., Панчевски Г., Илиев А.

Македонски стоматолошки преглед, 3-4, 2006. (рецензиран во Билтен)

50. MASSIVE DEEP LOBE PAROTID NEOPLASMS: Analysis of diagnostic and treatment modalities

Popovski V., Grcev A., Benedetti A., Janevska V.

Journal of Craniomaxillofacial Surgery, Volume 34, Suppl 1, page 280, Barcelona, Spain, 2006.

51. УЛОГАТА НА ТЕМПОРОМАНДИБУЛАРНИОТ ОСТЕОАРТРИТ ВО ХРОНИЧНАТА ЛИЦЕВА БОЛКА

Грчев А., Божовиќ С., Илиев А.

17. Конгрес на лекарите на Македонија, Охрид, 2007

52. ДИЈАГНОСТИЧКА ДИФЕРЕНЦИЈАЦИЈА НА ВРАТНИТЕ ТУМЕФАКТИ

Грчев А., Поповски В., Панчевски Г., Поповиќ-Моневска Д.

17. Конгрес на лекарите на Македонија, Охрид, 2007

53. РЕТРОСПЕКТИВНА АНАЛИЗА НА КЛИНИКАТА ЗА МАКСИЛОФАЦИЈАЛНА ХИРУРГИЈА

Поповиќ Моневска Д., Наумовски С., Поповски В., Бенедето А., Грчев А., Панчевски Г., Кирков А., Божовиќ С., Илиев А.,

Современи дострели, Стоматолошки факултет, Скопје, 2009.

54. ПРЕДВРЕМЕНА ЕКСТРАКЦИЈА НА МЛЕЧНИТЕ МОЛАРИ И МАКСИЛАРНИТЕ КАНИНИ И НИВНОТО ВЛИЈАНИЕ ВРЗ ДИМЕНЗИИТЕ НА ПОТПОРНИОТ СИСТЕМ

Зужелова М., Грчев А., Курчиева Чучкова Г., Манева М.

Аполонија, 25, мај, 2011.

55. МАНДИБУЛАРНИ ВАРИЈАЦИИ НА ПОЕДИНЕЧНИ ВАРИЈАЈАБЛИ КАЈ ИНДИВИДУИ СО СКЕЛЕТАЛНИ ОРТОДОНТСКИ АНОМАЛИИ

Зужелова М., Грчев А., Јакупи Ј., Курчиева Чучкова Г., Венинов Т.
Аполониа, 26, ноември 2011 (во печат).

56. ПРЕЛИМИНАРНИ ИСПИТУВАЊА ЗА СОСТОЈБАТА НА ОРАЛНОТО ЗДРАВЈЕ КАЈ
ГЕРИЈАТРИСКИ ПАЦИЕНТИ ОД РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Николовска Ј., Георгиевска Е., Грчев А.
Македонски стоматолошки преглед, 1-2, 2010.

57. МОЖНОСТИ ЗА ФИКСИРАЊЕ НА СУПРАСТРУКТУРИТЕ КАЈ ИМПЛАНТНО-ПРОТЕТИЧКА
РЕХАБИЛИТАЦИЈА КАЈ ТОТАЛНА БЕЗЗАБОСТ

Ковачевска Г., Грчев А.
Македонски стоматолошки преглед, 1-2, 2010.

58. ЕПУЛИС ГРАВИДАРИУМ

Апостолова Г., Величковски Б., Грчев А., Марковска Арсовска М.
Македонски стоматолошки преглед, 1-2, 2010.

59. ВЛИЈАНИЕТО НА ПУШЕЊЕТО НА ЛИНГВАЛНАТА МИКРОЦИРКУЛАЦИЈА

Миндова С., Накова М., Ивановски К., Пешевска С., Грчев А.
Македонски стоматолошки преглед, 1-2, 2010.

60. УЛОГАТА НА СЛОБОДНИТЕ РАДИКАЛИ ВО ПАТОГЕНЕТСКИТЕ МЕХАНИЗМИ НА
ПАРОДОНТАЛНАТА БОЛЕСТ КАЈ ПУШАЧИ

Дирјанска К., Накова М., Ивановски К., Грчев А., Дејанова Б.
Македонски стоматолошки преглед, 1-2, 2010.

61. КЛИНИЧКИ ПОСЛЕДИЦИ ПО КОНЗЕРВАТИВЕН ТРЕТМАН НА ИЗОЛИРАНИТЕ СКРШЕНИЦИ
НА ЗИГОМАТИЧНАТА КОСКА

Грчев А., Исмани А., Попович Монеvsка Д., Божовиќ С.
Македонски стоматолошки преглед, 1-2, 2010.

62. ФУНКЦИОНАЛНИ ПОСЛЕДИЦИ ОД СКРШЕНИЦИТЕ НА ВРАТОТ НА ДОЛНАТА ВИЛИЦА

Грчев А., Поповиќ Монеvsка Д., Панчевски Г., Кирков А.
Македонски стоматолошки преглед, 3-4, 2009.

63. СЕНТИНЕЛ БИОПСИЈА ВО ТРЕТМАНОТ НА ОРАЛНИОТ КАРЦИНОМ

Панчевски Г., Грчев А., Кирков А.
Македонски стоматолошки преглед, 1-2, 2010.

64. ХПВ-ОД ИНФЕКЦИЈА ДО ОРАЛЕН КАРЦИНОМ: МОЛЕКУЛАРНА ПАТОГЕНЕЗА,
ТРАНСМИСИЈА И ИМПЛИКАЦИИ

Кирков А., Грчев А., Панчевски Г.
Македонски стоматолошки преглед, 1-2, 2010.

65. DIFFUSE MALIGNANT B CELL LYMPHOMA DIAGNOSED BY MINOR SALIVARY GLAND BYOPSI

Benedetti A., Popovski V., Grcey A., Popovic Monevska D., Kirkov A., Pancevski G., Bozovic S., Iliev A., Georgievski H.
XVIIth Congress of the BASS, Abstract book, p257/383, Buchurest 2011

66. УПОТРЕБА НА АНТИБИОТИЦИ КАЈ ЗДРАВИ ПАЦИЕНТИ ПРИ ХИРУРШКА ЕКСТРАКЦИЈА НА
ТРЕТИ МОЛАРИ: ЗА ИЛИ ПРОТИВ?

Апостолова Г., Костадинова М., Грчев А., Миндова С.
Македонски стоматолошки преглед, 3-4, 2011 (во печат).

67. ПРИМЕНА НА ВИСОКОЕНЕРГЕТСКИТЕ ЛАСЕРИ ВО ПАРОДОНТАЛНАТА ТЕРАПИЈА

Пешевска С., Накова М., Ивановски К., Грчев А., Миндова С.
Македонски стоматолошки преглед, 3-4, 2011 (во печат).

Стручно-апликативна и поширока општествена дејност

За време на целиот свој професионален развој, тој е активен стручњак кој со својата дејност придонесува во афирмацијата на својата потесна специјалност, како и во афирмацијата на стоматологијата воопшто. Активен член е на Здружението на специјалистите по максилофацијална хирургија во земјата, како и на Европското здружение за краниомаксилофацијална хирургија. Со својата работа дава исклучителен придонес во реализирањето на програмите на стручните здруженија. Се истакнува со својата дејност во работата на курсевите кои ги држи Европската асоцијација за краниомаксилофацијална хирургија во рамките на Клиниката за максилофацијална хирургија во Скопје, како регионален центар за обука.

Во март 2005 бил избран за **продекан** на Стоматолошкиот факултет во Скопје.

Во извршувањето на оваа функција, покрај редовните активности, може да се напоменат и дополнителни ангажмани за унапредување на наставата и афирмацијата на Стоматолошкиот факултет, какошто се:

- изработката на ЕУ-тест платформата која е во употреба на нашиот Факултет, и е прифатена како наставно средство на Универзитетот "Св. Кирил и Методиј".
- организација на три постедукативни семинари за континуирана едукација;
- основополжник е и главен и одговорен уредник на Македонската стоматолошка ревија, како и многу други активности.

Во март 2009 година е избран за **декан** на Стоматолошкиот факултет во Скопје. Во извршувањето на својата функција се посвети на унапредување на структурата на Факултетот и реформирање на наставата во духот на новодонесените закони кои ја регулираат проблематиката од образовниот процес. Посебно се посвети на доработка на електронскиот систем за објективно тестирање, кој е основа на препознатливоста на Факултетот во рамките на државата и пошироко.

Активно учествува во организирањето на постдипломските и активностите од третиот циклус на студии, со исклучително учество во изработката на комплетната поставка на студиите, курикулумите и програмите за изведување на ваквата врвна стручно-научна дејност. За својот мандат е активен чинител и во организирањето на континуираната едукација на стоматолозите во државата, можеби најосетливиот сегмент од постедукативното образование. Во тој период, од страна на Факултетот се организирани повеќе десетици постедукативни семинари со голем број партиципанти.

Во 2010 година е избран за **претседател на стручната комисија во Стоматолошката комора**, каде што зема активно учество во доградувањето на правилниците и актите на Комората и нејзино приспособување кон потребите на модерното општество. Голем придонес претставува и неговото учество во изработката на двете круцијални дела, книги кои се основа на стоматолошката пракса во државата: „Стратешки план за развој на стоматолошката дејност во Р.Македонија 2010-2021“ и „Дијагностички и тераписки протоколи во стоматологијата“, во издание на Стоматолошката комора на Македонија.

За својата дејност е повеќе пати наградуван со стручни и општествени признанија: Пофалница и Благодарница од Македонското лекарско друштво, Благодарница од Стоматолошкиот факултет, како и Златна плакета на Стоматолошкиот факултет по повод 50 годишнината од неговото основање.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Грчев Тома Александар
Институција: Стоматолошки факултет - Скопје
Научна област: максилофацијална хирургија

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	
Назив на активност:	Поени
Предавања по максилофацијална хирургија (1. циклус)	12
Вежби по максилофацијална хирургија (1 циклус)	10,8
Консултации со студенти во рамките на здравствена клиничката пракса (максилофацијална хирургија, 1. циклус)	20
Предавања по вовед во НИР (2. циклус)	9
Вежби по вовед во НИР (2. циклус)	5,4
Предавања по информатика и менаџмент за д-р по стоматологија	7,2
Вежби по информатика и менаџмент за д-р по стоматологија	10,8
Предавања информатика и менаџмент за СЗТ	4,8
Вежби по информатика и менаџмент за СЗТ	7,2
Предавања информатика и менаџмент за ССС	4,8
Вежби по информатика и менаџмент за ССС	7,2
Член на комисија за оцена и одбрана на магистратура	0,9
Член на комисија за оцена и одбрана на докторат	0,5
Член на комисија за специјализација	3
Вкупно	103,6
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	
Назив на активност:	Поени
Ментор на магистерска работа	1
Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание: ОРАПЕН ПЛАНОЦЕЛУЛАРЕН КАРЦИНОМ, ДИЈАГНОСТИКА И ТЕРАПИЈА Поповиќ-Моневска Д., Наумовски С., Грчев А., Божовиќ С., Илиев А. Македонски стоматолошки преглед, 1, 2006.	2,4
Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание: КОНЗЕРВАТИВЕН ТРЕТМАН НА ВРАТОТ НА ДОЛНАТА ВИЛИЦА – РЕПОЗИЦИЈА З. Грчев А., Поповски В., Панчевски Г., Илиев А. Македонски стоматолошки преглед, 3-4, 2006.	2,4
Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание: РЕТРОСПЕКТИВНА АНАЛИЗА НА КЛИНИКАТА ЗА МАКСИЛОФАЦИЈАЛНА ХИРУРГИЈА Поповиќ Моневска Д., Наумовски С., Поповски В., Бенедето А., Грчев А., Панчевски Г., Кирков А., Божовиќ С., Илиев А., Современи дострели. Стоматолошки факултет, Скопје, 2009.	2,4
Труд со оригинални научни резултати објавен во научно/стручно списание: ПРЕДВРЕМЕНА ЕКСТРАКЦИЈА НА МЛЕЧНИТЕ МОЛАРИ И МАКСИЛАРНИТЕ КАНИНИ И НИВНОТЕ ВЛИЈАНИЕ ВРЗ ДИМЕНЗИИТЕ НА ПОТПОРНИОТ СИСТЕМ Зужелова М., Грчев А., Курчиева Чучкова Г., Манева М. Аполонија, 25, мај 2011.	2,4
Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание: МАНДИБУЛАРНИ ВАРИЈАЦИИ НА ПОЕДИНЕЧНИ ВАРИЈАЈАБЛИ КАЈ ИНДИВИДУИ СО СКЕЛЕТАЛНИ ОРТОДОНТСКИ АНОМАЛИИ Зужелова М., Грчев А., Јакупи Ј., Курчиева Чучкова Г., Венинов Т. Аполонија, 26, ноември 2011 (во печат).	2,4

Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание: ПРЕЛИМИНАРНИ ИСПИТУВАЊА ЗА СОСТОЈБАТА НА ОРАЛНОТО ЗДРАВЈЕ КАЈ ГЕРИЈАТРИСКИ ПАЦИЕНТИ ОД РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА Николовска Ј., Георгиевска Е., Грчев А. Македонски стоматолошки преглед, 1-2, 2010.	2,4
Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание: МОЖНОСТИ ЗА ФИКСИРАЊЕ НА СУПРАСТРУКТУРИТЕ КАЈ ИМПЛАНТНО-ПРОТЕТИЧКА РЕХАБИЛИТАЦИЈА КАЈ ТОТАЛНА БЕЗЗАБОСТ Ковачевска Г., Грчев А. Македонски стоматолошки преглед, 1-2, 2010.	3,5
Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание: ЕПУЛИС ГРАВИДАРИУМ Апостолова Г., Величковски Б., Грчев А., Марковска Арсовска М. Македонски стоматолошки преглед, 1-2, 2010.	2,4
Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание: ВЛИЈАНИЕТО НА ПУШЕЊЕТО НА ЛИНГВАЛНАТА МИКРОЦИРКУЛАЦИЈА Миндова С., Накова М., Ивановски К., Пешевска С., Грчев А. Македонски стоматолошки преглед, 1-2, 2010.	2,4
Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание: УЛОГАТА НА СЛОБОДНИТЕ РАДИКАЛИ ВО ПАТОГЕНЕТСКИТЕ МЕХАНИЗМИ НА ПАРОДОНТАЛНАТА БОЛЕСТ КАЈ ПУШАЧИ Дијанска К., Накова М., Ивановски К., Грчев А., Дејанова Б. Македонски стоматолошки преглед, 1-2, 2010.	2,4
Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание: КЛИНИЧКИ ПОСЛЕДИЦИ ПО КОНЗЕРВАТИВЕН ТРЕТМАН НА ИЗОЛИРАНИТЕ СКРШЕНИЦИ НА ЗИГОМАТИЧНАТА КОСКА Грчев А., Исмани А., Поповиќ Монеvsка Д., Божовиќ С. Македонски стоматолошки преглед, 1-2, 2010.	2,4
Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание: ФУНКЦИОНАЛНИ ПОСЛЕДИЦИ ОД СКРШЕНИЦИТЕ НА ВРАТОТ НА ДОЛНАТ ВИЛИЦА Грчев А., Поповиќ Монеvsка Д., Панчевски Г., Кирков А. Македонски стоматолошки преглед, 3-4, 2009.	2,4
Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание: СЕНТИНЕЛ БИОПСИЈА ВО ТРЕТМАНОТ НА ОРАЛНИОТ КАРЦИНОМ Панчевски Г., Грчев А., Кирков А. Македонски стоматолошки преглед, 1-2, 2010.	3,2
Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание: ХПВ-ОД ИНФЕКЦИЈА ДО ОРАЛЕН КАРЦИНОМ: МОЛЕКУЛАРНА ПАТОГЕНЕЗА, ТРАНСМИСИЈА И ИМПЛИКАЦИИ Кирков А., Грчев А., Панчевски Г. Македонски стоматолошки преглед, 1-2, 2010.	3,2
Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание: УПОТРЕБА НА АНТИБИОТИЦИ КАЈ ЗДРАВИ ПАЦИЕНТИ ПРИ ХИРУРШКА ЕКСТРАКЦИЈА НА ТРЕТИ МОЛАРИ: ЗА ИЛИ ПРОТИВ? Апостолова Г., Костадинова М., Грчев А., Миндова С. Македонски стоматолошки преглед, 3-4, 2011 (во печат).	2,4
Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание: ПРИМЕНА НА ВИСОКОЕНЕРГЕТСКИТЕ ЛАСЕРИ ВО ПАРОДОНТАЛНАТА ТЕРАПИЈА Пешевска С., Накова М., Ивановски К., Грчев А., Миндова С. Македонски стоматолошки преглед, 3-4, 2011 (во печат).	2,4
Учество на научен стручен собир со реферат /усна презентација/: First Macedonian congress on maxillofacial and neck surgery with intrnational participation.	1
Учество на научен стручен собир со реферат / усана презентација/ 17. Конгрес на лекарите на Македонија, Охрид, 2007	1
Апстракт објавен во зборник на конференција: CONSERVATIVE TREATMENT OF CONDYLAR NECK FRACTURES, PROPOSAL FOR AN INDIVIDUAL APPROACH Grcey A., Pancevski G., Kirkov A., Iliev A., Bozovic S. First Macedonian congress on maxillofacial and neck surgery with intrnational participation. 25-27 May, 2006, Ohrid, R. of Macedonia	0,5
Апстракт објавен во зборник на конференција: MASSIVE DEEP LOBE PAROTID NEOPLASMS: Analysis of diagnostic and treatment modalities Popovski V., Grcev A., Benedetti A., Janevska V. Journal of Craniomaxillofacial Surgery, Volume 34, Suppl 1, page 280, Barcelona, Spain, 2006.	1

Апстракт објавен во зборник на конференција: УЛОГАТА НА ТЕМПОРОМАНДИБУЛАРНИОТ ОСТЕОАРТРИТ ВО ХРОНИЧНАТА ЛИЦЕВА БОЛКА Грчев А., Бишовиќ С, Илиев А. 17. Конгрес на лекарите на Македонија, Охрид, 2007.	0,5
Апстракт објавен во зборник на конференција: УЛОГАТА НА ТЕМПОРОМАНДИБУЛАРНИОТ ОСТЕОАРТРИТ ВО ХРОНИЧНАТА ЛИЦЕВА БОЛКА Грчев А., Бишовиќ С, Илиев А. 17 Конгрес на лекарите на Македонија, Охрид, 2007.	1
Апстракт објавен во зборник на конференција. ДИЈАГНОСТИЧКА ДИФЕРЕНЦИЈАЦИЈА НА ВРАТНИТЕ ТУМЕФАКТИ Грчев А., Поповски В, Панчевски Г., Поповиќ-Моневска Д. 17 Конгрес на лекарите на Македонија, Охрид, 2007.	1
Апстракт објавен во зборник на конференција: DIFFUSE MALIGNANT B CELL LYMPHOMA DIAGNOSED BY MINOR SALIVARY GLAND BYOPSI Benedetti A., Popovski V., Grcev A., Popovic Monevska D, Kirkov A., Pancevski G., Bozovic S., Iliev A, Georgievski H. XVith Congress of the BASS, Abstract book, p257/383, Buchurest 2011.	1
Секциско предавање на научен стручен собир: Диференцијација и третман на тригеминалната неуралгија. Интерсекциски состанок на здруженијата на невролози, неврохирурзи и максилофацијална хирургија, Скопје, 2008.	1
Вкупно	50,1
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	
Назив на активност:	Поени
Книга од стручна област: Стратешки план за развој на стоматолошката дејност во Р.Македонија 2010-2021, Стоматолошка комора на Македонија, 2010 (коавтор).	7
Книга од стручна област: Дијагностички и тераписки протоколи во стоматологијата, Стоматолошка комора на Македонија, 2010 (коавтор)	7
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	
Уредник на Стоматолошка ревија (2 мандата)	4
Претседател на програмски одбор	3
Член на организационен или програмски одбор на научен/стручен собир (5)	2,5
Награда од струкова организација (факултет)	3
Продекан	4
ВКУПНО	30,5
ВКУПНО ПО СИТЕ ОСНОВИ	184,2

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целосниот преглед на изнесените податоци во овој извештај, како и од личното познавање, целосната општествена, стручно – научна и педагошка дејност, Комисијата заклучува дека кандидатот е комплетна личност, афирмиран и ценет наставник, научен и стручен работник.

Вонр. проф. Александар Грчев, за целиот период на неговата академска кариера покажува особен интерес како наставник во теоретската и практичната едукација на студентите на додипломските и постдипломските студии а секако има и коректен колегијален однос. Покажува инвентивност и има извонредна смисла своите стручни сознанија да им ги пренесе на студентите и на помладите колеги. Секако дека од незанемарлива природа се и неговите организациски способности кои особено дојдоа до израз при вршењето на функцијата продекан и декан на Стоматолошкиот факултет.

До изборот за редовен професор кандидатот објавил 46 труда рецензирани во Билтенот на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“, а за избор во звањето вонреден професор приложи 20 нови труда.

Сметаме дека вонр. проф. д-р Александар Грчев, д-р сци, поседува солидни наставни, стручни, научноистражувачки и морални квалитети потребни за избор во наставно научното звање редовен професор по предметот максилофацијална хирургија на Стоматолошкиот факултет во Скопје.

Комисијата има особена чест да му предложи на Наставно – научниот совет на Стоматолошкиот факултет, вонр.проф. д-р Александар Грчев да биде избран за редовен професор по предметот максилофацијална хирургија на Стоматолошкиот факултет во Скопје.

Рецензентска комисија

Проф. д-р Слободан Лазаревски _____ с.р.

Проф. д-р Славе Наумовски _____ с.р.

Проф. д-р Владимир Поповски _____ с.р.

Проф. д-р Марија Накова _____ с.р.

Проф. д-р Марија Зужелова _____ с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА РЕДОВЕН ПРОФЕСОР ОД ОБЛАСТА НА
МАКСИЛОФАЦИЈАЛНАТА ХИРУРГИЈА
НА СТОМАТОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 63 од Законот за високото образование (Сл. весник на РМ бр. 35/08, 103/08, 162/08, 26/09, 83/09, 99/09, 115/2011, 17/2011, 51/2011) и член 40 од Правилникот за внатрешните односи и работењето на Стоматолошкиот факултет во Скопје во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Наставно-научниот совет на Стоматолошкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на својата 19-та редовна седница одржана на 20.10.2011 година, а по предлог на Кадровскиот одбор, донесе решение за формирање Рецензентска комисија по конкурсот за избор на два наставника во сите наставно-научни звања од областа на максилофацијалната хирургија на Катедрата за максилофацијална хирургија, во состав: проф. д-р Слободан Лазаревски, проф. д-р Славе Наумовски, проф. д-р Владимир Поповски, проф. д-р Марија Накова и проф. д-р Марија Зужелова.

На конкурсот за избор во наставно-научни и соработнички звања, распишан врз основа на член 131 од Законот за високото образование и член 48 од Правилникот за внатрешните односи и работењето на Стоматолошкиот факултет во Скопје, а во врска со одлуката на деканот на Стоматолошкиот факултет во Скопје, објавен во дневните весници „Дневник“ и „Коха“, на 3.10.2011 година, се јави проф. д-р Алберто Бенедети од Катедрата за максилофацијална хирургија. По разгледувањето на приложената документација, Комисијата го донесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Проф. д-р Алберто Бенедети, вработен на Клиниката за максилофацијална хирургија во Скопје, е роден во Скопје, на 15.6.1958 година.

Универзитетско образование:

- **Доцтор-стоматолог:** Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Стоматолошки факултет - Скопје, 1982 година;
- **доктор по општа медицина:** Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Медицински факултет - Скопје 1995 година;
- **магистер на стоматолошки науки од областа на максилофацијалната хирургија:** Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Стоматолошки факултет - Скопје, магистерскиот труд под наслов **Петгодишното преживување кај пациенти со карцином на долна усна во зависност од применетата метода на лекување**, 1992 година;
- **доктор на стоматолошки науки од областа на максилофацијалната хирургија:** Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Стоматолошки факултет - Скопје, со докторската дисертација под наслов **Имунолошки аспекти на инфекциите во максилофацијалната регија**, 2001 година.

Работно искуство:

Првото вработување го остварил во 1985 година на Клиниката за максилофацијална хирургија во Скопје. Во 1992 год. се здобил со звањето *специјалист по максилофацијална хирургија*. Во звањето **помлад асистент** на Катедрата за максило-фацијална хирургија при Стоматолошкиот факултет - Скопје бил избран во 1988 година, а во 1991 година бил избран за **асистент** на истата Катедра и реизбран во 1994 и 1998 година. За **доцент** е избран во 2002 година, а за **вонреден професор** во 2007 година по предметот максилофацијална хирургија.

СТРУЧНО-НАУЧНА ДЕЈНОСТ

На Катедрата за максилофацијална хирургија, на која била избран за асистент, а подоцна за доцент и вонреден професор, своите стручни и научни усовршувања и истражувања ги насочил кон проблематиката од областа на максилофацијалната, лицева и пласично реконструктивна хирургија во пределот на лицето и вратот.

Бил носител на **научноистражувачкиот проект: “Клинички, лабораториски и имунолошки анализи на инфламациите во лицева регија” (2004)**, финансирани од Министерството за образование на Република Македонија.

Студиски пресидиум: Клиника за максилофацијална хирургија ВМА-Белград, 1986 година кај проф. д-р. А. Шкоклев и проф. д-р. В. Цветиновик;

- Клиника за максилофацијална хирургија Најмехен Холандија кај проф. Х. П. Фрајхофер во 1994 година;

- Клиника за максилофацијална хирургија во Фрајбург, Германија, кај проф. В. Шили и проф. Р. Шмелцхајзен во 1997 година.

До изборот во професор се јавува како автор на:

Монографија: Алберто Бенедети; „Карцином на долна усна“ (1999);

- **соработник** во книгата “Рендгенолошки атлас на болестите во максилофацијалната регија”, во издание на Студентски збор од Скопје (1997).

Резултатите поврзани со наставната и научноистражувачката дејност, 67 стручни и научни трудови како и другите негови активности до изборот во звањето вонреден професор се објавени во претходните билтени на Универзитетот “Св. Кирил и Методиј” во Скопје.

АКТИВНОСТИ ВО ПЕРИОДОТ ПО ИЗБОРОТ ВО ЗВАЊЕТО ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР

Наставно-образовна дејност

На Клиниката за максилофацијална хирургија при Стоматолошкиот факултет во Скопје, вклучен е во секојдневната теоретска и практична настава со студентите, постдипломците и специјализантите, како и во клиничката практика и постојаните консултации.

Учествува во изведувањето настава по предметот максилофацијална хирургија, ургентни состојби во стоматологијата и анестезиологија со реанимација на Стоматолошкиот факултет. Учествува во наставата по предметот Влично реконструктивна лицева протетика, ургентни состојби на студиската програма за стручни забни техничари и стручни стоматолошки сестри. Учествува во изведувањето на постдипломската настава по предметот “Актуелности во орофацијалната регија”. Бил ментор и член на многу комисии по специјализацијата од орална и максилофацијална регија. Активно бил член и учествувал во комисии за оцена и одбрана на магистерски трудови и докторски дисертации. Во моментот е актуелен ментор на две докторски дисертации и повеќе магистерски трудови. Активно партиципирал во изготвувањето на наставната програма на додипломските и постдипломските студии на Стоматолошкиот факултет во Скопје, на наставната програма за стручни стоматолошки сестри и за стручни забни техничари.

Научно истражувачки дејност:

Активен учесник бил на повеќе семинари и конгреси во земјата и во странство со постер и орални презентации на сопствени теми. Неговиот публицистичкиот опус опфаќа вкупно 101 статија. За тековниот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања ги приложува следни трудови објавени во целост:

68. Benedetti A., Naumovski S., Popovski V., Ilievski B. FAMILY JAW CYSTS-CASE REPORT, XVIIIth Congress of the European Association for Cranio-Maxillofacial Surgery, Barcelona, Spain, 2006.

69. Benedetti A., Naumovski S., Popovski V., Ilievski B. FAMILY JAW CYSTS-CASE REPORT, ; Journal of Craniomaxillofacial Surgery, Volume 34, Supplement 1, page 121/446, Barcelona, Spain, 2006. 70. Benedetti A., Naumovski S., Popovski V., Kirkov A. MAXILLOFACIAL FRACTURES :A RETROSPECTIVE STUDY, XVIIIth Congress of the European Association for Cranio-Maxillofacial Surgery Barcelona, Spain, 2006.

71. **Benedetti A., Naumovski S., Popovski V., Kirkov A.** MAXILLOFACIAL FRACTURES :A RETROSPECTIVE STUDY. ; Journal of Craniomaxillofacial Surgery, Volume 34, **Supplement 1**, page **159/p111**, Barcelona, Spain, 2006.
72. **Benedetti A., Naumovski S., Popovski V., Iliev A.** SOME CLINICAL EXPERIENCE IN RESPONSE TO DIFFERENT ANTIBIOTIC TREATMENT OF OROFACIAL INFECTIONS, ; XVIIIth Congress of the European Association for Cranio-Maxillofacial Surgery, Barcelona, Spain, 2006.
73. **Benedetti A., Naumovski S., Popovski V., Iliev A.** SOME CLINICAL EXPERIENCE IN RESPONSE TO DIFFERENT ANTIBIOTIC TREATMENT OF OROFACIAL INFECTIONS, ; Journal of Craniomaxillofacial Surgery, Volume 34, **Supplement 1**, page **169/p149**, Barcelona, Spain, 2006.
74. **Popovski V., Grcev A., Benedetti A., Janevska V.** Massive deep lobe parotid neoplasms: Analysis of diagnostic and treatment modalities XVIIIth Congress of the European Association for Cranio-Maxillofacial Surgery, Barcelona, Spain, 2006.
75. **Popovski V., Grcev A., Benedetti A., Janevska V.** Massive deep lobe parotid neoplasms: Analysis of diagnostic and treatment modalities Journal of Craniomaxillofacial Surgery, Volume 34, **Supplement 1**, page **280/101**, Barcelona, Spain, 2006.
76. **Ilievski B., Petrusevska G., Cvetkovski P., Duganovska S., Vasileva M., Popovik D., Pancevski G., Benedetti A.** Kaposi's Sarkoma vo usna suplina asociiran so AIDS-prikaz na 2 slucai. Tret Kongres na Infektolozi na Makedonija, 03u05 13-16 juni 2007g. Ohrid, Makedonija
77. **Ilievski B., Petrusevska G., Cvetkovski P., Duganovska S., Vasileva M., Popovik D., Pancevski G., Benedetti A.** Kaposi's Sarkoma vo usna suplina asociiran so AIDS-prikaz na 2 slucai. Zbornik na rezimea od 3 Kongres na Infektolozi na Makedonija, 03u05 13-16 juni 2007g. Ohrid, Makedonija
78. **Benedetti A., Popovski V., Iliev A., Ilievski B.** A GIANT PLEOMORPHIC ADENOMA OF MINOR BUCCAL SALIVARY GLAND, XIXth Congress of the European Association for Cranio-Maxillofacial Surgery Bologna, Italy, 2008
79. **Benedetti A., Popovski V., Iliev A., Ilievski B.** A GIANT PLEOMORPHIC ADENOMA OF MINOR BUCCAL SALIVARY GLAND, ; Journal of Craniomaxillofacial Surgery, Volume 36, **Supplement 1**, page **133/530**, Bologna, Italy, 2008
80. **Benedetti A., Popovski V., Popovich D., Kirkov A., Bozovic S., Ilievski B.** RETROSPECTIVE STUDY OF 10 YEARS EXPERIENCE IN PAROTID SURGERY, ; XIXth Congress of the European Association for Cranio-Maxillofacial Surgery ,Bologna, Italy, 2008
81. **Benedetti A., Popovski V., Popovich D., Kirkov A., Bozovic S., Ilievski B.** RETROSPECTIVE STUDY OF 10 YEARS EXPERIENCE IN PAROTID SURGERY, ; Journal of Craniomaxillofacial Surgery, Volume 36, **Supplement 1**, page **253/p346**, Bologna, Italy, 2008.
82. **Benedetti A., Popovski V., Pancevski G., Serafimovski P., Pecanoski R., Ilievski B.** RETROSPECTIVE 10 YEARS EXPERIENCE IN SALIVARY GLANDS SURGERY, ; XIXth Congress of the European Association for Cranio-Maxillofacial Surgery ,Bologna, Italy, 2008
83. **Benedetti A., Popovski V., Pancevski G., Serafimovski P., Pecanoski R., Ilievski B.** RETROSPECTIVE 10 YEARS EXPERIENCE IN SALIVARY GLANDS SURGERY, ; Journal of Craniomaxillofacial Surgery, Volume 36, **Supplement 1**, page **259/p367**, Bologna, Italy, 2008.
84. **Popovic Monevska D., Naumovski S., Popovski V., Benedetti A., Bozovic S., Iliev A.** PATHOLOGY AND SURGERY OF THE MAXILLOFACIAL MALIGNANCIES III Congress of the European Association for Cranio-Maxillofacial Surgery ,Bologna, Italy, 2008
85. **Popovic Monevska D., Naumovski S., Popovski V., Benedetti A., Bozovic S., Iliev A.** PATHOLOGY AND SURGERY OF THE MAXILLOFACIAL MALIGNANCIES III Journal of Craniomaxillofacial Surgery, Volume 36, **Supplement 1**, page **123/o490**, Bologna, Italy, 2008.
86. **Popovski V., Benedetti A., Spasevska I.** SURGICAL MENAGEMENT OF ACCESSORY PAROTID GLAND TUMORS Congress of the European Association for Cranio-Maxillofacial Surgery ,Bologna, Italy, 2008
87. **Popovski V., Benedetti A., Spasevska I.** SURGICAL MENAGEMENT OF ACCESSORY PAROTID GLAND TUMORS Journal of Craniomaxillofacial Surgery, Volume 36, **Supplement 1**, page **138/o549**, Bologna, Italy, 2008.
88. **Benedetti A., Ismani A., Serafimovski P., Pecanoski R., Pepic S., Kasami N.** Retrospektivna 10-godisna studija vo hirurgija na parotidna zlaezda, Second Macedonian Congress of Oto-Rhino-Laryngology pst.31 1-3.10.2008g, Ohrid, Macedonia
89. **Benedetti A., Ismani A., Serafimovski P., Pecanoski R., Pepic S., Kasami N.** Retrospektivna 10-godisna studija vo hirurgija na parotidna zlaezda, Abstract book from the 2nd Macedonian Congress of Oto-Rhino-Laryngology pst.31 1-3.10.2008g, Ohrid, Macedonia

90. BENEDETTI A., Popovski V, Kirkov A, Pamchevski G, Iliev A, Tasevski Lj, Bajro A, Gjorgievski

RETROSPECTIVE ANALYSIS OF OUR EXPERIENCE IN SALIVARY GLANDS SURGERY

pp 211/220, BASS, Thessaloniki, Greece, 2010

91. BENEDETTI A., Popovski V, Kirkov A, Pamchevski G, Iliev A, Tasevski Lj, Bajro A, Gjorgievski

RETROSPECTIVE ANALYSIS OF OUR EXPERIENCE IN SALIVARY GLANDS SURGERY Abstract book

BASS, Thessaloniki, Greece, 2010

92. Popovich D, Kirkov A, Benedetti

Preoperative assessment of occuli nodal metastasis from ossc op 046/113 BASS, Thessaloniki, Greece, 2010

93. Popovich D, Kirkov A, Benedetti

Preoperative assessment of occuli nodal metastasis from ossc Abstract book BASS, Thessaloniki, Greece, 2010

94. Tasevski Lj, Benedetti A, Serafimovski P, Gjorgievski H Techniques of induction in general anesthesia with

cheilognatopalatoschisis op 051/114 BASS, Thessaloniki, Greece, 2010

95. Tasevski Lj, Benedetti A, Serafimovski P, Gjorgievski H Techniques of induction in general anesthesia with

cheilognatopalatoschisis Abstract book BASS, Thessaloniki, Greece, 2010

96. Popovski V, Benedetti A, Janevska V, Signification and treatment of lymph

node metasatasis in salivary gland malignancy. XXth Congress of the European

Association for Cranio Maxillo Facial Surgery Bruges, Belgium 2010

97. Popovski V, Benedetti A, Janevska V, Signification and treatment of lymph

node metasatasis in salivary gland malignancy, Journal of Craniomaxillofacial

Surgery, Volume 38, Supplement 1 p.111 Bruges, Belgium 2010

98. Benedetti A., Popovski V, Popovic Monevska D, KirkovPancevski G, A, Bozovic S Iliev A, Georgievski H.

SURGICAL BYOPSI IN THE DIAGNOSIS OF HEAD AND NECK LYMPHOMAS XVth Congress of the BASS

Buchurest 2011

99. Benedetti A., Popovski V, Popovic Monevska D, KirkovPancevski G, A, Bozovic S Iliev A, Georgievski H.

SURGICAL BYOPSI IN THE DIAGNOSIS OF HEAD AND NECK LYMPHOMAS XVth Congress of the BASS

Abstract book s04/78 Buchurest 2011

100. Benedetti A., Popovski Grcev A, V. Popovic Monevska D, KirkovPancevski G, A, Bozovic S Iliev

A, Georgievski H. DIFFUSE MALIGNANT B CELL LYMPHOMA DIAGNOSED BY MINOR SALIVARY

GLAND BYOPSI XVth Congress of the BASS Buchurest 2011

101. Benedetti A., Popovski Grcev A, V. Popovic Monevska D, KirkovPancevski G, A, Bozovic S Iliev

A, Georgievski H. DIFFUSE MALIGNANT B CELL LYMPHOMA DIAGNOSED BY MINOR SALIVARY

GLAND BYOPSI XVth Congress of the BASS Abstract book p257/383 Buchurest 2011

Сйручно-апликайивна дејност:

Од 2009 година ја врши функцијата раководител на катедра за максилофацијална хирургија по предметот максилофацијална хирургија на Стоматолошкиот факултет во Скопје.

Член е на Одборот за постдипломски студии на Стоматолошкиот факултет и член е на Библиотечниот одбор при Стоматолошкиот факултет во Скопје.

Д-р Алберто Бенедети бил член на Уредувачкиот одбор на Македонската стоматолошка библиографија, издадена по повод одбележувањето на 30-годишнината на Стоматолошкиот факултет во Скопје во 1989 год. Соработник е во книгата "Рендгенолошки атлас на болестите во максилофацијалната регија", во издание на Студентски збор од Скопје (1997).

Автор е на монографијата "Карцином на долна усна", издадена во 1999 год.

Во 1996 год. е добитник на плакета од Македонското лекарско друштво, а во 1999 год., доделена му е Благодарница од Стоматолошкиот факултет во Скопје.

Во 2004 е избран за советник (councillor) и претставник на Македонија во Европското здружение краниомаксилофацијални хирурзи на 6 годишен период чиј придружен член е од 1995, а активен од 1997 година.

Во 2007 година е добитник на титулата *cavaliere* (витез) од претседателот на Република Италија Џорџо Наполитано.

По повод одбележувањето на 50-годишниот јубилеј на Стоматолошкиот факултет во Скопје, на 10. 12. 2009 година, добитник е на сребрена плакета за придонес во развојот и афирмацијата на Стоматолошкиот факултет во Скопје.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Алберто Алберто Бенедети
(име, татково име и презиме)
Институција: Стоматолошки факултет - Скопје
(назив на факултетот/институтот)
Научна област: максилофацијална хирургија

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Предавања по максилофацијална хирургија (1 циклус)	12
2.	Вежби по максилофацијална хирургија (1 циклус)	10,8
3.	Консултации со студенти во рамките на здравствената клиничка пракса	20
4.	Предавања по вовед во НИР (2 циклус)	9
5.	Вежби по вовед во НИР (2 циклус)	5,4
6.	Член на комисија за оценка и одбрана на докторати	0,5
7.	Член на комисија за оценка и одбрана на магистериуми	0,9
8.	Член на комисија за оценка и одбрана на специјализации	2
9.	Член на комисија за избор на насловен доцент	1
10.	Ментор на специјалистичка работа	2
Вкупно		63, 6

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред.број	Назив на активност:	Поени
1.	Печатен труд во зборник на научен/стручен собир: Benedetti A., Naumovski S., Popovski V. Ilievski B. FAMILY JAW CYSTS-CASE REPORT, ; Journal of Craniomaxillofacial Surgery, Volume 34, Supplement 1, page 121/446, Barcelona, Spain, 2006.	1
2.	Печатен труд во зборник на научен/стручен собир: Benedetti A., Naumovski S., Popovski V. Kirkov A MAXILLOFACIAL FRACTURES :A RETROSPECTIVE STUDY, ; Journal of Craniomaxillofacial Surgery, Volume 34, Supplement 1, page 159/p111, Barcelona, Spain, 2006.	1
3.	Печатен труд во зборник на научен/стручен собир Benedetti A., Naumovski S., Popovski V. Iliev A. SOME CLINICAL EXPERIENCE IN RESPONSE TO DIFFERENT ANTIBIOTIC TREATMENT OF OROFACIAL INFECTIONS, ; Journal of Craniomaxillofacial Surgery, Volume 34, Supplement 1,	1

	page 169/p149, Barcelona, Spain, 2006.	
4.	Печайѝен ѝѝруд во зборник на научен/сѝручен собир: Popovski V., Grcev A., Benedetti A., Janevska V. Massive deep lobe parotid neoplasms: Analysis of diagnostic and treatment modalities Journal of Craniomaxillofacial Surgery, Volume 34, Supplement 1, page 280101, Barcelona, Spain, 2006.7	1
5.	Печайѝен ѝѝруд во зборник на научен/сѝручен собир: Benedetti A., Popovski P., Iliev A., Ilievski B. A GIANT PLEOMORPHIC ADENOMA OF MINOR BUCCAL SALIVARY GLAND, ; Journal of Craniomaxillofacial Surgery, Volume 36, Supplement 1, page 133/530, Bologna, Italy, 2008	1
6.	Печайѝен ѝѝруд во зборник на научен/сѝручен собир Benedetti A., Popovski V., Popovich D., Kirkov A., Bozovic S., Ilievski B. RETROSPECTIVE STUDY OF 10 YEARS EXPERIENCE IN PAROTID SURGERY, ; Journal of Craniomaxillofacial Surgery, Volume 36, Supplement 1, page 253/p346, Bologna, Italy, 2008.	1
7.	Печайѝен ѝѝруд во зборник на научен/сѝручен собир ; Benedetti A., Popovski V., Pancevski G., Serafimovski P., Pecanoski R., Ilievski B. RETROSPECTIVE 10 YEARS EXPERIENCE IN SALIVARY GLANDS SURGERY, ; Journal of Craniomaxillofacial Surgery, Volume 36, Supplement 1, page 259/p367, Bologna, Italy, 2008.	1
8.	Печайѝен ѝѝруд во зборник на научен/сѝручен собир Popovic Monevska D., Naumovski S., Popovski V., Benedetti A., Bozovic S., Iliev A. PATHOLOGY AND SURGERY OF THE MAXILLOFACIAL MALIGNANCIES III Journal of Craniomaxillofacial Surgery, Volume 36, Supplement 1, page 123/o490, Bologna, Italy, 2008.	1
9.	Печайѝен ѝѝруд во зборник на научен/сѝручен собир Popovski V., Benedetti A., Spasevska I. SURGICAL MENAGEMENT OF ACCESSORY PAROTID GLAND TUMORS Journal of Craniomaxillofacial Surgery, Volume 36, Supplement 1, page 138/o549, Bologna, Italy, 2008.	1
10.	Печайѝен ѝѝруд во зборник на научен/сѝручен собир: Popovski V., Benedetti A., Janevska V. Signification and treatment of lymph node metasatasis in salivary gland malignancy. Journal of Craniomaxillofacial Surgery, Volume 38, Supplement 1 p.111 Bruges, Belgium 2010	1
11.	Печайѝен ѝѝруд во зборник на научен/сѝручен собир: Ilievski B., Petrusevska G., Cvetkovski P., Duganovska S., Vasileva M., Popovik D., Pancevski G., Benedetti A. Kaposi's Sarkoma vo usna suplina asociran so AIDS-prikaz na 2 slucai. Zbornik na rezimea od 3 Kongres na Infektoloziite na Makedonija, 03u05 13-16 juni 2007g. Ohrid, Makedonija	0.5
12.	Печайѝен ѝѝруд во зборник на научен/сѝручен собир: Benedetti A., Ismani A., Serafimovski P., Pecanovski R., Pepic S., Kasami N. Retrospektivna 10-godisna studija vo hirurgija na parotidna zlezda Abstract book from the 2nd Macedonian Congress of Oto-Rhino-Laryngology pst.31 1-3.10.2008g, Ohrid, Macedonia	0.5

13.	Печатен труд во зборник на научен/сручен собир: BENEDETTI A., Popovski V., Kirkov A., Pamchevski G., Iliev A., Tasevski Lj., Bajro A., Gjorgievski RETROSPECTIVE ANALYSIS OF OUR EXPERIENCE IN SALIVARY GLANDS SURGERY Abstract book BASS, Thessaloniki, Greece, 2010	1
14.	Печатен труд во зборник на научен/сручен собир: Popovich D., Kirkov A., Benedetti Preoperative assessment of occuli nodal metastasis from osse Abstract book BASS, Thessaloniki, Greece, 2010	1
15.	Печатен труд во зборник на научен/сручен собир: Tasevski Lj., Benedetti A., Serafimovski P., Gjorgievski H Techniques of induction in general anesthesia with cheilognatopalatoschisis Abstract book BASS, Thessaloniki, Greece, 2010	1
16.	Печатен труд во зборник на научен/сручен собир: Benedetti A., Popovski V., Popovic Monevska D., Kirkov Pancevski G., A., Bozovic S Iliev A., Georgievski H. SURGICAL BYOPSI IN THE DIAGNOSIS OF HEAD AND NECK LYMPHOMAS XVith Congress of the BASS Abstract book s04/78 Buchurest 2011	1
17.	Печатен труд во зборник на научен/сручен собир: Benedetti A., Popovski Grcev A., V. Popovic Monevska D., Kirkov Pancevski G., A., Bozovic S Iliev A., Georgievski H. DIFFUSE MALIGNANT B CELL LYMPHOMA DIAGNOSED BY MINOR SALIVARY GLAND BYOPSI XVith Congress of the BASS Abstract book p257/383 Buchurest 2011	1
18.	Учесиво на научен/сручен собир со реферат со меѓународно учесиво: Benedetti A., Naumovski S., Popovski V., Ilievski B. FAMILY JAW CYSTS-CASE REPORT, XVIIIth Congress of the European Association for Cranio-Maxillofacial Surgery Barcelona, Spain, 2006.	1
19.	Учесиво на научен/сручен собир со реферат со меѓународно учесиво: Benedetti A., Naumovski S., Popovski V., Kirkov A. MAXILLOFACIAL FRACTURES :A RETROSPECTIVE STUDY, XVIIIth Congress of the European Association for Cranio-Maxillofacial Surgery. Barcelona, Spain, 2006.	1
20.	Учесиво на научен/сручен собир со реферат со меѓународно учесиво: Benedetti A., Naumovski S., Popovski V., Iliev A. SOME CLINICAL EXPERIENCE IN RESPONSE TO DIFFERENT ANTIBIOTIC TREATMENT OF OROFACIAL INFECTIONS, ; XVIIIth Congress of the European Association for Cranio-Maxillofacial Surgery. Barcelona, Spain, 2006.	1
21.	Учесиво на научен/сручен собир со реферат со меѓународно учесиво: Popovski V., Grcev A., Benedetti A., Janevska V. Massive deep lobe parotid neoplasms: Analysis of diagnostic and treatment modalities XVIIIth Congress of the European Association for Cranio-Maxillofacial Surgery Barcelona, Spain, 2006.	1
22.	Учесиво на научен/сручен собир со реферат со меѓународно учесиво: Ilievski B., Petrusevska G., Cvetkovski P., Duganovska S., Vasileva M., Popovik D., Pancevski G., Benedetti A. Kaposi's Sarkoma vo usna suplina asociiran so AIDS-prikaz na 2 slucaj. 3 Kongres na Infektolozi na Makedonija, 13-16/06/2007 Ohrid, Makedonija	1
23.	Учесиво на научен/сручен собир со реферат со меѓународно учесиво: Benedetti A., Popovski Iliev A., Ilievski B. A GIANT PLEOMORPHIC ADENOMA OF MINOR BUCCAL SALIVARY GLAND, XIXth Congress of the European Association for Cranio-Maxillofacial Surgery. Bologna, Italy, 2008	1
24.	Учесиво на научен/сручен собир со реферат со меѓународно	1

	учесѣво: Benedetti A., Popovski V., Popovich D., Kirkov A., Bozovic S., Ilievski B. RETROSPECTIVE STUDY OF 10 YEARS EXPERIENCE IN PAROTID SURGERY, ; XIXth Congress of the European Association for Cranio-Maxillofacial Surgery .Bologna, Italy, 2008	
25.	Учесѣво на научен/сѣручен собир со рефератѣ со меѓународно учесѣво: Benedetti A., Popovski V., Pancevski G., Serafimovski P., Pecanoski R., Ilievski B. RETROSPECTIVE 10 YEARS EXPERIENCE IN SALIVARY GLANDS SURGERY, ; XIXth Congress of the European Association for Cranio-Maxillofacial Surgery .Bologna, Italy, 2008	1
26.	Учесѣво на научен/сѣручен собир со рефератѣ со меѓународно учесѣво: Popovic Monevska D., Naumovski S., Popovski V., Benedetti A., Bozovic S., Iliev A. PATHOLOGY AND SURGERY OF THE MAXILLOFACIAL MALIGNANCIES III Congress of the European Association for Cranio-Maxillofacial Surgery .Bologna, Italy, 2008	1
27	Учесѣво на научен/сѣручен собир со рефератѣ со меѓународно учесѣво: Popovski V., Benedetti A., Spasevska I. SURGICAL MENAGEMENT OF ACCESSORY PAROTID GLAND TUMORS Congress of the European Association for Cranio-Maxillofacial Surgery. Bologna, Italy, 2008	1
28	Учесѣво на научен/сѣручен собир со рефератѣ со меѓународно учесѣво: Benedetti A., Ismani A., Serafimovski P., Pecanovski R., Pepic S., Kasami N. Retrospektivna 10-godisna studija vo hirurgija na parotidna zlaezda 2nd Macedonian Congress of Oto-Rhino-Laryngology 1-3/10/2008 ,Ohrid, Macedonia	1
29	Учесѣво на научен/сѣручен собир со рефератѣ со меѓународно учесѣво: BENEDETTI A., Popovski V., Kirkov A., Pamchevski G., Iliev A., Tasevski Lj., Bajro A., Gjorgievski. RETROSPECTIVE ANALYSIS OF OUR EXPIRIENCE IN SALIVARY GLANDS SURGERY pp211/220 BASS, Thessaloniki, Greece, 2010	0.5
30	Учесѣво на научен/сѣручен собир со рефератѣ со меѓународно учесѣво: Popovich D., Kirkov A., Benedetti. Preoperative assessment of occuli nodal metastasis from ossc op 046/113 BASS, Thessaloniki, Greece, 2010	1
31	Учесѣво на научен/сѣручен собир со рефератѣ со меѓународно учесѣво: Tasevski Lj., Benedetti A., Serafimovski P., Gjorgievski H. Techniques of induction in general anesthesia with cheilognatopalatoschisis op 051/114 BASS, Thessaloniki, Greece, 2010	1
32	Учесѣво на научен/сѣручен собир со рефератѣ со меѓународно учесѣво: Popovski V., Benedetti A., Janevska V. Signification and treatment of lymph node metasatasis in salivary gland malignancy XXth Congress of the European Association for Cranio Maxillo Facial Surgery Bruges, Belgium 2010	1
33	Учесѣво на научен/сѣручен собир со рефератѣ со меѓународно учесѣво: Benedetti A., Popovski Grcev A., V. Popovic Monevska D., Kirkov Pancevski G., A., Bozovic S., Iliev A., Georgievski H. DIFFUSE MALIGNANT B CELL LYMPHOMA DIAGNOSED BY MINOR SALIVARY GLAND BYOPSI XVIth Congress of the BASS Buchurest 2011	1
34	Учесѣво на научен/сѣручен собир со рефератѣ со меѓународно учесѣво: Benedetti A., Popovski Grcev A., V. Popovic Monevska D., Kirkov Pancevski G., A., Bozovic S., Iliev A., Georgievski H. DIFFUSE	1

	MALIGNANT B CELL LYMPHOMA DIAGNOSED BY MINOR SALIVARY GLAND BYOPSI XVth Congress of the BASS Buchurest 2011	
35	<i>Ментор на докторска работа (2)</i>	6
36	<i>Ментор на магистерска работа (2)</i>	2
	Вкупно	40.5

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред Бр	Назив на активност:	Поени
	Дејности од поширок интерес	
1.	Член и councillor на EACMFS(European Association for Cranio-Maxillo Facial Surgery)	2
2.	Шеф на катедра	3
3.	Раководител на внатрешна организациона единица	3
4.	Член на универзитетска комисија	1
5.	<i>Издадена монографија:</i> „Карцином на долна усна”	8
6.	Член на факултетска комисија	1,5
7.	Учество во комитет и тела на државни и други органи	1
8.	Член на Наставениот одбор на Факултетот	0,5
9.	Член на Библиотечениот одбор на Факултетот	0,5
10.	Член на Уредувачкиот одбор за Јубилејот 50 години на Стоматолошкиот факултет	0,5
11.	Член на Одборот за постдипломски студии на Факултетот	0,5
12.	Претседател на Управен одбор на Клиниката за максилофацијална хирургија	1
13.	Награда за научни достигнувања од струкова организација, самостоен (Плакета)	3
14.	Член на организационен или програмски одбор на научен/стручен собир (6)	3
15.	Добитник на плакета (титула - <i>cavaliere (витез)</i>) од претседателот на Република Италија, Џорџо Наполитано.	3
	Вкупно	31.5

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	63,6
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	40,5
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	31,5
Вкупно	135,3

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целосниот преглед на изнесените податоци во овој извештај, како и од личното познавање и целосната општествена, стручно - научна и педагошка дејност, Комисијата заклучува дека кандидатот е комплетна личност, наставник, научен и стручен работник.

Вонреден професор Алберто Бенедети за целиот период во неговата академска кариера е докажан наставник во теоретска и практична настава за студенти - постдипломци и специјализанти со коректен колегијален однос и солидни организациски способности. До изборот за редовен професор има објавено 67 труда, а за изборот приложува 34 нови труда.

Комисијата, земајќи ја предвид целокупната дејност на кандидатот вонр. проф. Алберто Бенедети како максилофацијален хирург, наставник и научен работник, има чест и големо задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Стоматолошкиот факултет во Скопје, да го избере во звањето редовен професор по предметот максилофацијална хирургија.

Рецензентска комисија,

1. Проф. д-р Слобадан Лазаревски _____ с.р
2. Проф. д-р Славе Наумовски _____ с.р.
3. Проф. д-р Владимир Поповски _____ с.р.
4. Проф. д-р Марија Накова _____ с.р.
5. Проф. д-р Марија Зужелова _____ с.р.